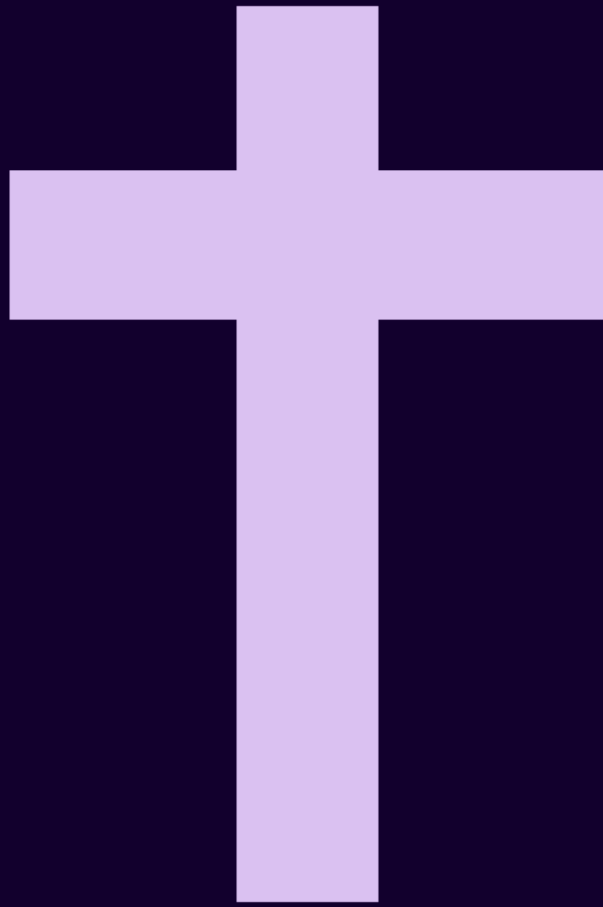

Akabuu Titõi Idei
Ilaa

Monkole New Testament

Akabuu Titōi Idei Ilaao
Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titōi Idei Ilaao

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 26 Dec 2018
596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282

Contents

Matie	1
Maaku	39
Luku	62
Zãa	100
Woo Bε Ŋa	126
Romu	160
Kõrenti I	175
Kõrenti II	190
Galati	200
Efεezu	206
Filipi	211
Kolosee	215
Tesalonika 1	219
Tesalonika 2	222
Timõtee I	224
Timõtee II	229
Titee	232
Filemõ	234
Ebεε	235
Zaaki	247
Piεε 1	251
Piεε 2	256
Zãa 1	259
Zãa 2	263
Zãa 3	264
Zudu	265
Kuyei Zãa	267

Laabaau jiida iyi Matie í kò

Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña

(Cò Luku 3:23-28)

¹ Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña wee. Jesu Kirisii í je tókui Davidi, nò Davidi mò wa je tókui Aburahamu.

² Aburahamui í bí Izaaki, Izaaki mòi í bí Zakòbu. Zakòbu mòi í bí Zuda do igbãe do ifòe ña. ³ Zuda do Tamaa aboe aña mòi à bí Faresi do Zara. Faresi mòi í bí Esiromu. Esiromu mòi í bí Aramu. ⁴ Aramu mòi í bí Aminadabu. Aminadabu mòi í bí Nasòò. Nasòò mòi í bí Salamòò. ⁵ Salamòò do Rahabu aboei à bí Boazi. Boazi mòi do Rutu aboei à bí Obedi. Obedi mòi í bí Izai. ⁶ Izai mòi í bí Davidi iyi í na í je ilaalu.

Davidiu mòi í bí Salomòò. Iyei Salomòòui í je aboi Urii iyi Davidi í sou. ⁷ Salomòò mòi í bí Roboamu. Roboamu mòi í bí Abia. Abia mòi í bí Azafu. ⁸ Azafu mòi í bí Zozafati. Zozafati mòi í bí Zoramù. Zoramù mòi í bí Oziasi. ⁹ Oziasi mòi í bí Zoatamu. Zoatamu mòi í bí Akazi. Akazi mòi í bí Ezekia. ¹⁰ Ezekia mòi í bí Manasee. Manasee mòi í bí Amòò. Amòò mòi í bí Zoziasi. ¹¹ Zoziasi mòi í bí Zekonia do ifòe ña si waati iyi ilaalui Babilòni, ilu nlau, í je inei Izireli ña igù í nèò ña si ilèe.

¹² Si anyii iyi à nèò ña ikpa Babilòni ñoi Zekonia í bí Salateli, nò Salateli mòi í bí Zorobabeli. ¹³ Nò Zorobabeli mòi í bí Abiudu. Abiudu mòi í bí Eliakimu. Eliakimu mòi í bí Azòò. ¹⁴ Azòò mòi í bí Sadòku. Sadòku mòi í bí Akimu. Akimu mòi í bí Eliudu. ¹⁵ Eliudu mòi í bí Eleazaa. Eleazaa mòi í bí Matani. Matani mòi í bí Zakòbu. ¹⁶ Nò Zakòbu mòi í bí Zozefu məkòi Maari, nò Maari mòi í je iyei Jesu iyi à ya kpe Kirisi.

¹⁷ Bèebei si dimi ñhau hai waatii Aburahamu wa hee ku naa si waatii Davidi, tòku ikā ikā maatēei í wèe. Hai bi Davidi má ku naa si waati iyi à bəò ña Babilòni tòku ikā ikā maatēei í wèe. Si anyie, hai waati iyi à bəò ña Babilòniu ku naa si waati iyi à bí Jesu iyi à ya kpe Kirisi tòku ikā ikā maatēei í wèe má.

Kubí Jesu Kirisi

(Cò Luku 2:1-7)

¹⁸ Yaase bei à bíò Jesu Kirisi wee. Hai waati iyi Maari í wèe mudēei à mua Zozefu. Amma hee a maa tətəò sēe Maari í nē así do gbugbāi Hundei Ilaađ. ¹⁹ Zozefu məkəu wee inē dee deei. Kù bi ñhu ku dasi Maari anyò si bantuma. Na ñoi í ce í dasi idò ñhu ku kəsie si asii. ²⁰ Si bei wa lasabu bèebe ñoi amalekai Ađ Lafēe í naa í sđò si ala í ni, Zozefu, awò tókui Davidi ilaalu, maà ce ñjoi i so Maari, mudēe iyi à muèu. Dasie kpasē. Así iyi í neu be, do gbugbāi Hundei Ilaađi. ²¹ Á bí ama ineməkò nò i səò Jesu. Nñui á faaba inee ña hai si dulum du ña.

²² Mii ñau ihē fei í cei ku ba ide iyi Ađ Lafēe í tako í sđ walii Ezai ku sisia inē ñau ku kđ, ²³ iyi í ni,

Mudēe gò iyi kù mà məkò á na ku nē así.

Á bí ama ineməkò,
Nò a kpoo Emanueli.

Yaasei iriui í je Ilaađ í wèe do awa.

²⁴ Iyi Zozefu í jì ñoi í ce bei amalekau í sđò, í dasi Maari kpasēe. ²⁵ Amma añaò a kù tətəò sēe hee í koo í bíò ama ineməkəe. Nò Zozefu í səò Jesu.

2

Woo mà ña à naa Jesu ku cò hai nunui daakò

¹ Á bí Jesui Betelehemu si ilēi Zudee si waatii amanlu Herodu. Si anyii kubíe woo mà yaasei andaiya gò ña à naa Zeruzalemu hai nunui daakò, ² nò à bee à ni, iwoi ilaalui Zuifu ña iyi à bí nseiu í wa. Hai nunui daakò à ye andaiyae í fita, ñoi à naa ku təəe.

³ Iyi amanlu Herodu í gbò ideu, ñoi inəe í fò, bèebe mòi inei Zeruzalemu ñau fei inò ñha í fò. ⁴ ñoi í tətəò inē ngboi woo weei Ilaađ ña do woo kò inē ña si wooda ña fei nò í bee ña

tengi bii à ni aa bí Ine iyi Ilaaḏ í cicau. ⁵ Ɔɔi à jɛaa à ni, Betelehemui si ilei Zudee domi beɛbei walii Misee í tako í kɔɔ wo, ⁶ í ni, Ilaaḏ í ni, Ine inei Betelehemu ɲa, si ilei Zudee, Nto nto, ilu ɲɛ kù kere si ilu nlai Zudee ɲa fei, Si na iyi í jè hai si ilu ɲɛi ilaalu á fita Ine iyi á gbã inei Izireli, inem ɲa.

⁷ Ɔɔi Herodu í jè à kpe woo mà ɲau do asii, í bee ɲa si waati iyi andaiyau í fita dee dee. Nɔ à sɔɔ. ⁸ Iyi í gbɔ beɛbe nɔ í sɔ ɲa í ni a bɔ Betelehemu a koo a bee yaasei amau wa sãa sãa. Bii à yɔɔ nɔ a nyi wa a naa a sɔ ɲɲu ku ba ɲɲu mɔ ɲɲu koo gulea.

⁹ Iyi à gbɔ ideɛu à tã, ɲɔi à dasi kpãa. Nɔ andaiya iyi à tako à ye hai nunui daakɔu í nyi í cua ɲɲa má hee tengi bii amau í wa, í bei í leekí lele be cau. ¹⁰ Iyi à ye andaiyau í leekí beɛbe, ɲɔi idɔ ɲɲa í dɔ hee í caa. ¹¹ Nɔ à lɔ ile be ɲɔi à ye amau do Maari iyee. Nɔ à gule à tɔɔɛ. Nɔ à fũ bɔgɔi amani ɲɲa à nya wura à muaa, do tulare iyi à ya jo do ikpo ku dɔ inunu iyi à ya kpe miru.

¹² Si anyie Ilaaḏ í sɔ ɲa si ala í ni a maà nyi bi amanlu Herodu má. Nɔ à too kpãa mmu à neɔ ilei ide ɲɲa.

Zozefu ɲa à sa à ne ilei Ezibiti

¹³ Iyi woo mà ɲau à to anyi à ne, nɔ amalekai Aḏ Lafɛɛ í naa bi Zozefu si ala í ni, dede i so amau do iyee í sa í neɔ ɲa ilei Ezibiti, domi Herodu á de amau ku kpa. I koo i buba be titã hee ajɔ iyi an na n ni nyi wa má ɲa.

¹⁴ Na ɲɔi í jè Zozefu í dede idũ í so amau do iyee í neɔ ɲa Ezibiti. ¹⁵ Bei à buba hee Herodu í koo í ku. Iyi be í cei ku ba ide iyi Aḏ Lafɛɛ í sɔ waliie ku sisia ine ɲau ku kɔ, si bei í ni, hai Ezibitii n kpe amam wa.

À kpa ama keeke ɲa

¹⁶ Ɔɔi amanlu Herodu í ye iyi woo mà andaiya ɲau à lele ɲɲui, ɲɔi idɛ í kɔ jiiida jiiida. Ɔɔi í ce dooi waati iyi woo mà ɲau à ye andaiyau í fita, ɲɔi í jè à koo à kpa ama inemɔkɔ kpɔtɔɔ ɲa hee ku koo si do amai adɔ minji ɲa fei si ilui Betelehemu do ilɛɛkɔe ɲa fei.

¹⁷ Beɛbei ide iyi walii Zeremi í fɔu í ce. Í ni,

¹⁸ À gbɔ anu ku dɔ si ilui Rama.

À gbɔ ine ɲa à kpata,

À waa cã buubuu.

Asee, Raselii wa kpata na irii amaɛ ɲa.

Nɔ à bɔ ku leleɛ,

Amma í kɔ ku gbɔ kuleleu

Si na iyi í jè amaɛ ɲa a kù weɛ má.

Zozefu ɲa à baa hai ilei Ezibiti

¹⁹ Si anyie Herodu í naa í ku, ɲɔi amalekai Aḏ Lafɛɛ í naa bi Zozefu si ala ilei Ezibiti be, ²⁰ í ni, dede i so amau do iyee í nyidɔ ɲa ilei Izireli. Ine ɲa iyi à waa de amau ku kpa à ku.

²¹ Nɔ Zozefu í dede í so amau do iyee à nyi ilei Izireli má. ²² Amma í gbɔ iyi Aakelausii í je bommai baaɛ Herodu si ilei Zudee, ɲɔi wa ce ɲɔi ku bɔ ku buba be. Nɔ Ilaaḏ í sɔɔ si ala má í ni ku bɔ ilei Galilee. Ɔɔi í tekí í bɔ Galilee si bei Ilaaḏ í sɔɔ. ²³ Nɔ í koo í buba Nazareti. Beɛbei idei walii ɲau í kɔ, si bei à ni aa kpoo inei Nazareti.

3

Waazoi Zãa woo dasi inyi

(Cɔ Maaku 1:1-8; Luku 3:1-18; Zãa 1:19-28)

¹ Waati beɛbei, Zãa woo dasi inyi í naa wa ce waazo si gɔbuai Zudee. ² Í ni, i kpaasi idɔ ɲɛ ɲa domi waati í maai iyi Ilaaḏ á na ku je bommaɛ. ³ Idei Zãaui walii Ezai í fɔ wo, si waati iyi í ni,

À gbɔ imui ine gɔ wa dɔ anu si gɔbuwa wa ni,

I teese kpāai Lafēe ku te ŋa.

⁴ Zāa wa dasi iboi ntoi kpookpo, nɔ wa dī santikii bata. Ketengbo do nyikōi sakoi í je ijee. ⁵ Nɔ ine ŋa à naa bi tee hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei do hai ilu ŋa iyi à wa cingai idoi Zuudēeu fei. ⁶ À ce tuubai dulum du ŋa nɔ à jò Zāa í dasi ŋa inyi si idoi Zuudēeu.

⁷ Farisi do Sadusi ŋa mɔ à waa naa bi tee aŋa nkɔ nkɔ ku ba ku dasi ŋa inyi. Iyi Zāa í ye ŋa ŋɔi í sɔ ŋa í ni, iŋe ine buu ŋa bei njo wukuku, yooi í sɔ ŋe í ni i saa idɔkōi Ilaaɔ iyi í maai wa. ⁸ Na ŋu, i ce kookoosu jiida i nyisið iyi ò kpaasi idɔ ŋa. ⁹ I maà tamaa mà aa ba faaba ŋa si na iyi í jò ò ya maa ni ò je tɔkui Aburahamu ŋa. An sɔ ŋe, Ilaaɔ á yɔkɔ ku so kuta ŋau ihē ku ce ŋa tɔkui Aburahamu ŋa. ¹⁰ Wee dagba wa kāsī tā mɔm a dað icui jii. Na ŋu, jii iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina. ¹¹ Amu inyii ò wa n dasi ŋe ku ba ku je seɛdai idɔ ku kpaasi ŋe, amma ine gɔ á na ku naa si anyim. Í rem do gbugbã ntɔ ntɔ, n kù to baa ò bɔ baatae. Ŋui á da ŋe si Hundei Ilaaɔ do ina. ¹² Wa mu mii ku fe bileee si awɔ, nɔ ku kpã bilee bii à kpokpoe, nɔ ku ko yɔyɔu ku dasi aka, sakou mɔ ku dasi ina iyi ci ya ku.

Inyi ku dasii Jesu

(Cɔ Maaku 1:9-11; Luku 3:21-22)

¹³ Waati beɛbe Jesu í naa hai ilei Galilee nɔ í bɔ idoi Zuudēe ku ba Zāa ku dasie inyi. ¹⁴ Iyi í to wa í ni Zāa ku dasi ŋu inyi, ŋɔi Zāa wa bi ku kɔ, í ni, awɔi ò ne kpãa i dasim inyi, nɔ beirei í ce ò waa naa bi tom. ¹⁵ Ŋɔi Jesu í jeaa í ni, jò ku ce beɛbe titã, domi beɛbe ò ne ka ce ka ceð mii iyi Ilaaɔ í bi fei. Nɔ Zāa í je. ¹⁶ Iyi í dasi Jesu inyi í tā, be gbakã Jesu í fita wa hai si inɔ inyiu. Ŋɔi lelei Aɔ í cī nɔ Zāa í ye Hundei Ilaaɔ wa de sie wa bei ankasiidi. ¹⁷ Nɔ à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í ni, ine ihēi í je Amam. Ò buu jiida jiida, siei inɔ didɔm fei í ya wa.

4

Seetam í lele Jesu

(Cɔ Maaku 1:12-13; Luku 4:1-13)

¹ Si anyii ŋu, ŋɔi Hundei Ilaaɔ í bɔð Jesu si gbabua ku ba Seetam ku lelee. ² Ŋɔi Jesu í ce anu ku dī dasã ciiji do idū ciiji, si anyie nɔ ari wa kpaa. ³ Ŋɔi Seetam woo leleu, í naa sie í ni, bii awɔu Amai Ilaaɔi do ntɔ, jò kuta ŋau ihē a kpɔð pēe. ⁴ Ŋɔi Jesu í jeaa í ni, kukɔi idei Ilaaɔ í ni, amane ci ya wee na ije ŋu akã, amma á maa weei na ide iyi Ilaaɔ wa fɔ fei.

⁵ Nɔ Seetam í bɔðe Zeruzalemu, ilu kumá, nɔ í gūðe hee si antai ile lelei kpasēi Ilaaɔu. ⁶ Ŋɔi í ni má, bii awɔu Amai Ilaaɔi, fɔ i dingaa ile, domi kukɔi idei Ilaaɔ í ni, Ilaaɔ á na amalekae ŋa wooda na irie a maa degbee, Nɔ a maa muɛ si awɔ Ku ba i maà ti i koose si kuta.

⁷ Nɔ Jesu í jeaa í ni, amma kukɔi idei Ilaaɔ í ni má, maà ti i sii Aɔ Lafēee.

⁸ Si anyii ŋu, Seetam í bɔð Jesu hee antai iri kuta nla gɔ má nɔ í nyisie bommai andunya fei do amboe ŋu. ⁹ Nɔ í ni, bii ò gule ò tɔɔm, mii ŋau ihē fei an muɛe.

¹⁰ Nɔ Jesu í jeaa í ni, sekee be Seetam. Kukɔi idei Ilaaɔ í ni, Aɔ Lafēeei aa tɔɔ, nɔ i wee na irii ŋu akã.

¹¹ Ŋɔi Seetam í bei í sekee hai bi tee, nɔ amaleka ŋa à naa à sobie.

Jesu í sinti icee Galilee

(Cɔ Maaku 1:14-15; Luku 4:14-15)

¹² Ŋɔi Jesu í gbɔ à ni à mu Zāa à dasie piisɔɔ. Nɔ í sinda í nyi ilei Galilee. ¹³ Amma iyi í to Nazareti, kù buba be, Kapɛranumui í koo í buba, ilu iyi í wa kɔkɔi tenku iyi à ya kpe Galilee, si ilei Zabolɔ do Nefitali. ¹⁴ Iyi be í cei ku ba ide iyi walii Ezai í tako í fɔu ku kɔ waati iyi í ni,

¹⁵ Inei Zabolɔ do inei Nefitali ŋa, Aŋa iyi à wa kɔkɔi kpãa iyi wa bɔ Tenku,

Aṅa iyi à wa ikpa icei idoi Zuudēu,
 Aṅa iyi à wa ilei Galilee bii dimi mmu ṅa à wa,
¹⁶ Aṅa iyi à wa si ilu kuku wo,
 Aṅai à ye inya kumá nla nla.
 Aṅa iyi à wa si ile bii iku do ilu kuku í wa,
 Aṅai inya kumá í naa si.

¹⁷ Hai waati bebei Jesu í sinti ku waazo, í ni, i kpaasi idò nṅe si na iyi í jò waati í maai wa iyi Ilaaḍ á je bommae.

Jesu í kpe sǎǎkǎ mee gǎ ṅa

(Cǎ Maaku 1:16-20; Luku 5:1-11)

¹⁸ Ajǎ ṅṅu gǎ Jesu wa ne si itii tenku iyi à ya kpe Galilee, ṅǎi í ye sǎǎkǎ minji gǎ ṅa, Simǎǎ iyi à ya kpe Piεε do ifǎε Anderee, à waa le taao si inǎ tenkuu. ¹⁹ Nǎ í sǎ ṅa í ni, i toom wa ṅa, nǎ an ce ṅe woo dede ine ṅa iyi aa je ti Ilaaḍ. ²⁰ Be gbakǎ à jò taao ṅa ṅa à tooε.

²¹ Iyi í to waju nǎ í ye ine minji gǎ ṅa má, Zaaki do Zǎa ifǎε, amai Zebedee ṅa. Ine ṅau à wa si akǎi inyi gǎ do baa ṅa, à waa teese taao ṅa ṅa. Nǎ Jesu í kpe ṅa. ²² Be gbakǎ aṅa mǎ à jò akǎu do baa ṅa à waa tooε.

²³ Nǎ Jesu í dabii si ilei Galilee fei wa kǎ ine ṅa si cio ile bii Zuifu ṅa à ya ce kutǎtǎo ṅa ṅa, wa sisi ṅa laabaau jiida si bei Ilaaḍ wa ce sǎǎlu ku na ku je bommae, nǎ í jò ine ṅa à waa ba iri si bǎǎ dimi ikǎ ikǎ ṅa ṅa fei. ²⁴ Nǎ baauε í fangaa bii fei si ilei Siri fei, hee ine ṅa à wasi ku naaǎ bǎǎ ṅa ṅa wa bi tεε. Ine ṅa iyi à ne dimii bǎǎ ikǎ ikǎ fei do ine ṅa iyi à ne wahalai ara kuro nkǎǎ do ine ṅa iyi inei inǎko ṅa à mu, do ine ṅa iyi à waa ce bǎǎi cukuuna do weεε ṅa, à naaǎ aṅa fei wa bi tεε, nǎ í jò aṅa fei à ba iri. ²⁵ Nǎ zamaa nkǎǎ gǎ í too fitie wa hai ilei Galilee do hai ilui Zeruzalemu do ilei Zudee hee do icei idoi Zuudēu bii Ilu Mεεwa ṅau à wa fei.

5

Inǎ didǎ ntǎ ntǎ

(Cǎ Luku 6:20-23)

¹ Iyi Jesu í ye zamaau ṅǎi í koo í gǔ iri kuta gǎ í buba. Nǎ mǎcǎε ṅa à naa à tǎtǎo siε.

² Nǎ í lǎsi cio ku kǎ ṅa si.

Si cioεu í ni,

³ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi à waa tǎǎ Ilaaḍ do ara kukaye,

Domi aṅai à je inei bommai Ilaaḍ ṅa.

⁴ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi à waa kpata,

Domi Ilaaḍi á tǔ idǎ ṅa.

⁵ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi daa ṅa í dǎ,

Domi aṅai aa ne ileu fei.

⁶ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi à waa gbǎ ari do agbei mii iyi Ilaaḍ wa bee,

Domi Ilaaḍ á jò a yo.

⁷ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi à ya ne araarei ine ṅa,

Domi Ilaaḍ mǎ á ne araare ṅa.

⁸ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi idǎ ṅa í má,

Domi aa ye Ilaaḍ.

⁹ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi à waa ce icei laakai ku sǔ,

Domi Ilaaḍ á kpe ṅa amaε ṅa.

¹⁰ Ilu inǎ didǎ ṅai ine ṅa iyi à kpǎ ṅa iju si na iyi í jò à waa ce mii iyi Ilaaḍ í bee ṅa,

Domi aṅai à je inei bommai Ilaaḍ ṅa.

¹¹ Inε ilu inǎ didǎ ṅai, bii à waa bu ṅe nǎ à waa kpǎ ṅe iju nǎ à waa má ṅe laalǎ baa yooma fei na irim. ¹² I jò i nyaanyi i weεǎ inǎ didǎ nla nla ṅa si na iyi í jò riba iyi à jile nṅe leleaḍ í la. Ntǎ ntǎ bebei à kpǎ walii ṅa iyi à cua nṅe ṅau mǎ iju.

Məndai imu do ti inya kumá
(Cɔ Maaku 9:50; Luku 14:34-35)

¹³ Ɔɔi Jesu í sɔ Ɔa má í ni, Ɔɔi Ɔi je imu si inɔi inei andunya Ɔa. Bii didɔi imu í ku, mii aa dasi ku jɔ ku dɔ má. Í gbe de a nikāe, nɔ inɛ Ɔa a tɛɛɛɛ.

¹⁴ Nɔ Ɔɔi Ɔi je inya kumá andunya. Ilu iyi à ma si iri kuta kaa manji. ¹⁵ A ci ya má fitila a biie do caka. Amma à ya kɔaei tengi bii á má inya, inei kpasɛ fei ku yeɔ ilu. ¹⁶ Bɛɛɛɛ mɔi i jɔ inya kumá nƆe ku má si wajui inɛ Ɔa ku ba a ye kookoosu jiida nƆe Ɔa nɔ irii Ilaaɔ Baa nƆe iyi í wa lele ku nɛ amboe.

Idei wooda

¹⁷ Jesu í ni má, i maà tamaa bei n̄ naa woodai Moizi do cioi walii Ɔau ku kpai. Aawo, n̄ naa ku kɔi. ¹⁸ Ntɔ ntɔ, hee lele do ile koo tãɔ, baa wasalii wooda keeke akā kaa gaizia, í gbe fei ndɛɛ ku kɔi. ¹⁹ Na nƆu, inɛ iyi í kua wooda, baa bii í je icu akā keeke Ɔɔi, nɔ í sɔ inɛ Ɔɔ Ɔa mɔ í ni a ce bɛɛɛɛ, aa kpe lafɛɛ inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ. Amma inɛ iyi wa jirimae nɔ wa kɔ inɛ Ɔɔ Ɔa mɔ si, aa kpe lafɛɛ inɛ nla si bommai Ilaaɔ. ²⁰ N̄ wa n̄ sɔ Ɔɔi, i kaa je inei bommai Ilaaɔ Ɔa bii kù je Ɔi ce mii iyi Ilaaɔ í bee nƆe Ɔa í re woo kɔ inɛ Ɔa si wooda Ɔa do Farisi Ɔau.

Idei idɔkɔ

²¹ Jesu í sɔ Ɔa má í ni, Ɔi gbɔ Ɔa iyi Moizi í sɔ bala nƆe Ɔa í ni, i maà kpa inɛ, nɔ inɛ iyi í kpa inɛ fei aa bɔɔe si wajui woo kiiti Ɔa a nyisie bɔnɛ. ²² Amma amu, an sɔ nƆe, inɛ iyi wa ce idɔkɔ do kpaasie aa bɔɔe si wajui woo kiiti Ɔa a kpāa iju, nɔ inɛ iyi wa cɔ kpaasie nfe aa kiitie si wajui inɛ ngbo Ɔau, inɛ mɔ iyi wa cɔ kpaasie nnyeí á lɔ si ina iyi ci ya kuu. ²³ Na nƆu, bii Ɔi naaɔ amuai Ilaaɔ wa bi kuwee nɔ bei Ɔi ye gigi iyi kpaasie Ɔɔ wa mu taaleɛ, ²⁴ jɔ amuaɛu bi kuwee bɛ titā, i koo i teese ideu gbakā, awɔ do kpaasie. Si anyie, i bei i nyi wa i cea Ilaaɔ amuae.

²⁵ Bii í je inɛ Ɔɔ wa bɔɔe ile kiiti na ideí gbese Ɔɔ, ce kookaai hai kpāa awɔ do lafɛɛ i gbɔsi nƆe ku ba ku maà dasie awɔi woo kiiti. Bii kù je bɛɛɛɛ, woo kiitiu á dasie si awɔi zandaamu, nɔ zandaamu mɔ ku dasie ile piisɔɔ. ²⁶ Ntɔ ntɔ n̄ wa n̄ sɔei, bii à dasie piisɔɔ, bii i kù sã gbeseu fei i kaa fita. Nkāma kaa gaizia si.

Idei sakara

²⁷ Jesu í ni má, Ɔi gbɔ Ɔa iyi Moizi í ni, i maà ce sakara. ²⁸ Amma amu, an sɔ nƆe, awɔ inɛmɔkɔ iyi í cɔ inaabo hee binɛɛ í dede, Ɔi ce sakara mbe tã si idɔe. ²⁹ Na nƆu, bii iju nƆeɛi wa dasie dulum, nyaa i nyɔɔ ku jiiɛ. Á tiaɛ i nyɔ ikɔ akāi araɛ Ɔɔ do iyi aa sɔsi araɛ fei si ina iyi ci ya ku. ³⁰ Bii í je awɔ nƆeɛi wa dasie dulum, buu i nyɔɔ ku jiiɛ. Á tiaɛ i nyɔ ikɔ akāi araɛ Ɔɔ do iyi aa sɔsi araɛ fei si ina iyi ci ya ku.

Idei abo ku kɔsi

(Cɔ Matie 19:9; Maaku 10:11-12; Luku 16:18)

³¹ Nɔ Jesu í sɔ Ɔa má í ni, Moizi í ni, inɛ iyi wa kɔsi aboe á náa tiaí nƆe kukɔsii. ³² Amma amu, n̄ wa n̄ sɔ nƆe, inɛ iyi í kɔsi aboe nɔ kù je na sakara, mɔkɔu í dasie sakarai. Nɔ mɔkɔ mɔ iyi í so abo iyi à kɔsiu, í ce sakarai.

I maà ya gbasi do ngɔɔ

³³ Jesu í sɔ Ɔa má í ni, Ɔi nɔ Ɔi gbɔ iyi Moizi í sɔ bala nƆe Ɔau í ni, ide iyi Ɔi gbasi si wajui Aɔ Lafɛɛ í ni aa ce, jɔ i coo. ³⁴ Amma amu, n̄ wa n̄ sɔ nƆe, i maà ya ce kugbasi Ɔa pai. I maà ya gbasi do lele Ɔa domi batai bommai Ilaaɔi. ³⁵ Nɔ i maà ya gbasi do ile Ɔa, domi bi ku lesi isɛɛi. Nɔ i maà ya gbasi do Zeruzalemu Ɔa domi ilui Ilaaɔ amanlu nlaui. ³⁶ Nɔ i maà ya gbasi do iri nƆe Ɔa si na iyi í jɔ i kaa yɔkɔ i fũuta baa ntoí iri akā nƆe hee ma je i jɔ ku dũ Ɔa. ³⁷ I jɔ ide ku fɔ nƆe ku je ntɔ. Bii Ɔi ni ooi ku je oo do ntɔ, bii aawo mɔi, ku je aawo. Iyi aa lesi antae bɛɛɛi fei Ɔa, hai bi Seetam inɛ laalɔui wa naa.

Idei laalɔ ku sã

(Cɔ Luku 6:29-30)

³⁸ Jesu í sã ña má í ni, ì gbò ña iyi Moizi í fò wo í ni, ine iyi í nya ijui ine gò, aa nya ti nñu mò. Ine mò iyi í ce inyii ine gò, aa ce ti nñu mòi. ³⁹ Amma amu, ñ wa n sã ñei, i maà ya sãa ine laalò iyi í ce nñe. Bii ine í sambalae si nñe, toa cangau má. ⁴⁰ Bii ine gò í bòde kiiti ku ba ku gba danzigie, naa kumbooe mò má. ⁴¹ Bii ine gò í tilasie i soa nñu aso i neò zakai kilo akã, so i neaa ku to kilo minji gbakã. * ⁴² Bii ine gò í tõe mii gò, muua. Bii ine gò í nàa mii gò ku kãaye bi tee, maà kò.

Idei mbεε ña ku bi

(Cò Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Jesu í ni má, ì gbò ña iyi Moizi í fò wo í ni, bi kpaasie, nò i cé mbεε. ⁴⁴ Amma amu, ñ wa n sã ñei, i ya bi mbεε nñe ña, nò i ya cea ine ña iyi à waa kpã ñe iju kutò ña. ⁴⁵ Bii ì waa ce bεεbe ña ì waa nyisi ine ña iyi ì je amai Ilaađ Baa nñe iyi í wa lelei, domi Ilaađ í jò inunue wa má inya si ine jiida do si ine laalò ña. Nò í jò ijĩ wa róa ine ña iyi à waa ce idòbɛe hee do bi ine ña iyi a kù waa coo fei. ⁴⁶ Bii ine ña iyi à bi ñe aña akã ñe mò ì bi ña, to, riba yoomai aa ba ña. Baa woo gba fia i lɛmpoo ña mò à ya ce dimie. ⁴⁷ Bii kpaasi nñe ña aña akã ì ya ce fò ña, to, ñe mò yooi ì tia ña. Baa hai dasi Ilaađ naane ña mò à ya ce bεεbe. ⁴⁸ Na nñu, i jò jiida nñe ku kã bei ti Ilaađ Baa nñe iyi í wa lele í kã.

6

Idei amua ku cea ilu are ña

¹ Jesu í fò má í ni, bii ì waa ce mii iyi Ilaađ í jile nñe, i ya ce laakai ña i maà coo si bantuma. Bii ì waa coo si bantuma ku ba ine ña a yò, i kaa ba riba kãma hai bi Baa nñe iyi í wa lele.

² Na nñu, bii ì waa mua ilu are ña ngògò ña, i maà ti i cã kesεede bei ilu muafiti ña à ya ce. À ya ce amua ña ñai si ile bii à ya ce kutò ña do si kpã ña ku ba ine ña a saabu ña. Ntò ntò, ine nñu ña à ba riba ña fei tã. ³ Amma ñe, waati iyi ì waa mua ilu are ña ngògò ña, i maà jò awò canga nñe ku mà mii iyi awò ñeju wa ce, ⁴ ku ba amua iyi ì waa ce ña i coo si afei ñe minji. Nò Ilaađ Baa nñe iyi wa ye mii fei á sã nñe ribae.

Idei kutò

(Cò Luku 11:2-4)

⁵ Jesu í ni, bii ì waa ce kutò ña i maà ya ce bei ilu muafiti ña à ya ce. À ya bi aña a leekĩ a ce kutò ile bii à ya ce kutò ña do bi tafa ña ku ba ine fei ku ye ña. Ntò ntò, ine nñu ña à ba riba ña fei tã. ⁶ Amma ñe, bii ì waa ce kutò ña, i lò hee ilaawa i cĩmbo ña, i tò Ilaađ Baa nñe be tengi bii ine gò kù waa ye ñe, nò Baa nñe iyi wa ye mii iyi wa manji fei á sã ñe.

⁷ Bii ì waa ce kutò ña i maà ya fò ide akã i maa sisi ña béi hai mà Ilaađ ña à ya ce. À waa tamaa na ide nkpò ku fò aña Ilaađ á gbòd kutò aña. ⁸ I maà ya jò ña ña, domi hee i maà tò ña, Baa nñe í mà bukaatai mii iyi ì ne tã ña. ⁹ Bei í sã i ya ce kutò ña wee.

Ilaađ Baa nwa iyi í wa lele,

Jò ine fei ku mà iyi awò ì je ine kumá.

¹⁰ Naa je bommae.

Jò ine fei ku ce idòbɛe si ileu ihẽ bei à waa ce lele.

¹¹ Mu nwa ijèi ajò fei nwa.

¹² Kpa idei dulum du wa bei awa mò à ya ka kpa idei kurara iyi ine ña à ce nwa.

¹³ Maà ti i jò ka dasi kulee,

Amma nya wa hai si awò Seetam.

[Domi awò ì ne bomma do gbugbã do amboe hee do ajò fei. Ami.]

* ^{5:41} Bii ine gò í tilasie i soa nñu aso Waati bεεbe, inei Romu ña à waa je ine ngboi ileu. Nò akawe ña ña do sooge ña ña à ne kpã a tilasiò ine gò ku so ña aso.

¹⁴ Nɔ́ í nyi í ni má, bii ò ya kpa idei kurara iyi inɛ ɲa à ce nɲɛ, Ilaaḏ Baa nɲɛ mɔ́ á kpa idei kurara nɲɛ. ¹⁵ Amma bii inɛ mɔ́ i ci ya kpa idei kurara iyi inɛ ɲa à ce nɲɛ, Baa nɲɛ mɔ́ kaa kpa idei kurara nɲɛ.

Idei anu ku dī

¹⁶ Jesu í ni má, bii ò waa ce anu ku dī ɲa, i maà ya jò waju nɲɛ ku nyisi wahala nɲɛ béi ilu muafiti ɲa à ya ce. À ya kpaasi waju ɲa ku ba inɛ fei ku yɔ̀ɔ iyi à waa dī anu. Ntɔ́ ntɔ́ ò wa n sɔ́ ɲɛi, inɛ nɲu ɲa à ba riba ɲa fei tã. ¹⁷ Amma inɛ, bii ò waa dī anu, i wɛɛju sãa sãa ɲa nɔ́ i jɔ̀si waju nɲɛ ikpo ¹⁸ ku ba inɛ ɲa a maà mà iyi ò waa dī anu ɲa, í gbe Ilaaḏ Baa nɲɛ iyi í wa bii a kù waa yɔ̀ɔ. Nɔ́ Baa nɲɛ iyi wa ye mii iyi wa manji fei, á sã nɲɛ.

Amanii lele ku dɛ

(Cɔ́ Luku 12:33-34)

¹⁹ Í sɔ́ ɲa má í ni, i maà ti i dɛdɛ amani si andunyau ihɛ, bii tūtū ɲa aa jɔ̀ɔ, do bii á mu atɛ, do bii ile ɲa aa lɔ́ do gbugbã a koo a ce ileɛ. ²⁰ Amma i dɛdɛ amanii lele bii kaa mu atɛ nɔ́ tūtū ɲa a kaa yɔ̀kɔ́ a bejɛɛ, nɔ́ ile ɲa mɔ́ a kaa yɔ̀kɔ́ a lɔ́ a ce ileɛ. ²¹ Ntɔ́ ntɔ́, í sã i dɛdɛ amanii lele ɲa domi bii amanii inɛ í wa, be mɔ́i laakaɛ í ya wa.

Inya kumáí ara

(Cɔ́ Luku 11:34-36)

²² Í ni má, ijui í je fitilai ara. Bii ijue wa nɛ baani, araɛ fei ò wa si inya kumáí. ²³ Amma bii ijue kù waa nɛ baani, araɛ mɔ́ fei í wa si ilu kukui. Na nɲu, mii iyi í nɛ ku cɛɛ inya kumá, bii ilu kukui í ce, ilu kukuu á la ku caa.

Ilaaḏ ku dasi naane

(Cɔ́ Luku 16:13; 12:22-31)

²⁴ Jesu í sɔ́ ɲa má í ni, inɛ gɔ́ kaa yɔ̀kɔ́ ku cea lafɛɛ minji ice ajɔ́. Ntɔ́ ntɔ́, á cé inɛ akã nɔ́ ku bi inɛ akã, walakɔ́ á jirima inɛ akã nɔ́ ku donda inɛ akã. I kaa yɔ̀kɔ́ i too Ilaaḏ do fia ajɔ́ ɲa.

²⁵ Na nɲu ò wa n sɔ́ ɲɛi, i maà ya maa weewea do mii iyi aa je i maa wɛɛð ɲa, walakɔ́ do jĩnɛ iyi aa dasi ɲa. Kuwɛɛi amanɛ í re ije, ara mɔ́ í re jĩnɛ. ²⁶ I cɔ́ yei ɲa iyi à waa fo lele. A kù waa gbɛ hee a da ngɔ̀gɔ́ a dasi suu. Do nɲu fei, Baa nɲɛ iyi í wa lele wa wo ɲa. I kù mà ɲa iyi beɛɛɛ nɲɛ í re ti yei ɲau be? ²⁷ Yooi si inɔ́ nɲɛ na kuweeweaɛ á yɔ̀kɔ́ ku kɔ̀si kusɔ́i adɔ́ɛ baa keeke.

²⁸ To, na mii í ce ò ya maa weewea do idei jĩnɛ ɲa. I cɔ́ bei wua ɲa à ya da koko si inɔ́ sako mɛɛ. A kù waa ce ice a ci ya nɔ́ a wɔ́ acɔ́. ²⁹ Amma ò wa n sɔ́ ɲɛ, baa Salomɔ́ ilaalu nlau, do amboe nla nlaɛ fei kù nɛ jĩnɛ iyi boodaɛ í to kokoi jĩi ɲau be baa akã. ³⁰ Fɔ́fɔ́ í wɛɛi nnyi do kusɔ́aɛ amma ala aa dasie inai. To, bii Ilaaḏ í mua fɔ́fɔ́ ɲa iyi aa na a dasi ina booda ku sãa beɛbe, kaa yɔ̀kɔ́ ku mu nɲɛ nyau ku re fɔ́fɔ́ ɲau be de. I kù ye naane nɲɛi kù la? ³¹ Na nɲu, i maà ya weewea i ni ɲa, mii aa ka je, mii aa ka mɔ́, walakɔ́ mii aa ka biið ara nwa. ³² Hai mà idei Ilaaḏ ɲai à ya maa kpataa mii ɲau be fei, amma Baa nɲɛ iyi í wa lele í mà iyi ò nɛ bukaatai mii ɲau be fei ɲa. ³³ Na nɲu, i hanya titã ɲa i ce idɔ̀ɔbii Ilaaḏ do bei aa ce i jò bommaɛ ku bɔ́ waju. Iyi í gbe bei fei Ilaaḏi á kɔ̀ɔ nɲɛ si. ³⁴ Ajɔ́ fei wahalaɛ í ya tooi. Na nɲu, i maà kpatað ala ɲa, domi ala mɔ́i á mà tɛɛ.

Idei kiiti

(Cɔ́ Luku 6:37-38, 41-42)

¹ Jesu wa fɔ́ má í ni, i maà ya kiiti inɛ ɲa ku ba Ilaaḏ mɔ́ ku maà kiiti nɲɛ. ² Ntɔ́ ntɔ́, ò wa n sɔ́ ɲɛi, do yaase bei ò ya maa kiiti inɛ ɲa, beɛbe mɔ́i Ilaaḏ mɔ́ á naa ku kiiti nɲɛ. Nɔ́ si gũa bii ò wãað inɛ ɲa, si be mɔ́i aa wãa inɛ mɔ́. ³ Na mii í ce ò waa ye fɔ́fɔ́ keeke iyi í wa si ijui kpaasie nɔ́ i kù ye jĩi ite iyi í wa si titeɛ. ⁴ Beirei aa ce i sɔ́ kpaasie i ni, jò n nyae fɔ́fɔ́ si ijue, awɔ́ iyi jĩi ite í wa si tɛɛ. ⁵ Awɔ́ ilu muafitii, jò i tako i nya jĩi ite iyi í wa si ijue titã ku ba i ye ilu sãa sãa, i bei i nya fɔ́fɔ́ iyi í wa si ijui kpaasie.

⁶ I maà nyɔ lege jiida nɛɛ ɛa si wajui kuusɔɔ ɛa ku ba a maà tɛɛsɛɛ. Nɔ i maà ti i na aja ɛa mii kumá ɛa ku ba a maà na a sinda a ɛɔ ɛɛ*.

Idei kutɔɔ

(Cɔ Luku 11:9-13)

⁷ Jesu í ni má, i ya tɔɔ ɛa, aa mu nɛɛ. I ya dɛdɛ ɛa, aa ba ɛa. I ya cã gambo ɛa, aa cĩ nɛɛ. ⁸ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í ya tɔɔ fei, aa mua. Inɛ mɔ iyi wa dɛdɛ fei, á ba. Inɛ mɔ iyi wa cã gambo fei, aa cĩa lafɛɛ. ⁹ Yooi í wa si inɔ nɛɛ ihɛ iyi bii amaɛ í tɔɔɛ pɛɛ á so kuta ku naa. ¹⁰ Bɛɛbɛ mɔi inɛ kãma kù wɛɛ iyi bii amaɛ í tɔɔɛ cɛɛ á so njo ku naa. ¹¹ Debei, bii inɛ iyi ò ya ce laalɔ ɛa ò mà mii jiida ku na ama nɛɛ ɛa, ò waa tamaa mà Baa nɛɛ iyi í wa lele kaa yɔkɔ ku mua inɛ ɛa iyi à waa tɔɔɛ mii jiida ku re bɛɛbɛ ɛa?

¹² Na nɛɛ, mii iyi ò bi inɛ ɛa a ya ce nɛɛ fei, inɛ mɔ i ce nɛɛ bɛɛbɛ ɛa, domi iyi bei í je icui ide i kukɔsii walii ɛau do ti woodai Moizi.

Andɛ iyi kù cĩ

(Cɔ Luku 13:24)

¹³ Í sɔ ɛa má í ni, koofa nla do kpãa ku cĩ gɔ í wɛɛ, do minjisia ku mongolo gɔ iyi wa bɔ ala nwa. Í lo do koofa ku mongolou ɛa, domi koofa nlau do kpãa ku cĩu, bi ikui wa bɔ, nɔ inɛ nkɔɔi wa too do bɛ. ¹⁴ Amma kpãa iyi wa bɔ bi kuwɛɛ hai tã í mante, andɛɛ kù cĩ. Nɔ inɛ ɛa iyi à ye kpãau à waa tooɛ a kù kpɔ.

Idei jii do isoe

(Cɔ Luku 6:43-44)

¹⁵ Jesu í ni má, i ya ce laakai ɛa do walii ilu ibo ɛa. À ya naa bi tu ɛei do daa didɔ bei angudá ɛa, amma idɔ nɛɛ í yei bei idɔi mbo ɛa. ¹⁶ Aa yɔkɔ i mà ɛa ɛai si kookoosu nɛɛ ɛa bei à ya mà jii hai si isoe. A ci ya ka isoi rezɛɛ si agũ. Nɔ a ci ya ka figi si agũ fũfũ. ¹⁷ Jii jiida fei iso jiidai í ya so, nɔ jii laalɔ mɔ ku so iso laalɔ. ¹⁸ Jii jiida kaa yɔkɔ ku so iso laalɔ, bɛɛbɛ mɔi jii laalɔ kaa yɔkɔ ku so iso jiiida. ¹⁹ Nɔ jii iyi kù waa so iso jiiida fei à ya daai a dasi ina. ²⁰ Si bei à ya mà jii hai si isoe, bɛɛbɛ mɔi aa mà walii ilu ibo ɛa hai si kookoosu ɛa.

N kù mà ɛɛ ajɔ kãma

(Cɔ Luku 13:25-27)

²¹ Jesu í ni má, kù je inɛ iyi wa kpem Lafɛɛ Lafɛɛ fei á na ku lo si bommai Ilaaɔ, bii kù je inɛ ɛa iyi à waa ce idɔɔbii Baam iyi í wa lele. ²² Ajɔ nɛɛ bɛ, inɛ nkɔɔi á maa ni, Lafɛɛ Lafɛɛ, a kù ce walii do iriɛ? A kù lele inɛi inɔɔko ɛa do iriɛ? A kù ce maamaake nkɔɔ do iriɛ? ²³ Amma an sɔ ɛa si wajui inɛ fei n ni, n kù mà ɛɛ ajɔ kãma. I sekeɛ hai bi tom, inɛ iyi i kù ce idɔɔbim ɛa.

Idei woo ma ile minji gɔ ɛa

(Cɔ Luku 6:47-48)

²⁴ Jesu í kpa nɛɛ mɔnda má í ni, na nɛɛ, inɛ iyi í gbɔ ide iyi ò wa n fɔu ihɛ fei nɔ wa jirimaɛ, á yei bei mɔkɔ ilu bisi iyi í ma ileɛ si kuta. ²⁵ Ijĩ í rɔ, ido í kɔ í nikã, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, amma kù cuku, domi si kutai à maa. ²⁶ Amma awɔ iyi ò gbɔ ide iyi ò wa n fɔu ihɛ fei nɔ i kù saalɛ, aa yei bei mɔkɔ nnyei iyi í koo í ma ileɛ si sãai ido. ²⁷ Ijĩ í rɔ, ido í kɔ í nikã, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, nɔ í cuku í lege fei.

²⁸ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã, ɛɔi zamaau í biti do si bei wa kɔ ɛa si cio. ²⁹ À bitii si na iyi í jɔ do yiikoi wa kɔ ɛa si, kù je bei woo kɔ inɛ ɛa si wooda nɛɛ ɛau.

8

Jesu í jɔ dinte gɔ í ba iri

(Cɔ Maaku 1:40-45; Luku 5:12-16)

* ^{7:6} Yaasei ideui í je, kuwɛɛ jiida nɛɛ iyi ò nɛ hai bi Ilaaɔ, i maà ti i fɔ ideɛ bi inɛ ɛa iyi à ye bei kuusɔɔ ɛa iyi a kù bi bɛɛrei ideu ku mà, ku ba a maà tɛɛsɛɛ. Nɔ i maà ti i fɔ ideɛ bi inɛ ɛa mɔ iyi à ye bei aja ɛa iyi aa naa a sinda a ɛɔ ɛɛ.

¹ Jesu í sǝ ɲa ide ɲau ihē feii í bei wa kita wa hai si antai kutau. Waati iyi í kita wa ɲɔi zamaa nla gɔ wa tooe. ² Nɔ dintɛ gɔ í naa í seebata si wajue í ni, Lafēe, bii ì bi, aa yǝkɔ í jǝ n ba iri n je ine iyi í má. ³ ɲɔi Jesu í yɔ awǝe í luu nɔ í ni, ñ bi. Ba iri nɔ i je ine kumá. Be gbakǎ í ba iri hai si bǝɔeu. ⁴ Nɔ Jesu í sǝɔ í ni, gbɔ, maà sǝ ine gɔ ideu ihē, amma koo nyisi araɛ bi woo weei Ilaaɔu, nɔ i ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuweeu bei á nyisi ɲa iyi ì je ine iyi í má bebei.

Jesu í jǝ amaacei ine ngboi sooge gɔ ɲa í ba iri

(Cɔ Luku 7:1-10; Zǎa 4:43-54)

⁵ ɲɔi Jesu í bɔ Kaperanumu. Waati iyi í lɔ inɔ iluu ɲɔi ine ngboi sooge cǝ gɔ í koo í tǝɔe ku faaba ɲɲu, ⁶ í ni, Lafēe, amaacem wa ce bǝɔ kpasē, ci ya yǝkɔ ku wu baa awǝ, wa kpǎa iju ntɔ ntɔ. ⁷ ɲɔi Jesu í ni, í sǎa, an koo n faabaɛ. ⁸ Amma ine ngboi sooge ɲau í jeaa í ni, Lafēe, n kù to i lɔ kpasēm. Baa hai ihē fɔ ide, amaacem nɔu á ba iri. ⁹ Amu takam, ñ ne ine ngbo ɲa iyi ñ wa n jirima, nɔ ñ ne sooge gɔ ɲa mǝ iyi ñ wa n gbǎ. Ine akǎ ɲɲa iyi ñ be á kooi, ine iyi ñ kpe mǝ á naai, nɔ ice iyi ñ ni amaacem ku ce ɲɲui í ya ce.

¹⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu í biti nɔ í sǝ ine ɲa iyi à waa tooeu í ni, ntɔ ntɔ, baa si inɔi inei Izireli ɲa fei n kù ye ine iyi í yǝkɔ í dasim naane nla bei inɛu ihē. ¹¹ An sǝ ɲe, hai je Zuifu nkɔ á na ku naa hai do bii fei a buba si bommai Ilaaɔ. Aɲai aa je do Aburahamu do Izaaki do Zakǝbu bala ɲɲe ɲa ajɔ. ¹² Amma ɲɲe, tǝku ɲɲa ɲa iyi í jǝ ɲɲeɔ ɲa i wa be aa ɲɔ ɲe angule si ilu kuku. Tengi bei aa lesi awǝ si iri i maa kpataɔ ɲa. ¹³ Nɔ Jesu í sǝ ine ngboi sooge ɲau í ni, bɔ kpasēe. Fei ndeɛ á ce si bei ì dasi naaneu. Be gbakǎ amaaceu í ba iri.

Jesu í jǝ bǝɔ nkɔ í ba iri

(Cɔ Maaku 1:29-34; Luku 4:38-41)

¹⁴ Si anyie, Jesu í bɔ kpasēi Piɛɛ, í koo í ba iyei aboi Piɛɛ kù waa ne baani, wa sǝɔ ara gbǎa. ¹⁵ ɲɔi Jesu í lu awǝe nɔ ara gbǎau í nya. Nɔ abou í dede í yaaɛ.

¹⁶ Iyi alɛ í le, à naa Jesu ine ɲa iyi à ne inei inǝɔko ɲa wa nkɔ nkɔ. Nɔ í lele inei inǝɔko ɲau do ide ku fɔ, nɔ ine ɲa iyi à waa ce bǝɔ fei í jǝ à ba iri. ¹⁷ Í ce ɲɲu ɲau bei ku ba ide iyi walii Ezai í fɔu ku kǝ iyi í ni, ɲɲu takae í so gbugbǎ hai ne nwa nɔ í nya bǝɔ nwa ɲa.

Ine ɲa iyi à bi Jesu ku too

(Cɔ Luku 9:57-62)

¹⁸ Ajɔ ɲɲu gɔ, zamaa nkɔ gɔ í kaako Jesu. Iyi Jesu í ye ɲa ɲɔi í sǝ mǝcǝe ɲau í ni a bɔ icei tenkuu do ikpa ihǝ. ¹⁹ Hee a maa ne ɲɔi woo kɔ ine ɲa si wooda gɔ í naa bi tɛɛ nɔ í ni, Mɛɛtu, an tooe bii ì waa bɔ fei. ²⁰ Nɔ Jesu í sǝɔ í ni, ɲɲa ɲa à ne kolo ɲa nɔ baa yei ɲa mǝ à ne bi ku sǝ. Amma amu Amai Amanɛ n kù ne bii an koo n sǝ n sǝmi. ²¹ Nɔ ine akǎi mǝcɔi Jesu gɔ mǝ í ni, Lafēe, jǝ n koo n si baam wa titǎ. ²² Amma Jesu í jeaa í ni, awǝ de toom wa, nɔ i jǝ iku ɲa a si iku ɲɲa ɲa.

Jesu í leekǎ fufu si tenku

(Cɔ Maaku 4:35-41; Luku 8:22-25)

²³ Si anyii ɲɲu, Jesu í lɔ akɔi inyi nɔ mǝcǝe ɲa mǝ à lɔ à tooe. ²⁴ Iyi à waa ne ɲɔi fufu nla gɔ í dede si tenkuu hee kutǎngǎm ndii inyi wa bii akɔu. Amma Jesu wa sǝ ɲjoo. ²⁵ ɲɔi mǝcɔ ɲau à koo à jǝu à ni, Lafēe, faaba wa, à waa bɔ nfe ku ce.

²⁶ ɲɔi Jesu í sǝ ɲa í ni, naane ku dasi ɲɲe kù la. Na mii í ce ì jǝ ɲjɔ wa mu ɲe ɲa.

Iyi í fɔ beɛbe í tǎ, ɲɔi í dede í la si inyi do fufuu nɔ à coko sǝm sǝm. ²⁷ Nɔ mǝcɔ ɲau fei à biti à waa ni, ine dimi yoomai ihē. Baa inyi do fufu ɲa fei à waa jirima idee.

Jesu í lele inei inǝɔko ɲa hai si ine minji gɔ ɲa

(Cɔ Maaku 5:1-20; Luku 8:26-39)

²⁸ Iyi Jesu í to icei tenkuu do ikpa ihǝ si ilei Gadara, ɲɔi amanɛ minji gɔ ɲa à fita wa hai bi ku si iku ɲa à kɔo wa. Ine ɲau à ne inei inǝɔko ku gaabu ntɔ ntɔ hee í jǝ ine gɔ ci ya je ku too kpǎau. ²⁹ Nɔ à dǝ anu à ni, mii í wa si gǎmei awae ɲa, awǝ Amai Ilaaɔ. Ì naa ku kpǎ wa iju hai waatiu kù toi? ³⁰ Nɔ à hǝnne kuusɔ gaa gɔ ɲa waju à waa je. ³¹ Nɔ inei

inɔ̀ko ɲau à tɔ̀ Jesu à ni, bii ì waa lele wai, jò kaa mu kuusɔ̀ gaa ɲau ihɔ̀. ³² Ʋɔ̀i Jesu í sɔ̀ ɲa í ni a koo. Nɔ̀ à fita hai si inɛ ɲau à koo à mu kuusɔ̀ ɲau. Nɔ̀ kuusɔ̀ gaa ɲau fei à sei wa hai antai iri kutau à na à dasi tenkuu, inyi í je ɲa.

³³ Woo degbe kuusɔ̀ ɲau à sa à nɛ inɔ̀ ilu à koo à sisia inɛ ɲa ideu fei do bei à cea inɛ minji ɲau. ³⁴ Nɔ̀ inɛi inɔ̀ ilu ɲau fei à fita à bɔ̀ Jesu ku cɔ̀. Iyi à koo à yɔ̀ ɲɔ̀i à tɔ̀ɛ ku fita hai ilei ide ɲa.

9

Jesu í jò wɛɛgɛ gɔ̀ í ba iri

(Cɔ̀ Maaku 2:1-12; Luku 5:17-26)

¹ Iyi inɛ ɲau à tɔ̀ɛ ku fita hai ilei ide ɲa ɲɔ̀i Jesu í lɔ̀ akɔ̀i inyi í kua icei tenkuu má. Í nɛ ilu ɲɲu takɛ *. ² Ʋɔ̀i inɛ gɔ̀ ɲa à naa wɛɛgɛ gɔ̀ wa, wa sũ si makɛɛ. Iyi Jesu í yɛ naane ku dasi ɲɲau, nɔ̀ í sɔ̀ wɛɛgɛu í ni, baakɔ̀m, maà mɔ̀ngɔ̀ temua, n̄ kpa idei dulum dɛɛ. ³ Wee woo kɔ̀ inɛ ɲa si wooda gɔ̀ ɲa à wa bɛ. Iyi à gbɔ̀ wa fɔ̀ bɛɛbɛ ɲɔ̀i à waa lasabu si idɔ̀ ɲɲa à waa ni, inɛu ihɛ wa bu Ilaaɔ̀i. ⁴ Jesu í bei í mà ide iyi à waa lasabu ɲɔ̀i í ni, na mii í ce ì waa ce lasabu laalɔ̀ bɛɛbɛ ɲa. ⁵ Si ide minji ɲau ihɛ, yoomai kufɔ̀ɛ í faala í re, inɛ ku sɔ̀ inɛ gɔ̀ ku ni n̄ kpa idei dulum dɛɛ, walakɔ̀ ku ni ku dede ku nɛ. ⁶ Amma n̄ bi i mà ɲa iyi amu Amai Amanɛ n̄ nɛ gbugbã n̄ kpa idei dulum dii inɛ ɲa si andunya.

Iyi í fɔ̀ bɛɛbɛ í tã ɲɔ̀i í sɔ̀ wɛɛgɛu í ni, dede i so makɛɛɛ i bɔ̀ kpasɛ.

⁷ Ʋɔ̀i wɛɛgɛu í dede í nɛ ideɛ. ⁸ Wee inɛ nkpɔ̀ nkpɔ̀i í wa bɛ. Iyi à yɔ̀ bɛɛbɛ ɲɔ̀i njo í mu ɲa à waa saabu Ilaaɔ̀ do iyi í na amanɛ dimii yiikou bɛ.

Jesu í kpe Matie

(Cɔ̀ Maaku 2:13-17; Luku 5:27-32)

⁹ Ʋɔ̀i Jesu í dede hai bɛ í bɔ̀ inɔ̀ iluu. Iyi wa nɛ ɲɔ̀i í yɛ mɔ̀kɔ̀ gɔ̀ iyi à ya kpe Matie wa buba ile bi ku gba fiaɪ lɛmpoo. Ʋɔ̀i í sɔ̀ í ni, toom wa. Nɔ̀ Matie í dede í tooɛ.

¹⁰ Si anyie Jesu wa je kpasɛi mɔ̀kɔ̀, ɲɔ̀i woo gba fiaɪ lɛmpoo do inɛ nkpɔ̀ gɔ̀ ɲa má iyi kuwɛɛ ɲɲa kù sĩa à naa à buba bi Jesu do mɔ̀cɛɛ ɲau. ¹¹ Wee Farisi gɔ̀ ɲa à yɛ ɲa, nɔ̀ à bee mɔ̀cɛɛ ɲau à ni, na mii í ce Mɛɛtu nɲɛ wa je do woo gba fiaɪ lɛmpoo do inɛ laalɔ̀ ɲa.

¹² Iyi Jesu í gbɔ̀ ide ɲɲau ɲɔ̀i í ni, ilu baani ɲa a kù nɛ bukaatai ilu iwɔ̀ bii kù je bɔ̀ɔ̀ ɲa.

¹³ N̄ wa n̄ sɔ̀ ɲɛi, n̄ kù naa ku kpe inɛ dee dee ɲa, amma dulum ɲai n̄ naa ku kpe. I koo i bee yaasei kukɔ̀u iyi í ni, Ilaaɔ̀ í ni, n̄ bi i ce araarei nɲɛ ɲa ku re i ceem kuwee.

Idei anu ku dī

(Cɔ̀ Luku 5:33-39; Maaku 2:18-22)

¹⁴ Wee Zãa woo dasi inyi mɔ̀ í nɛ mɔ̀cɔ̀ ɲa. Mɔ̀cɛɛ ɲau à naa bi Jesu nɔ̀ à beɛɛ à ni, na mii í ce awa do Farisi ɲau à ya ka dī anu amma awɔ̀, mɔ̀cɛɛ ɲa a ci ya dī anu. ¹⁵ Nɔ̀ Jesu í je ɲɲa í ni, kpaasii mɔ̀kɔ̀ titɔ̀ ɲa aa nɛ inɔ̀ kufɔ̀ gɔ̀ waati iyi mɔ̀kɔ̀ titɔ̀u í wa inɔ̀ ɲɲai? Aawo, amma ajɔ̀ gɔ̀ wa naa iyi aa nya mɔ̀kɔ̀ titɔ̀u hai si inɔ̀ ɲɲa. Waati bɛɛbɛ aa dī anu.

¹⁶ Ʋɔ̀i í kpa ɲɲa mɔ̀nda í ni, inɛ gɔ̀ kaa sɔ̀ jaɛ ngbo do titɔ̀ɛ ku tɔ̀tɔ̀ɛ. Bii í ce bɛɛbɛ, titɔ̀u á ga jaɛ ngbou ku kɔ̀ɔ̀si. ¹⁷ Bɛɛbɛ mɔ̀i a ci ya dasi vɛɛ titɔ̀ iyi wa gba si bɔ̀gɔ̀ bata ngbo ɲa. Bii ì ce bɛɛbɛ, bɔ̀gɔ̀ bata ngbo ɲau aa gai, nɔ̀ vɛɛu ku nikã, bɔ̀gɔ̀ ɲau mɔ̀ á ce nfe. À ya dasi vɛɛ titɔ̀i si bɔ̀gɔ̀ titɔ̀ ɲa. Baa bii wa gba, bɔ̀gɔ̀u kaa ga.

Idei ama inaaboɪ Zairusi do inaabo iyi í lu ibɔ̀i Jesu

(Cɔ̀ Maaku 5:21-43; Luku 8:40-56)

¹⁸ Si waati iyi Jesu wa sɔ̀ ɲa ideu ihɛ ɲɔ̀i inɛ ngbo gɔ̀ í naa í sɛɛbata si wajue í ni, ama inaabom wee í ku nsei nsei, amma naa le sie awɔ̀ ku jī má. ¹⁹ Nɔ̀ Jesu í dede do mɔ̀cɛɛ ɲa à too mɔ̀kɔ̀u.

²⁰ Waati iyi à dasi kpãa à waa nɛ, inaabo gɔ̀ wa too ɲa. Abou wa ce bɔ̀ɔ̀i awɔ̀ ku mu hai adɔ̀ maatejeɪ wa. Ʋɔ̀i í bɔ̀ do anyii Jesu í koo í lu itfi ibɔ̀ɛ. ²¹ Í ce bɛɛbɛi si na iyi í jò í

* 9:1 ilu ɲɲu takɛ kù je Betlehemu bii à buu. Kù nɔ̀ kù je Nazareti bii à biie. Amma Kaperanumui wa fãa, ilu bii í buba wa ced iceɛ.

fɔ si idɛ́ í ni, baa bii jaaei ñ ba ñ lu an ba iri. ²² Ƴɔi Jesu í sinda í cɔɔ nɔ́ í ni, abooyi, maà mɔngɔ temua, naaneɛi í faabaɛ. Bɛ gbakã abou í ba iri.

²³ Ƴɔi Jesu í mɔsi iseeɛɛɛ í to kpasɛi inɛ ngbou í yɛ woo fã gaasiai iku ɲa do zamaa nla nla gɔ wa dɔ́ anu. ²⁴ Nɔ́ í ni, i fita hai ihɛ́. Ama inaabou kù ku, wa sɪ njooi, nɔ́ à waa yaakoɛ. ²⁵ Ƴɔi Jesu í jò inɛ ɲau à fita nɔ́ í lɔ́ í mu awɔi mudɛ́ɛu nɔ́ í dede. ²⁶ Nɔ́ laabaauu ideu í fangaa si ileu fei.

Jesu í jò fɛɛju minji gɔ ɲa à yɛ ilu

²⁷ Nɔ́ Jesu í nɛ hai bɛ. Si iseeɛɛɛu fɛɛju minji gɔ ɲa à tooɛ à waa dɔ́ sie anu, à waa ni, tɔkui ilaalu Davidi, ce araare nwa i jò ka yɛ ilu. ²⁸ Ƴɔi Jesu í nɛ hee í to kpasɛ́. Nɔ́ fɛɛju ɲau à naa bi tɛɛ nɔ́ í bee ɲa í ni, ì dasi naane ɲa iyi an yɔkɔ n coo? Nɔ́ aɲa mɔ́ à ni, oo, Lafɛ́ɛ. ²⁹ Nɔ́ Jesu í lu iju ɲɲau í ni, ku ce nɲɛ si bei ì dasi naaneu ɲa. ³⁰ Nɔ́ à yɛ ilu. Nɔ́ Jesu í sɔ́ ɲa í kɔnkɔn du ɲa í ni, i gbɔ ɲa, i maà sɔ́ inɛ gɔ ideu ihɛ́. ³¹ Amma iyi à sɛkɛɛ gbakã à lɔsi laabaauu Jesuu ku sisi si ileu fei.

Jesu í jò deki gɔ í gbɔ ide

³² Nɔ́ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à nɛ hai bɛ, ɲɔi à naa Jesu inɛ gɔ wa. Inɛɛu inɛi inɔ̀ko deki gɔ í muu. ³³ Nɔ́ Jesu í lele inɛi inɔ̀kou. Iyi í lelee gbakã nɔ́ mɔkɔu í lɔsi ide ku fɔ. Inɛ ɲa à biti à wasi ku ni, a kù yɛ dimie si ilei Izireli ajɔ kãma. ³⁴ Amma Farisi ɲau à ni, Seetam ilaalui inɛi inɔ̀ko ɲau í muua gbugbã ku leleɔ ɲa.

Jesu í ce araarei inɛ ɲa

³⁵ Jesu wa dabii dabii si ilu nla ɲa do si ilɛko ɲa, wa kɔ inɛ ɲa si cio ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔ ɲa ɲa, nɔ́ wa sisi laabaauu jiidai bommai Ilaaɔ́ nɔ́ í jò bɔɔ ɲa do kɔɔ ɲa fei à ba iri. ³⁶ Iyi í yɛ zamaau, araare fei í muu, domi à wɛɛ do biti, inɔ́ ɲa fei í fɔ, à wɛɛ ɲa bei angudã ɲa iyi a kù nɛ woo degbe. ³⁷ Ƴɔi í sɔ́ mɔcɔɛ ɲa í ni, amaaɲɛ iyi í jãa í to ku da í kpɔ, amma woo da ɲau a kù kpɔ. ³⁸ Na nɲu, i tɔɔ ilu ikou ku bɛ woo da ɲa wa má.

10

Irii mɔcɔ maateɛji ɲau

(Cɔ Maaku 3:13-19; Luku 6:12-16)

¹ Si anyii nɲu, Jesu í kpe mɔcɔ maateɛɲɛ ɲau í tɔtɔɔ ɲa bi tɛɛ. Nɔ́ í mu ɲa yiiko a leleɔ inɛi inɔ̀ko ɲa nɔ́ a jò kɔɔ ɲa a ba iri do inɛ ɲa iyi à waa ce bɔɔ dimi ikã ikã fei. ² Irii woo bɛ maateɛji ɲau weɛ. Sinte, Simɔɔ iyi à ya kpe Piɛɛu do ifɔɛ Anderee, do ama minjii Zebedee ɲa Zaaki do ifɔɛ Zãa, ³ do Filipu do Baatelemi, do Tomaa, do Matie iyi í tako í je woo gba fiaɪ lɛmpoo, do Zaaki amai Alifee do Tadee, ⁴ do Simɔɔ inɛi igbei Zelɔtu *, do Zudasi Isikariɔti, inɛ iyi á na ku zambaɛu.

Jesu í bɛ mɔcɔ maateɛji ɲau

(Cɔ Maaku 6:7-13; Luku 9:1-6)

⁵ Jesu í bɛ amanɛ maateɛji ɲau nɔ́ í sɔ́ ɲa bei nɲu í bi a ce. Í ni, i maà bɔ́ bi dimi mmu ɲa, nɔ́ i maà lɔ́ si ilui inɛi Samari kãma ɲa. ⁶ Amma i bɔ́ bi inɛi Izireli ɲa, aɲa iyi à nyɔ́ bei ama angudã ɲa. ⁷ I koo i waazo ɲa i ni, Ilaaɔ́ í maai ku je bommaɛ. ⁸ Nɔ́ i jò bɔɔ ɲa a ba iri nɔ́ i jã iku ɲa, i jò dinte ɲa a ba iri a je inɛ kumá, nɔ́ i lele inɛi inɔ̀ko ɲa iyi à wa si inɛ ɲa. Si bei ì ba hai nɛ kusã ɲa, iɲɛ mɔ́ i na hai nɛ kusã. ⁹ I maà ti i so fia ɲa. ¹⁰ I maà ti i so bɔgɔ, i maà ti i so ibɔ́ minjisia, wala baata, wala golo. I maà so mii ɲau bɛ kãma ɲa si na iyi í jò woo ce ice í nɛ kpãai a náa bukaatai mii iyi í nɛ ku maa wɛɛɔ.

¹¹ Bii ì to ilu nla walakɔ́ si ilɛko gɔ, i dede inɛ iyi í jesi ku gba ɲɛ, nɔ́ i buba kpasɛ́ɛ bɛ ɲa hee ku to ajɔ iyi ì waa nɛ hai si iluu. ¹² Bii ì lɔ́ kpasɛ́ gɔ i ya ce inɛ ɲau fɔɔ i ni ɲa, laakai ku sũ ku wɛɛ do iɲɛ. ¹³ Bii à gba ɲɛ, laakai ku sũu á wɛɛ do aɲai, amma bii a kù gba ɲɛ, á baa si ɲɛi. ¹⁴ Si ilu gɔ wala si kpasɛ́ gɔ, bii inɛ ɲau à kɔ́ ku gba ɲɛ, hee má je a gbɔ ide nɲɛ, i nɛ hai bɛ nɔ́ i gbugbã ɲa irurui baata nɲɛ ɲa ku ba ku je ɲa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ́

* 10:4 igbei Zelɔtu inɛi igbei Zelɔtu ɲai à waa jabu ku ba Zuifu ɲa a nɛ ara ɲa hai si awɔi inɛi Romu ɲa.

á naa si ɲa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, an sɔ ɲe, si aɲoi kiitiu, Ilaaɗ á ce araarei inei Sodomu do Gɔmɔɔ † ɲa ku re inei ilu dimi beɛbe ɲau be

Ijuukpã iyi á naa

(Cɔ Maaku 13:9-13; Luku 21:12-17)

¹⁶ Jesu í sɔ ɲa má í ni, wee ñ wa n be ɲe nɔ aa ye ɲai bei angudã ɲa si inɔi mbo ɲa. Na ɲɲu, i jò i ne bisi bei njo ɲa, †, nɔ i je hai ce laalo bei ankasiidi ɲa. ¹⁷ Nɔ i ce laakai ɲa si na iyi í jò ine gɔ ɲa aa na a mu ɲe a bɔð ɲe bi ku ce kiiti, aa nɔ a cã ɲe ile bi ku ce kutɔtɔɔ ɲɲa ɲa. ¹⁸ Aa bɔð ɲe si wajui ilu ile ɲa do bi amanlu ɲa na irim, ku ba i je seɛdam si wajui ɲɲa ɲa do bi dimi mmu ɲa. ¹⁹ Amma bii à bɔð ɲe bi ku kiiti, i maà ti i biti do ide iyi aa fɔ ɲa wala do yaase bei aa fɔð ɲa. Bii waatiu í to, Ilaaɗ á mu ɲɲe ide iyi aa fɔ ɲa. ²⁰ Nɔ ide iyi aa fɔ ɲa kaa je ide ɲɲe, á naai hai bi Hundei Ilaaɗ Baa ɲɲe iyi í wa si ɲe.

²¹ Ine gɔ ɲa aa zamba ifɔ ɲɲa ɲa walakɔ igbã ɲɲa ɲa ku ba a kpa ɲa. Beɛbe mɔi baa ɲa aa maa cea ama ɲɲa ɲa. Amu ɲa mɔ aa dede si baa ɲɲa ɲa ku ba a kpa ɲa. ²² Ine fei á cé ɲei na irim, amma ine iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba. ²³ Bii à waa kpã ɲe iju si ilu gɔ i sa i bɔ ilu mmu. Ntɔ ntɔ, an sɔ ɲe, i kaa dabii si ilei Izireliu i kpa irie ɲa amu Amai Amane n to wa.

²⁴ Ama cio ci ya re woo kɔsiɛ, amaace mɔ ci ya re lafɛɛɛ. ²⁵ Na ɲɲu, í sɔi ama cio ku jesi a cea ɲɲu bei à cea woo kɔsiɛ. Beɛbe mɔi, í sɔi amaace mɔ ku jesi a cea ɲɲu bei à cea lafɛɛɛ. Bii à waa kpe amu ilu kpasɛu Seetam, aa sɔ iɲe inei kpasɛɛ ɲau iri laalo iyi í re beɛbe.

Njoi ine iyi í jò i ce ɲa

(Cɔ Luku 12:2-7)

²⁶ Nɔ Jesu í ni má, do ɲɲu fei i maà ce njo ɲɲa ɲa, domi ngɔgɔ kù wee iyi wa manji iyi kaa fita gbugbãa, nɔ asii kãma kù wee iyi a kãa na a mà. ²⁷ Iyi ñ wa n sɔ ɲe si ilu kuku, i fɔ si inya kumá ɲa. Iyi ñ gbɔ si asii ɲa i cã kesɛɛdɛɛ. ²⁸ I maà ce njoi ine ɲa iyi aa kpa ara ɲɲu akã, nɔ a kaa yɔkɔ a kpa hunde. Amma i ce njoi ine iyi á yɔkɔ ku kpa ara do hunde aɲ si ina iyi ci ya ku. ²⁹ A ci ya ta ama yei minji sùu akã ba. Do ɲɲu fei, Ilaaɗ wa mà baani ɲɲa. Baa akã ɲɲa ci ya nɔ ku ku iyi kù je do kumàsiɛ. ³⁰ Iɲe mɔ, hee do nto i ri ɲɲe ɲa fei Ilaaɗ í mà jã ɲɲa. ³¹ Na ɲɲu, i maà ce njo ɲa, beɛɛɛ ɲɲe í re yei ɲa hee bii í jì.

³² Na ɲɲu, ine iyi í fɔ si wajui amanɛ ɲa í ni ɲɲu í gbam, amu mɔ an gbaa si wajui Baam iyi í wa lele. ³³ Amma ine iyi í kɔsim si wajui amanɛ ɲa, amu mɔ an kɔsiɛ si wajui Baam iyi í wa lele.

Kù je laakai ku sù, ijai

(Cɔ Luku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Í sɔ ɲa má í ni, i maà tamaa mà laakai ku sù ñ naa ɲɲe wa si andunya. Aawo, ijai ñ naaò wa. ³⁵ Ñ naa ku kosi ama inemɔkɔ do baæi, ama inaabo mɔ do iyee, aso mɔkɔ mɔ do iyei mɔkɔɛ. ³⁶ Inei kpasɛ ɲɲe ɲai aa je mbɛɛ ɲɲe ɲa.

³⁷ Ine iyi í bi baaɛ walakɔ iyee í rem, lafɛɛ kù to ku je inem. Beɛbe mɔi ine iyi í bi ama inemɔkɔɛ walakɔ ama inaaboɛ í rem, lafɛɛ kù to ku je inem. ³⁸ Ine iyi kù jesi ɲɲu ku so jii ku gaauɛ ku toom do wa, kù to ku je inem. ³⁹ Ine iyi í bi ku je kuwɛɛ do idɔɔbiɛ á na ku kuaɛ. Amma ine iyi í kɔsi kuwɛɛɛ na irim, lafɛɛ á na ku báa ntɔ ntɔ.

Idei riba

(Cɔ Maaku 9:41)

⁴⁰ Jesu í ni má, ine iyi í gba ɲe í gbam nii, nɔ ine iyi í gbam í gba ine iyi í bem wai. ⁴¹ Ine iyi í gba walii si na iyi í jò Ilaaɗ í bɔɔ wa, Ilaaɗ á na ɲɲu mɔ ribai walii, nɔ ine iyi í gba amanɛ iyi wa ce idɔɔbii Ilaaɗ si na iyi í jò í je dee dee, Ilaaɗ á na ɲɲu mɔ ribai ine dee dee. ⁴² Ine mɔ iyi í mua taaka gɔ baa inyi tütü si na iyi í jò í je mɔcɔm, ñ wa n sɔ ɲei, lafɛɛ kaa kua ribaɛ pai.

† 10:15 Sodomu do Gɔmɔɔ Ilu minji ɲau, Ilaaɗ í tako í lege ɲa à kpað bomma si na iyi í jò dulum dii ine ɲɲa ɲa í caa. † 10:16 i jò i ne bisi bei njo ɲa I cɔ K.A. 3:1. Í ni njo í ne bisi í re iɲai sako iyi Ilaaɗ í taka fei.

11

Woo bei Zāa ŋa

(Cɔ Luku 7:18-35)

¹ Waati iyi Jesu í sɔ̀ mɔ̀cɔ̀ maateejie ŋau ide ŋau fei í tã, ŋɔi í ne hai be í koo í dabii si ilui Galilee ŋau í kɔ̀ inɛ ŋa si cio nɔ̀ í ce ŋa waazo. ² Wee waati beɛbe Zāa woo dasi inyiu í wa piisɔ̀. Nɔ̀ hai ile piisɔ̀ be í gbɔ̀ baau icei Jesu iyi à ya kpe Kirisi. ŋɔi í be sie mɔ̀cɔ̀ gɔ̀ ŋa ³ a koo a beɛe a ni, awɔ̀ ì je inɛ iyi Ilaaɔ̀ á na ku be wau? Mà ka degbe inɛ mmu gɔ̀. ⁴ Nɔ̀ Jesu í je ŋa í ni, i koo i sisia Zāa mii iyi ì ye do iyi ì gbɔ̀ ŋa. ⁵ Fɛɛju ŋa à waa ye ilu, woo sukute ŋa à waa ne dee dee, dintɛ ŋa à ba iri à je inɛ kumá, dekí ŋa à waa gbɔ̀ ide, iku ŋa à jĩ, nɔ̀ a waa sisia ilu are ŋa laabaau jiida. ⁶ Ilu inɔ̀ didɔ̀i inɛ iyi kaa nyidò anyi si naane ku dasie na irim.

⁷ Iyi mɔ̀cɔ̀i Zāa ŋau à gbɔ̀ bei Jesu í fɔ̀, ŋɔi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, ŋɔi Jesu í lɔ̀si ku sisia zamaau idei Zāa í ni, mii ì bɔ̀ ku cɔ̀ si gɔ̀baɔ̀u ŋa. Fɔ̀fɔ̀ iyi fufu wa yaya? Aawo. ⁸ To, mii ì bɔ̀ ku cɔ̀ ŋa. Mà mɔ̀kɔ̀ iyi wa dasi ibɔ̀ ku sɔ̀au. Aawo, inɛ ŋa iyi à waa dasi ibɔ̀i fia nkpɔ̀, aŋai à ya wa kabai ilaalu ŋa. ⁹ To, mii ì bɔ̀ ku cɔ̀ ŋa. Mà waliii ì bɔ̀ ku cɔ̀ ŋa. Oo, ntɔ̀ ntɔ̀ an sɔ̀ ŋɛ, inɛɛu be í re baa walii. ¹⁰ Zāai kukɔ̀i idei Ilaaɔ̀ wa fãa tengi bii í ni, Ilaaɔ̀ í ni, wee ñ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɛ kpãae. ¹¹ Ntɔ̀ ntɔ̀ an sɔ̀ ŋɛ, si inɔ̀i inɛ ŋa iyi inaabo ŋa à bí fei, kãma ŋa kù weɛ iyi í re Zāa woo dasi inyi. Amma do ŋɔu fei, baa inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ̀ í roo. ¹² Hai waati iyi Zāa í sinti ku waazo hee do nsei fei bommai Ilaaɔ̀ wa bɔ̀ wajui do gɔ̀gbɔ̀, nɔ̀ ilu gɔ̀gbɔ̀ ŋai à ya baa *. ¹³ Moizi í fɔ̀ idei bommau si woodae. Nɔ̀ walii ŋau mɔ̀, aŋa fei à fɔ̀ ideɛ hee í koo í to wa si waatii Zāa woo dasi inyiu. ¹⁴ Ì gbɔ̀ ŋa iyi à ni Elii á na ku naa. Bii ì jesi i gbɔ̀ idem ŋa, Zāai í je Eliiu. ¹⁵ Inɛ iyi í ne itĩ iyi á gbɔ̀ò ide, ku gbɔ̀.

¹⁶ Yooi an wãð inɛi nsei ŋau ihɛ. À yei bei amu ŋa iyi à waa buba bantuma à sɔ̀ nje à waa ni, ¹⁷ à fã nɛɛ yee nɔ̀ i kù jojo ŋa, nɔ̀ à kɔ̀ nɛɛ irii iku ŋa nɔ̀ i kù kpata ŋa. ¹⁸ Ñ ni beɛbei si na iyi í jɔ̀ waati iyi Zāa woo dasi inyiu í naa í ya dī anu nɔ̀ ci ya mɔ̀ vɛɛ, nɔ̀ à ni í ne inɛi inɔ̀koi. ¹⁹ Nɔ̀ iyi amu Amai Amanɛ ñ naa, ñ ya n je nɔ̀ n maa n mɔ̀, nɔ̀ inɛ ŋa à ni ñ bi ije nɔ̀ ñ je woo mɔ̀ atɛ, nɔ̀ ñ je kpaasii woo gba fiaɪ lempoo ŋa do ilu dulum ŋa. Do ŋɔu fei, à ye iyi bisii Ilaaɔ̀ í je dee dee na ice ŋa iyi wa ce.

Ilu ŋa bii inɛ ŋa à kɔ̀ ku dasi Jesu naane

(Cɔ Luku 10:13-15)

²⁰ Nɔ̀ Jesu í lɔ̀si ku gɔ̀gbɔ̀ si inɛi ilu ŋa bii í ce maamaake nkpɔ̀ nkpɔ̀ ŋau si na iyi í jɔ̀ a kù kpaasi idɔ̀. ²¹ Í ni, inɔ̀ kufɔ̀ nla nlaí á je tu ŋɛ, inɛ inɛi Kɔ̀razɛɛ ŋa. Inɛ mɔ̀ inɛi Besaida ŋa, inɔ̀ kufɔ̀ nla nlaí á je tu ŋɛ. Maamaake ŋa iyi à ce si ilu nɛɛ ŋau ihɛ, bii í je Tii do Sidɔ̀i †. à coo wo, inɛi ilu ŋau aa dī saaki a kpatað na irii dulum du ŋa nɔ̀ a kpaasi idɔ̀ hai ku kpe. ²² Na ŋɔi í jɔ̀ ñ wa n sɔ̀ ŋɛ iyi si aɔ̀i kiituu ijuukpãi inɛi Tii do Sidɔ̀ ŋa á tia tu ŋɛ. ²³ Inɛ mɔ̀, inɛi Kapɛranumu ŋa, ì waa tamaa ŋa aa so ŋɛ hee lelei? Aawo, aa keke ŋɛi hee bi ku wai iku ŋa. Ntɔ̀ ntɔ̀, maamaake nkpɔ̀ nkpɔ̀ iyi ñ ce si ilu nɛɛ, bii í je Sodomui ñ coo wo, iluu á weɛ baa nnyii. ²⁴ Na ŋɔi í jɔ̀ ñ wa n sɔ̀ ŋɛ iyi si aɔ̀i kiituu ijuukpãi inɛi Sodomu ŋa á tia tu ŋɛ.

I naa wa bi tom i naa i gba kusĩmi

(Cɔ Luku 10:21-22)

²⁵ Waati beɛbe ŋɔi Jesu í ni, Baaba, awɔ̀ iyi ì je Lafɛɛi lele do ile, ñ wa n saabue do iyi ì singaa ilu bisi do woo mà ŋa mii ŋau ihɛ nɔ̀ ì nyisi amu ŋa. ²⁶ Í sɔ̀ Baaba, si na iyi í jɔ̀ beɛbei ì bi.

²⁷ Nɔ̀ í sɔ̀ inɛ ŋa í ni, Baam nii í daam mii fei si awɔ̀. Inɛ kãma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nɔ̀ inɛ kãma kù mà Baau bii kù je amu Amau do inɛ ŋa iyi ñ bi n nyisi ŋa.

* 11:12 bommai Ilaaɔ̀...à ya baa Do yaase mmu gɔ̀ iyi inɛ á yɔ̀kɔ̀ ku gbɔ̀ò má wee, inɛ ŋa à wasi ku ce kookaai a ba a je inɛi bommai Ilaaɔ̀. Nɔ̀ inɛ ŋa iyi à waa jabu ntɔ̀ ntɔ̀, aŋai aa lɔ̀ si. † 11:21 Tii do Sidɔ̀ Ilaaɔ̀ í kpa inɛi ilu ŋau si na iyi í jɔ̀ kuce ŋa ŋa kù sɔ̀.

ηαι do gbugbāi Bēelizebuu †. ilaalu ηηa. ²⁵ Si bei Jesu í mà lasabu ηηa, ηηai í sō ηa í ni, bomma iyi inēe ηa à waa ja aηa duusōō á na ku gbe ngbe. Bēebe mōi ilu walakō kpasē gō iyi inēe ηa à waa ja aηa duusōō kaa na ku kpe. ²⁶ Na ηηu, bii Seetam wa lele araē, wa ce igū do araēi, bommaē kaa kpe. ²⁷ Bii í je do gbugbāi Bēelizebuu n̄ wa n leleò inēi inōko ηa, to, do gbugbāi yooi mōcō ηηe ηa mō à waa leleò ηa. Debei aηa taka ηηa aa ye taale ηηe. ²⁸ Amma bii do gbugbāi Hundi Ilaaōi n̄ wa n leleò inēi inōko ηau, ηηu be wa nyisi iyi Ilaaōi í sinti ku je bommaē si anini ηηe.

²⁹ Beirei inē á ce ku lō kpasēi inē iyi í nē gbugbā ku coo ile bii kù je í tako í dī ilu gbugbāu. Amma bii í dūu á yōkō ku coo ile.

³⁰ Inē iyi kù je tom, mbēm nii. Inē iyi kù waa bam ku tōtō, wa fangaāi. ³¹ Na ηηai í ce n̄ wa n sō ηe, Ilaaōi á yōkō ku kpa ideí dulum do arabu fei. Amma inē iyi wa bu Hundi Ilaaōi, kaa ba a kpa ideí dulum dēe pai. ³² Bii amanē wa fō laalōi Amaí Amanē Ilaaōi á yōkō ku kpa ideí dulum dēe. Amma inē iyi wa fō taalei Hundi Ilaaōi kaa ba a kpa ideí dulum ndēe hai nnyi hee do ala fei.

Jīi do isoē

(Cō Luku 6:43-45)

³³ Jesu í sō ηa má í ni, à ya mà jīi hai si isoē. Jīi jīida iso jīidai í ya so, amma jīi laalō, iso laalōi í ya so. ³⁴ Inē inē buu ηai bei n̄jō wukuku. Inē inē laalō ηa, beirei aa ce i fō ide jīida ηa. Mii iyi wa kō si idōe ηηui gelee í ya fō. ³⁵ Inē jīida ide jīidai í ya fō. Nō ide jīidau í ya naai hai si ide jīida iyi wa singa si idōe. Bēebe mōi inē laalō ide laalōi í ya fō. Nō ide laalōu mō í ya naai hai si ide laalō iyi wa singa si idōe. ³⁶ An sō ηe, ide nfe iyi inē ηa à waa fō fei, Ilaaōi á na ku bee ηa si aηai kiitiu, ³⁷ domi hai si ideí Ilaaōi á kiitiē, nō ku kpee hai nē taale walakō ilu taale.

Inē ηa à ni Jesu ku ce maamaake

(Cō Maaku 8:11-12; Luku 11:29-32)

³⁸ ηηai woo kō inē ηa si wooda do Farisi gō ηa à sō Jesu à ni, Mēetu, à bi i ce maamaake gō iyi á nyisi wa iyi Ilaaōi í bēe wa. ³⁹ Amma Jesu í je ηηa í ni, inē laalōi nsei ηa iyi a kù waa leekī do Ilaaōi ηηu akā, maamaakei à ya maa bi, amma maamaake gō kù wēe iyi aa nyisi ηa má bii kù je ti walii Zonasi, ⁴⁰ domi si bei Zonasi í ce dasā mēeta do idū mēeta si inōi cēe nlau, bēebe mōi Amaí Amanē á ce dasā mēeta do idū mēeta si bale. ⁴¹ Si aηai kiitiu, inēi Ninivu ηa aa dede si inēi nnyi ηa a ye taale ηηa, si na iyi í jō à kpaasi idō ηηa na waazoi Zonasi. Wee nsei inē iyi wa sō ηe ideu ihē í re Zonasi. ⁴² Si aηai kiitiu, ilaalu inaabo iyi í naa hai awō cangai kpāai inunu á dede si inēi nnyi ηa ku ye taale ηηa, si na iyi í jō hai jīijīi í dede í naa ku gbō ideí bisii Salomō, ilaalu nlau. Nō wee nsei inē iyi wa sō ηe ideu ihē í re Salomō.

Kunyii inēi inōko wa ma

(Cō Luku 11:24-26)

⁴³ ηηai Jesu í kpa ηηa mōndau ihē í ni, bii inēi inōko í fita si inē, í ya maa dabii si gbaa ηai ku maa dē bi ku sīmi. Bii í kua, ⁴⁴ ηηai í ya ni, an nyi inya nwom hai bii n̄ fita wai. Waati iyi í nyi wa nō í ba inēu í ye bei ile ngbe iyi à kpā à teeseē sāa sāa, ⁴⁵ á koo ku dēdē kpaasi laalō ηa iyi à roo wa má bei aηa mēje, a na a lō si inēu a maa wa bē. Waati bēebe kuwēe takoi inēu á tia baa ti ankāanyie má. Mii iyi á ba inē laalōi nsei ηa mbē.

Ideí iyēi Jesu do ifōe ηa

(Cō Maaku 3:31-35; Luku 8:19-21)

⁴⁶ Waati iyi Jesu wa ba zamaau ide ku fō, ηηai iyēe do ifōe ηa à naa à leekī waduude, à waa bi a baa ide ku fō. ⁴⁷ Nō inē gō í naa í sō Jesu í ni, iyēe do ifōe ηa wee, à wa waduude à waa bi a baē ide ku fō. ⁴⁸ Amma Jesu í jea inēu í ni, yooi í je iyem, nō yoo ηai à je ifōm ηa. ⁴⁹ Nō í tosi mōcōe ηau awō í ni, inēi n̄ je iyem do ifōm ηa. ⁵⁰ Ntō ntō inē iyi wa ce idōbii Baam iyi í wa lele, lafēi í je ifōm wala wecīm wala iyem.

† 12:24 Bēelizebuu iri iyi à sō Seetam nii.

13

Mɔndai woo gbɛ̃

(Cɔ Maaku 4:1-9; Luku 8:4-8)

¹ Si ajɔ akãu be má, Jesu í fita hai kpasɛ́ í koo í buba itĩ tenku. ² Nɔ zamaa nla nla gɔ í tɔtɔ siɛ. Ŋɔi í lɔ akɔi inyi gɔ í buba ku ba ku kɔ ŋa si cio. Nɔ zamaau fei wa leekĩ itĩ tenkuu be.

³ Nɔ í sɔ ŋa mii nkpɔ do mɔnda. Í ni, mɔkɔ gɔ í fita wa fã dimi. ⁴ Si bei wa fã dimiu, ŋɔi gɔgɔ ŋa à cuku si kpãa nɔ yei ŋa à naa à jɔɔ. ⁵ Nɔ gɔgɔ ŋa mɔ à cuku si ile iyi í ne kuta, tengi bii sãa kù kpɔ. Nɔ í fita be gbakã si na iyi í jɔ sãa kù la be. ⁶ Amma iyi inunu wa ce, ŋɔi í joo nɔ í gbe, domi icãɛ kù mi lele. ⁷ Gɔgɔ ŋa mɔ à cuku si inɔ agũ ŋa. Ŋɔi agũ ŋau à dede siɛ à biie à kraa. ⁸ Nɔ gɔgɔ ŋa mɔ à cuku si ile jiida nɔ à bí. Gɔgɔ ŋa à ne iju cɔɔ, gɔgɔ ŋa mɔ kita, gɔgɔ ŋa mɔ kuntaa. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔndau í tã ŋɔi í ni, inɛ iyi í ne itĩ iyi á gbɔð ide, ku gbɔ.

Na mii í jɔ Jesu í ya maa kpa mɔnda

(Cɔ Maaku 4:10-12; Luku 8:9-10)

¹⁰ Ŋɔi mɔcɔɛ ŋa à naa à beɛ à ni, na mii í ce ì ya maa sɔ inɛ ŋa ide do mɔnda. ¹¹ Nɔ í sɔ ŋa í ni, inɛi Ilaaɔ́ í jɔ ì mà asiii bommaɛ ŋa. Amma kù jɔ inɛ ŋa iyi à gbe ŋau a màa. ¹² Inɛ iyi í ne, ŋɔi à ya kɔɔa si, nɔ kunɛu ku la. Amma inɛ iyi kù ne, baa keeke iyi í ne u à ya gbaai má. ¹³ Inɛ ŋau, à ya maa cɔ ilu amma a kù waa ye, nɔ à waa sɔ ŋa ide amma a kù waa gbɔ yaaseɛ. Na ŋɔi í jɔ ì ya n maa n sɔ ŋa ide do mɔnda. ¹⁴ Mii iyi í ba ŋau be Ezai í tako í ce waliie í ni, Aa ya desi ide itĩ amma ì kaa gbɔ yaaseɛ ŋa, Nɔ aa maa cɔ ilu amma ì kaa ye ngɔgɔ ŋa.

¹⁵ Idɔ nŋa í baa í le.

À dĩ itĩ nŋa ku ba a maà gbɔ ide gɔ,
Nɔ à bii iju nŋa ku ba a maà ye ngɔgɔ,
Nɔ idɔ nŋa mɔ ku maà mà ngɔgɔ.

Bii kù je beɛbe aa naa a sinda wa bi Ilaaɔ́ nɔ ku jɔ a ba iri.

¹⁶ Amma Jesu í sɔ mɔcɔɛ ŋau í ni, inɛ ilu inɔ didɔ ŋai, si na iyi í jɔ iju nŋe wa ye ilu, nɔ itĩ nŋe wa gbɔ ide má. ¹⁷ Ntɔ ntɔ ì wa n sɔ ŋei, walii do inɛ nkpɔ iyi wa jirimaa idei Ilaaɔ́, à bi aŋa à ye mii iyi ì waa yeu ihɛ ŋa, amma a kù yɔɔ. Nɔ à bi aŋa a gbɔ mii iyi ì waa gbɔu ihɛ ŋa, a kù nɔ a kù gbɔɔ.

Yaasei mɔndai woo gbɛ̃u

(Cɔ Maaku 4:13-20; Luku 8:11-15)

¹⁸ Jesu í sɔ ŋa má í ni, i de itĩ i gbɔ yaasei mɔndai woo gbɛ̃u ŋa. ¹⁹ Inɛ iyi wa gbɔ idei bommai Ilaaɔ́ nɔ kù gbɔ yaaseɛ, í yei bei kpãa bii dimiu í cuku. Seetam inɛ laalɔui, i ya naa ku nya ide iyi à gbɛ̃ si idɔɛ. ²⁰ Inɛ mɔ iyi í ye bei ile kuta bii dimiu í cukuu, bii wa gbɔ ideu gbakã í ya gbaai do inɔ didɔ. ²¹ Amma ci ya jɔ ideu ku ce icã jiida si idɔɛ, nɔ kaa yɔkɔ ku leekĩ ku kpe. Bii wahala gɔ í dede, walakɔ ijuukpã gɔ na irii ideu, í ya fũsi awɔi gbakã. ²² Inɛ mɔ iyi í gba ideu bei si ile ku ne agũ ŋau, wa gbɔ ideu amma lasabu bututui mii ŋa iyi wa bitandie do fia ku bi iyi wa dĩ ijue, aŋai à waa ganji ideu ku ce ice si inɛu. ²³ Inɛ mɔ iyi í gba ideu bei si ile jiida, ŋɔi í je inɛ iyi wa gbɔ ideu nɔ í gbɔɔ do yaaseɛ, nɔ í so iso. Bi inɛ gɔ ŋa, dimiu í so iso cɔɔ, inɛ gɔ ŋa kita, inɛ gɔ ŋa mɔ kuntaa.

Mɔndai fɔfɔ laalɔ

²⁴ Nɔ Jesu í kpa nŋa mɔnda má í ni, faaji iyi wa fɔ idei bommai Ilaaɔ́ wee. Mɔkɔ gɔi í koo í gbɛ̃ dimi jiida si ileɛ. ²⁵ Amma idũ si waati iyi inɛ fei wa sɔ njoo, ŋɔi mbɛɛi mɔkɔu í naa í gbɛ̃a fɔfɔ laalɔ * si inɔ ileɛ nɔ í neɛ. ²⁶ Nɔ dimi jiidau í fita, wa la, nɔ í bí. Fɔfɔ laalɔu mɔ í fita, nɔ aŋa fei à la ajɔ. ²⁷ Ŋɔi amaaceɛ ŋau à naa à sɔɔ à ni, lafɛɛ, í jɔ dimi jiidai ì gbɛ̃ si ileɛ ya. To, nɔ hai iwoi fɔfɔ laalɔu ihɛ́ í fita wa má. ²⁸ Ŋɔi í sɔ ŋa í ni, mbɛɛ gɔi í

* 13:25 fɔfɔ laalɔ Fɔfɔu í jɔ dimi jiidai mam mam. Amma a ci ya je ijui fɔfɔu, domi bii inɛ í jɔɔ, á bíá bɔɔ.

coo. Nɔ amaacee ɲau à beee à ni, ì bi kaa logoo fɔfɔ laalɔu? ²⁹ Nɔ í ni, aawo. Bii ì waa bi i logoo fɔfɔ laalɔu bii i kù laakai ɲa aa na i tɔtɔ i logooò dimi jiidau ɲa. ³⁰ I jè aɲa fei a dede ɲa hee bii kumue í to. Waati beeebe an sɔ woo mu ɲau a kpa fɔfɔ laalɔu titã a dũu a dasi ina, a bei a tɔtɔ dimi jiidau a dasi suum.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi

(Cɔ Maaku 4:30-32; Luku 13:18-19)

³¹ Nɔ Jesu í kpa ɲa mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei ngboi mutaadi iyi ine gɔ í so í gbě si ilɛ. ³² Ngbou í kere í re ngbo ɲa iyi à gbe fei, amma bii à gbɔ, ɲɲui í ya fita ku lá ku re ama jĩ fei, hee yei ɲa à ya maa ce antɛ si amaawɛ ɲa.

Mɔndai lefee

(Cɔ Luku 13:20-21)

³³ Nɔ Jesu í kpa ɲa mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei lefee iyi abo gɔ í so í dasi iyafũi pɛɛ gũa mɛɛta, nɔ fei í dede í kpante.

Idei mɔnda ɲau

(Cɔ Maaku 4:33-34)

³⁴ Ide ɲau be fei sã sã do mɔndai Jesu í sɔ zamaau, ci ya fɔ ide iyi kù je do mɔnda. ³⁵ Beeebei idei ine akã walii ɲau í ce iyi í ni, Ilaaɔ í ni, Do mɔndai an ya n sɔ ɲa ide, Nɔ si bantumai an fɔ mii iyi wa manji hai waati iyi ñ taka andunya.

Jesu í sisi yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu

³⁶ Jesu í jè zamaau nɔ í koo í lɔ kpasɛ. Nɔ mɔcɛ ɲau à bɔ bi tɛɛ à ni, sisi nwa yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu. ³⁷ Nɔ í je ɲa í ni, ine iyi í gbě dimi jiidau amu Amai Amanɛi. ³⁸ Ileui í je andunya. Dimi jiidau mɔ, ɲɲui í je inei bommai Ilaaɔ ɲa. Fɔfɔ laalɔu ɲɲui í je inei Seetam ɲa. ³⁹ Mbɛɛ iyi í gbɔ ɲɲui í je Seetam. Ajɔi kumuu mɔi í je ajɔ iyi andunya á kpa iri, nɔ woo mu ɲau mɔ aɲai à je amaleka ɲau. ⁴⁰ Nɔ si bei à ya kpa fɔfɔ laalɔu a dasi inau, beeebe mɔi á je si ajɔ iyi andunya á kpa iri. ⁴¹ Amu Amai Amanɛ, an be amalekam ɲa wa a na a nya ine ɲa iyi à waa dasi ine ɲa kurara do woo ce laalɔ ɲau a tekĩɔ ɲa hai tengi bii an na n je bommam, ⁴² nɔ a dasi ɲa ina iyi ci ya ku. Tengi bei aa lesi awɔ si iri a kpataɔ. ⁴³ Nɔ waati beeebe ine ɲa iyi à waa de idɔɔbii Ilaaɔ ku ce aa maa má inyai bei inunu si bommai Ilaaɔ Baa ɲa. Ine iyi í ne itĩ iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Mɔndai amani iyi wa singa

⁴⁴ Nɔ Jesu í ni má, mɔnda gɔ iyi wa fɔ idei bommai Ilaaɔ wee. Ajɔ ɲɲu gɔ ine gɔ í koo í kãsi amani iyi wa singa si inɔ ilɛ. Iyi í yɔɔ nɔ í teese í singaɛ ma. Nɔ í ne do inɔ didɔ í koo í ta mii iyi í ne fei, nɔ í naa í ra ikou.

Mɔndai lɛɛ

⁴⁵ Jesu í ni, bommai Ilaaɔ í yei má bei lɛɛ jiidai ɲa iyi woo nya sã gɔ wa de. ⁴⁶ Iyi í ye akã iyi í je jiidai ti fia nkɔ gɔ, nɔ í koo í ta mii iyi í ne fei í naa í raa.

Mɔndai taao

⁴⁷ Jesu í ni má, bommai Ilaaɔ í yei má bei taao iyi à sɔsi inɔ inyi ku mu cɛɛ dimi ikã ikã fei. ⁴⁸ Bii í mu cɛɛ ɲau í tã, sɔkɔ ɲau à ya faa wa icei. Nɔ a buba a cica cɛɛ jiidai ɲau a dasi kɔlɔ, cɛɛ ɲa iyi a kù ce nɛɛu mɔ nɔ a nikã ɲa. ⁴⁹ Nɔ beeebe mɔi á ye si iri ku kpai andunya. Amaleka ɲa aa na a nya ine ɲa iyi à waa ce laalɔ hai si inɔi ine ɲa iyi à waa ce idɔɔbii Ilaaɔ, ⁵⁰ a dasi ɲa ina iyi ci ya ku. Bei aa lesi awɔ si iri a kpata.

Amani titɔ do nwo

⁵¹ Jesu í bee ɲa í ni, ì gbɔ yaasei ideu fei ɲa? Nɔ à je à ni, oo. ⁵² Nɔ í sɔ ɲa í ni, beeebe mɔi, woo kɔ ine ɲa si wooda baa yooma fei iyi í baa í je ine iyi í mà idei bommai Ilaaɔ, í yei bei ilu kpasɛ gɔ iyi wa nya mii titɔ ɲa do mii nwo ɲa hai si amanɛ.

Inei Nazareti ɲa a kù dasi Jesu naane
(Cɔ Maaku 6:1-6; Luku 4:16-30)

⁵³ Iyi Jesu í kpa ɲa mɔnda ɲau be í tã, nɔ í ne hai be. ⁵⁴ Í bɔ ilu bii í je ama. Iyi í to be í lɔsi ku kɔ ine ɲa si cio ile bii à ya maa ce kutɔtɔ hee ine ɲa iyi à waa gbɔ ideɛ ɲau à na à bití. Nɔ à waa ni, hai iwoi ineɛu ihẽ í ba dimii bisiu ihẽ wa. Beirei í ce wa ceɔ maamaake ɲau ihẽ. ⁵⁵ Í jɔ amai woo gbe jii nɔu mbe ya. Kù je iyeei à ya kpe Maariu? Zaaki do Zozefu do Simɔɔ do Zudu ɲa si à je ifɔe ɲa? ⁵⁶ Awaɔ wecẽe ɲa fei si à wa ihẽ ba. Bii beɛbe nɔ hai iwoi í ba gbugbãu ihẽ fei wa. ⁵⁷ To, lasabu ɲɲu ɲau bei í ganji ɲa a dasie naane. Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, kù ne bii walii ci ya ne beere bii kù je si ilei ideɛ do si kpasẽe. ⁵⁸ Kù nɔ kù ce maamaake nkpɔ be si na iyi í jɔ a kù dasie naane.

14

Idei ikui Zãa woo dasi inyi
(Cɔ Maaku 6:14-29; Luku 9:7-9)

¹ Si waati beɛbe Herodu, ilaalui Galileeu í gbɔ laabaauí Jesu. ² Nɔ í sɔ amaaceɛ ɲa í ni, ineɛu be Zãa woo dasi inyi í jɔ wa hai si bale. Na ɲɔi í jɔ í ne gbugbã wa ceɔ maamaake ɲau be.

³⁻⁴ Mii iyi í jɔ Herodu í fɔ beɛbe wee. Herodu í tako í so Herodiasí aboi Filipu, ifɔe. ɲɔi Zãa í sɔɔ í ni, kù sãa i gba aboi ifɔe í dasi kpasẽe. Ide iyi Zãa í fɔ na irii Herodiasíu í jɔ Herodu í ni a muu a dũu a dasie piisɔɔ. ⁵ Nɔ Herodu wa bi ku kpa, amma wa ce ɲjoi ine ɲa si na iyi í jɔ aɲa fei à ni Zãa waliii.

⁶ ɲɔi aɲɔ í naa í to bii Herodu wa ce jingau ku yeɔ gigii aɲɔi kubie. Nɔ ama inaaboi Herodiasí wa jojo si wajui ine ɲa iyi à kpe ku jɛu. ɲɔi í dɔa Herodu si jiida jiida ⁷ hee í ceaa kuwã nɔ í gbasi í ni ɲɲu á muua mii iyi í bi fei. ⁸ ɲɔi ama inaabou í koo í bee iyee, nɔ í nyi wa í naa í sɔɔ í ni, n̄ bi i muum irii Zãa woo dasi inyi wa si perenti. ⁹ ɲɔi inɔi ilaaluu í fɔ. Do ɲɲu fei í jesi nɔ í ni a koo a bu irii Zãau wa a naa a náa. Í jesii si na iyi í jɔ í gbasi tã do mii fei si wajui ine ɲjooɛ ɲau. ¹⁰ Nɔ í be ine ɲa ile piisɔɔ be a koo a bu irii Zãa wa. ¹¹ ɲɔi ine ɲau à koo à buu nɔ à lesi perenti wa à naa à na ama inaabou nɔ ɲɲu mɔ í koo í na iyee. ¹² ɲɔi mɔcɔi Zãa ɲau à gbɔ ideu. Nɔ à naa à so ikueu à koo à suu. Nɔ à koo à sɔ Jesu.

Jesu í wɔ amane dubu miu (5.000)
(Cɔ Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17; Zãa 6:1-14)

¹³ Iyi Jesu í gbɔ ideu ɲɔi í ne hai be. Í lɔ akɔi inyi do mɔcɔe ɲa nɔ à bɔ gbabua gɔ. Iyi ine ɲa à gbɔ, ɲɔi à fita hai inɔ ilu ɲɲa ɲa à da hãmeɛ ɲɲa wa do ise. ¹⁴ Iyi à fita hai si akɔi inyi ɲɔi Jesu í ye zamaau. Nɔ í ce araare ɲɲa nɔ í jɔ bɔɔ ɲɲa ɲa à ba iri.

¹⁵ Iyi ale wa le ɲɔi mɔcɔe ɲau à naa bi tɛɛ à ni, si gbabuai à wa ihẽ nɔ wee idũ wa dũ. Na ɲɲu, jɔ ine ɲau a ne ilɛeko ɲa a koo a ra mii iyi aa je. ¹⁶ Amma Jesu í sɔ ɲa í ni, a kù ne bukaatai a ne. Inɛ taka ɲɲe, i na ɲa ije a je. ¹⁷ ɲɔi à ni, pɛɛ iyi à ne ihẽ kù re ara miu do cɛɛ minji. ¹⁸ Nɔ Jesu í ni, i naam wa ihẽ. ¹⁹ Nɔ í ni zamaau ku buba si fɔfɔu, nɔ í so pɛɛ ara miu do cɛɛ minjiu, í wu iju lele í saabu llaaɔ. Nɔ í bububu pɛɛ ɲau í na mɔcɔe ɲau nɔ aɲa mɔ à kpɛa zamaau. ²⁰ Nɔ aɲa fei à je à yo hee mbɔe í gbe. ɲɔi mɔcɔe ɲau à ko iyi í gbeu hee kɔlɔ maateji í kɔ. ²¹ Inemɔkɔ ɲa iyi à jɛu à weɛi zakai amane dubu miu (5.000), baai inaabo do amu ɲa baasi.

Jesu wa ne si antai tenku
(Cɔ Maaku 6:45-52; Zãa 6:15-21)

²² Iyi à tã ɲɔi Jesu í ni mɔcɔ ɲau à lɔ akɔi inyi ku ba a takɔe a kua ice ihɔ. Iyi à waa ne nɔ í ni zamaau ku ne. ²³ Waati iyi í jɔ à ne nɔ í koo í gũ iri kuta gɔ ku ba ku ce kutɔɔ. Nɔ idũ í dũ í báa be ɲɲu akãe. ²⁴ Wee waati beɛbe akɔi inyi í wa si aninii tenkuu tã. Nɔ kutãngãm dii inyi í wasi ku taleɛ si na iyi í jɔ fufu wa ko ɲa ikpó. ²⁵ Zakai amɛejuma ɲɔi Jesu wa ne si antai inyi, wa bɔ bi mɔcɔe ɲa. ²⁶ Waati iyi à yɔɔ wa ne si antai tenkuu wa ɲɔi zigi ɲa í da, ɲjɔ wa mu ɲa, à waa ni, ziii. Nɔ ɲjɔu í jɔ à wasi ku dɔ anu. ²⁷ Be gbakã

Jesu í ba ña ide ku fò í sǎ ña í ni, i sũ laakai ñhe ña. Amui Jesu, i maà ce ñjo ña. ²⁸ Ñjoi Píeé í sǎo í ni, Lafěe, bii awǎi, jǎ amu mǎ n ne n naa bi tēe si antai inyiu. ²⁹ Nǎ Jesu í jēaa í ni, naa wa.

Nǎ Píeé í kita hai si akǎi inyiu nǎ í ne si antai inyiu wa bǎ bi Jesu. ³⁰ Amma iyi laakae í bǎ si fufu iyi wa ce do gbugbǎu, ñjoi ñjo í muu. Nǎ í sinti ku mile. Ñjoi í dǎ anu í ni, Lafěe, faabam. ³¹ Nǎ gbakǎ Jesu í yǎ awǎ í muu nǎ í ni, na mii í ce ì waa sika sika má. Naane kù la.

³² Ñjoi aña minji fei à gũ akǎi inyiu nǎ fufuu í leekĩ. ³³ Nǎ ine ña iyi à wa si inǎi akǎu à gule si wajui Jesu à ni, ntǎ ntǎ, awǎu Amai Ilaaǎi.

Jesu í jǎ bǎo ña à ba iri si ilei Genesareti

(Cǎ Maaku 6:53-56)

³⁴ Iyi à kua, nǎ à to ilei Genesareti. ³⁵ Si bei inei be ñau à mà Jesu, ñjoi à fǎ laabaau be bii fei à ni í to wa. Nǎ à naa bǎo fei wa. ³⁶ Nǎ à tǎe à ni ku jǎ aña a lu baa itĩ kumbooe, nǎ ine iyi í luu fei í ya ba irii.

15

Dedembai bala ña

(Cǎ Maaku 7:1-13)

¹ Ñjoi Farisi gǎ ña do woo kǎ ine ña si wooda gǎ ña à naa hai Zeruzalemu à bǎ bi Jesu à beee à ni, ² na mii í ce mǎcǎe ña a kù waa too dedembai bala nwa ña. Na mii í ce a ci ya wǎ a bei a je. ³ Nǎ Jesu í je ñja do ide ku bee í ni, na mii í ce ñhe mǎ dedemba ñhe ña ku too í jǎ i kù waa jirima woodai Ilaaǎ ña. ⁴ Ì mà sǎa sǎa ña iyi Ilaaǎ í ni, i gbǎa iyeð baa ñhe ña i jirima ña ña. Nǎ í ni má, ine iyi wa fǎ laalǎi iyeð baae ña a kpa lafěe. ⁵ Amma ñhe ì waa fǎ ide mmu. Ì waa ni ine á yǎkǎ ku sǎ iyeð baae ku ni, fia iyi an yǎkǎ n sobie do, ñ jileaa Ilaaǎ. ⁶ Nǎ ine iyi í fǎ beebe kaa sobi iyeð baae má hee ku jirima ña. Beebie ì waa kpa idei Ilaaǎ ña ku ba i too dedemba iyi à jǎ ñhe. ⁷ Ñjeu ilu muafiti ñai. Hai tako Ezai í ce waliiei dee dee na iri ñhe waati iyi í kǎ si tiaé í ni,

Ilaaǎ í ni,

⁸ Ine ñau ihě à waa jirimam nii

Do gele ñju akǎ.

Amma idǎ ñja í jĩim.

⁹ À waa tǎm nii si ngbe.

Woodai amane ñai à waa kǎ ine ña si

Nǎ à waa ni woodam nii.

Mii iyi í ya dasi ine riisi

(Cǎ Maaku 7:14-23)

¹⁰ Ñjoi Jesu í kpe zamaau nǎ í ni, i de itĩ i gbǎ yaasei ideu. ¹¹ Kù je mii iyi wa lǎ hai do gelei amane í ya dasie riisi. Amma mii iyi í ya fita hai si gelei amane á dasie riisi.

¹² Nǎ mǎcǎe ñau à na à sǎo à ni, i kù mà ide iyi ì fǎu be í jea Farisi ñau taale? ¹³ Nǎ Jesu í je ñja í ni, jĩi baa yooma iyi Baam iyi í wa lele kù lǎ fei, aa tuui. ¹⁴ I jǎ ña be. Woo mu golo fěeju ñai. Nǎ bii fěeju wa mua fěeju golo aña minji fei à ya koo a dasi gooi. ¹⁵ Ñjoi Píeé í ni, sisi nwa yaasei mǎndau be. ¹⁶ Nǎ Jesu í ni, ñhe mǎ, i kù ne bisi ñai? ¹⁷ I kù mà ña, mii iyi wa lǎ hai do gelei amane fei, si inǎi wa bǎ? Si anyie nǎ ku fita hai si ara. ¹⁸ Amma ide iyi í ya fita hai si gele, hai si idǎi wa naa. Ñju bei wa dasi amane riisi, ¹⁹ domi hai si idǎi amane lasabu laalǎ wa naa. Ine ku kpa, do sakara, do sěe ku tǎtǎ do muděe hai ce abǎdǎ, do ile, do ibo, do ine ku beje, mii ñau be fei hai si idǎi wa naa, ²⁰ nǎ ñju ñau bei í ya dasi amane riisi. Amma kù je kuje hai wǎi á dasi ine riisi.

Abo dimi mmu gǎ í dasi Jesu naane

(Cǎ Maaku 7:24-30)

²¹ Si anyii ñju, Jesu í ne hai be í bǎ ikpa Tii do Sidǎo. ²² Inaaboi ilei Kanaǎ gǎ iyi í wa be í naa bi tēe nǎ í dǎ anu í ni, Lafěe, tǎkui Davidi amanlu nlau, ce araarem. Ama inaabom

í ne inei inɔ̀oko, nɔ wa kpãa iju ntɔ ntɔ. ²³ Amma Jesu kù jɛaa ide kãma. Nɔ mɔcɔɛ ɲa à naa à tɔɛ à ni, abou ihɛ wa dɔ anu wa too anyi nwa. I kaa lelee? ²⁴ Nɔ í je í ni, bi inei Izireli ɲa aɲa akã à bɛm wa, inɛ ɲa iyi à ye bei angudã ɲa iyi à nyɔ. ²⁵ Amma abou í naa í gule si wajue í ni, Lafɛɛ, sobiim. ²⁶ Nɔ Jesu í ni, kù sĩa a gba ijei amu ɲa a na aja keeke ɲa. ²⁷ ɲɔi abou í ni, ntɔi Lafɛɛ. Amma do ɲɲu fei, aja keeke ɲau à ya wa abei taabu a maa je buubuui ije iyi wa cuku wa hai si taabui lafɛɛ ɲɲa ɲa. ²⁸ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, abooyi, naane ku dasie í la. Bɛi ì bi fei á ce. Nɔ gbakã ama inaaboɛu í ba iri.

Jesu í jɔ̀ bɔ̀o nkɔ̀ í ba iri

²⁹ Nɔ Jesu í ne hai bɛ í too itii tenkui Galilee, í koo í gũ antai kuta gɔ í buba. ³⁰ Nɔ zamaa nla gɔ í naa bi tɛɛ. À naaò ilu kute akã ɲa wa, do fɛɛju ɲa, do wɛɛɛɛ ɲa, do deki ɲa, do bɔ̀o nkɔ̀ má nɔ à jile ɲa si wajui Jesu, nɔ í jɔ̀ à ba iri. ³¹ ɲɔi inɛ ɲau à biti iyi à ye deki ɲau à waa fɔ ide, wɛɛɛɛ ɲau à ba iri, ilu kute akã ɲau à waa ne, fɛɛju ɲa à waa ye ilu, nɔ à waa saabu Ilaaɔ̀ Lafɛɛi inei Izireli ɲa.

Jesu í wò amanɛ dubu mɛɛ (4.000)

(Cɔ Maaku 8:1-10)

³² Jesu í kpe mɔcɔɛ ɲa í ni, araarei inɛ ɲau ihɛ wa mum, domi ajɔ mɛɛta ɲɲai ihɛ iyi à wa bi tom, nɔ sɔnda kãma kù gbe ɲɲa má. Nɔ n kù bi n jɔ̀ a neò ariu ku ba a maà na a koo a cuku kpãa. ³³ Nɔ mɔcɔɛ ɲau mɔ̀ à beee à ni, to, iwoi aa ka ba ije si gbabuau ihɛ iyi á yo zamaa nla nla ihɛ. ³⁴ Nɔ Jesu í bee ɲa í ni, pɛɛ feloi ì ne ɲa. ɲɔi à ni, pɛɛ ara mɛɛjei do cɛɛ wɛwɛɛ gɔ ɲa. ³⁵ Nɔ Jesu í ni inɛ ɲau a buba ile. ³⁶ Nɔ í so pɛɛ ara mɛɛjeu do cɛɛ ɲau, í saabu Ilaaɔ̀ titã í bei í bububue í na mɔcɔɛ ɲa a kpɛ ɲɲa. ɲɔi à kpɛa inɛ ɲau. ³⁷ Nɔ aɲa fei à je à yo hee pɛɛu í gbe. ɲɔi à ko pɛɛ iyi í gbeu nɔ í ce kɔlɔ mɛɛje. ³⁸ Inɛ ɲa iyi à jɛu à wɛɛi zakai amanɛ dubu mɛɛ (4.000), baai inaabo do ama keeke ɲa baasi. ³⁹ ɲɔi Jesu í jɔ̀ inɛ ɲau à ne í bei í lɔ akɔi inyi í ne ikpa ilei Magadãa.

16

Farisi do Sadusi ɲa à bi Jesu ku ce maamaake

(Cɔ Maaku 8:11-13; Luku 12:54-56)

¹ Si anyii ɲɲu, Farisi do Sadusi ɲa à naa bi Jesu a cɔ laakaɛ. À tɔɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugbãe hai bi Ilaaɔ̀i wa naa. ² ɲɔi Jesu í je ɲɲa í ni, bii inunu wa bɔ̀ ku lɔ nɔ lele í kpã ì ya ni ɲa, iju iyi á má ala á dɔ. ³ Bii daakɔi í ya ni ɲa, ijí á rɔ domi ijí í dũ í we mango. Ì waa mà yaasei lele ɲa amma i kù waa mà yaasei waati iyi à wa si nsei ɲa. ⁴ Inɛ laalɔi nsei ɲa iyi a kù leekìò Ilaaɔ̀ ɲɲu akã, nyindai à ya maa bi ku ye. Amma nyinda gɔ kù wɛɛ iyi aa nyisi ɲa má bii kù je ide iyi í ba walii Zonasiu.

Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲɔi í jɔ̀ ɲa í ne.

Lefeei Farisi do Sadusi ɲa

(Cɔ Maaku 8:14-21)

⁵ Si anyii ɲɲu, Jesu do mɔcɔɛ ɲau à koo à lɔ akɔi inyi à waa bɔ̀ ikpa icei tenkuu ikpa ihɔ. Nɔ wee mɔcɔɛ ɲau à gbeje ku so pɛɛ kosĩa. ⁶ ɲɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, to, i ce laakai do lefee Farisi do Sadusi ɲau. ⁷ ɲɔi mɔcɔ ɲau à waa lasabu si idɔ ɲɲa à waa ni, na iyi í jɔ̀ a kù so pɛɛ kosĩa í jɔ̀ wa fɔ bɛɛbɛ. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu ɲɲa iyi à waa ce nɔ í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa ni ɲa, na iyi í jɔ̀ inɛ i kù so pɛɛ kosĩa í jɔ̀ ñ wa n fɔ bɛɛbɛ. Naane ɲɲe kù la. ⁹ I kù gbɔ yaasee hee nsei ɲa? I kù waa ye gigii pɛɛ ara miu iyi ñ bu ñ kpɛa amanɛ dubu miu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má ɲa? ¹⁰ Mà i kù waa ye gigii pɛɛ ara mɛɛje iyi ñ bububu ñ na amanɛ dubu mɛɛ ɲau do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má ɲa? ¹¹ Na mii í ce i kù mà ɲa iyi pɛɛ si ñ wa n fãa. I ce laakai do lefee Farisi ɲa do Sadusi ɲau.

¹² Bɛbei mɔcɔ ɲau à mà iyi kù je lefee iyi í ya jɔ̀ pɛɛ ku wui wa fãa, amma à mà iyi cioi Farisi do ti Sadusi ɲau wa fãa.

Piɛɛ í ni Jesu í je inɛ iyi Ilaaɔ̀ í cica

(Cɔ Maaku 8:27-30; Luku 9:18-21)

¹³ Nɔ Jesu í to Sezaree si ilei Filipee. Nɔ í bee mɔcɔe ɲa í ni, yooi ine ɲa à ya ni amu Amai Amane n̄ je. ¹⁴ Ʋɔi à jɛaa à ni, ine gɔ ɲa à ya ni awɔu Zãa woo dasi inyiui. Ine gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu Elii walii n̄lai takoui. Ine gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu Zeremiii, walakɔ walii mmu gɔ má. ¹⁵ Nɔ Jesu í bee ɲa í ni, iɲe mɔ ni, yooi ò ni n̄ je ɲa. ¹⁶ Nɔ Simɔw Píeé í jɛaa í ni, awɔu Amai Ilaaɔ ɲɲu iyi í je irii kuwɛɛui. Awɔi ò je ine iyi í cicau. ¹⁷ Ʋɔi Jesu í ni, Simɔw, amai Zãa, awɔu ilu inɔ didɔi. Kù je amanɛi í sɔe, bii ku je Baam iyi í wa lele. ¹⁸ Amui n̄ wa n sɔe iyi awɔu Píeéi, waatɔ kuta. Si antai kutau an jile igbem, nɔ baa iku takae kaa yɔkɔ ku ganji igbeu *. ¹⁹ Awɔi an na yiiko si kpãai bommai Ilaaɔ. Mii iyi ò kɔsi si andunya, lele mɔ à kɔsii. Nɔ mii iyi ò jesi si andunyau, lele mɔ á jesii.

²⁰ Ʋɔi Jesu í sɔ mɔcɔe ɲau do kugaabu í ni a maà na a sɔ ine gɔ iyi ɲɲu í je ine iyi Ilaaɔ í cicau.

Jesu wa fɔ idei ikue do kujĩe

(Cɔ Maaku 8:31-9:1; Luku 9:22-27)

²¹ Hai waati beɛbei Jesu í sinti ku sɔ mɔcɔe ɲa í ni tilasii ɲɲu ku bɔ Zeruzalemu. Tengi bei ine ngbo ɲa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa aa kpã ɲɲu iju. Aa kpa ɲɲu, amma si ajɔ mɛetasia ɲɲu á jĩ má hai si bale. ²² Ʋɔi Píeé í gbãa í bɔde kɔkɔle í sɔw í ni, Ilaaɔ ku waasu ideu, Lafɛe. Ide dimi beɛbe kaa bae pai. ²³ Amma Jesu í sinda í sɔ Píeé í ni, sekee hai bi tom Seetam. Ì waa bi i jɛem bi ku koose, domi i kù waa ce lasabui Ilaaɔ, í gbe ti amanɛ ɲa. ²⁴ Si anyii ɲɲu Jesu í sɔ mɔcɔe ɲa í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku jɔ idɔɔbie nɔ ku so jĩ ku gaue ku toom wa. ²⁵ Nɔ ine iyi wa bi ku ba kuwɛe do idɔɔbie, kaa baa. Amma ine iyi í nyɔ kuwɛee na irim, lafɛe á baa do ntɔ. ²⁶ Aranfãani yoomai amanɛ í ne bii í ba amanii andunya fei nɔ í kua kuwɛee. Mà mii í wɛe iyi amanɛ á kpaasiɔ kuwɛee. ²⁷ Amu Amai Amanɛ an nyi wa má dei kam kam do amboei Baam do amalekam ɲa ajɔ. Si waati beɛbei an sãa ine fei si yaase bei í jɛɔ kuwɛee. ²⁸ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ ɲei, ine ɲa iyi à wa ihɛ, gɔgɔ ɲɲa ɲa aa ye amu Amai Amanɛ n na n je bommam hee ɲɲa fei a maa ku.

17

Arai Jesu í daana

(Cɔ Maaku 9:2-13; Luku 9:28-36)

¹ Si anyii ajɔ mɛefa Jesu í kpe Píeé do Zaaki do Zãa ifɔe í nya ɲa ikã nɔ à koo à gũ iri kuta n̄la gɔ ɲɲa ɲɲa. ² Ʋɔi à ba wee araɛ í kpaasi. Wajue wa daana jiida jiida, nɔ jaɛ ɲa í fũuta pai pai bei inya kumá. ³ Si anyie ɲɔi Moizi do Elii à faata wa anu akã à waa baa ide ku fɔ. ⁴ Ʋɔi Píeé í sɔ Jesu í ni, Lafɛe, í s̄ia ka maa wa ihɛ. Bii ò bi, jɔ ka ce ilei acɔ mɛeta, akã titee, akã mɔ ti Moizi, akã mɔ ti Elii. ⁵ Wa fɔ ideu kù tã mɔm nɔ inya kumá gɔ í naa si ɲa bei bukɔw. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ gɔ hai si inɔe í ni, ine ihɛi í je amam. N̄ buu jiida jiida, siei inɔ didɔm fei í ya wa. I ya gbɔ ide ɲa. ⁶ Iyi mɔcɔ ɲau à gbɔ ide ku fɔu ɲɔi njo í mu ɲa hee à seɛbata ilɛ. ⁷ Amma Jesu í naa bi tu ɲa í lu ɲa í ni, i dede ɲa i maà jɔ njo ku mu ɲe. ⁸ Nɔ à wu iju lele, amma a kù ye ine gɔ bii kù je Jesu ɲɲu akã.

⁹ Ʋɔi à waa kita wa hai antai iri kutau nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, i maà sɔ ine gɔ mii iyi í yeu be ɲa hee amu Amai Amanɛ n koo n ku n̄ n̄ jĩ hai si bale má. ¹⁰ Ʋɔi mɔcɔ ɲau à bee Jesu à ni, nɔ na mii í ce woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à ya ni Eliii á tako ine iyi Ilaaɔ í cicau ku naa. ¹¹ Nɔ í je ɲɲa í ni, ntɔi Eliii á tako ku naa nɔ ku teese mii fei sãa sãa. ¹² Amma an sɔ ɲe iyi Elii í naa tã, ine ɲa a kù màa, nɔ à ceaa bei à bi. Beɛbe mɔi amu Amai Amanɛ an ba ijuukpã si awɔ ɲɲa.

¹³ Ʋɔi mɔcɔ ɲau à mà beɛbei iyi Zãa woo dasi inyii wa fãa.

Jesu í faaba ama gɔ iyi í ne inɛi inɔɔko

(Cɔ Maaku 9:14-29; Luku 9:37-43a)

* 16:18 baa iku takae kaa yɔkɔ ku ganji igbeu Yaasei isɛedeu ihɛ kù má sãa sãa. Yaase bei ine gɔ ɲa à gbɔw wee. Nkãma kaa yɔkɔ ku ceaa ngɔgɔ, baa gbugbãi iku takae.

¹⁴ Iyi à to wa bii zamaa í wau, ηῶi mākə ɔ́ í naa í gule si wajui Jesu ¹⁵ í ni, Lafēe, ce araarei ama inemākəm nɔu ihē. Inei inə̀ko ɔ́ í səsie bḏoi cukuuna, wa wahalae mḗi jiida jiida. Ajə ɔ́ ηa í ya dasie inə̀ ina walakə inə̀ inyi. ¹⁶ N̄ soo n̄ naae wa bi məcəe ηau ihē amma à məngə ku faabaε. ¹⁷ Jesu í ni, iηe inε laalə hai dasi naane ηa, hee waati yoomai an maa n̄ wa inə̀ nηe. M̄a hee waati yoomai an maa n̄ temuaḁ ηe. I naam amau wa ihē ηa. ¹⁸ Nə̀ à naa Jesu amau wa, ηῶi í la si inei inə̀kou nḗ í fita sie nḗ amau í ba iri tengi beu be.

¹⁹ ηῶi məcəi Jesu ηau à bə bi tεe aηa duusḁḁ à beee à ni, na mii í ce awa a kù yəkə a kù lele inei inə̀kou. ²⁰ Nə̀ Jesu í je nηa í ni, si na iyi í jḁ naane nηe kù lai. Ntə̀ ntə̀ n̄ wa n̄ sḁ ηei, bii naane nηe í la í to baa dimii mii ku gbē iyi í kere í re, aa yəkə i sḁ iri kutau ihē ηa í ni ku dede hai be ku bə ihḁ, nḗ beεbe mḗi á dede. Nkāma kù wεe iyi aa məngə ku ce ηa. [²¹ Amma dimii inei inə̀ko beεbe ci ya fita bii kù je do kutə̀ do anu ku dī.]

Jesu í nyi wa fə̀ idei ikue do kujīe má

(Cə̀ Maaku 9:30-32; Luku 9:43b-45)

²² Ajə nηu ɔ́ si bei məcə ηau à tətə̀ Galilee be ηῶi Jesu í sḁ ηa í ni, aa mu amu Amai Amanε a daa inε ηa si awə̀. ²³ Aa kram, amma si ajə mεetasia an jī hai si bale má. ηῶi inə̀ məcə ηau í fə̀ ntə̀ ntə̀.

Fia iyi à ne ku s̄a na icei kpasēi Ilaaḁ

²⁴ Si anyii nηu Jesu do məcəe ηa à bə Kapεranumu, ηῶi woo gba fia iyi à ne ku s̄a na icei kpasēi Ilaaḁ ηau à naa bi Pιεε à beee à ni, Mεetu nηe ci ya s̄a fiai kpasēi Ilaaḁ? ²⁵ Nə̀ Pιεε í ni, áá, í ya s̄a. ηῶi Pιεε í ne kpasē. Iyi í lə̀ ile nḗ Jesu í tako í beee í ni, Simə̀, beirei ì waa lasabu. Ilaalui andunya ηau ihē, hai bi yooi à ya gba fiai lempoo. Hai bi amaalu ηa de, m̄a hai bi inε njoo ηa. ²⁶ Nə̀ Pιεε í je í ni, hai bi inε njoo ηai. ηῶi Jesu í ni, na nηu, amaalu ηa a kaa s̄a*. ²⁷ Amma do nηu fei, kù s̄a ka je nηa bi ku koose. Na nηu, bə̀ tenku be i koo i le kootia, cēe iyi í tako í muu, la gelee. Aa ye kpekele be iyi á to fia ku s̄ai awae fei. Nyaa i koo i s̄a nηa.

18

Yooi í je inε ngbo

(Cə̀ Maaku 9:33-37, 42-48; Luku 9:46-48; 17:1-2)

¹ Waati nηu, məcəi Jesu ηau à naa bi tεe à beee à ni, si bommai Ilaaḁ yooi í je inε ngbo. ² ηῶi Jesu í kpe ama keeke ɔ́ í leekīe si anini nηa. ³ Nə̀ í ni, ntə̀ ntə̀ n̄ wa n̄ sḁ ηei, bii i kù kpaasi idə̀ nηe nḗ i kù ye bei ama keeke ηa, i kaa lə̀ tengi bii Ilaaḁ í je bommaε. ⁴ Inε iyi á je inε ngbo si bommai Ilaaḁ nηui í je inε iyi í kaye araε í baa í ye bei amau ihē. ⁵ Inε iyi í nḗ í gba ama keeke bei inε ihē na irim, amui í gba.

⁶ Inε iyi í dasi inε akāi ama keeke ηa iyi à dasim naaneu ihē dulum, á tia a dīa lafēeu alə̀ si kḁə a tale sie inə̀ tenku inyi ku jə̀. ⁷ Ijuukpā nla nlai inei andunya ηa aa ye si na iyi í jḁ à ya maa dasi kpaasi nηa ηa dulum. Kù nḗ kù ne bei á ce iyi inε ɔ́ ηa a kù dasi kpaasi nηa ηa dulum, amma inε iyi í ce beεbe á ye ijuukpā ntə̀ ntə̀.

⁸ Bii í je awə̀ walakə isεe wa dasie dulum, buu i nyə̀ ku jīḁe. Á tiaε i lə̀ si kuwεe iyi ci ya tā do awə̀ akā walakə kute akā do iyi aa ne awə̀ minji do kute minjiu fei nḗ a dasie ina iyi ci ya ku. ⁹ Bii í nḗ í je ijuεi wa dasie dulum, nyaa i nyə̀ ku jīḁe. Á tiaε i lə̀ si kuwεe iyi ci ya tā do iju akā do iyi aa ne iju minji fei nḗ a dasieḁ ina iyi ci ya ku.

Mə̀ndai angudā iyi í nyə̀ à tasieu

(Cə̀ Luku 15:3-7)

¹⁰ Jesu í sḁ ηa má í ni, i ce laakai i maḁ donda baa inε akāi amu ηau ηa. Ntə̀ ntə̀ n̄ wa n̄ sḁ ηei, amaleka woo degbe nηa ηa à ya maa leekīi ajə fei si wajui Baam iyi í wa lele. [¹¹ Amu Amai Amanε n̄ naa ku faaba inε ηa iyi à nyḗi.]

* ^{17:26} na nηu, amaalu ηa a kaa s̄a Si fee nηa à ni, amai aηa taka nηa ηa a kù ne ku s̄a. Nə̀ do yaase beεbe inε ηa aa m̄a iyi Jesu nηu iyi í je Amai Ilaaḁ kù ne ku s̄a.

¹² Beirei ì waa lasabu ña. Bii ine gò í ne angudã cĩw nò akãe í nyò, kaa jò cĩw fakã kù wa siu titã si geete bii à wau koo dede akã iyi í nyòu wa? ¹³ Ntò ntò ò wa n sò ñei, bii í yòw, á ne inò didò nla nla na irie ku re baa cĩw fakã kù wa si iyi kù nyòu. ¹⁴ Beee mòi, Baa ñe iyi í wa lele kù bi baa ine akãi ama keeke ñau ku nyò.

Bii aa ce bii woo dasi naane gò í rara

¹⁵ Jesu í ni má, bii kpaasi woo dasi naane gò í ce dulum, bò bi tɛɛ awò akã nò í jò ku mà yaasei dulum nòu. Bii í gbò idee, ì baaw wa má si kpãa jiidai. ¹⁶ Amma bii í kò ku gbò idee, dede ine akã wala minji si bei kukòidei Ilaađ wa fò. I bò bi tɛɛ ña, nò ine ñau aa je sɛɛdai ideu fei. ¹⁷ Bii í kò ku gbò ide ña, sò inei igbe ñau. Bii í nò í kò ku gbò baa idei inei igbe ñau, i dooe bei hai dasi naane walakò bei woo gba fiái lɛmpoo.

¹⁸ Ntò ntò ò wa n sò ñei, mii iyi ì kòsi si andunya fei ña, lele mò á kòsi. Nò mii iyi ì jesi si andunya fei ña lele mò á jesi.

¹⁹ Ò wa n sò ñe má iyi bii amane minji í ce anu akã si andunya ihẽ a tòw ngògò, Baam iyi í wa lele á mu ña, ²⁰ domi tengi bii amane minji wala meeta í tətəw à waa ce kutəw do irim, ò wa si anini ña.

Amaace iyi í kò ku cea kpaasie suuru

²¹ Ñoi Píee í bò bi Jesu í beee í ni, Lafɛɛ, bii kpaasim í ceem kurara ise feloi an ceaa suuru. Hee ise gbɛɛje? ²² Ñoi Jesu í jɛaa í ni, aawo. N kaa n sɔɛ iyi andi ise gbɛɛjei, amma aa ceaa suurui ise kitað fɛɛwa tuuba mɛɛje. ²³ Sotí i gbò faaji gò iyi wa nyisi bei bommai Ilaađ í yɛ. Ilaalu gò wa bi ku ce dooi gbeseɛ iyi amaaceɛ ña à waa mu. ²⁴ Iyi í sinti ku ce dooi gbeseu, ñoi à naað ine gò wa bɛ, iyi wa mu gbeseɛ í to baa fòtəw ciwa nkɔw nkɔw* . ²⁵ Si bei inɛu kù ne mii iyi á sãð gbeseu, ñoi lafɛɛɛ í ni a taa bei aru, ñu do aboe do amae ña do mii iyi í ne fei a sãð gbeseu. ²⁶ Ñoi amaaceu í gule si wajui lafɛɛɛu wa tɔw suuru í ni, yəkəw suuru an sãe mbe fei. ²⁷ Nò lafɛɛɛu í ce araareɛ í kpa gbeseu nò í jòɛ í ne.

²⁸ Iyi amaaceu í fita hai bɛ gbakã, nò í ko amaace kpaasie gò iyi wa mu gbeseɛ zakai kɛkɛle cĩw. Ñoi í batae í tɛ kɔw í ni, sãam gbeseu iyi ì waa muu. ²⁹ Ñoi kpaasieu í gule si wajue í tɔw suuru í ni, yəkəw suuru an sãe gbeseɛ. ³⁰ Amma kù je, nò í jò à dasi kpaasieu piisɔw hee koo sãð gbeseu fei ku tã. ³¹ Ñoi amaace iyi à gbe ñau à yɛ bei í ce nò inò ña fei í fò, ñoi à koo à sisia lafɛɛ ña yaasei ideu fei. ³² Ñoi lafɛɛu í kpoo í ni, awò amaace laalò, í jò iyi ì tɔw suuru ò kpa gbeseu fei mɛɛ. ³³ Awò mò ì ne i ce araarei amaace kpaasiei wo si bei ò ceɛ. ³⁴ Nò idoi lafɛɛu í kɔ, ñoi í jò à dasie piisɔw si awò woo kpã ine ña iju hee koo sãð gbeseu fei ku tãu.

³⁵ Ñoi Jesu í ni, beee mòi Baam iyi í wa lele á ce ñe, ñe iyi i ci ya cea kpaasi ñe ña suuru do inò akã.

19

Jesu wa fò ideu ñe ku kò abo do məkò

(Cò Maaku 10;1-12)

¹ Iyi Jesu í fò ideu í tã nò í ne hai ilei Galilee í bò ikpa ilei Zudee iyi í wa icei idoi Zuudɛu. ² Ñoi zamaa nla gò wa tooe nò í jò bɔw ña à ba iri.

³ Ñoi Farisi gò ña à naa bi tɛɛ ku ba a cò laakaɛ. Nò à beee à ni, amane í ne kpãa ku kòsi aboe si ide baa yooma fei? ⁴ Nò í je ña í ni, i kù cio iyi kukòidei Ilaađ wa fò ña? Í ni, hai sinte, Woo taka í ce ñai ineməkò do inaabo. ⁵ Nò í ni má, na ñu, məkò á jò iyeð baaw nò ñu do aboe a maa wɛɛ nò aña minji fei a baa a je ara akã. ⁶ Si beee a kù je aña minji má, ara akã dei à je. Na ñu, amane kù ne ku fɛfɛ mii iyi Ilaađ í tətəw. ⁷ Nò Farisi ñau à beee à ni, bii beebɛi, na mii í ce Moizi í na wooda í ni ine iyi wa bi ku kòsi aboe ku ceaa tiai ñe ku kò ku bei ku kòsiɛ. ⁸ Nò Jesu í je ña í ni, Moizi í jò ì waa lele abo ñe ñai

* 18:24 *dubu ciwa nkɔw nkɔw* Si fee ña à ni talã dubu mɛɛwa. Talã akã fei fiái icei adò maatũ iyi à ya sãa ine akã.

na idɔ kulele nɛ. Amma waati iyi Ilaaɔ́ í taka amane kù je beɛbe. ⁹ An sɔ́ nɛ, ine iyi í kɔ́si aboe nɔ́ kù je na sakara, nɔ́ í so mmue, nɛɛ takae í ce sakarai.

¹⁰ Ɔɔ́i mɔ́cɔ́e nɛɛ à sɔ́ɔ́ à ni, bii beɛbei si gãmei abodɔ́ mɔ́kɔ́ í tia a maà ya so nɛ. ¹¹ Nɔ́ Jesu í ni, ide iyi ñ wa n fɔ́ nsei, kù je ine fei á yɔ́kɔ́ ku gbɔ́ yaasee, bii kù je ine nɛɛ nɛɛ iyi Ilaaɔ́́ í mu nɛɛ gbɔ́gbɔ́e. ¹² Mii ikã ikã iyi wa ganji ine nɛɛ nɛɛ ku so í kpɔ́. Ine gɔ́ nɛɛ beɛbei à bí nɛɛ do, a kaa yɔ́kɔ́ dei. Ine gɔ́ nɛɛ mɔ́ amane nɛɛɛ à ce nɛɛ beɛbe. Ine gɔ́ nɛɛ mɔ́ a kù bi abo ku so ku ba a ce icei bommai Ilaaɔ́́ jiiida jiiida. Ine iyi á yɔ́kɔ́ ku gba ideu ku gbaa.

Jesu í weea ama keeke nɛɛ

(Cɔ́ Maaku 10:13-16; Luku 18:15-17)

¹³ Si anyii nɛɛ, ine nɛɛ à gbã ama keeke nɛɛ à naa Jesu wa ku le si nɛɛ awɔ́ nɔ́ ku ce nɛɛ kutɔ́. Amma mɔ́cɔ́e nɛɛ à waa gbagba si nɛɛ. ¹⁴ Ɔɔ́i Jesu í sɔ́ nɛɛ í ni, i jò amu nɛɛ a naa bi tom, i maà ganji nɛɛ, domi bommai Ilaaɔ́́́ je ti ine nɛɛ iyi à jò nɛɛ. ¹⁵ Ɔɔ́i í le nɛɛ awɔ́ si iri nɔ́ í ce nɛɛ kutɔ́́ beɛ í nɛɛ hai be.

Idei awaasũ ilu fia gɔ́

(Cɔ́ Maaku 10:17-31; Luku 18:18-30)

¹⁶ Ajɔ́ nɛɛ gɔ́ mɔ́kɔ́ gɔ́ í naa bi Jesu nɔ́ í beee í ni, Mɛɛtu, mii jiiida yoomai an ce n baɔ́ kuwɛɛ hai tã. ¹⁷ Nɔ́ Jesu í beee í ni, na mii í ce ì waa beem ideɛ jiiida ku ce. Ilaaɔ́́ nɛɛ akã́ í je jiiida. Bii ì bi i ba kuwɛɛ iyi ci ya tã, jirima woodai Ilaaɔ́́ nɛɛ. ¹⁸ Nɔ́ í beee Jesu í ni, wooda yooma nɛɛ. Nɔ́ í sɔ́ɔ́́ í ni, maà kpɔ́ ine, maà ce sakara, maà ce ile, nɔ́ i maà jɛɛ ine gɔ́ sɛɛda ibo. ¹⁹ Jirima iyedɔ́ baɛ, nɔ́ i bi kpaasie beɛ ì bi araɛ. ²⁰ Nɔ́ awaasũu í ni, ñ wa n jirima iyi be fei tã, mii í gbe n ce má. ²¹ Ɔɔ́i Jesu í sɔ́ɔ́́ í ni, bii ì bi i kɔ́ dee dee, koo ta mii iyi ì nɛ fei, nɔ́ i kpɛã ilu are nɛɛ fia. Bii ì ce beɛbe aa ba amani jiiida lelei Aɔ́. Si anyie nɔ́ i naa i toom. ²² Iyi awaasũu í gbɔ́ beɛbe Ɔɔ́i í sinda í nɛ do inɔ́ kufɔ́ domi ilu amani nlaɛ.

²³ Ɔɔ́i Jesu í sɔ́ mɔ́cɔ́e nɛɛ í ni, ntɔ́ ntɔ́ ñ wa n sɔ́ nɛɛ, á gaabua ilu fia ku lɔ́ tengi bii Ilaaɔ́́́ je bommaɛ. ²⁴ Nɔ́ an sɔ́ nɛɛ má iyi á faalaa kpookpo ku lɔ́ si iwoi abee do iyi ilu amani á lɔ́ɔ́ tengi bii Ilaaɔ́́́ je bommaɛ. ²⁵ Iyi mɔ́cɔ́e nɛɛ à gbɔ́ ideu nɛɛ à biti kaa kaa, nɔ́ à ni, bii beɛbei, to, yooi á ba faaba. ²⁶ Ɔɔ́i Jesu í cɔ́ nɛɛ í ni, bi amane nɛɛ kaa ce, amma Ilaaɔ́́́ á yɔ́kɔ́ ku ce fei ndɛɛ.

²⁷ Ɔɔ́i Píɛɛ í sɔ́́ í ni, wee à jò mii fei tã à waa tooɛ. To, yoomai á na ku je tu wa. ²⁸ Nɔ́ Jesu í sɔ́ nɛɛ í ni, ntɔ́ ntɔ́ ñ wa n sɔ́ nɛɛ, waati iyi Ilaaɔ́́́ ce mii fei titɔ́ nɔ́ amu Amai Amane n maa n buba si batai bomma ilu amboem, nɛɛ amane maateeji iyi ì waa toom nɛɛ ihɛ́, nɛɛ mɔ́ aa buba si batai bommau i kiitiɔ́ dimi maateeji inei Izireli nɛɛ. ²⁹ Nɔ́ ine baa yooma iyi í jò kpasɛ́ wa, walakɔ́ igbã do ifɔ́e nɛɛ, walakɔ́ wecɛ́ nɛɛ, walakɔ́ baɛ, walakɔ́ iyee, walakɔ́ amaɛ nɛɛ, walakɔ́ ikoe nɛɛ na irim, á ba ribaɛ ikɔ́ cɔ́, nɔ́ ku ba kuwɛɛ hai tã má. ³⁰ Amma ine nɛɛ iyi à je inei waju nɛɛ si nsei, nkpɔ́ nɛɛ á na ku je inei anyi, nɔ́ inei anyi nɛɛ mɔ́, nkpɔ́ nɛɛ á na ku je inei waju.

20

Mɔ́ndai ilu kpasɛ́ do gaanɔ́maɛ nɛɛ

¹ Jesu í kpɔ́ nɛɛ mɔ́ndau ihɛ́́ í ni, ideɛ bommai Ilaaɔ́́́ jò ideɛ ilu kpasɛ́ gɔ́ iyi í fita daadaakɔ́ wa dede amaace ku bɔ́ɔ́ nɛɛ ikoe. ² Waati iyi í ba amaace nɛɛ aɛɔ́ nɛɛ à fɔ́ à gbɔ́a nɛɛ ku sã nɛɛ si beɛ à ya sã woo ce ice si ajɔ́ akã, nɔ́ í ni a bɔ́ ikoi nɛɛ a koo a ce ice. Nɔ́ à koo. ³ Nɔ́ zakai isɔ́ mɛɛsã́ í fita má í koo í ba ine gɔ́ nɛɛ à waa buba si tafa a kù waa ce nkãma. ⁴ Nɔ́ í sɔ́ nɛɛ í ni, nɛɛ mɔ́, i bɔ́ ikom i koo i ce ice nɛɛ. An sã nɛɛ si beɛ í jò. ⁵ Ɔɔ́i à koo. Ɔɔ́i ilu kpasɛ́u í fita má zakai dasã, do ale zakai inunu ku sinda ma, nɔ́ ide dimi akãui í ya fɔ́. ⁶ Ale zakai isɔ́ miu nɛɛ í fita nɔ́ í ye ine gɔ́ nɛɛ má à waa buba. Ɔɔ́i í beee nɛɛ í ni, na mii í ce ì waa buba ihɛ́ ngbe ngbe hai daakɔ́ nɛɛ. ⁷ Ɔɔ́i à jɛɛ à ni, si na iyi í jò ine kãma kù dasi wa icei. Ɔɔ́i í ni, to, nɛɛ mɔ́ i bɔ́ ikom i koo i ce ice nɛɛ. ⁸ Iyi í to ale zakai kulɔ́ inunu nɛɛ ilu kpasɛ́u í kpe ine ngboi amaace nɛɛ nɛɛ í sɔ́́ í ni, kpe gaanɔ́ma nɛɛ wa, sã nɛɛ fia nɛɛ, sinti hai bi inei ankãanyi nɛɛ hee ku koo si ine sinte nɛɛ. ⁹ Ine

ɲa iyi à sinti ice ale zakai isɔ miu ɲau à naa à gba fiayi icei aɲo akã. ¹⁰ Amma iyi à to si ine sinte ɲau à tamaa bei ti aɲa á re beɛbei. Amma fiayi icei aɲo akã à sãa aɲa mɔ. ¹¹ Iyi à ye fiayu beɛbe ɲɔi à wasi ku gbagba si ilu kpasɛu. ¹² À waa ni, ine ɲa iyi à naa ankãanyiu isɔ akã à ce ice nɔ ì sã ɲa bei awa iyi à ce ice si inya gbãa hai daako hee à gbɛɛji. ¹³ ɲɔi ilu kpasɛu í sɔ ine akã ɲa í ni, kpaasim, n kù takie, domi ì jesi i gba fiayi icei aɲo akã, mà kù je beɛbe. ¹⁴ To, gba fiayi i ne. Ñ bi n sãa inei ankãanyiu ihẽ bei awɔ mɔ. ¹⁵ Kù je bei ñ bii an ceɔ fiam? Mà ì waa ce igu si na iyi í jò ñ ce jiidai.

¹⁶ ɲɔi Jesu í ni, beɛbe mɔi inei anyi ɲa aa na á je inei waju, nɔ inei waju ɲa mɔ a na á je inei anyi ɲa.

Jesu wa fɔ ideyi ikue do kujie ise gbɛɛtasia

(Cɔ Maaku 10:32-34; Luku 18:31-34)

¹⁷ ɲɔi Jesu í dasi kpãa wa bɔ Zeruzalemu. Nɔ í nya mɔcɔ maateeji ɲau ikã, ɲɔi í sɔ ɲa si kpãa í ni, ¹⁸ wee à waa bɔ Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amai Amane a dasim awɔi ine ngboi woo weei ilaã ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa. Aa ye taalem a ni a kpam. ¹⁹ Si anyie nɔ a dasim si awɔi dimi mmu ɲa, aa yaakom, nɔ a tɛem kpɔtɔ, nɔ a kpakpam si jii ku gaau. Nɔ si aɲo meetasia an jii má hai si bale.

Mii iyi iyei Zaaki do Zãa í tɔɔ Jesu

(Cɔ Maaku 10:35-45)

²⁰ Si anyii ɲɲu ɲɔi iyei amai Zebedee ɲa í naa bi Jesu do amaɛ ɲa nɔ í gule si wajue ku tɔɔe ngɔɔ. ²¹ Nɔ Jesu í beɛ í ni, mii ì bi. ɲɔi í ni, si waati iyi aa naa i je bomma, jò ama minjim ɲau ihẽ, ine akã ku buba awɔ nɲɛ, ine akã mɔ awɔ cangaɛ. ²² ɲɔi Jesu í sɔ mɔcɔ minji ɲau í ni, i kù mà mii iyi ì waa tɔɔm ɲa mɔm. Aa yɔkɔ i temuadò ijuukpã iyi an ye ɲa? Nɔ à ni aɲa aa yɔkɔ. ²³ Nɔ í sɔ ɲa má í ni, ntɔi, aa ye ijuukpã iyi an ye ɲa. Amma kù je amui an cica ine ɲa iyi aa buba si canga do nɲem. Bi ku bubau be, ine ɲa iyi ilaã Baam í cea sɔɔlue ɲai aa buba si.

²⁴ ɲɔi mɔcɔ mɛɛwa iyi à gbe ɲau à gbɔ ideu nɔ idɔ ɲa í kɔdò minji ɲau. ²⁵ ɲɔi Jesu í kpe aɲa fei í sɔ ɲa í ni, iɲɛ mɔ ì mà ɲa si andunyau ihẽ ilaalu ɲau à ya maa taa ine ɲa ɲa gbugbãi. Nɔ ine ngbo ɲa ɲa mɔ a maa nyisi yiiko ɲa. ²⁶ Amma bi tu ɲɛ kaa ce beɛbe. Ine ɲɲɛ iyi wa bi ɲɲu ku je ine ngbo, ɲɲui á je woo ce ɲɲɛ ice. ²⁷ Beɛbe mɔi ine iyi wa bi ɲɲu ku je woo cua ɲɲɛ, á je aru ɲɲɛ. ²⁸ Beɛbe mɔi amu Amai Amane n kù naa ine ɲa a ceem ice, amma amui an ce ɲa ice, nɔ n na kuwɛem n yaɔ ine nkpɔ hai si dulum.

Jesu í jò fɛɛju minji gɔ ɲa à ye ilu

(Cɔ Maaku 10:46-52; Luku 18:35-43)

²⁹ Si isɛɛɛu Jesu do mɔcɔɛ ɲa à to Zeriko nɔ à waa fita hai be. Waati iyi a waa fitau, zamaa nla gɔ wa too ɲa. ³⁰ Wee fɛɛju minji gɔ ɲa à waa buba itii kpãa be, nɔ à gbɔ iyi Jesu wa lɔ. ɲɔi à dɔ anu à maa ni, Lafɛɛ, tɔkui ilaalu Davidi, ce araare nwa. ³¹ Nɔ zamaa wa la si ɲa wa ni a coko. Amma béi à waa ni a cokou, beɛbe mɔi à ya dɔ anu hee lele à maa ni, Lafɛɛ, tɔkui Davidi, ce araare nwa. ³² ɲɔi Jesu í leekí í kpe ɲa í bee ɲa í ni, mii ì bi n ce ɲɲɛ. ³³ ɲɔi à jɛaa à ni, Lafɛɛ, à bi ka ye ilui. ³⁴ Nɔ Jesu í ce araare ɲa í lu iju ɲɲau. Nɔ gbakã ine ɲau à ye ilu nɔ à waa tooɛ.

21

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40; Zãa 12:12-19)

¹ ɲɔi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à mɔsi isɛɛɛ ɲa nɔ à maai Zeruzalemu wa. À to Betifaje si geete iyi à ya kpe Olivie. Nɔ Jesu í be mɔcɔ minji gɔ ɲa ² í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju ɲɲɛu be, aa ye bii gbankɛɛ gɔ wa so do amaɛ. I fũ ɲa i naam wa ɲa. ³ Bii ine gɔ wa bee ɲɛ ide gɔ, i jɛaa i ni, Lafɛɛi í ne bukaata ɲa. Inɛɛu á jò i naadò ɲa wa ɲa.

⁴ ɲɲu ɲau be í cei ku ba ideyi waliu ku kɔ iyi í ni,

⁵ I sɔ inei Siɔɔ ɲa, i ni,

I cɔ ilaalu ɲɲɛ wa naa bi tu ɲɛ.

Amanε kurɔi.
Si gbankεleui í gũ,
Si amaε.
Mεεmu ku so asoi.

⁶ Nɔ mɔcɔ ηau à koo à ce bei í sɔ ηau. ⁷ À naaɔ gbankεleu do amaε wa, à tε acɔ nηa si antaε nɔ Jesu í gũ. ⁸ Nɔ si zamaau inε nkpɔ í tε ibɔε si kpãau. Inε gɔ ηa mɔ à da amaawɔi j̄i ηa à tɔɔ si kpãau. ⁹ Inε ηa iyi à waa cua Jesu do inε ηa iyi à waa tooε fei à wasi ku dɔ anu à waa ni, tɔkui Davidi, à waa saabue. Aɔ Lafɛε ku weε, awɔ iyi ì waa naa do iriε. Ka saabu Ilaaɔ hee lele*.

¹⁰ Iyi Jesu í lɔ inɔ ilu Zeruzalemu, inei iluu fei í biti. Nɔ à wasi ku ni, yooi ihɛ. ¹¹ ηɔi zamaau í je í ni, Jesu waliui, inei Nazareti si ilei Galilee.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Maaku 11;15-19; Luku 19:45-48; Zãa 2:13-22)

¹² ηɔi Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Iyi í to bε í lele woo ta iwɔ ηa do woo ra ηa iyi à wa bε. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia ηa, do kitãi woo ta ankasiidi ηa. ¹³ Nɔ í sɔ ηa í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nηu ile bi ku tɔɔi á je. Amma inε weε ì coo bi ku tɔtɔɔi ile ηa.

¹⁴ ηɔi fεεju do ilu kute akã gɔ ηa à naa bi Jesu kpasɛi Ilaaɔ bε nɔ í jɔ à ba iri. ¹⁵ Amma inε ngboi woo weei Ilaaɔ ηa do woo kɔ inε ηa si wooda ηau, idɔ nηa í kɔ iyi à ye maamaake ηa iyi í ce, nɔ à gbɔ amu ηa à wasi ku dɔ anu à waa ni, tɔkui ilaalu Davidi, à waa saabue. ¹⁶ Nɔ à bee Jesu à ni, ì bei ì gbɔ iyi à waa fɔ mbe? Nɔ í je nηa í ni, oo. Mii iyi wa ceu ihɛ, i kù cio ideε ηa tengi bii à ni, Ilaaɔ í jɔ à gbɔ saabue hai si gelei amu ηa do si gelei ama kpɔtɔɔ ηa. ¹⁷ Si anyii nηu, í jɔ ηa í nε hai ilu bε í koo í sũ Betani.

Jesu í ceekpe j̄i ndii figi

(Cɔ Maaku 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Iju kumáε daadaakɔ Jesu í nε hai Betani wa nyi Zeruzalemu, nɔ ari wa kpa. ¹⁹ ηɔi í ye j̄i ndii figi gɔ it̄i kpãa bε, nɔ í yaa siε. Amma iyi í to kɔkɔε í ba weε wua ηai í nε. ηɔi í sɔ j̄i nɔu í ni, awɔ i kaa so má ajɔ kãma. Nɔ gbakã j̄i nɔu í gbε. ²⁰ Iyi mɔcɔ ηau à yɔɔ, ηɔi à biti. À bee Jesu à ni, beirei í ce j̄i ndii figiu ihɛ í gbε anu akã bεεbε. ²¹ ηɔi Jesu í je nηa í ni, ntɔ ntɔ ò wa n sɔ ηei, bii ì dasi naanε nɔ i kù waa sika ηa, aa yɔkɔ i ce bei ò cea j̄i nɔu ihɛ ηa. Nɔ kaa je baa iyi bε nηu akã, aa yɔkɔ i sɔ iri kutau ihɛ ηa i ni ku dede hai bε koo dásí tenku, á nɔ ku koo. ²² Bii ì dasi naanε ηa, mii iyi ì tɔɔ Ilaaɔ fei, aa ba ηa.

Hai iwoi yiiko Jesu wa naa

(Cɔ Maaku 11:27-33; Luku 20:1-8)

²³ ηɔi Jesu í to Zeruzalemu nɔ í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ má wa kɔ inε ηa si cio. ηɔi inε ngboi woo weei Ilaaɔ ηa do inε ngbo ηa à naa bi tεε, à beε à ni, mii ηa iyi ì waa ceu ihɛ, yooi í naε kpãa iyi ì waa cood. Do yiiko yooi ì waa cood. ²⁴ ηɔi Jesu í je nηa í ni, amu mɔ an bee ηε ide gɔ. Bii ì yɔkɔ ì jεem ηa, amu mɔ an sɔ ηε inε iyi í nam yiiko ò wa n ceɔ mii ηau ihɛ. ²⁵ Hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiɔ inε ηa inyi. Hai bi Ilaaɔ de, mà hai bi amanε ηa. ηɔi à busi nje à waa ni, beirei aa ka jεaa. Nsei nɔɔ, bii à jεaa à ni Ilaaɔi, á bee wa na mii í ce a kù dasi Zãa naanε. ²⁶ Nɔ weε njo kaa jɔ ka ni hai bi amanε ηai. Bii à ni hai bi amanε ηai, zamaau á ye taale nwa si na iyi í jɔ inε fei í jesi iyi Zãa waliui kam kam. ²⁷ ηɔi à jεa Jesu à ni, a kù mà. Nɔ Jesu mɔ í sɔ ηa í ni, debei, amu mɔ n kaa n sɔ ηε yiiko inε iyi ò wa n ceɔ mii ηau ihɛ.

Mɔndai ama minji

²⁸ Jesu í kpa nηa mɔndau ihɛ í ni, beirei ì waa lasabu ηa. Mɔkɔ gɔ í nε ama inemɔkɔ minji. Nɔ í sɔ inε sinteu í ni, amaayi, bɔ ikom i koo i ce ice nnyi. ²⁹ Nɔ í ni, n kaa n koo. Amma do ankãanyi í ce lasabu mmu nɔ í koo. ³⁰ Nɔ mɔkɔu í koo í sɔ ama minjisiaεu mɔ bεεbε, nɔ amau í jεaa í ni, to, an koo, baaba. Amma kù koo. ³¹ Si ama minji ηau yoo nηai í ce idɔɔbii baε. ηɔi à ni, inε sinteu. ηɔi Jesu í sɔ ηa í ni, ntɔ ntɔ ò wa n sɔ ηei, woo gba

* 21:9 à waa saabue Do feei gereki hozanai à ya ni.

fiai lempoo do inaabo woo ta icu ɲa aa tako ɲe a lɔ si tengi bii Ilaaɗ í je bomma. ³² Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jɔ Zãa í naa ku nyisi ɲe kpãa jiida, nɔ i kù dasie naane ɲa. Woo gba fiai lempoo do woo ta icu ɲai à dasie naane. Amma ɲɛ, do iyi ì ye idɔ ku kpaasi ɲa ɲa fei i kù kpaasi idɔ ɲɛ i dasie naane ɲa.

Mɔndai gaanɔɔma laalɔ ɲa

(Cɔ Maaku 12:1-12; Luku 20:9-19)

³³ Ɔɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, i gbɔ mɔnda gɔ má ɲa. Ilu kpasɛ gɔ í ce ikoe, nɔ í lɔ si jii ndii rezɛɛ ɲa nɔ í ce kaa í kaakoɔɔ. Nɔ í ce bi ku fɔ inyii isoe. Nɔ í cã tafa bii ku degbe ikou. Ɔɔi í so gaanɔɔma ɲa í dasi ɲa si ikou a maa logooɛ, í bei í bɔ ilu koo kpe be. ³⁴ Waati iyi isoi jii nɔu í jãa í to ku ka, ɲɔi í be amaace ɲa wa bi woo logoo ɲau a koo a gba iyi í je ti ɲɲu wa. ³⁵ Amma gaanɔɔma ɲau à dede à wo si ɲa, à cã ine akã, nɔ à kpa ine akã má, nɔ à ta ine mɛetasiu mɔ kuta à kpa. ³⁶ Nɔ ilu ileu í be si ɲa amaace gɔ ɲa wa má. Ine ɲɲu ɲa à kpɔ à re baa inei tako ɲau. Do ɲɲu fei, à ce ɲa bei à cea inei tako ɲau. ³⁷ Si anyii aɲa fei í be si ɲa ama abíe wa, í ni, aa jirima amam. ³⁸ Amma iyi gaanɔɔma ɲau à ye amau à fɔ aɲa duusɔɔ à waa ni, i cɔ ine iyi á na ku je tubuu. I naa wa ka kpa nɔ ileu ku baa ku je tu wa. ³⁹ Ɔɔi à muu à fitae hai inɔ kaau à koo à kpa.

⁴⁰ To, waati iyi ilu ileu á naa, beirei á cea gaanɔɔma ɲau. ⁴¹ Ɔɔi à jɛaa à ni, á kpa ine laalɔ ɲau kaa ce araare ɲa nɔ ku de gaanɔɔma mmu ɲa ku dasi ɲa si ileu, ine ɲa iyi bii isoi jii nɔu í jãa aa ya náa iyi í je tɛɛ. ⁴² Ɔɔi Jesu í bee ɲa í ni, i kù cio iyi ihɛ si kukɔi idei Ilaaɗ ɲa ba. Í ni,

Kuta iyi woo ma ɲa à kɔsiu

Ɔɲui í baa í je kuta sintei icui ileu.

Aɗ Lafɛi í coo, nɔ í mu wa biti.

⁴³ Nɔ Jesu í ni má, ñ wa n sɔ ɲɛi, Ilaaɗ á gba bommaɛ hai bi tu ɲe ku na dimi mmu ɲa iyi à waa ce idɔɔbie. [⁴⁴ Ine iyi í cuku si kutau ihɛ, kutau á legɛi. Ine iyi í nɔ í bata mɔ á lɔlɔ lafɛi nekɔ nekɔ.]

⁴⁵ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲau do Farisi ɲau à gbɔ mɔndai Jesu ɲau, à mà iyi aɲai wa fáa. ⁴⁶ Ɔɔi à waa de kpãa bei aa ce a muu. Amma à waa ce ɲɔi zamaau si na iyi í jɔ à dasi naane iyi waliiii ntɔ ntɔ.

22

Mɔndai ijei abɔdɔ

(Cɔ Luku 14:15-25)

¹ Ɔɔi Jesu í sɔ ɲa ide do mɔnda ɲa má í ni, ² i gbɔ faaji gɔ iyi wa nyisi ɲe bei bommai Ilaaɗ í ye. Ilaalu gɔ wa cea amaɛ abɔdɔ, ³ nɔ í be amaaceɛ ɲa í ni a koo a kpe ine ɲa iyi à kpe abɔdɔu wa. Amma ine ɲau a kù waa bi ku naa. ⁴ Nɔ í be amaace mmu gɔ ɲa má í ni, i koo i sɔ ine ɲa iyi ñ kpe ɲau i ni ñ tã sɔlu. Kete kombo ɲa do mɛemu ku ne ikpo gɔ ɲai ñ kpa nɔ à ce icei fei ndɛɛ à tã, a naa wa bi ku ce abɔdɔu. ⁵ Amma ine ɲa iyi à kpe ɲau a kù saalue mɔm, ine fei í ne wũae. Ine gɔ ɲa à ne iko ɲa, ine gɔ ɲa mɔ à ne sã ɲa. ⁶ Gɔgɔ ɲa à mu amaace ɲau à cã ɲa à kpa ɲa. ⁷ Ɔɔi idɔi ilaalu í kɔ nɔ í be soogee ɲa à koo à kpa woo kpa ine ɲau nɔ à dasi ilu ɲau ina. ⁸ Ɔɔi í sɔ amaaceɛ ɲau má í ni, to, ijei abɔdɔu í jãa, amma ine ɲa iyi ñ tako ñ kpe ɲau a kù jɔdɔ ijeu be má. ⁹ Na ɲɲu, i bɔ si tafa ɲa i kpe ine ɲa iyi à wa be fei wa ɲa. ¹⁰ Nɔ amaace ɲau à bɔ si tafa ɲau à tɔtɔ ine ɲa iyi à wa be fei wa, hai ine jiida do ine laalɔ ɲa, nɔ abɔdɔu í kɔ do amane.

¹¹ Iyi ilaalu í lɔ ile bi ku ce abɔdɔu, í cɔ ine ɲa iyi à naa ku jɛu, nɔ i ba wee, ine akã kù waa dasi jɲɛi abɔdɔ iyi í na ɲa. ¹² Ɔɔi í beɛɛ í ni, kpaasi, beirei í ce ì lɔ wa ihɛ i kù waa dasi jɲɛi abɔdɔ. Nɔ ineu kù ni ide kãma. ¹³ Ɔɔi ilaalu í sɔ amaaceɛ ɲa í ni, i dɛ awɔɛ do isɛɛ ɲa nɔ i soo i nyɔɔ angule si ilu kuku, tengi bii ine ɲa aa lesi awɔ si iri a kpata. ¹⁴ Nɔ Jesu í ni má, do iyi Ilaaɗ í kpe ine nkpɔ fei, ine iyi í cica kù kpɔ.

Fiai lempoo ku sã

(Cɔ Maaku 12:13-17; Luku 20:20-26)

¹⁵ Waati bæbe Farisi ña à koo à tətəw à waa busi nje a ba a lea Jesu taai ide. ¹⁶ Ŋɔi à be məcɔ ñja gɔ ña do inei Herodu gɔ ña bi tɛɛ. Iyi à to Ŋɔi à ni, Mɛɛtu, à mà iyi ì ya fɔ ntɔ, nɔ ì waa kɔ inɛ ña si ideɪ Ilaaɗ do ntɔ. Bæbe mɔi i kù waa ce njoɪ inɛ gɔ, domi i ci ya cɔ ijui amanɛ ña. ¹⁷ Na ñɲu, sɔ wa bei ì yɛ. Í s̄ia ka s̄aa ilaalu Sezaa fiaɪ lɛmpoo? Ma ka maà s̄aa. ¹⁸ Wee Jesu í mà lasabu ñja iyi à waa ce tã, Ŋɔi í sɔ ña í ni, inɛ ilu muafiti ña, na mii í ce ì waa leem taai ide ña. ¹⁹ I nyisim kpekɛɛɛ iyi ì ya s̄aɔ lɛmpooɔ wa ña. Nɔ à nyisie kpekɛɛɛ gɔ. ²⁰ Nɔ Jesu í bee ña í ni, fotooɪ yooɪ í wa si kpekɛɛɛɛ ih̄ɛ nɔ irii yooɪ à kɔ si. ²¹ Nɔ à ni, ti Sezaai. Ŋɔi Jesu í sɔ ña í ni, to, debɛi i s̄aa Sezaa iyi í je tɛɛ ña, nɔ i s̄aa Ilaaɗ mɔ iyi í je tɛɛ ña.

²² Iyi à gbɔ ideu bæbe, Ŋɔi à biti à jɔw à nɛ.

Idei kujii iku ña

(Cɔ Maaku 12:18-27; Luku 20:27-40)

²³ Si aɲɔ akã Sadusi gɔ ña mɔ à naa bi Jesu má. Anɲai à ya maa ni iku ña a kaa j̄i. Iyi à to wa bi Jesu Ŋɔi à beɛɛ à ni, ²⁴ Mɛɛtu, Moizi í ni bii inɛ gɔ í ku í jɔw aboɛ nɔ kù bíɔw ama, ifɔɛ ku so jaaɗu ku ba ku bíɔw igbãɛ ama. ²⁵ Wee si inɔ nwa inɛ mɛɛje gɔ ña à wɛɛ iyi à je amai baa akã. Igbã ñja í so abo nɔ kù bíɔw ama nɔ í ku í jɔw ifɔɛ jaaɗu. ²⁶ Bæbeɪ inɛ minjisiau mɔ í ce, do mɛɛtasiaɪ, hee í koo í kãsiɔw amanɛ mɛɛjesiaɪ. ²⁷ Si anyii anɲa fei nɔ abou mɔ í na í ku. ²⁸ To, aɲɔ iyi iku ña aa na a j̄i, aboi yoo ñɲai á je, si bei anɲa fei à soo aboi.

²⁹ Amma Jesu í je ñja í ni, ì waa rara ñai si na iyi í jɔw i kù mà gbugbãi Ilaaɗ ña hee má je mii iyi kukɔi ideɛ wa fɔ. ³⁰ Ntɔw ntɔw, si waati iyi iku ña aa naa a j̄i, waati bæbe inɛmɔkɔ ña do inaabo ña a kaa so nje má, amma aa yei bei amaleka ña. ³¹⁻³² Iyi í je ti ideɪ kujii iku ña, à kɔw wo à ni, Ilaaɗ í ni ñɲu Ilaaɗ, Laf̄ɛi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zakɔbu. I kù cio ideu be ña iyi Ilaaɗ í sɔ ñei? Ilaaɗ kù je Laf̄ɛi iku ña, Laf̄ɛi inɛ ña iyi à wɛɛi.

³³ Nɔ zamaa iyi í wa be fei í gbɔ cioi ideɛ nɔ ideu í tosi ña.

Wooda iyi í re

(Cɔ Maaku 12:28-34; Luku 10:25-28)

³⁴ Ŋɔi Farisi ñau à gbɔ iyi Jesu í kãmia Sadusi ñau si ideu nɔ à tətəw má. ³⁵ Inɛ akã ñja iyi wa je woo kɔ inɛ ña si woodau wa bi ku cɔ laakai Jesu nɔ í beɛɛ í ni, ³⁶ Mɛɛtu, si wooda ñau fei, yoomai í re. ³⁷ Ŋɔi Jesu í jeaa í ni, bi Aɗ Laf̄ɛɛ do idɔɛ fei do lasabue fei. ³⁸ ñɲu bei í je wooda sinte, ñɲui í nɔ í re ña. ³⁹ Minjisia iyi í too wee. Bi inɛ mmu ña bei ì bi araɛ. ⁴⁰ Wooda minji ñau bei à je icui ideɪ woodai Moizi do ti ideɪ walii ña fei.

Davidi do inɛ iyi Ilaaɗ í cica

(Cɔ Maaku 12:35-39; Luku 20:41-44)

⁴¹ Si bei Farisi ñau à tətəw, Ŋɔi Jesu í bee ña ideu ih̄ɛ ⁴² í ni, beirei ì waa lasabu si ideɪ inɛ iyi Ilaaɗ í cica ña. Tɔkui yooɪ í je. Ŋɔi à jeaa à ni, tɔkui ilaalu Davidii. ⁴³ Nɔ Jesu í bee ña í ni, bii bæbeɪ, beirei í ce Davidi wa kpoo Laf̄ɛɛ waati iyi í fɔ do gbugbãi Hundei Ilaaɗ í ni,

⁴⁴ Aɗ Laf̄ɛɛ í sɔ Laf̄ɛɛm í ni,
Buba si awɔ ñjem ih̄ɛ

Hee n ce mbɛɛɛ ña bi ku lesi isɛɛ.

⁴⁵ Nɔ Jesu í ni má, to, bii Davidi wa kpoo Laf̄ɛɛɛ, beirei á ce ku je tɔkue má.

⁴⁶ Nɔ baa inɛ akã ñja kù yɔkɔ ku jeaa ide kãma. Nɔ hai waati bæbeu inɛ gɔ kù beɛɛ ide gɔ má.

23

Muafitii Farisi do woo kɔ inɛ ña si wooda ña

(Cɔ Maaku 12:38-39; Luku 11:43,46; 20:45-46)

¹ Ŋɔi Jesu í sɔ zamaau do məcɔɛ ñau, ² í ni, woo kɔ inɛ ña si wooda ñau do Farisi ñau, anɲai à s̄asi agbei Moizi à waa sisi woodaɛ. ³ Na ñɲu, i ya gbɔ ide ñja nɔ i ce mii iyi à waa sɔ ñe fei. Amma i maà ya ce kookoosu bei à waa ce, domi ide iyi à ya fɔ a ci ya ceɔw ice. ⁴ À ya d̄i aso ku wo a maa kãa inɛ ña, amma anɲa taka ñja a ci ya jesi a luu baa do amaawɔ

akã. ⁵ Kookoosu n̄a iyi à waa ce fei à waa cooi ku ba a ye ñaò. Bɛɛbei à ya dī ama tia iyi í la í re ti kpaasi ña n̄a a dasi jaba n̄a ikū sisò iyi í re ti kpaasi ña si itī do ile *. ⁶ N̄a a ci ya bi kaa inya sinte bi ku je jingau ña do kitāi inɛ ngbo ña ile bii à ya ce kutətəw ña. ⁷ À ya bi inɛ ña a maa ce aña fəw si bantuma do bɛɛɛ n̄a a maa kpe ña lafɛɛ. ⁸ Amma inɛ, i maà ya jò a kpe ñe lafɛɛ, domi inɛ fei saa ñai, n̄a Lafɛɛ akã lege legei ì nɛ ña. ⁹ N̄a i maà kpe inɛ kãma Baaba si ile ihɛ ña, domi inɛ akã í je Baa n̄ɛ. N̄ɛui í wa lele. ¹⁰ N̄a i maà ya jò a kpe ñe ilaalu ña domi ilaalu akã lege legei ì nɛ ña, n̄ɛui í je inɛ iyi Ilaaɗ í cicau. ¹¹ Inɛ iyi í je inɛ ngbo n̄ɛ n̄ɛui í nɛ ku je woo ce icɛ n̄ɛ. ¹² Inɛ iyi í so araɛ lele, aa kayeei, inɛ m̄a iyi í kaye araɛ aa soo lelei.

Jesu í ye taalei Farisi ña do woo k̄a inɛ ña si wooda ña na muafiti n̄a
(C̄w Maaku 12:40; Luku 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Jesu í ni, inɛ woo k̄a inɛ ña si wooda ña do Farisi ña, inɛ ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpã ña, si na iyi í jò ì waa c̄imboa inɛ ña kp̄ai bommai Ilaaɗ ña. Inɛ taka n̄ɛ, i kù jesi i l̄o ña, n̄a inɛ ña iyi à bi ku l̄o, ì waa ganji ña ña. [¹⁴ Inɛ woo k̄a inɛ ña si wooda ña do Farisi ña, inɛ ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpã ña, si na iyi í jò ì ya maa ce kutəw sisò ña ku ba inɛ ña a ni in̄eu inɛ jiida ñai. N̄a wee mii iyi jaaɗ ña à nɛ fei ì ya gbaa ñai. Na n̄ɛi í jò ijuukpã n̄ɛ á la ku re.]

¹⁵ Inɛ woo k̄a inɛ ña si wooda ña do Farisi ña, inɛ ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpã ña, si na iyi í jò ì waa dabii bii fei ña, ì waa nɛ si tenku do si ile fei ì waa dede baa inɛ ña iyi aa ba i kpaasi id̄o n̄a ña. N̄a bii ì ba ña ì ya sinda lafɛɛ ñai ku je inɛ iyi à nɛ a dasiɛ ina iyi ci ya ku ku re baa inɛ taka n̄ɛ isɛ gbeeji.

¹⁶ Inɛ fɛɛju ñai iyi ì waa mu goloí fɛɛju ña, aa ye ijuukpã ña. Ì ya maa ni ña, bii inɛ í ceekpe do kpasɛi Ilaaɗ kù je taale baa bii kù k̄ɔ. Amma bii í ceekpe do wurai kpasɛu, tilasii ku k̄ɔ ideu. ¹⁷ Inɛ fɛɛju nnyei ñai. Yoomai í la í re. Wurau? M̄a kpasɛ iyi í jò wurau í je ti Ilaaɗ. ¹⁸ N̄a ì waa ni má ña, bii inɛ í ceekpe do bi kuwee kù je taale baa bii kù k̄ɔ, amma bii í ceekpe do in̄ai kuweeu, tilasii ku k̄ɔ ideu. ¹⁹ Inɛ fɛɛju ñai. Yoomai í la í re. In̄ai kuweeu? M̄a bi kuwee iyi í jò in̄ai kuweeu í je ti Ilaaɗ. ²⁰ Na n̄ɛ, inɛ iyi í ceekpe do bi kuwee, hee do mii iyi wa lesi feii í ceekpeɔ. ²¹ Inɛ m̄a iyi í ceekpe do kpasɛi Ilaaɗ, hee do Ilaaɗ iyi í wa bɛ feii í ceekpeɔ. ²² Inɛ m̄a iyi í n̄a í ceekpe do lele, hee do batai bommai Ilaaɗ do Ilaaɗ takaɛ iyi wa buba bei í ceekpeɔ.

²³ Inɛ woo k̄a inɛ ña si wooda ña do Farisi ña, inɛ ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpã ña, si na iyi í jò ì waa na Ilaaɗ hee do zakaai nyauí aye ña, amma ì waa gbeje mii iyi í la í re si wooda ña. Mii nyauí í je id̄əbii Ilaaɗ ku ce do araare ku nyisi do ilu naane ku je. N̄ɛu nyau bei í j̄o í ce ña, n̄a i maà gbeje iyi í gbe nyau. ²⁴ Inɛ fɛɛju ñai iyi ì waa mu goloí fɛɛju ña. Ì waa coo inyi n̄ɛ na kokoo ña n̄a ì bei ì waa mið k̄pookpo ña.

²⁵ Inɛ woo k̄a inɛ ña si wooda ña do Farisi ña, inɛ ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpã ña si na iyi í jò anyii k̄əɔfu do ti jɛɛ ñai ì ya wiɛ ña, amma hai si bine laal̄o do ilei ì bað mii ndii in̄ə ña. ²⁶ Aw̄o Farisi fɛɛju, wiɛ in̄əi jɛɛ tit̄a, anyiu m̄a ku bei ku má.

²⁷ Inɛ woo k̄a inɛ ña si wooda ña do Farisi ña, inɛ ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpã ña, si na iyi í jò ì ye ñai bei bale iyi à j̄osi mii f̄uf̄u ku ba anyiɛ ku s̄i, amma in̄ə k̄uk̄ui amane do konkombi wa k̄ɔ si. ²⁸ Bɛɛbɛ m̄oi inɛ taka n̄ɛ, bii inɛ ña à waa ye ñe, inɛ inɛ jiida ñai, amma si id̄o n̄ɛ muafiti do laal̄əi wa k̄ɔ.

²⁹ Inɛ woo k̄a inɛ ña si wooda ña do Farisi ña, inɛ ilu muafiti ñai. Aa ye ijuukpã ña, si na iyi í jò ì waa teese balei walii nyau, n̄a ì waa ce booda si ti inɛ dee dee nyau m̄a má ña. ³⁰ N̄a ì waa ni ña, bii í je si waatii bala nwa ñai à dede wo a kaa ka dasi baa nwa si walii nyau ku kpa. ³¹ Inɛ taka n̄ɛ ì waa nyisi iyi in̄e t̄akuí inɛ ña iyi à kpa walii nyau. ³² To, i hanya i tamb̄o laal̄o iyi bala n̄ɛ ña à sintiu. ³³ Inɛ inɛ buu ña bei n̄jo wukuku. I kù nɛ bei aa ce i saa ina iyi ci ya kuu ña. ³⁴ Na n̄ɛ, i de itī i gb̄o, an bɛ n̄ɛ walii ña wa do ilu bisi ña do woo mà tia ña. Si in̄ə n̄a aa kpa ḡəḡə ña, n̄a i kpakpa ḡəḡə ña m̄a si j̄ii ku gaau,

* 23:5 ama tia ama tia iyi à ya d̄iu isɛede ña iyi à wa si tiai ideí Ilaaɗi à ya k̄o si, n̄a a d̄iu si ikpo ña walak̄o si aw̄o.

gɔgɔ ɲa mɔ nɔ i tɛ ɲɛ ɲɛ kɔtɔɔ ile bii ò ya ce kutɔtɔɔ ɲɛ ɲa, nɔ i lele ɲa si ilu ɲa fei. ³⁵ Na ɲɲu, ijuukpāi woo kpa inɛ dee dee ɲau fei á je si iri ɲɛi. Abɛlii í je inɛ dee dee sinte iyi ò kpa ɲa. Zakari amai Baraki iyi ò kpa si afei kpasɛi Ilaaɔ do bi kuweeu ɲa, ɲɲui í je inɛ ankāanyi iyi ò kpa ɲa. Ikui inɛ dee dee ɲau be fei, hai Abɛli hee ku koo si Zakari, inɛi aa ye ijuukpāe ɲa. ³⁶ Ntɔ ntɔ, ñ wa n sɔ ɲɛi, ijuukpāi mii ɲau be fei si inɛi nnyi ɲau ihɛi á baa ku je si.

Jesu do Zeruzalɛmu
(Cɔ Luku 13:34-35)

³⁷ Jesu í ni, inɛ inɛi Zeruzalɛmu ɲa, inɛ iyi ò ya kpa walii ɲa nɔ i ta ama abei Ilaaɔ ɲa mɔ kuta i kpa ɲa. Ise fɛloi ñ ya n bi n tɔtɔɔ ɲɛ si abɛm bei ajɛɛ í ya tɔtɔɔ amaɛ ɲa si ikpae, amma i kù je ɲa. ³⁸ Wee nsei Ilaaɔ á fũ ɲɛ kpasɛ ɲɛ si awɔ. ³⁹ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, hai nsei i kaa yem má ɲa í gbe hee ajɔ iyi aa ni ɲa, Ilaaɔ ku weea inɛ iyi wa naa do irii Lafɛɛ.

24

Jesu wa fɔ ideɛ kpasɛi Ilaaɔ ku lɛge
(Cɔ Maaku 13:1-2; Luku 21:5-6)

¹ ɲɔi Jesu í fita hai kpasɛi Ilaaɔ. Iyi wa nɛ ɲɔi mɔcɔɛ ɲa à koo à baa à nyisie bei à ma kpasɛi Ilaaɔ do ileɛ ɲa sãa sãa. ² ɲɔi í sɔ ɲa í ni, ò waa ye mii ɲau be fei ɲa ya. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, kuta baa akā kaa naa ku maa lesi ɲɛ be má, aa kɛkɛɛ mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankāanyi
(Cɔ Maaku 13:3-13; Luku 21:7-19)

³ Jesu í koo í buba iri kutai Olivie. ɲɔi mɔcɔɛ ɲa à bɔ bi tɛɛ aɲa duusɔɔ à beɛ à ni, sɔ wa waati iyi mii nɔu be á ce. Nyinda yoomai á nyisi kunyie wa do waatii ankāanyi.

⁴ Nɔ Jesu í je ɲɲa í ni, i ce laakai ɲa inɛ gɔ ku maà naa ku dī iju ɲɲɛ, ⁵ domi inɛ ɲa iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni aɲai à je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau aa kɔɔ. Aa dī iju inɛ nkɔɔ. ⁶ Nɔ aa maa gbɔ ibai igū amɛɛ amɛɛ do jījī ɲa. I maà jɔ ku da zigi ɲɲɛ, domi í gbe mii ɲau be fei ku ce. Amma kù je waatii ankāanyiu be titā. ⁷ Dimi gɔ ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa. Ilaalu gɔ ɲa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ɲa. Nɔ ilɛ á yaya si ilu gɔ ɲa, nɔ ari á ce. ⁸ Inɛ ɲɲu be fei á yei bei ara kuro sinte bāasī ku bei ku bí.

⁹ Si waati ɲɲu, aa dasi ɲɛ si awɔi inɛ ɲa a kɔɔ ɲɛ iju, aa kpa ɲɛ mɔm. Dimi fei á cé ɲɛi na irim. ¹⁰ Waati bɛɛɛ, inɛ nkɔɔ á nyid anyi, aa maa zamba ɲɛ nɔ a cé ɲɛ. ¹¹ Walii ibo nkɔɔ ɲai aa na a naa a maa wa inyii itī inɛ nkɔɔ. ¹² Laalɔ ku ce á kɔɔsi hee ku jɔ inɛ nkɔɔ kaa nɛ kubii kpaasi ɲa má. ¹³ Amma inɛ iyi í temua hee kɔɔɛ á ba faaba. ¹⁴ Aa waazo laabaau jiidai bommai Ilaaɔ si andunya fei ku ba dimi fei ku gbɔɔ, andunya ku bei ku kpa iri.

Faajii mii laalɔ iyi wa riisi kpasɛi Ilaaɔ
(Cɔ Maaku 13:14-23; Luku 21:20-24)

¹⁵ Jesu í ni, walii Daniɛli í fɔ ideɛ mii laalɔ gɔ wo iyi á riisi kpasɛi Ilaaɔ. ɲɲui aa ye ɲa í wa si inya iyi í je ti Ilaaɔ. Inɛ iyi wa cio ideɛ mii laalɔ, ku ce laakai ku gbɔɔ sãa sãa. ¹⁶ Waati bɛɛɛ inɛ ɲa iyi à wa ilɛi Zudee a sa a bɔ iri kuta ɲa. ¹⁷ Nɔ inɛ iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ilɛ ku ba ku sa ku maà bɔ ngɔgɔ ku so inɔ ilɛ. ¹⁸ Nɔ inɛ mɔ iyi í wa iko ku maà nyi kpasɛ koo so kumbooɛ má. ¹⁹ Waati bɛɛɛ wahalai bāasī ɲa do ayawo ɲa á caa mɔm. ²⁰ I ce kutɔɔ ɲa ku ba waatii kusau ku maà na ku je sukui tūtū walakɔ ajɔi kusīmi *.

²¹ Ntɔ ntɔ, waati bɛɛɛ wahala nla nlaí á naa iyi a kù ye dimie hai sinte andunya hee do nnyi, nɔ a kaa ka ye dimie má hee do ajɔ fei. ²² Bii Ilaaɔ kù jile si ɲɲu ku kaye kukɔɔi ajɔu wo inɛ gɔ kaa wɛɛ. Amma í kayeei na irii inɛ ɲa iyi í cicau.

²³ Waati bɛɛɛ, bii inɛ gɔ í sɔ ɲɛ í ni, i cɔ inɛ iyi Ilaaɔ í cicau í wa ihɛ, walakɔ inɛ mmu gɔ ku ni, í wa ihɔ, i maà dasi lafɛɛ naane ɲa. ²⁴ Inɛ gɔ ɲa aa na a naa akā akā a maa ni

* 24:20 sukui tūtū sukui tūtū ɲɲa sukui atei, nɔ bii gɔ ku bɔ í ya gaabu.

an̄ai à je in̄e iyi Ilaaḍ í cicau walakḗ a ni an̄ai à je walii ḡa amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ḡa ku ba a dī hee do ijui in̄e ḡa iyi Ilaaḍ í cicau bii aa yḗkḗ. ²⁵ Na ḡai í jḗ ñ wa n sḗ ḡe fei nd̄e do njuma.

²⁶ Na ḡu, bii à na à sḗ ḡe à ni, in̄e iyi Ilaaḍ í cicau í wa gbaḡua, i maà koo. Walakḗ bii à sḗ ḡe à ni, wa manji ilaawa, i maà dasi naane. ²⁷ Si bei kuḡai ijī í ya má inya hai nunui daakḗ hee ku bḗ nunui ale anu akā, beḗbe mḗi kunaai amu Amai Amane á je. ²⁸ Tengji bii iku í wa, bei yembeeku ḡa à ya tḗtḗ.

Kunaai Amai Amane

(Cḗ Maaku 13:24-27; Luku 21:25-28)

²⁹ Jesu í ni, si anyii wahalau gbaḡā, nunu á kuku inyai, nḗ cukpra mḗ kaa má inya má, andaiya ḡa aa cuku wa hai lele nḗ gbugbāi lele ḡa a yaya. ³⁰ Waati beḗbe nyindai Amai Amane á fita lelei Aḗ. Nḗ dimii andunya ḡa fei aa le awḗ si iri a maa kpata. Aa ye amu Amai Amane ñ wa n naa si kudūi ijī do gbugbā nla nla do amboe. ³¹ Kāakāakī nla nla á dḗ anu nḗ n be amalekam ḡa wa si andunya gonta m̄ēu. An̄ai aa tḗtḗ in̄e ḡa iyi ñ cica si andunyau fei.

Mii iyi jīi ndii figi wa kḗ wa si

(Cḗ Maaku 13:28-31; Luku 21:29-33)

³² Jesu í ni, i cḗ mii iyi jīi ndii figi wa kḗ ḡe si ḡa. Bii ñ na ñ ye amaawḗe ḡa à sinti ku wu wua kpḗtḗ, ñ ya mà iyi ate í maai wa mbe. ³³ Beḗbe mḗi, bii ñ ye mii ḡau be fei wa ce, i mà ḡa iyi kubaai amu Amai Amane kaa kpe má, ajḗu í maai wa mḗm. ³⁴ Ntḗ ntḗ ñ wa n sḗ ḡei, kḗ je in̄e nsei ḡa feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³⁵ Lele do ile fei á na ku tā, amma idem ḡa a kaa tā pai.

Ilaaḍ ḡu akāi í mà ajḗu

(Cḗ Maaku 13:32-37; Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Jesu í sḗ ḡa má í ni, in̄e kāma kḗ mà waatiu hee má je ajḗ iyi mii ḡau á ce, baa amaleka ḡa iyi à wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaḍ Baaba ḡu akā. ³⁷ Si bei í ce si waatii Noweeu, beḗbe mḗi á ce si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa. ³⁸ Hee kukḗi inyi nlau ku maa naa, in̄e ḡa à waa je, à waa mḗ, à waa ce abḗdḗ ḡa, à waa mua ama ḡa ḡa mḗkḗ hee í koo í to si ajḗ iyi Nowee í koo í lḗḗ akḗi inyi. ³⁹ A kḗ waa lasabu do wahala dimi beḗbe hee í to kukḗi inyi nlau í je ḡa fei. Beḗbe mḗi á je si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa. ⁴⁰ Si waati ḡu, aman̄e minji á wa iko nḗ aa so in̄e akā a jḗ in̄e akā. ⁴¹ Inaabo minji á maa lḗlḗ, aa so in̄e akā a jḗ in̄e akā. ⁴² Na ḡu, i w̄eḗḗ sḗḗlu ḡa, domi i kḗ mà ajḗ iyi Laf̄̄e ḡe á nyi wa. ⁴³ I gḗḗ iyi ih̄̄e má ḡa. Bii ilu kpas̄̄e í mà idū zaka iyi ile á naa, á wḗ ḡjoo nḗ ku ḡanjie ku lḗ kpas̄̄e. ⁴⁴ Na ḡu, iḡe mḗ, i w̄eḗḗ sḗḗlu ḡa, domi amu Amai Amane an nyi wa si waati iyi i kḗ waa tamaa ḡa.

Amaace jiida do amaace laalo

(Cḗ Luku 12:41-48)

⁴⁵ Í sḗ ḡa má í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Laf̄̄e í je in̄e iyi ilu kpas̄̄e ḡo í kpe í so amaace kpas̄̄e ḡa í daa si awḗ ku maa cḗ ḡa ku na ḡa ije si bei í jḗ. ⁴⁶ Inḗ didḗi á je ti amaaceu bii laf̄̄e í bàa í naa í báa wa ce beḗbe. ⁴⁷ Ntḗ ntḗ, laf̄̄e á daa amaaceu mii nd̄e fei si awḗ. ⁴⁸ Amma bii í je amaace laalḗi, á lasabui ku ni, laf̄̄em kaa baa ḡya má, ⁴⁹ nḗ ku dede ku maa cā amaace kpas̄̄e ḡa nḗ ku maa je ku maa mḗ do woo mḗ at̄̄e ḡa ajḗ. ⁵⁰ Beḗbei, laf̄̄e á na ku baa si ajḗ iyi kḗ waa cḗ kpāae, do si waati iyi kḗ waa tamaa, ⁵¹ nḗ á kpāa iju jiida jiida, nḗ ḡu do ilu muafiti ḡau fei wahala ḡa á je inya akā. Tengji bei á le awḗ si iri ku maa kpataḗ.

25

Mḗndai mud̄̄e ḡḗ ḡa

¹ Jesu í ni, ajḗ iyi an naa n je bommam á yei bei faajii mud̄̄e m̄ēwa ḡḗ ḡa iyi à so fitila ḡa ḡa à bḗ mḗkḗ titḗ ku ko. ² Si inḗ ḡa aman̄e miu í je ilu laakai, aman̄e miu mḗ kḗ ne laakai. ³ Mud̄̄e miu hai ne laakai ḡau à so fitila ḡa ḡa nḗ a kḗ so ikpo kos̄̄a. ⁴ Amma

ilu laakai ηau à so fitila nηa ηa do ikpo kosĩa. ⁵ Wee məkə titđu kù to wa n̄ya. Si bei wa kpe, η̄oi mudēe mēewa ηau à siiko à waa s̄i ηjoo.

⁶ Hee zakai laja η̄oi à gbə anu ku d̄oi ine ηa. À waa ni, məkə titđu wee wa to wa, i dede ka kòo. ⁷ η̄oi mudēe mēewa ηau à j̄i à waa teese fitila nηa ηa. ⁸ Hai ne laakai ηau à t̄o ine ih̄đ ηau à ni, i mu nwa ikpo domi fitila nwa ηa à waa ku. ⁹ η̄oi ilu laakai ηau à ni, aawo, kaa to awa fei. I koo i ra tu ηe gbakā. ¹⁰ Iyi à b̄o ikpou ku ra η̄oi məkə titđu í to wa. Ine ngu ηa iyi à ce s̄ōlu jiida ηau à tooe à l̄o bi ku ce ab̄ođ̄u n̄o à c̄imbo gambou. ¹¹ Si anyie η̄oi woo b̄o ikpo ku ra ηau m̄o à to wa, à wasi ku d̄o anu à waa ni, laf̄ēe, laf̄ēe, c̄i nwa gambo. ¹² Amma məkə titđu í ni, nt̄o nt̄o, n kù m̄a ηe.

¹³ η̄oi Jesu í ni má, to, na nηu, i maa c̄o kp̄aa ηa domi i kù m̄a aj̄o iyi an nyi wa ηa hee má je waatiu.

M̄andai amaace mēeta ḡo ηa

(C̄o Luku 19:11-27)

¹⁴ Jesu í s̄o ηa má, í ni, bommai llaađ í yei má bei faajii məkə ḡo iyi wa bi ku b̄o ilu koo kpe be. N̄o í kpe amaace ηa í so amanie fei í da nηa si aw̄o. ¹⁵ Í na ine akā fiafi wura kpekele nla miu, ine akā m̄o minji, ine mēetasiu m̄o akā, í na aηa feii si bei gbugb̄ai ine fei í to, í bei í nee. ¹⁶ η̄oi gbakā amaace iyi à na fia kpekele miuu í so fiafi wa ced̄ s̄ia, n̄o í ba riba miu má. ¹⁷ Bēebe m̄oi ine iyi à na minjiu m̄o, í ba riba minji má. ¹⁸ Amma ine iyi à na akāu í koo í tu isai í singa fiafi laf̄ēe.

¹⁹ Si bēebe aj̄o í koo wa baa η̄oi laf̄ēe ine ηau í baa n̄o í kpe ηa a na a sisia nηu bei à cea fiafi. ²⁰ Amaace iyi í na fia kpekele miuu í naađ miu mmue wa má, n̄o í s̄o í ni, laf̄ēe, fia kpekele miu iyi ì nam n̄ou n ced̄ s̄ia hee ì ba riba miu má. ²¹ η̄oi laf̄ēe í s̄o í ni, í s̄ia, aw̄o amaace jiida ilu naanei. Si mii keekeu ih̄ē ì ye iyi ì je ilu naane, na nηu, an daae mii nla si aw̄o. Naa wa ka je jingau. ²² Ine iyi í na kpekele minjiu m̄o í naa í ni, laf̄ēe, fia kpekele minji iyi ì nam n̄ou, ì ba riba minji ma. ²³ N̄o laf̄ēe í ni, í s̄ia, aw̄o amaace jiida ilu naanei. Si mii keekeu ih̄ē ì ye iyi ì je ilu naane, na nηu, an daae mii nla si aw̄o. Naa wa ka je jingau. ²⁴ Si anyii nηu η̄oi amaace iyi í na kpekele akāu m̄o í naa í ni, laf̄ēe, ì m̄a iyi aw̄o ine ku gaabui. Bii i kù gb̄e bei ì ya da, n̄o tengi bii i kù f̄a dimi, bei ì ya mu. ²⁵ N̄oi nηu dei í mum be, n̄o ì koo ì si fiafiu ile. To, fiafi wee. ²⁶ η̄oi laf̄ēe í s̄o í ni, aw̄o amaace yaam̄o ilu ikai, aw̄o ì m̄a iyi ì ya n da baa bii n kù gb̄e, n̄o bei n kù f̄a dimi ì ya n mui. ²⁷ To, iyi ì m̄a bēebe wo, aa na ine ḡo fiam n̄oui, n̄o i daa si inyi. Bii ì ce bēebe wo an ye ndom do ribae fei waati iyi ì baa. ²⁸ Si anyie η̄oi í s̄o amaace kpaasi ηau í ni, i gba fia kpekele akāu i na ine iyi í ne mēewau, ²⁹ domi ine iyi í ne, nηui à ya k̄ōa si ku ba iyi í neu ku k̄ōsi má. Amma ine iyi kù ne, baa keeke iyi í neu má à ya gbaai. ³⁰ Amaace nfeu m̄o, i soo i nȳo angule si ilu kuku tengi bii ine ηa aa lesi aw̄o si iri a kpata.

Kiitii ankāanyi

³¹ η̄oi Jesu í ni má, si waati iyi amu Amai Amane an naa do amboem do amaleka ηau fei, an buba si batai bomma ilu amboem. ³² Dimii andunya fei á t̄ōt̄ō si wajum, n̄o an f̄ēf̄e ine ηa bei woo degbe í ya f̄ēf̄e angud̄a do iwo ηa. ³³ An jile ine dee dee ηau ikpa aw̄o n̄jem, ine laal̄o ηau m̄o ikpa aw̄o cangam. ³⁴ Waati bēebe amu ilaalu an s̄o ine ηa iyi à wa aw̄o n̄jem n ni, i naa wa ηa, iηe iyi í ba kuwee Baam. I naa i buba si bomma iyi à ce n̄je s̄ōlue hai waatii kusintii andunya. ³⁵ Bommau tu η̄ei si na iyi í j̄o si waati iyi ari wa kpam, ì muum ije ì je ηa. N̄o si waati iyi agbe wa kpam má, ì muum inyi ì m̄o ηa. N̄o si waati iyi ì je ine njoo ì gbam si kpas̄e n̄je ηa. ³⁶ N̄o si waati iyi ì wee bas̄i ì bii anyim ηa. N̄o iyi ì wa n ce b̄ō ì gb̄ōm ηa. N̄o si waati iyi ì wa ile piis̄ō ì ya naa ku c̄ōm ηa. ³⁷ Waati nηu, ine dee dee ηau aa j̄eem a ni, laf̄ēe, waati yoomai à ye ari wa kpaē n̄o à naē ije ì je wala agbe wa kpaē à naē inyi ì m̄o. ³⁸ Waati yoomai à ye ì je ine njoo à gbaē si kp̄ase nwa, walak̄o à ye bas̄i n̄o à bii anyie. ³⁹ M̄a waati yoomai à ye ì waa ce b̄ō walak̄o ì wa ile piis̄ō n̄o à naa ku c̄ōe. ⁴⁰ Amu ilaalu an je nηa n ni, nt̄o nt̄o, bii ì cea ine akāi inem ηa iyi à kere à re ηau ih̄ē bēebe ηa, amui ì cea ηa.

⁴¹ Si anyii n̄ju, n bei n s̄o inei awo cangam ηau mo n ni, i fa ara n̄je hai kəkəm, īje iyi Ilaađ í ceekpe. I b̄o si ina iyi ci ya ku, iyi à koa Seetam do amalekae ηa. ⁴² Aa lo si ina ηai si na iyi í j̄o waati iyi ari wa kpam wo i kù muum ije n je ηa. N̄o waati iyi agbe wa kpam i kù muum inyi n mo ηa. ⁴³ Waati iyi ñ je in̄e njoo i kù gbam si kpas̄e n̄je ηa. N̄o si waati iyi ñ wee bas̄i i kù bii anyim ηa. Iyi ñ wa n ce b̄o n̄o ñ wa ile piis̄o, i ci ya naa ku com ηa mom. ⁴⁴ Aηa mo aa j̄em a ni, Laf̄e, waati yoomai à ye ari wa krae, walako agbe, walako í je in̄e njoo, walako bas̄i, walako si b̄o, walako ile piis̄o n̄o a kù sobie. ⁴⁵ An je n̄ja n ni, nt̄o nt̄o ñ wa n s̄o ηei, si bei i kù cea in̄e ak̄ai in̄e ηa iyi à kere à re ηau ih̄e beebe, amui i kù cea ηa. ⁴⁶ Na n̄ju, aa ye ijuukp̄a ηai si ina iyi ci ya ku. Amma in̄e dee dee ηau aa lo si kuwee iyi ci ya t̄a.

26

Ine ngbo ηau à waa busi n̄je a kpa Jesu

(C̄o Maaku 14:1-2; Luku 22:1-2; Z̄a 11:45-53)

¹ Iyi Jesu í f̄o ide ηau fei í t̄a, η̄oi í s̄o m̄oc̄e ηa í ni, ² ñ mà ηa iyi ajo minjii í gbe ka j̄eð jingau iku ku kua. N̄o waati beeb̄ei aa dasi amu Amai Aman̄e si aw̄oi in̄e ηa a kpam si j̄i ku gaau.

³ Waati iyi Jesu wa s̄o m̄oc̄e ηa ideu, in̄e ngboi woo weei Ilaađ ηau do in̄e ngbo ηau à t̄at̄o kabai Kaifu woo wee n̄lau. ⁴ Bei à waa busi n̄je b̄ei aa ce a ba a mu Jesu do bisi a kraa. ⁵ Amma à waa ni, kù s̄ia ku je si ajo jingauu ku ba hoya hoyu ku maà dede si zamaau.

Abo go í f̄asi irii Jesu tulare

(C̄o Maaku 14:3-9; Z̄a 12:1-8)

⁶ Jesu í wa Betani kpas̄ei Sim̄o iyi í tako í ce b̄ōi dint̄eu, ⁷ η̄oi abo go í naa bi tee waati iyi à waa je. Wa mu ama caka ku s̄ia go iyi í ne tulare ku ne fia go, n̄o í f̄asi tulareu si irii Jesu. ⁸ Iyi m̄oc̄o ηau à ȳo, η̄oi id̄o n̄ja í k̄o à ni, na mii í ce abou í koo í ce as̄ōi tulareu ih̄e. ⁹ Aa ka taai wo fia n̄kp̄o n̄kp̄o ka kp̄ēa ilu are ηa fia. ¹⁰ Iyi Jesu í gb̄o à waa f̄o beebe η̄oi í bee ηa í ni, na mii í ce ñ waa ye taalei abou ηa. Mii j̄idai í ceem be. ¹¹ Nt̄o nt̄o, ilu are ηa aa maa wee do īje waati k̄ama fei, amma amu n kaa n maa n wee do īje hee do ajo fei. ¹² Abou í f̄asi aram tulare do njuma ku ced̄ s̄olui kusim. ¹³ Nt̄o nt̄o, tengi bii in̄e ηa aa koo a maa waazo laabaau j̄idau si andunyau fei, aa sisi ide iyi abou ih̄e í ce a maa yeð gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu

(C̄o Maaku 14:10-11; Luku 22:3-6)

¹⁴ η̄oi Zudasi Isikarioti, in̄e ak̄ai m̄oc̄o maateegi ηau, í b̄o bi in̄e ngboi woo weei Ilaađ ηau, ¹⁵ í bee ηa í ni, mii aa muum ηa bii ñ da n̄je Jesu si aw̄o. N̄o à ka fia is̄o f̄uf̄u ara kuntaa à naa. ¹⁶ Hai waati beeb̄ei, Zudasi wa de kp̄a b̄ei á ce ku zambað Jesu ku na in̄e ηau.

Jesu wa je ijei jingau iku ku kua do m̄oc̄e ηa

(C̄o Maaku 14:12-21; Luku 22:7-14, 21-23; Z̄a 13:21-30)

¹⁷ Si ajo sintei jingau i P̄e hai ne lefeeu m̄oc̄ōi Jesu ηau à naa à beee à ni, iwoi ñ bi kaa ceee s̄olui jingau iku ku kuau. ¹⁸ η̄oi í je n̄ja í ni, i b̄o in̄o ilu bi w̄ane kasa i s̄ōo i ni, amu M̄etu ñ ni, waatim í to. Bi tee an je jingau iku ku kua do m̄oc̄om ηa. ¹⁹ N̄o m̄oc̄o ηau à ce bei Jesu í s̄o ηa, à ce s̄olui jingauu.

²⁰ Iyi ale í le Jesu do m̄oc̄o maateegi ηau à waa je. ²¹ Waati iyi à waa je η̄oi Jesu í ni, nt̄o nt̄o, in̄e ak̄a n̄je á zambam. ²² η̄oi in̄ōi m̄oc̄o ηau í f̄o nt̄o nt̄o, à wasi ku beee ak̄a ak̄a à waa ni, isa kù je amu ya Laf̄e. ²³ η̄oi Jesu í je n̄ja í ni, in̄e iyi í ḡusi p̄e si in̄o j̄e awað ajo, laf̄ei á zambam. ²⁴ Amu Amai Aman̄e an ku si bei kuk̄oi idei Ilaađ wa f̄o. Amma in̄e iyi á zambam á ye ijuukp̄a n̄la n̄la. Á tiaa in̄eu bii í je a kù buu mom wo. ²⁵ Zudasi iyi á zambāeu mo í so ide í ni, isa kù n̄o kù je amu ya M̄etu. N̄o Jesu í j̄ea í ni, oo, aw̄oi aa coo.

Ije iyi aa ka yeò gigii ikui Jesu

(Cɔ Maaku 14:22-26; Luku 22:14-20; Kɔr. 1, 11:23-35)

²⁶ Waati iyi à waa je, ɲɔi Jesu í so pɛɛ nɔ́ í saabu Ilaaɔ́ titã́ í bei í bububue í na mɔ́cɔɛ ɲau, í ni, iyi ihɛ́i í je aram, i gba i je ɲa. ²⁷⁻²⁸ Si anyii ɲɲu, nɔ́ í so kɔ́ɔfu si bii à dasi vɛɛ́ í saabu Ilaaɔ́ nɔ́ í na ɲa í ni, iyi ihɛ́i í je njem. Nɲui í je nyindai akabuu iyi Ilaaɔ́́ í dǐ do amanɛ ɲa. An nikãɛ na irii inɛ nkpɔ́ ku ba n kpa ideɪ dulum du ɲa. Iɲɛ fei, i mɔ́ ɲa. ²⁹ An sɔ́ ɲɛ, hai nnyi n kaa n mɔ́ atɛ́ vɛɛ́ má í gbe hee ajɔ́ iyi awaɛ ɲa fei aa ka mɔ́ vɛɛ́ titɔ́ si bommai Baam. ³⁰ Si anyie à kɔ́ iri ɲa nɔ́ à fita à bɔ́ iri kutai Olivieu.

Piɛɛ á jã ku ni ɲɲu ku mà Jesu

(Cɔ Maaku 14:27-31; Luku 22:31-34; Zãa 13:36-38)

³¹ ɲɔi Jesu í sɔ́ mɔ́cɔɛ ɲa í ni, idũuyi mɔ́m, iɲɛ fei aa nyiò anyi na irim. Bɛ́i Ilaaɔ́́ í fɔ́ si kukɔ́i ideɛ, bɛɛbei á ce. I ni, á kpa woo degbeu nɔ́ angudã́ ɲau a fangaa bii fei. ³² Amma an jǐ hai si bale nɔ́ n cua ɲɲɛ n bɔ́ ilei Galilee. ³³ ɲɔi Piɛɛ́ í sɔ́ó í ni, baa bii inɛ fei wa nyiò anyi na irie, amu n kaa n nyiò anyi pai. ³⁴ ɲɔi Jesu í sɔ́ó í ni, ntɔ́ ntɔ́, idũuyi mɔ́m, hee ajɛɛ ku maa kɔ́, aa jã ise gbɛɛta i ni i kù màm. ³⁵ Amma Piɛɛ́ í jɛaá í ni, n kaa n kɔ́sie pai, baa bii í je an ku do awɔ́ ajɔ́i. Nɔ́ mɔ́cɔ́ ɲau mɔ́ fei à fɔ́ bɛɛbɛ.

Jesu wa ce kutɔ́ Geɛɛmanee

(Cɔ Maaku 14:32-42; Luku 22:39-46)

³⁶ ɲɔi Jesu do mɔ́cɔɛ ɲa à bɔ́ inya gɔ́ iyi à ya kpe Geɛɛmanee. Iyi à to bɛ nɔ́ í sɔ́ ɲa í ni, i buba ihɛ́ titã́ ɲa n koo n ce kutɔ́ wa. ³⁷ ɲɔi í gbã́ Piɛɛ́ do ama minjii Zebedee ɲau à bɔ́ waju. Nɔ́ inɔ́ kufɔ́ í naa sie hee araɛ fei í rɔ́. ³⁸ ɲɔi í sɔ́ ɲa í ni, inɔ́ kufɔ́ í naa sim nla nla hee wa bi ku kparam. I wa ihɛ́, i bam njoo ku wɔ́ ɲa. ³⁹ Iyi í fɔ́ bɛɛbɛ́ í tã́, ɲɔi í bɔ́ waju keeké í koo í sɛɛbata ile wa ce kutɔ́ í ni, Baam, bii á ce, jɔ́ wahalau ihɛ́ ku jǐim. Amma do ɲɲu fei, ku maà ti ku je ti idɔ́ɔ́bim, jɔ́ idɔ́ɔ́bie ku ce.

⁴⁰ Si anyie ɲɔi í nyi wa bi mɔ́cɔ́ mɛɛta ɲau í ba ɲa à waa sǐ njoo. ɲɔi í bee Piɛɛ́ í ni, debei, i kù yɔ́kɔ́ i kù bam njoo ku wɔ́ baa lɛɛu akã́ ɲa? ⁴¹ I wɔ́ njoo nɔ́ i maa ce kutɔ́ ɲa ku ba i maà dasi kulelei inɛ ɲa. Idɔ́i amanɛ́ í bi, amma araɛ́ í kua gbugbãɛ.

⁴² Nɔ́ í jǐò ɲa ise gbɛɛjisia má í koo í ce kutɔ́ í ni, Baam, bii ì je wahalau ihɛ́ kaa jǐim, bii í je kù nɛ bei á ce iyi n kù yɔ́ɔi, jɔ́ idɔ́ɔ́bie ku ce. ⁴³ Iyi í ce kutɔ́ í tã́ ɲɔi í nyi wa bi tu ɲa má nɔ́ í ba ɲa à waa sǐ njoo má, domi njoo wa kpa ɲa. ⁴⁴ Jesu í jɔ́ ɲa má, í koo í ce kutɔ́ ise gbɛɛtasiaɛ si ide akã́u. ⁴⁵ Nɔ́ í nyi wa bi tu ɲa má í sɔ́ ɲa í ni, ì sũ ì waa sǐmi ɲai hee nsei? I cɔ́, waati í gbe keeke iyi aa mu amu Amai Amanɛ́ a daa ilu dulum ɲa si awɔ́. ⁴⁶ Inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede kaa kòo ɲa.

À mu Jesu

(Cɔ Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53; Zãa 18:3-12)

⁴⁷ Iyi Jesu wa fɔ́ bɛɛbɛ́ gbakã́, ɲɔi Zudasi, inɛ akã́i mɔ́cɔ́ maateeji ɲau í to wa. Zamaa nla gɔ́ wa tooɛ wa à waa mu taakuba ɲa do golo ɲa. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ́́ ɲa do inɛ ngbo ɲau à bɛ ɲa wa. ⁴⁸ Waati iyi Zudasi í dasi idɔ́ ɲɲu ku zamba Jesuu, í sɔ́ inɛ ɲau nyinda gɔ́ iyi ɲɲu á ce. Í ni, inɛ iyi an koo n ya n baabaɛ, Lafɛ́ɛ mbe, i muu. ⁴⁹ Hai Zudasi í to wa gbakã́, í sɛkɛɛi si Jesu í ni, irei ì caale, Mɛɛtu. Nɔ́ í baabaɛ. ⁵⁰ ɲɔi Jesu í sɔ́ó í ni, kpaasim, iyi ì naa ku ceu, coo.

Nɔ́ inɛ ɲau à to Jesu awɔ́ gbakã́ à muu. ⁵¹ ɲɔi inɛ akã́i mɔ́cɔ́i Jesu ɲau í yɔ́ taakubaɛ í café itǐi amaacei woo wee nlaɪ Ilaaɔ́́u í buu. ⁵² Amma Jesu í sɔ́ó í ni, sindo taakubaɛ si ankɔ́ɔɛ. Inɛ iyi wa kpa inɛ do taakuba fei, taakubai á na ku kpa lafɛ́ɛ mɔ́. ⁵³ I kù mà iyi bii ì bi an yɔ́kɔ́ n tɔ́ Baam, nɔ́ gbakã́ ku sambaam amaleka dubu nkpɔ́ nkpɔ́ wa a naa a sobim? ⁵⁴ Amma bii ì ce bɛɛbɛ́, kukɔ́i ideɪ Ilaaɔ́́ iyi í ni mii ɲau ihɛ́ fei á bam nii kaa kɔ́.

⁵⁵ ɲɔi Jesu í bee zamaau í ni, amui ì naa ku mu bɛ ɲa do taakuba do golo ɲa bei woo ce ile? Ñ ya n wa si inɔ́ ɲɲɛ ajɔ́ fei n maa n kɔ́ inɛ ɲa si cio kpasɛ́i Ilaaɔ́́, nɔ́ i kù mum ɲa.

⁵⁶ Amma ɲɲu ɲau bɛ fei í cei ku ba ide iyi walii ɲau à fɔ́ si tiaɪ ideɪ Ilaaɔ́́ ku kɔ́.

ɲɔi mɔ́cɔ́ ɲau fei à jɔ́ó à sa.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ña

(Cɔ Maaku 14:53-65; Luku 22:54-55, 63-71; Zãa 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ine ña iyi à mu Jesuu à bɔde bi Kaifu woo wee nlai Ilaaɔ. Tengi bei woo kɔ ine ña si wooda ñau do ine ngbo ñau à tɔtɔ. ⁵⁸ Nɔ Piere í wa hee jiiji wa too Jesu wa do anyi hee í bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nla. Ñoi í buba be do woo degbe ande koofa ñau na ku yeɔ bei ideu á kpaɔ iri.

⁵⁹ Waati ñu ine ngboi woo weei Ilaaɔ ña do igbei woo kiiti ñau fei à waa de a má Jesu ide iyi aa yeɔ taalee ku ba a kpa. ⁶⁰ Amma a kù ba ide iyi aa yeɔ taalee baa do iyi ilu sɛeda ibo nkɔ í naa í máa ide fei. Si anyii ñu, amanɛ minji gɔ ña à naa. ⁶¹ À ni, mɔkɔu ihɛ í ni ñu à yɔkɔ ku lege kpasɛi Ilaaɔ nɔ si afei ajɔ mɛeta ñu ku ma mmue má.

⁶² Ñoi woo wee nlai Ilaaɔu í dede í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gɔ? Ide mii ine ñau ihɛ à waa yeɔ taalee. ⁶³ Amma Jesu wa cokoe. Ñoi woo wee nla í sɔw í ni, do irii Ilaaɔ, fɔ bii awɔu Amai Ilaaɔ ine iyi Ilaaɔ í cicauí *. ⁶⁴ Ñoi Jesu í jɛaa í ni, oo, amui, si bei ì fɔ. Nɔ ñ wa n sɔ ñei, aa ye amu Amai Amanɛ ñ wa n buba awɔ njei Ilaaɔ ilu gbugbã fei. Bɛɛbe mɔi aa na i yem ña ajɔ akã n naa si kudui iji má. ⁶⁵ Ñoi woo wee nla í ga ibɔe ku nyisiɔ idɔkɔe. Ñoi í ni, wa bu Ilaaɔ. A kù waa de ilu sɛeda kãma má. I gbɔ bei wa bu Ilaaɔ ña. ⁶⁶ Bɛirei ì ye a cea mɔkɔu ña. Ñoi aña fei à ye taalee à ni í to a kpa.

⁶⁷ Ñoi à wasi ku tu si wajui Jesu antɔ nɔ à waa daa kutu, ine gɔ ña mɔ à waa sambalae.

⁶⁸ Nɔ à ni, awɔ iyi ì waa kpe arae ine iyi Ilaaɔ í cicau, sɔ wa ine iyi í cãe.

Piere í jã í ni ñu kù mà Jesu

(Cɔ Maaku 14:66-72; Luku 22:56-62; Zãa 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Waati bɛɛbe Piere wa buba bantumai kpasɛu. Ñoi mudɛe woo ce ice gɔ í sekee sie wa í ni, awɔ mɔ ì tako ì wee do Jesu inei Galileu. ⁷⁰ Amma í jã si wajui aña fei í ni, n kù mà iyi ì waa fɔ. ⁷¹ Si anyie, nɔ í dede í bɔ ikpa ande kabau. Ñoi mudɛe amaace mmu gɔ í yɔw má, nɔ í sɔw ine ña iyi à wa beu í ni, inɛu ihɛ í tako í wee do Jesu inei Nazaretu. ⁷² Ñoi Piere í jã má nɔ í ceekpe í ni, n kù mà inɛu be. ⁷³ Iyi í kɔɔsi má, ñoi ine ña iyi à wa beu à sekee si Piere à ni, ntɔ ntɔ awɔu ine akã ñai. Ide ku fɔe wa nyisi iyi awɔu inei Galilei. ⁷⁴ Ñoi í teese í ceekpe í ni, n kù mà mɔkɔu. Be gbakã ajɛe wa kɔ. ⁷⁵ Nɔ Piere í ye gigii ide iyi Jesu í sɔw wo í ni, hee ajɛe ku maa kɔ aa jã ise gbɛeta i ni i kù mà. Ñoi í fita í koo wa kpata ntɔ ntɔ.

27

À bɔw Jesu wajui Pilati

(Cɔ Maaku 15:1; Luku 23:1-2; Zãa 18:28-32)

¹ Ñoi daadaakɔ ine ngboi woo weei Ilaaɔ ña do ine ngbo ña fei à jilɔw si aña a kpa Jesu.

² Nɔ à dũu à koo à daa Pilati ilu ileu si awɔ.

Ikui Zudasi

(Cɔ IWB 1:18-19)

³ Zudasi, ñu iyi í zamba Jesuu, í ye bei à ye taalee a kpa, ñoi inɔe í fɔ. Nɔ í nyiɔ fiaí isɔ fũfũ kuntaau bi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ña do ine ngbo ñau. ⁴ Í sɔw ña í ni, ñ ce dulum si bei ñ zamba ine dee deeu ihɛ a kpa. Amma à jɛaa à ni, yoomai í ye wa. Í je ideí irie. ⁵ Ñoi Zudasi í nyɔ fiauí si kpasɛi Ilaaɔ be í nɛe. Nɔ í koo í dasi kɔɔe ikũ lele í kpa arae.

⁶ Ine ngboi woo weei Ilaaɔ ñau à tasi fiauí à ni, bɛirei aa ka ceɔ fiauí ihɛ. A kù ne kpãa ka dasi kpakoi kpasɛi Ilaaɔ si na iyi í jɔw fiauí à sã na a nikãw njei ine gɔi. ⁷ Iyi à busi nje à tã, nɔ à so fiauí à raɔ ikoi woo ma caka gɔ, à ce bi ku si ine njoo ña. ⁸ Na ñoi í jɔw à ya kpe ikou ikoi nje baa nnyi. ⁹ Bɛɛbei ideí Zeremii waliu í ce si bei í ni, à so fiauí isɔ fũfũ kuntaau, fiauí inei Izireli ña à jesi aña a sã na irieú, ¹⁰ nɔ à raɔ ikoi woo ma cakau, si bei Aɔ Lafɛe í dasim.

Pilati wa bee Jesu ide ña

(Cɔ Maaku 15:2-5; Luku 23:3-5; Zãa 18:33-38)

* 26:63 do irii Ilaaɔ Do Gereki à ni, do irii Ilaaɔ iyi í wee.

¹¹ Ɔɔi à koo à leekĩ Jesu si wajui Pilati ilu ileu, nɔ í beee í ni, awɔi ì je ilaalui Zuifu ɔa? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei ì fɔ. ¹² Si anyii nɔu, ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do ine ngbo ɔau à waa máa ide, nɔ kù ni nɔa ide kãma. ¹³ Ɔɔi Pilati í beee í ni, i kù waa gbɔ ide ɔa iyi ine ɔa à fɔ à waa yèd taalee ba. ¹⁴ Amma Jesu kù jɛaa baa gbakã hee biti í muu.

À yɛ taalei Jesu a ba a kɔaa

(Cɔ Maaku 15:6-15; Luku 23:13-25; Zãa 18:39-19:16)

¹⁵ Wee si jingau iku ku kua fei ilu ileu í ya jè inei piisɔɔ akã iyi zamaa í bii. ¹⁶ Wee, waati bɛɛɛ ine gɔ í wa ile piisɔɔ bɛ, à ya kpoo Barabaa, nɔ ine fei í màa. ¹⁷ Ɔɔi í jè iyi zamaa í tɔtɔɔ, Pilati í bee ɔa í ni, yooi ì bi n jè nɔe, Barabaa de, mà Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. ¹⁸ Í fɔ bɛɛɛi si na iyi í jè wa mà sãa sãa iyi na igui í jè à daa nɔu Jesu si awɔ.

¹⁹ Waati iyi Pilati wa buba bi ku ce kiitiu, ɔɔi aboe í bɛ sie ine gɔ wa í ni, màa dasi idei ine dee deeu bɛ baa, domi idũ, iyi ñ wa n sũ, ñ yɛ wahala jiida jiida si ala na irie.

²⁰ Amma ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do ine ngbo ɔau à wasi ku mante zamaa à waa ni à sɔ Pilati ku nyaa aɔa Barabaa nɔ ku jè a kɔa Jesu. ²¹ Nɔ Pilati í bee ɔa í ni, si amane minji ɔau bɛ, yoo nɔai ì bi n jè nɔe. Nɔ à ni, Barabaa. ²² Nɔ Pilati í ni, to, beirei an cea Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. Ɔɔi aɔa fei à ni, kpakpae si jii ku gaau. ²³ Ɔɔi Pilati í bee ɔa í ni, laalɔ yoomai í bei í ce. Amma béi Pilati wa fɔ fei, bɛɛɛ mɔi ine ɔau à ya dɔ anu hee lele a ni, kpakpae si jii ku gaau. ²⁴ Iyi Pilati í yɛ mii iyi nɔu wa ce fei ngbei, wakatau wa kɔɔsi mɔm nii, ɔɔi í bu inyi í wɔɔ si wajui zamaa í nyisi iyi baai nɔu kù wa si ideu, í ni, nɔe mɔkɔ dee deeu ihẽ ku nikãe kù yem, í je idei irii nɔe. ²⁵ Ɔɔi ine ɔau fei à je à ni, kunikãi nɔe ku je idei irii awa do ama nwa ɔa. ²⁶ Ɔɔi Pilati í jè nɔa Barabaa, nɔ í jè à tea Jesu kɔtɔɔ. Si anyii nɔu, nɔ í da nɔa si awɔ a koo a kpakpae si jii.

Sooge ɔa à waa yaako Jesu

(Cɔ Maaku 15:16-20; Zãa 19:2-3)

²⁷ Si anyii nɔu ɔɔi sooge ɔa à gbã Jesu à lɔɔe kabai ilu ileu, nɔ à tɔtɔɔ soogee ɔa iyi à gbe ɔau fei bɛ. ²⁸ À bɔ nyauɛ ɔa nɔ à daa si ibɔ nkpa sisɔ gɔ. ²⁹ Nɔ à ba fulai agũ à lea si iri, nɔ à naa kpokpoo si awɔ nɔe, à bei à gule si wajue à waa yaakoe à waa ni, fɔ ilaalui Zuifu ɔa. ³⁰ Ɔɔi à tu sie antɔ nɔ à gba kpokpoo à cãa si irie. ³¹ Iyi à yaakoe à tã, ɔɔi à bɔaa ibɔ nkpa à bei à daa si ibɔe à gbã à waa bɔ ku kpakpae si jii ku gaau.

À kpakpa Jesu si jii ku gaau

(Cɔ Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43; Zãa 19:17-27)

³² Waati iyi à waa fita hai inɔ iluu ɔɔi à ko inei Sireni gɔ à ya kpoo Simɔɔ. Ɔɔi sooge ɔau à tilasie à kãa jii ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ³³ Nɔ à waa bɔ inya gɔ iyi à ya kpe Gɔɔgɔta, waatɔ inya iyi í jɔ kokoi iri. Waati iyi à to bɛ, ³⁴ à na Jesu atẽ vɛɛ iyi à yɔgɛɛ do alolo. Amma iyi í tieɛ kù bi nɔu ku mɔɔ.

³⁵ Ɔɔi à kpakpae si jii ku gaau nɔ à ta kpasa si jineɛ ɔau à ce ikpɛɛ. ³⁶ Nɔ à buba à waa degbɛɛ. ³⁷ Si antai irie do lele, à kɔ ide iyi wa fɔ taale iyi í ce à ni, ine ihẽi í je Jesu, Ilaalui Zuifu ɔa. ³⁸ Ɔɔi à kpakpa ile minji gɔ ɔa bɛ má, ine akã ikpa awɔ nɔe, ine akã mɔ ikpa awɔ cangae.

³⁹ Ine ɔa iyi à waa too do bɛ à ya gbugbã irii a maa buu, ⁴⁰ a maa ni, kù je awɔi ì ni aa lege kpasẽi Ilaaɔ nɔ i maa má si afei ajɔ mɛeta? To, bii awɔu Amai Ilaaɔi, faaba araɛ bɛ, kita wa hai si antai jii ku gaau. ⁴¹ Bɛɛɛi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do woo kɔ ine ɔa si wooda ɔa do ine ngbo ɔau à ya maa yaakoe a maa ni, ⁴² í faaba ine gɔ ɔa amma í mɔngɔ ku faaba araɛ. Kù je í ni nɔu ilaalui inei Izireli ɔai? To, ku kita wa hai si antai jii nɔu ku ba ka dasie naane. ⁴³ Í dasi Ilaaɔ naane nɔ í ni nɔu Amai Ilaaɔi. Debei, bii Ilaaɔ í ne kubie ntɔ ntɔi ku faabaɛ. ⁴⁴ Bɛɛɛ mɔi ile ɔa iyi à kpakpa do Jesu ajɔu à ya maa yaakoe.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49; Zãa 19:28-30)

⁴⁵ Ɔɔi dasã nkpa ilu í kuku si ile fei hee í koo í to isɔ mɛetai ale. ⁴⁶ Nɔ si isɔ mɛetai Jesu í dɔ anu hee lele í ni, Eli, Eli, lama sabatani, waatɔ Ilaaɔ, Ilaaɔ, na mii í ce ì fũsim

awo. ⁴⁷ Ɔɔi ine gɔ ɔa iyi à wa beu à gbɔ ideu. Nɔ à ni, wa kpe Elii. ⁴⁸ Ɔɔi gbakã ine akã nɔa í sei í koo í dī kanya si golo gɔ í sɔsi inyiikã í bei í naa í toa Jesu ku cɔɔcɔɔe. ⁴⁹ Amma ine ɔa iyi à gbe ɔau à ni, jɔɔ titã, ka cɔ bii Elii á na ku faabaɛ. ⁵⁰ Nɔ Jesu í dɔ anu má hee lele í bei í ku.

⁵¹ Asee, waati beɛbe si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpasɛi Ilaaɔu í ga í kpɛ minji hai lele hee ku bɔ ile, nɔ ile í yaya hee kuta ɔa à la. ⁵²⁻⁵³ Bale ɔa à cī, nɔ woo dasi Ilaaɔ naane nkpɔ ɔa iyi à tako à ku wo à jī má, à fita hai inɔ bale. Si anyii kujīi Jesu nɔ à bɔ Zeruzalemu ilu kumáú à tuse ara ɔa bi ine nkpɔ.

⁵⁴ Ɔɔi ine ngboi sooge ɔa do ine ɔa iyi à wa bi tɛɛ à waa degbe Jesuu à ye kuyayai ileu do mii ɔa iyi í ce fei ɔɔi njo nla nla í mu ɔa à waa ni, ntɔ ntɔ, ineɛu ihɛ Amai Ilaaɔi.

⁵⁵ Inaabo nkpɔ gɔ ɔa à wa be, à waa cɔ Jesu wa hai jījī. À too Jesu wai hai Galilee a naa a gbɔa. ⁵⁶ Si inɔ ɔa Maari inei Madalau do Maari iyei Zaaki do Zozefu, do iyei amai Zebedee ɔa, aɔa fei à wa be.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56; Zãa 19:38-42)

⁵⁷ Iyi ale í le, ɔɔi mɔkɔ ilu fia gɔ í naa be. À ya kpoo Zozefu, inei Arimateei. Wee nɔu mɔ mɔcɔi Jesui wa je. ⁵⁸ Ɔɔi í bɔ bi Pilati í tɔɔe ikui Jesu. Nɔ Pilati í yɔɔdaa í ni a naa. ⁵⁹ Zozefu í so ikuu í woo do acɔ fūfū titɔ gɔ. ⁶⁰ Nɔ í koo í suu si isai kuta gɔ iyi í jɔ à gbea nɔu takae wo, amma a kù dasi ine gɔ titã. Si anyie nɔ í bimbili kuta nla gɔ í dīd andei baleu í bei í ne. ⁶¹ Maari inei Madalau do Maari iyi ihɔu à wa be à waa buba kɔkɔi baleu.

Bale ku degbe

⁶² Iyi aɔi sɔɔlui kusīmiu í kpa iri, ɔɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do Farisi ɔau à bɔ bi Pilati aɔ *. ⁶³ À ni, lafɛɛ, à ye gigii ide iyi ilu ibou í fɔ si waati iyi í wɛɛ si andunya í ni si aɔ mɛetasia nɔu á jī hai si bale má. ⁶⁴ Na nɔu, jɔ a maa degbe baleu hee ku to zakai aɔ mɛeta, ku ba mɔcɔɛ ɔa a maà na a nya ikuu, a bei a koo a sɔ ine ɔa a ni, í jī hai si bale. Waati beɛbe iboi ankãanyiu ihɛ á na ku re baa ti takou má. ⁶⁵ Ɔɔi Pilati í sɔ ɔa í ni, í gbã sooge ɔau a koo a degbee bei ì bi ɔa. ⁶⁶ Nɔ aɔaɔ ɔa fei à bɔ bi baleu. À ce nyindai amanlu si kutau ku ba ine gɔ ku maà cūu. Nɔ à jile sooge ɔa be à waa degbee.

28

Kujīi Jesu hai si bale

(Cɔ Maaku 16:1-10; Luku 24:1-12; Zãa 20:1-10)

¹ Iyi aɔi kusīmiu í lɔ, aɔ amaazuma daadaakɔ Maari inei Madalau do Maari iyi ihɔ à bɔ baleu ku cɔ. ² Ɔɔi gbakã ile kuyaya nla gɔ í dede nɔ amalekai Aɔ Lafɛɛ gɔ í kita wa hai lele í naa í tale kutau wa buba si. ³ Wajue wa daana bei kuɔi jī nɔ nyauɛ ɔa mɔ wa fūuta bei iwu tafa. ⁴ Ɔɔi njo í mu woo degbe ɔau hee à waa yaya nɔ à cuku ile bei iku ɔa. ⁵ Ɔɔi amalekau í sɔ inaabo ɔau í ni, iɔe, i maà jɔ njo ku mu ɔe. Nè mà iyi Jesu ine iyi à kpakpa si jīi ku gaauu ì waa de ɔa. ⁶ Kù wa ihɛ má, í jī hai si bale si bei í tako í fɔu. I naa i cɔ bii í tako wa sū wo, ⁷ nɔ i koo nya nya i koo i sɔ mɔcɔɛ ɔa i ni, í jī hai si bale. Á cua nɔe ikpa Galilee. Bei aa yɔɔ ɔa. Iyi nɔ ne an sɔ ɔe mbe.

⁸ Ɔɔi à sinda nya nya hai bi baleu do njo. Nɔ baa do iyi à waa ce njo fei à ne inɔ didɔ nla nla má. Ɔɔi à sei à koo à sɔ mɔcɔɛ ɔa laabaauu. ⁹ Ɔɔi Jesu í kò ɔa í ni, i fɔɔ. Ɔɔi à sekee sie wa à naa à mu kutɛɛ à seɛbata si wajue. ¹⁰ Nɔ Jesu í sɔ ɔa í ni, i maà jɔ njo ku mu ɔe. I koo i sɔ kpaasim ɔa a bɔ Galilee, bei aa yem.

Idei woo degbe ɔa

¹¹ Waati iyi à wa si kpãa à waa neu, ine gɔ ɔa si woo degbe ɔau à bɔ inɔ ilu à koo à sisia ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa mii iyi í ceu fei. ¹² Nɔ ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔau à

* 27:62 iyi aɔi sɔɔlui kusīmiu í kpa iri Bi Zuifu ɔa aɔ mmu í ya sintii hai isɔ mɛefai ale.

ce kutətəw do ine ngbo ηau à busi nje nɔ à mua sooge ηau fia nkpɔ ɔw, ¹³ à sɔ ηa à ni, i sɔ ine ηa i ni mɔcɔe ηa à naa idũ laja à naa à ce ilei ikuu waati iyi ì waa sɔ njoo ηa. ¹⁴ Bii ilu ilɛu í gbɔ ideu, à mà bei aa ka ce ku ba ku maà kpã ηe iju. ¹⁵ Sooge ηau à gba fiaw nɔ à ce bei à tɔw ηau. ηwi í jɔ ideu í fangaa si inɔi Zuifu ηa hee do nnyi fei.

Ice iyi Jesu í jɔa mɔcɔe ηa

(Cɔ Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁶ Jesu í bɔ Galilee. Si anyii ηju nɔ mɔcɔ maatakã ηau à koo à baa be si iri kuta bii í tako í sɔ ηa wou. ¹⁷ Iyi à yɔw, ηwi à waa guleaa. Amma ɔɔɔ ηa à waa sika sika. ¹⁸ ηwi Jesu í sɛkɛe si ηa wa í ni, yiikoi lele do ti ile fei à nam nii. ¹⁹ Na ηju, i koo si dimi fei, i ce ηa mɔcɔm ηa. Nɔ i dasi ηa inyi do irii Baaba do ti Ama do ti Hundei Ilaaɔ. ²⁰ Nɔ ide ηa iyi ñ sɔ ηe fei, i kɔ ηa si ide ηau ku jirima ηa. Nɔ an maa n wɛɛ do iηe ajɔ fei hee kɔwi andunya

Laabaau jiiida iyi Maaku í kò si tiaɛ

Waazoi Zãa woo dasi inyi

(Cɔ Matie 3:1-12; Luku 3:1-18; Zãa 1:19-28)

¹ Kusintii laabaau jiidai Jesu Kirisi Amai Ilaaɔ wee. ² Í sinti si bei Ezai walii í tako í kò si tiaɛ í ni,

Ilaaɔ í ni, cɔ, an be woo sisi idem wa si wajue, iyi á teeseɛ kpãae.

³ Nɣui á dɔ anu si gbabuau ku ni,

I teese kpãai Lafɛɛ ku te ɣa.

⁴ Beɛbei Zãa í naa si ghabua wa dasi ine ɣa iyi à koo bi tee inyi. Wa waazoa ine ɣa wa ni, i kraasi ido ku ba Ilaaɔ ku kpa idei kurara nɣe nɔ a dasi ɣe inyi. ⁵ Nɔ ine ɣa à naa bi tee hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei. À ce tuubai dulum du ɣa nɔ à jò Zãa í dasi ɣa inyi idoi Zuudɛɛu.

⁶ Zãa wa dasi ibɔi ntoi kpoockpo, nɔ wa dɔ santikii bata. Ketengbo do nyikɔi sakoi í je ijɛɛ. ⁷ Wa waazoa zamaa wa ni, ine gɔ á naa si anyim iyi í ne gbugbã í rem. N kù to baa n bate n fũ ikũi baataɛ si kutɛɛ. ⁸ Amu nɔ dasi ɣe inyi, amma nje Hundei Ilaaɔi á da nɣe si.

À dasi Jesu inyi nɔ Seetam í lelee

(Cɔ Matie 3:13-4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Waati beɛbe Jesu í dede wa hai Nazareti si ilei Galilee í naa bi Zãa. Iyi í to wa nɔ Zãa í dasi inyi si idoi Zuudɛɛ. ¹⁰ Waati iyi Jesu wa fita wa hai si inyi gbakã ɣoi í ba lelei Aɔ í cɔ. Nɔ Hundei Ilaaɔ í de sie wa bei ankasiidi. ¹¹ Nɔ à gbɔ ide ku fɔ wa hai lele í ni, awɔu amam nii, nɔ bie jiiida jiiida. Siei inɔ didɔm fei í ya wa.

¹² ɣoi gbakã, Hundeu í tale sie ghabua. ¹³ Bei í ce ajɔ ciiji nɔ Seetam wa lelee ku ce laalɔ. Í wa be do ɣai sako ɣa nɔ amaleka ɣa à sobie.

Jesu í kpe sɔɔkɔ mee gɔ ɣa a tooɛ

(Cɔ Matie 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Si anyie ɣoi à dasi Zãa piisɔɔ. Nɔ waati beɛbe Jesu í bɔ ilei Galilee wa waazo laabaau jiiida iyi wa naa hai bi Ilaaɔ. ¹⁵ Í ni, awaati í to iyi Ilaaɔ á na ku je bommaɛ. I kraasi ido nɣe nɔ i dasi laabaau jiidau naane ɣa.

¹⁶ Ajɔ nɣu gɔ Jesu wa too tenku sisɔi Galileeu. ɣoi í ye Simɔɔ do ifɔe Anderee, sɔɔko ɣa, à waa le taao si inɔ tenkuu. ¹⁷ ɣoi Jesu í sɔ ɣa í ni, i toom wa ɣa nɔ n ce ɣe woo dede ine ɣa iyi aa je ti Ilaaɔ. ¹⁸ ɣoi gbakã à jò taao nɣa ɣa à waa tooɛ.

¹⁹ ɣoi Jesu í ne í ji keeke nɔ í ye Zaaki do ifɔe Zãa, amai Zebedee ɣa. Aɣa mɔ à wa si inɔ akɔi inyi nɣa, à waa teese taao nɣa ɣa. ²⁰ ɣoi gbakã í kpe ɣa. Nɔ à jò Zebedee baa nɣa si inɔi akɔi inyi be do woo ce iceɛ ɣa, nɔ à waa tooɛ.

Jesu í lele inei inɔkɔ hai si ine gɔ

(Cɔ Luku 4:31-37)

²¹ ɣoi Jesu do mɔcɔe ɣa à bɔ Kapranumu. Nɔ ajɔi kusimi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ɣa à ya ce kutɔtɔɔu, wa kɔ ine ɣa si cioi idei Ilaaɔ. ²² Wa kɔ nɣa si cio do yiiko. Kù waa kɔ nɣa si bei woo kɔ ine ɣa si wooda ɣa. Nɣui í jò à biti.

²³ Wee ine gɔ í wa ile be, í ne inei inɔkɔ. Nɔ í dɔ anu hee lele í ni, ²⁴ mii í wa si gãmei awae ɣa, Jesu, awɔ inei Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ì mà ine iyi Ì je. Awɔi Ì je Ine kumá iyi Ilaaɔ í be wa. ²⁵ ɣoi Jesu í la sie í ni, koko, fita hai si inɛɛu be. ²⁶ ɣoi inei inɔkɔ í dɔ anu nla nla, í yayaɛ do gbugbã nɔ í fita sie. ²⁷ Nɔ aɣa fei à biti ntɔ ntɔ hee à waa bee nje ide à waa ni, dimii mii iyi ihɛ. Inɛɛu wa kɔ wa si cio titɔ do yiiko. Wa jilea hee do inei inɔkɔ ɣa fei ide nɔ à waa jirimae. ²⁸ ɣoi gbakã í nya iri si ilei Galilee fei.

Jesu í jò bɔɔ nkɔ í ba iri

(Cɔ Matie 8:14-17; Luku 4:38-41)

²⁹ Ɔɔi Jesu í fita hai ile bii Zuifu ɔa à ya ce kutətəɔu, nɔu do Zaaki do Zāa nɔ à bɔ kpasēi Simɔɔ do Anderee. ³⁰ Wee iyei aboi Simɔɔ wa sū domi wa ce ara gbāa. Iyi à to wa gbakā ɔɔi à koo à sɔ Jesu à ni abou kù waa ne baani. ³¹ Ɔɔi í sekee sie wa í mu awəe í dedee. Be gbakā ara gbāau í nya nɔ abou í yaae ɔa.

³² Ale ajɔ nɔu iyi inunu í lɔ ɔɔi ine ɔa à naaa Jesu bɔɔ ɔa wa do ine ɔa iyi à ne inei inɔɔko ɔa fei. ³³ Nɔ inei ilu ɔau fei à naa à tətəɔ si ande koofau. ³⁴ Í jɔ ine nkɔɔ í ba iri si bɔɔ ikā ikā ɔa, nɔ í lele inei inɔɔko nkɔɔ nkɔɔ. Amma ci ya je inei inɔɔko ɔau a fɔ ide domi à maa.

Jesu í dabii si ilei Galilee

³⁵ Daadaakɔu, hee inya ku maa má, Jesu í dede í fita hai kpasēu í bɔ si gbabua gɔ, í koo í ce kutəɔ be. ³⁶ Ɔɔi Simɔɔ do kpaasie ɔa à wasi ku dedee. ³⁷ Iyi à na à yɔɔ, ɔɔi à sɔɔ à ni, ine fei wa dedee. ³⁸ Ɔɔi í je nɔa í ni, ka bɔ waju si ilu mmu ɔa ku ba n waazo idei Ilaaɔ be, domi na ɔɔi í jɔ n naa. ³⁹ Nɔ à koo à dabii si ilei Galilee fei. Í ya maa waazo ile bii Zuifu ɔa à ya ce kutətəɔ ɔau, nɔ í ya maa lele inei inɔɔko ɔa.

Jesu í jɔ dinte gɔ í ba iri

(Cɔ Matie 8:1-4; Luku 5:12-16)

⁴⁰ Ɔɔi dinte gɔ í naa bi Jesu í naa í gule si wajuɛ, wa tɔɔe wa ni, bii ì bi, aa yɔkɔ i jɔ n ba iri nɔ n je ine iyi í má. ⁴¹ Ɔɔi Jesu í ce araaree. Í yɔ awəe í luu nɔ í ni, n bi. Ba iri nɔ i je ine kumá. ⁴² Be gbakā bɔɔi dinteu í nya sie nɔ í je ine iyi í má. ⁴³⁻⁴⁴ Ɔɔi Jesu í sɔɔ ide do gbugbā í ni, gbɔ. Maà sɔ ine gɔ ideu ihē, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaɔ. Nɔ i ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuwee bei á nyisi ɔa iyi ì je ine iyi í má bebei. Iyi í sɔɔ beebe í tã nɔ í ni ku ne. ⁴⁵ Do nɔu fei ineeu, iyi í ne, í koo í wasi ku sisi ideu bantuma hee lele, nɔu í jɔ Jesu kù yɔkɔ ku lɔ si inɔ ilu do gaaze má. I ya maa mu araei angule si gbabua ɔa. Nɔ ine ɔa a ya maa koo bi tee be hai bii fei.

2

Jesu í jɔ weege gɔ í ba iri

(Cɔ Matie 9:1-8; Luku 5:17-26)

¹ Iyi í ce ajɔ minji má Jesu í nyi wa Kaperanumu. Ɔɔi ine ɔa à gbɔ iyi í wa kpasē gɔ be. ² Nɔ à tətəɔ be bututu hee andei ileu kaa yɔkɔ ku gba ɔa. Ɔɔi wa sɔ ɔa idei Ilaaɔ. ³ Nɔ ine mee gɔ ɔa mɔ à naa bi tee à waa so weege gɔ wa. ⁴ Wee a kaa ba a to wa bi Jesu na irii zamaau. Ɔɔi à gū antai ileu à lu antai sikifai tengi bii Jesu í wau. Ɔɔi à to weegeu do makee si bii wa sū siu hai do ikpa ande bii à luɔ sikifau. ⁵ Iyi Jesu í ye naanei ine ɔau ɔɔi í sɔ weegeu í ni, baakɔm, n kpa idei dulum dee. ⁶ Wee woo kɔ ine ɔa si wooda gɔ ɔa à waa buba be à waa lasabu si idɔ ɔa à waa ni, ⁷ beirei ineeu í ce wa fɔ beebe. Wa bu Ilaaɔ. Yooi á yɔkɔ ku kpa idei dulum dii ine gɔ bii kù je Ilaaɔ nɔu akā. ⁸ Jesu í mà gbakā si idɔe mii iyi à waa lasabu, ɔɔi í sɔ ɔa í ni, na mii í ce ì waa ce dimii lasabuu be si idɔ nɔe ɔa. ⁹ Yoomai í faala í re, ine ku sɔ weege ku ni n kpa idei dulum dee, walakɔ ku ni ku dede ku so makeee ku ne. ¹⁰ Amma n bi i mà ɔa iyi amu Amaí Amane n ne gbugbā n kpa idei dulum dii ine ɔa si andunya.

Iyi í fɔ beebe í tã ɔɔi í sɔ weegeu í ni, ¹¹ dede i so makeee i bɔ kpasēe.

¹² Ɔɔi gbakā weegeu í dede í so makeee í ne wa fita hai inɔ kpasēu. Fei ndee í cei si wajui ine ɔa hee í mu aɔa fei biti. Nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni aɔa a kù ye dimie ajɔ kama.

Jesu í kpe Levi

(Cɔ Matie 9:9-13; Luku 5:27-32)

¹³ Ɔɔi Jesu í nyi itii tenkuu má. Ɔɔi zamaa fei í naa bi tee. Wa cio nɔa idei Ilaaɔ. ¹⁴ Ɔɔi í gbe wa lɔ kəkəi ile bi ku gba fiái lempoo nɔ í ye Levi, amai Alifee wa buba be. Ɔɔi í sɔɔ í ni, toom wa. Nɔ Levi í dede í tooe.

¹⁵ Si anyie Jesu wa je kpasēi Levi. Nɔ wee, woo gba fiái lempoo do ine laalo nkɔɔ wa je do nɔu do mɔcəe ɔa ajɔ, si na iyi í jɔ aɔa nkɔɔ nkɔɔi à waa tooe. ¹⁶ To, wee Farisi gɔ ɔa à wa be iyi à je woo kɔ ine ɔa si wooda. Iyi à yɔɔ wa je do woo gba fiái lempoo ɔa do ine

laalɔ ɲau nɔ à bee mɔcɔɛ ɲau à ni, beirei í ce wa je nɔ wa mɔ do woo gba fiaɪ lempoo ɲa do ine laalɔ ɲau. ¹⁷ Iyi Jesu í gbɔ beɛbe, ɲɔi í sɔ ɲa í ni, ilu baani ɲa a kù ne bukaatai ilu iwɔ bii kù je bɔɔ ɲa. Beɛbe mɔi n kù naa ku kpe ine dee dee ɲa, amma ilu dulum ɲai ñ naa ku kpe.

Jesu wa fɔ idei anu ku dī

(Cɔ Matie 9:14-17; Luku 5:33-39)

¹⁸ Ajɔ ɲɲu gɔ mɔcɔi Zãa ɲa do ti Farisi ɲa à waa dī anu ɲɔi ine gɔ ɲɲa ɲa à naa à bee Jesu à ni, beirei í ce mɔcɔi Zãa do ti Farisi ɲa à ya dī anu, nɔ wee mɔcɔɛ ɲa a ci ya dī anu. ¹⁹ ɲɔi Jesu í je ɲɲa í ni, kpaasii mɔkɔ titɔ ɲa aa yɔkɔ a dī anu waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ɲɲa? Ntɔ ntɔ, waati iyi mɔkɔ titɔu í wa inɔ ɲɲa fei, a kaa yɔkɔ a dī anu. ²⁰ Amma ajɔ wa naa iyi aa nya mɔkɔ titɔu hai si inɔ ɲɲa. Waati beɛbei aa dī anu.

²¹ Ntɔ ntɔ, ine gɔ kaa sɔ jaɛ ngbo do titɔɛ ku tɔtɔɛ. Bii í ce beɛbe, titɔu á ga jaɛ ngbou ku kɔɔsii. ²² Beɛbe mɔi a ci ya dasi vɛɛ titɔ iyi wa gba si bɔgɔ bata ngbo ɲa. Bii ì ce beɛbe, bɔgɔ bata ngbo ɲau aa gai, nɔ vɛɛu ku nikã. Nɔ bɔgɔ ɲau do vɛɛu fei ku ce nfe. Amma à ya dasi vɛɛ titɔi si bɔgɔ titɔ ɲa.

Jesu wa fɔ idei ajɔi kusīmi

(Cɔ Matie 12:1-8; Luku 6:1-5)

²³ Si ajɔi kusīmi gɔ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à waa too kɔɔi ile gɔ. Si iseɛne ɲɲau ɲɔi mɔcɔɛ ɲau à wɔ amaaje iyi à gbɛ si ileu à nunu ijue si awɔ à waa ɲɔ. ²⁴ ɲɔi Farisi ɲau à bee Jesu à ni, i kù waa yɔɔi? Na mii í ce à waa ce mii iyi a kù ne kpãai ku ce si ajɔi kusīmi. ²⁵ Nɔ í je ɲɲa í ni, i kù cio ajɔ kãma ɲa mii iyi Davidi í ce si waati iyi í wa si wahala nɔ ari wa kpa ɲɲu do ine ɲa? ²⁶ Í lɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ í je pɛɛ iyi à jilea Ilaaɔ iyi à ganji ine fei ku je bii kù je woo weei Ilaaɔ ɲa aɲa akã. Amma Davidi í so pɛɛu nɔ í na do ine ɲa fei à je. Waati beɛbe Abiatai wa je woo wee nlau. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, Ilaaɔ í jile ajɔi kusīmii na aranfãanii amanɛ ɲa. Kù je amanɛ ɲai aa na a je arui ajɔi kusīmiu. ²⁸ Na ɲɲu, i mã ɲa iyi amu Amai Amanɛ ñ je ine ngboi ajɔi kusīmi.

3

Idei ine iyi awɔ akãɛ í ku

(Cɔ Matie 12:9-14; Luku 6:6-11)

¹ Si anyii ɲɲu ɲɔi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔu má. Wee ine gɔ í wa be, awɔ akãɛ í ku í gbɛ. ² Nɔ ine ɲa iyi à wa be à kãsi Jesu iju, à waa cɔ mà á jɔ ineɛu ku ba iri si ajɔi kusīmi. À waa cɔɔ domi à waa bi a ye taaleei. ³ ɲɔi Jesu í sɔ ine iyi awɔɛ í kuu í ni, dede i leekī si anini ɲɲa be. ⁴ Nɔ í bee ine ɲau í ni, si ajɔi kusīmi, í sã amanɛ ku ce jiida de mà laalɔ, ku faaba ine de, mà ku kpa. ɲɔi aɲa fei à coko. ⁵ ɲɔi Jesu wa cɔ aɲa fei do idɔkɔ, nɔ inɔɛ í fɔ ntɔ ntɔ domi í ye idɔ ɲɲa í le. ɲɔi í sɔ ineɛu í ni, tɛ awɔɛ. Iyi í tɔɔ nɔ awɔu í baa dee dee. ⁶ Na ɲɲu, Farisi ɲau à fita hai ileu be. Nɔ à tɔtɔ do inei Herodu ɲa. À waa busi ɲje bei aa ce a kpaɔ Jesu.

Zamaa nla gɔ wa naa bi Jesu

⁷ ɲɔi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à fa ara ɲɲa à bɔ ikpa tenkui Galilee, nɔ zamaa nla gɔ wa toɔɛ wa hai ilei Galilee. ⁸ Nɔ inei Zeruzalemu ɲa do inei ilu mmu gɔ ɲa iyi à wa si ilei Zudee má, do inei ilei Idumee ɲa, do inei icei idoi Zuudɛɛ ɲa, do inei ilɛkoi Tii do Sidɔɔ ɲa à gbɔ mii iyi wa ce nɔ à naa bi tɛɛ aɲa nkɔ nkɔ. ⁹ ɲɔi í ni mɔcɔ ɲau a jilea ɲɲu akɔi inyi na bii zamaau í na wa mantɛɛ wa. ¹⁰ Ntɔi, si bei í jɔ ine nkɔ í ba iri, ɲɲui í jɔ bɔɔ ɲa fei à ya maa naa bi tɛɛ a maa tale ɲje a ba a luu ku ba a ba iri. ¹¹ Nɔ bii ine ɲa iyi à ne inei inɔkɔ ɲa à yɔɔ à ya na a gule si wajuei a dɔ anu a maa ni, awɔi ì je Amai Ilaaɔ. ¹² Amma Jesu í ya sɔ inei inɔkɔ ɲau ide do kugaabu ku ba a maɔ sɔ ine ɲa ine iyi ɲɲu í je.

Jesu í cica woo be maateji ɲa

(Cɔ Matie 10:1-4; Luku 6:12-16)

¹³ Si anyii n̄ju, Jesu í gũ iri kuta gɔ, ɲɔi í kpe ine ɲa iyi í bi. Nɔ à naa bi tɛɛ. ¹⁴ ɲɔi í cica amanɛ maateeki ku ba a ya maa wa bi tɛɛ, nɔ ku be ɲa a koo a waazoa ine ɲa. Nɔ í sɔ ɲa woo be ɲa. ¹⁵ Nɔ í mu ɲɲa gbugbã a leled̄ inɛi inɔ̀ko ɲa. ¹⁶ Amanɛ maateeki ɲa iyi í cicau wee. Sinte titã í cica Simɔ̀ nɔ í sɔ̀ Pɛɛɛ, waatɔ kuta. ¹⁷ Si anyii n̄ju, ɲɔi í cica Zaaki, do Zãa ifɔɛ, amai Zebedee ɲa, nɔ í sɔ ɲa Boanɛzɛɛ, waatɔ ine ɲa iyi à jɔ ibai ijĩ. ¹⁸ Si anyii n̄ju í bei í cica Anderee, do Filipu, do Baatelemi, do Matie, do Tomaa, do Zaaki amai Alifee, do Tadee, do Simɔ̀ inɛi igbei Zelɔtu *, ¹⁹ do Zudasi Isikariɔti, ine iyi á na ku zambaɛu.

Nyaanzei Jesu ɲa à waa bi a nɛ̀dɛ

²⁰ ɲɔi Jesu do mɔ̀cɔɛ ɲa à bɔ kpasɛ̄. Nɔ zamaa í tɔ̀tɔ̀ be hee a kù ba baa fayai ku je. ²¹ ɲɔi nyaanzei Jesu ɲa à gbɔ mii iyi wa ce, nɔ à waa naa ku muu, domi à ni kù wɛɛ dee dee mai.

Jesu í jɛa ine ɲa iyi à máa ide

(Cɔ Matie 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

²² Wee, woo kɔ ine ɲa si wooda gɔ ɲa à wa be iyi à naa hai Zeruzalɛmu. À ni, Bɛelizebu, waatɔ Seetam ine ngboi inɛi inɔ̀ko ɲai í wa siɛ. N̄jui í mua gbugbã wa leled̄ inɛi inɔ̀ko ɲa. ²³ ɲɔi Jesu í kpe ɲa í bee ɲa ide do mɔ̀nda í ni, beirei Seetam á ce ku lele araɛ. ²⁴ Bii inɛi bomma akã ɲa à waa jaɔ̀ n̄je, bommau be kaa yɔ̀kɔ ku bɔ waju má. ²⁵ Bii inɛi kpasɛ̄ akã ɲa à waa jaɔ̀ n̄je, kpasɛ̄u be kaa yɔ̀kɔ ku bɔ waju má. ²⁶ Bɛɛɛ mɔ̀i bii Seetam wa ja do araɛ, bommaɛ á kpɛ̄i nɔ kaa bɔ waju má, á tãi.

²⁷ Inɛ gɔ kaa yɔ̀kɔ ku lɔ kpasɛ̄i ine iyi í nɛ gbugbã ku coo ile, bii kù je í tako í dĩ lafɛɛ. Amma bii í dũu á yɔ̀kɔ ku coo ile.

²⁸ Ntɔ̀ ntɔ̀ an s̄ɔ̀ ɲɛ, alabu do dulum ɲa iyi amanɛ í ce fei, Ilaaɔ̀ á yɔ̀kɔ ku cea suuru ku kpa ideu. ²⁹ Amma ine iyi á bu Hundei Ilaaɔ̀, Ilaaɔ̀ kaa kpa idei dulum dii lafɛɛ ajɔ̀ kãma. Dulum dɛɛu á maa wɛɛai hee do ajɔ̀ fei. ³⁰ Jesu í s̄ɔ̀ ɲa bɛɛbei si na iyi í jɔ̀ ine ɲa à waa ni í nɛ inɛi inɔ̀ko.

Idei iyɛi Jesu do ifɔɛ ɲa

(Cɔ Matie 12:46-50; Luku 8:19-21)

³¹ ɲɔi iyɛi Jesu do ifɔɛ ɲa à to wa à waa leekĩ waduude. Nɔ à be ine gɔ koo kpoo wa. ³² Wee zamaa í buba í kaakoɛ. ɲɔi à s̄ɔ̀ à ni, cɔ, iyɛɛ do ifɔɛ ɲa à wa waduude, à waa kpeɛ. ³³ ɲɔi Jesu í je ɲɲa í ni, yooi í je iyem, nɔ yoo ɲai à je ifɔ̀m ɲa. ³⁴ Nɔ í cɔ ine ɲa iyi à buba à kaakoɛu nɔ í ni, ɲɲɛi ò je iyem do ifɔ̀m ɲa. ³⁵ Nɔ í ni má, ine iyi wa ce idɔ̀ɔ̀bii Ilaaɔ̀ fei, lafɛ̄i í je ifɔ̀m, wala wecĩm wala iyem.

4

Mɔ̀ndai woo gbɛ̄

(Cɔ Matie 13:1-9; Luku 8:4-8)

¹ ɲɔi Jesu í lɔ̀si ku cioa ine ɲa idei Ilaaɔ̀ má kɔ̀kɔi tenkuu. Nɔ zamaa nla gɔ í naa í tɔ̀tɔ̀ siɛ í kaakoɛ ɲɔi í jɔ̀ í gũ akɔi inyiu í buba. Akɔi inyiu í wa si tenkuu nɔ zamaau fei wa leekĩ itĩi tenkuu. ² Wa kɔ ɲa si mii nkpɔ do mɔ̀nda. Si bei wa kɔ ɲa si ciou í s̄ɔ̀ ɲa í ni, ³ i sotĩ i gbɔ mɔ̀nda gɔ ɲa. Mɔ̀kɔ gɔ í fita wa fã dimi. ⁴ Si bei wa fã dimiu, ɲɔi gɔgɔ ɲa à cuku si kpãa, nɔ yei ɲa à naa à jɔ̀. ⁵ Nɔ gɔgɔ ɲa mɔ̀ à cuku si ile iyi í nɛ kuta, tengi bii sãa kù kpɔ. Nɔ í fita be gbakã, amma si bei sãa kù la be, ɲɔi í jɔ̀ icãɛ kù ba ku mi lele. ⁶ Iyi inunu wa ce, ɲɔi í joo nɔ í gbɛ, domi icãɛ kù mi lele. ⁷ Gɔgɔ ɲa mɔ̀ à cuku si inɔ̀ agũ ɲa. ɲɔi agũ ɲau à dede siɛ à biie, nɔ à ganjie ku bí. ⁸ Nɔ gɔgɔ ɲa mɔ̀ à cuku si ile jiida. ɲɔi à fita à la, à bí jiida. Dimi gɔ ɲa à so kuntaa, gɔgɔ ɲa mɔ̀ kita, gɔgɔ ɲa mɔ̀ cĩɔ. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔ̀ndau í tã ɲɔi í ni, ine iyi í nɛ itĩ iyi á gbɔ̀d̄ ide, ku gbɔ.

Mii iyi í jɔ̀ Jesu í ya maa kpa mɔ̀nda

(Cɔ Matie 13:10-17; Luku 8:9-10)

* ^{3:18} igbei Zelɔtu inɛi igbei Zelɔtu ɲai à waa jabu ku ba Zuifu ɲa a nɛ ara ɲɲa hai si awɔi inɛi Romu ɲa.

¹⁰ Waati iyi Jesu í kpaá zamaau mǎnda nkɔ́ í tǎ ɲɔ́i í jǎ̀ inɛ ɲau à nɛ. Nǎ inɛ ɲa iyi à gbe bi tɛɛ do mǎcɔ maateɛji ɲau à waa beɛɛ yaasei mǎnda ɲau. ¹¹ ɲɔ́i í jɛ ɲɲa í ni, ɲɲɛi Ilaaǎ́ í jǎ̀ ì mà asiii bommaɛ ɲa. Amma inɛ ɲa iyi à gbe fei à waa gbɔ ideu do mǎndai. ¹² Ñ ya n fɔ ɲɲa ide do mǎndai ku ba

“Baa bii à cɔ ilu a maà yɛ.

Nǎ baa bii à gbɔ ide a kaa mà yaaseɛ.

Bii kù jɛ bɛɛɛ aa na a sinda wa bi Ilaaǎ́, nǎ Ilaaǎ́ ku kpa idei dulum du ɲa.”

Yaasei mǎndai woo gbɛ́

(Cɔ Matie 13:18-23; Luku 8:11-15)

¹³ ɲɔ́i Jesu í bee ɲa má í ni, debei i kù gbɔ yaasei mǎndau be ɲa? Nǎ beirei aa ce i gbɔ yaasei mǎnda ɲa iyi à gbe fei. ¹⁴ Yaaseɛ wee. Mǎkǎu, idei Ilaaǎ́i wa fǎ. ¹⁵ Inɛ gɔ ɲa à yɛi bei inya ɲa bii ideu i cuku si kpǎau. Iyi à gbɔ ideu gbakǎ Seetam í naa í nyaa hai si idǎ ɲɲa. ¹⁶ Bɛɛɛ mǎi inɛ gɔ ɲa à yɛi bei inya ɲa bii ideu í cuku si ile iyi í nɛ kuta. Iyi à gbɔ ideu gbakǎ à gbaai do inǎ didǎ. ¹⁷ Amma a kù jǎ̀ kù ce icǎ si idǎ ɲɲa. Inɛ dimi bɛɛɛ ɲa a ci ya leekǐ ku kɛɛ. Waati iyi ijuukpǎ do wahala gɔ í naa si ɲa na irii idei Ilaaǎ́ gbakǎ, à ya fǔsi awǎi. ¹⁸ Inɛ gɔ ɲa mǎ à yɛi bei dimi ɲa iyi à cuku si inǎ agǔ ɲa. Aɲai à jɛ inɛ ɲa iyi à gbɔ idei Ilaaǎ́, ¹⁹ amma lasabu bututui mii ɲa wa bitandi ɲa. Fia ku bi wa dǐ iju ɲɲa nǎ à nɛ kǎdɛɛi mii nkɔ́. Mii ɲau bei wa ganji ideu ku ce ice si ɲa. ²⁰ Inɛ gɔ ɲa mǎ à yɛi bei dimi ɲa iyi à cuku si ile nɛɛɛ. Iyi à gbɔ idei Ilaaǎ́ à gbaa nǎ wa so. Si inǎ ɲɲa inɛ gɔ ɲa à so kuntaa, inɛ gɔ ɲa mǎ kita, inɛ gɔ ɲa mǎ cǎ.

Mǎndai fitila

(Cɔ Luku 8:16-18)

²¹ ɲɔ́i Jesu í sǎ ɲa má í ni, a ci ya má fitila a biiɛ do caka walakǎ a dasi abɛ daayi. Amma si antai taabui à ya lesi. Mà kù jɛ bɛɛɛ. ²² Mii iyi wa manji fei á fita gbugbǎa nǎ asiii ide gɔ mǎ kù wɛɛ iyi a kàa fǎ. ²³ Inɛ iyi í nɛ itǐ iyi á gbǎd ide, ku gbɔ.

²⁴ ɲɔ́i í sǎ ɲa má í ni, i ce laakai ɲa do ide iyi ì gbɔ ɲa. Si gǔa iyi ì wǎad kpaasi ɲɲɛ ɲa, si bei Ilaaǎ́ á wǎad ɲɲɛ mǎ nǎ ku kǎɔsi má ku re bɛɛɛ. ²⁵ Ñ wa n sǎ ɲɲɛi, inɛ iyi í nɛ, ɲɲui à ya na má, amma inɛ iyi kù nɛ, baa andi iyi í neu má à ya gbaai.

Mǎndai kugbɛ́ iyi wa fita do araɛ

²⁶ ɲɔ́i Jesu í fɔ má í ni, ide iyi aa ka wǎd bommai Ilaaǎ́ wee. Inɛ gɔ í fǎ dimi si ikɔɛ. ²⁷ Si anyiɛ, baa bii wa sǔ walakǎ wa cɔ ilu, alɛd daakǎ, waati kǎma fei dimiu i fita wa la. Kù mà baa bei wa ce. ²⁸ Ile í ya jǎ̀ amaajɛ ku fitai do araɛ. Í ya ce wuai titǎ, ku bei ku ce asǐ nǎ ku bí. ²⁹ Bii amaajɛu í jǐa nǎ a muu do kǎɔma, domi waatii kumui í to.

Mǎndai dimi keeke iyi à ya kɛɛ mutaadi

(Cɔ Matie 13:31-32, 34; Luku 13:18-19)

³⁰ ɲɔ́i Jesu í fɔ má í ni, mii aa ka wǎd bommai Ilaaǎ́. Do mǎnda yoomai aa ka sisið yaaseɛ. ³¹ Í yɛi bei ngboi mutaadi iyi waati iyi à waa gbɔ, ɲɲui í kere í re ngboi mii ku gbɛ́ fei si ile. ³² Amma waati iyi à gbɔ à tǎ, ɲɲui í ya dede ku la ku re ama jǐi fei. Nǎ í ya ce amaawǎ nla nla hee yɛi ɲa a maa ce antɛ si amaawɛ ɲa, nǎ a wa si jǐjǐɛ.

³³ Do mǎnda nkɔ́ bɛɛɛi Jesu í kǎ inɛ ɲa si cio, zaka bei à yǎkǎ à gbɔ. ³⁴ Ci ya sǎ ɲa ide hai nɛ mǎnda, amma bii í gbe ɲɲu do mǎcɛ ɲa í ya tuse ɲɲai fei.

Jesu í leekǐ fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Luku 8:22-25)

³⁵ Alɛ ajɔ ɲɲu, Jesu í sǎ mǎcɛ ɲa í ni, ka bǎ ice ihǎ. ³⁶ Iyi à jǎ̀ zamaau í nɛ ɲɔ́i à lǎ akǎi inyi bii Jesu í tako í wau ku ba a kua ice ajɔ. Nǎ akǎ mmu gɔ ɲa mǎ à waa too ɲa má. ³⁷ ɲɔ́i fufu nla gɔ í dede, í jǎ̀ inyi wa lǎ inǎ akǎu hee í maai ku kǎ. ³⁸ Amma Jesu wa sǐ njoo si anyii akǎu, í lesi irie si lɛfɛu gɔ. ɲɔ́i à jǔu à beɛɛ à ni, Mɛɛtu, kù jɛɛ ide kǎma bii à waa bi ka ce nfe? ³⁹ Iyi Jesu í jǐ, ɲɔ́i í la si fufuu, nǎ í sǎ tenkuu í ni, í to bɛɛɛ, i coko. Nǎ fufuu í leekǐ nǎ inyau í coko cau. ⁴⁰ ɲɔ́i Jesu í bee mǎcɛ ɲa í ni, na mii í ce ì jǎ̀ njo wa mu ɲɛ ɲa.

Mii í ce i kù dasim naane ña. ⁴¹ Ñoi njo nla nla wa mu ña nò à sǒ nje à waa ni, ine dimi yoomai ihē, iyi fufu do inyi fei wa jirimae.

5

Jesu í jǒ ine gǒ iyi í ne inei inǎko í ba iri

(Cǒ Matie 8:28-34; Luku 8:26-39)

¹ Ñoi à to icei tenkuu do ikpa ihǒ si ilei ilui Zerazee. ² Nǒ Jesu í kita wa hai si antai akǎi inyi. Nǒ gbakǎ ine gǒ iyi í ne inei inǎko í fita wa hai ikpa bi ku si iku ña wa koo wa *.
³ Bi ku si iku ñai í je idee. Nǒ wee í ne gbugbǎ hee í jǒ ine gǒ kaa yǎkǎ ku dǔu, baa do sese. ⁴ À ya daa si kpremkrpem, nǒ a dǐ isee do sese amma í ya da seseui nǒ ku ce kpremkrpem nǒu. Wee, ine gǒ kù ne gbugbǎ iyi á yǎkǎ ku nǎ. ⁵ Waati kǎma fei, dasǎ do idǔ, si aninii iri kuta ña do bi ku si iku ñai í ya wa ku maa dǎ anu, nǒ ku maa mee arae do kuta ña. ⁶ Iyi í ye Jesu wa hai jǐijǐ ñoi í sei, í koo í gule si wajue. ⁷ Ñoi í dǎ anu hee lele í ni, mii í wa aninii awae, Jesu, awǎ Amai Ilaaǎ. Ilaaǎ í re fei, nǒ ñ wa n tǎe do irie, maà wahalam. ⁸ Í fǎ beebe si na iyi í jǒ Jesu í ni inei inǎkou kú fita sie. ⁹ Nǒ Jesu í beee í ni, irei irie. Ñoi í jeaa í ni, irim nii Zamaa, domi à kpǎ. ¹⁰ Ñoi í tǎ Jesu suuru ku maà nyǎ aña ikpa angule. ¹¹ Wee à ye kusǎ gaa ña à waa je ikpa iri kutau be. ¹² Ñoi inei inǎko ñau à tǎ Jesu à ni, jǒ kaa mu kusǎ ñau ihǒ, ku ba ka maa wa be. ¹³ Nǒ Jesu í yǎda ña. Ñoi à fita hai si ineu à koo à mu kusǎ ñau à tale si ña hai antai iri kutau à dasi inyi nǒ inyi í je ña. Kukpǎ ña í to dubu minji (2.000).

¹⁴ Woo degbe kusǎ ñau à sa à koo à waa sisi laabaau ideu si ilu nlau do si ileeko ña. Nǒ ine ña à fita à bǎ ku cǎ mii iyi í ceu. ¹⁵ Iyi à naa bi Jesu, à ye ine iyi í tako í ne inei inǎko bututu í baa si laakae í dasi jǐne ña wa buba. Ñoi à biti, njo í mu ña jiida. ¹⁶ Ine ña iyi ideu í ce iju ña à waa sisia ine ña. ¹⁷ Nǒ ine ñau à tǎ Jesu ku fita hai ilei ilu ña.

¹⁸ Waati iyi Jesu wa lǎ akǎi inyi, ñoi ine iyi í tako í ne inei inǎko ñau waa tǎe í ni ku jǒ ñu ku tooe. ¹⁹ Amma Jesu í kǎ. Nǒ í sǎo í ni, bǎ kpasēe bi ine ña koo sǎ ña mii iyi Lafēe í ce, do yaase bei í ce araare. ²⁰ Ñoi ineu í ne, í wasi ku sisia inei ile iyi à ya kpe Ilu Mewa ñau mii iyi Jesu í cea ñu fei. Ñoi aña fei à biti jiida jiida. Nǒ Jesu mǎ í dede wa hai be.

Idei ama inaabo Zairusi do inaabo iyi í lu ibǎi Jesu

(Cǒ Matie 9:18-26; Luku 8:40-56)

²¹ Jesu í baa hai ice ikpa ihǒ do akǎi inyi. Í wa itǐ tenkuu be nǒ zamaa nla gǒ í naa í tǎtǎ bi tǎe. ²² Ñoi ine gǒ í naa bi tǎe. À ya kpoo Zairusi. Ine ngboi ile bii Zuifu ña à ya ce kutǎtǎ. Iyi í ye Jesu, ñoi í seebata si wajue. ²³ Ñoi í tǎe ku sobi ñu í ni, ama inaabom wa bi ku ku. Ñ wa n tǎe, i naa i lesie awǎ, nǒ ku ba iri ku maa wee baani. ²⁴ Ñoi aña Jesu à waa ne. Nǒ zamaa nla gǒ wa tooe hee à waa mantee.

²⁵ Wee si inǎi ine ñau inaabo gǒ í wa be iyi wa ce bǎo awǎ ku mu hai adǎ maateejj wa. ²⁶ Í wahala jiida si awǎi lokotoro nkpǎ hee andi fia iyi í ne fei í jǎ, kù nǒ kù ce baa daama, amma bǎo eu í teese wa kǎsii. ²⁷ Abou í gbǎ laabaau Jesu wo, ñoi í jǒ í naa do anyie si inǎi zamaa í lu jaae. ²⁸ Í ce beebai domi í fǎ si idǎe í ni, baa bii jaae ñ lu an ba iri. ²⁹ Ñoi gbakǎ bǎo awǎ ku mu eu í leekǐ. Ñoi í gbǎ fufui baani si arae. ³⁰ Ñoi Jesu í mà gbakǎ iyi gbugbǎ gǒ í fita hai si arai ñu nǒ í sinda wa cǎ zamaa nǒ í ni, yooi í lu jaaem. ³¹ Ñoi mǎcǎe ña à sǎo à ni, debei i kù waa ye zamaa iyi wa manteei, nǒ ñ waa ni yooi í lue?

³² Ñoi Jesu í sinda í cǎ ine ñau ku ba ku ye ine iyi í ce beebau. ³³ Ñoi abou wa yaya do njo, domi í mà mii iyi ñu í ce. Ñoi í naa í gule si wajue í sǎo ntǎ si mii iyi í ba ñu fei. ³⁴ Nǒ Jesu í sǎo í ni, abooyi, naaneei í faabae. Koo wee si laakae, ñ ba iri si bǎo eu mbe.

³⁵ Si bei Jesu wa fǎ ideu, ine gǒ ña à naa hai kpasēi Zairusi ine ngbou, à sǎo à ni, ama inaabo eu í ku. Maà wahala Meeu má. ³⁶ Amma Jesu kù dasi ide ñau. Nǒ í sǎ Zairusi í ni, maà jǒ zigie ku da, awǎ de dasi naane. ³⁷ Ñoi í ni ine gǒ ku maà si ñu kpasēi Zairusi

* ^{5:2} bi ku si iku ña Si waati ña, si isai kuta ñai à ya si iku ña.

wa bii kù je Piεε do Zaaki, do Zāa ifoi Zaaki. ³⁸ Iyi à to nɔ Jesu í ye zamaa nla gɔ be à waa cā kpokpoo, à waa kpata à waa dɔ anu nla nla. ³⁹ Ɔɔi í lɔ kpasɛu í bee ɔa í ni, na mii í ce ì waa dɔ anu beεbe ɔa. Na mii í jɔ ì waa kpata ɔa. Amau kù ku mεε, wa sī njooi. ⁴⁰ Nɔ à waa yaakoε. Ɔɔi Jesu í jɔ ɔa fei à fita, í gbe baau do iyei amau do mɔcɔ mεeta ɔa iyi à suu wau, ɔɔi à lɔ bii amau í wa. ⁴¹ Ɔɔi Jesu í mu awɔi amau í fɔ do feeε í ni, talita kumi, waatɔ ama inaabo, dede. Amui, n̄ sɔε. ⁴² Ɔɔi gbakā ama inaabou í dede nɔ wa nε. Í ne zakai adɔ maateoji. Iyi inε ɔau à yɔɔ ɔɔi à biti ntɔ ntɔ. ⁴³ Ɔɔi Jesu í sɔ ɔa í ni a nāa ije ku jε. Nɔ í sɔ ɔa má do kugaabu í ni a maà jɔ inε gɔ ku gbɔ ideu.

6

Inei Nazareti ɔa a kù dasi Jesu naane

(Cɔ Matie 13:53-58; Luku 4:16-30)

¹ Ɔɔi Jesu í ne hai kpasɛi Zairusi be í bɔ ilu bii í je ama. Nɔ mɔcɔε ɔa à suu. ² Iyi ajɔi kusimi í naa ɔɔi í lɔsi ku sisia inε ɔa ide ile bii Zuifu ɔa à ya ce kutɔtɔu. Ɔɔi inε nkɔ nkɔ í gbɔ ideu nɔ à biti à waa ni, hai iwoi nɔu í ba dimii lasabu jiidau be. Dimii bisi yoomai à mua nɔu. Beirei í ce wa ce dimii maamaakeu ihɛ. ³ Kù je woo gbe jii nɔu mbe ya, amai Maariu mεε. Mà kù je igbāi Zaaki do Zozee, do Zudu do Simɔɔ mbe ba. Nɔ weciε ɔa a kù wa inɔ nwa ihɛ? To, lasabu nɔu ɔau bei wa ganji ɔa a dasiεd naane. ⁴ Ɔɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, kù nε bii walii ci ya nε beere bii kù je si ilei idee do si inɔi inεε ɔa do kpasɛε. ⁵⁻⁶ Ɔɔi Jesu í biti domi a kù dasiε naane. Beεbei kù yɔkɔ kù ce maamaake be, bii kù je bɔɔ gɔ ɔa iyi í lesi awɔ nɔ à ba iri.

Jesu í be mɔcɔ maateoji ɔau minji minji

(Cɔ Matie 10:5-15; Luku 9:1-6)

Si anyie, Jesu í ya maa dabii dabii si ileεko ɔau ku maa sisia inε ɔa idei Ilaaɔ. ⁷ Ɔɔi í kpe woo be maateojiε ɔau nɔ í be ɔa minji minji, í mu nɔa gbugbā a leleɔ inei inɔɔko ɔa. ⁸ Í sɔ ɔa í ni, i maà so nkāma si isεene nɔu. I maà so ije hee má je bɔgɔ, hee má je fia, í gbe golo. ⁹ I dasi baata nɔε amma i maà kpele ibɔ minji. ¹⁰ Ɔɔi í sɔ ɔa má í ni, bii ì to ilu bii ì waa bɔ ɔa, i wa kpasɛ bii à dasi nε hee i koo i nεd hai ilu be ɔa. ¹¹ Bii í je bii gɔ ɔa inε ɔa a kù gba nε hee má je a gbɔ ide nɔε, i fita hai be ɔa, nɔ i gbugbā nɔa irurui baata nɔε ɔa ku ba ku je nɔa sεeda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ɔa. ¹² Nɔ mɔcɔ ɔau à nε nɔ à waa waazoa inε ɔa à waa ni a kpaasi idɔ. ¹³ Nɔ à lele inei inɔɔko nkɔ nkɔ, nɔ à ya tontooa bɔɔ nkɔ nkɔ ikpo si iri. Nɔ à ba iri.

Idei ikui Zāa woo dasi inyiui

(Cɔ Matie 14:1-12; Luku 9:7-9)

¹⁴ Ilaalu Herodu í gbɔ baau Jesu, si na iyi í jɔ irie í fangaa bii fei. Nɔ inε gɔ ɔa à nia Jesu, Zāa woo dasi inyiui í jī hai si bale. Na ɔɔi í jɔ í nε gbugbā wa ceɔ maamaake. ¹⁵ Inε gɔ ɔa mɔ à waa nia Jesu, Elii walii nlai takoui. Nɔ inε gɔ ɔa mɔ à waa niaa, nɔu mɔ waliii bei ti tako ɔau.

¹⁶ Amma iyi Herodu í gbɔ ideu ɔɔi í ni, Zāa woo dasi inyiui. N̄ jɔ à bu irie wo. Debei nɔu í jī hai si bale. ¹⁷ Mii iyi í jɔ Herodu wa fɔ beεbe wee. Hai tako Herodu takae í ni a mu Zāa a dūu a dasiε piisɔɔ na ku tūɔ idɔi Herodias. Wee Herodu í tako í so Herodias aboi Filipu, ifɔε. ¹⁸ Ɔɔi Zāa í sɔɔ í ni, kù sīa i gba aboi ifɔε i dasi kpasɛε. ¹⁹ Na ɔɔi í jɔ Herodias wa mu Zāa do idɔkɔ. Wa bi ku kpa a amma kù ba kpāa ²⁰ si na iyi í jɔ Herodu í mà beerei Zāa. Bii wa gbɔ idee idɔε í ya dedei, amma do nɔu fei í ya bi nɔu ku gbɔ. Í mà iyi amane dee dee nɔ kuwεεε kù nε taale kāma. Na ɔɔi í jɔ í bii anyie.

²¹ Do nɔu fei, ajɔ nɔu gɔ Herodias í ba kpāaε. Ajɔ nɔu Herodu í nya jingau nla nla ku yeɔ gigii ajɔi kubíε. Ɔɔi í kpe akawe nlaε ɔa do inε ngboi soogeε ɔa, do inε ngboi ilei Galilee ɔa fei. ²² Ɔɔi ama inaaboi Herodias í lɔ ileu wa jojo, ɔɔi í dɔa Herodu si do inε ɔa iyi í kpe wa ɔau fei. Ɔɔi Herodu í sɔ mudɛu í ni, tɔm mii iyi ì bi fei, an muue. ²³ Nɔ í gbasi do mii fei í ni, mii iyi ì tɔm fei, an muue, baa bii í je bubui bommam nii. ²⁴ Ɔɔi ama inaabou í koo í bee iyeε í ni, mii í jɔ n tɔε. Ɔɔi iyeε í je í ni, tɔε irii Zāa woo dasi

inyiu. ²⁵ Ɔɔi gɔakã ama inaabou í naa bi ilaaluu í sɔɔ í ni, ñ bi i muum irii Zãa woo dasi inyiu nsei nsei si perenti. ²⁶ Baa do iyi inɔi ilaaluu í fɔ ntɔ ntɔ fei kù bi ku kɔɔ, si na iyi í jɔ í gbasi do mii fei si wajui inɛ njoɔe ɔau. ²⁷ Ɔɔi gɔakã í bɛ sooge gɔ koo bù irii Zãa woo dasi inyiu wa. Ɔɔi soogeu í koo í bu irii Zãa wa hai ile piisɔɔ. ²⁸ Nɔ í naaɔ wa si perentiu í naa í na ama inaabou. Nɔ ama inaabou mɔ í koo í na iyee. ²⁹ Iyi mɔcɔi Zãa ɔa à gbɔ iyi í ku, ɔɔi à naa à soo à koo à suu.

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)

(Cɔ Matie 14:13-21; Luku 9:10-17; Zãa 6:1-14)

³⁰ Nɔ woo bɛ maateji ɔa iyi Jesu í tako í bɛ ɔau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ɔa iyi aɔa à ce fei do cio iyi à kɔ inɛ ɔa si fei. ³¹ Nɔ inɛ ɔa à wasi ku naa ku nɛ hee Jesu do mɔcɔe ɔa a kù ba fayai ku jɛ. Na ɔɔi í jɔ í sɔ ɔa í ni, i jɔ ka nya ara nwa ka bɔ ikpa gbabua ku ba i sɔmi keeke ɔa. ³² Ɔɔi à jɔ inɛ ɔau bɛ, nɔ à koo à lɔ akɔi inyiu à bɔ ikpa gbabuau. ³³ Amma inɛ nkɔɔ í yɛ ɔa waati iyi à waa nɛ, nɔ à mà ɔa. Ɔɔi à mà tengi bii à waa bɔu. Nɔ inɛ ɔa à sei wa do isɛ hai ilu ɔa fei à cua ɔa tengi bii à waa bɔu.

³⁴ Iyi Jesu í to wa ɔɔi í fita hai inɔ akɔu. Nɔ í yɛ zamaa nkɔɔu. Ɔɔi í ce araare nɔa, domi à yɛi bei angudã ɔa iyi a kù nɛ woo degbe. Ɔɔi í lɔsi ku kɔ ɔa si cio nkɔɔ. ³⁵ Si bei ale wa lɛ, ɔɔi mɔcɔe ɔa à naa bi tɛɛ à ni, inyau wee gbabuai, nɔ idũ wa dũ. ³⁶ Na nɔu, da inɛ ɔau a bɔ ilɛko ɔa do inɔ ilu ɔa iyi à wa amɛɛ, ku ba a koo a ra mii iyi aa jɛ. ³⁷ Amma í sɔ ɔa í ni, inɛ taka nɔe i na ɔa ije a jɛ. Ɔɔi à jɛaa à ni, i kù mà baa bii à so fiaí iceí cukpa mɛɛjɔ, kaa to ka ra ɔa pɛɛ ka na ɔa a jɛ. ³⁸ Ɔɔi Jesu í bee ɔa í ni, pɛɛ feloi ñ nɛ ɔa. I koo i cɔ wa. Iyi à koo à cɔ, ɔɔi à ni, pɛɛ miui à nɛ do cɛɛ minji.

³⁹ Nɔ Jesu í sɔ mɔcɔe ɔau í ni a jɔ inɛ ɔau a buba si fɔfɔ tũtũu bɛ ikã ikã. ⁴⁰ Ɔɔi à buba ikã ikã, tuuba gɔ ɔa amane cɔɔ, tuuba gɔ ɔa mɔ amane ciitaa. ⁴¹ Ɔɔi Jesu í so pɛɛ miuu do cɛɛ minjiu, nɔ í wu iju lele í saabu Ilaaɔ. Ɔɔi í bububu pɛɛu nɔ í na mɔcɔ ɔau a kpɛa zamaau. Nɔ í kpɛ ɔa cɛɛ minjiu mɔ inɛ fei í ba. ⁴² Aɔa fei à jɛ à yo. ⁴³ Ɔɔi à ko pɛɛ do cɛɛ bubu iyi í gbeu kɔlɔ maateji í kɔ. ⁴⁴ Inemɔko ɔa iyi à jɛ pɛɛu à wɛɛi amane dubu miu (5.000) bàkà inaabo do amu ɔa baasi.

Jesu wa nɛ si antai tenku

(Cɔ Matie 14:22-33; Zãa 6:15-21)

⁴⁵ Iyi à tã gɔakã ɔɔi Jesu í jɔ mɔcɔe ɔau à lɔ akɔi inyiu ku ba a takoe a kua ice ihɔ, ikpa Besaida. Iyi à waa nɛ nɔ í ni zamaau ku nɛ. ⁴⁶ Waati iyi í jɔ à nɛ ɔɔi í koo í gũ iri kuta gɔ ku ba ku ce kutɔɔ. ⁴⁷ Nɔ í wa bɛ hee idũ í koo í dũ, nɔ akɔi inyiu í wa si aninii tenkuu do mɔcɔ ɔau nɔ Jesu mɔ í wa ile nɔu akã. ⁴⁸ Í yɛ mɔcɔe ɔau à wa si wahalai ku wai akɔi inyiu, domi fufuu wa kò ɔa. Zakai amɛɛjumá ɔɔi í maai si ɔa, wa nɛ si antai inyiu wa bi ku cua ɔa. ⁴⁹ Amma waati iyi à yɔɔ wa nɛ si antai tenkuu ɔɔi à tamaa bei zĩi, ɔɔi à waa dɔ anu. ⁵⁰ Aɔa fei à yɔɔ ɔɔi njo wa mu ɔa. Ɔɔi gɔakã Jesu í ba ɔa ide ku fɔ í sɔ ɔa í ni, i sũ laakai nɔe ɔa. Amui Jesu, i maà ce njo ɔa.

⁵¹ Ɔɔi í lɔ inɔ akɔu í ba ɔa bɛ, nɔ fufuu í leekĩ. Ɔɔi zigi ɔa fei í da à biti hee, ⁵² domi a kù gbɔ yaasei maamaakei pɛɛu si na iyi í jɔ idɔ ɔa í le.

Jesu í jɔ bɔɔ ɔa à ba iri si ilei Genesareti

(Cɔ Matie 14:34-36)

⁵³ Iyi à kua tenkuu à tã ɔɔi à to ilei Genesareti à koo à dĩ akɔ ɔa bi ku leekĩu. ⁵⁴ Wee inɛ gɔ ɔa à wa bɛ. Iyi Jesu do mɔcɔe ɔa à fita hai si akɔu gɔakã ɔɔi inɛ ɔau à mà Jesu. ⁵⁵ Ɔɔi aɔa fei à sei à waa naaɔ bɔɔ ɔa wa hai inɔ ilu ɔa. À ya so ɔa wai si sɛɛ ɔa a naaɔ ɔa wa tengi bii à gbɔ í wau. ⁵⁶ Bii Jesu í to fei, hai ilɛko ɔa do ilu nla ɔa do iko bii inɛ ɔa à waa sũ fei, à ya maa naaɔ bɔɔ ɔa wai si bantuma bii í wau. Ɔɔi à ya tɔɔe ku jɔ aɔa a lu baa itĩi kumboɔe. Nɔ inɛ ɔa iyi à luu fei à ya ba irii.

Dedembai bala ɔa

(Cɔ Matie 15:1-9)

¹ Ɔɔi Farisi ɔa do woo kɔ inɛ ɔa si wooda gɔgɔ ɔa à naa hai Zeruzalemu nɔ à tɔtɔ kɔkɔi Jesu. ² Ɔɔi à yɛ mɔcɔɛ gɔ ɔa à waa jɛ do awɔ riisi, waatɔ a kù wɔɔ si bei à ya ce si dedemba nɔa.

³ Wee Farisi ɔa do Zuifu ɔa iyi à gbe fei, à waa too dedembai bala nɔa ɔa. Bii kù jɛ à wɔɔ sãa sãa a ci ya jɛ ngɔgɔ. ⁴ Bɛɛbɛ mɔi, bii à baa hai aja nɔ a kù wɔɔ a ci ya jɛ. Mii nkɔ nkɔɔi à ya ce má iyi í jɛ dedemba nɔa. Mii ɔa gɔgɔ ɔa wee, kɔɔfu ku wie do boonyi do cakai isɔ nkɔa ɔa.

⁵ To, si bei Farisi ɔa do woo kɔ inɛ ɔa si wooda ɔa à yɛ mɔcɔ ɔa à waa jɛd awɔ riisi ɔi í jɔ à bee Jesu à ni, na mii í ce mɔcɔɛ ɔa a kù waa too dedembai bala nwa ɔa. Na mii í jɔ à ya jɛ do awɔ riisi. ⁶ Nɔ Jesu í jɛ ɔa í ni, ɔɛ ilu muafiti ɔa, hai tako Ezai í ce waliiei dee dee na iri ɔɛ waati iyi í kɔ si tiaɛ í ni,

“Ilaaɔ í ni,

Inɛ ɔa ihɛ à waa ceem bɛɛɛi do geɛ ɔa akã.

Amma idɔ ɔa í j̄im.

⁷ Kutɔɔ iyi à waa ceem ngbei,

Domi woodai amanɛ ɔai à waa kɔ inɛ ɔa si nɔ à waa ni woodam nii.”

⁸ Ɔɔi Jesu í sɔ ɔa má í ni, ì waa jɔ woodai Ilaaɔ ɔa nɔ ì waa too dedembai amanɛ ɔa.

⁹ Do ntɔ í waa kɔa woodai Ilaaɔ ɔai ku ba i sãsi dedemba ɔɛ ɔa. ¹⁰ Moizi í ni, “i jirima iyeɔ baa ɔɛ ɔa”. Nɔ í ni má, “inɛ iyi wa fɔ laalo iyeɔ baaɛ ɔa, a kɔa lafɛɛ.” ¹¹ Amma ɔɛ, ì waa fɔ ide mmu. Ì waa ni inɛ á yɔkɔ ku sɔ iyeɔ baaɛ ku ni fia iyi ɔa á sobi ɔa do, ti Ilaaɔi. Fiaui ì waa kɔe kɔɔbãa ɔa. ¹² Nɔ bii inɛ í dɔ bɛɛbɛ, i kaa náa kɔãa ku sobiɔ iyeɔ baaɛ má ɔa. ¹³ Bɛɛbɛ, ì waa kɔa idei Ilaaɔ ɔa nɔ ì waa too dedemba iyi à jɔ ɔɛ ɔa. Nɔ ì waa ce mii laalo nkɔɔ má iyi í jɔ dimi bɛɛbɛ ɔa.

Mii iyi í ya dasi inɛ riisi

(Cɔ Matie 15:10-20)

¹⁴ Ɔɔi Jesu í kɔe zamaau má bi tɛɛ ɔi í sɔ ɔa í ni, ɔɛ fei i sot̄i i gbɔ yaasei idem ɔa.

¹⁵ Nkãma kù wɛɛ iyi á lɔ do geɛi amanɛ ku dasiɛ riisi. Amma iyi á fita hai si idɔi amanɛ, nɔi á dasiɛ riisi. [¹⁶ Inɛ iyi í nɛ it̄i iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.]

¹⁷ Ɔɔi Jesu í nya araɛ hai bi zamaau í koo í lɔ kɔasɛ. Waati iyi í lɔ kɔasɛu ɔi mɔcɔɛ ɔa à beɛ yaasei mɔndau. ¹⁸ Ɔɔi í bee ɔa í ni, i kù nɛ bisi ɔai? I kù mà ɔa mii iyi á lɔ inɔi amanɛ hai waduude kaa dasiɛ riisi? ¹⁹ Kaa dasiɛ riisi, domi ije kaa lɔ si idɔi inɛ bii kù jɛ si inɔɛ, nɔ ku yɔ ku bei ku fita. Jesu í fɔ bɛɛbei ku ba ku sɔ ɔa iyi ije kãma kù jɛ ìwɔ.

²⁰ Nɔ í ni má, mii iyi wa fita hai si idɔi amanɛi í ya dasiɛ riisi, ²¹ domi hai si idɔi amanɛi lasabu laalo do icu ku kɔ, do ile ku ce, do inɛ ku kɔa, ²² do sakara, do kɔdɛɛ, do inɔ ku kã, do takii, do daa iyi í lɔ zaka, do igu, do funei inɛ ku nya, do faao, do idɔ ku le í ya fita.

²³ Mii laalo ɔa bɛ fei hai si idɔi amanɛi wa fita nɔ aɔai à ya dasi inɛ riisi.

Abo dimi mmu gɔ í dasi Jesu naane

(Cɔ Matie 15:21-28)

²⁴ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ɔi í dasi kɔãa í bɔ ilɛkoi Tii, ɔi í lɔ kɔasɛ gɔ. Wee kù waa bi inɛ gɔ ku mà, amma kaa yɔkɔ ku manji. ²⁵ Abo gɔ í wa bɛ, ama inaaboɛ í nɛ inɛi inɔkɔ.

Iyi í gbɔ Jesu í to wa bɛ gbakã, ɔi í naa í gule si wajue. ²⁶ Abou í bei í jɛ dimi mmu. À buui Fenisi si ilei Siri. Ɔɔi wa tɔɔ Jesu ku lelea nɔ inɛi inɔkɔu hai si amaɛu. ²⁷ Amma Jesu í sɔɔ í ni, jɔ amu ɔa a jɛ a yo titã, domi kù sãa a gba ijei amu ɔa a na aja keeke ɔa.

²⁸ Ɔɔi abou í ni, ntɔi Lafɛɛ. Amma baa do nɔ fei, aja keeke ɔa à ya wa abei taabu a maa jɛ buubuui ijei amu ɔa iyi wa cuku wa. ²⁹ Ɔɔi Jesu í sɔɔ í ni, na ide iyi ì fɔu bɛ, nɛ. Inɛi inɔkɔu í fita sie mbɛ. ³⁰ Iyi í nyi kɔasɛɛ ɔi í koo í ba amau wa sũ si daayi, inɛi inɔkɔu í fita sie tã.

Jesu í jɔ dek̄i gɔ í ba iri

³¹ Ɔɔi Jesu í dede hai ilɛkoi Tii í too do Sidɔɔ, í bei í bɔ tenkui Galilee si ile iyi à ya kɔe Ilu Mɛɛwa ɔa. ³² Iyi í to, ɔi inɛ gɔ ɔa à naaɔ dek̄i gɔ wa, iyi ci ya yɔkɔ ku fɔ ide sãa sãa, ɔi à tɔɔ Jesu ku lesiɛ awɔ. ³³ Ɔɔi Jesu í bɔdɛ hee bii í j̄id zamaau. Ɔɔi í dasi amaawɛ si

itĩi dekiũ, nɔ́ í tu antɔ́, í jɔ́a si amee. ³⁴ Nɔ́ í wu iju lele í jile idɔ́ í fɔ́ do fee nɔ́a í ni, efata, waatɔ́, cĩ. ³⁵ Ƴɔ́i gbakã itĩi mɔ́kɔ́u í cĩ nɔ́ amee í tɛ, nɔ́ í sinti ku fɔ́ ide dee dee. ³⁶ Jesu í sɔ́ nɔ́a í ni a maà sɔ́ ine gɔ́, amma si bei wa sɔ́ nɔ́a, beebe mɔ́i nɔ́a mɔ́ à wasi ku sɔ́ ine nɔ́a. ³⁷ Ƴɔ́i ine nɔ́a à biti hee í caa à waa ni, mii iyi wa ce fei í sɔ́i. Í jɔ́ baa dekĩ nɔ́a à waa gɔ́o ide, ine nɔ́a iyi a ci ya yɔ́kɔ́ a fɔ́ ide wo à waa fɔ́ bebei.

8

Jesu í wò amane dubu mee (4.000)

(Cɔ́ Matie 15:32-39)

¹ Iyi í ce ajɔ́ minji Ƴɔ́i zamaa nla gɔ́ í tɔ́tɔ́ bi tɛe má. Nɔ́ wee a kù ne mii iyi aa je. Ƴɔ́i Jesu í kpe mɔ́cɔ́e nɔ́a í sɔ́ nɔ́a í ni, ² araarei zamaau ihẽ wa mum domi ajɔ́ meeta nɔ́ai ihẽ iyi à wa bi tom, nɔ́ sɔ́nda kãma kù gbe nɔ́a má. ³ Bii ñ jò à neɔ́ ari aa koo a cuku kpãa, si bei idei ine gɔ́ nɔ́a í jĩ. ⁴ Ƴɔ́i mɔ́cɔ́e nɔ́a à beee à ni, iwoi aa ka ba p̄ee si gbabuau ihẽ iyi aa je a yòð. ⁵ Ƴɔ́i Jesu í bee nɔ́a í ni, p̄ee feloi ñ ne nɔ́a. Ƴɔ́i à ni, ara meejei.

⁶ Ƴɔ́i Jesu í ni zamaau fei ku buba ile. Nɔ́ í so p̄ee ara meejeu í bei í saabu Ilaaɔ́, nɔ́ í bububue í na mɔ́cɔ́e nɔ́a a kp̄e nɔ́a. Ƴɔ́i à kp̄ea zamaau. ⁷ Wee à ne c̄ee keeke gɔ́ nɔ́a be má. Ƴɔ́i Jesu í saabu Ilaaɔ́ má, í bei í ni a kp̄e nɔ́a, nɔ́ à kp̄e nɔ́a c̄ee nɔ́a má. ⁸ Nɔ́ nɔ́a fei à je à yo. Ƴɔ́i à naa à ko bubui p̄ee nɔ́a iyi í gbeu kɔ́lɔ́ meeje. ⁹ Jiai ine nɔ́a í to zakai nɔ́a dubu mee (4.000). Ƴɔ́i Jesu í bei í jò ine nɔ́a à ne. ¹⁰ Ƴɔ́i gbakã í koo í lɔ́ akɔ́i inyi do mɔ́cɔ́e nɔ́a à bɔ́ ikpa Daamanuta.

Farisi nɔ́a à bi Jesu ku ce maamaake

(Cɔ́ Matie 16:1-4)

¹¹ Ƴɔ́i Farisi gɔ́ nɔ́a à naa bi Jesu à wasi ku baa kakɔ́ ku ce. À cɔ́ laakaɛ, à tɔ́e ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugbãe hai bi Ilaaɔ́i wa naa. ¹² Ƴɔ́i Jesu í jile idɔ́e í ni, na mii í ce inei nsei nɔ́a ihẽ à waa tɔ́m n ce maamaake. Ntɔ́ ntɔ́, n kaa n nyisi nɔ́e maamaake kãma gɔ́. ¹³ Ƴɔ́i í jò nɔ́a í koo í lɔ́ akɔ́u do mɔ́cɔ́e nɔ́a a kua do ice ihɔ́.

Lefeei Farisi nɔ́a do ti inei Herodu nɔ́a

(Cɔ́ Matie 16:5-12)

¹⁴ Wee mɔ́cɔ́e nɔ́a à gbeje ije ku so, p̄ee akãi à ne si akɔ́u be. ¹⁵ Ƴɔ́i Jesu í sɔ́ nɔ́a í ni, i ce laakai i nya ara nɔ́e hai bi lefeei Farisi nɔ́a do ti inei Herodu nɔ́a. ¹⁶ Ƴɔ́i mɔ́cɔ́e nɔ́a à waa sɔ́ nɔ́e ide à waa ni, si na iyi í jò a kù ne ijei í jò wa d̄ɔ́ beebe. ¹⁷ Wee Jesu í mà iyi à waa fɔ́ Ƴɔ́i í ni, na mii í ce ñ fɔ́ ñ waa ni nɔ́a, si na iyi í jò a kù ne p̄ei. Inɔ́e mɔ́ i kù mà nɔ́a hee nsei? I kù gbɔ́ yaasei ideu nɔ́ai? I kù ne bisi nɔ́ai? Idɔ́ nɔ́e mɔ́ í lei? ¹⁸ Í jò ñ ne iju nɔ́a mee, i ci ya ye ilu nɔ́ai? I kù ne itĩ nɔ́a ba. I ci ya gbɔ́ ide nɔ́ai? I ci ya ye gigi nɔ́ai? ¹⁹ Waati iyi ñ kp̄ea amane dubu miu p̄ee ara miuu, p̄ee kɔ́lɔ́ feloi búbù iyi í gbeu í ce. Ƴɔ́i à jɛaa à ni, kɔ́lɔ́ maateejii. ²⁰ Ƴɔ́i Jesu í bee nɔ́a má í ni, si waati iyi ñ bu p̄ee ara meejeu ñ na amane dubu mee nɔ́a, p̄ee bubu iyi í gbeu kɔ́lɔ́ feloi ñ kóo nɔ́a. Ƴɔ́i à jɛaa à ni, kɔ́lɔ́ meejei. ²¹ Ƴɔ́i Jesu í sɔ́ nɔ́a í ni, i kù gbɔ́ hee nsei nɔ́a?

Jesu í jò feeju gɔ́ í ba iri Besaida

²² Ƴɔ́i à to ilu gɔ́ iyi à ya kpe Besaida, nɔ́ ine gɔ́ nɔ́a à náaa Jesu feeju gɔ́ wa, à tɔ́e ku luu. ²³ Ƴɔ́i í mu awɔ́i feejuu í bɔ́de alalai iluu. Ƴɔ́i í daa antɔ́ si ijue í lesie awɔ́ í ni, ñ waa ye ngɔ́gɔ́? ²⁴ Ƴɔ́i feejuu í cɔ́ ilu í ni, ñ wa n ye amane nɔ́a à waa ne, amma à yei bei jĩ nɔ́a. ²⁵ Ƴɔ́i Jesu í lea awɔ́ si iju má. Iyi ineu í cɔ́ ilu má nɔ́ í ba wee nɔ́u í ba iri, wa ye ilu wau wau. ²⁶ Ƴɔ́i Jesu í ni ku ne kpas̄e, amma ku maà too do inɔ́ ilu má.

Piɛe í ni Jesu í je ine iyi Ilaaɔ́ í cica

(Cɔ́ Matie 16:13-20; Luku 9:18-21)

²⁷ Ƴɔ́i Jesu do mɔ́cɔ́e nɔ́a à ne ikpa ilu nɔ́a iyi à wa kɔ́kɔ́i Sezaree, si ilei Filipi. Ƴɔ́i si kp̄au í bee mɔ́cɔ́e nɔ́a í ni, yooi ine nɔ́a à ya ni ñ je. ²⁸ Nɔ́ à jɛaa à ni, ine gɔ́ nɔ́a à ya ni awɔ́u Zãa woo dasi inyii. Ine gɔ́ nɔ́a mɔ́ à ya ni awɔ́u Elii walii nlai takoui. Ine gɔ́ nɔ́a mɔ́ à ya ni awɔ́u

ine akāi walii ηau. ²⁹ η̄oi Jesu í bee η̄a í ni, iη̄e m̄o ni, yooi ì ni ñ̄ je η̄a. η̄oi P̄iēe í j̄eaa í ni, aw̄ou Kirisii, ine iyi Ilaaḍ í cica. ³⁰ η̄oi Jesu í s̄ḍ η̄a do kugaabu í ni a maà s̄ḍ ine ḡo.

Jesu wa f̄o idei ikue do kuj̄iē

(C̄o Matie 16:21-28; Luku 9:22-27)

³¹ η̄oi Jesu í sinti ku s̄ḍ m̄oc̄e η̄au í ni η̄u Amai Amane, í gbe η̄u ku ce wahala jiida. Ine ngbo η̄a do ine ngboi woo weei Ilaaḍ η̄a do woo k̄o ine η̄a si wooda η̄a aa k̄osi η̄u a kpa η̄u, amma η̄u á j̄i hai si bale si aj̄o m̄eetasia. ³² Í f̄o ideui s̄āa s̄āa, k̄u singae. η̄oi P̄iēe í gb̄āa í b̄oḍe k̄ok̄ole n̄o í ni ku maà f̄o b̄eēbe. ³³ Amma Jesu í sinda í c̄o m̄oc̄e η̄a, n̄o í la si P̄iēe í ni, s̄ek̄e hai bi tom, Seetam, domi i k̄u waa ce lasabui Ilaaḍ, í gbe ti amane η̄a.

³⁴ Si anyie, í kpe zamaau do m̄oc̄e η̄a, í s̄ḍ η̄a í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku j̄ò id̄oobie n̄o ku so j̄i ku gaauē ku toom wa. ³⁵ N̄o ine iyi wa bi ku ba kuw̄eē do id̄oobie, kaa baa. Amma ine iyi í nȳo kuw̄eē na irim do na laabaau jiidau, laf̄ēe á baa do nt̄o. ³⁶ Aranf̄āani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei n̄o í kua kuw̄eē. ³⁷ M̄a mii í w̄eē iyi amane á kpaasiḍ kuw̄eē. ³⁸ N̄o Jesu í ni má, inei nsei η̄a ilu dulum η̄ai iyi a k̄u leek̄iḍ Ilaaḍ η̄u ak̄ā. Na η̄u, ine iyi wa ce anȳoi amu Amai Amane, walak̄o wa ce anȳoi idem si waju η̄a, amu m̄o an ce anȳoi laf̄ēe waati iyi an nyi wa. N̄o waati iyi an nyi wa an nyi wai do amboei Baam do amalekae η̄a aj̄o.

9

¹ η̄oi Jesu í s̄ḍ η̄a má í ni, nt̄o nt̄o, ine η̄a iyi à wa ih̄ē si nsei, ḡoḡo η̄a η̄a aa ye bommai Ilaaḍ wa naa do gbugb̄a a bei a ku.

Arai Jesu í daana

(C̄o Matie 17:1-13; Luku 9:28-36)

² Si anyii aj̄o m̄eefa Jesu í kpe P̄iēe do Zaaki do Z̄āa í nya η̄a ik̄ā n̄o à koo à ḡu iri kuta nla ḡo aη̄a duusḍo. Si bei à waa c̄o η̄oi à ba arae í kpaasi. ³ η̄oi j̄aae η̄a wa daana jiida í f̄ūuta pai pai hee ine ḡo k̄u w̄eē si andunya ih̄ē iyi á ȳok̄o ku f̄o ac̄e ku f̄ūuta b̄eēbe má. ⁴ Si anyie η̄oi Elii do Moizi à faata wa à waa baa ide ku f̄o. ⁵ N̄o P̄iēe í s̄ḍ Jesu í ni, M̄eetu, á s̄ā ka maa wa ih̄ē. J̄ò ka ce ilei ac̄o m̄eeta, ak̄ā titee, ak̄ā m̄o ti Moizi, ak̄ā m̄o ti Elii. ⁶ Wa f̄o b̄eēbei si na iyi í j̄ò n̄jo í mu η̄a hee í j̄ò k̄u mà baa bei á ni. ⁷ η̄oi buk̄oḍ ḡo í naa í bii η̄a, n̄o hai si buk̄oḍu à gb̄o ide ku f̄o ḡo í ni, ine ih̄ēi í je amam, ñ̄ buu jiida jiida. I ya gb̄o idee η̄a. ⁸ η̄oi gbak̄ā m̄oc̄e η̄au à c̄o bii fei, n̄o a k̄u ye ine ḡo bii k̄u je Jesu η̄u ak̄ā do aη̄a taka η̄a.

⁹ η̄oi à waa kita wa hai iri kutau n̄o Jesu í s̄ḍ η̄a í ni a maà s̄ḍ ine ḡo mii iyi à ye hee η̄u Amai Amane koo ku n̄o ku j̄i hai si bale má. ¹⁰ N̄o à jirima ide iyi í s̄ḍ η̄au amma à waa bee η̄je ide à waa ni, yoomai í je ine ku ku n̄o ku j̄i má. ¹¹ N̄o à bee Jesu à ni, na mii í ce woo k̄o ine η̄a si wooda η̄au à ni Elii á tako Kirisi ku naa. ¹² η̄oi í je η̄a í ni, nt̄oi Elii á tako ku naa ku teese mii fei s̄āa s̄āa. Amma kuk̄oi idei Ilaaḍ í ni má, ine η̄a aa kp̄ā Amai Amane iju jiida n̄o a dondae, mà iboi. ¹³ Amma ñ̄ wa n̄ s̄ḍ η̄e iyi Elii í naa t̄ā, n̄o ine η̄a à wahalae bei à bi, si bei kuk̄oi idei Ilaaḍ wa f̄o.

Jesu í faaba ama ḡo iyi í ne inei in̄oḍko

(C̄o Matie 17:14-21; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Waati iyi Jesu do m̄oc̄o m̄eeta η̄au à waa to wa k̄ok̄oi m̄oc̄o bubu η̄au, η̄oi à ye zamaa nla nla ḡo í kaako η̄a, do woo k̄o ine η̄a si wooda ḡo η̄a iyi à waa ba η̄a kak̄oḍ ku ce. ¹⁵ Iyi ine η̄au à ye Jesu gbak̄ā à biti n̄o à sei à koo à coo f̄o. ¹⁶ η̄oi Jesu í bee m̄oc̄e η̄a í ni, kak̄oḍi mii ì waa ce iη̄eḍ η̄a. ¹⁷ η̄oi si in̄oi zamaau ine ak̄ā í j̄eaa í ni, M̄eetu, ñ̄ naae ama in̄em̄ok̄om wa si na iyi í j̄ò í ne inei in̄oḍko iyi í j̄ò ci ya f̄o ide. ¹⁸ Waati iyi í dede sie fei í ya kekeē ilei n̄o gelee ku ce ant̄o foko ku maa η̄o inyi n̄o ku kas̄ām. Wee ñ̄ t̄o m̄oc̄e η̄a a leleaa, amma a k̄u ȳok̄o. ¹⁹ η̄oi Jesu í s̄ḍ η̄a í ni, iη̄e hai dasi naane η̄a, hee waati yoomai an maa n̄ wa in̄o η̄je. Ma hee waati yoomai an maa n̄ temuaḍ η̄e. I naam amau wa ih̄ē η̄a. ²⁰ N̄o à naae wa. Iyi amau í ye Jesu gbak̄ā, η̄oi inei in̄oḍkou í yayae do gbugb̄a, n̄o amau í cuku ile wa bimbili í ce ant̄o foko si gelee. ²¹ N̄o Jesu í bee baae í ni, hai waati

yoomai inei inɔ̀kou ihē í muu. Ɔ̀ɔ̀i baau í jɛaa í ni, hai waati iyi í wɛɛ keekei. ²² Nɔ̀ inei inɔ̀kou í nɛ dɔ̀nɛɛi ku dasiɛ inɔ̀ inai walakɔ̀ inɔ̀ inyi ku ba ku kpaɛ. Amma, bii aa yɔ̀kɔ̀ i ce ngɔ̀gɔ̀, ce araare nwa, i sobi wa. ²³ Ɔ̀ɔ̀i Jesu í sɔ̀ɔ̀ í ni, ì ni bii an yɔ̀kɔ̀ wó. Inɛ iyi í dasi naane á yɔ̀kɔ̀ ku ce fei ndɛɛ. ²⁴ Ɔ̀ɔ̀i gbakā baai amau í dɔ̀ anu nla gɔ̀ í ni, ñ dasi naane. Sobim ku ba n maà n sika si naane ku dasim.

²⁵ Iyi Jesu í ye akpɔ̀i inɛ Ɔ̀ɔ̀i wa kɔ̀ɔ̀si à sei à waa naa bi ti nƆ̀u Ɔ̀ɔ̀i í lasi inei inɔ̀kou í ni, awɔ̀ iyi ì ya dasi inɛ dekī ku mɔ̀ngɔ̀ ide ku fɔ̀, amui ñ ni, fita si amau nɔ̀ i maà nyi wa sie má. ²⁶ Ɔ̀ɔ̀i inei inɔ̀kou í dɔ̀ anu nɔ̀ í yaya amau do gbugbā í bei í fita. Ɔ̀ɔ̀i amau í kasām hee inɛ nkpɔ̀ í ni í kui. ²⁷ Amma Jesu í mu awɔ̀ɛ í dedee nɔ̀ amau í leekī.

²⁸ Si anyie Jesu í lɔ̀ kpasē gɔ̀, nƆ̀u do mɔ̀cɛɛ Ɔ̀ɔ̀i aƆ̀a duusɔ̀ɔ̀. Ɔ̀ɔ̀i mɔ̀cɛɛ Ɔ̀ɔ̀i à beɛɛ à ni, na mii í ce awa a kù yɔ̀kɔ̀ a kù lele inei inɔ̀kou. ²⁹ Ɔ̀ɔ̀i Jesu í je nƆ̀a í ni, do kutɔ̀ nƆ̀u akāi aa yɔ̀kɔ̀ i nyað dimii inei inɔ̀kou be Ɔ̀a.

Jesu í nyi wa fɔ̀ idei ikue do kujīe má

(Cɔ̀ Matie 17:22-23; Luku 9:43b-45)

³⁰ Si anyie, Jesu do mɔ̀cɛɛ Ɔ̀ɔ̀i à nɛ hai be nɔ̀ à koo à dabii dabii si ilei Galilee. Wee Jesu kù bi inɛ Ɔ̀a a mà bii nƆ̀u í wa, ³¹ domi wa kɔ̀ mɔ̀cɛɛ Ɔ̀ɔ̀i si cio nɔ̀ í sɔ̀ Ɔ̀a í ni, aa mu amu Amai Amanɛ a daa inɛ Ɔ̀a si awɔ̀. Aa kpam, amma si ajɔ̀ mɛɛtasia an jī hai si bale má.

³² Amma mɔ̀cɛɛ Ɔ̀ɔ̀i a kù gbɔ̀ yaasei ideu, nɔ̀ à waa ce nƆ̀i ku beɛɛ.

Yooi í je inɛ ngbo

(Cɔ̀ Matie 18:1-5; Luku 9:46-48)

³³ Ɔ̀ɔ̀i à to wa Kaperanumu. Waati iyi à to kpasē Ɔ̀ɔ̀i Jesu í bee mɔ̀cɛɛ Ɔ̀ɔ̀i í ni, kakɔ̀i mii ì waa ce wa si kpāu be Ɔ̀a. ³⁴ Ɔ̀ɔ̀i à coko, domi hai kpāa à waa ce kakɔ̀ wai aƆ̀a duusɔ̀ɔ̀ a ba a mà inɛ iyi í je inɛ ngbo. ³⁵ Ɔ̀ɔ̀i Jesu í buba, nɔ̀ í kpe amanɛ maateɛji Ɔ̀ɔ̀i í sɔ̀ Ɔ̀a í ni, inɛ iyi wa bi nƆ̀u ku je inɛ sinte, lafēi á je inei ankāanyii inɛ fei nɔ̀ ku je woo ce icei inɛ fei. ³⁶ Ɔ̀ɔ̀i í so ama keeke gɔ̀ í leekīe si anini nƆ̀a, nɔ̀ í so amau si ikpɛ, í bei í sɔ̀ Ɔ̀a í ni, ³⁷ inɛ iyi í gba ama keeke bei inɛ ihē na irim, amui í gba. Inɛ mɔ̀ iyi í gbam, kù je amu akāi í gba, inɛ iyi í bem wai í gba.

Inɛ iyi kù je mbeɛ nwa inɛ nwai

(Cɔ̀ Luku 9:49-50)

³⁸ Ɔ̀ɔ̀i Zāa í sɔ̀ɔ̀ í ni, Mɛɛtu, à ye inɛ gɔ̀ iyi í ya maa lele inei inɔ̀ko Ɔ̀a do iriɛ, nɔ̀ à kɔ̀a domi kù waa tooɛ kù je inɛ nwa. ³⁹ Amma Jesu í jɛaa í ni, i maà kɔ̀a Ɔ̀a. Inɛ gɔ̀ kaa yɔ̀kɔ̀ ku ce maamaake do irim nɔ̀ bii í tɛkɛɛ gbakā ku fɔ̀ laalɔ̀m má. ⁴⁰ Do ntɔ̀, inɛ iyi kù je mbeɛ nwa inɛ nwai. ⁴¹ Ntɔ̀ ntɔ̀, inɛ iyi í mu nƆ̀e inyi ku mɔ̀ na irim, si na iyi í jɔ̀ ì je titom Ɔ̀a, lafēi kaa kua ribaɛ pai.

Idei dulum

(Cɔ̀ Matie 18:6-9; Luku 17:1-2)

⁴² Ɔ̀ɔ̀i Jesu í sɔ̀ Ɔ̀a má í ni, inɛ iyi í dasi inɛ akāi ama keeke Ɔ̀a iyi à dasim naaneu ihē kurara, í tia a dīa lafēi alɔ̀ gɔ̀ si kɔ̀ɔ̀ɛ, nɔ̀ a sɔ̀sie si tenku. ⁴³ Bii í je awɔ̀ akāi wa dasiɛ kurara, buu. Á tia i lɔ̀ si kuwɛɛ iyi ci ya tā do awɔ̀ akā do iyi aa nɛ awɔ̀ minji fei nɔ̀ i lɔ̀ si inyai wahala si ina iyi ci ya ku. [⁴⁴ Tengi be kokoo ku nƆ̀ ara Ɔ̀a a kaa ku nɔ̀ inau mɔ̀ kaa ku.] ⁴⁵ Bii í je kute akāi wa dasiɛ kurara, buu. Á tia i lɔ̀ si kuwɛɛ iyi ci ya tā do kute akā do iyi aa nɛ kute minji fei nɔ̀ i lɔ̀ si inyai wahala. [⁴⁶ Tengi be kokoo ku nƆ̀ ara Ɔ̀a a kaa ku nɔ̀ inau mɔ̀ kaa ku.] ⁴⁷ Nɔ̀ bii í je iju akāi wa dasiɛ kurara, nyaa. Á tia i lɔ̀ si bommai Ilaað do iju akā do iyi aa nɛ iju minji fei nɔ̀ i lɔ̀ si inyai wahala. ⁴⁸ Tengi be kokoo ku nƆ̀ ara Ɔ̀a a kaa ku nɔ̀ inau mɔ̀ kaa ku.

⁴⁹ Ntɔ̀ ntɔ̀ si bei à ya fāsi iƆ̀a fei imu, beɛbe mɔ̀i inɛ fei à ye ijuukpā iyi í ye bei ina ku cɔ̀ laakaɛ.

⁵⁰ Imu mii nɛɛi, amma bii didɔ̀i imu í ku, mii aa dasi i jɔ̀ ku dɔ̀ má Ɔ̀a. ⁵¹ IƆ̀e fei í sīa i ye bei imu Ɔ̀a, i maa gbɔ̀ si nƆ̀e Ɔ̀a.

10

Jesu wa fɔ idei nje ku kɔi abo do mɔkɔ

(Cɔ Matie 19:1-12; Luku 16:18)

¹ Ɔɔi Jesu í ne hai be í bɔ ilei Zudee. Si anyie nɔ í kua í bɔ ikpa icei idoi Zuudɛ. Ɔɔi zamaa gɔ í tɔtɔ kɔkɔe má, Ɔɔi í lɔsi ku kɔ nɔ si cioi idei Ilaaɔ si bei í ne dɔɔneei ku ce.

² Ɔɔi Farisi gɔ nɔ à naa bi tɛe ku ba a cɔ laakaɛ, nɔ à beee bii í je amane í ne kpɔa ku kɔsi aboe. ³ Ɔɔi Jesu í je nɔ í ni, si ideu be, wooda yoomai Moizi í kɔ nɔ wo. ⁴ Ɔɔi à ni, Moizi í ni, bii ì waa kɔsi aboe aa cea tiai nje ku kɔ i bei i kɔsie. ⁵ Ɔɔi Jesu í sɔ nɔ í ni, na ido ku le nɔe í jɔ Moizi í kɔ nɔ beee. ⁶ Amma hai sinte, waati iyi Ilaaɔ í taka andunya, í ce inemɔkɔi do inaabo. ⁷ Na nɔ, mɔkɔ á jɔ iyeɔ baɛ nɔ nɔ do aboe a maa wee ⁸ nɔ aɔa minji fei a baa a je ara akã. Si beee a kù je aɔa minji má, ara akã dei à je. ⁹ Na nɔ, amane ku ne ku fɛefe mii iyi Ilaaɔ í tɔtɔ.

¹⁰ Iyi í fɔ beee í tã Ɔɔi à bɔ kpasɛ nɔ mɔcɔe nɔ à waa beee ide si ide akãu má. ¹¹ Ɔɔi Jesu í sɔ nɔ í ni, inɛ iyi í kɔsi aboe nɔ í so mmue dulum nii í ce bi abo sinteu si na iyi í jɔ í ce sakara. ¹² Beee mɔi bii inaabo í kɔ mɔkɔe nɔ í so mɔkɔ titɔ í ce sakarai.

Jesu í weea ama keeke nɔ

(Cɔ Matie 19:13-15; Luku 18:15-17)

¹³ Ɔɔi inɛ nɔ à gbã ama keeke nɔ à naaa Jesu wa ku lu nɔ. Amma mɔcɔe nɔ à waa lasi inɛ nɔ iyi à naaɔ nɔ wa. ¹⁴ Iyi Jesu í ye mii iyi à waa ceu, Ɔɔi ido í kɔ, í sɔ nɔ í ni, i jɔ amu nɔ a naa bi tom, i maà ganji nɔ. Domi Ilaaɔ í je ilaalui inɛ nɔ iyi à jɔ nɔ. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi kù waa sũa Ilaaɔ iri ile bei ama keeke, Ilaaɔ kaa je ilaalui lafɛe pai. ¹⁶ Ɔɔi í so amu nɔ si ikpɛ í lesi aɔa fei awɔ, nɔ í wee nɔ.

Idei ilu fia gɔ

(Cɔ Matie 19:16-30; Luku 18:18-30)

¹⁷ Ɔɔi Jesu í dasi kpɔa. Iyi wa ne, Ɔɔi inɛ gɔ í sei wa í naa í gule si wajue í ni, Mɛtu, awɔ inɛ nɔe, mii an ce n baɔ kuwee hai tã. ¹⁸ Ɔɔi Jesu í beee í ni, na mii í ce ì waa kpem inɛ nɔe. Inɛ gɔ kù wee iyi í je nɔe bii kù je Ilaaɔ nɔ akã. ¹⁹ Ì mà sãa sãa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà kpa inɛ, maà ce sakara, maà ce ile, maà jea inɛ gɔ seeda ibo, maà takii inɛ gɔ, jirima iyeɔ baɛ. ²⁰ Nɔ inɛu í ni, Mɛtu, ñ wa n jirima iyi be fei tã hai keekem. ²¹ Ɔɔi Jesu í cɔ inɛu do kubi nɔ í ni, í gbee mii akã. Koo i ta mii iyi ì ne fei nɔ i kpɛa ilu are nɔ fia. Bii ì ce beee aa ba amani jiida lelei Aɔ. Si anyie nɔ i naa i toom. ²² Ide iyi Jesu í fɔu kù dɔa inɛu si. Nɔ si bei í je ilu amani nla nla Ɔɔi í sinda wa ne do inɔ ku fɔ.

²³ Ɔɔi Jesu í cɔ inɛ nɔ iyi à kaakoɛu nɔ í sɔ mɔcɔe nɔ í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁴ Ɔɔi mɔcɔ nɔ à biti do ide iyi Jesu í fɔu. Nɔ Jesu í ni má, kpaasim nɔ, á gaabu hee ku caa inɛ ku jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁵ Í faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abee do iyi ilu amani á jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁶ Ɔɔi mɔcɔe nɔ à biti hee í caa nɔ à bee nje à waa ni, bii beee nɔ yooi á ba faaba. ²⁷ Ɔɔi Jesu í cɔ nɔ tii, nɔ í ni, bi amane nɔi kaa ce, amma bi Ilaaɔ á ce, domi Ilaaɔ ci ya mɔngɔ ngɔgɔ.

²⁸ Ɔɔi Píe í sɔ ì í ni, wee, à jɔ mii fei tã à waa tooe. ²⁹ Ɔɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ iyi í jɔ kpasɛ wa, walakɔ igbãe nɔ walakɔ ifɔe nɔ walakɔ wecɛe nɔ, walakɔ iyeɔ baɛ, walakɔ amaɛ nɔ, walakɔ ikoe nɔ na irim do na laabaau jiidau, ³⁰ baa hai si andunyau ihɛ á ba mii nɔ be fei iko cɔ. Á ba kpasɛ nɔ, do igbã do ifɔ nɔ do wecɛe nɔ, do iye nɔ, do amu nɔ, do iko nɔ, nɔ si antaɛ á ba wahala mɔ má. Nɔ ala á ba kuwee iyi ci ya tã. ³¹ Amma inɛ nɔ iyi à je inɛi waju nɔ si nsei, nkpɔ nɔ á na ku je inɛi anyi nɔ inɛi anyi nɔ mɔ aa na a je inɛi waju nɔ.

Jesu wa fɔ idei ikue do kujɛ isɛ gbɛetasia

(Cɔ Matie 20:17-19; Luku 18:31-34)

³² Nɔ Jesu do mɔcɔe nɔ à dasi kpɔa má, nɔ takɛ wa cua nɔ. À waa bɔ Zeruzalemu. Ɔɔi nɔ í mu mɔcɔe nɔ inɛ mmu nɔ iyi à waa too anyi nɔ, zigi nɔ í da. Ɔɔi Jesu í nya mɔcɔ maateji nɔ ikã í lɔsi ku sɔ nɔ mii iyi á na ku ba nɔ. ³³ Í ni, wee à waa bɔ

Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amai Amane a dasim awɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ̃ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa. Aa ye taalem a ni a kpam. Si anyie nɔ a dasim si awɔi dimi mmu ɲa, ³⁴ aa yaakom nɔ a tusim antɔ, aa tɛem kpɔtɔ, nɔ a kpam. Nɔ si ajɔ meetasia an j̃i má hai si bale.

Kutɔɔi Zaaki do Zãa
(Cɔ Matie 20:20-28)

³⁵ ɲɔi Zaaki do Zãa, amai Zebedee ɲa, à bɔ bi Jesu à sɔɔ à ni, Mɛɛtu, à waa bi i ce nwa mii iyi à waa tɔɔɛ. ³⁶ Nɔ í bee ɲa í ni, mii ì bi n ce nɲe ɲa. ³⁷ ɲɔi à jɛaa à ni, waati iyi aa na i je bomma do amboe, j̃ɔ ka buba ine akã awɔ nɲɛɛ, ine akã mɔ awɔ cangae. ³⁸ Nɔ Jesu í ni, i kù mà mii iyi ì waa tɔɔm ɲa mɔm. Aa yɔkɔ i temuaɔ̃ ijuukpã iyi an ye ɲa? Zaka bei ine ɲa aa kpã̃m iju á caa. Aa jesi aa ce nɲe dimie ɲa? ³⁹ Nɔ à ni aɲa aa yɔkɔ. Nɔ í sɔ̃ ɲa má í ni, ntɔi, aa ye ijuukpã iyi an ye ɲa. Zaka bei ine ɲa aa kpã̃m iju, bɛɛbei aa cea iɲe mɔ. ⁴⁰ Amma kù je amui an cica ine ɲa iyi aa buba canga do nɲem. Bi ku bubau bɛ, ine ɲa iyi à cea sɔɔluɛ, aɲai aa buba si.

⁴¹ ɲɔi mɔcɔ mɛɛwa ɲau à gbɔ ideu nɔ idɔ ɲɲa í kɔ̃ɔ̃ Zaaki do Zãa. ⁴² ɲɔi Jesu í kpe ɲa í ni, iɲe mɔ ì mà ɲa si andunyau ihɛ̃ ilaalu ɲa à ya maa taa ine ɲɲa ɲa gbugbãi. Nɔ ine ngbo ɲa mɔ a maa nyisi yiiko ɲɲa. ⁴³ Amma bi tu ɲe kaa ce bɛɛbɛ. Ine nɲe iyi wa bi nɲu ku je ine ngbo, nɲui á je woo ce nɲe ice. ⁴⁴ Bɛɛbɛ mɔi ine iyi wa bi nɲu ku je woo cua nɲe, nɲui á je arui ine fei. ⁴⁵ Bɛɛbɛ mɔi baa amu Amai Amane n kù naa ine ɲa a ceem ice, amma amui an ce nɲa ice, nɔ n na kuwɛem n yaɔ̃ ine nkpɔ hai si dulum.

Jesu í j̃ɔ̃ fɛɛju gɔ iyi à ya kpe Baatimee í ye ilu
(Cɔ Matie 20:29-34; Luku 18:35-43)

⁴⁶ Si isɛɛneɛu Jesu do mɔcɔɛ ɲa à to Zeriko nɔ à waa fita hai bɛ. Waati iyi à waa fitau zamaa nla gɔ wa too ɲa. Wee fɛɛju woo bara gɔ iyi à ya kpe Baatimee, amai Timee, wa buba it̃i kpã̃a wa bara. ⁴⁷ Iyi í gbɔ à ni Jesu inei Nazaretui wa lɔ, ɲɔi í wasi ku dɔ̃ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁸ Nɔ ine nkpɔ wa la sie à waa ni ku koko. Amma bɛi à waa ni ku cokou, bɛɛbɛ mɔi í ya dɔ̃ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁹ ɲɔi Jesu í leek̃i í ni a kpoo wa. Nɔ à kpe fɛɛjuu wa à sɔɔ à ni, maà j̃ɔ̃ inɔɛ ku fɔ, dede wa. Jesu wa kpeɛ. ⁵⁰ ɲɔi fɛɛjuu í nyɔ kumbooɛ í dede gbakã í koo bi Jesu. ⁵¹ Nɔ Jesu í beɛɛ í ni, mii ì bi n ceɛɛ. ɲɔi fɛɛjuu í jɛaa í ni, Mɛɛtu, ñ bi n ye ilui. ⁵² Nɔ Jesu í sɔ̃ í ni, koo. Naanɛɛ í faabaɛ.

ɲɔi gbakã í yɔkɔ í ye ilu, nɔ í too Jesu si isɛɛneɛu.

11

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu
(Cɔ Matie 21:1-11; Luku 19:28-40; Zãa 12:12-19)

¹ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à maai Zeruzalemu wa. À wa tengii Betifaze do Betani, nɔ à to Geetei Olivie ɲau. ɲɔi Jesu í bɛ mɔcɔ minjie gɔ ɲa, ² í sɔ̃ ɲa í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju nɲeu bɛ. Bii ì lɔ iluu gbakã ɲa aa ye ama gbankele gɔ wa so bɛ iyi ine gɔ kù gũu titã. I fũu nɔ i naam wa ihɛ̃ ɲa. ³ Bii ine gɔ í bee ɲe í ni, na mii í ce ì waa fũu ɲa, i ni Lafɛ̃ɛi í nɛ bukaataɛ nɔ á sindo wa ihɛ̃ nsei.

⁴ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲɔi ine ɲau à koo. Nɔ à ba ama gbankeleu wa so si andɛi ile gɔ it̃i kpã̃a, ɲɔi à fũu wa. ⁵ Nɔ si inɔi ine ɲa iyi à wa beu ine gɔ ɲa à bee ɲa à ni, mii ì waa ce bɛ ɲa. Bɛirei í ce ì waa fũ ama gbankeleu ɲa. ⁶ ɲɔi à je ɲɲa si bei Jesu í fɔu wo. Nɔ ine ɲau à j̃ɔ̃ à nɛɔ. ⁷ ɲɔi à naaa Jesu ama gbankeleu wa. Nɔ à tɛ si ibɔ ɲɲa ɲa Jesu í bei í gũ antaɛ í buba si. ⁸ ɲɔi ine nkpɔ gɔ ɲa à tɛ jaɛ ɲɲa ɲa si kpã̃a, ine gɔ ɲa mɔ à da wua ɲa wa hai iko ɲa à waa tɔɔ si kpã̃au. ⁹ Ine ɲa iyi à waa cua Jesu do ine ɲa iyi à waa tooɛ fei à wasi ku dɔ̃ anu à waa ni, à waa saabuɛ. Aɔ̃ Lafɛ̃ɛ ku weɛɛ, awɔ iyi ì waa naa do irie *. ¹⁰ Ilaaɔ̃ ku weea bomma iyi wa naa. Ku weea bommai Davidi, bala nwa. Ka saabu Ilaaɔ̃ hee lele.

* 11:9 à waa saabuɛ do feei gereki hozanai à ya ni.

¹¹ Ɔɔi Jesu í to Zeruzalemu, í koo í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Ɔɔi í cɔ mii fei í kaakoɛ. Iyi í ye idũ wa dũ Ɔɔi í bɔ Betani do mɔcɔ maateeji Ɔɔu.

Jesu í ceekpe jii ndii figi
(Cɔ Matie 21:18-19)

¹² Iju kumáe Jesu do mɔcɔɛ Ɔɔa à waa ne hai Betani ku ba a bɔ Zeruzalemu má. Ɔɔi ari wa kpa Jesu. ¹³ Nɔ í hɔnne jii ndii figi gɔ do wuaɛ Ɔɔa. Ɔɔi wa bɔ ku cɔ mà á ba sie iso. Amma iyi í to kɔkɔɛ í ba wee wua Ɔɔai fei domi kù je waatii kusoi figi. ¹⁴ Ɔɔi í sɔ jii nɔu í ni, ine gɔ kaa je isoe má ajɔ kãma.

Nɔ mɔcɔɛ Ɔɔu à gbɔ ideu.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ
(Cɔ Matie 21:12-17; Luku 19:45-48; Zãa 2:13-22)

¹⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔ í lɔsi ku lele woo ta iwɔ Ɔɔa do woo ra iwo Ɔɔa iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia Ɔɔa do kitãi woo ta ankasiidi Ɔɔa. ¹⁶ Kù je ine kãma ku so aso gɔ si inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ be. ¹⁷ Ɔɔi í sinti ku kɔ ine Ɔɔu si cio í ni, à kɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nɔu ile bi ku tɔɔi ine feii á je. Amma iɛ wee ì coo bi ku tɔtɔi ile Ɔɔa.

¹⁸ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɔ Ɔɔa do woo kɔ ine Ɔɔa si wooda Ɔɔu à gbɔ ideu be, Ɔɔi à waa de kpãa iyi aa kpaɔ Jesu, domi à waa ce nɔje si na iyi í jɔ zamaau fei í biti do saabui cioɛ.

¹⁹ Iyi ale í le Ɔɔi Jesu do mɔcɔɛ Ɔɔa à fita hai inɔ iluu.

Idei Jesu do jii ngbe
(Cɔ Matie 21:20-22)

²⁰ Ɔɔi à waa lɔ daakɔ, nɔ à ye jii ndii figiu í gbɛ hee do icãɛ Ɔɔa fei. ²¹ Wee Pieɛ wa ye gigii mii Ɔɔa iyi í tako í ceu, Ɔɔi í sɔ Jesu í ni, Mɛɛtu, cɔ jii iyi ì ceekpeu í gbɛ. ²² Ɔɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ Ɔɔa í ni, i dasi Ilaaɔ naane Ɔɔa. ²³ Ntɔ ntɔ, bii ine gɔ í sɔ iri kutau ihɛ í ni, dede hai be i koo i dasi tenku nɔ kù waa sika sika si idɔɛ, bii í dasi naane, beɛbe mɔi á ce. ²⁴ Na iyi ihɛi n wa n sɔ Ɔɔe, mii iyi ì waa tɔɔ si kutɔɔ nɛ fei, i dasi naane iyi ì baa tã Ɔɔa nɔ beɛbe mɔi á ce nɛ. ²⁵ Waati iyi ì dede ì leekĩ ì waa bi i ce kutɔɔ Ɔɔa, bii ì nɛ ide gɔ do ine gɔ Ɔɔa i kpa idei kurara iyi í wa si gãmei iɛɔ Ɔɔa titã ku ba Baa nɛ mɔ iyi í wa lele ku kpa idei dulum du Ɔɔe. [²⁶ Amma bii iɛ taka nɛ i kù waa kpa idei kurara iyi ine Ɔɔa à ce nɛ, Baa nɛ mɔ iyi í wa lele kaa kpe idei kurara nɛ.]

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa
(Cɔ Matie 21:23-27; Luku 20:1-8)

²⁷ Ɔɔi à nɔi à bɔ Zeruzalemu má. Iyi Jesu wa dabii si bantumai kpasɛi Ilaaɔ Ɔɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ Ɔɔu do woo kɔ ine Ɔɔa si wooda Ɔɔu do ine ngbo Ɔɔu à naa bi tɛɛ, ²⁸ à beɛ à ni, mii Ɔɔa iyi ì waa ceu ihɛ, yooi í naɛ kpãa iyi ì waa cooɔ. Do yiikoi yooi ì waa cooɔ. ²⁹ Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, amu mɔ an bee nɛ ide gɔ. Bii ì yɔkɔ ì jɛem Ɔɔa, an sɔ nɛ ine iyi í nam yiiko n wa n ceɔ mii Ɔɔu ihɛ. ³⁰ Hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiɔ ine Ɔɔa inɔi. Hai bi Ilaaɔ de, ma hai bi amanɛ Ɔɔa. I jɛem Ɔɔa. ³¹ Nɔ à busi nɛ à waa ni, beirei aa ka jɛaa. Nɛi nɔ, bii à jɛaa à ni hai bi Ilaaɔi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zãa naane. ³² Bii à nɔ à ni hai bi amanɛ Ɔɔai, to. Wee à fɔ beɛbe si na iyi í jɔ à waa ce nɔi zamaau, domi zamaau fei í jesi iyi Zãa waliii kam kam. ³³ Ɔɔi í jɔ à jɛa Jesu à ni, a kù mà. Nɔ Jesu mɔ í sɔ Ɔɔa í ni, to, debei amu mɔ, n kaa n sɔ nɛ yiikoi ine iyi n wa n ceɔ mii Ɔɔu ihɛ.

12

Mɔndai gaanɔma laalɔ Ɔɔa
(Cɔ Matie 21:33-46; Luku 20:9-19)

¹ Si anyii nɔu, Jesu í lɔsi ku sɔ Ɔɔa ide do mɔnda. Í ni, ine gɔ í ce ikoɛ, í lɔ si jii ndii rezɛɛ Ɔɔa nɔ í ce kaa í kaakoɛɔ. Nɔ í ce bi ku fɔ inɔi isoe. Nɔ í cã tafa bii ku degbe ikou. Ɔɔi í so gaanɔma Ɔɔa í dasi Ɔɔa si ikou a maa logooɛ, í bei í bɔ ilu koo kpe be. ² Waati iyi jii nɔu í

so í to ku ka ηῶi í be woo ce ice gᵛ bi gaanaᵛma ηᵛau koo gba iyi í je ti ηḡu wa. ³ ηῶi à muu à cāa nᵛ à lelee í ne awo ngbe. ⁴ Nᵛ ilu ikou í be woo ce ice mmu má bi tu ηᵛa. ηῶi à bu ηḡu mᵛ nᵛ à cāa si irie. ⁵ Nᵛ í be amane meetasia nᵛ à cāa à kpaa. Bebebe à cea ine nkᵛo má. À cāa ine gᵛ ηᵛa nᵛ à kpa ine gᵛ ηᵛa mᵛ. ⁶ Nsei í gbe ama abíi ilu ileu iyi í bi jiida jiida. Nηui í be do ankāanyi í ni, aa jirima amam. ⁷ Amma waati iyi amaᵛeu wa to, woo ce ice ηᵛau à fᵛ aḡa duusᵛᵛ à waa ni, i cᵛ ine iyi á na ku je tubuu. Ka kpaa nᵛ tubuu ku baa ku je tu wa. ⁸ ηῶi à muu à kpaa nᵛ à soo à koo à nyᵛᵛ do alalai kaau.

⁹ ηῶi Jesu í ni, to, bebebe beirei ilu ikou takae á ce ηḡa. Á koo ku kpa ηᵛai nᵛ ku de ine mmu ηᵛa ku dasi ηᵛa ikou. ¹⁰ To, i kù cio kukᵛi idei Ilaaᵛu ηᵛa tengi bii í ni, Kuta iyi woo ma ηᵛa à kᵛsiu Nηui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹¹ Aᵛ Lafᵛᵛei í coo, nᵛ í mu wa biti.

¹² Iyi Jesu í fᵛ bebebe í tā ηῶi ine ngboi Zuifu ηᵛau à waa de Jesu ku mu, domi à mà na irii aḡai í kpa mᵛndaau. Amma si bei à waa ce ηḡoi zamaau, ηῶi í jᵛ à jᵛᵛ à ne.

Fiai lempoo ku sã

(Cᵛ Matie 22:15-22; Luku 20:20-26)

¹³ ηῶi ine ngboi Zuifu ηᵛau à be Farisi gᵛ ηᵛa do inei Herodu gᵛ ηᵛa bi Jesu a koo a lea taai ide. ¹⁴ Iyi à to bi tᵛᵛ nᵛ à sᵛᵛ à ni, Mᵛᵛtu, à mà iyi ì ya fᵛ ntᵛ. Bebebe mᵛi i kù waa ce ηḡoi ine gᵛ, domi i ci ya cᵛ ijui amane ηᵛa, amma ì waa kᵛ ine ηᵛa si idei Ilaaᵛ do ntᵛ. Í sã ka sã ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka maà sãa. ¹⁵ Amma Jesu í mà muafiti ηḡa, nᵛ í ni, beirei í ce ì waa leem taai ide ηᵛa. I naam kpekele akã wa n cᵛ ηᵛa. ¹⁶ ηῶi à naa akã wa. Nᵛ Jesu í bee ηᵛa í ni, fotooi yooi í wa si kpekeleu ihᵛ nᵛ irii yooi à kᵛ si. ηῶi à jᵛᵛᵛ à ni, ti Sezaai. ¹⁷ ηῶi Jesu í sᵛ ηᵛa í ni, to, i sã Sezaa iyi í je tᵛᵛ ηᵛa. Nᵛ i sã Ilaaᵛ mᵛ iyi í je tᵛᵛ ηᵛa. ηῶi ine ηᵛa à biti ntᵛ ntᵛ do yaase bei í fᵛᵛ ide.

Idei kujĩ iku ηᵛa

(Cᵛ Matie 22:23-33; Luku 20:27-40)

¹⁸ ηῶi Sadusi gᵛ ηᵛa à naa bi Jesu. Aḡai à ya maa ni iku ηᵛa a kaa jĩ. Iyi à to wa bi Jesu ηῶi à beee à ni, ¹⁹ Mᵛᵛtu, tako wo Moizi í kᵛ nwa í ni, bii ine gᵛ í ku í jᵛ aboe, nᵛ ηḡu do aboeu a kù ne ama, ifᵛᵛe ku so jaaᵛu ku ba ku bía igbãᵛ ama. ²⁰ Wee, ine meeje gᵛ ηᵛa à weᵛ iyi à je amai baa akã. Igbãᵛ ηḡa í so abo nᵛ í ku, ηḡu do aboe a kù ne ama. ²¹ ηῶi ine minjisiau í so jaaᵛu nᵛ ηḡu mᵛ í ku, kù ba ama. ηῶi ine meetasia mᵛ í ce bebebe má. ²² Nᵛ aḡa meeje iyi à so abou fei à kù, baa ine akã ηḡa kù ba ama. Si anyi ηḡa, ηῶi abou mᵛ í na í ku. ²³ To, aḡᵛ iyi iku ηᵛa aa na a jĩ, aboi yoo ηḡai á je, si bei aḡa meejeu fei à soo aboi. ²⁴ ηῶi Jesu í je ηḡa í ni, ì waa rara ηᵛai si na iyi í jᵛ ì kù mà gbugbãi Ilaaᵛ ηᵛa hee ma je mii iyi kukᵛi idee wa fᵛ. ²⁵ Ntᵛ ntᵛ, si waati iyi iku ηᵛa aa na a jĩ, waati bebebe inemᵛko do inaabo ηᵛa a kaa so nḡe má, amma aa yei bei amaleka ηᵛa. ²⁶ Iyi í je ti idei kujĩ iku ηᵛa, Moizi í kᵛ si tiaᵛ tengi bii wa fᵛ idei ama jĩ nᵛ. Tengi bei Ilaaᵛ í sᵛᵛ ide gᵛ. Í ni ηḡu Aᵛ Lafᵛᵛei Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zakᵛbu. I kù cio ideu be ηᵛa? ²⁷ Bii Ilaaᵛ í ni ηḡu í je Lafᵛᵛei ine gᵛ ηᵛa iyi à kù, iyi be wa nyisi iyi ine ηᵛau à weᵛ baa bii à ku. Ntᵛ ntᵛ, Ilaaᵛ kù je Lafᵛᵛei iku ηᵛa, Lafᵛᵛei ine ηᵛa iyi à weᵛi. Debei i kù ye iyi ì wa si kurara nla nla ηᵛa?

Wooda iyi í re

(Cᵛ Matie 22:34-40; Luku 10:25-28)

²⁸ ηῶi ine akã woo kᵛ ine ηᵛa si wooda ηᵛau í gᵛᵛ à waa ce kakᵛᵛu. Í ye iyi Jesu í jᵛᵛ Sadusi ηᵛau í ce nᵛᵛᵛ. ηῶi í bᵛ bi Jesu í beee í ni, si wooda ηᵛau fei yoomai í re. ²⁹ ηῶi Jesu í jᵛᵛ í ni, wooda iyi í reu wee. I de itĩ i gᵛᵛ, inḡe inei Izireli ηᵛa. Ilaaᵛ Lafᵛᵛ nwa, ηḡu akã í je Lafᵛᵛ. ³⁰ Bi Aᵛ Lafᵛᵛᵛ do idᵛᵛ fei, do lasabue fei, do gbugbãᵛ fei. ³¹ Minjisiau wee. Bi ine mmu ηᵛa bei ì bi araᵛ. Wooda gᵛ kù weᵛ iyi í re bebebe má. ³² ηῶi woo kᵛ ine ηᵛa si woodau í sᵛ Jesu í ni, í sã Mᵛᵛtu. Ide iyi ì fᵛu ntᵛi. Ilaaᵛ akã í weᵛ, nᵛ Lafᵛᵛ gᵛ kù weᵛ má bii kù je ηḡu akãu. ³³ Amanᵛ ku bi Ilaaᵛ do idᵛᵛ fei, do lasabue fei, do gbugbãᵛ fei, nᵛ ku bi ine

ɲa bei í bi araε, ine nɲu bei í s̄ia í re kuwee iyi à ya jo si ina fei s̄a s̄a do kuwee ɲa iyi à gbe fei. ³⁴ Iyi Jesu í ye í je do lasabu jiida, ɲɔi í s̄ɔ́ í ni, í gbe keeke i jesi Ilaaɔ́ ku je ilaalue.

Si anyii nɲu, ine k̄ama kù je ku bee Jesu ide gɔ́ má.

Davidi do ine iyi Ilaaɔ́ í cica

(Cɔ́ Matie 22:41-46; Luku 20:41-44)

³⁵ Si anyii nɲu, Jesu í wasi ku k̄a ine ɲa si cio inɔ́ bantumai kpas̄ei Ilaaɔ́ nɔ́ í bee ɲa í ni, beirei í ce woo k̄a ine ɲa si wooda ɲau à ni ine iyi Ilaaɔ́ í cicau t̄okui ilaalu Davidii.

³⁶ Davidi takae í f̄ɔ́ do gbugb̄ai Hundi Ilaaɔ́ í ni,

Aɔ́ Laf̄έ í s̄ɔ́ Laf̄έm í ni,

Buba si awɔ́ n̄jem,

Hee n ce mb̄εε ɲa bi ku lesi is̄εε.

³⁷ Nɔ́ Jesu í ni má, to, bii Davidi takae wa kpoo Laf̄έ, beirei á ce ku je t̄okue má.

I mu ara n̄je do woo k̄a ine ɲa si wooda ɲa

(Cɔ́ Matie 23:1-36; Luku 20:45-47)

Nɔ́ zamaa nk̄pɔ́ gɔ́ wa gbɔ́ idei Jesu do inɔ́ did̄ɔ́. ³⁸ Wa s̄ɔ́ ɲa si cioeu wa ni, i mu ara n̄je do woo k̄a ine ɲa si wooda ɲau, aɲa iyi à ya bi a maa dabii do jaba ɲau nɔ́ à bi ine ɲa a ya ce aɲa f̄ɔ́ do jirima si bantuma. ³⁹ À ci ya bi kaa kit̄ai ine ngbo ɲa ile bi ku ce kut̄ɔ́ɔ́, do inya sinte bi ku ce jingau ɲa. ⁴⁰ À ya takii jaaɔ́ ɲa a gba mii ndu ɲa ɲa fei, nɔ́ à ya maa ce kut̄ɔ́ sis̄ɔ́ ku ba a ye ɲa n̄ju ak̄a. Na ɲɔi í j̄ɔ́ ijuukp̄a ɲa á la ku caa.

Idei fia iyi abo jaaɔ́ gɔ́ í dasi

(Cɔ́ Luku 21:1-4)

⁴¹ ɲɔi Jesu í koo í buba k̄ak̄ai k̄pakoi k̄ɔletiu wa cɔ́ bei ine ɲa à waa dasi fia. Ilu fia gɔ́ ɲa à dasi fia nk̄pɔ́. ⁴² ɲɔi jaaɔ́ ilu are gɔ́ m̄ɔ́ í naa, ɲɔi í dasi k̄pek̄ele keeke minji gɔ́ ɲa iyi kù re baa dala. ⁴³ ɲɔi Jesu í k̄pe m̄ɔ́c̄e ɲau í s̄ɔ́ ɲa í ni, nt̄ɔ́ nt̄ɔ́, jaaɔ́ ilu areu í dasi fia si k̄pakoi k̄ɔletiu ih̄έ í re ine fei, ⁴⁴ domi aɲa fei, iyi í lesi antai fia ɲa ɲa à dasi, amma abou baa do iyi í je ilu are, í dasii andi iyi í ne fei, nk̄ama kù gbea iyi á maa w̄ε̄ɔ́ má.

13

Jesu wa f̄ɔ́ idei kpas̄ei Ilaaɔ́ ku l̄εge

(Cɔ́ Matie 24:1-2; Luku 21:5-6)

¹ ɲɔi Jesu wa fita wa hai bantumai kpas̄ei Ilaaɔ́ nɔ́ m̄ɔ́c̄ɔ́ ak̄aε gɔ́ í ni, M̄ε̄tu, cɔ́ bei kpas̄ei Ilaaɔ́ ih̄έ í la nɔ́ à maa do kuta kus̄ia ɲa. ² ɲɔi Jesu í ni, ì waa ye ile nla ɲau ih̄ε̄? Kuta baa ak̄a kaa na ku maa lesi n̄je be má, aa kekeε mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ank̄anyu

(Cɔ́ Matie 24:3-14; Luku 21:7-19)

³ ɲɔi Jesu í koo í buba si iri kutai Olivieu wa cɔ́ ikpa kpas̄ei Ilaaɔ́. ɲɔi Pieε do Zaaki do Z̄aa do Anderee à wa bi Jesu aɲa ɲa. ɲɔi à beε à ni, ⁴ s̄ɔ́ wa waatii iyi mii n̄u be á ce. Nyinda yoomai aa ka ye ka ba ka má iyi waatii í to.

⁵ ɲɔi Jesu í je ɲa í ni, i ce laakai ɲa ine gɔ́ ku maà na ku d̄i iju n̄je, ⁶ domi ine ɲa iyi aa na a maa naa ak̄a ak̄a a maa ni aɲai à je ine iyi Ilaaɔ́ í cicau aa kp̄ɔ́. Aa d̄i ijui ine nk̄pɔ́. ⁷ Bii ì gbɔ́ ibai iḡu am̄εε am̄εε ɲa do baau iḡu ɲa hee j̄ij̄i i maà j̄ɔ́ id̄ɔ́ n̄je ku dede, domi í gbe mii ɲau be fei ku cei. Amma kù nɔ́ kù je waatii ank̄anyiu be tit̄a. ⁸ Dimi gɔ́ ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa, nɔ́ ilaalu gɔ́ ɲa m̄ɔ́ aa maa ja do ilaalu mmu ɲa. Nɔ́ ile á yaya si ilu gɔ́ ɲa, nɔ́ ari á ce. N̄ju be á yei bei ara kuro sinte b̄as̄i ku bei ku bí.

⁹ Amma īje taka n̄je i ce laakai. Aa na a mu n̄je a koo a na woo kiiti ɲa, nɔ́ a t̄ε n̄je kp̄ɔ́ɔ́ ile bi kut̄ɔ́ɔ́ ɲa. Nɔ́ aa b̄ɔ́ n̄je bi ilaalu ɲa do bi ilu ile ɲa na irim ku ba i je ɲa s̄ε̄ɔ́ ɲa. ¹⁰ Amma í gbe a waazoa ine ɲa laabaau jiidai Ilaaɔ́ si dimi fei waatii ank̄anyiu ku bei ku to wa. ¹¹ Waatii iyi à mu n̄je à waa b̄ɔ́ ku na woo ce kiiti ɲau, i maà ti i biti do ide iyi aa f̄ɔ́ ɲa, amma bii awaatiu í to i f̄ɔ́ ide iyi í naa n̄je si id̄ɔ́. Nɔ́ ide ɲa iyi aa f̄ɔ́ ɲa kaa je ide n̄je, Hundi Ilaaɔ́i á f̄ɔ́. ¹² Ine gɔ́ ɲa aa zamba if̄ɔ́ ɲa ɲa walak̄ɔ́ igb̄a ɲa ɲa ku

ba a kpa ɲa. Bɛɛbɛ mɔi baa ɲa aa maa cea ama ɲa ɲa. Amu ɲa mɔ aa dede si baa ɲa ɲa ku ba a kpa ɲa. ¹³ Inɛ fei á cé ɲɛi na irim. Amma inɛ iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba.

Faajii ide laalo iyi í ya bɛjɛ mii ɲa
(Cɔ Matie 24:15-28; Luku 21:20-24)

¹⁴ Nɔ Jesu í ni má, aa yɛ mii laalo iyi wa bɛjɛ mii ɲa tengi bii kù jɔ ku wa ɲa. Inɛ iyi wa cio idei mii laalo ku ce laakai ku gbɔɔ sã sã. Waati bɛɛbɛ inɛ ɲa iyi à wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ɲau. ¹⁵ Nɔ inɛ iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maà bɔ ngɔgɔ ku so inɔ ileɛ. ¹⁶ Nɔ inɛ mɔ iyi í wa iko ku maà nyi kpasɛ koo so kumbooɛ má. ¹⁷ Waatii bɛɛbɛ wahalai bãasí ɲa do ayawo ɲa á caa mɔm. ¹⁸ I ce kutɔɔ ɲa ku ba ide sãmiu bɛ ku maà je si sukui tütü. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, ajɔ ɲɲu wahala nla nlaí á naa iyi a kù yɛ dimiɛ hai sinte waati iyi Ilaaɔ í taka andunya hee ku baa nsei. Nɔ a kaa ka yɛ dimiɛ má hee do ajɔ fei. ²⁰ Nɔ bii Aɔ Lafɛɛ kù jile si ɲɲu ku kaye kukpɔi ajɔu wo inɛ gɔ kaa wɛɛ má. Amma í kayɛɛ na irii inɛ ɲa iyi í cicau.

²¹ Waati bɛɛbɛ bii inɛ gɔ í sɔ ɲɛ í ni, i cɔ, inɛ iyi Ilaaɔ í cicau í wa ihɛ, walakɔ inɛ mmu gɔ ku ni í wa ihɔ, i maà dasi lafɛɛ naanɛ. ²² Inɛ gɔ ɲa aa na a naa akã akã a maa ni aɲai à je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau walakɔ a ni aɲai à je walii ɲa amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ɲa ku ba a dī hee do ijui inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í cicau bii aa yɔkɔ. ²³ To, iɲɛ, i máa ce laakai ɲa. Na ɲɔi í ce n̄ wa n sɔ ɲɛ fei ndɛɛ do njuma.

Kunaaí Amai Amanɛ
(Cɔ Matie 24:29-31; Luku 21:25-28)

²⁴ Amma si ajɔ ɲɲu si anyii wahalau, inunu á kuku inya, cukpa mɔ kaa má inya má, ²⁵ andaiya ɲa aa cuku wa hai lele, nɔ gbugbãí lele ɲa a yaya. ²⁶ Waati bɛɛbɛ inɛ ɲa aa yɛ amu Amai Amanɛ, n̄ wa n naa si kudüi ijí do gbugbã nla gɔ do amboe. ²⁷ Si anyii ɲɲu, an bɛ amaleka ɲa wa si andunya gonta mɛɛu. Aɲai aa bɔ bii fei a tɔtɔɔ inɛ ɲa iyi n̄ cicau. Aa tɔtɔɔ ɲa si andunyau fei.

Yaase iyi jī ndii figi wa nyisi
(Cɔ Matie 24:32-35; Luku 21:29-33)

²⁸ Jesu í ni, i cɔ mii iyi jī ndii figi wa kɔ ɲɛ si ɲa. Bii ì na ì yɛ amaawɔɛ ɲa à sinti ku wu wua kpɔtɔɔ ì ya mà iyi atɛ í maai wa mbe. ²⁹ Bɛɛbɛ mɔi, bii ì yɛ mii ɲau bɛ fei wa ce, i mà ɲa iyi kubaai amu Amai Amanɛ kaa kpe má, ajɔu í maai wa mɔm. ³⁰ Ntɔ ntɔ, n̄ wa n sɔ ɲɛi, kù je inɛi nsei ɲa feii aa ku ideu ku bɛi ku ce. ³¹ Lele do ile fei á na ku tã, amma idem ɲa kaa tã pai.

Ilaaɔ ɲɲu akãí í mà ajɔ iyi mii ɲau á ce
(Cɔ Matie 24:36-44)

³² Jesu í sɔ ɲa má í ni, inɛ kãma kù mà waatiu hee ma je ajɔ iyi mii ɲau á ce, baa amaleka ɲa iyi à wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaɔ Baaba ɲɲu akã. ³³ I ce laakai ɲa, i ya maa cɔ kpãa nɔ i ya ce kutɔɔ ɲa si na iyi í jɔ i kù mà waati iyi ajɔu á to wa ɲa. ³⁴ Á yɛi bɛi inɛ iyi wa bɔ ilu nɔ í jɔa woo ce icɛɛ ɲa kpasɛɛ í na inɛ fei icɛɛ, nɔ í sɔ woo degbe andɛ koofau ku maa cɔ kpasɛu. ³⁵ Si na iyi í jɔ i kù mà ɲa ma alei ilu kpasɛu á na ku to wa walakɔ idü laja, walakɔ waatii kukɔi jɛɛ, walakɔ daadaakɔ, na ɲɲu, i máa cɔ kpãa ɲa, ³⁶ ku ba ku maà naa ku ba ɲɛ ì waa sī njoo ɲa, nɔ ku maà naa ku boe ɲɛ. ³⁷ Ide iyi n̄ wa n sɔ ɲɛu ihɛ, ɲɲu mɔi n̄ wa n sɔ inɛ fei. I máa cɔ kpãa ɲa.

14

Inɛ ngbo ɲa à waa busi nje a kpa Jesu
(Cɔ Matie 26:1-5; Luku 22:1-2; Zãa 11:45-53)

¹ Si afei ajɔ minji jingauí lku ku kua do ti Pɛɛ hai nɛ lefee á to wa. ɲɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à waa dɛ kpãa bɛi aa ce a mu Jesu do bisi a kpaa. ² Amma à waa ni, kù sã ku je si ajɔi jingauu ku ba hoyaa hoyaa ku maà dede si zamaau.

Abo gɔ́ í fāsi irii Jesu tulare

(Cɔ́ Matie 26:6-13; Zāa 12:1-8)

³ Jesu í wa Betani kpasēi Simɔ́o iyi í tako í ce bɔ́oɔi dintɛu, ɲɔi abo gɔ́ í lɔ́ wa bi tɛɛ waati iyi à waa jɛ. Wa mu ama caka ku sīa gɔ́ iyi à ce do abatii, iyi í nɛ tulare ku nɛ fia iyi à ce do ikpoi naadi. Tulareu í bei í caada. ɲɔi í lɛgɛ ama cakau nɔ́ í fāsi tulareu si irii Jesu.

⁴ Nɔ́ inɛ gɔ́ ɲa à wa bɛ. À sɔ́ ɲjɛ do idɔ́kɔ́ à waa ni, na mii í ce abou ihḗ í koo í ce asɔ́oɔi tulareu ihḗ. ⁵ Aa ka taai wo zakai fia icei adɔ́ akā́ nɔ́ ka mua ilu are ɲa. ɲɔi à waa la si abou do kugaabu. ⁶ Amma Jesu í ni, i jɔ́ abou. Na mii í ce ì waa yɛ taaleɛ ɲa. Mii jiidai í ceem bɛ. ⁷ Ntɔ́ ntɔ́, ilu are ɲa aa maa wɛɛ do ɲjɛ waati kāmā fei, nɔ́ waati iyi ì bi fei aa yɔ́kɔ́ i ce ɲja jiidā ɲa, amma amu n kaa n na n wɛɛ do ɲjɛ hee do ajɔ́ fei. ⁸ Abou í ce andi gbugbāɛ iyi á yɔ́kɔ́ mbe, í fāsi aram tulare do njuuma bḗi à ya fāsi arai iku ɲa a bei a si ɲa. ⁹ Ntɔ́ ntɔ́, tengi bii inɛ ɲa aa koo a maa waazo laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihḗ í ce a maa yeð gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ́ Matie 26:14-16; Luku 22:3-6)

¹⁰ ɲɔi Zudasi Isikariɔ́ti, inɛ akā́i mɔ́cɔ́ maateɛji ɲau, í bɔ́ bi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲau í ni ɲɲu á da ɲja Jesu si awɔ́. ¹¹ Iyi à gbɔ́ ideu, ɲɔi inɔ́ ɲja í dɔ́ nɔ́ à ni aɲa aa muaa fia. ɲɔi Zudasi wa dɛ kpā́a bḗi á ce ku zambað Jesu ku na inɛ ɲau.

Jesu wa jɛ jingauɛ Iku ku kua do mɔ́cɔ́ɛ ɲa

(Cɔ́ Matie 26:17-25; Luku 22:7-14, 21-23; Zāa 13:21-30)

¹² Si ajɔ́ sintei jingauɛ Pɛɛ hai nɛ lefeeu, si waati iyi inɛ ɲa à ya saka angudāi jingauɛ Iku ku kua a ceð kuwee, ɲɔi mɔ́cɔ́i Jesu ɲau à beɛɛ à ni, iwoi ì bi kaa ceɛɛ ijɛi jingauu.

¹³ ɲɔi í bɛ amanɛ minji si inɔ́i mɔ́cɔ́ɛ ɲau í sɔ́ ɲa í ni, i bɔ́ inɔ́ ilu, aa yɛ mɔ́kɔ́ gɔ́ wa so inyi jɔ́lɔ́. I tooɛ. ¹⁴ Mɔ́kɔ́u á koo ku lɔ́ kpasḗ gɔ́. Kpasḗ bii á lɔ́u, i koo i sɔ́ ilu kpasḗu i ni ɲa, Mɛɛtu í ni ka beɛɛ ile bii ɲɲu á jɛ jingauɛ Iku ku kua do mɔ́cɔ́i ɲɲu ɲa. ¹⁵ Mɔ́kɔ́u á bɔ́ð ɲɛ si antai ile ku kpeke gɔ́ nɔ́ á nyisi ɲɛ ilaawa nla gɔ́ iyi à ce sɔ́lɔ́i fei ndɛɛ tã. Bei aa ce nwa sɔ́lɔ́i jingauu ɲa. ¹⁶ ɲɔi mɔ́cɔ́ ɲau à dasi kpā́a à nɛ. Iyi à to inɔ́ iluu nɔ́ à yɛ ideu í ce bei Jesu í sɔ́ ɲau, ɲɔi à ce ijɛi jingauu bɛ.

¹⁷ Iyi ale í lɛ, ɲɔi Jesu í to wa do mɔ́cɔ́ maateɛji ɲau. ¹⁸ Waati iyi à waa jɛ ɲɔi Jesu í ni, ntɔ́ ntɔ́, inɛ akā́ ɲjɛ iyi awɔ́ð à waa jɛ, ɲɲui á zambam. ¹⁹ ɲɔi inɔ́i aɲa fei í fɔ́, nɔ́ à wasi ku beɛɛ akā́ akā́ à waa ni, isa kù jɛ amu ya. ²⁰ ɲɔi Jesu í jɛ ɲja í ni, si inɔ́i ɲjɛ maateɛjiu, inɛ akā́ ɲjɛ á gūsi pɛɛ si inɔ́ jɛɛ awɔ́ð ajɔ́. Lafɛ́i á zambam. ²¹ Do ntɔ́ amu Amai Amanɛ an ku si bei kukɔ́i idei Ilaaɔ́ wa fɔ́. Amma inɛ iyi á zambam á yɛ ijuukpā́ nla nla. Á tiaa inɛɛu bii í jɛ a kù búu mɔ́m wo.

Ijɛ iyi aa ka yeð gigii ikui Jesu

(Cɔ́ Matie 26:26-30; Luku 22:14-20; Kɔ́r. 1, 11:23-25)

²² Waati iyi à waa jɛ, ɲɔi Jesu í so pɛɛ í saabu Ilaaɔ́ titā́ í bei í bububué í na mɔ́cɔ́ɛ ɲau í ni, i gba ɲa. Iyi ihḗi í jɛ aram. ²³ ɲɔi í so kɔ́ɔ́fu má si bii à dasi vɛɛ́ í saabu Ilaaɔ́ nɔ́ í na ɲa aɲa fei à mɔ́. ²⁴ ɲɔi í sɔ́ ɲa í ni, iyi ihḗi í jɛ ɲjem. ɲɲui í jɛ nyindai akabuu iyi Ilaaɔ́ í dī do amanɛ ɲa. An nikā́ɛ na irii dulum dii inɛ nkɔ́. ²⁵ Ntɔ́ ntɔ́, n kaa n mɔ́ atɛ́ vɛɛ́ má í gbɛ hee ajɔ́ iyi an mɔ́ vɛɛ́ titɔ́ si andunya titɔ́i Ilaaɔ́. ²⁶ Si anyiɛ à kɔ́ iri ɲa nɔ́ à fita à bɔ́ iri kutai Olivie ɲa.

Jesu wa fɔ́ iyi Píɛɛ á jã ku ni kù mà ɲɲu

(Cɔ́ Matie 26:31-35; Luku 22:31-34; Zāa 13:36-38)

²⁷ ɲɔi Jesu í sɔ́ mɔ́cɔ́ɛ ɲa í ni, ɲjɛ fei aa nyið anyi na irim. Bḗi Ilaaɔ́ í fɔ́ si kukɔ́i ideɛ, beɛbeɛi á ce. Í ni ɲɲu á kpa woo degbeu nɔ́ angudā́ ɲau a fangaa bii fei. ²⁸ Amma an jī hai si bale nɔ́ n cua ɲjɛ n bɔ́ ilei Galilee. ²⁹ ɲɔi Píɛɛ í sɔ́ó í ni, baa bii inɛ fei wa nyið anyi na iriɛ, amu n kaa n nyið anyi pai. ³⁰ ɲɔi Jesu í sɔ́ó í ni, ntɔ́ ntɔ́, nnyi, idūuyi mɔ́m, hee ajɛɛ ku maa kɔ́ isɛ gbɛɛji, aa jã isɛ gbɛɛta i ni i kù mà́m. ³¹ Amma bḗi Jesu wa fɔ́, beɛbeɛ mɔ́i

Piɛɛ í ya fɔ hee lele ku ni, n kaa n kɔsiɛ pai, baa bii í jɛ an ku do awɔ ajɔi. Ŋɔi aŋa fei à fɔ bɛɛbɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ Gɛsɛmanee

(Cɔ Matie 26:36-46; Luku 22:39-46)

³² Ŋɔi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à bɔ inya gɔ iyi à ya kpe Gɛsɛmanee. Iyi à to bɛ nɔ í sɔ ŋa í ni, i buba ihɛ titã ŋa n koo n ce kutɔɔ wa. ³³ Ŋɔi í gbã Piɛɛ do Zaaki do Zãa à bɔ waju. Nɔ njo í muu hee araɛ fei í rɔ. ³⁴ Ŋɔi í sɔ ŋa í ni, inɔ ku fɔ í naa sim nla nla hee wa bi ku kpam. I wa ihɛ, i wɔ njoo ŋa. ³⁵ Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋɔi í bɔ waju keeke í koo í sɛɛbata ile wa ce kutɔɔ, bii á ce, wahalau ku jĩdɔ nɲu. ³⁶ Wa ni, Baam, aa yɔkɔ i ce mii fei. Jɔ wahalau ihɛ ku jĩim. Amma do nɲu fei, ku maà ti ku je ti idɔɔbim, jɔ idɔɔbie ku ce.

³⁷ Si anyie ŋɔi í nyi wa bi mɔcɔ mɛɛta ŋau í ba ŋa à waa sɪ njoo. Ŋɔi í bee Piɛɛ í ni, Simɔɔ, ì waa sɪ njooi? Debei, i kù yɔkɔ i kù wɔ njoo baa lɛɛu akã? ³⁸ I wɔ njoo nɔ i maa ce kutɔɔ ŋa ku ba i maà dasi kulelei inɛ ŋa. Idɔi amanɛ í bi, amma araɛ í kua gbugbãɛ. ³⁹ Ŋɔi í nyi má í koo í ce kutɔɔ si ide akãu. ⁴⁰ Iyi í nyi wa bi tu ŋa má, nɔ í ba ŋa à waa sɪ njoo má, domi njoo wa kpa ŋa. Iyi í jĩ ŋa nɔ a kù mà bei aa sɔɔ má.

⁴¹ Ŋɔi í nyi í koo í ce kutɔɔ má nɔ í baa bi tu ŋa ise gbɛɛtasiaɛ í bee ŋa í ni, ì sũ ì waa sɪmi ŋai hee nsei? Í to bɛɛbɛ. Wee, awaatiu í to tã, iyi aa mu amu Amai Amanɛ, á daa ilu dulum ŋa si awɔ. ⁴² Wee, inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede ka kòo ŋa.

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Luku 22:47-53; Zãa 18:3-12)

⁴³ Iyi Jesu wa fɔ bɛɛbɛ, gbakã ŋɔi Zudasi, inɛ akãi mɔcɔ maateɛji ŋau, í to wa. Zamaa nla gɔ wa tooɛ wa à waa mu taakuba ŋa do golo ŋa. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ŋau do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋa do inɛ ngbo ŋau à bɛ ŋa wa. ⁴⁴ Waati iyi Zudasi í dasi idɔ nɲu ku zamba Jesuu, í sɔ inɛ ŋau nyinda gɔ iyi nɲu á ce. Í ni, inɛ iyi an koo n ya n baabaɛ, lafɛɛ mbe. I muu dim dim i nɛɛ ŋa. ⁴⁵ Hai Zudasi í to wa gbakã, í sɛkɛɛ si Jesu í ni, Mɛɛtu. Ŋɔi í baabaɛ. ⁴⁶ Ŋɔi inɛ ŋau à to Jesu awɔ à muu. ⁴⁷ Ŋɔi inɛ akãi mɔcɔ ŋau í yɔ taakubaɛ í cafe itĩi amaacei woo wee nlaɪ Ilaaɔu í buu. ⁴⁸ Ŋɔi Jesu í bee ŋa í ni, amui ì naa ku mu ŋa do taakuba do golo ŋa bei woo ce ile? ⁴⁹ Ñ ya n wa si inɔ nɲɛ ajɔ fei n maa n kɔ inɛ ŋa si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ i kù mum ŋa. Amma nɲu ŋau bɛ fei í ce ku ba kukɔi ideɪ Ilaaɔ ku kɔ. ⁵⁰ Ŋɔi mɔcɔ ŋau fei à jɔɔ à sa.

⁵¹ Ŋɔi ama awaasũ gɔ mɔ wa too Jesu, wa kpaka acɔ. Ŋɔi inɛ gɔ wa dɛ ku muu, ⁵² amma í sa basɪ í jɔ acɔu.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ŋa

(Cɔ Matie 26:57-68; Luku 22:54-44, 63-71; Zãa 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ŋɔi à bɔdɔ Jesu bi woo wee nlaɪ Ilaaɔu. Tengi bei inɛ ngboi woo wee ŋau do inɛ ngbo ŋau do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau à tɔtɔɔ. ⁵⁴ Nɔ Piɛɛ í wa hee jĩjĩ wa too Jesu wa do anyi hee í bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nlaɪ. Ŋɔi í buba bɛ do woo degbe andɛ koofa ŋau, wa nyia kɔkɔi ina.

⁵⁵ Waati nɲu inɛ ngboi woo wee ŋa do igbei woo kiiti ŋau fei à waa dɛ ide gɔ iyi aa yeɔ taaleɪ Jesu a ba a kpaa. Amma a kù ba. ⁵⁶ Inɛ nkɔɔ í wasi ku máa ide, amma ide nɲa kù waa so nɲɛ. ⁵⁷ Ŋɔi inɛ gɔ ŋa à dede à máa ide à ni, ⁵⁸ à gbɔ iyi í ni nɲu á lɛɛɛ kpasɛi Ilaaɔu nɔ si afei ajɔ mɛɛta nɲu á be ku ma mmue iyi kaa je do awɔi amanɛ. ⁵⁹ Amma baa si bɛ, ide nɲa kù so nɲɛ. ⁶⁰ Ŋɔi woo wee nlaɪ í dede í leekɪ si wajui aŋa fei, nɔ í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gɔ? Ide mii inɛ ŋau ihɛ à waa yeɔ taaleɛ. ⁶¹ Amma Jesu wa cokoe, kù fɔ ide gɔ. Ŋɔi woo wee nlaɪ í beɛɛ má í ni, awɔi ì je inɛ iyi Ilaaɔ í cica, Amai Ilaaɔ? ⁶² Ŋɔi Jesu í jɛaa í ni, oo, amui. Nɔ aa ye ŋa amu Amai Amanɛ ñ wa n buba si awɔ nɲɛi Ilaaɔ ilu gbugbã fei. Nɔ ajɔ akã aa na i yem ŋa ñ wa n naa si kudũi jĩ má. ⁶³ Ŋɔi woo wee nlaɪ í ga ibɔɛ ku nyisiɔ idɔɔkɔɛ. Nɔ í ni, a kù waa dɛ sie ilu sɛɛda kãma má. ⁶⁴ Ì gbɔ bei wa bu Ilaaɔ ŋa. Beirei ì ye a cea mɔkɔu ŋa. Ŋɔi aŋa fei à ye taaleɛ à ni a kpaa.

⁶⁵ Ŋɔi inɛ gɔ ŋa à wasi ku tusi Jesu antɔ gbakã nɔ à bii ijue à bei à waa daa kutu à beɛɛ à waa ni, awɔ walii, sɔ wa inɛ iyi í cãɛ. Ŋɔi sooge ŋau à mu Jesu à wasi ku sambalɛ.

Piɛɛ í jǎ í ni n̄ɲu kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:69-75; Luku 22:56-62; Zǎa 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Waati iyi Piɛɛ í wa bantumai kpasɛ̄u, ɲɔi ine akǎi ama inaabo woo ce icei woo wee nlai Ilaaɗu í naa be. ⁶⁷ Iyi í ye Piɛɛ wa nyia, ɲɔi í cɔɔ sɛɛ í ni, awɔ mɔ, ì tako ì weɛ do Jesu inei Nazaretiu. ⁶⁸ Amma í jǎ í ni, n kù màa fɔ́, n kù gbɔ ide iyi ì waa fɔ. ɲɔi í fita í bɔ ikpa ande kabau. Waati beɛbei jɛɛ wa kɔ. ⁶⁹ ɲɔi ama inaabo woo ce iceu í yɔɔ be má, ɲɔi í wasi ku sɔ́ ine ɲa iyi à wa beu wa ni, inɛɛu ihɛ́ ine akǎ ɲɲai. ⁷⁰ ɲɔi Piɛɛ í jǎ má. Iyi í kpe keeke, ɲɔi ine ɲa iyi à wa beu à sɔ́ Piɛɛ à ni, ntɔ ntɔ, awɔu ine akǎ ɲɲai, domi awɔ mɔ inei Galileei. ⁷¹ ɲɔi Piɛɛ í ceekpe í ni, n kù mà mǎkɔ iyi ì waa fǎau be ɲa. ⁷² Be gbakǎ ajɛɛ í kɔ ise gbeejisiaɛ. ɲɔi Piɛɛ í ye gigii ide iyi Jesu í sɔ́u wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ ise gbeeji aa jǎ ise gbɛeta i ni i kù mà̄m. ɲɔi Piɛɛ í lɔsi ku kpata.

15

À bɔ̀d Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Luku 23:1-5; Zǎa 18:28-38)

¹ ɲɔi daadaakɔ ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲau do ine ngbo ɲau do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau do ine ɲa iyi à gbe si igbei woo kiiti ɲau fei à tɔtɔ̀ à wǎa ideu ajɔ. Nɔ̀ à dǐ Jesu à koo à daa Pilati si awɔ. ² ɲɔi Pilati í beɛɛ í ni, awɔi ì je ilaalui Zuifu ɲa? Nɔ̀ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei ì fɔ. ³ ɲɔi ine ngboi woo wee ɲau à má Jesu ide ikǎ ikǎ fei. ⁴ ɲɔi Pilati í beɛɛ má í ni, i kù waa fɔ ide gɔ? I kù gbɔ bei à waa nie? ⁵ Amma Jesu kù je ide kǎma má hee biti í mu Pilati.

À ye taalei Jesu a ba a kpāa

(Cɔ Matie 27:15-26; Luku 23:13-25; Zǎa 18:39-19:16)

⁶ Wee si jingauí Iku ku kua fei Pilati í ya j̀d inei piisɔ́ akǎ iyi zamaa í bii. ⁷ Wee ine gɔ í wa ile piisɔ́ be do kpaasie ɲa si na iyi í j̀d à kpa ine gɔ si waatii ide ku kɔ ɲɲa. Iriɛi Barabasi. ⁸ ɲɔi zamaau í bɔ bi Pilati à waa tɔɛ ku cea aɲa bei í ya ce ɲɲa adɔ́ fei si jingauu. ⁹ ɲɔi Pilati í bee ɲa í ni, ì bi n j̀d ɲɲe ilaalui Zuifu ɲau ɲa? ¹⁰ Í fɔ beɛbei si na iyi í j̀d wa mà sǎa sǎa iyi na igui í j̀d ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲau à daa ɲɲu Jesu si awɔ. ¹¹ Amma ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲau à wasi ku mante zamaau à ni a sɔ́ Pilati ku nya ɲɲa Barabasi. ¹² Nɔ̀ Pilati í bee ɲa má í ni, to, beirei ì bi n cea ine iyi ì ya maa kpe ilaalui Zuifu ɲau. ¹³ ɲɔi à dɔ́ anu à ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ¹⁴ Nɔ̀ Pilati í bee ɲa í ni, laalɔ yoomai í bei í ce. Amma béi Pilati wa fɔ fei, beɛbe mɔi ine ɲau à ya dɔ́ anu hee lele a ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ¹⁵ Si na iyi í j̀d Pilati í bi ku ce iyi á dɔ́a zamaau si, ɲɲui í j̀d í nya ɲɲa Barabasi nɔ̀ í mu Jesu í j̀d à tɛaa kpɔtɔ̀. Si anyie, nɔ̀ í daa sooge ɲa si awɔ a koo a kpakpae si j̄i ku gaau.

Sooge ɲa à waa yaako Jesu

(Cɔ Matie 27:27-31; Zǎa 19:2-3)

¹⁶ ɲɔi sooge ɲau à gbǎ Jesu à bɔ̀de kabai ilaalu, nɔ̀ à tɔtɔ̀ sooge ɲa iyi à gbe ɲau fei be. ¹⁷ ɲɔi à daa Jesu si ibɔ nkpa sisɔ́ gɔ, nɔ̀ à ba fulai agū à daa si irie. ¹⁸ ɲɔi à yaakoe à waa ni, fɔ̀ ilaalui Zuifu ɲa. ¹⁹ ɲɔi à ya maa cǎa kpokpoo si irie, a maa tusie antɔ, nɔ̀ à waa gulea à waa sɛɛbata si wajue. ²⁰ Iyi à yaakoe à tǎ, ɲɔi à nyaa ibɔ nkpaui à bei à daa si ibɔɛ, nɔ̀ à bɔ̀de waduude à koo à kpakpae si j̄i ku gaau.

À kpakpa Jesu si j̄i ku gaau

(Cɔ Matie 27:32-44; Luku 23:26-43; Zǎa 19:17-27)

²¹ Wee inei Sireni gɔ iyi à ya kpe Simɔ̀ wa baa hai iko, nɔ̀ í to wa be. Baai Alesandu do Rufusui. Iyi í to wa nɔ̀ sooge ɲau à muu do gbugbǎ à kǎa j̄i ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ²² ɲɔi à bɔ̀d ɲɲu do Jesu si inya gɔ iyi à ya kpe Gɔ̀gɔta, waatɔ inya iyi í j̀d kokoi iri. ²³ Nɔ̀ à ná Jesu atɛ́ vɛɛ iyi à yɔ̀gɛɛ do iwɔ iyi à ya kpe miru, amma í kɔ ku mɔ̀. ²⁴ ɲɔi à kpakpae si j̄i nɔ̀. Si anyie sooge ɲau à ta kpasa si j̄ineɛ ɲa a ba a ye iyi ine fei á ba. Beɛbei à ce ikpɛ́i jaaɛɛ ɲau. ²⁵ Daakɔ zakai bei isɔ́ mɛɛsǎi à kpakpae si j̄i nɔ̀. ²⁶ ɲɔi à kɔ kuraraɛ si j̄i gɔ à masi j̄i bii à kpakpae, à ni ilaalui Zuifu ɲa. ²⁷ ɲɔi à kpakpa ile minji

gɔ ɲa be má, ine akã ikpa awɔ njeɛ, ine akã mɔ ikpa awɔ cangæ. [²⁸ Bɛɛɛɛi kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ í kɔ́ iyi í ni, à dooaɛ si ine laalo ɲa.]

²⁹ Woo lɔ ɲa à ya maa gugbã iri a buu a maa ni, ahã, kù je awɔi ì ni aa lɛge kpasɛi Ilaaɔ́ nɔ i maa ma si afei ajɔ mɛɛta? ³⁰ To, faaba araɛ be, kita hai si antai j̄i ku gaauu. ³¹ Bɛɛɛɛ mɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲau do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à waa yaakoɛ. À sɔ́ nje à waa ni, í faaba ine gɔ ɲa amma kaa yɔkɔ ku faaba araɛ. ³² Bɛɛɛɛi, ɲɲu Kirisi ilaalui Izireliu ku kita wa hai si j̄i nɔu ku ba ka yɔɔ, nɔ ka dasiɛ naanɛ. Bɛɛɛɛ mɔi, ine ɲa iyi à kpakpa do Jesu ajɔu à ya maa yaakoɛ.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Matie 27:45-56; Luku 23:44-49; Zãa 19:28-30)

³³ ɲɔi dasã nkprau ilu í kuku si ile fei hee í koo í to isɔ mɛɛtai ale. ³⁴ ɲɔi si isɔ mɛɛtau Jesu í d̄ɔ́ anu hee lele í ni, Eloi, Eloi, lama sabatani, waatɔ́ Ilaaɔ́, Ilaaɔ́, na mii í ce ì f̄usim awɔ. ³⁵ ɲɔi ine gɔ ɲa iyi à wa beu à gbɔ ideu. Nɔ à ni, i gbɔ, wa kpe Elii. ³⁶ ɲɔi ine akã ɲɲa í sei í koo í d̄i kanya si golo gɔ í sɔsi inyikã í bei í naa í toa Jesu ku c̄ɔc̄ɔɔɛ, nɔ í ni, ka leek̄i, ka cɔ ma Elii á naa ku kitaɛ hai si j̄i ku gaauu. ³⁷ ɲɔi Jesu í d̄ɔ́ anu hee lele í bei í ku.

³⁸ Asee, waati bɛɛɛɛ si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpasɛi Ilaaɔ́ í ga í kpɛ minji hai lele hee ku bɔ ile. ³⁹ Ine ngboi sooge ɲa iyi í wa wajui Jesu í ye yaase bei í ce í bei í ku, nɔ í ni, ntɔ ntɔ, ineɛu ih̄ɛ Amaɪ Ilaaɔ́i.

⁴⁰ ɲɔi inaabo gɔ ɲa mɔ à wa be à waa cɔ ilu wa hai j̄ij̄i. Si inɔ ɲɲa Maari inɛi Madalau í wa be do Salomee do Maari, iyei Zozee do Zaaki iyi í je ama awaas̄u. ⁴¹ Wee hai tako, waati iyi Jesu í wa ilei Galilee, aɲai à tooɛ à ya maa cea icɛ. Nɔ inaabo nkprɔ gɔ ɲa mɔ à wa be, iyi aɲað ɲa à s̄i Jesu wa iyi wa naa Zeruzalemu.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Matie 27:57-61; Luku 23:50-56; Zãa 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Iyi ale í le, ɲɔi Zozefu inɛi Arimateeu í naa be. Í bei í je ilu beɛɛɛ si inɔi Zuifu woo kiiti ɲau, nɔ wa cɔ kpãa iyi Ilaaɔ́ á na ku je bomma. Wee ajɔi sɔɔlui jingau. Iju kumáɛ ajɔi kus̄imii á je. Na ɲɔi í j̄ɔ́ Zozefu í bɔ bi Pilati do wɔkɔ ku tɔɔɛ ikui Jesu. ⁴⁴ ɲɔi Pilati í biti do iyi í gbɔ à ni í kú tã. ɲɔi í kpe ine ngboi sooge ɲau í beɛɛ ma Jesu í kú í kpe. ⁴⁵ Iyi ine ngboi sooge ɲau í sisiaa yaase bei Jesu í kuɔ, ɲɔi í jesi Zozefu koo so ikuu. ⁴⁶ ɲɔi Zozefu í koo í ra acɔ f̄uf̄u, nɔ í nya ikui Jesu wa hai si j̄i ku gaauu, í woo do acɔu. Nɔ í suu si isai kuta gɔ iyi à gbe wo. Si anyiɛ í bimbili kuta nla gɔ í d̄iɔ́ andɛi baleu. ⁴⁷ ɲɔi Maari inɛi Madalau do Maari iyei Zozee à ye bii à waa dasi ikui Jesuu.

16

Kuj̄i Jesu hai si bale

(Cɔ Matie 28:1-8; Luku 24:1-12; Zãa 20:1-10)

¹ Iyi ajɔi kus̄imi í lɔ, ɲɔi Maari inɛi Madalau do Salomee do Maari iyei Zaaki, à ra tulare iyi aa koo a f̄asi ikui Jesu. ² ɲɔi ajɔ amaazuma daadaakɔu abo ɲau à bɔ bi baleu, ³ ɲɔi à waa bee nje si kpãau à waa ni, yooi á tale nwa kutau hai si andɛi baleu ya. ⁴ À waa fɔ bɛɛɛɛi si na iyi í j̄ɔ́ kutau í la í caa. Amma iyi à cɔ waju à ye kutau í bimbili. ⁵ ɲɔi à lɔ inɔ baleu nɔ à ye awaas̄u gɔ wa buba do awɔ nje be, wa dasi jaba f̄uf̄u, nɔ njo í mu ɲa jiida jiida. ⁶ ɲɔi í s̄ɔ́ ɲa í ni, i maà j̄ɔ́ njo ku mu ɲɛ. Ñ mà iyi Jesu, inɛi Nazaretiui ì waa dede ɲa, iyi à kpakpa si j̄i ku gaauu. Í j̄i hai si bale, kù wa ih̄ɛ má. I cɔ tengi bii à dasiɛu wo. ⁷ Amma i koo beɛɛi i koo i s̄ɔ́ mɔcɔɛ ɲau do Piɛɛ takæ i ni, á cua ɲɲɛ ku bɔ ilei Galilee. Bei aa koo i yɔɔ ɲa si bei í s̄ɔ́ ɲɛ wo.

⁸ ɲɔi à fita wa à sa hai bi baleu do kuyaya domi njo í mu ɲa ntɔ ntɔ. A kù nɔ a kù s̄ɔ́ ine gɔ ideu na irii njo iyi í mu ɲau.

Jesu í tusea Maari inɛi Madalau araɛ

(Cɔ Matie 28:9-10; Zãa 20:11-18)

[⁹ Iyi Jesu í jĩ hai si bale ajɔ amaazuma daadaakɔu, bi Maari inei Madalauí í tako í nyisi arae. Maariui Jesu í tako í lelea inei inɔko meeje wo. ¹⁰ Ʋɔi abou í koo í sɔ̄ kpaasie ɲa laabaauu. Aɲai à waa too Jesu wo nɔ à wɛɛð inɔ kufɔ à wasi ku kpata. ¹¹ Iyi í ni Jesu í jĩ má, ɲɲu í yɔɔ, a kù dasie naane.

Jesu í tusea mɔcɔ minji gɔ ɲa arae

(Cɔ Luku 24:13-35)

¹² Si anyii ɲɲu, ɲɔi Jesu í tuse arae bi mɔcɔ minjie gɔ ɲa iyi à waa ne si kpãa, à waa bɔ ileeko. Amma í kpaasi arae si kuye ɲa. ¹³ Ʋɔi inɛ ɲau à baa inɔ ilu nɔ à koo à sɔ̄ inɛ bubu ɲau, amma kpaasi ɲau a kù dasi aɲa mɔ naane má.

Jesu í tusea mɔcɔ maatakã ɲau arae

(Cɔ Matie 28:16-20; Luku 24:36-49; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁴ Si anyie Jesu í koo í tuse arae bi mɔcɔ maatakã ɲau bii à waa je. Ʋɔi í gbagba si ɲa na naane hai dasi ɲa do idɔ kule ɲa, si na iyi í jð a kù jesi ideí inɛ ɲa iyi à yɔɔ í jĩ hai si balɛu. ¹⁵ Ʋɔi í sɔ̄ ɲa í ni, i bɔ si andunya fei, nɔ i waazoa inɛ baa yooma fei laabaau jiidau ɲa. ¹⁶ Inɛ iyi í dasi naane nɔ í jð à dasie inyi á ba faaba, amma inɛ iyi kù dasi naane, Ilaaɔ̄ á ye taaleɛ ku kpãa iju. ¹⁷ I cɔ maamaake gɔ ɲa iyi woo dasim naane ɲa aa ce. Aa lele inei inɔko ɲa do irim, nɔ aa fɔ ide do fee ɲa iyi i kù waa gbɔ ɲa. ¹⁸ Aa mu njo ɲa do awɔ, nɔ baa bii à mɔ kɔtɛ̄ gɔ kaa ce ɲa ide kãma. Aa lesi bɔɔ ɲa awɔ nɔ a ba iri.

Jesu í nyi bi Ilaaɔ̄ má

(Cɔ Luku 24:50-53; IWB 1:9-11)

¹⁹ Iyi Lafɛɛ Jesu í sɔ̄ ɲa ideu í tã, ɲɔi à soo lele í koo í buba si awɔ ɲɛi Ilaaɔ̄. ²⁰ Ʋɔi mɔcɔ ɲau à koo à waa waazoa inɛ ɲa bii fei. Nɔ Lafɛɛ wa sobi ɲa si iceu, í jð à ya maa ce maamaake ɲa ku ba inɛ ɲa a mà iyi ide ɲa í je ntɔ.]

Laabaau jiida iyi Luku í kò

Ide Sinte

¹⁻⁴ Baakòom Teofilu, ilu beere nla, ò wa n ceɛ fò.

Í sīaam si n kɛ tiau ihē wa n sōe dee dee mii iyi í ce si anini nwa. Ine ŋa iyi à yò hai sinte, nò à baa à je woo ce icei ideu, aŋai à sō wa. Iyi ine ŋa à gbò, ine nkɔ nkɔi í ce kookaai ku ba a kò dee dee. Nò í sīaam si amu mò n kɛ wa ku ba i mà kam kam iyi ide ŋa iyi à kɛ siu ntò, domi ò wūa ideu fei hai sinte.

Amaleka gò wa fò ideí kubí Zāa woo dasi iyi

⁵ Si waati iyi Herodu í je ilaalu Zudee, woo weei Ilaaḍ gò í wa be à ya kpoo Zakari. Si wuai woo weei Ilaaḍ ŋa iyi í je ti Abiai í wa. Aboe à ya kpe Elizabeti. Si dimii Arḍò iyi í je woo wee nla sinte Ilaaḍui í wa. ⁶ Aŋa minji fei à je dee dee si wajui Ilaaḍ nò à waa jirima woodai Lafēe do ide fei mam mam. ⁷ Amma a kù ne ama domi Elizabeti gbendai, nò aŋa minji fei à gbo tā.

⁸ Ajo ŋu gò, Zakari wa ce icei kuwee si wajui Ilaaḍ domi si wuaei kuwee í to si. ⁹ Wee, à ya ta kpasai ku ba a mà ine iyi á lò si kpasēi Ilaaḍ koo jo tularé. Ŋoi ajo ŋu be, kpasau í so Zakari, ŋoi í jò í lò inò ileu koo jo tularé. ¹⁰ Nò zamaau fei wa ce kutò waduude si waati iyi wa jo tularé. ¹¹ Ŋoi amalekai Ilaaḍ gò í naa sie, wa leekí si awò njei bi ku jo tularé. ¹² Iyi Zakari í yò ŋoi zigie í da, nò njo í muu hee í caa. ¹³ Amma amalekau í sōó í ni, mà jò njo ku muɛ, Zakari. Ilaaḍ í gbò kutò. Elizabeti aboe á bíe ama inemàkò nò i sò Zāa. ¹⁴ Aa ne inò didò nla nla nò ine nkɔ á wee do inò didò na kubie, ¹⁵ si na iyi í jò ine nlaí á je si wajui Aḍ Lafēe. Kaa mò vɛe, hee má je atē kulele mmu gò. Nò á kòò Hundi Ilaaḍ hai inò iyeɛ. ¹⁶ Á jò inei Izireli nkɔ ku kraasi idò nò a nyi wa bi Aḍ Lafēe ŋa. ¹⁷ Ŋui á cuaa Ilaaḍ nò ku ye bei Elii walii nlaí takou. Gbugbāe mò á yei bei ti Elii. Á jò baa do ama ŋa ŋa a gbòsi nje, nò á jò hai gbò ide ŋa mò a ce lasabu bei ine dee dee ŋa.

¹⁸ Amma Zakari í sō amalekau í ni, amu wee ò gbo tā nò abom mò í ce ine ngbo. To, beirei an ce n mà iyi ideu á ce. ¹⁹ Ŋoi amalekau í jcaa í ni, amui Gabieli. Amui ò ya n wa bi Ilaaḍ n maa n ceaa ice. Ŋui í bem wa n na n baɛ ide ku fò nò n sisie laabaau jiidau ihē. ²⁰ Amma i kù dasi idem nò naane baa do iyi á na ku ce bii waatie í to. Na ŋu, aa dekí, i kaa yòkò i fò ide má í gbe ajo iyi ideu í ceí.

²¹ Wee ine ŋa à waa degbe Zakari, nò à biti do iyi wa kpe inò kpasēi Ilaaḍ be. ²² Iyi í fita wa, kù yòkò ku ba ŋa ide ku fò má, ŋoi à mà iyi í ce kuye gò si inò ileu be. Wa ba ŋa ide ku fò do awò ku nyisi iyi ntò, amma kù yòkò ku fò ide do gele.

²³ Si anyii kuye, Zakari í mōsi icee má hee í koo í to ajo iyi icee í kpa iri inò kpasē be. Ŋoi í nyi ideɛ. ²⁴ Si anyie, Elizabeti aboe í ba así, nò wa singa arae zakai cukpa miu, í ni *, ²⁵ cò mii iyi Ilaaḍ í ceem. Í còm do iju jiida nò í nyaam anyò si wajui amanɛ ŋa.

Amaleka wa fò ideí kubí Jesu

²⁶ Iyi así Elizabeti í ba cukpa mɛefa, ŋoi Ilaaḍ í be amaleka Gabieli Nazareti si ilei Galilee. ²⁷ Í bōi bi mudēe gò iyi kù mà mākò, amma à mua awaasū gò iyi à ya kpe Zozefu, si dimii ilaalu Davidi. Irii mudēui í je Maari. ²⁸ Amalekau í lò bi tɛe í sōó í ni, ò wa n ceɛ fò, awò iyi Ilaaḍ í cea didò. Aḍ Lafēe í wee do awò.

²⁹ Ŋoi Maari í biti do ideu nò wa bee arae ide wa ni, yoomai í je yaasei fòu ihē. ³⁰ Ŋoi amalekau í sōó í ni, mà jò njo ku muɛ Maari. Ilaaḍ í ceɛ didò. ³¹ Aa ba así i bí ama inemàkò nò i sò Jesu. ³² Á na ku je ine nla. Amai Ilaaḍi aa ya kpoo, ŋu iyi kù ne saa. Aḍ Lafēe á coo ilaalu, á náa bommai Davidi balae. ³³ Ŋui á je bomma si dimii Zakòbu do

* ^{1:24} wa singa arae Ara ku singaɛu kù je na anyò. Á yòkò ku je wa bi ku maa wee ŋu akā ku ba ku saabu Ilaaḍ.

ajɔ fei. Bommae kaa ne kɔɔ †. ³⁴ Ɔɔi Maari í bee amalekau í ni, beirei á ce ku ce, si bei n kù mà màkɔ.

³⁵ Ɔɔi amalekau í jeaa í ni, Hundei Ilaaɔi á naa sie, nɔ gbugbãe ku biie bei jji. Nɔui í jɔ aa kpe ama kumá iyi aa na i biu Amai Ilaaɔ. ³⁶ Elizabethi nyaanzeeu mɔ iyi à ya maa kpe gbendau, do si agboeu fei, í ne asii ama inemɔkɔ. Í wee si cukpa meefasiae nsei. ³⁷ Maari, jɔ i mà iyi nkãma kù wee iyi Ilaaɔ í mɔngɔ.

³⁸ Ɔɔi Maari í ni, amu woo ce icei Aɔ Lafɛei. Fei ndee ku ceem bei ì sɔm nɔu. Ɔɔi amalekau í ne.

Maari í bɔ Elizabethi ku cɔ

³⁹ Si anyii nɔu, Ɔɔi Maari í dede do saasa í dasi kpãa wa ne ikpa geete ɔa, í bɔ ilu go si ilei Zudee. ⁴⁰ Iyi í to be Ɔɔi í lɔ kpasɛi Zakari nɔ í ce Elizabethi fɔɔ. ⁴¹ Waati iyi Elizabethi í gbɔ fɔɔi Maariu, Ɔɔi amau í yaga si inɔe, nɔ Elizabethi í kɔɔ Hundei Ilaaɔ. ⁴² Nɔ í dɔ anu hee lele í ni, Ilaaɔ í wee í re inaabo fei, nɔ kuweeu á sɔ si ama iyi aa na i bíu. ⁴³ Yooi ò je hee iyei Lafɛem í naa bi tom. ⁴⁴ Waati iyi ò gbɔ fɔɔeu be, ama iyi í wa inɔm í yaga do inɔ didɔ. ⁴⁵ Ilu inɔ didɔi awɔ iyi ò dasi naane iyi mii iyi Ilaaɔ í sɔe á na ku ce.

Iri ku kɔi Maari

⁴⁶ Nɔ Maari í ni,
Idɔm wa saabu Aɔ Lafɛe.
⁴⁷ Nɔ ò weɔ inɔ didɔ na irii Ilaaɔ Woo faabam,
⁴⁸ Si na iyi í jɔ í kãsim iju jiidae, amu woo ce icee iyi n kù je ngɔgɔ.
Nɔ hai nsei inei andunya ɔa fei aa maa ni amuu ilu inɔ didɔi,
⁴⁹ Domi Ilaaɔ, ilu gbugbã fei í ceem mii nla nla.
Iriɛ í má.
⁵⁰ Í ya ce araarei inɛ ɔa iyi à waa jirimae hee do ajɔ fei.
⁵¹ Í ce ice gbugbã ɔa do gbugbã awɔe
Nɔ í fangaa inɛ ɔa iyi lasabui idɔ nɔa í ne faao.
⁵² Í keke ilaalu ɔa si batai bomma nɔa ɔa,
Nɔ í so ilu are ɔa lele.
⁵³ Í jɔ inɛ ɔa iyi ari wa kpa à je mii jiiida ɔa à yo,
Amma í lele ilu fia ɔa awɔ ngbe.
⁵⁴⁻⁵⁵ Í sobi inei Izireli woo ce icee ɔa,
Í ce araare nɔa hee do ajɔ fei
Bei í tako í sɔ Aburahamu do tɔkuɛ ɔa
Aɔa iyi à je bala nwa ɔa.

⁵⁶ Iri iyi Maari í kɔu mbe. Si anyie nɔ í buba bi Elizabethi be zakai cukpa meeta, í bei í nyi idee.

Kubii Zãa woo dasi inyi

⁵⁷ Awaati í to bii Elizabethi á bí amae, nɔ í bí ama inemɔkɔ. ⁵⁸ Kpaasie ɔa do nyaanzee ɔa à gbɔ iyi Aɔ Lafɛe í ce araaree ntɔ ntɔ, nɔ aɔaɔ ɔa à weɔ inɔ didɔ ajɔ. ⁵⁹ Si ajɔ meejsia à naa ku dasi amau bango, nɔ à waa bi à kpoo Zakari, irii baaeu. ⁶⁰ Amma iyee í so ide í ni, aawo, Zãai aa kpoo. ⁶¹ Ɔɔi à sɔɔ à ni, si nyaanzee inɛ kãma kù ne dimii iriu be.

⁶² Nɔ à bee baae do awɔ ku ba a mà bei í bi a kpe amau. ⁶³ Ɔɔi Zakari í tɔɔ mii gɔ si bii á kɔ si, nɔ í kɔ í ni, Zãai í je irie. Nɔ aɔa fei à biti. ⁶⁴ Ɔɔi gbakã Zakari í yɔkɔ í fɔ ide do gelee, nɔ í lɔsi ide ku fɔ wa saabuɔ Ilaaɔ. ⁶⁵ Ɔɔi njo í mu hee do inɛ ɔa iyi à wa amee amee fei. Nɔ si ilɛkoi geetei Zudee ɔa fei inɛ ɔa à wasi ku ce faajii ideu. ⁶⁶ Inɛ ɔa iyi à gbɔ ideu fei à ya maa muui si idɔ nɔa nɔ a maa ni, debei, beirei amau ihɛ á na ku je.

Mii ɔa iyi í ceu ihɛ fei wa nyisi iyi gbugbã Ilaaɔ í wee do nɔu.

Iri ku kɔi Zakari

⁶⁷ Ɔɔi Zakari baai amau í kɔɔ Hundei Ilaaɔ, nɔ í ce walii í ni,

† 1:33 zakɔbu Zakɔbui à ya kpe Izireli má. Bii à ni á je bomma si dimii Zakɔbu, si dimii inei Izireli ɔa feii à waa fãa.

⁶⁸ Saabui í je ti Ilaađ Lafēei inei Izireli ηa
 Si na iyi í jđ í naa bi inee ηa í na í ya ηa.
⁶⁹ Nō í naa nwa Woo faaba ilu gbugbã wa si nyaanzei ilaalu Davidi amaaceeu,
⁷⁰ Si bei í jđ walii kumáe ηau à fō wo hai ku kpe.
⁷¹ Nηui á faaba wa hai si awōi mbee nwa ηa,
 Do hai bi ine ηa iyi à cé wa fei.
⁷² Beebei í nyisi bala nwa ηa araaree,
 Nō wa yeđ gigii akabuu kumáe.
⁷³ Akabuuui í je kuwã iyi í cea Aburahamu bala nwa,
⁷⁴ Í ni ηηu á nya wa hai si awōi mbee nwa ηa,
 Nō ηηu ku jđ ka cea ηηu ice do wōkō.
⁷⁵ Nō ice iyi aa ka ceau ku je do idō kumá nō ka je dee dee si wajue do ajō fei si kuwee
 nwa.
⁷⁶ Nō awō amam, aa kpee waliii Ilaađ, ηηu iyi kù ne saa,
 Domi aa cuaa Lafēe i maa teesea kpãa,
⁷⁷ Nō aa jđ inee ηa a mà iyi aηa aa ba faaba waati iyi Ilaađ á nya dulum du ηa.
⁷⁸ Ntō ntō, araarei Ilaađ Lafēe nwa í lá si wa.
 Na saabui araareeui í jđ inya kumá í naa si wa hai lele bei nunui daakō,
⁷⁹ Ku ba ku má inya si ine ηa iyi à waa buba si ilu kuku do si jĩĩi iku
 Ku maa neđ awa fei si kpãai laakai akã.
⁸⁰ Iri iyi Zakari í kōu mbe. Si anyii ηηu amau wa la, nō bisie wa kōsi nō í koo í wa
 gbabua hee í koo í tōđ ajō iyi í nyisi araē bantuma si wajui inei Izireli ηa.

2

Kubí Jesu

(Cō Matie 1:18-25)

¹ Waati beebe, ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Ogusitu í na wooda í ni a ce ine ηa kuka si
 ilēe fei. ² Kuka sinteu ihē à cooi si waati iyi Kiriniusi wa je ilu ile si ilei Siri. ³ Nō ine fei í
 ne si ilue koo na irie a kōō si tia.
⁴ Ŋōi Zozefu mō í ne hai Nazareti si ilei Galilee, í bō ilei Zudee si ilui Davidi iyi à ya kpe
 Betelehemu, domi ηηu mō nyaanzei Davidii wa je. ⁵ Í bō ku na irie, ηηu do Maari aboe
 iyi í ne asĩ*. ⁶ Si waati iyi à wa be, ajō í na í to bii á bí amaē. ⁷ Nō í bí ama sintee, ama
 inemōkō. Í biie do acō nō í tōō si bi ku jei angudã ηa, si na iyi í jđ inya kù wee bii ine njoo
 ηa aa sō.

Amaleka gō ηa à naa bi woo degbe ηa

⁸ Woo degbe gō ηa à wa inō sako be, à waa degbe angudã ηa idū. ⁹ Ŋōi amalekai Ađ
 Lafēe gō í faata si ηa wa, nō inya kumá nla gō í kaako ηa. Inya kumá amboei Lafēeui.
 Ŋōi njo í mu ηa jiida. ¹⁰ Amma amalekau í sō ηa í ni, i mađ jđ njo ku mu ηe. Laabaau
 jiidai ñ naa ku sisi ηe, iyi á jea ine fei inō didō nla nla. ¹¹ Laabaau wee. Nnyi, si ilui
 Davidi, à bí ηe Woo faaba. Nηui í je Lafēe, ine iyi Ilaađ í cicau. ¹² Yaase bei aa màau ηa
 wee. Aa ye ama kpōtōō gō be à biie do acō, wa sū si bi ku jei angudã ηa.

¹³ Iyi í fō beebe í tã Ŋōi gbakã amaleka mmu gō ηa à naa bi tee aηa nkpō nkpō nō à
 saabu Ilaađ à waa ni, ¹⁴ ka jđ irii Ilaađ ku ne amboe hee lele. Nō laakai ku sū ku wa si ile
 si ine ηa iyi Ilaađ í bi.

Woo degbe ηau à bō Betelehemu

¹⁵ Ŋōi amaleka ηau à jđ ηa à nyi lele. Si anyii ηηu, woo degbe ηau à sabuu nje à waa
 ni, debei, ka bō Betelehemu, kaa cō mii iyi í ce, iyi Ađ Lafēe í jđ à mà.

¹⁶ Nō à ce saasa à sei à koo. Ŋōi à to nō à ye Maari do Zozefu, do ama kpōtōōu bii wa
 sū si bi ku jei angudã ηa. ¹⁷ Iyi à yōō, à waa sisi mii iyi amalekau í sō ηa si gãmei amau.

* ^{2:5} Maari aboe à ni Maari í je aboe si na iyi í jđ aηađi à wee, amma aηađ a kù tōtōō sēe
 hee í koo í bíđ Jesu.

¹⁸ Nɔ inɛ ɲa iyi à gbɔ ideɪ woo degbe ɲau fei ideu í ya mu ɲa bitii. ¹⁹ Amma Maari nɛ wa mu fei ndɛɛ si idɛɛ, nɔ wa lasabu si do laakai. ²⁰ ɲɔi woo degbe ɲau à sinda à waa nɛ. Nɔ à waa nyisi amboei Ilaaɔ, à waa saabue na irii mii iyi à gbɔ do iyi à ye fei, domi fei ndɛɛ í cei si bei amalekau í sisi ɲa.

À bɔ̀d Jesu kpasɛi Ilaaɔ

²¹ Si ajɔ mɛɛjɔsia ɲɔi à sɔɔ Jesu, iri iyi amalekau í ni a kpoo hai waati iyi iyee kù nɛ asũ. Ajɔ ɲɲu bɛ mɔi aa dasiɛ bango.

²²⁻²³ Mii iyi Moizi í kɔ si woodaɛ wee. Í ni, ama inɛmɔkɔ iyi à bí sinte fei aa nyaa ikãi ku je ti Aɔ Lafɛɛ. Na ɲɔi í jɔ̀ iyi waati í to si bii aa ce kuwee Maari ku bei ku má si ayawo iyi í ceu Zozefu do Maari à so amau à bɔ̀d Zeruzalemu ku ba a nyisi Aɔ Lafɛɛ ²⁴ nɔ a ce kuwee. Kuweeu do kufe minji wala do ankasiidi minjii à ya cood si bei à kɔɔ si woodai Aɔ Lafɛɛ.

²⁵ Wee mɔkɔ gɔ́ í wa Zeruzalemu bɛ à ya kpoo Simeɔ. Mɔkɔu í je inɛ dee dee nɔ í mà bɛɛrei Ilaaɔ. Wa degbe inɛ iyi á na ku tũ idɔi inɛi Izireli ɲa nɔ Hundei Ilaaɔ í wɛɛ do ɲɲu. ²⁶ Hundei Ilaaɔu í sɔɔ wo í ni á ye inɛ iyi Aɔ Lafɛɛ í cicau ku bei ku ku. ²⁷ ɲɔi Hundeu í tale siɛ kpasɛi Ilaaɔ ku bɔ. Iyi iyeɔ̀ baai Jesu ɲa à lɔ̀dɛ bɛ ku ba a cea bei wooda í fɔ, ²⁸ ɲɔi Simeɔ í gbaa í muu si awɔɛ í saabu Ilaaɔ wa ni,

²⁹ Lafɛɛ, nsei jɔ̀ amu woo ce icɛɛ n jɔ̀ andunya do laakai ku sũ si bei ì sɔ̀m wo,

³⁰ Domi ijum í ye faabaɛ,

³¹ Iyi ì ce sɔ̀lue si wajui dimi fei.

³² ɲɲui í je inya kumá iyi á nyisi dimi mmu ɲa kpãaɛ.

Nɔ ɲɲui í je amboei inɛɛ ɲa, inɛi Izireli ɲa.

Walii iyi Simeɔ í ce

³³ Ide iyi Simeɔ wa fɔ si gãmei amau í mu iyeɔ̀ baɛ fei biti. ³⁴ Simeɔ í wee ɲɲa nɔ í sɔ̀ Maari iyɛi Jesuu í ni, Ilaaɔ í cica amau ihɛi ku keke inɛ nkpɔ nɔ ku dede inɛ nkpɔ mɔ si inɔi inɛi Izireli ɲa. ɲɲui Ilaaɔ í bɛ wa ku je bei nyinda, amma inɛ ɲa aa kɔ siɛ. ³⁵ Nɔ lasabui idɔi inɛ nkpɔ kú fita gbugbãa. Awɔ takaaɛ, inɔ ku fɔ á gũɛ ajɔ akã si idɛɛ bei taakuba.

Ana walii inaabo

³⁶ Inaabo walii gɔ́ mɔ́ í wa bɛ à ya kpoo Ana, amai Fanueli si dimii Azɛɛ ɲa. Abou í gbo ntɔ ntɔ. Í ce muau zakai adɔ mɛɛje mɔkɔɛ kù bei kù na kù wɛɛ, ³⁷ nɔ í buba jaaɔ adɔ nkpɔ nkpɔ. Nsei abou í nɛ adɔ cine do mɛɛ, nɔ ci ya fita hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Dasã do idũ fei, í ya maa cea Ilaaɔ icei do anu kudĩ do kutɔɔ. ³⁸ Waati bɛɛbe ɲɲu mɔ́ í sekɛɛ si ɲa wa, wa saabu Ilaaɔ, nɔ í lɔ̀si ideɪ amau ku sisia inɛ ɲa iyi à waa degbe inɛ iyi á na ku faaba inɛi Zeruzalemu ɲa fei.

³⁹ Waati iyi iyeɔ̀ baai Jesu ɲa à tã mii ɲa iyi woodai Aɔ Lafɛɛ í ni a ceu fei, ɲɔi à nyi Nazareti ilu ɲa si ilei Galilee. ⁴⁰ Nɔ amau wa la, gbugbãɛ wa kɔ̀ɔsi nɔ́ í kɔ̀d bisi. Nɔ didɔi Ilaaɔ í wɛɛa.

Jesu í bɔ̀ kpasɛi Ilaaɔ si waati iyi í nɛ adɔ maateɛji

⁴¹ Adɔ fei iyeɔ̀ baai Jesu ɲa à ya bɔ̀ jingau iku ku kuai Zeruzalemu. ⁴² Si waati iyi Jesu í nɛ adɔ maateɛji ɲɔi à bɔ̀ jingauu si bei à nɛ dɔ̀ɔnɛɛ. ⁴³ Iyi jingauu í tã à waa nɛ, ɲɔi Jesu í gbe Zeruzalemu bɛ, amma baɛɛ ɲa a kù mà. ⁴⁴ A waa tamaa bei í wa si inɔ ɲɲai. Wee à nei zakai ajɔ akã, ɲɔi à dedɛɛ si inɔi nyaanze ɲɲa ɲa do kpaasi ɲa ɲa. ⁴⁵ Amma a kù yɔɔ, nɔ à sinda à nyi ikpa Zeruzalemu à waa dedɛɛ. ⁴⁶ Si ajɔ mɛɛtasia ɲɔi à yɔɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Wa buba si aninii woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa, wa gbɔ ide ɲɲa nɔ wa bee ɲa ide. ⁴⁷ Inɛ ɲa iyi à waa gbɔ ideɛ fei à bitidɔ bisie do si bei wa je ɲɲa ide. ⁴⁸ Iyi baɛɛ ɲau à yɔɔ bɛ, ɲɔi aɲa mɔ́ à biti, nɔ iyee í ni, amam, na mii í ce ì ce nwa bɛɛbe. Amu do baɛɛ wee, à wasi ku dedɛɛ do inɔ ku fɔ nla nla. ⁴⁹ ɲɔi í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa dedɛɛm ɲa. I kù mà ɲa iyi wũai Baam nii ñ nɛ n ce? ⁵⁰ Amma ide iyi wa sɔ̀ ɲau a kù gbɔ yaaseɛ.

⁵¹ ɲɔi í too ɲa à nɛ Nazareti nɔ wa gbɔ ide ɲɲa. Wee iyɛu wa mu ide ɲau ihɛ fei si idɛɛ. ⁵² Jesu í lá wa koo nɔ bisie mɔ́ wa kɔ̀ɔsi nɔ wa dɔ̀a Ilaaɔ si hee do amanɛ ɲa fei.

3

Waazoi Zāa woo dasi inyi

(Cɔ Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Zāa 1:19-28)

¹ Iyi ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Tibee í ce adɔ maatũ si bommae, waati beɛbe Pɔnsu Pilatii wa je ilu ilei Zudee, nɔ Herodu mɔ wa je ine ngbo si ilei Galilee, nɔ Filipu ifɔeu mɔ wa je ine ngbo si ilei Iture do Takoniti, nɔ Lisania mɔ wa je ine ngbo si ilei Abileni. ² Ani do Kaifu ŋa mɔ à waa je woo wee nlai Ilaaɔ. Waati beɛbei Ilaaɔ í sɔ Zāa amai Zakari ide si gbabua. ³ Nɔ Zāa í bɔ si ilu ŋa iyi à wa kəkɔi idoi Zuudɛɛ fei wa waazo ŋa wa ni, i kpaasi idɔ ku ba Ilaaɔ ku kpa ide i dulum du ŋe nɔ a dasi ŋe inyi. ⁴ Beɛbei ide iyi walii Ezai í kɔ si tiaɛu í ce. Í ni,

Imui ine gɔ wa dɔ anu si gbabua wa ni,

I teese kpāai Lafɛɛ ku te ŋa.

⁵ Nɔ aa dī lɔɔma ŋau fei.

Nɔ geete do iri kuta fei á munga anu,

Nɔ kpāa ku ka ŋa fei aa te,

Kpāa iyi í sāmī fei á sīa.

⁶ Ine fei á ye bēi Ilaaɔ wa faaba wa.

⁷ Zamaa nkpɔ nkpɔi wa koo bi Zāa ku dasi ŋa inyi. Nɔ í sɔ ŋa í ni, iŋe ine buu ŋa bei njo wukuku, yooi í sɔ ŋe í ni i saa idɔkɔi kiitii Ilaaɔ iyi á na ku naau. ⁸ Na ŋɔ, i ce kookoosu jiida i nyisiɔ iyi ì kpaasi idɔ ŋa, nɔ i maà tamaa mà aa ba faaba ŋa si na iyi í jò ì ya maa ni iŋe ì je dimii Aburahamu ŋa. Ñ wa n sɔ ŋe, Ilaaɔ á yɔkɔ ku so kuta ŋau ihɛ ku ce ŋa dimii Aburahamu ŋa. ⁹ Wee dagba wa kã si jīi tã mɔm a dad icue. Na ŋɔ, jīi iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina.

¹⁰ Ŋɔi zamaau í beee wa ni, debei, beirei aa ka ce. ¹¹ Nɔ í je ŋa í ni, ine iyi í ne ibɔ minji ku so akã ku mua kpaasie iyi kù ne, nɔ ine mɔ iyi í ne ije ku kpɔɔ do kpaasie. ¹² Woo gba fi ai lempoo gɔ ŋa mɔ à naa a dasi aŋa mɔ inyi, ŋɔi à beee à ni, Mɛɛtu, beirei aa ka ce. ¹³ Ŋɔi í sɔ ŋa í ni, i maà gba ku lɔ zaka bei à da ŋɛ. ¹⁴ Ŋɔi sooge gɔ ŋa mɔ à beee à ni, awa mɔ ni, beirei aa ka ce. Nɔ í sɔ ŋa í ni, i maà ya gba fi ai ine gɔ do gbugbã ŋa, nɔ i maà ya má ine gɔ ide, nɔ i maà ya donda iyi à waa sã ŋɛ.

¹⁵ Ine ŋau à waa cɔ kpāai ine iyi Ilaaɔ í cicau nɔ à waa lasabu si idɔ ŋa mà Zāai í je ineɛu. ¹⁶ Nɔ Zāa í sɔ aŋa fei í ni, inyii amu ñ wa n dasi ŋe, amma ine gɔ wa naa iyi í rem do gbugbã. N kù to n fũ baa ikūi baatae. Ŋɔi á da ŋɛ si Hundei Ilaaɔ do ina. ¹⁷ Wa mu kaale ku fe bileee si awɔ, nɔ ku kpã bileeu bii à kpokpoe, nɔ ku ko yɔyɔu ku dasi aka, sakou mɔ ku dasi ina iyi ci ya ku.

¹⁸ Do faaji nkpɔ gɔ ŋa mɔi Zāa wa ceàd ine ŋa waazoi laabaau jiidau.

¹⁹ Amma hai tako ilaalu Herodu í so Heriodiasi, aboi ifɔe, í je aboe, ŋɔi Zāa í gbagba sie na ideu do na daa laalɔ ŋa iyi í ce fei wo. ²⁰ Si antai laalɔ ŋa iyi Herodu wa ce, do ankãanyi í na í jò à mu Zāa à dasie piisɔɔ má.

Inyi ku dasii Jesu

(Cɔ Matie 3:13-17; Maaku 1:9-11)

²¹ Zāa í wasi ine nkpɔ nkpɔ ku dasi inyi si waati iyi a kù dasie piisɔɔ, ŋɔi Jesu mɔ í naa bi tee, nɔ í dasi Jesu mɔ inyi. Ŋɔi Jesu wa ce kutɔɔ nɔ lelei Aɔ í cī, ²² nɔ Hundei Ilaaɔ í de sie wa hai lele do ara gɔ bei ankasiidi. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í ni, awɔu amam nii, ñ bie jiida jiida. Siei inɔ didɔm fei í ya wa.

Balai Jesu ŋa

(Cɔ Matie 1:1-17)

²³ Jesu í to adɔ kuntaa í bei í sinti icee. Ine ŋa à ya maa cɔi bei amai Zozefu *. Balai Zozefu † ŋa wee ²⁴ Heli do Matati do Levi do Meliki do Zanai Zozefu, ²⁵ do Matatia do

* 3:23 à ya maa cɔi bei amai Zozefu Ntɔ ntɔ Zozefu kù tɔtɔ sɛe do Maari à bei à bí Jesu. Ilaaɔi í je baae. † 3:23 balai Zozefu Tengɔ ihɛ ide i balai Maarii à waa fɔ. Bii à ni balai Zozefu, na iyi aŋaɔ Maari à so njei.

Aməsu do Naumu do Esili do Nagai,²⁶ do Maatu do Matatia do Semeni do Zozeki do Zoda,²⁷ do Zoanani do Reza do Zorobabeli do Salateli do Neri,²⁸ do Meliki do Adi do Kosamu do Elimadamu do Εε,²⁹ do Zozue do Eliezeε do Zorimu do Matati do Levi,³⁰ do Simeō do Zuda do Zozefu do Zonamui do Eliakimu,³¹ do Melea do Mena do Matata do Natāa do Davidi,³² do Izai do Obedi do Boazi do Salumə do Nasō,³³ do Aminadabu do Adimi do Aani do Esromu do Perenzi do Zuda,³⁴ do Zakəbu do Izaaki do Aburahamu do Tera do Nakə,³⁵ do Seruku do Ragau do Faleki do Ebeε do Sala,³⁶ do Kainamu do Aafasadi do Semu do Nowee do Lameki,³⁷ do Matusala do Enəku do Zeredi do Maleleli do Kainamu,³⁸ do Enəsi do Seti do Adamu do Ilaađ.

4

Seetam í lele Jesu

(Cə Matie 4:1-11; Maaku 1:12-13)

¹ Jesu í kōđ Hundei Ilaađ nə í baa hai idoi Zuudēε. Nə Hundeu í bəde si gbabua. ² Nə Seetam í leleε be zakai ajə ciiji. Nə si ajəu be fei kù je nkāma. Iyi baai n̄u í lə, n̄u ari wa kpa. ³ Nə Seetam í sōw í ni, bii awəu Amai Ilaađi do ntə, jə kutau ihē ku kpəđ pēε. ⁴ Nə Jesu í jea í ni, kukəi idei Ilaađ í ni, amane ci ya wεε na ije n̄u akā.

⁵ Nə Seetam í bəde hee antai iri kuta gə, í nyisie bommai andunya fei si iju kāmεε. ⁶ Nə í sōw í ni, amboei bomma n̄u fei an muεε nə an jə i ne yiiko si n̄a. Inε iyi n̄ bi, lafēεi an mua, si na iyi í jə à nam nii. ⁷ Na n̄u, bii ì naa ì gule si wajum, fei ndεε á je tεε. ⁸ Nə Jesu í jea í ni, kukəi idei Ilaađ í ni, Ađ Lafēεi aa gulea, nə n̄u akāi aa təw.

⁹ Nə Seetam í gbāa í bəde Zeruzalemu nə í gūde hee si antai ile lelei kpasēi Ilaađ nə í sōw í ni, bii awəu amai Ilaađi, fo i dinga ile, ¹⁰ domi kukəi idei Ilaađ í ni, Ilaađ á na amalekaε n̄a wooda na irie a maa degbeε, ¹¹ nə a maa muε si awə ku ba i mađ ti i koose si kuta. ¹² N̄u Jesu í jea í ni, kukəi idei Ilaađ í ni, mađ ti i sii Ađ Lafēεε. ¹³ Iyi Seetam í leleε si bisie n̄u be fei í tā, n̄u í jəw titā í ne hee waati mmu gə má.

Jesu í sinti icεε Galilee

(Cə Matie 4:12-17; Maaku 1:14-15)

¹⁴ Nə Jesu í nyi ikpa ilei Galilee do gbugbāi Hundei Ilaađ, nə irie í fangaa si ileu fei. ¹⁵ Wa kə n̄a si cioi idei Ilaađ ile bii Zuifu n̄a à ya ce kutəwəw n̄a n̄a, nə inε fei wa saabue.

À kəsi Jesu Nazareti be

(Cə Matie 13:53-68; Maaku 6:1-6)

¹⁶ Nə Jesu í bə Nazareti ilu bii í je amau. N̄u si ajəi kusimi í bə ile bii Zuifu n̄a à ya ce kutəwəw si bei í ne dəwεε. N̄u í dede ku cio tia. ¹⁷ N̄u à náa tia iyi Ezai waliuu í kə. Si bei wa fūu n̄u í kā si kukə gə iyi wa ni,

¹⁸ Hundei Ađ Lafēε í wa sim.

Í cicaam n sisiađ ilu are n̄a laabaau jiidau.

Í bem n koo n sō inei piisōw n̄a n ni aa jəw n̄a a ne

Nə n sō fεεju n̄a n ni aa ye ilu má,

Nə n jəw inε n̄a iyi inε n̄a à waa taa gbugbā a ne ara n̄a.

¹⁹ Nə n sisia inε n̄a n ni awaatii didəi Lafēε í to wa.

²⁰ N̄u Jesu í ka tiau má í sindoa woo ce icεu nə í buba. N̄u inε n̄a iyi à tətəw be fei à kāsie iju. ²¹ N̄u í sinti ideε ku sōw n̄a í ni, nnyii kukəi idei Ilaađ iyi ì gbə nseiu n̄a í kō.

²² N̄u n̄a fei à waa jea sεeda jiiida, nə biti í mu n̄a do ide didə iyi wa fita hai si gelεεu. À ni, kù je amai Zozefuu mbe ya. ²³ Nə Jesu í sōw n̄a í ni, kù ne sika aa kpaam məndau ihē í ni n̄a, awə lokotoro, faaba araε. Ce ilue ihē mii n̄a iyi à gbə ì ce Kaperanumu fei.

²⁴ Amma an sōw n̄e, walii kāmā kù wεε iyi í ya ne beεε si ilui n̄u takāε. ²⁵ Ì mà sāa sāa n̄a iyi ari nla gə í ce si ileu fei si waatii Elii walii nlau. Ijī kù rə si afei adđ mεeta do cukpa mεefa, ma irei. Waati beεbe inaabo jaađ nkpəi í wa si ilei Izireli. ²⁶ Do n̄u fei, Ilaađ kù be Elii walii nlau bi kāmā n̄a bii kù je bi jāađ gə í wa Sareputa si ilei Sidōw*. ²⁷ Nə dinte

* 4:26 sareputa si ilei Sidōw Sareputa do Sidōw fei irii ilu n̄a, amma bii à waa fəw idei ilu n̄a iyi à wa kəkəi Sidōw, si ilei Sidōwi à ya ni à wa.

nkpɔ mɔi í wɛɛ wo si ilei Izireli si waatii Elizee waliuu. Do nɔɔ fei, kù jɔ̀ ɔ̀ɔ̀ɔ̀ nɔɔ ɔ̀ ɔ̀ ku ba iri, bii kù je Naama inɛi ilei Siriu.

²⁸ Iyi Jesu í fɔ̀ bɛɛbɛ í tã ɔ̀ɔ̀ idɔ̀i inɛ ɔ̀ɔ̀ iya à wa ile bii à ya ce kutɔ̀tɔ̀u bɛ fei í kɔ̀. ²⁹ ɔ̀ɔ̀ à dede à lelee hai inɔ̀ iluu à bɔ̀dɛ hee si antai iri kuta si bii à ma ilu nɔɔ ku ba a taleɛ wa ile. ³⁰ Amma í lɔ̀ anini nɔɔ bɛ í nɛɛ.

Jesu í lele inɛi inɔ̀koi inɛ ɔ̀

(Cɔ̀ Maaku 1:21-18)

³¹ Nɔ̀ Jesu í bɔ̀ Kapɛranumu, ilui Galilee ɔ̀ nɔ̀ wa kɔ̀ inɛ ɔ̀ɔ̀ si cioi idei Ilaaɔ̀ si aɔ̀ɔ̀ kusĩmi. ³² Wa kɔ̀ ɔ̀ si cio do yiiko. Nɔɔi í jɔ̀ ideu í tosi ɔ̀. ³³ Wee mɔ̀kɔ̀ ɔ̀ í wa ile bii Zuifu ɔ̀ à ya ce kutɔ̀tɔ̀u bɛ í nɛ inɛi inɔ̀koi, ɔ̀ɔ̀ í dɔ̀ anu hee lele í ni, ³⁴ mii í wa si ɔ̀mɛi awaɛ ɔ̀ awɔ̀ Jesu inɛi Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ì mà inɛ iya Ì je. Awɔ̀ Ì je inɛ kumá iya Ilaaɔ̀ í bɛ wa. ³⁵ ɔ̀ɔ̀ Jesu í la siɛ í ni, coko, fita hai si mɔ̀kɔ̀. ɔ̀ɔ̀ inɛi inɔ̀koi í ta mɔ̀kɔ̀ ile si anini nɔɔ, nɔ̀ í fita siɛ, kù mɛɛ. ³⁶ ɔ̀ɔ̀ aɔ̀ɔ̀ fei à bitɛ, à bee nɔɔ aɔ̀ɔ̀ duusɔ̀ à waa ni, ide dimi yoomai ihɛ. Mɔ̀kɔ̀ wee wa sɔ̀ inɛi inɔ̀koi ɔ̀ɔ̀ ide do yiiko do gbubgã nɔ̀ à waa fita. ³⁷ ɔ̀ɔ̀ iriɛ í fangaa si ilekoi iluu fei.

Jesu í jɔ̀ bɔ̀ nkɔ̀ í ba iri

(Cɔ̀ Matie 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ ɔ̀ɔ̀ Jesu í fita hai ile bii à ya ce kutɔ̀tɔ̀u, nɔ̀ í bɔ̀ kpasɛi Simɔ̀. Wee iyei aboi Simɔ̀u wa ce bɔ̀ɔ̀ ara gbãa ntɔ̀ ntɔ̀. ɔ̀ɔ̀ à tɔ̀ɛ ku jɔ̀ ku ba iri. ³⁹ ɔ̀ɔ̀ í kamba si abou í la si ara gbãau nɔ̀ í nya. Nɔ̀ abou í dede gbakã í yaɛ ɔ̀.

⁴⁰ Alei aɔ̀ nɔɔ iya inunu í lɔ̀, ɔ̀ɔ̀ inɛ ɔ̀ɔ̀ iya inɛ nɔɔ ɔ̀ à waa ce bɔ̀ɔ̀ dimi ikã ikã fei à wasi ku naaɔ̀ ɔ̀ wa bi tɛɛ. Nɔ̀ í lesi aɔ̀ fei awɔ̀ í jɔ̀ à ba iri. ⁴¹ Inɛi inɔ̀koi ɔ̀ɔ̀ mɔ̀ à fita hai si inɛ nkɔ̀, à dɔ̀ anu à waa ni, awɔ̀ Ì je Amai Ilaaɔ̀. Amma Jesu í la si ɔ̀ nɔ̀ wa ganji ɔ̀ɔ̀ ide ku fɔ̀ domi à mà iya nɔɔ inɛ iya Ilaaɔ̀ í cicai.

Jesu wa waazo ilei Zudee

(Cɔ̀ Maaku 1:35-39)

⁴² Iyi iju í má ɔ̀ɔ̀ Jesu í fita hai inɔ̀ ilu í bɔ̀ gbabua. ɔ̀ɔ̀ zamaa nkɔ̀ nkɔ̀ ɔ̀ wa dedɛɛ. Iyi à to bi tɛɛ ɔ̀ɔ̀ à tɔ̀ɛ suuru ku maà nɛ ku jɔ̀ aɔ̀. ⁴³ Amma í sɔ̀ ɔ̀ í ni, kù nɛ bei an ce iya n kù waazo laabaau jiidai bommai Ilaaɔ̀ si ilu mmu ɔ̀ má, domi na nɔɔi à bɛm wa. ⁴⁴ Iyi í fɔ̀ bɛɛbɛ í tã nɔ̀ í koo í dabii wa ce waazo ile bii Zuifu ɔ̀ à ya ce kutɔ̀tɔ̀ ɔ̀ ilei Zudee.

5

Jesu wa kpe mɔ̀cɔ̀ sintɛ ɔ̀

(Cɔ̀ Matie 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ Aɔ̀ nɔɔ ɔ̀ Jesu wa leekĩ kɔ̀kɔ̀i tenku iya à ya kpe Genesareti, nɔ̀ zamaa nla ɔ̀ wa mantɛ ku ba a gbɔ̀ ide Ilaaɔ̀. ² Nɔ̀ í ye akɔ̀i inyi minji itĩi tenkuu bɛ. Amma sɔ̀kɔ̀ ɔ̀ à fita à waa wie taao nɔɔ ɔ̀. ³ Nɔ̀ Jesu í lɔ̀ inɔ̀ akɔ̀i inyi akã. Akɔ̀i inyi iya í lɔ̀ siu inɛ nɔɔ ti Simɔ̀i. Nɔ̀ í kpe Simɔ̀ í tɔ̀ɛ í ni ku na ku sekɛɛɔ̀ akɔ̀u hai itĩi inyi keeke. ɔ̀ɔ̀ í buba si inɔ̀ akɔ̀u, wa kɔ̀ zamaau si cio.

⁴ Iyi í fɔ̀ ideɛ í tã nɔ̀ í sɔ̀ Simɔ̀ í ni, bɔ̀ akɔ̀u si bua, nɔ̀ i le taao nɔɔ ɔ̀ si inyi i mu cɛɛ ɔ̀. ⁵ ɔ̀ɔ̀ Simɔ̀ í sɔ̀ í ni, Mɛɛtu, à ce ice do idũ fei a kù mu nɔɔ. Amma si bei awɔ̀ Ì fɔ̀, an dasi taao ɔ̀ inɔ̀ inyi.

⁶ ɔ̀ɔ̀ à dasi taao nɔɔ ɔ̀ inɔ̀ inyi. Iyi à dasi ɔ̀ɔ̀ à mu cɛɛ bututu hee taao nɔɔ ɔ̀ waa bi a ga. ⁷ Nɔ̀ à kpe kpaasi nɔɔ ɔ̀ iya à wa si akɔ̀ minjisiau do awɔ̀ a naa a sobi ɔ̀. Iyi aɔ̀ mɔ̀ à naa nɔ̀ akɔ̀ minjiu fei í kɔ̀ do cɛɛ hee wa bi ku mi. ⁸ Iyi Simɔ̀ Pɛɛ í ye mii nɔ̀ í ce bɛɛbɛ ɔ̀ í koo í gule si wajui Jesu í ni, Lafɛɛ, tekɛɛ hai bi tom, domi amuu ilu dulum nii. ⁹ Í fɔ̀ bɛɛbɛi si na iya í jɔ̀ nɔ̀ í muu, nɔɔ do kpaasi ɔ̀ fei na cɛɛ nkɔ̀ nkɔ̀ iya à muu. ¹⁰ Bɛɛbɛ mɔ̀i nɔ̀ í mu kpaasi minjie ɔ̀, Zaaki do Zãa amai Zebedee ɔ̀. Amma Jesu í sɔ̀ Simɔ̀ í ni, maà jɔ̀ nɔ̀ ku muɛ. Bebei inɛ ɔ̀ iya aa toom ɔ̀i aa ya maa dedɛ. ¹¹ ɔ̀ɔ̀ à bɔ̀ akɔ̀i inyi ice nɔ̀ à jɔ̀ fei ndɛɛ à waa too Jesu.

Jesu í jò dinte gò í ba iri

(Cò Matie 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Si anyii n̄ɲu Jesu í wa si ilu gò b̄e, n̄ɲ m̄əkò gò í naa bi t̄e. M̄əkòu wa ce b̄òɔi dinte jiida. Iyi í ye Jesu ɲɔi í naa í s̄eɛbata si wajue í t̄òe suuru í ni, Laf̄e, bii ì bi, aa ȳəkò i jò n ba iri n je ine iyi í má. ¹³ ɲɔi Jesu í yò aw̄e í luu n̄ɲ í ni, ò bi. Ba iri n̄ɲ i je ine kumá. Be gbak̄a b̄òɔi dint̄eu í nya. ¹⁴ ɲɔi Jesu í s̄ò í ni ku maà s̄ò ine k̄ama ideu b̄e, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaaɔ̄u. N̄ɲ í ni ku ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuweeu bei á nyisi ine ɲa iyi ì je ine iyi í má b̄eb̄ei. ¹⁵ Do n̄ɲu fei, irie í fangaa wa k̄òsi, n̄ɲ zamaa n̄kp̄o n̄kp̄o í ya maa t̄òt̄ò bi t̄e ku ba a gbò idee n̄ɲ ku ba a ba iri si b̄òɔ ɲa ɲa. ¹⁶ Amma Jesu í ya b̄o gbabuai n̄ɲu ak̄a koo ce kut̄ò.

Jesu í jò w̄eɛge gò í ba iri

(Cò Matie 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Ajò n̄ɲu gò Jesu wa kò ine ɲa si cio. Wee Farisi do woo kò ine ɲa si wooda gò ɲa à waa buba b̄e. À naai hai Zeruzalemu do hai ilu ɲa iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee fei. N̄ɲ ine ɲa à waa ye gbugb̄ai Laf̄e Jesu waati iyi í jò b̄òɔ ɲa à waa ba iriu. ¹⁸ ɲɔi ine gò ɲa m̄ò à naa b̄e à waa so w̄eɛge gò wa si mak̄e. N̄ɲ à waa dede bei aa ce a l̄òde ile a koo a jil̄ò si wajui Jesu. ¹⁹ Amma a kù ba do bii aa l̄òde na irii zamaa, ɲɔi à koo à ḡu antai ileu, à luu n̄ɲ à kitaae do makeeu si aninii zamaa si wajui Jesu. ²⁰ Iyi Jesu í ye naane ɲa ɲɔi í s̄ò w̄eɛgeu í ni, m̄ək̄òyi, ò kpa ideu dulum d̄e. ²¹ Woo kò ine ɲa si wooda do Farisi ɲa à wasi ku bee ara ɲa ide à waa ni, yooi in̄eu ih̄e í je iyi wa bu Ilaaɔ̄. Yooi á ȳəkò ku kpa ideu dulum dii ine gò bii kù je Ilaaɔ̄ n̄ɲu ak̄a. ²² Amma Jesu í m̄ò lasabui id̄o ɲa, ɲɔi í bee ɲa í ni, na mii í jò ì waa ce dimii lasabu b̄eɛbe si id̄o ɲe ɲa. ²³ Yoomai í faala í re, ine ku s̄ò ine gò ku ni ò kpa ideu dulum d̄e, walakò ku ni ku dede ku ne. ²⁴ Amma ò bi i m̄ò ɲa iyi amu Amai Amane ò ne gbugb̄a n̄ɲ kpa ideu dulum dii ine ɲa si andunya.

Iyi í f̄ò b̄eɛbe í t̄a ɲɔi í s̄ò w̄eɛgeu í ni, dede i so mak̄eɛe i b̄ò kpas̄e. ²⁵ ɲɔi gbak̄a w̄eɛgeu í dede si waju ɲa, í so mak̄eɛe iyi wa s̄u siu, n̄ɲ wa ne kpas̄e wa saabuò Ilaaɔ̄. ²⁶ ɲɔi aɲa fei à bit̄i à waa saabu Ilaaɔ̄. N̄ɲo í bei wa mu ɲa à waa ni, à ye mii maamaake n̄nyi.

Jesu í k̄pe Levi

(Cò Matie 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Si anyii n̄ɲu, Jesu í fita wa ne si in̄o ilu. N̄ɲ í ye woo gba fiai lempoo gò à ya kpoo Levi, wa buba ile bi ku ce icee, n̄ɲ Jesu í s̄ò í ni, toom wa. ²⁸ ɲɔi Levi í dede, í jò mii nd̄eɛ fei í tooe.

²⁹ Si anyie, í cea Jesu jingau nla gò si kpas̄e. Woo gba fiai lempoo bututu do ine gò ɲa m̄ò à waa ba ɲa ku je. ³⁰ Wee Farisi gò ɲa à wa b̄e do Farisi mmu gò ɲa iyi à je woo kò ine ɲa si wooda ɲa. Aɲai à waa gbagba si m̄əɔi Jesu ɲau à waa ni, na mii í ce ì je ì waa m̄ò ɲa do woo gba fiai lempoo do ine laal̄o ɲa. ³¹ Iyi Jesu í gbò b̄eɛbe ɲɔi í je ɲa í ni, ilu baani ɲa a kù ne bukaatai ilu iw̄ò bii kù je b̄òɔ ɲa. ³² B̄eɛbe m̄ò n̄ɲ kù naa ku kpe ine dee ɲa, amma ilu dulum ɲai ò naa ku kpe a kpaasi id̄o ɲa.

Jesu wa f̄ò ideu anu ku d̄i

(Cò Matie 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ ɲɔi ine ɲau à bee Jesu má à ni, beirei í ce m̄əɔi Z̄aa woo dasi in̄yiu do ti Farisi ɲa à ya d̄i anu a maa ced̄ kut̄ò, n̄ɲ wee m̄əɔe ɲa a ci ya d̄i anu. À ya maa jei n̄ɲ a maa m̄ò. ³⁴ ɲɔi Jesu í bee ɲa í ni, aa ȳəkò i jò kpaasii m̄əkò tit̄ò ɲa à d̄i anu si waati iyi m̄əkò tit̄òu í wa in̄o ɲa? ³⁵ Amma ajò wa naa iyi aa nya m̄əkò tit̄òu hai si in̄o ɲa. Waati b̄eɛbei aa d̄i anu. ³⁶ ɲɔi í kpa ɲa m̄ənda gò í ni, a ci ya ga ib̄ò tit̄ò a s̄ò ib̄ò ngbo. Bii ì ce b̄eɛbe, ì beje ib̄ò tit̄òu m̄be n̄ɲ jaae tit̄òu á w̄eɛi ik̄a kaa ce si ib̄ò ngbou. ³⁷ In̄e gò ci ya n̄ɲ kù dasi v̄eɛ tit̄òu iyi wa gba si b̄əḡo bata ngbo ɲa. Bii í ce b̄eɛbe, v̄eɛu á jò b̄əḡo ɲau ku ga, v̄eɛu ku nik̄a n̄ɲ b̄əḡo ɲau ku beje. ³⁸ Amma à ya dasi v̄eɛ tit̄òu si b̄əḡo tit̄ò ɲa. ³⁹ N̄ɲ ine gò kù wee iyi á m̄ò v̄eɛ n̄wo n̄ɲ ku bi v̄eɛ tit̄ò má, domi á ni nwou í cea n̄ɲu.

6

Jesu wa fo idei ajoi kusimi

(Cɔ Matie 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ Si ajoi kusimi gɔ Jesu wa too kɔɔi ile gɔ, ŋɔi mɔcɔe ŋa à wɔ amaaje iyi à gbẽ si ileu à nunu ijuɛ si awɔ à waa ŋɔ. ² Ŋɔi Farisi gɔ ŋa à bee ŋa à ni, na mii í jò ì waa ce mii iyi a kù nɛ kpãai ku ce si ajoi kusimi. ³ Ŋɔi Jesu í bee ŋa í ni, i kù cio mii iyi Davidi í ce, ŋɔ do inɛ ŋa, si waati iyi ari wa kpa ŋau? ⁴ Í lɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ í so pɛɛ iyi à jileɔ Ilaaɔ í je, ŋɔ do inɛ ŋa. Wee à ganji inɛ fei ku je pɛɛu bɛ bii kù je woo weei Ilaaɔ ŋa aŋa akã. ⁵ Nɔ Jesu í sɔ ŋa má í ni, amu Amai Amanɛ, amui ò je inɛ ngboi ajoi kusimi.

Inɛ iyi awɔ akãɛ í ku

(Cɔ Matie 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ Si ajoi kusimi mmu gɔ, Jesu í lɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔu nɔ í wasi ku cea inɛ ŋa cioi ideɔ Ilaaɔ. Wee mɔkɔ gɔ í wa bɛ, awɔ ŋjɛɛ í ku í gbɛ. ⁷ Woo kɔ inɛ ŋa si wooda do Farisi ŋa à kãsi Jesu iju, à waa cɔ mà á jò inɛɛu ku ba iri si ajoi kusimi. À waa cɔɔ domi à waa bi a ye taaleɛi. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu ŋa, ŋɔi í sɔ mɔkɔ iyi awɔɛ í kuu í ni, dede i leekí si anini ŋa bɛ. Nɔ í dede í leekí. ⁹ Nɔ Jesu í ni, ò wa n bee ŋei, si ajoi kusimi, í sɔa amanɛ ku ce jiida de mà laalɔ, ku faaba amanɛ de, mà ku kpa. ¹⁰ Ŋɔi í cɔ aŋa fei í kaako ŋa, nɔ í sɔ mɔkɔu í ni, tɛ awɔɛ. Iyi í tɛ awɔu ŋɔi í baa dee dee. ¹¹ Ŋɔi idɔ ŋa í kɔ, nɔ à waa busi ŋjɛ bei aa cea Jesu.

Jesu í cica woo bɛ maateɛji ŋau

(Cɔ Matie 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Waati bɛɛbɛ Jesu í koo í gũ iri kuta gɔ ku ce kutɔ. Nɔ idũu fei í wasi ku ce kutɔ. ¹³ Iyi iju í má í tɔtɔ mɔcɔe ŋa nɔ í cica amanɛ maateɛji si inɔ ŋa, í sɔ ŋa woo bɛ ŋa. ¹⁴ Iri ŋa wee, Simɔɔ iyi í sɔ Piɛɛ, do Anderee ifɔɛ, do Zaaki do Zãa do Filipu do Baatelemi ¹⁵ do Matie do Tomaa do Zaaki amai Alifee, do Simɔɔ inɛi igbei Zelɔtu *, ¹⁶ do Zudasi amai Zaaki, do Zudasi Isikariɔti iyi á na ku zambaɛu.

Didɔ do ijuukpã

(Cɔ Matie 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Waati iyi Jesu í cica woo bɛ maateɛji ŋau í tã ŋɔi aŋaɔ ŋa à kita wa à waa leekí si ile ku munga anu gɔ. Tengji bei mɔcɔ nkpɔɛ ŋau à wa do zamaa nla gɔ. Inɛ ŋau à naai hai ilei Zudee fei do Zeruzalemu ilu nlaɛ, do hai Tii do Sidɔɔ, ilu ŋa iyi à wa ikpa bi inyi dũdũ. ¹⁸ À naa bi tɛɛi ku ba a gbɔ ideɛ nɔ a ba iri si bɔɔ ŋa. Inɛ ŋa iyi inɛi inɔkɔ ŋa à sinda iri ŋa à ba iri. ¹⁹ Ŋɔi inɛ ŋau fei à waa de ku luu, domi gbugbã nla nla í ya fita sie nɔ ku jò aŋa fei a ba iri.

²⁰ Ŋɔi Jesu í cɔ mɔcɔe ŋau í ni,

Ilu inɔ didɔ ŋai inɛ ilu are ŋa, domi inɛi ò je inɛi bommai Ilaaɔ ŋa.

²¹ Ilu inɔ didɔ ŋai inɛ iyi ari wa kpa si nsei domi Ilaaɔ á jò i yo ŋa.

Ilu inɔ didɔ ŋai inɛ iyi ò waa kpata si nsei, domi aa na i nyaanyi ŋa.

²² Inɛ ilu inɔ didɔ ŋai bii inɛ ŋa à cé ŋɛ, nɔ à lele ŋɛ hai inɔ ŋa, nɔ à waa bu ŋɛ, nɔ à waa sɔ ŋɛ iri laalɔ na irii amu Amai Amanɛ. ²³ Ajɔ ŋɔu, i jò inɔ ŋɛ ku dɔ, i fo í dingaa do inɔ didɔ, domi riba iyi à jile ŋɛ lelei Aɔ í la. Inɛ ŋau bɛ, bɛɛbei mɔi bala ŋa ŋa à cea walii ŋau wo.

²⁴ Amma inɔ kufɔi á je ti inɛ ilu fia ŋa, domi ò ba inɔ ŋɛ í tũ tã ŋa.

²⁵ Inɔ kufɔi á je ti inɛ iyi ò wa si ayo si nsei, domi ari á na ku kpa ŋɛ.

Inɔ kufɔi á je ti inɛ iyi ò waa nyaanyi si nsei, domi aa na i kpata i maa cã kpokpo ŋa.

²⁶ Inɛ ilu inɔ kufɔi ŋai bii inɛ fei wa saabu ŋɛ domi bɛɛbei bala ŋɛ ŋa à cea walii ilu ibo ŋau wo.

* 6:15 igbei Zelɔtu inɛi igbei Zelɔtu ŋai à waa jabu ku ba Zuifu ŋa a nɛ ara ŋa hai si awɔi inɛi Romu ŋa.

I bi mbɛɛ nɛɛ ɲa

(Cɔ Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Amma inɛ iyi ì sotì ì waa gbɔ idem ɲa, ì wa n sɔ ɲei, i ya bi mbɛɛ nɛɛ ɲa, nɔ inɛ ɲa iyi à cé ɲe i ya ce ɲɲa jiida ɲa. ²⁸ I weea inɛ ɲa iyi à waa ce ikpe ɲe, nɔ i ya cea inɛ ɲa iyi à waa ce ɲɛ laalɔ kutɔɔ ɲa. ²⁹ Bii inɛ gɔ í sambalɛ, toa kɛkɛlɛ akãe má. Inɛ iyi í gba ibɔ kumbooɛ, maà ti i kɔ ku so danzigie má. ³⁰ Bii inɛ gɔ í tɔɔe mii gɔ, muua. Bii inɛ gɔ í so mii ndɛɛ gɔi, maà ti i beee má. ³¹ Dimi iyi ì bi inɛ ɲa a ce ɲɲe, inɛ mɔ i ce ɲɲa dimi ɲɲu.

³² Bii inɛ ɲa iyi à bi ɲe aɲa akãi inɛ mɔ ì bi ɲa, saabu yoomai ì ne ɲa. Baa woo ce laalɔ ɲa taka ɲɲa à ya bi kpaasi ɲɲa ɲa. ³³ Bii inɛ ɲa iyi à waa ce ɲɲe jiida, aɲai inɛ mɔ ì waa sãa gbese, saabu yoomai ì ne ɲa. Baa woo ce laalɔ ɲa taka ɲɲa à ya ce beɛbe. ³⁴ Bii ì waa wɛã inɛ ɲa ngɔgɔ na iyi í jɔ ì waa tamaa aa na a sã ɲɲe, to, saabu yoomai ì ne ɲa. Baa woo ce laalɔ ɲa taka ɲɲa à ya wɛã ɲe nɔ a sã. ³⁵ Amma i bi mbɛɛ nɛɛ ɲa, i ce ɲɲa jiida ɲa, i ya wɛ ɲɲa i maà cɔ kpãai ku sã ɲa. Bii ì waa ce beɛbe ɲa, riba ɲɲe á la nɔ aa je amai Ìlaaɔ ɲa, ɲɲu iyi kù ne saa, domi ɲɲu takae wa nyisi amane gudulu ɲa do amane laalɔ ɲa didɔe. ³⁶ I jɔ ì ne araare inɛ ɲa bei Baa ɲɲe mɔ í ne.

Maà kiiti kpaasie

(Cɔ Matie 7:1-5)

³⁷ Jesu í sɔ ɲa má í ni, i maà ya kiiti inɛ ɲa, nɔ Ìlaaɔ mɔ kaa kiiti ɲe. I maà ya ye taalei inɛ ɲa nɔ Ìlaaɔ mɔ kaa ye taale ɲɲe. I ya kpa ide i kurarai ɲe ɲa nɔ Ìlaaɔ mɔ á kpa ide i kurarai inɛ mɔ. ³⁸ I ya mua ɲe ɲa nɔ Ìlaaɔ mɔ á mu ɲɲe. Si gũa nla nlaí á ce ɲɲe amua. Á yagae ku kitigbae ku kɔ hee andɛɛ, nɔ ku cuu ɲɲe si bɔgɔ. Ntɔ ntɔ gũa iyi ì wãaɔ kpaasi ɲa, ɲɲui Ìlaaɔ mɔ á wã ɲɲe do.

³⁹ Nɔ í kpa ɲɲa mɔnda gɔ í ni, fɛɛju á yɔkɔ ku mua fɛɛju akpa? Bii fɛɛju ɲa à waa mua ɲɲe akpa aɲa minji fei a kaa dasi isa? ⁴⁰ Woo kɔkɔ ice ci ya re inɛ ngboe. Amma inɛ fei, waati iyi í mà mii iyi inɛ ngboe í nyisie, ɲɲu mɔ í ya yei bei inɛ ngbou.

⁴¹ Na mii í ce ì waa ye fɔfɔ keeke iyi í wa si ijui kpaasie nɔ i kù ye jii ite iyi í wa si titɛɛ. ⁴² Beirei aa ce i ni, kpaasi, jɔ n nyae fɔfɔ si ijue, nɔ awɔ i kù waa ye jii ite iyi í wa si titɛɛ. Awɔ ilu muafitii, jɔ i tako i nya jii ite iyi í wa si ijueu titã ku ba i ye ilu sãa sãa, i bei i nya fɔfɔ iyi í wa si ijui kpaasie.

À ya mà jii hai si isoe

(Cɔ Matie 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ ɲɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, jii jiida kaa so iso laalɔ. Beɛbe mɔi jii laalɔ kaa so iso jiida. ⁴⁴ Ntɔ ntɔ jii fei hai si isoei à ya màa. A ci ya ka figi si agũ, beɛbe mɔi a ci ya ka rezɛɛ si agũ fũfũ, mà irei. ⁴⁵ Amane jiida í ya nya jiida wai hai si mii jiida iyi wa singa si idɔe. Amane laalɔ mɔ í ya nya laalɔ wai hai si mii laalɔ iyi wa singa si idɔe, domi mii iyi wa kɔ si idɔi amane, ɲɲui gelee í ya fɔ.

Woo ma ile minji gɔ ɲa

(Cɔ Matie 7:24-27)

⁴⁶ Nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, na mii í ce ì ya maa kpem Lafɛɛ, Lafɛɛ, nɔ i ci ya ceɔ ide iyi ì sɔ ɲe ice ɲa. ⁴⁷ Inɛ iyi í naa bi tom fei nɔ wa gbɔ idem nɔ wa jirimae, an nyisi ɲe inɛ iyi lafɛɛ í jɔ. ⁴⁸ Í jɔ mɔkɔ gɔ iyi wa ma ile. Mɔkɔu í tu isa titã í jii hee í koo í kãsi kuta í bei í nyɔ icui ileu. Si anyie ɲɔi ijii í na í rɔ nɔ ido í kɔ wa nikã, wa cã ileu, amma kù yɔkɔ ku kɛkɛɛ domi kumae í sã. ⁴⁹ Amma inɛ iyi í gbɔ idem nɔ kù waa jirimae, í yei bei mɔkɔ gɔ iyi í ma ile nɔ kù nyɔ icue do kuta. ɲɔi ido í na í kɔ í nikã wa cã ileu nɔ gbakã í cuku í lege fei.

7

Jesu í jɔ amaacei sooge inɛ ngbo gɔ í ba iri

(Cɔ Matie 8:5-13)

¹ Iyi Jesu í sɔ ɲa ideu fei í tã, ɲɔi í bɔ Kaperanumu. ² Wee inɛ ngboi sooge gɔ í wa be. Sogeu í ne amaaceɛ, nɔ í buui jiida jiida. Amaaceui wa ce bɔɔ hee wa bi ku ku. ³ ɲɔi

soogeu í gbɔ baauí Jesu, nɔ́ í be ine ngboi Zuifu gɔ́ ɲa bi tɛɛ a koo a tɔɔɛ ku na ku faaba amaacei ɲɲu. ⁴ Ʋɔ́i ine ɲau à koo. Iyi à to bi Jesu, ɲɔ́i à tɔɔɛ suuru ntɔ́ ntɔ́ à ni mɔ́kɔ́u í to í sobie ⁵ domi í bi dimi nwa. Ʋɲui í nɔ́ í ma nwa ile bii à ya ka ce kutɔ́tɔ́u be.

⁶ Nɔ́ aɲaɔ́ Jesu ɲa à dasi kpãa à waa ne. Iyi à maai kpasɛ́u ɲɔ́i soogeu í be kpaasie gɔ́ ɲa a koo a sɔ́o a ni, Lafɛ́ɛ, soogeu nɲɛ́ í ni i maà taabi araɛ, domi ɲɲu kù to i lɔ́ wa kpasɛ́i ɲɲu. ⁷ Na ɲɲui í ce mɔ́m í yɔ́o iyi ɲɲu kù to ɲɲu ku naa bi tɛɛ do araɛ. Amma í ni i fɔ́ ide ɲɲu akã wa, amaacei ɲɲu á ba iri. ⁸ Nɔ́ í ni baa ɲɲu takai ɲɲu, idei ine ngboi ɲɲu ɲai ɲɲu wa gbɔ́, nɔ́ ɲɲu mɔ́ í ne sooge ɲa iyi wa gbã. Bii ɲɲu í sɔ́ ine akã ɲɲu í ni ku bɔ́ ihɔ́, í ya kooi. Bii ɲɲu í nɔ́ í kpe ine gɔ́ ɲɲa í ya naai. Nɔ́ bii ɲɲu í sɔ́ amaacei ɲɲu gɔ́ ɲɲu í ni ku ce iyi ihɛ́ í ya cooi.

⁹ Iyi Jesu í gbɔ́ ideu í biti, nɔ́ í sinda í sɔ́ zamaa iyi wa tooɛu í ni, ñ wa n sɔ́ ɲɛ, baa si inɔ́i inei Izireli ɲa fei n kù ye ine iyi í yɔ́kɔ́ í dasim naane nla nla bei ineɛu ihɛ́. ¹⁰ Iyi Jesu í fɔ́ beɛbe í tã ɲɔ́i ama abe ɲau à nyi kpasɛ́, nɔ́ à ba amaaceu í ba baani.

Jesu í jĩ amai jaaɔ́ gɔ́ iyi í ku

¹¹ Si anyie ɲɔ́i Jesu í bɔ́ ilu gɔ́ iyi à ya kpe Nayini. Mɔ́cɔ́ɛ ɲa do zamaa nla gɔ́ wa tooɛ. ¹² Waati iyi í maai si gamboi bindii iluu, í ye à so ikui ama awaasũ gɔ́ à waa bɔ́ ku suu. Ama awaasũu ɲɲu akãi iyee í bí nɔ́ iyeu jaaɔ́i. Inei inɔ́ ilu nkɔ́ nkɔ́i wa too fitii abou. ¹³ Iyi Lafɛ́ɛ í ye abou ɲɔ́i araare í muu, nɔ́ í sɔ́o í ni, maà kpata. ¹⁴ Ʋɔ́i í sekeɛ si ɲa í lu kpakoi ikuu nɔ́ ine ɲa iyi à waa soou à leekĩ. Nɔ́ Jesu í ni, awɔ́ awaasũ, ñ wa n sɔ́ɛ, dede. ¹⁵ Nɔ́ awaasũ iyi í kúu í dede í buba wa fɔ́ ide. Nɔ́ Jesu í sindoa iyee. ¹⁶ Ʋɔ́i nɲo í mu aɲa fei, nɔ́ à saabu Ilaaɔ́ à waa ni, walii ilu gbɔ́gbãi í naa si wa. Nɔ́ à wa ni má, Ilaaɔ́ í naa bi ineɛ ɲa ku ba ku sobi ɲa.

¹⁷ Ʋɔ́i ideu í fangaa si ilei Zudee do si ilɛ́kɔ́ɛ ɲa fei.

Ine ɲa iyi Zãa woo dasi inyi í be

(Cɔ́ Matie 11:2-19)

¹⁸ Ʋɔ́i mɔ́cɔ́i Zãa ɲa à koo à baa ile piisɔ́o be à sisiaa mii ɲau be fei. Nɔ́ í kpe amane minji si inɔ́ ɲɲa, ¹⁹ í be ɲa bi Lafɛ́ɛ a beee a ni, awɔ́i ì je ine iyi Ilaaɔ́ á na ku be wau? Mà ka degbe ine mmu gɔ́. ²⁰ Iyi à to wa bi Jesu, ɲɔ́i à sɔ́o à ni, Zãa woo dasi inyiui í be wa ka naa ka beee ka ni, awɔ́i ì je ine iyi Ilaaɔ́ á na ku be wau? Mà ka degbe ine mmu gɔ́.

²¹ Wee si waati ɲɲu bei, Jesu í jɔ́ bɔ́o nkɔ́o do kɔ́o ɲa à waa ba iri, nɔ́ wa lele inei inɔ́ko ɲa hai si ine gɔ́ ɲa, nɔ́ í jɔ́ fɛɛju nkɔ́o í ye ilu má. ²² Nɔ́ í jea ama abe ɲau í ni, i koo i sisia Zãa mii iyi ì ye do iyi ì gbɔ́ ɲa. Fɛɛju ɲa à waa ye ilu, woo sukute ɲa à waa ne dee dee, dinte ɲa à ba iri à je ine kumá, deki ɲa à waa gbɔ́ ide, iku ɲa à jĩ, nɔ́ à waa waazoa ilu are ɲa laabaau jiidau. ²³ Ilu inɔ́ didɔ́i ine iyi kaa nyid anyi si naane ku dasie na irim.

²⁴ Iyi ama abei Zãa ɲau à gbɔ́ bei Jesu í fɔ́, ɲɔ́i à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, ɲɔ́i Jesu í lɔ́si ku sisia zamaau idei Zãa í ni, mii ì bɔ́ ku cɔ́ gbabuau ɲa. Fɔ́fɔ́ iyi fufu wa yaya? Aawo. ²⁵ To, mii ì bɔ́ ku cɔ́ ɲa. Mà mɔ́kɔ́ iyi wa dasi jaɛ jiidau? Aawo, ine ɲa iyi à waa dasi jaɛi fia nkɔ́o nɔ́ à wa si inɔ́i amani nla nla, aɲai à ya wa kabai ilaalu ɲa. ²⁶ To, mii ì bɔ́ ku cɔ́ ɲa. Mà waliii ì bɔ́ ku cɔ́ ɲa. Oo, ntɔ́ ntɔ́ an sɔ́ ɲɛ, ineɛu be í re baa walii. ²⁷ Zãai kukɔ́i idei Ilaaɔ́ wa fãa tengi bii í ni, Ilaaɔ́ í ni, Wee, ñ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɛ kpãaɛ.

²⁸ An sɔ́ ɲɛ, si inɔ́i ine ɲa iyi inaabo ɲa à bí fei, kãma ɲɲa kù weɛ iyi í re Zãa. Amma do ɲɲu fei, baa ine iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ́ í roo.

²⁹ Nɔ́ Jesu í ni má, ine ɲa iyi à gbɔ́ idei Zãa fei hee do woo gba fiaí lɛmpoo ɲa fei à jɔ́ Zãa í dasi ɲa inyi nɔ́ ɲɲu be wa nyisi iyi à mà iyi Ilaaɔ́ í je dee dee. ³⁰ Amma Farisi ɲa do woo kɔ́ ine ɲa si wooda ɲa a kù je Zãa ku dasi ɲa inyi. Beɛbe mɔ́i à kɔ́si mii iyi Ilaaɔ́ í dasi idɔ́ ku ce ɲɲa.

³¹ Ʋɔ́i Jesu í ni, yooi an wão inei nsei ɲau ihɛ́. Yooi à jɔ́. ³² À jɔ́ amu ɲa iyi à waa buba bantuma, à sɔ́ ɲɛ à waa ni, à fã ɲɲɛ yee nɔ́ i kù jojo ɲa, nɔ́ à kɔ́ ɲɲɛ irii iku ɲa nɔ́ i kù kpata ɲa. ³³ Ñ ni beɛbei si na iyi í jɔ́ waati iyi Zãa woo dasi inyi í naa, í ya dí anu, ci ya mɔ́ vɛɛ, nɔ́ ì ni í ne inei inɔ́ko ɲa. ³⁴ Nɔ́ iyi amu Amai Amanɛ ñ naa, ñ ya n je nɔ́ n maa

n mɔ, nɔ í ni ɲa ò bi ije nɔ ò je woo mɔ atɛ nɔ ò je kpaasii woo gba fiaɪ lɛmpoo ɲa do ilu dulum ɲa. ³⁵ Do ɲɲu fei, à ye iyi bisii Ilaaɔ́ í je dee dee na ice ɲa iyi wa ce.

Jesu wa je kpasɛi Farisi gɔ

³⁶ Farisi gɔ́ í kpe Jesu ku je bi tɛɛ aɲɔ ɲɲu gɔ. Nɔ Jesu í lɔ ileɛ́ í buba wa je. ³⁷ Wee, abo à ta icu gɔ́ í wa si iluu bɛ. Iyi í gbɔ́ à ni Jesu wa je kpasɛi Farisiu, ɲɔi í naaɔ́ tulare wa si ama caka ku sɪa gɔ́ iyi à ce do abatii. ³⁸ Abou í naá í wai do anyii Jesu bi isɛɛ ɲa. Wa kpata nɔ cikãajue ɲa wa tontoo si isɛɛ hee í cɔɔ, nɔ wa gbãa do ntoɪ irie ɲa, wa cɔɔcɔɔɛ, í fã sie tulareu. ³⁹ Farisi iyi í kpe Jesu ku jeu, iyi í yɔɔ, ɲɔi í fɔ́ si idɔɛ́ í ni, mɔkɔu ihɛ́, bii waliii, á mà dimii inaabo iyi wa luu ihɛ́ domi woo ta icui. ⁴⁰ Nɔ Jesu í ni, Simɔɔ, ò nɛ ide gɔ́ iyi an sɔɛ. Nɔ́ í ni, fɔ́, Mɛɛtu.

⁴¹ ɲɔi Jesu í ni, mɔkɔ́ gɔ́ í wɛɛ iyi amane minji wa mu gbeseɛ. Inɛ akã wa mu kpekele cɪɔ́ miu, inɛ akã mɔ́ ciitaa. ⁴² Nɔ́ wee a kù nɛ mii iyi aa sãaɔ́, nɔ́ í cea aɲa minji fei suuru. To, si aɲa minjiu, yoo ɲɲai á bi mɔkɔu ku re. ⁴³ Nɔ́ Simɔɔ́ í jeaá í ni, ò tamaa inɛ iyi gbeseɛ í reui. ɲɔi Jesu í sɔɔ́ í ni, ntoɪ ò fɔ́.

⁴⁴ Iyi í ni beɛbé í tã, ɲɔi í sinda si inaabou nɔ́ í sɔ́ Simɔɔ́ í ni, ò ye abou ihɛ́? Iyi ò lɔ́ wa kpasɛi i kù muum inyi n wɛɛ kutɛm, amma abou ihɛ́ í cɔ́ kutɛm do cikãajue ɲa, nɔ́ í gbãa do ntoɪ irie ɲa. ⁴⁵ I kù cem fɔɔ́ do kucɔɔcɔɔ amma abou ihɛ́, hai waati iyi ò lɔ́ wa, kù jɔ́ kutɛm ku cɔɔcɔɔ. ⁴⁶ Nɔ́ i kù jɔsi irim ikpo, amma abou ihɛ́, í fãsi isɛm tulare. ⁴⁷ Na ɲɔi í jɔ́ ò wa n sɛɛ kubi nlai abou ihɛ́ wa nyisi iyi Ilaaɔ́́ í kpa ideɪ dulum dɛɛ, baa do iyi í kpɔ́ fei. Amma inɛ iyi à cea suuru keeke, kubie mɔ́ keekei. ⁴⁸ ɲɔi í sɔ́ abou í ni, à kpa ideɪ dulum dɛɛ. ⁴⁹ Inɛ ɲa iyi à waa je aɲaɔ́ ɲau, à bee nje ide à waa ni, dimii amane yoomai ihɛ́ iyi á yɔkɔ́ ku kpa ideɪ dulum dii amane ɲa. ⁵⁰ Nɔ́ Jesu í sɔ́ abou í ni, naaneɛí í faabaɛ. Koo nɛ do laakai ku sũ.

8

Inaabo ɲa iyi à waa too Jesu

¹ Si anyii ɲɲu, Jesu í dabiɪ dabiɪ si wangaa ɲa do si ileeko ɲa, wa waazo wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ́. Nɔ́ mɔcɔ́ maateɛji ɲau à suu ² do inaabo nkɔ́ gɔ́ ɲa. Si inɔi inaabo ɲau, gɔgɔ́ ɲa à waa ce bɔɔ wo, gɔgɔ́ ɲa mɔ́ à nɛ inɛi inɔɔko ɲa wo, nɔ́ Jesu í jɔ́ aɲa fei à ba iri. Inaabo ɲau wee. Maari iyi à ya kpe inɛi Madala, ɲɲui Jesu í lelea inɛi inɔɔko mɛɛje ɲau, ³ do Zoana aboi Cuza, woo mu amaniɪ ilaaluu Herodu, do Suzani do inaabo nkɔ́ gɔ́ ɲa ma. Abo ɲau à waa sobi ɲa do amani ɲa.

Mɔndai woo gbɛ́

(Cɔ́ Matie 13:1-9; Maaku 4:1-9)

⁴ Hai ilu fei inɛ ɲa à wasi ku naa bi Jesu. Si bei zamaá í tɔtɔɔ ɲɔi í kpa ɲɲa mɔnda.

⁵ Si mɔndaú í ni, mɔkɔ́ gɔ́ í fita wa fã dimi. Si bei wa fã dimiu, ɲɔi gɔgɔ́ ɲa à cuku si kpãa, nɔ́ inɛ ɲa à nɛ si nɔ́ yei ɲa à jɔɔ. ⁶ Nɔ́ gɔgɔ́ ɲa mɔ́ à cuku si ile iyi í nɛ kuta. Iyi í fita gbakã, í gbɛi, domi mandɪ kù wa si. ⁷ Gɔgɔ́ ɲa mɔ́ à cuku si inɔ́ agũ ɲa. ɲɔi agũ ɲau do dimi jiidau à fita aɲɔ, ɲɔi agũ ɲau à dede à la à bii dimi jiidau. ⁸ Gɔgɔ́ ɲa mɔ́ à cuku si ile jiidau, nɔ́ à fita à la à so iso cɪɔ́ cɪɔ́.

Iyi Jesu í fɔ́ beɛbé í tã, nɔ́ í la hee lelé í ni, inɛ iyi í nɛ itĩ iyi á gbɔɔ́ ide, ku gbɔ́.

Mii í jɔ́ Jesu í ya maa kpa mɔnda

(Cɔ́ Matie 13:10-17; Maaku 4:10-12)

⁹ Nɔ́ mɔcɔɛ ɲa à beɛ yaaseɪ mɔndau. ¹⁰ ɲɔi í je ɲɲá í ni, inɛi Ilaaɔ́́ í jɔ́ ò mà asiii bommaɛ, amma inɛ ɲa iyi à gbe à waa sɔ́ ɲai do mɔnda ɲa ku ba

Baa bii à waa cɔ́ a maà yɔɔ.

Nɔ́ bii à waa gbɔ́ a kaa mà yaaseɛ.

Yaaseɪ mɔndai woo gbɛ́

(Cɔ́ Matie 13:18-23; Maaku 4:13-20)

¹¹ Yaasei mɔndau wee. Dimiu, idei Ilaaḏi. ¹² Ine gɔ ɲa à yei bei kpãa tengi bii dimiu í cuku. Anjai à gbɔ ideu, amma Seetam í naa í nyaa hai si idɔ ɲa ku ba a maà dasi naane a ba faaba. ¹³ Ine gɔ ɲa mɔ à yei bei ile kuta. Anjai à gbɔ ideu nɔ à gbaa do inɔ didɔ. Amma a kù jɔ̀ kù ce icã si idɔ ɲa. Naane ku dasi ɲa í kpe keeke amma iyi wahala í naa, à nyiò anyi. ¹⁴ Ine gɔ ɲa mɔ à yei bei inya iyi í ne agũ ɲau. Anjai à gbɔ ideu, amma si bei à waa ne, inɔ ku fɔ̀ do amani do didɔi andunya ɲai à bii ideu à kpa, nɔ iso ɲa ɲa kù jã. ¹⁵ Ine gɔ ɲa mɔ à yei bei ile jiidau. Anjai à gbɔ ideu nɔ à jilɔ̀ si idɔ jiiida hai ne muafiti, nɔ à waa temua hee wa so iso.

Mɔndai fitila

(Cɔ Maaku 4:21-25)

¹⁶ ɲɔi Jesu í sɔ̀ ɲa ma í ni, ine gɔ ci ya ma fitila ku biie do caka, walakɔ ku dasi abe daai. Amma à ya kɔaei lele ku ba ine ɲa iyi à waa lɔ̀ wa fei a ye inya kumá. ¹⁷ Si beɛbe mii iyi wa manji fei á boli, nɔ mii iyi à ce si asii fei á na ku fita gbugbãa.

¹⁸ Na ɲɲu, i ce laakai ɲa do yaase bei ì waa gbɔ̀ɔ̀ ide ɲa, domi ine iyi í ne, ɲɲui à ya kɔ̀ɔ̀a si. Ine mɔ̀ iyi kù ne, andi iyi wa tamaa siu má à ya gbaai.

Iyei Jesu do ifɔ̀e ɲa

(Cɔ Matie 12:46-50; Maaku 3:31-35)

¹⁹ Iyei Jesu do ifɔ̀e ɲa à naa bi tɛɛ, amma a kù ba a kù to sie na zamaau. ²⁰ Nɔ ine ɲa à sɔ̀ɔ̀ à ni, iyeɛ do ifɔ̀e ɲa à waa leekĩ waduude à waa bi ku yeɛ. ²¹ Amma í je ɲa í ni, ine ɲa iyi à waa gbɔ̀ idei Ilaaḏ nɔ à waa jirimaɛ, anjai à je iyem walakɔ ifɔ̀m ɲa.

Jesu í leekĩ fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Maaku 4:35-41)

²² Ajɔ̀ ɲɲu gɔ̀ Jesu í lɔ̀ akɔi inyi ɲɲu do mɔ̀cɔe ɲa, nɔ í sɔ̀ ɲa í ni, ka kua tenkuu ka bo ice ikpa ihɔ̀. Nɔ à ne. ²³ Si bei à waa ɲeu, Jesu í sí njoo. ɲɔi fufu nla gɔ̀ í dede si tenkuu, nɔ inyi wa kɔ̀ akɔu. À wa si mbirisi. ²⁴ ɲɔi à sekee si Jesu à jũu à ni, Mɛetu, Mɛetu, à waa bɔ̀ nfe ku ce.

ɲɔi Jesu í jĩ nɔ̀ í la si fufuu do kucãi inyiu. Nɔ̀ à dè à coko sɔ̀m sɔ̀m. ²⁵ Nɔ̀ í bee mɔ̀cɔe ɲa í ni, hee iwoi naane iyi ì dasim í wa.

Nɔ̀ njo í mu ɲa à biti, à bee ɲje à waa ni, dimii amane yoomai ihɛ, iyi wa ba fufu do inyi ide ku fɔ̀ nɔ̀ à waa gbɔ̀ ideɛ.

Jesu í jɔ̀ ine gɔ̀ iyi í ne inei inɔ̀ko í ba iri

(Cɔ Matie 8:28-34; Maaku 5:1-20)

²⁶ Nɔ̀ Jesu do mɔ̀cɔe ɲau à to ice ikpa ihɔ̀, si ilei inei Zerazee ɲa iyi í wa do wajui ilei Galilee. ²⁷⁻²⁹ ɲɔi à fita hai inɔi akɔi inyiu. Iyi à kita ile ɲɔi Jesu í ye mɔ̀kɔ gɔ̀ wa naa ku kɔ̀. Mɔ̀kɔu inei ilu bei. Wee í bei í ne inei inɔ̀ko ɲa. Waati kãma fei à ya maa dede sisi. ɲɔi ine ɲa à ya dũu do sesee nɔ̀ à dĩ iseeu do iso ku ba a nɔ̀. Amma í ya da kudĩ ɲau fei nɔ̀ inei inɔ̀koɛ ɲau à bɔ̀de hee si gbabua ɲa. Hai kukpe basĩ í ya maa weɛ, ci ya buba kpasɛ. Bi ku si iku ɲai í ya wa.

Iyi mɔ̀kɔu í ye Jesu ɲɔi í koo í cuku si wajue í dɔ̀ anu hee lele wa ni, mii í wa aninii awaɛ, Jesu awɔ̀ Amai Ilaaḏ. Ilaaḏ í re fei nɔ̀ ñ wa n tɔ̀ɔ̀ei, maà wahalam. Wa dɔ̀ beɛbei si na iyi í jɔ̀ Jesu í ni inei inɔ̀ko ɲau a fita sie. ³⁰ Nɔ̀ Jesu í beɛɛ í ni, irei irie. Nɔ̀ í jɛaa í ni, Zamaa. Í ni beɛbei si na iyi í jɔ̀ inei inɔ̀ko nkɔ̀ nkɔ̀i í ne. ³¹ Nɔ̀ inei inɔ̀koɛ ɲau à waa tɔ̀ Jesu suuru ntɔ̀ ntɔ̀ ku maà dasi anja si isa nla hai ne kɔ̀u.

³² Wee, kuusɔ̀ gaa nla gɔ̀ ɲa à wa be à waa je si iri kuta gɔ̀. Nɔ̀ inei inɔ̀ko ɲau à tɔ̀ Jesu ku jɔ̀ anja a koo a mu kuusɔ̀ ɲau ku ba anja a maa wa be. Nɔ̀ í yɔ̀da ɲa. ³³ Nɔ̀ inei inɔ̀ko ɲau à fita hai si mɔ̀kɔu, à koo à mu kuusɔ̀ ɲau. Nɔ̀ kuusɔ̀ gaa ɲau à sei hai antai iri kutau à dasi tenku nɔ̀ inyiu í je ɲa.

³⁴ ɲɔi woo degbe kuusɔ̀ ɲau à ye mii iyi í ce, nɔ̀ à sa à koo à waa sisi laabaauu ideu si ilu nla do si ileeko ɲa. ³⁵ Nɔ̀ ine ɲa à fita à bɔ̀ ku cɔ̀ mii iyi í ceu. Iyi à to bi Jesu, ɲɔi à ye mɔ̀kɔ iyi inei inɔ̀ko ɲa à fita sieu. Mɔ̀kɔu í baa si laakaɛ má, nɔ̀ wa buba kɔ̀kɔi Jesu í dasi jĩne ɲa. ɲɔi njo í mu ɲa. ³⁶ Ine ɲa iyi ideu í ce iju ɲa à waa sisia ine ɲa bei ineu í ce

í ba iri. ³⁷ Ɔɔi inei ilei Zerazee ɔa fei à tɔɔ Jesu suuru à ni ku ne hai be, domi njo í mu ɔa ntɔ ntɔ. Nɔ Jesu í lɔ akɔi inyiu wa bi ku ne. ³⁸ Ɔɔi mɔkɔ iyi inei inɔkɔ ɔa à fita sieu wa tɔɔ Jesu ku jɔ nɔu ku tooɛ. Amma Jesu í ni ku sinda ku ³⁹ nyi ideɛ, koo sisi mii iyi Ilaaɔ í ceaa fei. Nɔ inɛɛu í ne í koo í wasi ku sisi mii iyi Jesu í cea nɔu fei si iluu fei.

Ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu ibɔi Jesu

(Cɔ Matie 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Iyi Jesu í baa hai ilei Zerazee nɔ zamaa í wasi ku coo fɔɔ, domi aɔa fei à waa degbeɛi. ⁴¹ Ɔɔi inɛ gɔ í naa bi tɛɛ. Lafɛɛi à ya kpe Zairusi. Inɛ ngboi ile bii Zuifu ɔa à ya ce kutɔtɔɔi. Iyi í ye Jesu, ɔɔi í sɛɛbata si wajue nɔ í tɔɔe ku naa kpasɛi nɔu. ⁴² Wa tɔɔ Jesu ku naa kpasɛi si na iyi í jɔ ama inaabo akã lege lege iyi í ne adɔ maateeji, wa bi ku ku. Ɔɔi Jesu wa koo.

Iyi wa koo, nɔ zamaa nla nla wa mantee. ⁴³ Wee abo gɔ mɔ í wa be iyi wa ce bɔɔi awɔ ku mu hai adɔ maateeji. Nɔ í je fiaɛ fei bi lokotoro ɔa, nɔ kãma nɔa kù yɔkɔ kù faabaɛ. ⁴⁴ Ɔɔi í sekeɛ si Jesu do anyi í koo í lu itii ibɔɛ. Be gbakã bɔɔu í tã. ⁴⁵ Nɔ Jesu í bee í ni, yooi í lum. Ɔɔi aɔa fei à waa jã, ɔɔi Píɛɛ í ni, Mɛɛtu, zamaaui í kaakoe wa mantee. ⁴⁶ Amma Jesu í ni, nɔ mà iyi inɛ gɔ í lum kam kam si na iyi í jɔ gbugbãm í ce ice. ⁴⁷ Iyi abou í ye iyi Jesu í mà iyi inɛ gɔ í luu, ɔɔi í koo í gule si wajue do kuyaya. Nɔ í fɔ si wajui zamaaui mii iyi í ce í jɔ nɔu í lu Jesu, do bei nɔu í ba iri anu akã. ⁴⁸ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanɛɛi í faabaɛ, koo ne do laakai ku sũ.

⁴⁹ Si bei Jesu wa fɔ ideu ɔɔi inɛ gɔ í naa hai kpasɛi Zairusi inɛ ngbou í sɔɔ í ni, ama inaaboeu kù weɛ, maà bitandi Mɛɛtu má. ⁵⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jɔ zigie ku da, awɔ de dasi naanɛ, á ba iri. ⁵¹⁻⁵³ Ɔɔi à dasi kpãa má à waa koo. Iyi í to kpasɛ be, í ba wee, inɛ fei í wasi ku kpata à waa cã kpokpo na irii amau. Nɔ Jesu í ni, i maà kpata ɔa, kù ku, wa sɔ njooi. Ɔɔi à waa yaakoe domi à mà iyi í kui. Ɔɔi Jesu kù je inɛ gɔ ku lɔ kpasɛu do nɔu aɔɔ bii kù je Píɛɛ do Zãa do Zaaki do iyeɔ baai amau. ⁵⁴ Iyi í to bi ama inaabou ɔɔi í mu awɔɛ nɔ í fɔ ide hee lele í ni, ama mudɛɛ, dede. ⁵⁵ Nɔ hundee í baa má, nɔ í dede tengi be gbakã. Nɔ Jesu í sɔ ɔa í ni a na amau ije. ⁵⁶ Nɔ nyaanzeɛ ɔa à biti ntɔ ntɔ, amma Jesu í sɔ ɔa í ni a maà sɔ inɛ gɔ mii iyi í ce.

9

Jesu í be mɔcɔ maateeji ɔa

(Cɔ Matie 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jesu í kpe mɔcɔ maateeji ɔa í tɔtɔɔ ɔa í mu nɔa gbugbã do yiiko a leleɔ inɛ inɔkɔ ɔa fei nɔ a jɔ bɔɔ ɔa a ba iri. ² Ɔɔi í be ɔa a koo a waazo idei bommai Ilaaɔ nɔ a jɔ bɔɔ ɔa a ba iri. ³ Nɔ í sɔ ɔa í ni, i maà so nkãma si isɛɛnɛ nɔu, baa golo hee má je bɔgɔ, wala ije, wala fia, nɔ i maà so baa ibɔ minjisia. ⁴ Kpasɛ bii ò sɔ ɔa, i ya wa be hee i koo i fita hai ilu be ɔa. ⁵ Ilu bii à kɔ ku gba ɔe, i fita hai ilu be ɔa nɔ i gbugbã nɔa irurui baata nɔe ɔa ku je nɔa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ɔa. ⁶ Mɔcɔ ɔa à dede à dabii si ileeko ɔa, à waa sisiɔ laabaau jiidau nɔ à wasi ku jɔ bɔɔ ɔa à waa ba iri bii fei.

Laakai Herodu í dede

(Cɔ Matie 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Wee Herodu ilu ilɛu, í gbɔ mii iyi Jesu wa ce fei, nɔ laakaie í dede. Kù mà baa bei á lasabu má si na iyi í jɔ inɛ gɔ ɔa à waa ni Zãa í jɔ hai si bale, ⁸ inɛ gɔ ɔa mɔ à ni Elii walii nlaui í naa má, nɔ inɛ gɔ ɔa mɔ à ni inɛ akã waliii tako ɔaui í jɔ hai si bale má. ⁹ Nɔ Herodu í ni, nɔ jɔ à bu irii Zãa. Debei, inɛ ihɛ iyi nɔ ya maa n gbɔ baauɛ iyi wa ce dimii mii ɔa be, yooi. Ɔɔi wa de ku yɔɔ.

Jesu í wɔ amane dubu miu (5.000)

(Cɔ Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Zãa 6:1-14)

¹⁰ Nɔ mɔcɔ maateeji ɔa iyi Jesu í tako í be ɔa à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ɔa iyi aɔa à ce fei. Nɔ Jesu í gbã ɔa ikã í bɔɔ ɔa ikpa kɔkɔi ilu gɔ iyi à ya kpe Besaida. ¹¹ Ɔɔi inɛ

ɲa à gbɔ ikpa bii à wa nɔ zamaa nkpɔ ɔɔ í hãmɛɛ ɲa bɛ. Nɔ Jesu í gba ɲa wa sɔ ɲa idei bommai Ilaaɔ, nɔ í jɔ inɛ ɲa iyi a kù waa nɛ baani à ba iri.

¹² Iyi inunu wa lɔ ɲɔi woo bɛ maateeji ɲau à sɛkɛɛ siɛ à sɔɔ à ni, jɔ inɛ ɲau à nɛ inɔ ilu walakɔ ilɛɛko ɲa à dɛ bii aa sũ do mii iyi aa jɛ, domi si gbabuai à wa ihɛ. ¹³ ɲɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, inɛ taka ɲɛ i na ɲa ije a je mɛɛ. Amma à ni, pɛɛ iyi à nɛ kù re ara miu do cɛɛ minji. Mà ì bi awa taka nwa kaa ra ije iyi inɛ fei á jɛi. ¹⁴ Wee si inɔi inɛ ɲau inɛmɔkɔ ɲa à to zakai amane dubu miu (5.000). ɲɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲau í ni, i jɔ a buba wua ikã ikã amane ciitaa ciitaa. ¹⁵ Nɔ à ce bɛɛbɛ à jɔ aɲa fei à buba. ¹⁶ ɲɔi Jesu í so pɛɛ miu do cɛɛ minjiu nɔ í wu iju lele í saabu Ilaaɔ nɔ í bububue í na mɔcɔɛ ɲau a kpɛa zamaau. ¹⁷ Nɔ aɲa fei à je à yo. Nɔ à ko iyi à je í gbeu, nɔ í kɔ kɔlɔ maateeji.

Piɛɛ í ni Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cica

(Cɔ Matie 16:13-19; Maaku 8:27-29)

¹⁸ Ajo ɲɲu ɔɔ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à nya ara ɲɲa ikã nɔ wa ce kutɔɔ. Nɔ í bee ɲa í ni, yooi inɛ ɲa à ya ni nɛ jɛ. ¹⁹ Nɔ à jɛaa à ni, inɛ ɔɔ ɲa à ya ni awɔu Zãa woo dasi inyii. Inɛ ɔɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu Elii walii nla takoui. Inɛ ɔɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu inɛ akãii waliii tako ɲau í jɛ wa hai si bale. ²⁰ ɲɔi í bee ɲa í ni, inɛ mɔ ni, yooi ì ni nɛ jɛ ɲa. ɲɔi Piɛɛ í ni, awɔi ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cicau.

Jesu wa fɔ idei ikue do kujɛ

(Cɔ Matie 16:20-28; Maaku 8:30-9:1)

²¹ ɲɔi Jesu í sɔ mɔcɔ ɲau do kugaabu í ni a maà na a sɔ inɛ ɔɔ. ²² Í sɔ ɲa má í ni, amu Amai Amanɛ, kù nɛ bɛi á ce iyi n kù ye ijuukpã ntɔ ntɔ. Inɛ ngbo ɲa do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa aa kɔsim a kpam, amma an jɛ hai si bale si ajo mɛɛtasia. ²³ Nɔ í sɔ aɲa fei í ni, inɛ iyi wa bi ku toom, ku jɔ idɔɔbie nɔ ku so jɛi ku gaauɛ ku toom wa. ²⁴ Nɔ inɛ iyi wa bi ku ba kuwɛɛɛ do idɔɔbie kaa baa. Amma inɛ iyi í nyɔ kuwɛɛɛ na irim, lafɛi á baa do ntɔ. ²⁵ Aranfãani yoomai amane í nɛ bii í ba amanii andunya fei, nɔ í kua kuwɛɛɛ. ²⁶ Nɔ í ni má, inɛ iyi wa ce anyɔi amu Amai Amanɛ, walakɔ wa ce anyɔi idem, amu mɔ an ce anyɔi lafɛɛ waati iyi an nyi wa. Nɔ waati iyi an nyi wa, an nyi wai do amboei Baam do amalekaɛ ɲa ajo. ²⁷ Ntɔ ntɔ, inɛ ɲa iyi à wa ihɛ si nɛsi, ɔɔɔ ɲɲa ɲa aa ye bommai Ilaaɔ wa naa a bɛi a ku.

Arai Jesu í daana

(Cɔ Matie 17:1-8; Maaku 9:2-8)

²⁸ Iyi Jesu í fɔ ideu í tã, iyi í ce zakai ajo mɛɛjo ɲɔi í kpe Piɛɛ do Zãa do Zaaki à koo à gũ antai iri kuta nla ɔɔ ku ba ku ce kutɔɔ. ²⁹ Iyi wa ce kutɔɔ ɲɔi wajue í kpaasi dimi ikã, nɔ jaɛɛ í fũuta pai pai. ³⁰⁻³¹ ɲɔi gbakã Moizi do Elii à faata wa do amboe à waa baa ide ku fɔ. À waa fɔ idei ikue iyi á kú Zeruzalemu ku jɔɔ andunyau ihɛ. ³² Wee Piɛɛ do kpaasie ɲa à waa siiko ntɔ ntɔ, amma iyi iju ɲɲa í má à ye amboei Jesu nɔ à ye amane minji ɲa iyi à waa leekí bi tɛɛu. ³³ Waati iyi inɛ ɲau à waa jɔ Jesu, Piɛɛ í sɔɔ í ni, Mɛɛtu, á sã ka maa wa ihɛ. Jɔ ka ce ilei aco mɛɛta, akã titɛɛ, akã mɔ ti Moizi, akã mɔ ti Elii. Í ni bɛɛbɛi si na iyi í jɔ kù mà mii iyi wa fɔ.

³⁴ Si bɛi wa fɔ ideu, bukɔɔ í naa í bii ɲa. Iyi mɔcɔ ɲau à ye bukɔɔu wa bii ɲa ɲɔi njo í mu ɲa. ³⁵ Nɔ à gbɔ ide ku fɔ ɔɔ hai si bukɔɔu í ni, inɛ ihɛi í je Amam. Nɲui nɛ cica. I ya gbɔ ideɛ ɲa. ³⁶ Si anyii ide ku fɔu, Jesu ɲɲu akãii à ye bɛ. ɲɔi si waatiu bɛ mɔcɔ ɲau a coko a kù sɔ inɛ kãma mii iyi à ye.

Jesu í faaba ama ɔɔ iyi í nɛ inɛi inɔkɔ

(Cɔ Matie 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Iju kumáɛ iyi à kita wa hai antai iri kutau, zamaa nla ɔɔ í naa í ko Jesu. ³⁸ ɲɔi si inɔi zamaau mɔkɔ ɔɔ í dɔ anu hee lele í ni, Mɛɛtu, cɔ ama inɛmɔkɔ akãu ihɛi nɛ. Ñ wa n tɔɔɛ i faabaɛ ³⁹ domi inɛi inɔkɔ ɔɔ í ya dede siɛi. Nɔ waati iyi í dede fei, anu akã amau í ya dɔ anui. Nɔ inɛi inɔkɔu í ya gbugbãɛ jiida, nɔ amau í ya maa ce antɔ foko ku maa mɛɛ araɛ, nɔ kufitaɛ í ya gaabu. ⁴⁰ Ñ tɔɔ mɔcɔɛ ɲa a lelea, amma à mɔngɔ. ⁴¹ ɲɔi Jesu í ni,

inɛ inɛ laalɔ hai dasi naane ŋa, hee waati yoomai an wa inɔ nɛɛ. M̀a hee waati yoomai an maa temuadɔ ŋɛ. Ŋɔi í sɔ́ m̀akɔ́u í ni, naadɔ amaɛu wa ihɛ. ⁴² Nɔ́ wa naaɛ wa. Iyi í toe wa k̀akɔ́i Jesu ŋɔi inɛi inɔ̀okou í kekɛɛ ilɛ í gbugbãɛ jiida. Amma Jesu í fɔ́ si inɛi inɔ̀okou ide do gbugbã ŋɔi í fita nɔ́ amau í ba iri. Nɔ́ Jesu í sindoa baaɛ. ⁴³ Inɛ ŋa iyi à wa bɛ fei à bitɔ́ do bei gbugbãi Ilaaɔ́ í la í to.

Jesu í nyi wa fɔ́ ideɔ́ ikue do kujɛ́ɛ má

(Cɔ́ Matie 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Si bei aŋa fei à wɛɛɔ́ bitɔ́u bɛɛbɛ do mii iyi Jesu wa ce fei, ŋɔi Jesu í sɔ́ m̀acɔ́ɛ ŋa í ni, ⁴⁴ inɛ, i de ití i gbɔ́ ide iyi ñ wa n sɔ́ ŋɛu ihɛ sãa sãa ŋa. Aa mu amu Amaɔ́ Amanɛ a daa inɛ ŋa si awɔ́. ⁴⁵ Amma m̀acɔ́ɛ ŋau a k̀u gbɔ́ yaasei ideu, domi ideu k̀u má nɛa titã, nɛui í j̀ɔ́ a k̀u gbɔ́ yaaseɛ. Nɔ́ weɛ à waa ce nɔ́i yaasei ideu ku bee Jesu má.

Yooi í jɛ inɛ ngbo

(Cɔ́ Matie 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Ajɔ́ nɛu gɔ́ m̀acɔ́ ŋau à waa ce kakɔ́ ku ba a mà inɛ iyi í re si inɔ́ nɛa. ⁴⁷ Wee Jesu í mà lasabui idɔ́ nɛa, ŋɔi í so ama keeke gɔ́ í leekɛ́ɛ k̀akɔ́ɛ, ⁴⁸ nɔ́ í sɔ́ ŋa í ni, inɛ iyi í gba amau ihɛ na irim, amu takam nii í gba. Inɛ m̀ɔ́ iyi í nɔ́ í gbam, inɛ iyi í bɛm wai í gba. Inɛ iyi í kere í re si inɔ́ nɛɛ, nɛui í re inɛ fei.

Inɛ iyi k̀u jɛ mbɛɛ nɛɛ inɛ nɛi

(Cɔ́ Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Ŋɔi Zãa í ni, Mɛɛtu, à yɛ inɛ gɔ́ í ya maa lele inɛi inɔ̀oko ŋa do iriɛ, nɔ́ à ganjie, domi k̀u wa inɔ́ nwa, k̀u waa tooɛ. ⁵⁰ Ŋɔi Jesu í sɔ́ɔ́ í ni, i maà ganjia ŋa, domi inɛ iyi k̀u jɛ mbɛɛ nɛɛ, inɛ nɛi.

Inɛ ŋa à k̀u ku gba Jesu si ilui Samari gɔ́

⁵¹ Wee waati í maai wa si bii Jesu á j̀ɔ́ andunya ku nyi lele má, ŋɔi í dasi idɔ́ mam mam nɛu ku bɔ́ Zeruzalemu. ⁵² Nɔ́ í bɛ inɛ gɔ́ ŋa a cuaa ku ba a koo a ceaa sɔ́lɔ́u bi ku sũ. Ŋɔi inɛ ŋa iyi í bɛ ŋau à to ilui Samari gɔ́, ⁵³ amma inɛi ilu bɛ ŋa a k̀u jɛ ku gbaa si na iyi í j̀ɔ́ Zeruzalemuuɔ́ wa bɔ́. ⁵⁴ Iyi Zaaki do Zãa à gbɔ́ bɛɛbɛ, ŋɔi à beɛɛ à ni, Lafɛɛ, ì bi ka j̀ɔ́ ina ku kita si ŋa wa hai lele ku kpa ŋa? ⁵⁵ Amma Jesu í sinda í la si ŋa do gbugbã. [Í ni, i k̀u mà iyi ñ waa fɔ́ ŋa m̀ɔ́m. ⁵⁶ Amu Amaɔ́ Amanɛ n k̀u naa ku kpa amanɛ ŋa, bii k̀u jɛ n faaba ŋa.]

Nɔ́ à bɔ́ ilu mmu gɔ́ má.

Inɛ ŋa iyi à bi Jesu ku too

(Cɔ́ Matie 8:19-22)

⁵⁷ Si bei à waa nɛ ŋɔi inɛ gɔ́ í naa í sɔ́ Jesu í ni, an tooɛ bii ñ waa bɔ́ fei. ⁵⁸ Ŋɔi Jesu í sɔ́ɔ́ í ni, inɛ ŋa à nɛ kolo ŋa, nɔ́ baa yɛi ŋa m̀ɔ́ à nɛ bi ku sũ. Amma amu Amaɔ́ Amanɛ n k̀u nɛ bii an koo n sũ n sĩmi. ⁵⁹ Nɔ́ í sɔ́ inɛ mmu gɔ́ í ni, toom wa. Amma inɛɛu í ni, j̀ɔ́ n koo n si baam wa titã. ⁶⁰ Ŋɔi Jesu í sɔ́ɔ́ í ni, j̀ɔ́ iku ŋa a si iku nɛa ŋa, amma awɔ́, koo sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ́ bii fei. ⁶¹ Nɔ́ inɛ gɔ́ í sɔ́ɔ́ má í ni, an tooɛ Lafɛɛ, amma j̀ɔ́ n koo n tɔ́ inɛm ŋa sukudɔ́ titã. ⁶² Nɔ́ Jesu í sɔ́ɔ́ í ni, inɛ iyi í lesi awɔ́ɛ si kaakoi ketɛ nɔ́ í sinda í cɔ́ anyi, k̀u j̀ɔ́ bommai Ilaaɔ́.

10

Jesu í bɛ amanɛ kitaɔ́ fɛɛwa

¹ Si anyii nɛu, Lafɛɛ í cica amanɛ kitaɔ́ fɛɛwa mmu má, í bɛ ŋa minji minji a cuaa si ilu ŋa fei do bii nɛu takɛ á nɛ ku bɔ́ fei. ² Nɔ́ í sɔ́ ŋa í ni, amaajɛ iyi í to ku da í kpɔ́, amma woo da ŋau a k̀u kpɔ́. Na nɛu, i tɔ́ ilu ikou ku bɛ inɛ ŋa iyi aa ce iceu wa. ³ I dasi kpãa ŋa, ñ wa n bɛ ŋɛi bei ama angudã ŋa si inɔ́i mɛɛmu kugaabu ŋa. ⁴ I maà so taalili hee má jɛ bɔ́gɔ́, walakɔ́ baata, nɔ́ i maà ya leekɛ́ kpãa i maà ce inɛ gɔ́ fɔ́ ŋa. ⁵ Kpasɛ́ bii ñ lɔ́ ŋa i tako í sɔ́ ŋa ŋa i ni, Ilaaɔ́ ku mu nɛɛ laakai ku sũ. ⁶ Bii ilu laakai ku sũ gɔ́ í wa bɛ, laakai ku sũ nɛɛ á to siɛ. Bii k̀u wɛɛ m̀ɔ́i á nyi wa si ŋɛi. ⁷ Kpasɛ́ bii à gba ŋɛu, kpasɛ́ bei aa maa

wa ɲa, sɔnda do inyi iyi à na ɲe fei i ya gba i je ɲa, domi ine kaa máa ce ice iyi kù waa je. I maà ya lɔ kpasɛ do kpasɛ ɲa. ⁸ Ilu iyi ì lɔ fei ɲa bii à gba ɲe, ije iyi à na ɲe i ya je ɲa. ⁹ I sɔ inɛi ilu ɲau i ni, bommai Ilaaɗ í maai si ɲe. Nɔ bɔɔ ɲa iyi à wa be i jɔ a ba iri ɲa. ¹⁰ Amma ilu bii ì lɔ nɔ a kù gba ɲe, i bɔ bantumai iluu nɔ i ni, ¹¹ wee à waa gbugbã ɲe hee do irùrù ilu ɲe iyi í wa si kute nwa. Do ɲɲu fei, i mà ɲa iyi bommai Ilaaɗ í maai wa. ¹² Nɔ Jesu í ni má, an sɔ ɲe iyi si ajɔi kiitiu, ijuukpã inɛi Sodomu ɲa ilu nlai takou, á tia do ti inɛi ilu ɲau.

Inɛi ilu ɲa iyi à kɔ ku dasi Jesu naane

(Cɔ Matie 11:20-24)

¹³ Nɔ Jesu í ni má, inɔ kufɔ nla nlai á je tu ɲe, inɲe inɛi Kɔrazɛɛ ɲa. Inɲe mɔ inɛi Besaida ɲa inɔ kufɔ nla nlai á je tu ɲe. Maamaake ɲa iyi à ce si ilu ɲe ɲau ihɛ, bii í je si ilui Tii do Sidɔɔi à coo wo, bii í wa inɛi ilu ɲau aa dī saaki a kpataɔ na irii dulum du ɲa nɔ a kpaasi idɔ hai ku kpe. ¹⁴ Na ɲɔi í jɔ ñ wa n sɔ ɲe iyi si ajɔi kiitiu ijuukpã inɛi Tii do Sidɔɔ ɲa á tia tu ɲe. ¹⁵ Inɲe mɔ, inɛi Kaperanumu ɲa, ì waa tamaa ɲa aa so ɲe hee lelei? Aawo, aa keke ɲei hee bi ku wai iku ɲa.

¹⁶ Nɔ í sɔ mɔcɔe ɲa í ni, ine iyi í gbɔ ide ɲe, idem nii í gbɔ. Ine mɔ iyi í kɔsi ɲe, amui í kɔsi. Ine mɔ iyi í nɔ í kɔsim, ine iyi í bem wai í kɔsi.

Kubaai mɔcɔ kitaɔ fɛɛwa ɲau

¹⁷ Mɔcɔ kitaɔ fɛɛwa ɲa iyi Jesu í be ɲau à baa do inɔ didɔ nɔ à ni, Lafɛɛ, hee do inɛi inɔɔko ɲa fei à ya jirima wa na irieu. ¹⁸ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, ñ ye Seetam wa cuku wa hai lele bei kuɲɔi ijī. ¹⁹ Ntɔ ntɔ ñ mu ɲe yiiko i tɛɛsɔd njo ɲa do cencee ɲa hee do gbugbã iyi Seetam mbɛɛu í ne fei, nɔ nkãma kaa yɔkɔ ku mɛɛ ɲe. ²⁰ Do ɲɲu fei, i maà jɔ inɔ ɲe ku dɔ na iyi í jɔ inɛi inɔɔko ɲau à waa jirima ɲe, amma i jɔ inɔ ɲe ku dɔ si na iyi í jɔ à kɔ iri ɲe lelei Aɗ.

Inɔi Jesu í dɔ

(Cɔ Matie 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Si waati akãu, inɔi Jesu í dɔ jiida jiida do gbugbãi Hundei Ilaaɗ nɔ í ni, Baaba, awɔ iyi ì je Lafɛɛi lele do ile, ñ wa n saabue do iyi ì singaa ilu bisi do woo mà ɲa mii ɲau ihɛ nɔ ñ nyisi amu ɲa. Í sã Baaba, si na iyi í jɔ beɛbei ì bi.

²² Baam nii í daam mii fei si awɔ. Ine kãma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nɔ ine kãma kù mà Baau bii kù je amu Amau do ine ɲa iyi ñ bi n nyisi ɲa.

²³ ɲɔi Jesu í sinda si mɔcɔe ɲau í sɔ ɲa í ni, ilu inɔ didɔi ine iyi ijue wa ye mii iyi ì waa ye ɲa. ²⁴ Ntɔ ntɔ an sɔ ɲe, walii do amanlu nkɔɔ à bi aɲa a ye mii ɲa iyi ì waa ye ɲa, a kù nɔ a kù yɔɔ. À bi aɲa a gbɔ iyi ì waa gbɔ ɲa, a kù nɔ a kù gbɔɔ.

Mɔndai ine jiidai Samari gɔ

²⁵ Ajɔ ɲɲu gɔ woo kɔ ine ɲa si wooda gɔ í dede ku cã idɔi Jesu nɔ í ni, Mɛɛtu, beirei an ce n baɔ kuwɛɛ hai tã. ²⁶ ɲɔi Jesu í beɛ í ni, mii à kɔ si woodau. Ide mii ì ya cio si. ²⁷ ɲɔi í je í ni, bi Aɗ Lafɛɛɛ do idɔe fei, do gbugbãe fei, do lasabue fei, nɔ i bi ine mmu ɲa bei ì bi araɛ. ²⁸ ɲɔi Jesu í ni, ide iyi ì je í sã. Ce beɛbe, aa ba kuwɛɛ.

²⁹ Amma mɔkɔu wa bi ku na araɛ ntɔ, nɔ í beɛ í ni, yooi í je ine mmu. ³⁰ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, mɔkɔ gɔ í kita wa hai Zeruzalemu wa bɔ Zeriko, ɲɔi í koo í dasi awɔi ile ɲa. Ile ɲau à coo ile à cãa, nɔ à ne à jɔɔ be wa kasãm. ³¹ Wee, woo weei Ilaaɗ gɔ wa too kpãau wa. Iyi í ye mɔkɔu, ɲɔi í gbe í lɔ. ³² Beɛbe mɔi ine gɔ si dimii Levi í to inyau. Iyi í yɔɔ nɔ í gbe í lɔ. ³³ Amma inɛi Samari gɔ mɔ wa bɔ ilu. Iyi í to be ɲɔi í ye mɔkɔu nɔ araare í muu. ³⁴ Nɔ í sɛkeɛ sie í jɔaa ikpo do atɛ vɛɛ si agbei kumɛɛ ɲau nɔ í dūu. Si anyie nɔ í lesie si gbankɛlei ɲɲu takae í bɔɔɛ bi ku sɔi ine njoo ɲa nɔ í gbɔaa. ³⁵ Iju kumáɛ, nɔ í so fiaci icei ajɔ minji, í na ine ngboi bi ku sɔi ine njoo ɲau, nɔ í ni, gbɔa inɛɛu ihɛ. Iyi ì je í lesi na irie, an sãae waati iyi an baa. ³⁶ ɲɔi Jesu í ni, si amane mɛeta ɲau be, yoo ɲɲai ì tamaa í je kpaasii ine iyi í dasi awɔi ile ɲau. ³⁷ ɲɔi inɛɛu í ni, ine iyi í ce araareɛu. ɲɔi Jesu í ni, debei, awɔ mɔ, koo ce beɛbe.

Jesu í bɔ bi Maata do Maari

³⁸ Ajɔ nɲu gɔ Jesu do mɔcɔe ɲau à waa ne nɔ à to ilu gɔ. Wee inaabo gɔ í wa ilu be, à ya kɔoo Maata. Nɲui í gba ɲa si kpasɛe. ³⁹ Abou í ne ifɔe gɔ iyi à ya kpe Maari. Ifɔu wa bubai kɔkɔi Lafɛe wa gbɔ idee. ⁴⁰ Amma Maata nɲu í wasi ku mante arae do caka ku teke. ɲɔi í naa í ni, Lafɛe, kù jee si ide kãma iyi ifɔm í jɔm icɛu amu akã? I kaa jɔ ku naa ku sobim? ⁴¹ ɲɔi Lafɛe í jɛa í ni, Maata, Maata, ì waa mante arae ì waa wewea na mii nkɔ. ⁴² Amma bukaatai mii akãi amane í ne. Nɲui Maari nje í cica be, nɔ ine kãma kaa gbaa sie má.

11

Idei kutɔɔ

(Cɔ Matie 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ajɔ nɲu gɔ Jesu wa ce kutɔɔ bii gɔ. Iyi í tã ɲɔi mɔcɔ akãe í ni, Lafɛe, kɔ wa si bei aa ka ya ce kutɔɔ, bei Zãa í kɔ mɔcɔe ɲa si. ² ɲɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, bii ì waa ce kutɔɔ ɲa i ya ni, Baaba, jɔ ine fei ku mà iyi awɔi ì je ine kumá.

Naa je bommae.

³ Mu nwa ijei ajɔ fei nwa.

⁴ Kpa ideidulum du wa, domi awa mɔ à ya ka kpa ideidulum ku kurara iyi ine ɲa à ce nwa.

Maà ti i jɔ ka dasi kulele.

⁵ Nɔ í sɔ ɲa má í ni, á yɔkɔ ku je nsei ine gɔ nɲe í ba ine njoo idũ laja. Bii kù ne ije iyi á naa, á bɔ bi kpaasiei ku ni, wɛem pɛe meeta wa, ⁶ domi kpaasim gɔ í naa bi tom hai ilu gɔ. Nɔ wee, n kù ne ngɔgɔ iyi an naa. ⁷ Kpaasieu á yɔkɔ ku jɛaa hai inɔ ile ku ni, maà mantem, amu ñ sɔkɔ tã, amu do amam ɲa fei à waa sũ. N kaa n yɔkɔ n dede n nae pɛe. ⁸ Ñ wa n sɔ ɲei, baa bii kù bi ku dede ku náa si na iyi í jɔ í je kpaasie, á yɔkɔ ku dede ku naa bukaatai mii iyi í bi fei si na iyi í jɔ wa mantee. ⁹ Na nɲu, ñ wa n sɔ ɲei, i ya tɔ ɲa, aa mu nɲe. I ya dede ɲa aa ba ɲa. I ya cã gambo ɲa, aa cĩ nɲe. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, ine iyi wa tɔ fei, Ilaaɔ á muua. Ine mɔ iyi wa dede, Ilaaɔ á jɔ ku ba. Ine mɔ iyi í nɔ wa cã gambo, Ilaaɔ á cãaa. ¹¹ Yooi í wa si inɔ nɲe ihɛ iyi [bii amae í tɔe pɛe á so kuta ku naa. Walakɔ] bii í tɔe cɛe ku so njo ku naa. ¹² Walakɔ bii í tɔe njei ajee á naa cencee? Aawo, kaa ce. ¹³ ɲɲe iyi ì ya ce laalo ɲa ì mà mii jiida ku na ama nɲe ɲa, mà irei. To, Ilaaɔ Baa nɲe iyi í wa lele kaa ce ku re zaka beɛbe? Kaa so Hundee ku na ine ɲa iyi à waa tɔe?

Jesu í jɛa ine ɲa iyi à máa ide

(Cɔ Matie 12:22-30; Maaku 3:22-27)

¹⁴ Si anyii nɲu, à naa Jesu mɔkɔ gɔ wa. Mɔkɔu í ne inei inɔkɔ gɔ iyi í jɔ í dekĩ. Nɔ Jesu í lele inei inɔkɔu. Iyi í fita ɲɔi mɔkɔu í lɔsi ide ku fɔ, nɔ zamaa fei í bití. ¹⁵ Amma ine gɔ ɲa à ni, ine ngboi inei inɔkɔ ɲa iyi à ya kpe Beelizebui í mua Jesu gbugbã wa leled inei inɔkɔ ɲa. ¹⁶ Nɔ ine gɔ ɲa mɔ à waa bi a cã idɔe a cɔ. Nɔ à sɔɔ à ni ku ce maamaake ku nyisi iyi yiikoe wa naai hai lele. ¹⁷ Si bei Jesu í mà lasabu ɲɲa ɲɔi í ni, bomma iyi ine ɲa à waa ja aɲa duusɔɔ, bommau á na ku kpaɔ bomma nɔ kpasɛe ɲa ku cuku. ¹⁸ Beɛbe mɔi bii Seetam wa ja do arae, beirei bommae á ce ku bɔ waju. Ñ ni beɛbe si na iyi í jɔ ì waa ni do gbugbã Beelizebui ñ wa n leled inei inɔkɔ ɲa. ¹⁹ Bii do gbugbã Beelizebuui ñ wa n leled inei inɔkɔ ɲa, to, do gbugbã yooi mɔcɔ nɲe ɲa mɔ à waa leled ɲa. Na ɲɔi í ce aɲa taka ɲɲa aa nyisi iyi ì rara ɲa. ²⁰ Amma bii do gbugbã Ilaaɔi ñ wa n leled inei inɔkɔ ɲau, nɲu be wa nyisi iyi Ilaaɔ í sinti ku je bommae si anini nɲe.

²¹ Bii ilu gbugbã jiida gɔ í ne jĩnei igũ nɔ wa degbe kpasɛe, amanie á wɛei si laakai. ²² Amma bii ilu gbugbã gɔ mɔ iyi í roo í naa í jɔ igũ, nje á ko jĩnei igũ iyi wa naaneui fei nɔ ku ce ikpɛi amaniu mɔ.

²³ Ine iyi kù je tom, mbeem nii. Ine iyi kù waa bam ku tɔtɔ, wa fangaasi.

Kunyii inei inɔkɔ wa má

(Cɔ Matie 12:43-45)

²⁴ Ɔɔi Jesu í kpa nɔa mɔndau ihē í ni, bii inei inɔko í fita si inɛ, í ya maa dabii si gbaa nɔi ku maa de bi ku sīmi. Bii í kua, nɔi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii ñ fita wai. ²⁵ Waati iyi í nyi nɔ í ba inɛu í ye bei ile ngbe iyi à kpā à teese sã sã, ²⁶ á koo ku dede kpaasi laalɔ nɔa iyi à roo wa má bei aɔa mɛɛje, a na a lɔ si inɛu a maa wa be. Waati beɛbe kuwɛi takoi inɛu á tia baa ti ankāanyie má.

Inɔ didɔ ntɔ

²⁷ Waati iyi Jesu wa fɔ beɛbe, abo gɔ í dɔ anu hai inɔ zamaau í ni, ilu inɔ didɔi inɛ iyi í so asīɛ, nɔ ñ mɔmɔ amɔɛ. ²⁸ Ɔɔi Jesu í jeaa í ni, í tia i ni ilu inɔ didɔ nɔi inɛ nɔa iyi à waa gbɔ ideɪ Ilaaɔ, nɔ à waa ceɔ ice.

Inɛ nɔa à bi maamaake

(Cɔ Matie 12:38-42)

²⁹ Si bei zamaau wa kɔɔsi nɔi Jesu í ni, inei nsei nɔa inɛ laalɔ nɔi. À waa tɔɔ maamaake, amma maamaake gɔ kù wɛɛ iyi aa nyisi nɔa, bii kù je ti faajii walii Zonasi. ³⁰ Si bei Zonasi í je nyinda bi inei Ninivu nɔa, beɛbe mɔi amu Amai Amanɛ an je nyinda bi inei nsei nɔa. ³¹ Si aɔi kiituu inaabo ilaalui ilei Seba á dede si inei nsei nɔa ku ye taale nɔa, si na iyi í jɔ hai jījīi í dede í naa ku gbɔ ideɪ bisii Salomɔɔ ilaaluu nla. Nɔ wee nsei, amu iyi ñ wa n sɔ nɛ ideu ihē ñ re Salomɔɔ. ³² Si aɔi kiituu inei Ninivu nɔa aa dede si inei nsei nɔa a ye taale nɔa, si na iyi í jɔ à kpaasi idɔ nɔa na waazoi Zonasi. Nɔ wee nsei, amu iyi ñ wa n sɔ nɛ ideu ihē ñ re Zonasi.

Inya kumá ara

(Cɔ Matie 5:15; 6:22-23)

³³ Inɛ gɔ ci ya má fitila ku singaɛ, [walakɔ ku biie do caka,] amma à ya jilɔi bi ku lesi fitila ku ba inɛ nɔa iyi à waa lɔ wa a maa ye inya kumá. ³⁴ Ijuɛi í je fitilai araɛ. Bii ijuɛ wa nɛ baani, araɛ fei í wa si inya kumá. Amma bii kù waa nɛ baani, araɛ mɔ fei í wa si ilu kukui. ³⁵ Na nɔu, ce laakai ku ba inya kumá iyi í wa si araɛu ku maà ce ilu kuku. ³⁶ Bii araɛ fei wa nɛ inya kumá, nɔ baa ikɔ akāɛ gɔ kù wa si ilu kuku, fei ndɛɛ á maa mái bei waati iyi fitila í má sie inya.

Jesu í ye taalei Farisi nɔa do woo kɔ inɛ nɔa si wooda nɔa

(Cɔ Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Iyi Jesu í fɔ ideu í tã, nɔi Farisi gɔ í kpoo ku je kpasɛɛ. Nɔ í koo í buba kpasɛi Farisiu, aɔaɔ à waa je. ³⁸ Ɔɔi Farisiu í cɔɔ í biti do iyi kù wɔɔ í bei wa je. ³⁹ Amma Lafɛɛ í sɔɔ í ni, inɛ Farisi nɔa, í ye nɔi bei inɛ nɔa iyi à ya wíɛ anyii kɔɔfu do jɛɛ nɔa nɔ a jɔ inɔɛ riisi. Inɔ hai sīa do takiii wa kɔ nɛɛ. ⁴⁰ Inɛ hai nɛ yaase nɔa, inɛ iyi í taka anyii ara, lafɛɛ si í ce inɔɛ mɔ? ⁴¹ Í sīa í na ilu are nɔa mii iyi í wa si inɔ jɛɛ do kɔɔfu, nɔ mii fei á má nɛɛ.

⁴² Amma ijuukpāi á je tu nɛ, inɛ Farisi nɔa, si na iyi í jɔ ñ ya na Ilaaɔ hee do zakaai aye nɔa fei. Do nɔu fei, i kù waa ce jiida nɔ i kù waa nyisi kubii Ilaaɔ nɔa. Iyi bei í jɔ i ya ce nɔ i maà gbeje iyi í gbe nɔa.

⁴³ Ijuukpāi á je tu nɛ, inɛ Farisi nɔa, si na iyi í jɔ si ile bi ku ce kutɔtɔɔ nɔa kitāi inɛ ngbo nɔa ñ ya bi nɔa, nɔ ñ ya bi a ce nɛ fɔɔ do beɛɛ nla nla si bantuma nɔa. ⁴⁴ Aa ye ijuukpāi nɔa domi ñ yei bei bale nɔa iyi inɛ gɔ kù waa ye. Si antai nɔa à waa nɛ a kù nɔ a kù mà*.

⁴⁵ Ɔɔi woo kɔ inɛ nɔa si wooda gɔ í sɔɔ í ni, Mɛɛtu, bii ñ waa fɔ beɛbe, awa mɔi ñ waa bu.

⁴⁶ Ɔɔi Jesu í jeaa í ni, ijuukpāi á je tu nɛ, inɛ woo kɔ inɛ nɔa si wooda nɔa mɔ, domi ñ waa kāa inɛ nɔa aso ku gaabu ku so nɔa, nɔ inɛ taka nɛɛ i ci ya lesi baa amaawɔ nɛɛ. ⁴⁷ Aa ye ijuukpāi nɔa, si na iyi í jɔ walii nɔa iyi bala nɛɛ nɔa à kpa wo, inɛi ñ waa teese bale nɔa nɔa. ⁴⁸ ñ waa nyisi nɔa iyi ñ jesi mii iyi bala nɛɛ nɔa à ce, si na iyi í jɔ aɔa à kpa walii nɔa, nɔ inɛi ñ waa teese bale nɔa nɔa. ⁴⁹ Ɔɔi í jɔ Ilaaɔ í fɔ si bisie í ni, an be walii nɔa do woo be nɔa si anini nɔa. Aa kpa inɛ gɔ nɔa nɔ a kpā inɛ gɔ nɔa mɔ iju. ⁵⁰ Na nɔu, ijuukpāi woo kpa walii nɔa fei hai sintei andunya si iri nɛi á je. ⁵¹ Inɛi aa ye ijuukpāi kukpai Abeli hee ku koo

* 11:44 si antai nɔa à waa nɛ a kù mà Bi Zuifu nɔa, bale ku nɛ si taale nla nla domi bii ñ nɛ si bale í ye bei ñ so riisi mbe.

si do Zakari iyi à kpa si afei bi ku weeu do kpasēi Ilaaḍ. Ntò ntò, ò wa n sḍ ɲe, ijuukpāi mii ɲau be fei si inei nsei ɲau ihēi á baa ku je si.

⁵² Ijuukpāi á je tu ɲe, iɲe woo kò ine ɲa si wooda ɲau, domi i kù bi ntò ide Ilaaḍ ku mà ɲa, nò ine ɲa iyi à bi ku màe iɲei ì waa ganji ɲa.

⁵³ Iyi Jesu í fò beɛbe í tã ɲoi í fita hai be. ɲoi idoi woo kò ine ɲa si wooda do Farisi ɲau í kḍ nò à wasi ku mantee do ide ku bee si gāmei ide nkpò, ⁵⁴ à waa leaḍ taai ide ku ba a muu si ide gò.

12

I ce laakaii ara ɲe ɲa do ilu muafiti ɲa

(Cò Matie 10:26-27)

¹ Waati iyi Jesu wa fò beɛbe zamaa í tətəw dubu nkpò nkpò hee à waa tɛɛɛ ɲe. ɲoi Jesu í sḍ məcəe ɲa si wajui zamaau í ni, i ce laakaii ara ɲe ɲa do lefee Farisi ɲa iyi í je muafiti. ² Ngəgò kù wɛɛ iyi wa manji iyi kaa fita gbugbāa, nò asii kāmā kù wɛɛ iyi a kaa na a mà. ³ ɲoi í ce ide iyi ì fò si ilu kuku fei ɲa aa na a gbəw si inya kumá, gundu iyi ì nò ì nya inò ile ɲa aa cā keɛɛɛɛ si antai ile lele ɲa.

Ine iyi í jḍ i ce njo

(Cò Matie 10:28-31)

⁴ Iɲe iyi ì je kpaasim ɲa, iɲei ò wa n sḍ, i maḍ ce njo inɛ ɲa iyi aa kpa ara ɲe, nò si anyii ɲu a kaa yəkò a ce ngəgò má. ⁵ An sḍ ɲe inɛ iyi í jḍ i ya ce njoɛ ɲa. I ce njo inɛ iyi í ne yiiko ku kpa inɛ nò ku dasiɛ si ina iyi ci ya ku má. Ntò ntò ò wa n sḍ ɲe, lafēi í jḍ i ce njoɛ ɲa.

⁶ A ci ya ta ama yei ara miu súw minji ba. Do ɲu fei, Ilaaḍ ci ya gbeje baa akā ɲa. ⁷ Iɲe mə, hee do ntoiri ɲe ɲa fei Ilaaḍ í mà jia ɲa. Na ɲu, i maḍ ce njo ngəgò, domi beɛɛ ɲe í re yei hee bii ijī.

Ine iyi í gba Jesu walakò í kəsie

(Cò Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ò wa n sḍ ɲei, inɛ iyi í fò si wajui amane ɲa í ni ɲu í gban, amu mə Amai Amanɛ an gba lafēi si wajui amalekai Ilaaḍ ɲa. ⁹ Amma inɛ iyi í kəsim si wajui amane ɲa, amu mə an kəsi lafēi si wajui amalekai Ilaaḍ ɲa.

¹⁰ Inɛ iyi wa fò laaloi amu Amai Amanɛ, Ilaaḍ á yəkò ku kpa idei dulum dɛɛ. Amma inɛ iyi wa fò laaloi Hundei Ilaaḍ kaa ba a kpa idei dulum ndɛɛ pai.

¹¹ Bii à bəḍ ɲe ile bii à ya ce kutətəw ɲa ku ba inɛ ngbo ɲa do ilu yiiko ɲa a kiiti ɲe, i maḍ ti i ce njo do bei aa ce i kəḍ ara ɲe do ide iyi aa fò ɲa. ¹² I maḍ ce njo ɲa domi waati beɛbe Hundei Ilaaḍi á sḍ ɲe iyi í jḍ i fò ɲa.

Məndai ilu fia hai ne yaase

¹³ Si inə zamaau ɲoi inɛ gò í sḍ Jesu í ni, Mɛɛtu, sḍ igbām ku jḍ ka kpē tubu nwa. ¹⁴ ɲoi Jesu í jɛa í ni, məkəyi, yooi í cem woo kiiti ɲe wala woo kpē tubu ɲe. ¹⁵ Nə í sḍ ɲa í ni, i ya ce laakai ɲa ntò ntò do kəḍɛ fei, domi amani amane si í je icui kuwɛɛɛ, baa bii beirei amaniu í la í to.

¹⁶ Nə í kpa ɲa mənda gò í ni, ikoi məkò ilu fia gò í ce ije jiida jiida. ¹⁷ ɲoi məkəu í lasabu í ni, beirei an ce. Wee n kù ne bii an dasi ijeu. ¹⁸ ɲoi í ni, ò mà bei an ce. An lege akam ɲau, nò n ma mmue ɲa iyi à la à re. Nə n kosi bileem fei be do ijem ɲa iyi à gbe. ¹⁹ Nə n fò si idəm n ni, ò ne amani nla nla iyi ò wa n singa ti adḍ nkpò nkpò. An sīmii nò n maa n je n maa n mə n maa n wɛɛḍ inə didḍ. ²⁰ Amma Ilaaḍ í sḍw í ni, awəu nnyei, idūuyi məm aa nya hundee. Səɔlui mii ɲa iyi ì ceu be, ti yooi á je.

²¹ ɲoi Jesu í ni, beɛbe məi á je bi inɛ iyi wa koa araɛ amani nò bi Ilaaḍ kù ne nkāma.

Dasi Ilaaḍ naane

(Cò Matie 6:24-34)

²² Iyi Jesu í fò beɛbe í tã ɲoi í sḍ məcəe ɲa í ni, na ɲoi í jḍ ò wa n sḍ ɲe ò ni, i maḍ ya maa weewa do mii iyi aa je i maa wɛɛḍ ɲa, walakò do jīne iyi aa dasi ɲa. ²³ Kuwɛɛi amane í

re ije, ara mɔ́ í re jīne. ²⁴ I ce laakai kungbã ña í cɔ. A kù waa gbẽ hee a da ngɔgɔ, a kù nɔ a kù ne suu. Ilaađ í nɔ wa wo ña. Bɛɛre nɛe kù re yei ña hee bii í jī? ²⁵ Yooi si inɔ nɛe na kuweeweaɛ á yɔkɔ ku kɔɔsi kusɔi adɔɛ baa keeke. ²⁶ To, bii i kaa yɔkɔ i ce mii keekeu bɛ ña, na mii í ce ì waa weewea do iyi í gbe ña. ²⁷ I cɔ bei wua ña à ya da koko mɛɛ. A kù waa ce ice a ci ya nɔ a wɔ acɔ. Do nɛu fei, ñ wa n sɔ ñei, baa Salomɔɔ ilaalu nlaɔ, do amboe nla nlaɛ fei kù nɛ jīne iyi boodaɛ í to kokoi jīi ñau bɛ baa akã. ²⁸ Fɔfɔ́ í wɛɛi nnyi do kusɔiɛ amma ala aa dasiɛ ina. To, bii Ilaađ́ í mua fɔfɔ́ ña iyi aa na a dasi ina booda ku sīa bɛɛbɛ, kaa yɔkɔ ku mu nɛe nyau ku re fɔfɔ́ ñau bɛ de. I kù ye naane nɛe kù la? ²⁹ I maà ya de mii iyi aa je ña walakɔ mii iyi aa mɔ́ i maà weeweað ña. ³⁰ Hai mà idei Ilaađ́ ñai à ya maa kpataa mii ñau bɛ fei, amma Baa nɛe i mà iyi ì nɛ bukaatai mii ñau bɛ fei ña. ³¹ Na nɛu, i hanya i de bei aa ce i jò bommai Ilaađ́ ku bɔ waju titã ña. Iyi í gbe bei fei Ilaađ́́ á kɔɔ nɛe si.

Amanii lele

(Cɔ Matie 6:19-21)

³² Nɔ Jesu wa ba mɔcɔɛ ñau ide ku fɔ má í ni, iɛe gaa keekem, i maà ti i ce njo ña, domi á dɔa Baa nɛe si ku jò i je amaaɔ ña si andunya titɔɛ. ³³ I ta mii iyi ì nɛ ña nɔ i mua ilu are ña fiaɔ. I cea ara nɛe taalili iyi kaa gbo ikpa lele si bii aa dasi amani nɛe iyi kaa tã. Tengi bɛ ile kaa to si, nɔ tūtū ña mɔ́ a kaa bejeɛ. ³⁴ Ntɔ ntɔ, bii amani nɛe í wa, bei laakai nɛe mɔ́ í ya wa.

Woo ce ice ña iyi à waa cɔ kpãa

³⁵ I ce sɔɔlu i dī kpaka nɔ i jò fitila nɛe ku maa má ña. ³⁶ I jò i ye bei ine ña iyi à waa degbe kubaai lafɛɛ ña wa hai bi ku ce abɔdɔ, ku ba bii í to wa í cã gambo gbakã a cīa. ³⁷ Woo ce ice ilu inɔ didɔ ñai, ine ña iyi lafɛɛ á na ku ba à cɔ kpãa à waa degbe ku toɛ wa. Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ñe, nɛu takaa á dī gbankili nɔ ku jò a buba nɔ ku na ku kpɛ ña ije. ³⁸ Ilu inɔ didɔ ñai bii í baa í na í ba ña si bɛɛbɛ, baa bii í to wa lajai, wala kukɔ sintei ajɛɛ. ³⁹ I jò i mà sãa sãa ña iyi bii ilu kpasɛ́ í mà waati iyi ile á lɔ wa, á dede ku wɔ njoo, kaa jò ile ku lege gambɔɛ. ⁴⁰ Iɛe mɔ, i ce sɔɔlu ña domi amu Amai Amanɛ, an naai si waati iyi i kù waa lasabu ña.

Amaace jiida do amaace laalo

(Cɔ Matie 24:45-51)

⁴¹ Ɔɔi Pīɛɛ́ í ni, Lafɛɛ, awai ì kpaa mɔndau ihɛ? Mà ine fei. ⁴² Ɔɔi Lafɛɛ́ í je í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í nɛ laakai. Lafɛɛ́ í je ine iyi ilu kpasɛ́ gɔ́ í kpe nɔ í so amaace kpaasie ña í daa si awɔ ku maa cɔ ña ku na ña ije si bei í jɔ. ⁴³ Inɔ didɔ́ á je ti amaaceu bii lafɛɛɛ́ í bàa í na í baa wa ce bɛɛbɛ. ⁴⁴ Ntɔ ntɔ, lafɛɛu á daa amaaceu mii ndɛɛ fei si awɔ. ⁴⁵ Amma bii í je amaace laaló, á lasabui ku ni, lafɛɛm kaa baa ñya má, nɔ ku dede ku maa cã inaabo do inɛmɔkɔ woo ce ice ña iyi à gbeu, nɔ ku maa je ku maa mɔ́ atɛ́ ku maa kpaa. ⁴⁶ Bɛɛbei lafɛɛu á na ku baa si ajɔ iyi kù waa cɔ kpãaɛ, do si waati iyi kù waa tamaa, nɔ á kpãa iju jiida jiida bei à ya cea amaace laalo ña.

⁴⁷ Woo ce ice iyi í mà mii iyi lafɛɛɛ́ í bi, nɔ kù coo, golɔɛ á la. ⁴⁸ Amma ine iyi kù mà, nɔ í ce kookoosu iyi í jɔ a cãa, golɔɛ kaa la. Ine iyi à na mii nkpɔ, aa beɛ mii nkpɔ. Ine mɔ́ iyi à daa mii nkpɔ si awɔ, nɛu aa bee ku re.

Jesu í naað nje ku fɛɛfɛ wa

(Cɔ Matie 10:34-36)

⁴⁹ Nɔ Jesu í sɔ ña má í ni, inai ñ naa ku fã si andunya, nɔ ñ bei ñ bi ku je í jo tã. ⁵⁰ Nɔ inyi ku dasi gɔ́ í wɛɛ kù nɛ bei á ce iyi n kù coo. Inyi ku dasi nɛu í je wahala iyi an ye n bei n ku. Nɔ laakaim kaa je akã́ í gbe hee bii í ce. ⁵¹ Ì tamaa bei laakai ku sūi ñ naa nɛe wa si andunya ña? Aawo, ñ wa n sɔ ñei, nje ku fɛɛfɛi ñ naað wa. ⁵² Ntɔ ntɔ, hai nsei bii amanɛ miu í wa kpasɛ́ akã́ aa kpɛ́ ikã́ ikã́. Tɔɔsi akã́ kaa wɛɛ ña, amanɛ mɛeta ñau a kaa gbɔ si nje do ine minji ñau. ⁵³ Baa do ama a kaa gbɔ si nje. Iye do ama inaaboɛ a kaa gbɔ si nje. Anau do abou a kaa gbɔ si nje.

Nyindai waati ku mà
(Cɔ Matie 16:2-3)

⁵⁴ Ɔɔi í sɔ zamaau má í ni, bii ì ye kudūi ijĩ wa dede hai nunui ale ɔa ì ya fɔ ɔai gbakã i ni, ijĩ á naa. Bɛɛɛ mɔi í ya nɔ ku ce. ⁵⁵ Bii ì nɔ ì ye fufu wa ce wa hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu ɔa, ì ya ni, inya gbãa á ce. Nɔ bɛɛɛ mɔi í ya nɔ ku ce*. ⁵⁶ Ɔɔe ilu muafiti ɔa, ì mà yaasei nyindai lele do ile ɔa. Beirei í ce i kù mà yaasei waatiu ihẽ ɔa.

Taale ku teese
(Cɔ Matie 5:25-26)

⁵⁷ Beirei í ce i ci ya lasabu si ara nɔe i mà iyi í je dee dee ɔa. ⁵⁸ Bii ine ɔa wa bɔɔe bi ku ce kiiti na ide i gbese ɔa, ce kookai hai kpãa awɔ do lafẽe i gbɔ si nɔe ɔa ku ba ku mà dasie si awɔi woo kiiti. Bii kù je bɛɛɛ, woo kiitiu á dasie si awɔi woo degbe piisɔɔ, nɔ woo degbe piisɔɔu mɔ ku dasie ile piisɔɔ. ⁵⁹ Ñ wa n sɔ ɔe, bii à dasie piisɔɔ, bii i kù sã gbeseɛ fei, i kaa fita. Baa tanga kaa gaizia si.

13

Bii i kù kpaasi idɔ aa ku

¹ Waati bɛɛɛ, ine ɔa ɔa iyi à wa be à waa sisia Jesu mii iyi í ba inei Galilee ɔa ɔa, ine ɔa iyi Pilati í jɔ à kpa nɔ nɔe nɔa í yɔɔe do nɔe mɛemu ɔa iyi à waa cead Ilaaɔ kuwee. ² Amma Jesu í sɔ ɔa í ni, ɔe ì waa tamaa dulum dii inei Galilee ɔa be í re ti inei Galilee ɔa iyi à gbei? Ì waa tamaa dulum du ɔa í jɔ à kpa ɔa bɛɛɛ ɔa? ³ Aawo. Bɛɛɛ mɔi ñ wa n sɔ ɔe, ɔe taka nɔe, bii i kù sinda idɔ ɔa, ɔe fei aa kui bei ɔa mɔ. ⁴ Ì waa ye gigii amanɛ maatũ do mɛeta ɔa iyi ile ku gbokai Siloe í cuku í bata í kpau ɔa? Debei, ì waa tamaa kurara nɔa í re ti inei Zeruzalemu ɔa iyi à gbe fei ɔa? ⁵ Aawo, ñ wa n sɔ ɔe, ɔe taka nɔe, bii i kù kpaasi idɔ ɔa, ɔe fei aa kui bei ɔa mɔ.

Mɔndai jĩ iyi ci ya so

⁶ Ɔɔi í kpa nɔa mɔndau ihẽ má í ni, mɔkɔ ɔa í lɔ jĩ ndii figi si kaaɛ. Waati iyi jĩ nɔu í la ɔai mɔkɔu í bɔ isoe ku ka, nɔ kù ba. ⁷ Ɔɔi í sɔ woo ce iceɛ í ni, adɔ mɛeta wai ihẽ bebei iyi bii ñ naa isoi jĩ nɔu ihẽ ku ka n ci ya n ba. Daa i nyɔi. Na mii í ce á maa gba nwa inya ngbe. ⁸ Ɔɔi woo ce iceu í sɔ í ni, lafẽe, jɔ adɔyi titã ka cɔ. An tu fitie n kaakoɛ, nɔ n daa si taasi. ⁹ Á yɔkɔ ku je adɔ ɔa á so. Bii kù so i bei i daa.

Jesu í jɔ abo ɔa í ba iri si ajɔi kusĩmi

¹⁰ Si ajɔi kusĩmi ɔa, Jesu wa kɔ ine ɔa si cioi idei Ilaaɔ ile ɔa bii Zuifu ɔa à ya ce kutɔtɔɔ. ¹¹ Wee abo ɔa mɔ í wa be iyi inei inɔkɔ í jɔ í ce bɔɔ bei zakai adɔ maatũ do mɛeta. Í ya maa batei, ci ya yɔkɔ ku te arae baa keeke. ¹² Iyi Jesu í yɔɔ ɔai í kpoo í ni, abooyi, í ba iri mbe. ¹³ Nɔ í le sie awɔ. Ɔai gbakã í te arae nɔ í lɔsi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁴ Amma idɔi ine ngboi ile bii à ya ce kutɔtɔɔu í kɔ si na iyi í jɔ Jesu í jɔ ine ɔa í ba iri si ajɔi kusĩmi, nɔ í sɔ zamaau í ni, ajɔ mɛefai í wɛe iyi aa yɔkɔ i ce ice ɔa. I naa wa waati bɛɛɛ ku ba i ba iri ɔa, ku mà ti ku je si ajɔi kusĩmi. ¹⁵ Ɔai Lafẽe í jeaa í ni, ɔe ilu muafiti ɔa, ɔe fei i ci ya fũ ketɛ nɔe ɔa do gbankɛle nɔe ɔa a koo a mɔ inyi si ajɔi kusĩmi? ¹⁶ Abou ihẽ mɔ dimii Aburahamui. Nɔ wee Seetam wa dũu hai zakai adɔ maatũ do mɛeta. Kù sã a fũu si ajɔi kusĩmi? ¹⁷ Waati iyi wa fɔ ideu be, anyɔ wa mu mbɛɛɛ ɔa fei, nɔ zamaau í wɛe do inɔ didɔ na maamaake ɔa iyi wa ce fei.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi
(Cɔ Matie 13:31-32; Maaku 4:31-32)

¹⁸ Ɔai Jesu í ni má, mii bommai Ilaaɔ í jɔ. Mii an wãa do. ¹⁹ Í yei bei ngboi mutaadi iyi ine ɔa í so í gbẽ si ileɛ. Nɔ í fita í ce jĩ hee yei ɔa à ya maa ce ante si amaawɛe ɔa.

* 12:55 si ilei Izireli, hai do ikpa nunui alei ijĩ í ya naa, domi do ikpa bei tenku nlau í wa. Bɛɛɛ mɔi inya gbãa í ya naai hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu.

Məndai lefee
(Cə Matie 13:33)

²⁰ Ɔɔi í ni má, mii an nyi n wãð bommai Ilaađ má. ²¹ Bommai Ilaađ í yei bei lefee iyi abo gə í so í dasi iyafüi pɛɛ gūa mɛɛta nɔ fei ndɛɛ í dede í kpante.

Andɛ iyi kù cī
(Cə Matie 7:13-14, 21-23)

²² Jesu wa too si ilu nla ɔa do ilɛɛko ɔa wa kə inɛ ɔa si cioi ideɪ Ilaađ wa nɛð ikpa Zeruzalemu. ²³ Si isɛɛnɛu ɔɔi inɛ gə í naa bi tɛɛ nɔ í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, inɛ ɔa iyi aa ba faaba a kaa kpə? Ɔɔi í je í ni, ²⁴ i ce kookaai i lə do andɛ iyi kù cīu ɔa. N̄ wa n s̄ɔ ɔei, inɛ nkpɔi á maa de kpāa iyi aa ləð a kaa nɔ a yəkə.

²⁵ Waati iyi amu ilu kpasɛ̄ n̄ dede n̄ cīmbo koofau inɛ aa wa waduude, i maa cā gambo ɔa i maa ni, Lafɛɛ, cī nwa. Nɔ an je nɔɛ n ni, n kù m̄ hai bii ì naa ɔa. ²⁶ Waati bɛɛbei aa ni ɔa, à je à m̄ si wajue, ì nɔ ì kə wa si cioi ideɪ Ilaađ si bantumai ilu nwa ɔa. ²⁷ Nɔ an s̄ɔ ɔe n ni, n kù m̄ hai bii ì naa ɔa. I fa ara nɔɛ hai bi tom, inɛ fei woo ce laalə ɔai. ²⁸ Aɔɔ wa naa iyi aa ye Aburahamu do Izaaki do Zakəbu do walii ɔau fei si andunya tit̄ɔi Ilaađ nɔ inɛ i ba wee à nɔɔ ɔe waduude. Tengi bei aa so awə i le si iri i kpata ɔa. ²⁹ Nɔ inɛ gə ɔa aa naa hai nunui daakə do hai nunui alɛ do hai nunu gaa cingaa minjiu nɔ aa buba a je si andunya tit̄ɔi Ilaađ. ³⁰ Waati bɛɛɛɛ inɛi anyi gə ɔa aa na a je woo cua ɔa, woo cua gə ɔa m̄ a na a je inɛi anyi ɔa.

Jesu í kpata na Zeruzalemu
(Cə Matie 23:37-39)

³¹ Waati nɔu, Farisi gə ɔa à naa à s̄ɔ Jesu à ni, koo, fita hai ih̄ɛ domi Herodu wa bi ku kpaɛi. ³² Ɔɔi í je ɔa í ni, i koo i s̄ɔ Herodu, ilu bisi laaləu bɛ i ni, wee, nnyi do ala n̄ wa n lele inɛi inəko ɔa nɔ n j̄ð inɛ ɔa à waa ba iri, nɔ si aɔɔ mɛɛtasia an koo n tambə icem. ³³ Amma kù nɛ bei an ce iyi n kù ce isɛɛnem nnyi do ala do ala akā, domi a kaa kpa walii kām̄a bii gə bii kù je Zeruzalemu.

³⁴ Inɛ inɛi Zeruzalemu ɔa, inɛ iyi ì ya kpa walii ɔa, nɔ i ta ama abei Ilaađ ɔa m̄ kuta i kpa ɔa ɔa, isɛ fɛloi n̄ ya n bi n tətəɔ ɔe si abem bei ajeɛ í ya tətəɔ amae ɔa si ikpae, amma i kù je ɔa. ³⁵ Wee nsei Ilaađ á fū nɔɛ kpasɛ̄ nɔɛ si awə. Amma an s̄ɔ ɔe, hai nsei i kaa yem má ɔa í gbe hee aɔɔ iyi aa ni ɔa, Ilaađ ku wea inɛ iyi wa naa do irii Lafɛɛ.

14

Jesu í j̄ð b̄ðɔ gə í ba iri

¹ Si aɔɔi kus̄imi gə Jesu í bə ku je kpasɛ̄i inɛ ngboi Farisi gə ɔa. Wee inɛ gə ɔa m̄ à wa bɛ, à waa cəɔ do laakai. ² Məkə gə í wa bɛ, wa leekī wajui Jesu. Məkəu wa ce b̄ðɔi ara ku wu. ³ Ɔɔi Jesu í bee woo kə inɛ ɔa si wooda do Farisi ɔau í ni, wooda í weɛ a j̄ð inɛ gə ku ba iri si aɔɔi kus̄imi? M̄ kù weɛ. ⁴ Ɔɔi à coko. Nɔ í le si awəɛ si b̄ðɔu í j̄ð inɛɛu í ba iri nɔ í ni ku nɛ. ⁵ Nɔ í bee ɔa í ni, yoo nɔɛi, bii amae walakə bii ketɛɛ í dasi ləgə, kaa nyaa gbakā baa bii aɔɔi kus̄imii. ⁶ Ɔɔi a kù yəkə a kù jeaa ideu.

Tengi bii í j̄ð i buba bii à kpeɛ ku je

⁷ Iyi Jesu í ce laakai í ye inɛ ɔa iyi à kpe ku je ɔau à wasi ku cica kitāi waju ɔa iyi à nɛ bɛɛɛɛ ɔau nɔ í s̄ɔ ɔa í ni, ⁸ bii à kpeɛ bi ku ce abəðð, maà buba si kitāi waju ilu bɛɛɛɛ ɔau. Á yəkə ku je à kpe inɛ gə iyi í reɛ do bɛɛɛɛ. ⁹ Nɔ inɛ iyi í kpe inɛ feiu á na ku ni, dede i mua məkəu ih̄ɛ kitāu bɛ. Waati bɛɛɛɛɛ aa dede do anyə i koo i buba si kitāi anyi ih̄ɛ. ¹⁰ Amma bii à kpeɛ ku je, koo buba si kitāi anyi ku ba bii inɛ iyi í kpeɛu í to wa ku ni, baakəɔm, dede i naa wa waju. Waati bɛɛɛɛɛ aa je ilu bɛɛɛɛ nla si wajui inɛ ɔa iyi inɛð ɔa ì waa buba ɔau fei. ¹¹ Ntə ntə inɛ iyi í so araɛ lele à ya kayeɛi. Inɛ m̄ iyi í kaye araɛ à ya soo lelei.

¹² Nɔ Jesu í s̄ɔ inɛ iyi í kpoo ku jɛu m̄ í ni, bii ì waa kpe inɛ ɔa ku je walakə jingau, maà ti i kpe kpaasie ɔa, walakə igbāɛ do ifəɛ ɔa, walakə nyaanzee ɔa, walakə kpaasi ilu fiaɛ ɔa, ku ba aɔɔa m̄ a maà kpeɛ a s̄ɔ gbese. ¹³ Amma bii ì waa kpe inɛ ɔa ku je, kpe ilu are ɔa, do wɛɛgɛ ɔa, do ilu kute akā ɔa do fɛɛju ɔa. ¹⁴ Bii ì ce bɛɛɛɛ aa je ilu inə did̄ɔ si na iyi

í j̀ ò inɛ n̄ɲu n̄ɲau a kaa ba n̄gɔgɔ iyi aa s̄ãè ò gbese. Ilaaḍi á s̄ãe gbese si waati iyi inɛ dee dee n̄a aa j̄i hai si bale.

M̀ndai ije nla

(Cɔ Matie 22:1-10)

¹⁵ Iyi à gbɔ ideu, n̄ɲi inɛ ak̄ai inɛ n̄a iyi aɲaḍ n̄a à waa j̄eu í s̄ḍ Jesu í ni, debei ilu ino didḍi inɛ iyi á je si andunya titḍi Ilaaḍ. ¹⁶ N̄ɲi Jesu í kpa n̄a m̀nda í ni, m̀kɔ gɔ í ce ije nla nla n̄o í kpe inɛ nkpɔ. ¹⁷ Iyi awaatii kuj̄eu í to n̄ɲi í be woo ce icɛɛ koo s̄ḍ inɛ n̄a iyi í kpeu ku ni, i naa wa n̄a, domi s̄nda fei í j̄ia t̄a. ¹⁸ Amma aɲa fei à l̄si gaafara ku t̄ɔ. Inɛ sinteu í ni, n̄ ra iko, tilasi, í gbe n koo n c̄ɔ. N̄ wa n t̄ɔɛ ku ceem suuru. ¹⁹ Inɛ mmu m̀o í ni, n̄ ra ketɛ ku logoo n̄ai k̄ɔ miu, n̄ n̄ wa n bi n d̄i n̄a n cèḍ ice n c̄ɔ. N̄ wa n t̄ɔɛ ku ceem suuru. ²⁰ N̄o inɛ mmu gɔ m̀o í ni má, nsei n̄ so abo. Na n̄ɲi í j̀ ò n kaa n ba n naa.

²¹ N̄ɲi woo ce icɛu í sinda í koo í s̄ḍ laf̄ɛɛ gaafara iyi inɛ n̄au fei à t̄ɔ. N̄ɲi id̄ai laf̄ɛu í k̄ḍ, n̄o í s̄ḍ woo ce icɛu í ni, koo i b̄o si bantum̄a n̄a nsei nsei do si kp̄ai in̄o iluu, kpeem ilu are n̄a wa do wɛɛɛ n̄a do f̄ɛju n̄a do ilu kute ak̄a n̄a. ²² N̄ɲi woo ce icɛu í koo. Iyi í baa n̄o í ni, laf̄ɛ, iyi ò dasim n̄au n̄ coo t̄a. Wee inya í gbe má. ²³ N̄ɲi laf̄ɛu í s̄ḍo má í ni, b̄o si kp̄ai ilɛko n̄a do kp̄ai iko n̄a, j̀ ò inɛ n̄a a l̄o wa baa do tilasi, kpas̄m de ku k̄ḍ. ²⁴ N̄to nt̄o, an s̄o n̄e, inɛ n̄a iyi n̄ tako n̄ kpeu baa inɛ ak̄a n̄a kaa tie ijeu ih̄ɛ má.

Mii amanɛ á ce ku bei ku je m̀cɔi Jesu

(Cɔ Matie 10:37-38)

²⁵ Aj̄o n̄ɲu gɔ Jesu wa ne n̄o zamaa nla nla gɔ wa toos̄. N̄ɲi Jesu í sinda í s̄ḍ n̄a í ni, ²⁶ inɛ iyi í naa bi tom n̄o k̄u cé baaɛ do iyee do aboɛ do amaɛ n̄a do igb̄aɛ n̄a do if̄aɛ n̄a do wec̄iɛ n̄a do kuwɛi n̄u takaa kaa ȳk̄o k̄u je m̀cɔm *. ²⁷ Inɛ iyi k̄u j̄esi n̄u ku so j̄i ku gaauɛ ku toom do wa kaa ȳk̄o ku je m̀cɔm.

²⁸ Bii inɛ gɔ n̄ɲe í bi ku ma ile á buba ku ce dooa tit̄a ku c̄o mà fiati n̄u á to ku kpaḍ iriɛ. ²⁹ Bii k̄u je b̄eɛb̄e, n̄o í ce icui ileu, í bei í na í m̀ngɔ ku maɛ, inɛ n̄a iyi à ȳɔ fei aa nyaanyie, ³⁰ a ni, m̀k̄ou ih̄ɛ í sinti ku ma n̄o wee í m̀ngɔ k̄u kpa iriɛ.

³¹ B̄eɛb̄e m̀i ilaalu n̄a m̀o à ya ce a bei a b̄o iḡu. Bii ilaalu gɔ í ne sooge dubu m̄ɛwa, n̄o í ye ilaalu mmu gɔ wa naa sie iḡu do sooge dubu k̄nfia, á dedei gbak̄a ku ce iḡu? Aawo, á bubai tit̄a ku lasabu ku c̄o mà n̄u á ȳk̄o ku k̄amiae. ³² Bii í ye n̄u kaa n̄o, á be inɛ n̄ai bi ilaalu iyi ih̄u hai waati iyi k̄u to wa tit̄a ku ba aɲaḍ a gb̄asi n̄e n̄o laakai ku s̄u ku wa anini n̄a.

³³ Na n̄ɲi í ce aw̄o iyi i k̄u j̀ ò mii iyi ò ne fei, i kaa ȳk̄o í je m̀cɔm.

Imu iyi í ku

(Cɔ Matie 5:13; Maaku 9:50)

³⁴ N̄o Jesu í ni má, imu mii n̄c̄ei, amma bii didḍi imu í ku, mii aa dasi a j̀ ò ku d̄ḍ má.

³⁵ Kaa ce bukaata k̄ama má n̄o baa bii iko i kaa ce taasi. À ya dik̄ai waduude.

Inɛ iyi í ne it̄i iyi á gb̄ò ide, ku gb̄o.

15

M̀ndai angud̄a iyi í nȳo à tasieu

(Cɔ Matie 18:12-14)

¹ Woo gba fiati l̄mpoo n̄a do inɛ laal̄o n̄a fei à naa bi Jesu ku ba a gb̄o ideɛ. ² N̄ɲi Farisi do woo k̄o inɛ n̄a si wooda n̄a à l̄si ku gb̄agba à waa ni, m̀k̄ou wa gba inɛ laal̄o n̄a n̄o aɲaḍ n̄a à t̄t̄ɔ à waa je.

³ N̄ɲi Jesu í kpa n̄a m̀nda gɔ í ni, ⁴ Bii inɛ gɔ n̄ɲe í ne angud̄a c̄iɔ iyi wa degbe si gbabua n̄o ak̄a í nȳo sie, laf̄ɛ á j̀ ò cin̄èḍ f̄ɛwa do m̄ɛs̄a iyi í gbeu si gbabua bei koo d̄ede ak̄a iyi í nȳo wa hee koo ȳɔ, mà irei. ⁵ Hai í n̄o í ȳɔ gbak̄a á muu ku le sie k̄ngɔ wai do in̄o didḍ. ⁶ Bii í baa kpas̄ á kpe kpas̄ie n̄a do inɛ n̄a iyi à waa má k̄k̄ɛ ku s̄ḍ n̄a ku

* 14:26 n̄o k̄u cé baaɛ Tengi ih̄ɛ Jesu wa nyisi iyi í s̄ia ku bi n̄u ku re inɛ n̄a iyi à gbe fei n̄o ka maà j̀ ò inɛ gɔ ku ganji wa si kp̄ai naane ku dasi. K̄u je í ni ka cé baa nwa n̄a n̄to n̄to.

ni, i bam ino didō ku kpē, domi angudām iyi í nyɔu n̄ yɔɔ wa. ⁷ Ɔɔi Jesu í ni, beɛbe moi n̄ wa n s̄ɔ ɲe, ino didōi inei lele ɲa á la na ilu dulum akā iyi í kpaasi idō ku re ine dee dee c̄ɔ fakā kù wa si iyi a kù ne bukaatai idō ku kpaasi.

Fia iyi í nyɔu à yɔɔ má

⁸ Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda mmue má í ni, bii inaabo gɔ í ne kpekɛle mɛɛwa nɔ akāɛ í nyɔ, á má fitilai nɔ ku kpā ileu ku dɛdɛɛ do laakai hee koo yɔɔ. ⁹ Bii í yɔɔ á kpe kpaasie ɲa do ine ɲa iyi à waa má kɔkɔɛ nɔ ku ni, I bam ino didō ku kpē, domi fiam iyi í nyɔu n̄ yɔɔ. ¹⁰ Beɛbe moi n̄ wa n s̄ɔ ɲe, amalekai Ilaaɔ ɲa à ya wɛɛd ino didō na ilu dulum akā iyi í kpaasi idō.

Ama iyi í nyɔu à yɔɔ má

¹¹ Jesu í ni má, mɔkɔ gɔ í ne ama inemɔkɔ minji. ¹² Ɔɔi ifɔu í s̄ɔ baau í ni, baam, kpē amaniu nɔ i nam iyi í je titom. Nɔ baau í ce ɲɲa ikpēi amaniɛu. ¹³ Iyi í ce ajɔ minji, ifɔu í ta mii iyi í ne fei nɔ í so fiaɔ í nɛd hee ile j̄ij̄i gɔ. Bei í koo í ce kuwɛɛɛ si daa laalɔ í kpaɔ irii amaniɛu fei. ¹⁴ Waati iyi í je fei ndɛɛ í kpa iriɛ, ari nla gɔ í bei í naa si ileu nɔ í lɔ si are. ¹⁵ Ɔɔi í bɔ bi inei ile be gɔ nɔ lafɛɛ í koo í dasiɛ icei kusɔɔ ɲa ku degbe. ¹⁶ Tengi bei í bi ku wo araɛ do ijei kusɔɔ ɲau amma ine kāma kù muaa. ¹⁷ Iyi laakaɛ í na í baa nɔ í ni, ama icei baam ɲa fei à ne ije wa kɔ ɲɲai, nɔ amu wee n̄ wa n ku do ari ihɛ. ¹⁸ An dede n nyi bi baam n s̄ɔ n ni, baam, n̄ ce dulum bi Ilaaɔ do bi tɛɛ. ¹⁹ Na ɲɲu, n kù to a kpem amaɛ má. Ceem bei amaaceɛ. ²⁰ Ɔɔi í dede wa nyi ikpa bi baau.

Hai waati iyi wa j̄i, ɲɲi baau í h̄ɔnnɛɛ nɔ araare fei í muu. Í sei í koo í yaa do ino didō nɔ í coo fɔɔ do kubi. ²¹ Ɔɔi amau í ni, baaba, n̄ ce dulum bi Ilaaɔ do bi tɛɛ. Na ɲɲu, n ku tɔ a kpem amaɛ má. ²² Amma baau í s̄ɔ woo ce iceɛ ɲa í ni, i naaɔ ibɔ kumboo wa ɲya ɲya iyi í s̄iá, i daa si ɲa. Nɔ i naa leleawɔ do baata ku dasi. ²³ I naaɔ ketɛ kombo saasaabo iyi í la í reu be wa, nɔ i kpa ɲa. Ka je ka ce jingau do ino didō, ²⁴ domi amam iyi í ye bei í ku wo, í baa si andunya má. Í nyɔ wo n̄ à yɔɔ má. Ɔɔi à wa si ino didō.

²⁵ Wee waati beɛbe igbāu í wa iko. Iyi wa baa í maai kpasɛ wa ɲɲi wa gbɔ anui gāgā nɔ ine ɲa à waa jojo. ²⁶ Ɔɔi í kpe woo ce ice gɔ í beɛɛ í ni, mii í ce. ²⁷ Ɔɔi woo ce iceu í s̄ɔ í ni, ifɔɛi í baa, nɔ baa ɲɲe í kpa ketɛ saasaabo iyi í ne ikpo si na iyi í j̄ɔ í yɔɔ baani. ²⁸ Ɔɔi igbāu í damɔɔ í kɔ ku lɔ kpasɛ. Ɔɔi baau í fita wa í naa ku leleɛ. ²⁹ Amma í s̄ɔ baau í ni, cɔ hai adɔ nkɔ nkɔ iyi n̄ wa n ceɛ ice wa. Nɔ n kù donda ideɛ kāma, nɔ baa ama iwo i kù muum n ceɔ jingau do ino didō amu do kpaasim ɲa. ³⁰ Amma iyi amaɛ í baa, ɲɲu iyi í koo í je amaniɛ do inaabo sakara ɲa, nɔ na iriei ì kpa ketɛ saasaabɔu ihɛ. ³¹ Ɔɔi baau í ni, awɔ amam nii, awaɛi à wɛɛ do ajɔ fei, nɔ mii iyi n̄ ne fei í je tɛɛ. ³² Amma í s̄iá ka je jingau do ino didō nla nla si na iyi í j̄ɔ í yɔɔ iyi í ne bisi ntɔ ntɔ. Ɔɔi Jesu í ni, inei andunya ɲa à ne bisi ɲɲa duusɔɔ si kuwɛɛ ɲɲa à re inei inya kumá ɲau.

16

Amaace ilu bisi

¹ Ɔɔi Jesu í s̄ɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, mɔkɔ ilu fia gɔi í wɛɛ. Mɔkɔu í ne amaace gɔ nɔ í so amanii kpasɛɛ fei í daa si awɔ. Iyi í ce ajɔ minji ɲɲi ine ɲa à koo à kɔmɔtɔ amaaceu bi lafɛɛ à ni, wa beje amaniɛu fei. ² Ɔɔi lafɛɛ í kpoo í beɛɛ í ni, irei n̄ wa n gbɔ ine ɲa à wasi ku sɔ iriɛ da. I kaa yɔkɔ i je amaacɛm má. Koo so tiaɛ iceɛ wa si bii ì ya ce dooai fiam, i naa i nyisim. ³ Ɔɔi amaaceu wa bee araɛ ide wa ni, beirei an ce, si bei lafɛɛm wa nyam hai si icei kpasɛɛ. Wee n kù ne gbugbā iyi an yɔkɔ n logooɔ, nɔ wee anyɔ kaa j̄ɔ n bara. ⁴ N̄ mà bei an ce ku ba ine ɲa a gbam si kpasɛ ɲɲa waati iyi aa nyam hai si icem. ⁵ Ɔɔi í kpe ilu gbesei lafɛɛ ɲau fei. Nɔ ɲɲa fei à koo bi tɛɛ akā akā. Ɔɔi í bee ine sinte iyi í to bi tɛɛu í ni, gbesei lafɛɛm feloi ì waa mu. ⁶ Ɔɔi í je í ni, ikpo iyi á kɔ boonyi c̄ɔ. Ɔɔi í s̄ɔ í ni, so tiaɛ i buba ɲya ɲya nɔ i kɔ ciitaa. ⁷ Ɔɔi í bee ine gɔ má í ni, awɔ mɔ, feloi ì waa mu. Ɔɔi í s̄ɔ í ni, iya saaki c̄ɔ. Ɔɔi í s̄ɔ ɲɲu mɔ í ni, so tiaɛ i kɔ cine. ⁸ Ɔɔi lafɛɛi amaace hai ne naaneu í gbɔ ideu nɔ í saabue si na iyi í j̄ɔ í yɔɔ iyi í ne bisi ntɔ ntɔ. Ɔɔi Jesu í ni, inei andunya ɲa à ne bisi ɲɲa duusɔɔ si kuwɛɛ ɲɲa à re inei inya kumá ɲau.

⁹ Ɔɔi Jesu í sɔ̄ ɔa í ni, i ya de kpaasi ɔa do amanii andunya ku ba bii í na wa gaizia ɔe a gba ɔe si andunya titɔ̄i Ilaaɔ̄. ¹⁰ Ine iyi í ne naane si mii keeke á ne naane si mii nla. Ine iyi wa ce laalo si mii keeke á ce laalo si mii nla. ¹¹ Na nɔu, bii i kù ne naane si amanii andunya ɔa, yooi á da nɔe si amani ntɔ̄ si awɔ̄. ¹² Bii i kù ne naane si mii ndii ine gɔ̄, yooi á na ɔe iyi í je tu ɔe.

¹³ Amaace kãma kaa yɔ̄kɔ̄ ku cea lafɛe minji ice aɔ̄. Ntɔ̄ ntɔ̄ á cé ine akã nɔ̄ ku bi ine akã, walakɔ̄ ku jirima ine akã nɔ̄ ku donda ine akã. I kaa yɔ̄kɔ̄ i too Ilaaɔ̄ do fia aɔ̄ ɔa.

Ide ikã ikã ɔa iyi Jesu í fɔ̄

(Cɔ̄ Matie 11:12-13; 5:32-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Wee Farisi ɔa fia ku bi nɔa í caa. Iyi á gbɔ̄ ide ɔa iyi Jesu í fɔ̄ fei ɔ̄i à waa yaakoɔ̄. ¹⁵ Nɔ̄ Jesu í sɔ̄ ɔa í ni, inɛ ì waa de i je ine dee dee ɔa si wajui amane ɔa, amma Ilaaɔ̄ í mà idɔ̄ nɔe. Ñ wa n sɔ̄ ɔ̄ei, mii iyi amane ɔa à waa cɔ̄ mii jiiida, bi Ilaaɔ̄ mii sãmii.

¹⁶ Wooda do idei walii ɔau fei à wee hee do waatii Zãa. Hai waati beɛbe à waa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ̄ nɔ̄ ine fei wa ce kookaai ku ba ku lɔ̄ do gbugbã. ¹⁷ Wooda baa wasali í gaabu ku beje í re lele do ile ku kpa iri mɔ̄m.

¹⁸ Ine iyi í kɔ̄si aboe nɔ̄ í so mmue í ce sakarai. Ine iyi í so abo iyi mɔ̄kɔ̄e í kɔ̄si í ce sakarai.

Ilu fia do Lazaa

¹⁹ Ɔɔi Jesu í kpa nɔa mɔ̄ndau ihɛ́ í ni, mɔ̄kɔ̄ ilu amani gɔ̄ í wee. Mɔ̄kɔ̄u í ya maa dasi ibɔ̄ caada ilu iju ku sãa gɔ̄. Kpasɛe aɔ̄ fei jingau. ²⁰ Ilu are gɔ̄ mɔ̄ í wee, í ya maa sũi ande koofai ilu fiiau, à ya kpoo Lazaa. Konkoli wa kɔ̄ si arae fei. ²¹ Nɔ̄ aja ɔa à ya naa a maa fa konkolie ɔau. Mɔ̄kɔ̄u í bi ku wo arae baa do bubui sɔ̄ndai ilu fiiau iyi í ya gbe, amma ci ya baa.

²² Ɔɔi mɔ̄kɔ̄u í na í ku nɔ̄ amaleka ɔa à soo à bɔ̄de bi Aburhamu. Nɔ̄ ilu fiiau mɔ̄ í na í ku à suu. ²³ Nɔ̄ í koo wa ye ijuukpã bi ku wai iku ɔa, nɔ̄ í wu iju lele, ɔ̄i í hɔ̄nne Lazaa kɔ̄kɔ̄i Aburhamu. ²⁴ Ɔɔi í dɔ̄ anu í ni, baaba Aburhamu, ce ararem. Be Lazaa wa ku sɔ̄si amaawɔ̄e si inyi ku na ku tũ amem, domi ñ wa n ye ijuukpã nla nla si amei inau ihɛ́. ²⁵ Ɔɔi Aburhamu í ni, amam, ye gigi iyi ì ba mii jiidae tã hai andunya, nɔ̄ Lazaa mɔ̄ í ye wahala. Wee ihɛ́ nsei inɔ̄e í tũ nɔ̄ awɔ̄ mɔ̄ ì waa ye ijuukpã. ²⁶ Nɔ̄ si antaie, isa nla gɔ̄i í feɛfe wa ku ba ine ɔa iyi à bi a kua a bɔ̄ bi tu ɔe be a maà yɔ̄kɔ̄. Beɛbe mɔ̄i ine gɔ̄ kaa yɔ̄kɔ̄ ku naa ihɛ́ hai be. ²⁷ Ɔɔi ilu amaniu í ni, debɛi, ñ wa n tɔ̄ɔ̄i baaba, be Lazaa kpasɛi baam, ²⁸ koo sɔ̄ ifɔ̄ miu ɔa iyi ñ ne beu ku ni a ce laakai ku ba a maà na a naa si inya ku gaabuu ihɛ́. ²⁹ Amma Aburhamu í ni, à ne tia iyi Moizi do walii ɔa à kɔ̄ wou tã, aa yɔ̄kɔ̄ a gbɔ̄ ide nɔa. ³⁰ Nɔ̄ í ni, aawo, baaba Aburhamu. Amma bii hai bi iku ɔ̄i ine gɔ̄ í koo bi tu ɔa, aa kpaasi idɔ̄ nɔa. ³¹ Ɔɔi Aburhamu í sɔ̄ɔ̄ í ni, bii a kù gbɔ̄ ti Moizi do ti walii ɔau, baa bii ine gɔ̄ í jĩ hai bi iku ɔa ihɛ́ í koo be a kaa dasi naane.

17

Idei dulum

(Cɔ̄ Matie 18:6-7, 21-22; Maaku 9:42)

¹ Jesu í sɔ̄ mɔ̄cɔ̄e ɔa í ni, kù ne bei á ce iyi kulele iyi á dasi amane laalo kù waa ce, amma ijuukpãi á je ti ine iyi í naaò wa. ² Á tia a dĩa lafɛe alɔ̄ si kɔ̄ a sɔ̄sie inɔ̄ tenku do iyi á lele ama akã ku dasie dulum. ³ I ya ce laakaii nje ɔa.

Bii kpaasie gɔ̄ í na í ce dulum, sɔ̄ɔ̄ ide do laakai í nyisie taalee. Bii í kpaasi idɔ̄, kpa idei kurarae. ⁴ Baa bii ise gbɛjejei wa rarae si aɔ̄ akã, nɔ̄ ise gbɛjejeu fei wa ce tuubai dulum dɛe, awɔ̄ mɔ̄ kpa idei dulum dɛe.

Naane ku dasi

⁵ Woo be ɔau à sɔ̄ Lafɛe à ni, kɔ̄ɔ̄si naane ku dasi nwa. ⁶ Ɔɔi Lafɛe í ni, baa bii naane ku dasi nɔe í mungau iju iyaku, aa yɔ̄kɔ̄ í sɔ̄ jĩ nɔu ihɛ́ i ni ku wu hai be, koo lɔ̄ arae si tenku, á nɔ̄ ku ceò ide nɔe ice.

Ice iyi aru í ne ku ce

⁷ Jesu í ni má, ine kãma nɛe bii í nɛ aru iyi wa logoo walakɔ wa degbea ketɛ ɛa, bii í baa kpasɛ kaa sɔɔ ku ni, naa wa nsei i buba i je. ⁸ Amma á sɔɔi ku ni, ceem sɔɔlui ije, kpaasi jaaɛ ɛa, i naam ije wa hee n je n mɔ. Si anyie, awɔ mɔ aa je nɔ i mɔ. ⁹ Amma kaa saabu aruu si na iyi í jɔ́ í ce bei í sɔɔ. ¹⁰ Bɛɛbe mɔi bii nɛe taka nɛe ì ce mii iyi à dasi nɛe fei í sãa i ni ɛa, à je amaace ɛa iyi a kù nɛe saabu. Iyi à dasi wa ku ce nɛu akã à ce.

Jesu í jɔ́ dinte mɛɛwa í ba iri

¹¹ Si waati iyi Jesu wa bɔ ikpa ilui Zeruzalɛmu, í too si afei ilei Galilee do ilei Samari. ¹² Ɔɔi í maai ilu gɔ. Waati iyi wa bi ku lɔ inɔ iluu, ɛɔi dinte mɛɛwa gɔ ɛa à koo à kòo amma à leekí à jiiɛ keeke. ¹³ Ɔɔi à dɔ́ anu hee lele à ni, Jesu, Mɛɛtu, ce araare nwa.

¹⁴ Iyi í ye ɛa ɛɔi í ni, i koo i nyisi ara nɛe bi woo weei Ilaaɔ ɛa. Ɔɔi à waa koo. Si bei à waa nɛu, ɛɔi à ba iri. ¹⁵ Iyi ine akã nɛa í ye nɛu í ba iri, ɛɔi í sinda wa baa wa saabuð Ilaaɔ hee lele. ¹⁶ Waati iyi í to wa bi Jesu nɔ í sɛɛbata si wajue wa saabuɛ. Wee mɔkɔu inei Samarii. ¹⁷ Ɔɔi Jesu í ni, amane mɛɛwa si ñ jɔ́ í ba iri ba. To, iwoi amane mɛɛsã iyi à gbe ɛa à wa. ¹⁸ Ise mmuu ihɛ nɛu akã í sinda wa ku saabu Ilaaɔ?

¹⁹ Ɔɔi í sɔ́ mɔkɔu í ni, dede i nɛ, naane ku dasiei í faabaɛ.

*Kunaai bommai Ilaaɔ
(Cɔ Matie 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Ɔɔi Farisi ɛa à bee Jesu à ni, ajɔ yoomai Ilaaɔ á na ku je bommaɛ. Ɔɔi í je nɛa í ni, Ilaaɔ kaa je bommaɛ do yaase bei ine ɛa aa yɔɔ. ²¹ Ine gɔ kaa fɔ ku ni, Ilaaɔ í je bommaɛ ikpa ihɛ, walakɔ ikpa ihɔ. Aawo, domi wee Ilaaɔ í je bommaɛ tã si idɔi ine ɛa*.

²² Nɔ́ í sɔ́ mɔcɔ ɛa í ni, awaati wa naa iyi amu Amaí Amanɛ an nyi wa do amboem. Hee ajɔu ku maa to wa awaati wa naa iyi aa bi i yem ɛa baa ajɔ akã, amma i kaa yem ɛa. ²³ Ine gɔ ɛa aa sɔ́ nɛ a ni, í wa ihɛ walakɔ í wa ihɔ. I maà sei i koo ɛa. ²⁴ Ñ wa n sɔ́ nɛi, bei kuɛɔi ijí í ya daana hai lele anu akã koo kã ileu bɛ, bɛɛbe mɔi kubaai amu Amaí Amanɛ á ye. ²⁵ Amma sinte titã kù nɛ bei an ce iyi n kù ye ijuukpã ntɔ́ ntɔ́ nɔ́ inei nsei ɛa ihɛ aa kɔsim. ²⁶ Mii iyi í ce si waatii Noweeu, bɛɛbe mɔi á ce si waati iyi amu Amaí Amanɛ an nyi wa. ²⁷ Ine ɛa à je à waa mɔ, à waa ce abɔdɔ́ ɛa, à ya maa mua ama nɛa ɛa mɔkɔ hee í koo í to ajɔ iyi Nowee í lɔ akɔi inyiu. Nɔ́ ijí nlau í naa í je aɛa fei. ²⁸ Á nyi ku cei má bei waatii Lɔtuu. Ine ɛa à je à waa mɔ, à ra à waa ta, à waa gbɛ, nɔ́ à waa ma ile. ²⁹ Amma si ajɔ iyi Lɔtu í fita hai Sodomu, ina do fainwita wa rɔ wai hai lele nɔ́ aɛa fei à ce nfe. ³⁰ Nɔ́ bɛɛbe mɔi á ye ajɔ iyi amu Amaí Amanɛ an faata wa.

³¹ Si ajɔ nɛu, ine iyi í wa antai ile sikifa nɔ́ nyaue ɛa í wa inɔ ile, kaa ba ku lɔ ku soo má. Ine mɔ iyi í wa iko kaa ba ku baa ide má. ³² I ye gigii aboi Lɔtu. ³³ Ine iyi í bi ku je andunya do idɔɔbie á na ku kuɛ. Amma ine iyi í kɔsi kuwɛɛ á báa ntɔ́ ntɔ́. ³⁴ An sɔ́ nɛ si idũ ajɔ nɛu, amane minji á maa sũ si daayi akã, aa so ine akã a jɔ́ ine akã. ³⁵ Inaabo minji á maa lɔlɔ aa so ine akã a jɔ́ ine akã. [³⁶ Inemɔkɔ minji á wa iko, aa so ine akã a jɔ́ ine akã.]

³⁷ Ɔɔi mɔcɔ ɛa à beɛ à ni, ikpa iwoi ideu bɛ á ce ya Lafɛɛ. Ɔɔi í je nɛa do mɔndau ihɛ í ni, bii iku wa sũ, tengi bei yembeeku ɛa à ya tɔtɔɔ.

18

Mɔndai jaaɔ do woo kiiti gɔ

¹ Jesu í kpa nɛa mɔndau ihɛ ku nyisi ɛa iyi í sãa a maa ce kutɔɔ waati kãma fei, gbɛɛji ku maà wa si. ² Í ni, woo kiiti gɔ í wa si ilu nla gɔ, kù waa ce nɔi Ilaaɔ, kù nɔ́ kù waa jirima ine kãma. ³ Wee si ilu akãu jaaɔ gɔ mɔ́ í wa bɛ. Í ya naa ajɔð ajɔ bi tɛɛ ku sɔɔ ku ni, kiitim, amu do mbɛɛm. ⁴ Ɔɔi í kɔ hee í kɛɛ. Amma si anyie í lasabu si idɔɛ í ni, baa bii n kù wa n ce nɔi Ilaaɔ, nɔ́ n kù wa n jirima ine gɔ, ⁵ do nɛu fei, si na iyi í jɔ́ jaaɔu ihɛ í ya maa bitandim, an ceaa kiitiu nɛu do mbɛɛɛ, ku ba ku maà bitandim má.

* ^{17:21} Ilaaɔ í je bommaɛ tã si idɔi ine ɛa Si tia nwo gɔ ɛa à ya nii Ilaaɔ í je bommaɛ tã si anini nɛe. Iyi bɛ mɔ́ ntɔ́i, si na iyi í jɔ́ Jesu ilaalu í wa anini nɛa.

⁶ Ɔɔi Lafɛɛ í ni, to, i gbɔ bei woo kiiti laalɔu í fɔ be ɔa de. ⁷ Ilaaɔ kaa bei ku ce ku re zaka beɛbe? Ine ɔa iyi í cica, kaa kiiti ɔa bii à waa dɔ sie anu dasã do idũ? Iyi í re mɔm, kaa kpɛ ku bei ku gbɔ nɔa. ⁸ N̄ wa n sɔ ɔei, á ce nɔa kiitii gbãa gbãa. Amma waati iyi amu Amai Amane an iyi wa má an na n ba naane ku dasi si ileu ihɛ?

Kutɔɔi Farisi do woo gba fiai lempoo gɔ

⁹ Jesu í kpa mɔnda gɔ má na irii ine gɔ ɔa iyi à waa cɔ ara nɔa ine dee dee, nɔ à waa ca ine gɔ ɔa. ¹⁰ Í ni, amane minji gɔ ɔa à bɔ ku tɔɔ kpasɛi Ilaaɔ, ine akã Farisii, ine akã mɔ woo gba fiai lempooi. ¹¹ Farisiu í leekí wa cea arae kutɔɔ wa ni, Ilaaɔ, n̄ saabue do iyi n kù ye bei ine ɔa iyi à gbe, iyi à je woo taki ine ɔa, do woo ce laalɔ ɔa, do woo ce sakara ɔa, do woo gba fiai lempoo ɔa bei mɔkɔu ihɛ. ¹² Si azuma akã fei n̄ ya n dī anu ajɔ minji, nɔ mii iyi n̄ ba fei n̄ ya n nya zagaai si bei í jɔ. ¹³ Woo gba fiai lempoo mɔ í leekí í mu arae ikã, kù yɔkɔ kù wu iju lele, í le awɔ si iri í ni, Ilaaɔ, ce araarem amu ilu dulum. ¹⁴ Jesu í ni, n̄ wa n sɔ ɔei, hai be ineu ihɛ í baa í je dee dee si wajui Ilaaɔ í nyið idee. Amma Farisiu kù je dee dee, domi ine iyi í so arae lele aa kaye lafɛɛi, ine mɔ iyi í kaye arae aa soo lelei.

Jesu í weea ama kpɔtɔɔ ɔa

(Cɔ Matie 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Si anyii nɔu, ine ɔa à gbã ama kpɔtɔɔ ɔa à naaa Jesu wa ku lesi ɔa awɔ. Iyi mɔcɔe ɔau à yɔɔ beɛbe ɔɔi à wa gbagba si ɔa. ¹⁶ Amma Jesu í ni a naa nɔu amu ɔau wa. Nɔ í sɔ mɔcɔe ɔau í ni, i jɔ amu ɔau a naa bi tom, i maà ganji ɔa, domi Ilaaɔ í je ilaalui ine ɔa iyi à jɔ ɔa. ¹⁷ Ntɔ ntɔ, ine iyi kù waa sũa Ilaaɔ iri ile bei ama keeke, Ilaaɔ kaa je ilaalue pai.

Idei ilu fia gɔ

(Cɔ Matie 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Ine ngboi Zuifu gɔ í naa bi Jesu í beee í ni, Mɛtu, awɔ ine nɔe, mii an ce n bað kuwɛe hai tã. ¹⁹ Ɔɔi Jesu í beee í ni, na mii í ce ì waa kpem ine nɔe. Ine gɔ kù wɛɛ iyi í je nɔe bii kù je Ilaaɔ nɔu akã. ²⁰ Ì mà sãa sãa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà ce sakara, maà kpa ine, maà ce ile, maà jea ine gɔ sɛɛda ibo, jirima iyeð baae. ²¹ Ɔɔi ineu í ni, n̄ wa n jirima mii ɔau be fei tã hai keekem. ²² Iyi Jesu í gbɔ beɛbe, ɔɔi í sɔɔ í ni, í gbee mii akã. Koo i ta mii iyi ì nɛ fei nɔ i kpɛã ilu are ɔa fiau. Bii ì ce beɛbe aa ba amani jiida lelei Aɔ. Si anyie nɔ i naa i toom. ²³ Iyi mɔkɔu í gbɔ beɛbe ɔɔi inɔe í fɔ ntɔ ntɔ, domi ilu amani nla nla. ²⁴ Iyi Jesu í cɔɔ ɔɔi í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁵ Á faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abee do iyi ilu amani á jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁶ Ɔɔi ine ɔa iyi à waa de sie itũ à ni, bii beɛbei nɔ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ɔa í ni, mii iyi amane í mɔngɔ, Ilaaɔ kaa mɔngɔe.

²⁸ Ɔɔi Píɛɛ í ni, wee à jɔ mii iyi à nɛ fei tã, à waa tooe. ²⁹ Nɔ Jesu í ni, ntɔ ntɔ, ine iyi í jɔ kpasɛɛ fei, walakɔ aboe, wala igbã do ifɔe ɔa, wala iyeð baae, wala amaɛ ɔa, na irii bommai Ilaaɔ, ³⁰ á ba ku kpɔ ku re si nsei, nɔ si antae má á ba kuwɛe hai tã ala.

Jesu wa fɔ ide ikuɛ do kujɛ ise gbɛetasia

(Cɔ Matie 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ Jesu í kpe mɔcɔ maateji ɔau bi tɛɛ, nɔ í sɔ ɔa í ni, wee à waa bɔ Zeruzalemu. Bei, ide iyi walii ɔau a kɔ na irii amu Amai Amane fei á ce. ³² Aa mum a daa dimi mmu ɔa si awɔ a yaakoom, nɔ a kpãm iju a tu sim antɔ. ³³ Aa weem kpɔtɔɔ, si anyie nɔ aa kpam, amma si ajɔ mɛetasia an jī hai si bale. ³⁴ Amma mɔcɔ ɔau a kù mà nkãma si ideu. Ideu í manji nɔa a kù gbɔ yaasee.

Jesu í jɔ fɛɛju gɔ í ye ilu

(Cɔ Matie 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ Si isɛɛne Jesu í maai Zeriko. Wee fɛɛju gɔ wa buba itī kpãa wa bara. ³⁶ Iyi í gbɔ ibai zamaa iyi wa lɔ, ɔɔi í bee mii í ce. ³⁷ Ɔɔi à sɔɔ à ni, Jesu inei Nazaretiui wa lɔ. ³⁸ Ɔɔi í wasi ku dɔ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ³⁹ Ine ɔa iyi à waa cua ɔau à la sie à ni ku koko. Amma bei à waa ni ku cokou, beɛbe mɔi í ya dɔ anu hee lele ku maa ni, tɔkui

Davidi, ce araarem. ⁴⁰ Ɔɔi Jesu í leekí í ni a naae wa. Iyi fɛɛjuu í to wa Ɔɔi Jesu í beee í ni, ⁴¹ mii ì bi n ceee. Ɔɔi í ni, Lafɛɛ, ò bi n ye ilui. ⁴² Ɔɔi Jesu í sɔɔ í ni, ye ilu. Naanee í faabaɛ. ⁴³ Ɔɔi gbakã í ye ilu, nɔ wa too Jesu í wasi Ilaaɔ ku saabu. Iyi zamaau í yɔɔ, Ɔɔi aɲa fei à wasi Ilaaɔ ku saabu.

19

Jesu do Zakee

¹ Jesu í to inɔ ilu Zeriko, nɔ wa lɔ. ² Wee məkɔ ilu fia gɔ í wa be à ya kpoo Zakee, wa je ine ngboi woo gba fiai lempoo ɲa. ³ Nɔ wa de ɲɲu ku ye Jesu, amma kù ba kù yɔɔ na zamaau, domi ɲɲu amanɛ kandaai. ⁴ Ɔɔi í sei í bɔ waju í koo í gū jī ndii sikomɔɔ gɔ ku ba ku yɔɔ, domi í mà iyi do bei á lɔð. ⁵ Iyi Jesu í to tengi bii í wau, Ɔɔi í wu iju lele í sɔɔ í ni, Zakee, kita wa ɲya ɲya, domi kpasɛɛi an sɔ nnyi. ⁶ Nɔ Zakee í kita wa do saasa í naa í gbaa do inɔ didɔ. ⁷ Iyi ine ɲa à yɔɔ, Ɔɔi aɲa fei à gbagba à waa ni, í koo í sɔ kpasɛɛi ilu dulum. ⁸ Amma Zakee í dede í leekí si wajui Lafɛɛ í ni, bubui amanim an na ilu are ɲa. Nɔ ine ɲa iyi ò takii ɲa ò gba mii ndu ɲa, an sindo ɲɲa beɛbe má tuuba mɛɛ. ⁹ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, nnyi inɛi kpasɛɛ ɲau ihɛ à ba faaba, domi awɔ mɔ təkui Aburahamui. ¹⁰ Amu Amaí Amanɛ ò naa ku dede ine ɲa iyi à nyɔi n faaba ɲa.

Mɔndai iye iwo

(Cɔ Matie 25:14-30)

¹¹ Si bei ine ɲa à waa de si ideu itī, nɔ í kpa mɔnda gɔ má. Inɛ ɲau à waa tamaa bei bii í to Zeruzalemu á je bommai gbakã, nɔ wee waati beɛbe í maai Zeruzalemu. Na Ɔɔi í jɔ í kpa ɲɲa mɔndau ihɛ ku ba ku nyisi iyi ɲɲu kaa je bommau gbãa gbãa. ¹² Í ni, məkɔ amai amanlu gɔi í bɔ bomma ku je hee ile jījī gɔ si anyie nɔ ku baa ideɛ. ¹³ Hee ku maa ne Ɔɔi í kpe amaaceɛ ɲa aɲa mɛɛwa, nɔ í na aɲa fei kpekelei wura gɔ nɔ í ni, i ceð fiau ihɛ sīa hee n maa n baa. Iyi í fɔ beɛbe í tã nɔ í ne. ¹⁴ Amma inɛi ileɛ ɲa à cɔo nɔ à be ine ɲa si anyie à ni aɲa a kù bi ku je bomma si ilei aɲa.

¹⁵ Waati iyi í je bommau í baa si ileɛ, Ɔɔi í kpe amaace ɲa iyi í na fiau wo bi tɛɛ ku ba ku ye bei fiai ine fei í bíaa. ¹⁶ Inɛ sinteu í naa í ni, Lafɛɛ, kpekele iyi ò nam nɔu ò ceð sīa hee ò ba riba mɛɛwa. ¹⁷ Ɔɔi í sɔɔ í ni, í sīa, awɔ amaace jiidai. Si bei ò je ilu naane si mii keekeu ihɛ, an jɔ ò je ilaalu si ilu mɛɛwa. ¹⁸ Inɛ minjisiau mɔ í naa í ni, Lafɛɛ, kpekele iyi ò nam nɔu ò ceð sīa hee ò ba riba miu. ¹⁹ Nɔ í sɔɔ í ni, awɔ mɔ, an ceɛ ilaalu si ilu miu. ²⁰ Nɔ ine mmu í naa má í ni, Lafɛɛ, fiaɛ wee. Ò wooi si mango ²¹ domi ò wa n ce ɲjɔɛ si na iyi í jɔ ò je ine ku gaabu. Mii iyi i kù jile ɲɲui i ya maa de ku so, baa bii i kù gbɛ ò ya maa dai. ²² Ɔɔi ilaalu í sɔɔ í ni, awɔ amaace yaamɔ, an kiitiei hai si ideɛ iyi ò fɔ. Awɔi ò mà iyi ò je ine ku gaabu, ò ya n so mii iyi n kù jile, nɔ n da mii iyi n kù gbɛ. ²³ To, na mii í ce i kù ni i wɛa ine ɲa fiam nɔu i da ɲɲa si inyi ku ba n ba ndom do riba waati iyi ò baa. ²⁴ Ɔɔi í sɔ ine ɲa iyi à wa beu í ni a gba fiau a na ilu mɛɛwau. ²⁵ Ɔɔi à sɔɔ à ni, Lafɛɛ, ine ɲɲu í ne mɛɛwa tã.

²⁶ Ɔɔi í ni, ò wa n sɔ ɲɛi, ine iyi í ne, lafɛɛi aa kɔɔa si. Inɛ mɔ iyi kù ne, baa andi keeke iyi í ne mɔm aa gbaai. ²⁷ Si anyie nɔ í ni, i koo i naam mbeem ɲau wa ihɛ, aɲa iyi a kù bi n je bommau, nɔ i kpa ɲa si wajum.

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Zãa 12:12-19)

²⁸ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã, Ɔɔi í mu kpãa í cuaa zamaau wa bɔ ikpa Zeruzalemu. ²⁹ Si isɛnɛɛu í maai ilui Betifaze do Betani, kəkɔi geetei Olivie. Ɔɔi í be mɔcɔ minjie gɔ ɲa ³⁰ í sɔ ɲa í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju ɲɲeu be. Bii ò to be ɲa aa ye ama gbankɛle gɔ wa so be iyi ine gɔ kù gūu titã. I fūu i naam wa ihɛ ɲa. ³¹ Nɔ bii ine gɔ í bee ɲɛ í ni, na mii í ce ò waa fūu ɲa, i ni, Lafɛɛi í ne bukaataɛ.

³² Inɛ ɲa iyi Jesu í beu à koo à ba mii ɲau fei í ce si bei í sɔ ɲau. ³³ Si waati iyi à waa fūu, ilu gbankɛle ɲau à ni, beirei í ce ò waa fūu ɲa. ³⁴ Ɔɔi à ni, Lafɛɛi í ne bukaataɛ. ³⁵ Ɔɔi à naaa Jesu ama gbankɛleu wa. Nɔ à tɛ si ibɔ ɲɲa ɲa Jesu í bei í gū antaɛ í buba si. ³⁶ Iyi í

sinti ku ne, ηοi ine ηa à wasi ku te ibo ηηa ηa si kpāau. ³⁷ Iyi í maai Zeruzalemu tengi bii kpāai geetei Olivieu í sinti ku dasi lōoma, ηοi mōcōe ηau fei à waa dō anu à lōsi Ilaaō ku saabu do inō didō na irii maamaake ηa iyi à yeu fei. ³⁸ À wasi ku ni, Ilaaō ku weea ilaalu iyi wa naa do irii Lafēe. Ilaaō ku jō laakai ku sū ku wa lele nō ku nyisi amboe.

³⁹ Hai si inō zamaau Farisi gō ηa à sō Jesu à ni, Mēetu, sō mōcōe ηau a coko. ⁴⁰ ηοi Jesu í ni, n wa n sō ηe, baa bii ine ihē ηa à coko, kuta ηa aa dō anu.

Jesu í kpataa inei Zeruzalemu ηa

⁴¹ Si bei Jesu í maai Zeruzalemu, ηοi í ye iluu nō wa kpataa inee ηa í ni, ⁴² n bi wo i mà ηa mii iyi á mu ηηe laakai ku sū, baa nnyi. Amma nsei í manji ηηe. ⁴³ Awaati wa naa si ηe iyi mbēe ηηe ηa aa bu ilu ηηe koe, aa bii si ηe a mante ηe canga do ηe. ⁴⁴ Aa lege ilu ηηe do ηηe inee ηa iyi ì wa inōe ηa. A kaa jō kuta baa akā ku le si nje ajō ηηu. Bēēbei á ce si na iyi í jō Ilaaō í naa bi tu ηe nō i kù mà ηa.

Jesu í wa bantumai kpasēi Ilaaō

(Cō Matie 21:12-17; Maaku 11:15-19; Zāa 2:13-22)

⁴⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bō bantumai kpasēi Ilaaō. Nō í lōsi ku lele woo ta iwō ηa. ⁴⁶ Í sō ηa í ni, à kō à ni, Ilaaō í ni ilei ηηu ile bi ku tōi á je. Amma ηηe wee ì coo bi ku tōtōi ile ηa.

⁴⁷ Jesu í ya maa kōa ine ηa si cioi idei Ilaaō ajō fei kpasēi Ilaaō bē. ηοi ine ngboi woo weei Ilaaō ηa do woo kō ine ηa si wooda ηa do ilu irii inei Zuifu ηa à waa bi a kpa.

⁴⁸ Amma a kù mà beirei aa ce, domi ine feii í ya maa de si idee itī do laakai.

20

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Cō Matie 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Ajō ηηu gō si bei Jesu wa kō zamaau si cio bantumai kpasēi Ilaaō wa sisi laabaau jiidau, ηοi ine ngboi woo weei Ilaaō ηa do woo kō ine ηa si wooda ηa do ine ngbo ηa à faata wa. ² Nō à ni, sō wa, yiiko yoomai ì waa ceō mii ηau ihē, mà yooi í nae kpāae. ³ ηοi í sō ηa í ni, amu mō, an bee ηe ide gō. I sōm ηa, ⁴ hai iwoi Zāa í ba yiiko iyi í dasiō ine ηa inyi. Hai bi Ilaaō de, mà hai bi amane ηa. ⁵ ηοi à waa busi nje à waa ni, beirei aa ka jeaa. Nsei nō, bii à jeaa à ni hai bi Ilaaōi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zāa naane. ⁶ Bii à nō à ni hai bi amane ηai, ine ηa aa na a ta wa kuta domi ine fei í dasi naane iyi Zāa wali. ⁷ ηοi à je à ni, a kù mà hai iwoi í ba yiikoe. ⁸ Nō Jesu í sō ηa í ni, amu mō, n kaa n sō ηe yiikoi ine iyi n wa n ceō mii ηau ihē.

Mōndai gaanōma laalo ηa

(Cō Matie 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Si anyie nō í kpa ine ηa mōndau ihē í ni, ine gō í ce ikoe nō í lō si jīi ndii rezēe nō í ce kaa í kaakoēō. ηοi í so gaanōma ηa í dasi ηa si ikou a maa logooe, í bei í bō ilu koo kpe bē. ¹⁰ Waati iyi jīi nōu í so í to ku ka, ηοi í bē woo ce ice gō bi gaanōma ηau koo gba iyi í je ti ηηu wa. Nō gaanōma ηau à cāa à lelee í ne awō ngbe. ¹¹ Nō ilu ikou í bē woo ce ice mmu má. Nō à cā ηηu mō, à buu yaka yaka, à sindae awō ngbe. ¹² Nō í bē amane mēetasia wa má, nō à mēe ηηu mō à bei à lelee. ¹³ ηοi ilu ikou í ni, beirei an ce. An bē ama akām iyi n bi jiidau. Aa yōkō a jirimaē. ¹⁴ Amma iyi gaanōma ηau à yō, ηοi à busi nje à waa ni, i cō ine iyi á na ku je tubuu. Ka kpa ku ba ileu ku je tu wa. ¹⁵ ηοi à muu à fitae hai inō karau nō à kpa.

ηοi Jesu í ni, to, nsei, beirei ilu ikou takae á ce ηηa. ¹⁶ Á koo ku kpa ηai, nō ku de ine mmu ηa ku dasi ηa si ikou. Iyi à gbō ideu, ηοi à ni, Ilaaō ku maō ce bēēe. ¹⁷ Amma Jesu í cō ηa, nō í ni, bii bēēe, yoomai í je yaasei kukōu ihē si bei í ni,

Kuta iyi woo ma ηa à kōsiu,

Ngui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹⁸ Nō ine iyi í cuku si kutau fei, á cei. Ine iyi í nō í bata mō á lōlōei nekō nekō.

Fiai lempoo ku sã

(Cɔ Matie 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɔ̄ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau à gbɔ ideu gbakã ɲɔi à waa de bei aa ce a mu Jesu. Amma à waa ce njoɪ zamaau. À waa bi a muui domi à mà iyi na irii aɲai í kpa mɔndaɹ. ²⁰ Nɲui í jò si fei ndɛɛ à ya maa ce laakaɛ. ɲɔi à be sie woo zamba gɔ ɲa iyi à ye bei ine jiida ɲa a koo a cɔ laakaɛ. À be ɲai ku ba a leaa taai ide nɔ a ba kpãa a muu a daa ilu ileu si awɔi ɲɲu iyi í ne gbugbã. ²¹ Ine ɲau à sɔ̄ ide à ni, Mɛɛtu, à mà iyi idee do cio iyi ì waa kɔ ine ɲa siu, fei ndɛɛ dee deei. I ci ya na ine gɔ ntɔ na kubi, ì waa nyisi ine ɲa kpãai Ilaaɔ̄ si ntɔɛ. ²² Á sã ka sã ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka mað sã. ²³ Amma Jesu í mà muafiti ɲɲa, nɔ í ni, ²⁴ i nyisim kpekele akã wa n cɔ. Fotooi yooi í wa si kpekele ihẽ nɔ irii yooi à kɔ si. ɲɔi à ni, ti Sezaai. ²⁵ ɲɔi Jesu í sɔ̄ ɲa í ni, to, i sã Sezaa iyi í je tɛɛ ɲa. Nɔ i sã Ilaaɔ̄ mɔ iyi í je tɛɛ ɲa. ²⁶ ɲɔi à mɔngɔ ku too awɔ do idee ɲa iyi wa fɔ si wajui zamaau. ɲɔi à bitɪ do ide ɲa iyi í jeð, nɔ à coko ɲɲa.

Idei kujĩ iku ɲa

(Cɔ Matie 22:23-33; Maaku 12:18-27)

²⁷ Si ajɔ akãu Sadusi gɔ ɲa mɔ à naa bi Jesu. Aɲai à ya maa ni iku ɲa a kaa jĩ. Iyi à to bi tɛɛ ɲɔi à beɛ à ni, ²⁸ Mɛɛtu, ide iyi Moizi í kɔ nwa wee. Í ni bii ine gɔ í ku í jò aboɛ, nɔ ɲɲu do aboɛ a kù ne ama, ifɔɛ ku so jaaɔ̄u ku ba ku bía igbãɛ ama. ²⁹ Wee ine mɛɛje gɔ ɲa à weɛ iyi à je amai baa akã. Igbã ɲɲa í so abo nɔ í ku, kù ne ama do abou baa akã. ³⁰ ɲɔi ine minjisiau do mɛɛtasiau à so jaaɔ̄u. ³¹ Nɔ beɛbei í ce si gãmei aɲa mɛɛjeu fei, nɔ à ku. Kãma ɲɲa kù ba ama do abou. ³² Nɔ si anyie abou mɔ í na í ku. ³³ To, ajɔ iyi iku ɲa aa na a jĩ, aboi yoo ɲɲai á je, si bei aɲa mɛɛjeu fei à soo aboi.

³⁴ ɲɔi Jesu í je ɲɲa í ni, si andunyau ihẽ inemɔkɔ do inaabo ɲa à ya so nje. ³⁵ Amma ine ɲa iyi Ilaaɔ̄ í jò à jĩ hai si bale à ba kuweɛi ala, abo do mɔkɔ ɲa a kaa ya so nje má. ³⁶ Aa yei bei amaleka ɲa, a kaa ku má. Aa je amai Ilaaɔ̄ ɲa si na iyi í jò à jĩ hai si bale. ³⁷ Si waati iyi Moizi í ye ama jĩ iyi í mu ina nɔ kù waa jou, ɲɲu takɛ í fɔ mam mam iyi iku ɲa aa jĩ. Waati ɲɲu í kpe Ilaaɔ̄ Lafɛi Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu. ³⁸ Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ̄ kù je Lafɛi iku ɲa, ti ilu hunde ɲai, domi bi tɛɛ, ine fei ilu hundei. ³⁹ ɲɔi woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau, gɔgɔ ɲa à gba ide à ni, ide iyi ì fɔu be Mɛɛtu, dee deei. ⁴⁰ Si anyie a kù je a kù beɛ ide gɔ má.

Davidi do ine iyi Ilaaɔ̄ í cica

(Cɔ Matie 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Nɔ Jesu í bee ɲa í ni, beirei aa ce a ni ine iyi Ilaaɔ̄ í cicau tɔkui ilaalu Davidii. ⁴² Davidi takɛ í fɔ si tiai iri ku kɔɛ í ni, Aɔ̄ Lafɛi í sɔ̄ Lafɛem í ni, Buba awɔ njem,

⁴³ Hee n ce mbeɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ titã.

⁴⁴ To, bii Davidi takɛ wa kpoo Lafɛi, beirei á ce ku je tɔkue má.

I mu ara ɲɲe do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa

(Cɔ Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Si bei ine fei wa de si Jesu itĩ, ɲɔi í sɔ̄ mɔcɔɛ ɲa í ni, ⁴⁶ i mu ara ɲɲe do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲau, aɲa iyi à ya bi a maa dabii do ibɔ kumboo, nɔ à bi a ya ce aɲa fɔɔ do jirima nla nla si bantuma. A ci ya bi kaa kitãi ine ngbo ɲa ile bi kutɔtɔɔ do inya sinte bi ku ce jingau ɲa. ⁴⁷ À ya takii jaaɔ̄ ɲa a gba mii ndu ɲa ɲa fei, nɔ à ya maa ce kutɔɔ sisɔ ku ba a ye ɲa ɲɲu akã. Na ɲɔi í jò ijuukpã ɲɲa á la ku caa.

21

Fia iyi abo jaaɔ̄ gɔ í dasi

(Cɔ Maaku 12:41-44)

¹ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ɲɔi í wu iju wa cɔ bei ilu fia ɲa à waa dasi fia si kpakoi kɔletiu.

² Nɔ í ye abo jaaɔ̄ ilu are gɔ mɔ í sɔsi kpekele keeke minji gɔ. ³ ɲɔi í ni, ntɔ ntɔ, jaaɔ̄ ilu

areu ihē í dasi fia í re ine ŋa iyi à gbe fei. ⁴ Ine ŋa iyi à gbe ŋau fei, iyi í lesi antai fia ŋa ŋai à dasi, amma abou, baa do iyi í je ilu are, andi iyi í ne feii í dasi be, nkāma kù gbea iyi á maa wεεò má.

Jesu wa fò ideí kpasēi Ilaađ ku lεge

(Cɔ Matie 24:1-2; Maaku 13:1-2)

⁵ Ajo ŋju gɔ ine gɔ ŋa à fò à waa ni kpasēi Ilaađu í sīa do kutae ŋa fei do amua ŋa iyi à na Ilaađ à ceað booda. Iyi Jesu í gbɔ beεbe ŋɔi í ni, ⁶ mii ŋau be iyi ò waa ye fei ŋa ajo akā á kpa iri. Kuta baa akā kaa na ku maa lesi nje be má, aa kekeε mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankāanyi

(Cɔ Matie 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ ŋɔi à beε à ni, Mεetu, waati yoomai ine ŋju á to wa. Nyinda yoomai aa ka tako ka ye.

⁸ ŋɔi Jesu í sō ŋa í ni, i ce laakai ŋa i maà jò ine gɔ ku dī iju nje, domi ine ŋa iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni aŋai à je ine iyi Ilaađ í cicau aa kpɔ. Nɔ aa nyi a sō ŋe má a ni, waatiu í maai wa mbe. Amma i maà too ŋa ŋa. ⁹ Bii ò gbɔ à waa fò laabaui igū ŋa do ija ŋa, i maà jò zigi nje ku da, domi ŋju ŋau bei á tako ku to wa. Amma kù je waatii ankāanyiu be titā. ¹⁰ ŋɔi í sō ŋa má í ni, dimi gɔ ŋa aa ya na a maa ja do dimi mmu ŋa, nɔ ilaalu gɔ ŋa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ŋa. ¹¹ Ile á yaya bii gɔ ŋa nla nla, nɔ si ile gɔ ŋa mɔ ari á ce do bōo laalɔ ŋa iyi á kpa ine nkɔ. Aa na i ye maamaake laalɔ ŋa do nyinda nla nla ikpa lele hee zigi nje ku da.

¹² Amma hee ŋju ŋau be fei ku maa ce aa mu ŋe a kpā ŋe iju. Aa dasi ŋe awɔi woo kiiti ŋa ile bii à ya ce kutətɔɔ ŋa, aa dasi ŋe piisō, nɔ a bɔð ŋe bi amanlu ŋa do bi ilu ile ŋa na irim. ¹³ ŋju ŋau bei á mu nje kpāa i jεð sεεdam ŋa. ¹⁴ Na ŋju, i jile idɔ nje i maà ya biti do ide iyi aa fò i nyað ara nje ŋa. ¹⁵ I maà biti ŋa domi an mu nje ide do bisi iyi mbeε nje ŋa kāma ŋa a kaa yɔkɔ a jā ŋe hee má je a kɔ. ¹⁶ Baa iyeð baa nje ŋa do igbā nje ŋa do ifɔ nje ŋa do nyaanze nje ŋa do kpaasi nje ŋa, aa zamba ŋe nɔ a jò a kpa ine nkɔ si inɔ nje. ¹⁷ Ine fei á cé ŋei na irim. ¹⁸ Amma baa ntoi iri akā nje kaa da ku nyɔ. ¹⁹ I temua ŋa, aa ba faabai hunde nje.

Jesu wa fò ideí iri ku kpai Zeruzalemu

(Cɔ Matie 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ Ajo iyi ò ye woo ja igū ŋa à to wa Zeruzalemu à buu koe, i mà ŋa iyi iri kukpae í maai wa mbe. ²¹ Waati beεbe ine ŋa iyi à wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ŋau. Ine ŋa mɔ iyi à wa inɔ ilu Zeruzalemu takae a sa a fita, ine ŋa mɔ iyi à wa iko ku sū a maà bɔ inɔ ilu má. ²² Ntɔ ntɔ, waatiu á je waati iyi Ilaađ á kpā ine ŋa iju ku sã gbese ku ba mii iyi à fò si kukɔi idee ku kɔ. ²³ Waati beεbe wahalai baasī ŋa do ayawo ŋa á caa. Inɔ ku fò nla nlaí á wa si ileu si na iyi í jò Ilaađ á sã idɔkɔε si ine ŋau. ²⁴ Aa maa kpa ŋa do taakuba, nɔ a mu ŋa aru si ile fei. Dimi mmu ŋa aa tεεε Zeruzalemuui hee waatiu koo kpàð iri.

Kunaai Amaí Amanε

(Cɔ Matie 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ Aa ye nyinda si inunu do si cukpa do si andaiya ŋa. Nɔ si ile ibai tenku do kucāi inyiui á jò dimi ŋa a biti hee a kaa mà baa bei aa ce. ²⁶ Baa njo alála á jò ine ŋa a kasām na mii ŋa iyi á na ku ce si andunyau ihē, domi gbugbāi lele ŋa aa maa yayai. ²⁷ Waati beεbei aa ye amu Amaí Amanε ñ faata wa si kudūi ijī do gbugbā nla nla do amboe. ²⁸ Bii iyi be ŋa à sinti ku ce, i leekī i mu ara nje ŋa, domi faaba ŋjei í maai wa.

Yaase iyi jīi ndii figi wa nyisi

(Cɔ Matie 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Nɔ Jesu í kpa ŋa mɔnda gɔ í ni, i cɔ jīi ndii figi do jīi ŋa iyi à gbe fei. ³⁰ Bii ò ye í sinti ku ru wua ŋa, iŋe taka nje ò ya mà ŋa iyi ate í maai wai. ³¹ Beεbe mɔi bii iŋe mɔ ò ye mii ŋau be wa ce, i mà ŋa iyi bommai Ilaađi í maai wa. ³² Ntɔ ntɔ ñ wa n sō ŋe, inei nsei ŋa, kù je aŋa feii aa ku ideu ihē ku bei ku ce. ³³ Lele do ile fei á na ku tā amma idem ŋa a kaa tā pai.

I ce laakaii ara nɛɛ ɲa

³⁴ I ce laakaii ara nɛɛ ɲa ku ba i maà na i je hai nɛ laakai ɲa na atɛ ku mɔ do ije ku bi do lasabui mii ndii andunya ɲa. Bii kù je bɛɛɛ ajɔu á na ku boe ɲei bei cɛkũm, ³⁵ domi á na ku ba inɛ ɲa iyi à wa si andunya ihɛ fei. ³⁶ Na nɲu, i cɔ kpãa i maa cɛd kutɔ ɲa waati kãma fei ku ba i ba gbugbã i gbã si mii iyi wa naa fei ɲa, nɔ i yɔkɔ i leekĩ si wajui amu Amai Amanɛ ɲa.

³⁷ Ajɔ fei Jesu í ya kɔ inɛ ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, alɛ nɔ koo sũ geetei Olivie. ³⁸ Bii iju í má inɛ fei í ya naa kpasɛi Ilaaɔ bɛ ku gbɔd idee iyi wa fɔ.

22

Inɛ ngbo ɲa à waa busi nɲɛ a kpa Jesu

(Cɔ Matie 26:1-5; Maaku 14:1-2; Zãa 11:45-53)

¹ Jinguai Pɛɛ hai nɛ lefee iyi à ya kpe jinguai Iku ku kuau í maai wa. ² Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à waa dɛ kpãa bei aa ce a kpaɔ Jesu, amma à waa ce nɲoi zamaau.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ Matie 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ ɲɔi Seetam í lɔ idɔi Zudasi iyi à ya kpe Isikarioti. Wee inɛ akãi mɔcɔ maateeki ɲai. ⁴ Zudasi í koo í dĩ anu tɔɔsi do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do inɛ ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau do yaase bei á ce ku da ɲɲa Jesu si awɔ. ⁵ ɲɔi inɔ ɲɲa í dɔ nɔ à ni aɲa aa mua fia. ⁶ Nɔ Zudasi í jesi, nɔ wa dɛ kpãa bei á ce ku da ɲɲa Jesu si awɔ, zamaau ku maà ti ku mà.

Jesu í ce sɔɔlui jingau

(Cɔ Matie 26:17-25; Maaku 14:12-21; Zãa 13:21-30)

⁷ ɲɔi ajɔi jinguai Pɛɛ hai nɛ lefeeu í to wa si bii à ya kpa angudãi jinguai Iku ku kua a cɛd kuweeu. ⁸ ɲɔi Jesu í bɛ Piɛɛ do Zãa í ni, i koo i ce sɔɔlui jinguai Iku ku kuau ka jɔɔ ɲa. ⁹ ɲɔi à beɛ à ni, iwoi ì bi kaa ce sɔɔluu. ¹⁰ ɲɔi í sɔ ɲa í ni, bii ì lɔ inɔ iluu ɲa aa ye mɔkɔ gɔ wa so inyi jɔɔ. I toɔɛ. Mɔkɔu á koo ku lɔ kpasɛ gɔ. Kpasɛ bii á lɔu ¹¹ i koo i sɔ ilu kpasɛu i ni ɲa, Mɛɛtu í ni ka beɛ ile bii nɲu á je jinguai Iku ku kua do mɔcɔi nɲu ɲa. ¹² Mɔkɔu á bɔd ɲɛ si antai ile kukpɛke gɔ nɔ á nyisi ɲɛ ilaawa nla gɔ iyi à ce sɔɔlui fei ndɛɛ tã. Bei aa ce nwa sɔɔlui jingauu ɲa. ¹³ Iyi à nɛ nɔ à koo à ba mii ɲau fei í cei dee dee si bei í sɔ ɲau, nɔ à ce sɔɔlui jingauu.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cɔ Matie 26:26-30; Maaku 14:22-26; IWB 11:23-25)

¹⁴ Iyi waatiu í to, Jesu do mɔcɔɛ ɲau à bɔ tengi bii à ce sɔɔluu, nɔ à buba à waa je. ¹⁵ ɲɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, ñ bi ntɔ ntɔ n ce jinguai Iku ku kuau ihɛi awaɛ ɲa n bei n ye ijuukpãm nɔu. ¹⁶ Nɔ ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, n kaa n je jingau ihɛ má bii kù je si andunya titɔi Ilaaɔ. ¹⁷ Iyi í fɔ bɛɛɛ í tã, ɲɔi í so kɔɔfu í saabu Ilaaɔ nɔ í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, i gba vɛɛ iyi í wa si kɔɔfuu ihɛ i mɔ ɲɛ fei. ¹⁸ Amma ñ wa n sɔ ɲɛi, hai nsei amu n kaa n mɔ vɛɛ má hee andunya titɔi Ilaaɔ koo too wa. ¹⁹ Si anyii nɲu, nɔ í so pɛɛ nɔ í saabu Ilaaɔ titã í bei í bububue, nɔ í na ɲa í ni, iyi ihɛi í je aram [iyi ñ na na iri nɲɛ. I ya coo ɲa i maa yeɔ gigim. ²⁰ Iyi à je à tã ɲɔi í so kɔɔfu má í na ɲa í ni, kɔɔfuu ihɛi í je nyindai akabuu titɔ iyi Ilaaɔ í dĩ do nɲem iyi á nikã na iri nɲɛ si ikum.]

²¹ Amma i cɔ inɛ iyi á zambam nɔu weɛ í wa ihɛ, awɔɛ do tom nii í wa si inɔ jɛɛ ihɛ ajɔ. ²² Amu Amai Amanɛ an ku si bei Ilaaɔ í jilɔ. Amma ijuukpãi inɛ iyi á zambam nɔu á la. ²³ ɲɔi à sinti ku beɛ nɲɛ à waa ni, yooi á yɔkɔ ku ce dimie si inɔ nwa.

Yooi í je inɛ ngbo

²⁴ ɲɔi kakɔɔ í dede si aninii mɔcɔ ɲau, à waa bee nɲɛ inɛ iyi á je inɛ ngbo si inɔ ɲɲa. ²⁵ ɲɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, amanlui andunya ɲa à ya maa taa inɛ ɲa amanlu ku jei, nɔ inɛ ngbo ɲa iyi à waa nyisi gbugbã ɲɲa à ya bi a kpe aɲa woo ce jiida ɲa. ²⁶ Amma ɲɛ i maà ye bɛɛɛ ɲa. I jɔ inɛ iyi í la í re si inɔ nɲɛ ku baa ku je keeke nɲɛ, nɔ inɛ iyi í je inɛ ngbo

kú je amaace nje. ²⁷ Ine iyi í buba wa je si antai taabu do ine iyi wa naadò ijèu wa, yoo nḡai í re. Kù je ine iyi wa jèui? To, amu wee ò wa inò nḡei bei ine iyi wa naadò ijèu wa.

²⁸ Inḡei ì temua do amu si wahalam ḡau ḡa. ²⁹ Na nḡu, si bei Baaba í jileem bommau, bæbe mòi amu mò ò wa n jile nḡe ³⁰ ku ba í je nò í mò do amu si bommam ḡa, nò í buba si batai amanlu ḡa í kiitiò dimi maateejii Izireli ḡau.

Jesu wa fò iyi Pièe á jã ku ni kù mà nḡu

(Cò Matie 26:31-35; Maaku 14:27-31; Zãa 13:36-38)

³¹ Inḡei Jesu í ni, Simòò, Simòò, Seetam í tòò kpãa ku ba ku fèe bei iya. ³² Amma amu ò ce kutòò na irie ku ba naane ku dasie ku maà gaizia. Nò awò, waati iyi aa kraasi idò má, mua kraasie ḡa mò gbugbã. ³³ Inḡei Pièe í ni, Lafèe, ò tã sòolu awae ka bò piisòò, bii iku mòi ka ku ajò. ³⁴ Inḡei Jesu í ni, Pièe, ò wa n sòei, iduuyi mòm, hee ajee ku maa kò aa jã ise gbæta í ni í kù mà.

Taalili do bəgə do taakuba

³⁵ Si anyii nḡu inḡei Jesu í bee ḡa í ni, si waati iyi ò be nḡe hai mu taalili do bəgə do baata ì kua ngəgə ḡa? Inḡei à je à ni, aawo, a kù kua nkãma. ³⁶ Inḡei í ni, to, nsei, kù je bæbe má. Ine iyi í ne taalili ku soo, bæbe mòi ine iyi í ne bəgə ku soo. Ine mò iyi kù ne taakuba, ku ta ibəe ku rað. ³⁷ Si anyii nḡu má, í sò ḡa í ni, ideu ihè iyi à kò na irim nòu á cei, si bei à ni, à dooae si woo ce laalò ḡa. Kù nò kù ne bei á ce iyi kù ce bæbe. ³⁸ Inḡei məcò ḡau à ni, Lafèe, taakuba minji gò wee. Nò í ni, ka jò ide nḡu be.

Jesu wa ce kutòò si iri kutai Olivie

(Cò Matie 26:36-46; Maaku 14:32-42)

³⁹ Iyi Jesu í fò bæbe í tã nò í fita hai inò iluu í bò iri kutai Olivie si bei í ne dònne. Nò məcəe ḡa à waa tooe. ⁴⁰ Iyi à to inyau, inḡei í sò ḡa í ni, í ce kutòò ḡa ku ba í maà dási kulelei ine ḡa. ⁴¹ Si anyii nḡu nò í sekee í jò ḡa zakai kujii kutai awò nò í gule be wa ce kutòò ⁴² wa ni, Baaba, bii ì bi, aa jò wahalau ihè ku jiiim. Amma ku maà ti ku je ti idəəbim, jò idəəbie ku ce. [⁴³ Inḡei amaleka gò í naa sie wa hai lele í naa í muaa gbugbã. ⁴⁴ Si inò ku fò nla nla wa ce kutòòu do gbugbã, nò í da koko hee wa tontoo ile. Koko iyi í dau í yei bei nje.]

⁴⁵ Iyi í ce kutòòu í tã inḡei í dede í bò bi məcəe ḡau nò í koo í ba à waa sī njoo do inò ku fò. ⁴⁶ Nò í bee ḡa í ni, na mii í ce ì waa sī njoo ḡa. I dede í ce kutòò ḡa ku ba í maà dasi kulelei ine ḡa.

À mu Jesu

(Cò Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Zãa 18:3-11)

⁴⁷ Iyi Jesu wa fò bæbe gbakã inḡei Zudasi ine akã məcò maateejii ḡau í to wa do zamaa gò. Iyi í to wa í na wa baaba Jesu. ⁴⁸ Inḡei Jesu í ni, Zudasi, do dimii fò be ihèi aa zambaò amu Ama Amane?

⁴⁹ Ine ḡa iyi à waa too Jesuu, iyi à ye mii iyi wa ce, inḡei à bee Jesu à ni, Lafèe, ka da ḡa do taakubau? ⁵⁰ Inḡei ine akã ḡa í cafe itii nḡei amaacei woo wee nla ilaaðu í buu. ⁵¹ Amma Jesu í ni, í leekí, í jò bæbe. Nò í lu itii məkou nò í ba iri.

⁵² Si anyii nḡu Jesu í bee ine ngboi woo weei Ilaað ḡa do ine ngboi woo degbe kpasèi Ilaað ḡau do ine ngbo ḡa iyi à naa sieu í ni, amui ò naa ku mu ḡa do taakuba do golo ḡa bei woo ce ile? ⁵³ Ajò fei ò ya n wa si inò nḡe n maa n kò ine ḡa si cio kpasèi Ilaað, nò í kù mum ḡa. Amma waatiu ihèi í je tu nḡe do gbugbã ilu kuku.

Pièe í jã í ni nḡu kù mà Jesu

(Cò Matie 26:57-58, 69-75; Maaku 14:53-54, 66-72; Zãa 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Iyi ine ḡau à mu Jesu, inḡei à bòde kpasèi woo wee nla ilaaðu. Nò Pièe í wa hee jiiji wa too ḡa wa do anyi. ⁵⁵ Inḡei ine ḡa à ko ina si aninii bantumai kpasèu à waa buba be. Nò Pièe mò í koo í buba bi tu ḡa be. ⁵⁶ Inḡei inaabo woo ce ice gò í yòò wa buba kəkoi inau nò í kāsie iju í ni, ineu ihè mò í tako í wa bi Jesu wo. ⁵⁷ Amma í jã í ni, abooyi, n kù mà. ⁵⁸ Iyi í ce sãa má inḡei gò í yòò nò í ni, awò mò ine akãi ine ḡau. Amma Pièe í ni, məkəyí,

n kù je ine n̄a. ⁵⁹ Si anyii n̄u zakai l̄eu akã má, n̄u ine ḡo í f̄o do gbugbã í ni, nt̄o nt̄o, m̄ok̄u ih̄e m̄o í ya wa bi Jesu wo domi n̄u m̄o in̄ei Galileei. ⁶⁰ Amma Pīe í ni, aw̄u be, n kù mà bei ì waa bi i f̄o.

Si bei wa f̄o ideu gbakã n̄u aj̄e wa k̄o. ⁶¹ N̄o Jesu í sinda í c̄o Pīe. N̄u Pīe í ye gigii ide iyi Laf̄e í s̄̄o wo í ni, n̄nyí hee aj̄e ku maa k̄o aa j̄ã ise gb̄eta i ni i kù mà̄m. ⁶² N̄u í fita waduude í koo wa kpata do in̄o ku f̄o.

Ine n̄a à yaako Jesu

(C̄o Matie 26:67-68; Maaku 15:65)

⁶³ Ine n̄a iyi à mu Jesuu à waa buu n̄o à wasi ku c̄ã. ⁶⁴ À bii wajue à bei à bee à waa ni, ce walii. Yooi í c̄ãe. ⁶⁵ N̄o à buu dimii arabu ikã ikã fei.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti n̄a

(C̄o Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Zãa 18:19-24)

⁶⁶ Iyi iju í má n̄u igbei ine ngboi Zuifu n̄u à t̄t̄o n̄o ine ngboi woo weei Ilaā n̄u do woo k̄o ine n̄a si wooda n̄u à b̄ò Jesu bi igbei woo kiiti n̄u. ⁶⁷ N̄o à bee à ni, s̄̄ wa bii aw̄u ine iyi Ilaā í cicaui. N̄u Jesu í je n̄a í ni, baa bii ñ s̄̄ n̄e i kaa dasi naane n̄a. ⁶⁸ N̄o bii ñ bee n̄e ide ḡo i kaa j̄em n̄a. ⁶⁹ Amma hai nsei amu Amai Amane an bubai si aw̄o n̄ei Ilaā ilu gbugbã. ⁷⁰ N̄u ān̄a fei à ni, debei, aw̄u Amai Ilaāi? N̄u í je n̄a í ni, oo, amu Amai Ilaāi si bei ì f̄o n̄a. ⁷¹ N̄u à ni, s̄̄eda yoomai à waa degbe má. Awa taka nwa à gb̄o tã hai si gēe.

23

À b̄ò Jesu bi Pilati

(C̄o Matie 27:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Zãa 18:28-38)

¹ N̄o ān̄a fei à dede à b̄ò Jesu bi Pilati. ² N̄u à l̄osi dulum ku máa à ni, à ba in̄eu ih̄e í wasi ku k̄o ine n̄a si bisi bei aa ce a je ile nwa iḡu n̄o wa ganji a s̄ã ilaalu n̄lai Romu fiai l̄empoo. Si anyii n̄u má í ya maa kpe ar̄e amanlu, n̄o í ni n̄uu ine iyi Ilaā í cicaui. ³ N̄o Pilati í bee í ni, aw̄i ì je ilaalui Zuifu n̄a? N̄o Jesu í j̄eaa í ni, oo, si bei ì f̄o. ⁴ N̄o Pilati í s̄̄ ine ngboi woo weei Ilaā n̄u do zamaa í ni, n kù ye taale kãma si m̄ok̄u ih̄e. ⁵ Amma à la do gbugbã à waa ni, í ya maa kosi ine n̄a ijai do cioe iyi í ya maa ce n̄a. Hai ilei Galileei í sintie n̄o í b̄o si ilei Zudee fei í bei í to wa ih̄e ma nsei.

À b̄ò Jesu si wajui Herodu

⁶ Iyi Pilati í gb̄o b̄ēbe, n̄u í bee í ni, kù je m̄ok̄u in̄ei Galileei ba. ⁷ N̄o í gb̄o à ni Jesu wa naai hai si ilei bommai Herodu. N̄u í ni a b̄òe bi Herodu. Wee waati b̄ēbe Herodu m̄o í wa Zeruzalemu. ⁸ N̄u à b̄ò Jesu bi t̄e. Iyi Herodu í ye Jesu n̄u in̄e í d̄̄o nt̄o nt̄o, si na iyi í j̄ò hai ku kpei wa de ku ȳo, na irii laabaue iyi í gb̄o à ya maa f̄o. N̄u í bi ku cea n̄u maamaake ḡo. ⁹ N̄u í bee Jesu ide nk̄o nk̄o amma Jesu kù j̄eaa ide kãma. ¹⁰ Wee ine ngboi woo weei Ilaā n̄u do woo k̄o ine n̄a si wooda n̄u à wa be, à waa máa dulum do gbugbã. ¹¹ N̄u Herodu í j̄ò à daa si ib̄o ku s̄ã ḡo n̄o n̄u do sooge n̄a à waa yaako n̄o à wasi ku buu. Si anyii n̄u n̄o í j̄ò à nyīde bi Pilati má. ¹² Herodu do Pilati wee m̄be n̄u hai wo, amma aj̄o n̄u bei à d̄̄o.

À ye taalei Jesu a ba a kpaa

(C̄o Matie 27:15-26; Maaku 15:6-15; Zãa 18:39-19:16)

¹³ Pilati í kpe ine ngboi woo weei Ilaā n̄u do ine ngboi n̄a do zamaa nk̄o má í t̄t̄o n̄u. ¹⁴ N̄o í s̄̄ n̄a í ni, ì naam m̄ok̄u ih̄e wa n̄a, ì ni wa k̄o ine n̄a si bisi bei aa ce a j̄ēò ile nwa iḡu do ile. N̄o wee ñ bee ideu si waju n̄e ih̄e, amma n kù ye si m̄ok̄u ide kãma iyi ì waa yēò taale n̄a. ¹⁵ N̄o Herodu m̄o kù ye sie taale kãma. Na n̄u í ce í j̄ò à nyīde wa ih̄e. M̄ok̄u kù ce kurara kãma iyi í to a kpaa. ¹⁶ Na n̄u, an j̄ò a t̄eaa kp̄t̄o n̄o n̄ j̄ò ku n̄e. [¹⁷ Wee si jingau iku ku kua fei tilasi Pilati í ya j̄ò in̄ei piis̄̄o akãi.]

¹⁸ N̄u ān̄a fei à d̄̄o anu hee lele à waa ni, kpa ine ih̄e n̄o i j̄ò nwa Barabasi. ¹⁹ Wee à mu Barabasi à dasie piis̄̄o wo na kosi iyi í ce si in̄o ilu n̄o í nyī í kpa ine ḡo má.

²⁰ Ɔɔi Pilati í bee ɔa ide má si na iyi í jò í dasi ido nɔu ku jò Jesu. ²¹ Ɔɔi à dedeò hoya hoya à wasi ku ni, kpakpae si jii ku gaau.

²² Ɔɔi Pilati í bee ɔa ise gbɛɛtasiae í ni, laalo yoomai í bei í ce. Amu n kù ye sie ngɔɔo iyi í to iku. Na nɔu, an jò a teaa kpɔtɔɔi nɔ n jòò ku ne. ²³ Amma bei Pilati wa fɔ fei, bɛɛbe moi ine ɔau à ya dɔ anu hee lele a maa ni, kpakpae si jii ku gaau. Ɔɔi anu ku dɔ nɔau í kãmiae. ²⁴ Nɔ Pilati í dasi ido nɔu ku ce bei à biu. ²⁵ Nɔ í jò nɔa ine iyi à biu, ine iyi à dasi piisɔɔ na kosi do ine ku kpau, nɔ í da nɔa Jesu si awɔ a ceaa bei à bi.

À kpakpa Jesu si jii ku gaau

(Cɔ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Zãa 19:17-27)

²⁶ Ɔɔi ine ɔau à gbã Jesu à waa neðe. Waati iyi à waa neðeu, ɔɔi à ko mɔkɔ ɔɔ iyi à ya kpe Simɔɔ, inei Sireni. Mɔkɔu wa baai hai ikoe. Ɔɔi à muu à kãa jii ku gaauu ku tood Jesu.

²⁷ Nɔ zamaa nla ɔɔ wa tooe. Si inɔ nɔa inaabo ɔɔ ɔa à wa be à kpata à waa cã kpokpo na irie. ²⁸ Iyi Jesu í sinda í cɔ ɔa ɔɔi í ni, ine inaaboi Zeruzalemu ɔa, i mað kpata na irim, amma i kpata na iri nɔe do na irii ama nɔe ɔa. ²⁹ Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɔei, ajɔ wa naa iyi ine ɔa aa ni, ilu inɔ didɔi gbenda ɔa do inaabo ɔa iyi a kù bí, do inaabo ɔa iyi ama kù mɔmɔ si amɔ nɔa. ³⁰ Waati bɛɛbei aa maa sɔ iri kuta ɔa a ni, i cuku i bata wa wa ɔa. Nɔ aa sɔ geete ɔa a ni, i bii wa wa ɔa. ³¹ Ntɔ ntɔ, n wa n sɔ ɔe, bii ine ɔa à waa cea jii tũtũ dimi be ihẽ, beirei aa na a cea jii ngbe.

³² Waati iyi à waa neð Jesu à kooð woo ce laalo minji ɔɔ ɔa mɔ iyi aa kpa ɔa do nɔu ajɔ. ³³ Ɔɔi à to inya iyi à ya kpe kokoi iriu. Bei à kpakpa Jesu si jii ku gaauu. Be moi à kpakpa woo ce laalo minji ɔau, ine akã ikpa awɔ nɔe, ine akã mɔ ikpa awɔ cangae. ³⁴ Nɔ Jesu í ni, Baaba, kpa idei dulum du ɔa, domi a kù mà mii iyi à waa ce.

Si anyie sooge ɔau à ta kpasasi jinne ɔa a ba a ye iyi ine fei á ba. Bɛɛbei à ceð ikpɛi jinne ɔau. ³⁵ Ɔɔi zamaau í wa be wa cɔɔ. Nɔ ine ngbo ɔau à yaakoe à waa ni, í faaba ine ɔɔ ɔa. To, kú faaba araɛ be bii nɔui í je ine iyi Ilaaɔ í cicau. ³⁶ Ɔɔi sooge ɔa mɔ à sekeɛ sie aɔa mɔ à koo à waa yaakoe nɔ à naa inyi ikã ku mɔ. ³⁷ Nɔ à sɔɔ à ni, bii awoi í je ilaalui Zuifu ɔa, awɔ takae faaba araɛ. ³⁸ Si dee deei antai irie à kɔɔ à ni, ine ihẽi í je ilaalui Zuifu ɔa.

³⁹ Ine akãi woo ce laalo ɔa iyi à kpakpa si jii nɔu wa sɔ Jesu ide nfe wa ni, kù je awoi ò je ine iyi Ilaaɔ í cicau ba.

To, faaba araɛ nɔ i faaba awa mɔ. ⁴⁰ Amma ine akãu mɔ í jeaa í ni, i kù waa ce nɔi Ilaaɔ, baa awɔ iyi ineð fei ò waa ye ijuukpã akã? ⁴¹ Bii awai à waa kpã iju bɛɛbe, dee dee, domi à waa sã nwa gbesei mii iyi à ce. Amma nɔe kù ce laalo kãma. ⁴² Ɔɔi í sinda í sɔ Jesu í ni, waati iyi aa koo i je bommaɛ nɔ i nyi wa si andunya má, ye gigim. ⁴³ Nɔ Jesu í jeaa í ni, ntɔ ntɔ, n wa n sɔei, nnyi mɔm aa weɛ do amu lelei Aɔ.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Matie 27:45-46; Maaku 15:33-41; Zãa 19:28-30)

⁴⁴ Ɔɔi zakai dasã nkpaui ilu í kuku si andunyau fei hee í koo í to isɔ mɛɛtai ale. ⁴⁵ Waati iyi ilu kukuu í ce ɔɔi ridooi kpasɛi Ilaaɔu í ga í kpɛ minji. ⁴⁶ Nɔ Jesu í la do gbugbã í ni, Baaba, n daae hundem si awɔ. Iyi í fɔ bɛɛbe nɔ í ku. ⁴⁷ Iyi ine ngboi sooge ɔau í ye mii iyi í ceu, ɔɔi í saabu Ilaaɔ í ni, ntɔ ntɔ ineɛu ihẽ kù ne taale kãma.

⁴⁸ Nɔ ine ɔa mɔ iyi à naa ku cɔ mii iyi á na ku ceu fei à yɔɔ nɔ à sinda à ne do inɔ ku fɔ nla nla. ⁴⁹ Ine ɔa iyi à mà Jesu fei do inaabo ɔa iyi à tooe wa hai ilei Galileeu, à leekĩ hee jiiji à waa cɔ mii iyi wa ce.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Zãa 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mɔkɔ ɔɔ iyi à ya kpe Zozefu, inei Arimatee ilu akãi Zuifu ɔau í naa be. Mɔkɔu ine dee dee, wa ce jiida, nɔ í weð kpãa ku cɔ iyi Ilaaɔ á na ku je bommaɛ. Í wa si igbei woo kiiti ɔa, amma kù jesu ide nɔa iyi à jile a cea Jesu wo. ⁵² Mɔkɔu í bɔ bi Pilati í koo í tɔɔ ikui Jesu. ⁵³ Ɔɔi í kitaɛ wa hai si antai jii ku gaauu nɔ í biie do acɔ fũfũ titɔ ɔɔ í bei í koo í

suu. Í suui si isai kuta gɔ iyi à gbe wo nɔ a kù si ine gɔ be titã. ⁵⁴ Wee ajɔi sɔɔlui kusĩmii, iyi hai aleu ajɔi kusĩmiu á sinti.

⁵⁵ Ɖɔi inaabo ɔa iyi à too Jesu wa hai ilei Galileeu à too Zozefu nɔ à ye baleu do béi à si Jesu fei. ⁵⁶ Ɖɔi à sinda à bɔ ide à koo à ce sɔɔlui ikpo ku dɔ inúnu do tulare ɔa wa.

Si ajɔi kusĩmiu nɔ à sĩmi si bei wooda í fɔ.

24

Kujĩ Jesu hai si bale

(Cɔ Matie 28:1-10; Maaku 16:1-8; Zãa 20:1-10)

¹ Ajɔ ama azuma daadaakɔu inaabo ɔau à bɔ bi baleu à waa mu ikpo nɔa ɔa do tulare jiida iyi à ce sɔɔluɛu. ² Ɖɔi à ba kutau í bimbili hai andei baleu. ³ Ɖɔi à lɔ inɔ baleu amma a kù ye ikui Jesu be. ⁴ Si bei à waa leekĩ do bitiu ɔi amanɛ minji gɔ ɔa à naa si ɔa à waa dasi jaɛ ku daana gɔ ɔa. ⁵ Ɖɔi inaabo ɔau à waa ce njo nɔ à kɔmba iri nɔa ile, nɔ ine ɔau à sɔ ɔa à ni, na mii í ce ì waa dede ilu hunde bi ku wai iku ɔa. ⁶ Kù wa ihẽ má, nje í jĩ hai si bale. I ye gigii ide iyi í sɔ nje si waati iyi í wa Galilee ɔa. ⁷ Í ni kù ne bei á ce iyi a kù mu nɔu Amai Amanɛ a kù dasi nɔu si awɔi ilu dulum ɔa. Í ni aa kpakpa nɔu si jĩ ku gaauu, amma nɔu á jĩ má si ajɔ mɛetasia.

⁸ Ɖɔi inaabo ɔau à ye gigii idei Jesuu. ⁹ Ɖɔi à sinda à ne hai bi baleu. Nɔ bei mii ɔau í ce fei à koo à sisia mɔcɔ maatakã ɔau do ine ɔa iyi à gbeu fei. ¹⁰ Maari inei Madala do Zoana do Maari iyei Zaaki do inaabo gɔ ɔa má, aɔai à koo à sɔ woo be ɔau ideu. ¹¹ Amma ideu wa je nɔai bei ara, a kù dasi idei inaabo ɔau naane. [¹² Do nɔu fei Píɛɛ í dede í sei í bɔ bi baleu. Iyi í to í bate í cɔ inɔ baleu, amma aɔo iyi à woo dou nɔu akãí í ye wa timbi ile, nɔ í sinda í nyi kpasẽ do biti.]

Jesu í tusea mɔcɔ minji gɔ ɔa arɛ

(Cɔ Maaku 16:12-13)

¹³ Si ajɔ akãu mɔcɔ minji gɔ ɔa à waa bɔ ilu gɔ iyi à ya kpe Emayusi. Zakai kilo maatakãí í jĩd Zeruzalem. ¹⁴ À waa nya faajii mii ɔa iyi í ceu fei à waa neɔ. ¹⁵ Iyi à wasi ku nya faajii ideu, ɔi Jesu takɛé í sɛkɛɛ si ɔa aɔad ɔa à waa ne ajɔ. ¹⁶ À yɔɔ amma ngɔgɔ í ganji ɔa a màa. ¹⁷ Nɔ í bee ɔa í ni, ide yoomai ì fɔ ì waa neɔ beɛbe ɔa. Ɖɔi à leekĩ à beje waju do inɔ ku fɔ. ¹⁸ Ine akã iyi à ya kpe Keleopa í ni, bii kù je awɔ akã baa si, yooi í wa si Zeruzalem iyi kù mà mii iyi í ce si ajɔ gbeejiu ihẽ. ¹⁹ Ɖɔi í bee ɔa í ni, mii í ce.

Ɖɔi à ni, idei Jesu inei Nazaretiu ni. Mɔkɔu walii ilu gbugbãí si ice do si ide ku fɔ si wajui Ilaaɔ do si wajui amanɛ ɔa fei. ²⁰ Ɖɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do ine ngbo nwa ɔa à daa ine ɔa si awɔ à ye taaleɛ à kpakpɛe si jĩ à kpa. ²¹ À waa tamaa nɔui á faaba inei Izireli ɔa wo, amma ajɔ mɛetaei ihẽ iyi ideu í ce wa tã. ²² Si anyii nɔu, inaabo gɔ ɔa si inɔ nwa à naa à gidi wa do ideu má. Inaabo ɔau à dede daadaakɔ à bɔ bi baleu. ²³ Iyi à to nɔ a kù ye ikui Jesuu be. Ɖɔi à naa à sɔ wa à ni amaleka ɔa à naa si aɔa nɔ à sɔ aɔa à ni í jĩ má. ²⁴ Ɖɔi ine gɔ ɔa hai si inɔ nwa à bɔ bi baleu nɔ à koo à ba mii ɔau í cei dee dee si bei inaabo ɔau à sɔ wau, amma a kù ye nɔu takɛ.

²⁵ Ɖɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, nje hai ne bisi ɔai, í ci ya dasi ide iyi walii ɔa à fɔ fei naane gbãa gbãa ɔa. ²⁶ Kù ne bei á ce iyi ine iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpã, ine ɔa a bei a ye amboeɛ. ²⁷ Ɖɔi í sisi nɔa ide iyi à fɔ si kukɔi idei Ilaaɔ fei si gãmei nɔu takɛ. Í sintiei hai si tiai Moizi do ti walii ɔau fei.

²⁸ Waati iyi à maai si ilu bii à waa bɔu, ɔi Jesu takɛé í ce bei ine iyi wa bɔ waju. ²⁹ Ɖɔi à mante mantee à ni ku gbe bi aɔa domi ale í le tã nɔ inunu wa lɔ. Ɖɔi í sinda wa í naa í gbe bi tu ɔa be. ³⁰ Ɖɔi aɔad ɔa à waa je. Waati iyi à waa jɛu ɔi í so pɛɛu í ce si kutɔó í bei í bububue nɔ í na ɔa. ³¹ Waati beɛbei iju nɔa í cĩ bei nɔ à màa. Amma tengi be má gbakã à kuaɛ. ³² Nɔ à sɔ nje à waa ni, baa si waati iyi wa sɔ wa idei kukɔi Ilaaɔu hai si kpãau wa inɔ nwa kù tũ de.

³³ Nɔ aɔa mɔ à dede gbakã à ne ikpa Zeruzalem. Iyi à to be à koo à ba mɔcɔ maatakã ɔau à waa tɔtɔ do ine gɔ ɔa. ³⁴ Ɖɔi ine ɔa iyi à tɔtɔ ɔau à waa sɔ amanɛ minji ɔau mɔ

à ni, Lafɛɛ í j̄i hai si bale ntɔ ntɔ, nɔ í nyisi arae bi Simɔɔ. ³⁵ Nɔ amane minji ηau mɔ à sisi nηa mii iyi í ba arηa si kp̄a do bei arηa à mà Jesu si waati iyi wa bu p̄ɛu.

Jesu í tusea mɔcɔ maatakã ηau arae

(Cɔ Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

³⁶ Iyi à wasi ideu ku fɔ bɛɛɛ, ηɔi ηηu takae í faata wa si anini nηa [nɔ í ni, Ilaaɔ ku mu nηe laakai ku sũ.] ³⁷ ηɔi njo í mu ηa, zigi nηa í da. À tamaa bei z̄iii. ³⁸ ηɔi í bee ηa í ni, mii í ce ì waa biti ηa. Na mii í ce dimii lasabuu ih̄ɛ í wa si idɔ nηe. ³⁹ I cɔ awɔm do isem ηa. Amui, i lum i cɔ ηa. Z̄iii ci ya ne ara do k̄k̄ũ si bei ì waa yem ηau ih̄ɛ ηa. [⁴⁰ Iyi í fɔ bɛɛɛ í tã nɔ í nyisi ηa awɔe do isɛɛ ηa.] ⁴¹ ηɔi inɔ didɔ nηa í j̄ɔ a kù dasi naane gbãa gbãa nɔ à wa si biti nla nla, ηɔi í j̄ɔ í bee ηa í ni, i kù ne mii ku je gɔ ih̄ɛ ηa? ⁴² ηɔi à nya c̄ɛɛ ku banda akã à naa. ⁴³ Nɔ í gba í ηɔɔ si waju nηa. ⁴⁴ ηɔi í ye ηa gigi í ni, ide ηa iyi ñ s̄ɔ ηe mbe si waati iyi ñ wa inɔ nηe wo. Ñ tako ñ s̄ɔ ηe wo ñ ni mii ηa iyi à kɔ na irim si tiaɪ woodai Moiziu do si ti walii ηau do si iri ku k̄ɔi Davidi ηau kù ne bei á ce iyi kù ce.

⁴⁵ ηɔi í mu nηa laakai jiida ku ba a gbɔ yaasei kukɔi idei Ilaaɔ. ⁴⁶ Nɔ í s̄ɔ ηa í ni, bɛɛɛi à kɔɔ à ni amu iyi Ilaaɔ í cica an ye ijuukp̄a. Aa kpam, amma an j̄i hai si bale si aɔ mɛetasia. ⁴⁷ Nɔ aa waazo do irim si dimi fei, aa sintii hai Zeruzalemu. Aa waazo a kpe ine ηa a kraasi idɔ nɔ Ilaaɔ ku kra idei dulum du ηa. ⁴⁸ Iηei aa je sɛɛɔai ide ηau be fei ηa. ⁴⁹ Nɔ an samba nηe mii iyi Baam í wã ηe dou wa. Amma si iluu ih̄ɛi aa maa wa ηa hee gbugbãi Ilaaɔ ku naa si ηe wa.

Jesu í nyi kɔkɔi Ilaaɔ má

(Cɔ Maaku 16:19-20; IWB 1:9-11)

⁵⁰ ηɔi Jesu í gbã mɔcɔe ηau í fitaɔ ηa hai inɔ iluu. Nɔ í bɔɔ ηa hee ikpa Betani, nɔ í wu awɔ lele í wee nηa. ⁵¹ Waati iyi wa wee nηau, ηɔi í sekeɛ hai bi tu ηa [nɔ í so arae í ne lele.] ⁵² Aηa mɔ [iyi à gule à tɔɔe ηɔi] à nyi ikpa Zeruzalemu do inɔ didɔ nla nla. ⁵³ Nɔ kpas̄i Ilaaɔ bei à ya maa wa waati kãma fei a maa saabu Ilaaɔ.

Laabaau jiida iyi Zãa í kò

Inya kumá do ideí kuwée

¹ Hee a maa taka andunya ine gò í wée à ya kpoò Ide. Ideu í wéei do Ilaaã. Ideu takae Ilaaã. ² Ideu nje í wéei hai sinte do Ilaaã. ³ Njui í taka mii baa yooma fei, nò nkãma kù wée iyi kù je njui í takae. ⁴ Nju takaei í je irii kuwéeu, nò kuwéeu í máa ine ña inya. ⁵ Inya kumáuí í máí do si ilu kuku fei, nò ilu kukuu kù yòkò kù kãmíae*.

⁶⁻⁷ Mòkò gò í wée iyi à ya kpe Zãa. Njui Ilaaã í be wa ku naa ku jea ine ña sɛɛdai inya kumáuí, nò ine fei ku dasiò inya kumáuí naane do saabuɛ. ⁸ Zãa takae kù je inya kumáuí, amma à bɔ wai ku je sɛɛdai inya kumáuí. ⁹ Inya kumáuí nju akãí í je inya kumáuí ntò iyi í naa si andunya ku ba ku jò ine fei ku ye ilu.

¹⁰ Ine iyi í je Ideu í wa si andunya wo. Do saabuɛi Ilaaã í takaò andunya. Do nju fei, inei andunya ña a kù màa. ¹¹ Bi ineɛ ñai í naa nò ineɛ ñau à kòsiɛ. ¹² Amma ine ña iyi à gbaa nò à dasiɛ naane í mu ñja kpãa a jèò amai Ilaaã ña. ¹³ A kù je amai Ilaaã ña do yaase bei à ya ce a bíò amu ña si andunya. Kù je do idòɔbii amane ña, ti Ilaaãí.

¹⁴ Ideu í baa í je amane. Í kòò didò nò beɛbe mòí í kòò ntò, nò í ba wa kuwée. À ye amboeɛ, à cɔò do laakai, dimii amboe iyi Ilaaã Baaba í na Ama akãɛu. ¹⁵ Zãa í jea ine ña sɛɛdæ, í la í ni nju mbe ine iyi nju í fò ideu nju í ni á na ku naa si anyii njuu, amma í re nju domi í wée hai waati iyi a kù bí nju.

¹⁶ Si amani nlaɛu awa fei à ba andi baa nwa, nò à ba didò si antai didòu. ¹⁷ Hai bi Moizii Ilaaã í na wa wooda, amma didò do ntò í naai hai bi Jesu Kirisi. ¹⁸ Ine kãmá kù ye Ilaaã Baaba aɔ kãmá. Ama akãɛ iyi í wa bi tɛɛu nju takae Ilaaãí. Njui í jò à màa.

Ideí Zãa woo dasi inyí

(Cò Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luku 3:1-8)

¹⁹ Aɔ nju gò ine ngboi Zuifu ña iyi à wa Zeruzalɛmu à be si Zãa woo weei Ilaaã ña do inei Levi ña a koo a beee a ni, awòí yoo. ²⁰ Njoi Zãa í je ñja í fò si bantuma í ni, n kù je ine iyi Ilaaã í cica. ²¹ Njoi à beee à ni, debei, awòí yoo. Awòí Elii walii nlai takou? Nò í ni, aawo. N kù je Elii. Nò à beee má à ni, awòí ò je walii iyi á na ku naau? Nò í ni, aawo. ²² Njoi à beee má à ni, debei, awòí yoo. Sò wa ku ba ka ba iyi aa kaa sisia ine ña iyi à be wa wa. Beirei awò takae ò waa nia araɛ.

²³ Njoi Zãa í so ide iyi walii Ezai í tako í fòu í je ñja do í ni, Amui ò je ine iyi wa dò anu si gbabua wa ni, I teese kpãai Lafɛɛ kú tɛ ña.

²⁴ Wee ine ña iyi à be wa ñau, Farisi ñai. ²⁵ Njoi à bee Zãa à ni, ò ni i kù je ine iyi Ilaaã í cicau, i kù je Elii, i kù nò i kù je walii iyi á na ku naau. To, na mii í jò ò ya maa dasi ine ña inyí. ²⁶ Njoi Zãa í je ñja í ni, amu inyii ò wa n dasi ine ña, amma ine iyi á na ku naau í wa anini nje nò i kù màa ña. ²⁷ Njui á naa si anyim. Nò n kù tosi n fũ baa ikũi baataɛ. ²⁸ Ide ñau ihɛ fei Betanii í ce. Betaniu do ikpa nunui daakòí idoi Zuudɛɛi í wa. Tengí bei Zãa wa dasi ine ña inyí.

Jesu í je angudãí Ilaaã

²⁹ Iju kumáɛ njoi Zãa í ye Jesu wa naa sie, njoi í sò ine ña í ni, i cɔò ña. Ine ihɛí í je angudãí Ilaaã iyi á nya dulum dii inei andunya ña ku nɛò. ³⁰ Ideei ò tako ò fò wo ò ni ine gò wa naa si anyim iyi í rem, domi nje í wée hai waati iyi a kù bí amu. ³¹ Amu takam n kù mà mà njui à ni á na ku naau wo, amma amu ò naa ku dasi nje inyii ku ba ñje inei Izireli ña i màa ña.

³² Njoi Zãa í sò ña má í ni, ò ye Hundei Ilaaã wa kita sie wa hai lele. Hundeu í yei bei anksiidi. ³³ Amu mò n kù mà mà njui à ni á na ku naau wo. Amma Ilaaãí í bem wa n naa n dasi ine ña inyí. Nò njui í sòm mii iyi á jò n màa. Í ni an ye ine gò iyi Hundei nju

* 1:5 kù yòkò ku kãmíae Tia nwo gò ña à ni kù gbaa.

á kita ku de sie wa nõ ku maa wa be. Nñui á daa ine ña si Hundei nñu. ³⁴ Ñ yõ, nõ ñ wa n jea ine ña seeda iyi nñui í je Amaí Ilaađ.

Mõcõ sintei Jesu ña

³⁵ Iju kumáe Zãa í wa be má, wa leekĩ do mõcõ minjie gõ ña. ³⁶ Ñõ à ye Jesu wa lõ nõ Zãa í ni, i cõ ña. Ine ihẽi í je angudãi Ilaađ.

³⁷ Iyi mõcõ ñau à gbõ ideu ñõ à too Jesu. ³⁸ Ñõ Jesu í sinda í ba à waa too nñu wa, nõ í bee ña í ni, mii ñ waa de ña. Ñõ à ni do fee ña, Rabi, waatõ mætu. Ñõ à beee à ni, iwoi í je kpasẽe. ³⁹ Ñõ í je ña í ni, i naa i cõ ña. Nõ à tooe à koo à cõ bii í wa nõ à hoe be. Ideu ihẽi í cei ale zakai isõ mee.

⁴⁰ Ine akãí amane minji ña iyi à gbõ ideí Zãa nõ à too Jesuu, nñui í je Anderee, ifõí Simõ Píe. ⁴¹ Iyi í sekee hai bi Jesu gbakã í koo í kpe Simõ igbãe nõ í sõ í ni, à ye ine iyi Ilaađ í cicau. ⁴² Ñõ í bõ Simõ bi Jesu. Iyi Jesu í cõ nõ í ni, ñ mà iyi awõ ñ je Simõ amai Zãa, amma Sefasii aa ya kpee bebei. (Iriu be do Píe fei, yaasee í je kuta.)

Jesu í kpe Filipu do Natanieli

⁴³ Iju kumáe Jesu í dasi idõ nñu ku bõ ilei Galilee. Iyi í to be ñõ í ko Filipu nõ í sõ í ni, toom wa. ⁴⁴ Wee Filipu inei Besaidai. Anderee do Píe ña mõ inei ilu be ñai. ⁴⁵ Ñõ Filipu í koo í dede Natanieli í sõ í ni, à ye ine iyi Moizi í kõ idee si tiai woodau nõ walii ñau mõ à fõ idee. Ineue nñui í je Jesu inei Nazareti amai Zozefu. ⁴⁶ Ñõ Natanieli í beee í ni, ine jiida gõ á yõkõ ku fita hai Nazareti mbe? Ñõ Filipu í ni, naa i koo i cõ.

⁴⁷ Ñõ à waa koo. Iyi Jesu í ye Natanieli wa naa bi tee ñõ í ni, i cõ ña, amai Izireli takaei wa naa be, kù ne taki kãma si idõ. ⁴⁸ Ñõ Natanieli í beee í ni, hai iwoi ñ mà. Ñõ Jesu í ni, baa hee Filipu koo maa kpee wa ñ ye icui jii ndii figiu ihõ. ⁴⁹ Ñõ Natanieli í ni, Mætu, awõ Amaí Ilaađi, awõ Ilaalui Izirelii. ⁵⁰ Ñõ Jesu í jeaa í ni, ñ dasim naane tã si na iyi í jõ ñ ni ñ ye abe jii ndii figiu ihõ? Aa ye ngõgõ iyi í la í re iyi be.

⁵¹ Nõ í ni má, ntõ ntõ ñ wa n sõ ñe, aa na i ye lelei Ađ í cĩ ña nõ amalekai Ilaađ ña aa gũ a maa kita si amu Amaí Amane.

2

Abõdõ iyi à ce Kana

¹ Si ajõ mæstasiae ñõ à waa ce abõdõ gõ Kana ilei Galilee. Nõ iyei Jesu í wa be. ² Nõ à kpe Jesu do mõcõ ña mõ bi ku ce abõdõ. ³ Ñõ atẽ vëe ña í na í tã nõ iyei Jesu í koo í sõ í ni, aña a kù ne vëe má. ⁴ Nõ Jesu í jeaa í ni, yaayi, awõ si aa sõm mii iyi an ce. Waatim kù to titã. ⁵ Ñõ iyeu í sõ woo ce ice ñau í ni, i ce bei í sõ ñe fei.

⁶ Wee tengi bii à waa ce abõdõ boonyi mæfa gõ ña iyi à ce do kuta à wa be, si bei Zuifu ñau à ya kpã si inyii awala ña. Boonyi akã fei á yõkõ ku gba inyi zakai jõlõ jõnka mee wala mæfa. ⁷ Nõ Jesu í sõ woo ce ice ñau í ni, i kpã inyi i cuusi boonyi ñau ku kõ ña. Nõ à kpã à cuusi hee fei nde í kõ. ⁸ Ñõ gbakã Jesu í ni a bu a koo a na ine ngboi abõdõ, nõ à bu à waa bõ ku náa. ⁹ Amma hee a maa náa, í kpaasi vëe tã. Ñõ ine ngbou í tiee. (Kù mà hai bii í naa, amma ine ña iyi à kpã inyiu wa ngu ña à mà.) Iyi í tiee nõ í kpe mõkõ titõ, ¹⁰ í sõ í ni, atẽ iyi í dõ ku mõ à ya tako a naaò wa, bii ine ña à mõ hee à yo a bei a na ña iyi kù dõ sã sãau. Amma awõ, didõui ñ singa hee í to nsei.

¹¹ Iyi bei í je maamaake sinte iyi Jesu í ce. Kana bei í coo si ilei Galilee. Do yaase bebei í nyisid amboee nõ mõcõ ña à dasie naane.

¹² Si anyii nñu nõ i bõ Kapëranumu, nñu do iye do ifõ ña do mõcõ ña, amma a kù kpe be.

Jesu í wa bantumai kpasẽi Ilaađ

(Cõ Matie 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luku 19:45-46)

¹³ Jìngauí Zuifu ña iyi à ya ni jìngauí Iku ku kuauí í maai wa. Ñõ Jesu í bõ Zeruzalemu. ¹⁴ Waati iyi í to be, í bõ bantumai kpasẽi Ilaađ nõ í ba woo ta ketë do angudã do ankasiidi ña si bantumai kpasẽu do ine ña iyi à buba à waa kpaasi fia. ¹⁵ Ñõ í ce kolongbai ikũ nõ í leleò aña fei hai be, hee do angudã do ketë ñau fei. Nõ í fuka taabui woo kpaasi fia ñau

í nikã fia n̄a. ¹⁶ N̄o í s̄o woo ta ankasiidi n̄au í ni, i fitaò mii n̄au be hai ih̄ẽ. I maà sinda kpas̄i Baam aja n̄e. ¹⁷ Iyi m̄ac̄e n̄au à gb̄o beebe n̄oi à ye gigii kuk̄oi idei Ilaaã iyi í ni, ñ ne himma si icei ileeu hee wa bi ku k̄pam.

¹⁸ N̄oi Zuifu n̄au à beee à ni, maamaake yoomai aa ȳok̄o i ce nwa ku ba ka mà iyi ì ne kp̄ai beebe ku ce. ¹⁹ N̄oi Jesu í je n̄a í ni, i l̄ege ileu ih̄ẽ n̄a n̄o si afei aj̄o m̄eta an dedee má. ²⁰ N̄oi Zuifu n̄au à s̄o à ni, ad̄o ciiji do m̄efai à ce à bei à maò ileu ih̄ẽ. Beirei aa ce i dedee si afei aj̄o m̄eta.

²¹ Amma idei ile iyi Jesu wa f̄ou, ar̄ai wa f̄aa. ²² Na n̄ju, waati iyi Jesu í j̄i hai si bale, m̄ac̄e n̄a à ye gigi iyi í f̄o ide beebe wo. N̄o à dasi kuk̄oi idei Ilaaã naane do ide n̄a iyi Jesu í tako í s̄o n̄au.

Jesu í mà id̄oi ine fei

²³ Si bei Jesu í wa Zeruzalemu si waatii jingau iku ku kuau, ine n̄a à ye maamaake n̄a iyi í ya maa ce n̄o ine nk̄p̄o í dasie naane. ²⁴ Amma Jesu k̄u na n̄a ara domi í mà id̄oi ine fei. ²⁵ K̄u bee hee a sisia n̄ju daai amane domi n̄ju tak̄e í mà mii iyi í wa si id̄oi amane fei s̄a s̄a.

3

Jesu do Nikod̄emu

¹⁻² Id̄u aj̄o n̄ju ḡo m̄ok̄o ḡo í b̄o bi Jesu à ya k̄poo Nikod̄emu. M̄ok̄o Farisii, n̄o wa je ine nḡoi Zuifu ḡo n̄a. Iyi í to bi Jesu n̄oi í ni, M̄etu, à mà iyi Ilaaã í beee wa i naa i k̄o nwa si cio. À mà beeb̄e si na iyi í j̄ò ine ḡo k̄u w̄ee iyi á ȳok̄o ku ce maamaake n̄a iyi ì ya maa ce bii k̄u je Ilaaã í w̄ee do laf̄ẽ. ³ N̄oi Jesu í jeaa í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n s̄o, n̄o a k̄u bí ine ise ḡbeejisia kaa ȳok̄o ku ye andunya tit̄oi Ilaaã. ⁴ Amma Nikod̄emu í beee í ni, ine iyi í la t̄a, beirei aa ce a búu má. Á nyi in̄oi iye a bei a buu ise ḡbeejisia máí?

⁵ N̄oi Jesu í jeaa í ni, nt̄o nt̄o, bii k̄u je inyi do Hundei Ilaaã í bi ine ḡo, laf̄ẽ kaa ȳok̄o ku lo andunya tit̄oi Ilaaã. ⁶ Amane amane í ya bí, Hundei Ilaaã m̄o hundei í ya bí. ⁷ Ñ s̄o ñ ni, í ḡbe a bí ine ise ḡbeejisia. Amma maà j̄ò ideu ku mūe biti. ⁸ Fufu í ya maa cei do bii í bi, n̄o ì ya maa gb̄o ibāe, mà irei. Amma i kaa mà hai bii wa naa hee má je bii wa b̄o. Beebe m̄oi í ye do ine iyi Hundei Ilaaã í bí fei.

⁹ N̄oi Nikod̄emu í beee í ni, beirei á ce ku ce. ¹⁰ N̄oi Jesu í jeaa í ni, aw̄oi ì waa k̄o inei Izireli n̄a si cio n̄o i k̄u mà yaasei ideu be? ¹¹ Nt̄o nt̄o ñ wa n s̄o, ide iyi à mà à waa f̄o, n̄o à waa je s̄edai mii iyi à ye. Amma do n̄ju fei, i ci ya jesi s̄eda nwa n̄a. ¹² Ñ wa n s̄o n̄e ide iyi wa ce si andunya n̄o i k̄u dasi naane n̄a. To, bii beeb̄e, n̄o beirei aa ce i dasi naane n̄a bii n s̄o n̄e mii n̄a iyi wa ce lelei Aã. ¹³ Ine ḡo k̄u w̄ee iyi í b̄o lelei Aã bii k̄u je amu Am̄ai Amane, amu iyi ñ kita wa hai lelei Aã.

¹⁴ Si bei Moizi í k̄o n̄jo si j̄i í wuu lele si ḡbaau, beebe m̄oi amu Am̄ai Amane k̄u ne bei á ce iyi a k̄u wu aram lele, ¹⁵ ku ba ine iyi í dasim naane fei ku ba kuw̄ee hai t̄a. ¹⁶ Ilaaã í bi inei andunya n̄a jiida jiida hee í na n̄a Ama ak̄e ku ba ine iyi í dasie naane fei ku maà ce n̄fe, amma k̄u ne kuw̄ee iyi ci ya t̄a. ¹⁷ Ilaaã k̄u be Amae wa si andunya ku ba ku yeò taalei inei andunya n̄a, amma í b̄o wai ku ba inei andunya n̄a a ba faaba na saabue.

¹⁸ Ine iyi í dasie naane, Ilaaã kaa ye taalee, amma ine iyi k̄u dasie naane í ye taalei laf̄ẽ t̄a, si na iyi í j̄ò k̄u dasi ama ak̄e naane. ¹⁹ Í ye taalei ine dimi beebe n̄ai si na iyi í j̄ò inya kumá í naa si andunya, amma ine n̄a à bi ilu kuku í re inya kumá. Á bi ilu kuku si na iyi í j̄ò kuce n̄a k̄u s̄a. ²⁰ Nt̄o nt̄o, ine iyi wa ce laal̄o fei í ya cé inya kumá. Ci ya naa si inya kumá ku ba mii iyi wa ce ku maà fita ḡbugb̄a. ²¹ Amma ine iyi wa too kp̄ai nt̄o í ya ce icee n̄ai do id̄obii Ilaaã. Na n̄oi í j̄ò á naa si inya kumá ku ba a ye mii iyi n̄ju wa ce ti id̄obii Ilaaã.

Jesu do Zãa

²² Si anyii n̄ju, Jesu do m̄ac̄e n̄a à b̄o ilei Zudee. An̄aò n̄a à ce be aj̄o minji, n̄o Jesu í dasi ine n̄a inyi. ²³ Zãa m̄o wa dasi ine n̄a inyi ilui En̄o, k̄ok̄oi Salimu, domi inyi í kp̄o be. Ine n̄a à wasi ku koo sie n̄o wa dasi n̄a inyi. ²⁴ Waati beebe a k̄u dasi Zãa piis̄o tit̄a.

²⁵ Ɔɔi mɔcɔi Zãa ŋa do Zuifu gɔ à waa ce kakɔɔ si buki iyi amanɛ á ce ku bei ku má. ²⁶ Ɔɔi à bɔ bi Zãa à ni, Mɛetu, aɔɛ ò je sɛɛdai mɔkɔ iyi iŋɛð ò wa icei idoi Zuudɛɛu, mà irei. Wee nsei nŋu mɔ wa dasi inɛ ŋa inyi, nɔ inɛ fei wa bɔ bi tɛɛ. Kù jɛ si ide kãma?

²⁷ Ɔɔi Zãa í sɔ ŋa í ni, inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ba ngɔgɔ bii kù je Ilaaɔi í muaa. ²⁸ Iŋɛ taka nŋɛ ò je sɛɛdam iyi ò ni n kù je inɛ iyi Ilaaɔ í cica, amma à bɛm wai ku ba n cuaa wa. ²⁹ Inɛ iyi í nɛ abo titɔ nŋui í je mɔkɔ titɔ, mà irei. Amma kraasii mɔkɔ titɔ, inɛ nŋu á leekii ku maa gbɔ. Nŋu mɔ í ya nɛ inɔ didɔ ntɔ ntɔ waati iyi í gbɔ imui mɔkɔ titɔ. Na ŋɔi í jɔ nsei amu takam ò nɛ inɔ didɔ nla nla. ³⁰ Kù nɛ bei á ce iyi bɛɛrei Jesu kù kɔɔsi, nɔ tom kù nɛ bei á ce iyi kù kaye.

Inɛ iyi wa naa hai lelei Aɔ

³¹ Nɔ Zãa í ni má, inɛ iyi í naa hai lele nŋui í re inɛ fei. Inɛ iyi í je ti andunya, inɛi andunya, ide andunya í ya maa fɔ. Inɛ iyi í naa hai lele nŋui í re inɛ fei. ³² Wa je sɛɛdai mii iyi í yɛ do iyi í gbɔ. Amma inɛ kãma kù waa jesi sɛɛdaɛ. ³³ Inɛ iyi í jesi sɛɛdaɛ, í jesi iyi Ilaaɔ í je ilu ntɔ. ³⁴ Inɛ iyi Ilaaɔ í bɛ wa ide Ilaaɔi wa fɔ, domi Ilaaɔ í muaa Hundɛɛ do inɔ akã. ³⁵ Ilaaɔ Baaba í bi Amaɛ nɔ í daa mii fei si awɔ. ³⁶ Inɛ iyi í dasi amau naanɛ fei í nɛ kuwɛɛ hai tã. Inɛ mɔ iyi í kɔ ku dasi naanɛ kaa ba kuwɛɛu, amma idɔkɔi Ilaaɔ í wa si irii lafɛɛ.

4

Jesu do inaaboi Samari gɔ

¹⁻³ Farisi ŋa à gbɔ iyi Jesu wa ba mɔcɔ ŋa wa dasi ŋa inyi wa re Zãa. Amma kù je Jesu takasi wa dasi inɛ ŋa inyi, mɔcɔɛ ŋai à waa coo. Aɔ nŋu gɔ Jesu í gbɔ iyi à waa fɔ bɛɛbɛ, ŋɔi í nɛ hai Zudee bɛ wa bɔ ilei Galilee. ⁴ Wee ku bei ku to bɛ tilasii ku too do ilei Samari.

⁵ Ɔɔi í to si ilui Samari gɔ iyi à ya kpe Sikaa, kɔkɔi iko iyi Zakɔbu í mua Zozefu amaɛu. ⁶ Bei lɔgɔi Zakɔbuu í wa. Jesu í to bei zakai dasã. Ɔɔi í koo í buba si itii lɔgɔu si na iyi í jɔ í gbɛɛji do isɛɛɛu.

⁷ Ɔɔi inaaboi Samari gɔ í naa inyi ku kpã. Ɔɔi Jesu í ni, muum inyi n mɔ. ⁸ Wee mɔcɔɛ ŋa à bɔ inɔ ilu ije ku ra wa. ⁹ Ɔɔi abou í sɔ Jesu í ni, awɔ Zuifu, bɛrei í ce ò waa tɔɔm inyi ku mɔ, amu inaaboi Samari. Abou í ni bɛɛbɛi si na iyi í jɔ Zuifu ŋa do inɛi Samari ŋa a ci ya ce nje fɔ. ¹⁰ Ɔɔi Jesu í jɛaa í ni, bii ò mà amuai Ilaaɔ wo, nɔ bii ò mà inɛ iyi wa tɔɔɛ inyi ku mɔ, aa tɔɔm nii wo nɔ n muɛ inyii kuwɛɛ.

¹¹ Ɔɔi abou í sɔ ò ni, mɔkɔɔyi, i kù nɛ gooka. Wee lɔgɔu í jɔ isa. Bɛrei aa ce i ba inyii kuwɛɛu. ¹² Zakɔbu, bala nwai í tu nwa lɔgɔu ihɛ. Nɔ nŋu do amaɛ ŋa do mɛɛmuɛ ŋa fei ihɛi à ya mɔ. Mà awɔ ò waa tamaa ò re Zakɔbu bala nwai. ¹³ Ɔɔi Jesu í jɛaa í ni, inɛ iyi í ya mɔ inyii lɔgɔu ihɛ fei, agbɛ á kpaá má. ¹⁴ Amma inɛ iyi an mua inyi ku mɔ, agbɛ kaa kpa lafɛɛ má, domi inyi iyi an mua lafɛɛ á maa sɔi bei inyii isɔ nɔ á na inɛ kuwɛɛ hai tã. ¹⁵ Ɔɔi abou í ni, mɔkɔɔyi, ò bi i muum dimii inyi bɛ ku ba agbɛ ku maà kpaá má nɔ n maà n naa inyi ku kpã ihɛ má.

¹⁶ Ɔɔi Jesu í sɔ ò ni, koo kpe mɔkɔɛ wa i naa wa ihɛ ŋa. ¹⁷ Ɔɔi abou í jɛa Jesu í ni, n kù nɛ mɔkɔ. Ɔɔi Jesu mɔ í ni, ntɔi ò fɔ iyi ò ni i kù nɛ mɔkɔ, ¹⁸ domi mɔkɔ miui ò tako ò nɛ. Nɔ wee mɔkɔ iyi ò nɛ si nsei kù je mɔkɔɛ. Inɛ nŋu ntɔi ò fɔ.

¹⁹ Ɔɔi abou í ni, mɔkɔɔyi, ò yɛ iyi awɔu wali. ²⁰ To, awa inɛi Samari ŋa, bala nwa ŋa si geeteu ihɔi à ya gule a tɔɔ Ilaaɔ wo, amma iŋɛ Zuifu ŋa, ò ni í gbɛ Zeruzalemui inɛ ku ya gule ku tɔɔɛ. ²¹ Nɔ Jesu í sɔ ò ni, abooyi, dasi idem iyi an sɛɛ naanɛ. Awaati wa naa iyi a kaa gule a tɔɔ Ilaaɔ Baaba si antai geeteu ihɔ hee má je Zeruzalemu. ²² Iŋɛ inɛi Samari ŋa, ò waa gulea Ilaaɔ, amma i kù màa ŋa. Awa Zuifu ŋa à màa à bei à waa gulea, domi ide faaba wa naai hai bi Zuifu ŋa. ²³ Amma awaati gɔ á na ku naa, nɔ í to wa tã mɔm de, iyi Hundɛi Ilaaɔ á jɔ inɛ ŋa a maa gule a tɔɔ Ilaaɔ Baaba do ntɔ. Woo gulea do yaase bɛɛbɛ ŋai í bi. Inɛ bɛ ŋai à je woo gulea Ilaaɔ ntɔ ntɔ. ²⁴ Ilaaɔi í je Hundɛ, nɔ kù nɛ bei aa ce iyi a kù gulea si Hundɛ do si ntɔ. ²⁵ Ɔɔi abou í sɔ ò ni, ò mà inɛ iyi Ilaaɔ í cica á na ku naa. Bii í naa nŋui á sisi nwa fei ndɛɛ. ²⁶ Ɔɔi Jesu í ni, amui ihɛ, amu iyi ò wa n bae ide ku fɔ.

²⁷ Waati bæbe mæcɔi Jesu ɲau à to wa. Ʋɔi ideu í mu ɲa biti ntɔ ntɔ do iyi à ye wa ba inaabo ide ku fɔ. Do ɲɲu fei, kãma ɲɲa gɔ kù bee abou mii iyi í bi. A kù nɔ a kù bee Jesu a kù ni, mii í ce ì waa ba abou ide ku fɔ.

²⁸ Ʋɔi abou í jilɛ bɔɔdoɛ be í nyi inɔ ilu í koo í sɔ inɛ ɲa í ni, ²⁹ i naa i koo i cɔ inɛ gɔ iyi í sɔm mii iyi ò tako ò ce fei. Mà inɛ iyi ilaaɔ í cicau mbe ya. ³⁰ Nɔ inɛ ɲa à fita wa hai inɔ iluu à waa bɔ bi Jesu.

³¹ Waati bæbe mæcɔɛ ɲa à wasi ku mantee à waa ni, Mætu, je titã. ³² Amma í sɔ ɲa í ni, ò nɛ dimii ije gɔ iyi i kù mà ɲa. ³³ Ʋɔi mæcɔ ɲau à bee nje à waa ni, mà inɛ gɔ í naa ije wai de.

³⁴ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, ijem ɲɲui í je n ce idɔɔbii inɛ iyi í bem wa nɔ n kpa irii icɛɛ iyi í dasim. ³⁵ Iɲɛ ì waa ni í gbe cukpa mæɛ a bei a da iya. Amma amu ò wa n sɔ ɲɛ, i cɔ iko ɲau, mii ku gbɛ ɲau fei í jã í to ku da. ³⁶ Inɛ iyi wa da í wasi fiaɛ ku gba tã, nɔ amaaje iyi wa tɔtɔu ti kuwɛɛ hai tã. Si bæbe woo gbɛ do woo da à nɛ inɔ didɔ ajɔ. ³⁷ À ya kpa mɔnda gɔ a ni, inɛ gɔ wa gbɛ nɔ inɛ mmu gɔ wa da. Mɔndau ntɔi wa fɔ. ³⁸ Ñ be ɲɛi i koo i da si iko bii i kù logoo ɲa. Inɛ gɔ ɲai à ce icɛ be, wee nsei iɲɛi ò naa ò waa da mii iyi à gbɛu ɲa.

³⁹ Inɛi Samari nkpɔ nkpɔi í dasi Jesu naane si inɔ iluu be si na iyi í jɔ abou í tako í sɔ ɲa í ni Jesu í sɔ ɲɲu mii iyi ɲɲu í ce wo fei. ⁴⁰ Na ɲɲu, inɛi Samari ɲau à koo à ba Jesu à tɔɔɛ suuru ku gbe bi ti aɲa. Nɔ í ce be ajɔ minji. ⁴¹ Inɛ nkpɔi í dasi naane má waati iyi à gbɔ ideí Jesu, ⁴² ɲɔi à sɔ abou à ni, kù je na ide iyi ò fɔu ɲɲu akãí í jɔ à dasi Jesu naane má, amma si na iyi í jɔ awa taka nwa à gbɔ ideí nɔ à mà iyi do ntɔ ɲɲui í je Woo faaba andunya.

Jesu í jɔ amai akawe nla gɔ í ba iri

⁴³ Iyi Jesu í ce ajɔ minji be ɲɔi í nɛ í bɔ ikpa ilei Galilee, ⁴⁴ domi ɲɲu takæ í fɔ wo í ni, walii ci ya nɛ bæɛɛ si iluɛ. ⁴⁵ Iyi í to Galilee ɲɔi inɛ ɲau à gbaa do inɔ didɔ. Tako wo à bɔ jingau Zeruzalemu nɔ à ye mii iyi í ce be fei. Na ɲɔi í jɔ à gbaa do inɔ didɔ.

⁴⁶ Nɔ í nyi í bɔ Kana si ilei Galilee má, tengi bii í tako í jɔ inyi í kpaasi vɛɛu. Wee akawei ilaalu gɔ í wa Kaperanumu, amaɛ kù waa nɛ baani. ⁴⁷ Ʋɔi í gbɔ iyi Jesu í nɛ hai ilei Zudee í naa ilei Galilee. Ʋɔi í dede hai Kaperanumu í bɔ bi tɛɛ í koo í tɔɔɛ suuru ku na ku faaba amai ɲɲu iyi wa bi ku ku. ⁴⁸ Ʋɔi Jesu í jɛaa í ni, iɲɛ i ci ya dasi naane ajɔ kãma ɲa bii kù je ò ye nyinda do maamaake gɔ ɲa sisi. ⁴⁹ Ʋɔi akaweu í ni, mækɔyi, ò wa n tɔɔɛ suuru i naa wa bi tom hee amau ku maa ku. ⁵⁰ Ʋɔi Jesu í sɔɔ í ni, koo i nɛ, amaɛ á wɛɛ.

Nɔ inɛɛu í dasi ideí Jesuu naane nɔ í nɛ. ⁵¹ Iyi í dasi kpãai ideɛ wa nɛ ɲɔi í ko woo ce icɛɛ ɲa à waa naa. Ʋɔi à sɔɔ à ni, amaɛ í ba iri. ⁵² Ʋɔi í bee ɲa si waati yoomai í ba iri. Ʋɔi à ni, ana isɔ akãí bɔɔu í nya. ⁵³ Ʋɔi baai amau í ye gigi iyi waatiu bei Jesu í sɔɔ ideu dee dee í ni, amaɛ á wɛɛ. Nɔ ɲɲu do inɛi kpasɛɛ ɲa fei à dasi Jesu naane.

⁵⁴ Iɛ gbɛejisiai ihɛ bæbei iyi Jesu í dede hai ilei Zudee í naa ilei Galilee nɔ si kunaæu fei í ce maamaakei. Iyi ihɛi í je maamaake minjisia.

5

Jesu í jɔ wɛɛge gɔ í ba iri

¹ Si anyie ɲɔi jingau gɔ í to wa. Jingauí Zuifu ɲai. Nɔ Jesu í bɔ Zeruzalemu. ² Wee Zeruzalemu be, bi ku lɔð inɔ iluu í kpɔ. Andɛ akãí à ya kpe Andɛi angudã ɲa. Kækɔi andɛu bei fatama nla gɔ í wa. Nɔ à ma si ile iyi í nɛ andɛ miu. Do feei Èbɛɛ Betizadai à ya kpoo. ³ Si andɛi ile ɲauí bɔɔ nkpɔ í ya na ku maa sũ, fɛɛju ɲa do woo sukute do wɛɛge ɲa. [Bei à ya sũ a maa degbe kuyayai inyi, ⁴ domi ajɔ gɔ ɲa amalekai ilaaɔ í ya kita wa ku lɔ si fatamau nɔ ku fɔ inyi. Bii inyi í fɔ bɔɔ iyi í tako í dasi be dimii bɔɔ iyi í nɛ fei í ya ba irii.] ⁵ Wee inɛ gɔ í wa be, bɔɔu adɔ kuntaa do mæejɔi í ce siɛ. ⁶ Iyi Jesu í yɔɔ wa sũ be í bei í mà iyi í kpe be ɲɔi í beɛ í ni, ò bi i ba iri? ⁷ Ʋɔi bɔɔu í jɛaa í ni, mækɔyi, n kù nɛ inɛ iyi á dasim si inyi waati iyi í fɔ. Hee n maa n kookaai n maa n dasi inyi, inɛ gɔ í ya takom nii.

⁸ Ɔɔi Jesu í sɔɔ í ni, dede i ka sɛɛɛ, i nɛɔ. ⁹ Ɔɔi gbakã inɛɛu í ba iri nɔ í ka sɛɛɛ í dasi kpãa wa nɛ.

Wee aɔi kusĩmii. ¹⁰ Ɔɔi inɛ ngboi Zuifu ɔau à sɔ inɛ iyi í ba iriu à ni, aɔi kusĩmii nnyi. Wooda nwa í ganji i so sɛɛɛ. ¹¹ Ɔɔi í sɔ ɔa í ni, inɛ iyi í jɔ̀ n ba irii í ni n so sɛɛm n nɛ. ¹² Ɔɔi à beɛ à ni, yooi í sɔɛ í ni i so sɛɛɛ i nɛ. ¹³ Amma inɛ iyi í ba iriu kù mà lafɛɛ si na iyi í jɔ̀ zamaa í wa bɛ nɔ Jesu í dasi inɔ nɔa.

¹⁴ Iyi í ce sãa ɔɔi Jesu í yɔɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ í sɔɔ í ni, wee ì ba iri bebei. To, maà ce dulum má ku ba laalɔ iyi í re beɛbe ku maà baɛ má. ¹⁵ Ɔɔi inɛɛu í nyi bi inɛ ngbo ɔau í sɔ ɔa í ni Jesu í jɔ̀ nɔu í ba iri. ¹⁶ Ɔɔi í jɔ̀ inɛ ɔau à waa kpã Jesu iju si na iyi í jɔ̀ í ce dimii mii nɔu be si aɔi kusĩmi. ¹⁷ Amma Jesu í sɔ ɔa í ni, Baam í ya maa ce icei waati kãma fei, beɛbe mɔi amu takam ñ wa n ce.

¹⁸ Na irii ideu bei Zuifu ɔa à teese à waa de Jesu ku kpa, kù je si na iyi í jɔ̀ í jɔ̀ inɛɛu í ba iri si aɔi kusĩmi nɔu akã, amma si na iyi í jɔ̀ wa wã araɛi do Ilaaɔ má, wa ni Ilaaɔi í je baai nɔu.

Yiikoi Amai Ilaaɔ

¹⁹ Ɔɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɔei, amu Ama, n kaa n yɔkɔ n ce ngɔɔ do aram bii kù je mii iyi ñ ye Baam wa ce. Mii iyi Baaba wa ce fei, nɔui amu mɔ Ama ñ wa n ce. ²⁰ Baaba í bi amu Amaɛ nɔ í nyisim mii iyi nɔu takae wa ce fei. Á nyisim ice iyi í re be ihɛ má mɔm ku ba iɔe fei i biti ɔa. ²¹ Ntɔ ntɔ, si bei Ilaaɔ Baaba í ya jĩ iku ɔa nɔ ku ce ɔa ilu hunde, beɛbe mɔi amu Amaɛu an mua inɛ ɔa iyi ñ bi kuwɛɛ. ²² Ilaaɔ Baaba takae ci ya kiiti inɛ ɔɔ, amma í so kiitiu fei í daa amu Amaɛ si awɔ, ²³ ku ba inɛ fei ku saalu amu Amau si bei à waa saalu Ilaaɔ Baaba. Inɛ iyi kù saalu amu Amau, Baaba iyi í bem wai kù saalu.

²⁴ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɔei, inɛ iyi wa gbɔ idem nɔ í dasi inɛ iyi í bem wa naane, lafɛɛ í ne kuwɛɛ hai tã. Kaa naa bi ku ce kiiti má, amma í kua iku í lɔsi kuwɛɛi. ²⁵ Ntɔ ntɔ, awaati wa naa nɔ wee í to wa tã, iyi iku ɔa aa gbɔ imui amu Amai Ilaaɔ nɔ si inɔ nɔa inɛ ɔa iyi à gbɔ imum fei aa nɛ kuwɛɛ *. ²⁶ Si bei Baaba takae í je irii kuwɛɛ, beɛbe mɔi í jɔ̀ amu Amaɛ ñ je. ²⁷ Nɔ í muum kpãa n kiitiɔ inɛ ɔa, si na iyi í jɔ̀ ñ je Amai Amanɛ. ²⁸ Na nɔu, i maà biti ɔa, domi waati wa naa iyi iku ɔa fei aa gbɔ imum, ²⁹ nɔ aa fita wa hai si bale. Inɛ ɔa iyi à ce jiidaɛ aa jĩ si kuwɛɛ hai tã. Inɛ ɔa mɔ iyi à ce laalɔ aa jĩ nɔ a kiiti ɔa.

Mii ɔa iyi wa nyisi iyi Jesu í nɛ yiiko

³⁰ Jesu í ni, n kaa n yɔkɔ n ce ngɔɔ do aram. Si bei Ilaaɔ í sɔm si beɛbei an ceɔ kiitiu, nɔ kiitim í je dee dee domi n kù wa n de idɔɔbim ku ce, bii kù je idɔɔbii inɛ iyi í bem wa. ³¹ Bii amu takam nii ñ wa n jea aram sɛɛda wo, sɛɛdam kù je ntɔ. ³² Amma inɛ ɔɔ í wee iyi wa jea inɛ ɔa sɛɛdam nɔ ñ mà iyi sɛɛda iyi wa je nɔa na irim nɔu ntɔi. Lafɛɛi í je Zãa woo dasi inyi. ³³ Iɔei í be sie inɛ ɔa, nɔ ide iyi í fɔ si gãmem nɔu ntɔi. ³⁴ Kù je ñ wa n de amanɛ ku jeem sɛɛda, amu de ñ wa n fɔ beɛbei ku ba i ba faaba ɔa. ³⁵ Zãau be í yei bei fitila iyi à má ku má inya. Nɔ waati keeke ɔɔ ì jesi i weɛɔ inɔ didɔ si inya kumáɛu ɔa. ³⁶ Amma sɛɛda ɔɔ í wee iyi í la í re ti Zãa. Sɛɛdau í je ice iyi ñ wa n ce. Aɔ Baabai í daam si awɔ, nɔu mɔi wa jea inɛ ɔa sɛɛdam nɔ wa nyisi iyi Ilaaɔ Baabai í bem wa. ³⁷ Ilaaɔ Baaba takaei wa jea inɛ ɔa sɛɛdam. Amma iɔe i kù gbɔ ide ku fɔɛ baa aɔ akã ɔa hee má je i yɔɔ do iju ɔa. ³⁸ Ideɛ kù ba bi ku buba si ɔe, domi i kù dasi amu iyi í be wau naane ɔa. ³⁹ Iɔe í ya maa cio kukoi idei Ilaaɔ si na iyi í jɔ̀ ì waa tamaa aa ba sie kuwɛɛ hai tã ɔa. Nɔ wee kukɔ ɔau be fei wa jea inɛ ɔa sɛɛdam. ⁴⁰ Amma do nɔu fei ì kɔ ku naa bi tom ku ba i ba kuwɛɛ ɔa.

⁴¹ N kù wa n de saabu bi amanɛ ɔa. ⁴² Amma ñ mà ɔe. Ñ mà iyi i kù ne kubii Ilaaɔ si idɔ nɔe ɔa. ⁴³ Do irii Baam nii ñ naa, nɔ i kù gbam ɔa. Amma bii inɛ ɔɔ nje í naa do irii arai nɔu takae, lafɛɛi aa gba ɔa. ⁴⁴ Bii beɛbei beirei aa ce i dasim naane ɔa, iɔe iyi ì ya maa de saabui nje ɔa iɔe duusɔɔ nɔ i kù waa de saabu iyi wa naa hai bi Ilaaɔ ɔa, nɔu iyi

* ^{5:25} iku ɔa Kù je inɛ ɔa iyi à ku ntɔ ntɔ ɔai wa fãa. Amma inɛ ɔa iyi dulum du ɔa í jɔ̀ à je bei iku ɔai wa fãa.

kù ne saa. ⁴⁵ I maà tamaa mà amui an ye taale nɛe bi Ilaaã Baaba. Moizi, nɛu iyi ì waa naane nɛu, nɛui á ye taale nɛe. ⁴⁶ Bii ì dasi Moizi naane ntɔ ntɔ ɛa wo, aa dasi amu mɔ naane ɛa, domi idem nii Moizi í kɔ. ⁴⁷ Amma i kù dasi idee naane ɛa. To, beirei aa ce i dasi idem naane ɛa.

6

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)

(Cɔ Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17)

¹⁻⁴ Si anyii nɛu, jingauì Zuifu ɛa iyi à ya kpe Iku ku kuau í maai wa. Waati beɛbeì Jesu í kua icei tenkui Galilee. Tenkuui à ya nyi a kpe Tiberia má. ɛɔi zamaa nkɔ wa tooe, domi à ye maamaake ɛa iyi í ya maa ce ku maa faabað bɔɔ ɛa. ɛɔi Jesu í gũ geete gɔ í buba do mɔcɔe ɛa ajɔ. ⁵ Iyi í cɔ ilu nɔ í ye zamaa nla gɔi wa naa bi tɛe. ɛɔi í bee Filipu í ni, iwoi aa ka ba ije iyi aa ka ra ine nɛu ihɛ a je. ⁶ Í fɔ beɛbeì ku cɔð laakai Filipu domi í mà bei nɛu á ce tã.

⁷ ɛɔi Filipu í jɛaa í ni, baa fiaì icei ajɔ cɔ minji kaa to ka ra nɛa ije, iyi aɛa fei aa ba kekee kekee. ⁸ ɛɔi ine akãì mɔcɔ nɛu iyi à ya kpe Anderee, ifɔi Simɔw Pìeé í ni, ⁹ ama awaasũ gɔ í wa ihɛ í ne pɛe ara miu do cɛe keeke minji. Amma nɛu be kaa cea zamaa nla ihɛ nkãma.

¹⁰ ɛɔi Jesu í ni, í jɔ aɛa fei a buba. Wee inyau í ne fɔfɔ nkɔ nkɔ. ɛɔi aɛa fei à buba. Si inɔ nɛa kukɔwì inemɔkɔ nɛu í to dubu miu (5.000). ¹¹ ɛɔi Jesu í so pɛe nɛu í saabu Ilaaã, ɛɔi í jɔ à kpɛa ine ɛa iyi à waa bubau. Beɛbe mɔi í ce do cɛe nɛu. Nɔ à je bei à bi. ¹² Iyi aɛa fei à je à yo, ɛɔi Jesu í sɔ mɔcɔe ɛa í ni, i ko ije iyi í gbeu ɛa ku ba gɔgɔ ku maà ce nfe. ¹³ Nɔ à ko ije iyi í gbeu. Si pɛe ara miu iyi Jesu í gba í bububu í kpɛa ine ɛa à jɛu, kɔlɔ maateejii í gbe.

¹⁴ Iyi ine nɛu à ye maamaake iyi Jesu í ceu ɛɔi à ni, do ntɔ, nɛui í je walii iyi á na ku naa si andunyau. ¹⁵ ɛɔi ine nɛu à waa bi a muu do gbugbã a coo ilaalu. Amma si bei Jesu í mà si ɛa ɛɔi í nya arae nɛu akã í nyi iri kutau ma.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cɔ Matie 14:22-33; Maaku 6:45-52)

¹⁶ Iyi ale í le ɛɔi mɔcɔi Jesu nɛu à bɔ itii tenkuu. ¹⁷ ɛɔi à lɔ akɔi inyi ku ba a kua a bɔ Kaperanumu. Nɔ à dasi kpãa à waa ne. ɛɔi idũ í dũ nɔ wee Jesu kù to si ɛa. ¹⁸ ɛɔi fufu nla gɔ wa ce nɔ inyi wa yaya. ¹⁹ Iyi à ne zakai kilo mɛefa ɛɔi à hɔnnɛ Jesu wa ne si antai inyi wa naa bi tu ɛa, ɛɔi zigi nɛa í da. ²⁰ Amma Jesu í sɔ ɛa í ni, amui, i maà jɔ njo ku mu nɛe. ²¹ ɛɔi à waa bi nɛu mɔ ku lɔ inɔ akɔi inyi amma wee gbakã à to bii à waa bɔu.

Zamaau wa de Jesu

²² Iju kumáe ine ɛa iyi à wa icei tenkuu be, à ye gigi iyi akɔ akãì í wa be wo. À nɔ à mà iyi Jesu kù lɔ akɔi inyi do mɔcɔe ɛa ajɔ, aɛa duusɔɔ nɛa à ne. ²³ Waati beɛbe, akɔi inyi gɔ ɛa mɔ à naa hai Tiberia nɔ à to inyau. Tengi bei Lafɛe Jesu í tako í saabu Ilaaã í bei í na ɛa pɛe à jɛu. ²⁴ Iyi zamaau í ye Jesu do mɔcɔe ɛa kãma nɛa kù wa be, ɛɔi aɛa mɔ à lɔ akɔi inyi nɛu à bɔ ku dede ɛa ikpa Kaperanumu.

Jesui í je ijei kuwee

²⁵ ɛɔi ine nɛu à kua icei tenkuu do ikpa ihɔ à koo à ba Jesu be nɔ à ni, Mɛetu, waati yoomai í to wa ihɛ. ²⁶ ɛɔi Jesu í je nɛa í ni, ntɔ ntɔ, ì waa dedem ɛaì si na iyi í jɔ ì ba pɛe ì je ì yo ɛa, kù je na iyi í jɔ ì ye ñ ce maamaake gɔ ɛa. ²⁷ I maà ti i ce icei ije iyi í ya sãmi nɛu akã, amma i ce icei ije iyi á jɔ i ba kuwee hai tã ɛa. Nɔ ije nɛu amu Amaì Amanei an mu nɛe, domi amui Ilaaã Baaba í na yiikoe nɔ í jɔ ine ɛa à waa yɔɔ.

²⁸ ɛɔi à beee à ni, mii aa ka ce ka ceð ice iyi Ilaaã í bi. ²⁹ ɛɔi Jesu í je nɛa í ni, ice iyi Ilaaã í bi si ɛeì í je i dasi amu woo beɛ naane ɛa.

³⁰ ɛɔi à beee à ni, maamaake yoomai aa ce ka yɔɔ ku ba ka dasie naane. Mà ice yoomai aa ce. ³¹ Nɔ à ni má, bala nwa ɛa à je ije gɔ iyi à ya kpe mana si gbaa. À kɔɔ à ni í na ɛa ije wa hai lelei Aã. ³² ɛɔi Jesu í je nɛa í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɛeì, kù je Moizii í mu nɛe ijeu

wa hai lele, amma Baam nii í mu nɛe ije iyi í je ntɔu wa hai lele. ³³ Nɔ ije iyi Ilaaɔ́ í ya mua ine, nɛui í je ine iyi í kita wa hai lele iyi á jò amanɛ ku ba kuwɛɛ hai tã. ³⁴ Ɔɔi à sɔɔ à ni, mɔkɔɔyi, mu nwa dimii ijeu be do aɔj fei.

³⁵ Ɔɔi Jesu í sɔɔ ɛa í ni, amui ñ je ijei kuwɛɛ. Ine iyi í naa bi tom, ari kaa kpa lafɛɛ má pai, nɔ ine iyi í dasim naane, aɔbe kaa kpa má pai. ³⁶ Ñ tako ñ sɔɔ ɛe wo ñ ni, ì waa yem ɛa, amma i kù dasi naane ɛa. ³⁷ Ine ɛa iyi Baaba í nam fei aa naa bi tom, nɔ ine iyi í naa bi tom baa bii beirei n kaa n nyɔɔ angule. ³⁸ Ñ kita wai hai lelei Aɔ n na n ceɔ idɔɔbii ine iyi í bem wa, kù je idɔɔbii amu takam. ³⁹ Idɔɔbii ine iyi í bem wa wee. Ine ɛa iyi í nam, n maà n jò baa ine akã ɛa ku ce nfe amma n jì aɛa fei hai si bale si aɔj ankãanyi. ⁴⁰ Idɔɔbii Baam nii í je ine iyi í ye amu Ama nɔ í dasim naane fei ku ne kuwɛɛ hai tã, an nɔ n jì lafɛɛ hai si bale si aɔj ankãanyi.

⁴¹ Ɔɔi Zuifu ɛau à waa gbagba sie na iyi í jò í ni nɛui í je ije iyi í kita wa hai lelei Aɔ. ⁴² Ɔɔi à ni, í jò Jesu amai Zozɛfu mbe mɛɛ. À mà iyeɔ baɛɛ. Beirei í ce í ni nɛui í naai hai lele.

⁴³ Ɔɔi Jesu í sɔɔ ɛa í ni, i maà ti i maà gbagba na irim beɛbe ɛa. ⁴⁴ Ine ɔɔ kaa yɔkɔ ku naa bi tom bii kù je Baaba iyi í bem wai í fa lafɛɛ wa. Nɔ ine nɛui an jò ku jì hai si bale si aɔj ankãanyiu. ⁴⁵ Ine akã walii ɛau í kɔ í ni, Ilaaɔ́ takɛi á na ku kɔ ine fei si cio. Nɔ beɛbei ine iyi í gbɔ ideɔ Baaba fei nɔ í jirima cioe lafɛɛ á naa bi tom. ⁴⁶ Ine kãma kù ye Ilaaɔ́ Baaba do iju, í gbe amu iyi ñ naa hai bi tɛɛu. ⁴⁷ Ntɔ ntɔ, ine iyi í dasim naane fei í ne kuwɛɛ hai tã. ⁴⁸ Amui ñ je ijei kuwɛɛ. ⁴⁹ Bala nɛe ɛa à je mana si gbaa amma kù ganji a ku. ⁵⁰ Amma amu ije ɔɔi ñ wa n fãa iyi í naa hai lele, iyi bii amanɛ í je kaa ku. ⁵¹ Amui ñ je ijei kuwɛɛ. Hai lelei ñ kita wa. Nɔ ine iyi í ba ijeu í je fei í ne kuwɛɛ hai tã. Ijeui í je aram. An náai ku ba ine ɛa a maa weɔɔ.

⁵² Iyi Jesu í fɔ beɛbe ɛɔi Zuifu ɛa à ce si kakɔɔ jiiida à waa ni, beirei nɛui á ce ku na wa iɛai araɛ ka ɛɔ.

⁵³ Ɔɔi Jesu í sɔɔ ɛa má í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔɔ ɛe, bii i kù ɛɔ iɛai arai amu Amai Amanɛ walakɔ i kù mɔ nɛm i kù ne kuwɛɛ ɛa. ⁵⁴ Ine iyi í ɛɔ iɛai aram nɔ í mɔ nɛm í ne kuwɛɛ hai tã, nɔ an jũu hai si bale si aɔj ankãanyiu, ⁵⁵ domi iɛai aram nii í je ije alala nɔ nɛm mɔi í je inyi alala. ⁵⁶ Ine iyi í ɛɔ iɛai aram nɔ í mɔ nɛm awaɔ aa ka ne anu akã ka maa weɔɔ. ⁵⁷ Baabai í bem wa. Nɛui í ne kuwɛɛ nɔ na iriei amu mɔ ñ weɛ. Beɛbe mɔi ine iyi í ɛɔm, lafɛɛ í ne kuwɛɛ na irim. ⁵⁸ Ije iyi í kita wa hai lelei ñ wa n fãa. Ine nɛui kù je bei ije iyi bala nɛe ɛa à je nɔ kù ganji à kuu. Ine iyi wa je dimii ijeu ihɛ á maa weɛi hee do aɔj fei.

⁵⁹ Ideu bei Jesu í kɔ ine ɛa si ile bii Zuifu ɛa à ya ce kutɔtɔɔ Kapɛranumu.

Ideɔ kuwɛɛ hai tã

⁶⁰ Iyi mɔcɔi Jesu ɛau à gbɔ ideu ɛɔi nkɔɔ ɛa í ni, ideu ihɛ í lele. Yooi á nɔɔ.

⁶¹ Nɔ Jesu í mà iyi à wasi ku gbagba na ideu, ɛɔi í bee ɛa í ni, ideui í je nɛe bi ku koosɛɛ? ⁶² Debei, beirei aa ni ɛa bii ì ye amu Amai Amanɛ ñ wa n bɔ lele ɛa bii ñ tako ñ wa wo.

⁶³ Hundei í ya mua ine kuwɛɛ, gbugbãi amanɛ kù je nkãma. Nɔ ide iyi ñ sɔɔ ɛe wee hundei, nɔ nɛui í je kuwɛɛ. ⁶⁴ Amma si inɔ nɛe ine ɔɔ ɛa a kù dasi naane. Jesu í fɔ beɛbei si na iyi í jò í mà hai sintɛɛ ine ɛa iyi a kaa dasi nɛui naane do ine iyi á na ku zamba nɛui.

⁶⁵ Nɔ í ni má, na iyi ihɛi í jò ñ sɔɔ ɛe wo ñ ni ine ɔɔ kù weɛ iyi á naa bi tom bii kù je Ilaaɔ́ Baabai í jò lafɛɛ í naa.

⁶⁶ Ɔɔi hai waati beɛbe mɔcɔ nkɔɔɛ ɛau à fa ara ɛa do anyi a ci ya tooɛ má. ⁶⁷ Na ɛɔi í jò Jesu í bee mɔcɔ maateɛje ɛau í ni, iɛe mɔ ni, i kù waa ne ɛai? ⁶⁸ Ɔɔi Simɔɔ Pɛɛ í jɛaa í ni, Lafɛɛ, bi yooi aa ka bɔ má. Awɔi ì ne ideɔ kuwɛɛ hai tã. ⁶⁹ Awa à dasi naane nɔ à mà kam kam iyi awɔi ì je Ine Kumá iyi í naa hai bi Ilaaɔ́. ⁷⁰ Ɔɔi Jesu í bee ɛa í ni, kù je amui ñ cica iɛe maateɛjiu ba. Do nɛui fei ine akã nɛe í je inei Seetam. ⁷¹ Waatɔ ideɔ Zudasi amai Simɔɔ Isikariotii wa fãa, si na iyi í jò baa do iyi í wa si inɔi mɔcɔ maateɛje ɛau fei, nɛui á zambaɛ.

7

Ifõi Jesu ña a kù dasië naane

¹ Si anyii ññu, Jesu wa dabii si ilei Galilee. Kù bi ku bõ ikpa ilei Zudee domi Zuifu ñau à waa de ku kpaa. ² Nõ wee jingauì Zuifu ña iyi à ya kpe jingauì Ilei aco í maai wa. ³ Ññi ifõi Jesu ña à sãõ à ni, ne hai ihẽ i bõ Zudee ku ba mɔcɔe ña iyi à wa ikpa be a ye ice iyi ì waa ce, ⁴ domi bii amanẽ í bi a mà ññu bantumã kaa mãã ce ngɔgɔ si asii. Bii ì waa ce dimii ice beɛbe, í gbe í nyisi inẽ ña arae. ⁵ À waa fõ beɛbei si na iyi í jð baa aña taka ñña a kù dasië naane. ⁶ Ññi Jesu í sã ña í ni, waatim kù to wa titã, amma ññe waatiu fei í sã ññei. ⁷ Inei andunya ña a kaa yãkõ a cé ññe, amma à cé amu domi ñ ya n ni kookoosu ñña kù sã. ⁸ Ññe i bõ jingauu, amma amu n kù wa n koo titã, si na iyi í jð waatim kù to wa. ⁹ Iyi í sã ña ideu í tã nõ í gbe ilei Galilee be.

Jesu í bõ jingau

¹⁰ Iyi ifõi Jesu ña à bõ jingauu ññi ññu mõ í dede í koo do asii, kù bi a yõõ si bantumã. ¹¹ Ññi Zuifu ñau à wasi ku dedee si waatii jingauu à waa ni, iwoi í wa.

¹² Ññi si zamaau inẽ ña à wasi ku fõ idee do gundu. Inẽ gõ ña à waa ni, inẽ jiidai. Nõ inẽ gõ ña mõ à waa ni, iboi, wa dī ijui inẽ ñai. ¹³ Amma kãma ñña ci ya fõ idee do wõkõ domi à waa ce ññi inẽ ngbo ñau.

¹⁴ Iyi inẽ ña à je jingauu à to anini ññi Jesu í koo í lõ bantumãi kpasẽi Ilaaã be wa kõ inẽ ña si cio. ¹⁵ Ññi Zuifu ñau à biti nõ à wasi ku ni, beirei inẽ iyi kù bõ cio í ce í mà kukõi idei Ilaaã be ihẽ.

¹⁶ Ññi Jesu í je ñña í ni, ciom kù je hai si idõm nii wa fita wa. Hai bi Ilaaã wa naa, ññu iyi í bem wa. ¹⁷ Inẽ iyi í bi ññu ku ce idõbii Ilaaã, lafẽe á mà bii ciom hai bi Ilaaã wa naa, walakõ bii í je ti amu takam nii. ¹⁸ Inẽ iyi wa fõ ide do yiikoi irii arae beere ññu takaei wa de. Amma inẽ iyi wa de beere inẽ iyi í bõõ wa, lafẽe ntõi í ya fõ, ibo kãma ci ya wa sie. ¹⁹ Moizii í na ññe wooda, mà irei. Amma do ññu fei, kãma ññe kù waa jirima woodau. To, na mii í ce ì waa de ku kpam ña. ²⁰ Ññi zamaau í jeaã í ni, ì ne inei inõkõi ba. Yooi wa de ku kpae.

²¹ Jesu í je ñña í ni, maamaake akãi ñ ce si ajõi kusĩmi nõ ññe fei í biti. ²² Amma i lasabu ña. Moizii í na ññe woodai bango ku dasi. Ññui í jð baa bii í je ajõi kusĩmii ì ya maa dasi ama ññe ña bango ña. Nõ mõm idei bango ku dasiu kù je hai bi Moizii wa naa, hai bi bala ññe ñai. ²³ Debei, bii ì waa dasi ama ññe ña bango si ajõi kusĩmiu ku ba i maã beje woodai Moizi ña, na mii í ce ì ya maa mum do idõkõ ña waati iyi ñ faaba inẽ gõ mam mam si ajõi kusĩmiu. ²⁴ I maã ya kiiti ngõgõ si bei ì waa yõõ do iju ññu akã ña, amma i ce kiitiu dee dee ña.

Jesu í je inẽ iyi Ilaaã í cicau?

²⁵ Ññi inei Zeruzalemu gõ ña, iyi à gbõ Jesu í fõ beɛbe à waa ni, kù je inẽu ihẽi à waa de ku kpau ya. ²⁶ Nõ wee wa fõ ide si bantumã nõ inẽ gõ kù ni ide gõ mɛe. Mà inẽ ngbo nwa ña à mà bebei iyi ññui í je inẽ iyi Ilaaã í cicau do ntõ de. ²⁷ Amma bii í je inẽ iyi Ilaaã í cicau wa naa inẽ gõ kaa mà hai bii á naaõ wa, nõ wee awa à mà hai bii inẽu ihẽ í naa.

²⁸ Si bei Jesu wa kõ ña si cio bantumãi kpasẽi Ilaaã be í la wa ni, ì waa tamaa bei ì mà m ñai, ì nõ ì mà hai bii ñ wa n naa ña. Do ññu fei, n kù naa do yiikoi aram, amma ilu ntõi iyi ññe i kù mà, ññui í bem wa. ²⁹ Amu ñ màã, domi hai bi tɛei ñ wa n naa, ññu mõi í nõ í bem wa.

³⁰ Ññi à waa de ku muu, amma inẽ gõ kù lesië awõ domi waatië kù to wa titã. ³¹ Si zamaau inẽ nkpõ í dasië naane ññi à ni, bii inẽ ihẽ kù je inẽ iyi Ilaaã í cicau, inẽ mmu iyi á na ku naa á yãkõ ku ce maamaake ña ku re bei inẽu ihẽ wa ce?

À be woo degbe kpasẽi Ilaaã ña a koo a mu Jesu

³² Farisi ñau à gbõ bei inẽ ñau à waa fõ idei Jesu do gundu. Na ññu, inẽ ngboi woo weeì Ilaaã ña do Farisi ña à be woo degbe kpasẽi Ilaaã ña a koo a muu wa. ³³ Ññi Jesu í sã ña í

ni, waati keekei í gbe iyi an wɛɛ do ñɛ. Si anyie an nyi bi ine iyi í bem wa. ³⁴ Aa na i maa dedeem ña amma i kaa yem ña, domi i kaa yəkɔ i bɔ bii an wa ña.

³⁵ Ñɔi Zuifu ñau à bee nje ide à waa ni, iwoi á bɔ iyi a kaa ka yɔɔ. Mà bi ine nwa ña iyi à fangaa si ilei dimi mmu ñauí á bɔ ya. Á koo kɔ dimi mmu ñau si cioi? ³⁶ Yoomai í je yaasei ide iyi í fɔu be si bei í ni aa ka de ñɟu amma a kaa ka ye ñɟu, domi bii ñɟu á wa a kaa ka yəkɔ ka bɔ be.

Inyii kuwɛɛ

³⁷ Ajɔ ankãanyii jingauí í ya ne beere ku re. Ajɔ ñɟuu, ñɔi Jesu í dede í leekí wa fɔ ide hee lele wa ni, ine iyi agbe wa kpa ku naa ku mɔ inyi bi tom. ³⁸ Ine iyi í dasim naane fei inyii kuwɛɛ á cã si idɔi lafɛɛ. Beɛbei kukɔi ideí Ilaaɔ í ni.

³⁹ Wee ideí Hundei Ilaaɔi Jesu wa fãa. Ine iyi í dasi Jesu naane fei á ba Hundeu. Amma waati iyi wa fɔ beɛbeu Ilaaɔ kù na Hundee titã si na iyi í jɔ Jesu kù nyisi amboee waati beɛbe.

Ine ña à waa kpɛ nje na irii Jesu

⁴⁰ Ine gɔ ña si inɔi zamaau, iyi à gbɔ ideu ñɔi à ni, inɛɛu ihɛ walii nlauí ntɔ ntɔ. ⁴¹ Ine gɔ ña mɔ à ni, ine iyi Ilaaɔ í cicauí. Amma ine gɔ ña à ni, beirei ine iyi Ilaaɔ í cicau á ce ku naa hai ilei Galilee. ⁴² Kukɔi ideí Ilaaɔ kù ni ine iyi Ilaaɔ í cicau á fita wai hai si dimii Davidi? Hai Betelehemu ilui Davidi takae si á naa? ⁴³ Nɔ ine ñau à waa kpɛ nje na irie. ⁴⁴ Ine gɔ ña à bi a muu, amma ine kãma kù lesie awɔ.

Naane hai dasii ine ngboi Zuifu ña

⁴⁵ Ñɔi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ñau à nyi bi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ña do Farisi ñau. Ñɔi à bee ña à ni, na mii í ce i kù mu Jesuu wa ña. ⁴⁶ Ñɔi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ñau à je à ni, ine kãma kù wɛɛ iyi í fɔ ide bei inɛɛu be. ⁴⁷ Ñɔi Farisi ñau à bee ña à waa ni, to, ñɛ mɔ ì jɔ inɛɛu í dī iju ñɛ ña ya. ⁴⁸ Ì gbɔ bii ine ngbo gɔ walakɔ Farisi ñau baa ine akã ñɛa í dasie naane ñai? ⁴⁹ Amma zamaau kù mà woodai Moizi. Ilaaɔ kú ceekpe ña.

⁵⁰ Amma si inɔi Farisi ñau ine gɔ í wa be à ya kpoo Nikodemu. Ñɟui í bɔ bi Jesu idūu wo. Iyi í gbɔ à waa fɔ beɛbe ñɔi í bee ña í ni, ⁵¹ wooda nwa í yɔɔda nwa ka ye taalei amanɛ hai a kù gbɔ ideɛ nɔ a kù mà mii iyi í ce? ⁵² Ñɔi à beee à ni, asee awɔ takae mɔ inei Galileei? Cɔ si kukɔi ideí Ilaaɔ sãa sãa, i kaa ye walii gɔ iyi í fita wa hai Galilee. [⁵³ Nɔ ine fei í ne kpasɛɛ.

8

Inaabo iyi í ce sakara

¹ Ñɔi Jesu í bɔ geete iyi à ya kpe Olivie. ² Amma iju kumáɛ daadaakɔ í sinda í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ ine fei wa bɔ bi tɛɛ, nɔ í buba í lɔsi cio ku kɔ ña si. ³ Ñɔi woo kɔ ine ña si wooda ña do Farisi ña à naaɔ inaabo gɔ wa bi tɛɛ iyi à muu si sakara ku ce. Ñɔi à leekíɛ si aninii zamaau. ⁴ Nɔ à sɔ Jesu à ni, Mɛetu, à mu abou ihɛi si sakara ku ce. ⁵ Wee Moizi í fɔ si woodae í ni dimii inaabo be ihɛ ka taa kuta ka kraa. To, awɔ mɔ, beirei ì yɔɔ.

⁶ À fɔ beɛbei ku ba a cɔ laakae nɔ a ye taaleɛ. Amma Jesu í kɔmba iri ile wa kɔ si ile do amaawɔ. ⁷ Ñɔi à beee à mantee nɔ í dede í tɛ í sɔ ña í ni, ine iyi kù ce dulum si inɔ ñɛ ñɛ tako ku ta abou kuta.

⁸ Nɔ í kɔmba má wa kɔ si ile. ⁹ Iyi à gbɔ beɛbe ñɔi à fita akã akã hai ine ngbo ñau hee ku bɔ si inei ankãanyi ñau. Í gbe Jesu ñɟu akã do abou si wajue. ¹⁰ Ñɔi Jesu í dede í tɛ má nɔ í beee í ni, abooyi, iwoi à wa. Ine gɔ kù gbe ihɛ iyi wa ye taaleɛ má? ¹¹ Ñɔi abou í ni, məkɔyi, baa akã ñɛa kù wa ihɛ má. Jesu í ni, amu takam mɔ n kaa n ye taaleɛ. Nɛɛ, amma mà ce dulum má.]

Jesui í je inya kumái andunya

¹² Si anyii ñɟu, Jesu í ba ine ña ide ku fɔ má í ni, amui ñ je inya kumái andunya. Ine iyi wa toom á ne inya kumái iyi á jɔ ine ku ba kuwɛɛ, kaa maa ne si ilu kuku. ¹³ Ñɔi Farisi ñau à sɔɔ à ni, nsei ì waa jea arae seeda. Seedaɛ kù je ntɔ.

¹⁴ Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, baa bii ñ wa n jea aram seeda, ide ɔa iyi ñ wa n fɔu fei ntɔi, domi ñ mà hai bii ñ naa ñ nɔ ñ mà bii ñ wa n bɔ. Amma iɔe i kù mà hai bii ñ naa hee má je bii ñ wa n bɔ. ¹⁵ Iɔe ì ya maa ce kiiti ɔai bei amanɛ ɔa à ya ce, amu n ci ya n kiiti ine kãma. ¹⁶ Amma baa bii í je ñ wa n kiiti ine ɔa, kiitim í sãa domi amu akã si an kiiti ɔa, Baaba iyi í bem wa í wɛɛ do amu. ¹⁷ À kɔɔ si tiai wooda nɔe à ni seedaí amanɛ minjii í je ntɔ. ¹⁸ Ñ wa n jea aram seeda nɔ Baaba, iyi í bem wa, nɔu mɔ wa jea ine ɔa seadam.

¹⁹ Ɔɔi à beee à ni, iwoi Baaeu í wa. Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, i kù mà amu takam ɔa mɔm hee má je Baam. Bii í je ì màm ɔa wo aa mà Baam nɔu ɔa.

²⁰ Ideu bei Jesu í fɔ waati iyi wa kɔ ine ɔa si cio bantumai kpasɛi Ilaaɔ bii à ya jile fiaí kɔletiu. Nɔ ine gɔ kù lesie awɔ si na iyi í jɔ waati kù to wa titã.

A kaa yɔkɔ a bɔ bii Jesu wa bɔ

²¹ Ɔɔi Jesu í sɔ ɔa má í ni, an ne nɔ aa na i dɛdɛɛm ɔa, amma aa ku ɔai si dulum du ɔe. I kaa yɔkɔ i bɔ bii ñ wa n bɔ ɔa. ²² Si bei í ni bii nɔu wa bɔ a kaa yɔkɔ a bɔ be nɔui í jɔ Zuifu ɔau à bee nɔe à waa ni, debei á kpa araɛi? ²³ Nɔ Jesu í ni, hai ile ihɛi iɔe ì naa ɔa, amma amu hai lelei ñ naa. Iɔe inei andunya ɔai, amma amu n kù je inei andunya. ²⁴ Na ɔi í ce ñ ni aa ku si dulum du ɔe ɔa. Ntɔ ntɔ, bii i kù dasi naane ɔa iyi amui ñ je ine iyi Ilaaɔ í cicau aa ku si dulum du ɔe ɔai. ²⁵ Ɔɔi à beee à ni, awɔi yoo. Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, ñ sɔ ɔe tã hai sinteɛ. ²⁶ Ide iyi ñ ne ku fɔ na iri nɔe n yeɔ taale nɔe í kpɔ. Amma ine iyi í bem wa ilu ntɔi, nɔ ide iyi ñ gbɔ hai bi tɛɛ, nɔui ñ wa n sisia ine ɔa titã.

²⁷ Amma waati iyi Jesu wa fɔ beɛbe a kù mà hee mà ideí Ilaaɔ Baabai wa sɔ ɔa. ²⁸ Ɔɔi Jesu í ni, aɔo iyi aa so Amaí Amanɛ i kɔae lele ɔa, aɔo nɔui aa mà ɔa iyi amui ñ je ine iyi Ilaaɔ í cica. Nɔ aɔo nɔui aa mà ɔa má iyi n kù wa n ce nɔgɔgɔ do aram. Ide iyi Baaba í sɔm nɔu akã ñ wa n sɔ iɔe mɔ. ²⁹ Nɔu iyi í bem wa í wɛɛ do amu. Kù jɔm amu akã domi waati kãma fei iyi á dɔa sii ñ ya n ce. ³⁰ Iyi Jesu í fɔ beɛbe ine nkpɔi í dasie naane.

Aru ɔa do ine ɔa iyi à ne ara nɔa

³¹ Ɔɔi Jesu í sɔ Zuifu ɔa iyi à dasie naane í ni, bii ì waa jirima idem ɔa ì je mɔcɔm ɔai ntɔ ntɔ. ³² Aa mà ntɔ ɔa nɔ ntɔu á jɔ i ne ara nɔe.

³³ Ɔɔi à jeaa à ni, awau tɔkui Aburahamu ɔai a kù nɔ a kù je arui ine gɔ aɔo kãma. Beireí í ce ì waa sɔ wa ì ni aa ka ne ara nwa. ³⁴ Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɔe, ine iyi í ya ce dulum fei arui dulum nii í je. ³⁵ Aru ci ya nɔ ku wa kpasɛi lafɛɛ do aɔo fei, ama à bɛi í ya wa be do aɔo fei. ³⁶ Na ɔi í ce, bii amu Amaí Ilaaɔ ñ jɔ ì ne araɛ, aa ne araɛi ntɔ ntɔ. ³⁷ Ñ mà iyi iɔeu tɔkui Aburahamu ɔai. Amma ì waa de ku kpam ɔa si na iyi í jɔ i ci ya jɔ idem ku buba si idɔ nɔe. ³⁸ Mii iyi ñ ye bi Baam nɔui ñ wa n sɔ ɔe, beɛbei iɔe mɔ ì waa ce mii iyi baa nɔe í sɔ ɔe.

³⁹ Ɔɔi à jeaa à ni, Aburahamui í je baa nwa. Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, bii í je iɔeu amaí Aburahamu ɔai ntɔ ntɔ, mii iyi Aburahamu í ce nɔui aa ya ce ɔa wo. ⁴⁰ Amma wee nsei í ya maa de ku kpam ɔai, amu iyi ñ wa n sɔ ɔe ide ntɔ iyi ñ gbɔ hai bi Ilaaɔ. Aburahamu kù nɔ kù ce dimie aɔo kãma. ⁴¹ Do nɔu fei, ñ wa n sɔ ɔe, kookoosu ɔa iyi baa nɔe í ya ce nɔui iɔe mɔ ì waa ce.

Ɔɔi à jeaa à ni, awa a kù je seege ɔa. Ilaaɔ nɔu akã í je baa nwa. ⁴² Ɔɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, bii í je Ilaaɔi í je baa nɔe aa bim ɔa, domi hai bi Ilaaɔi ñ fita wa ñ naa ihɛ. N kù naa do aram, nɔui í bem wa. ⁴³ Na mii í ce i ci ya gbɔ yaasei idem ɔa. I ci ya gbɔ yaasee ɔai si na iyi í jɔ i kaa yɔkɔ ɔa. ⁴⁴ Seetam nii í je baa nɔe, nɔ ì waa bi i ce idɔɔbii baa nɔe. Hai sinte woo kpa inei. Kù waa leekí si kpãai ntɔ domi ntɔ kù wa sie. Bii wa sɔ ibo, í ya maa fɔi bei nɔu takae í ye domi ilu iboi, nɔ baai ilu ibo feii. ⁴⁵ Amma si na iyi í jɔ amu ñ ya n sɔ ɔe ntɔ, nɔui í jɔ i kù waa dasim naane ɔa. ⁴⁶ Yoo nɔe á yɔkɔ ku ni nɔu í ye ñ ce dulum. Kù wɛɛ. Debei, na mii í ce i ci ya dasim naane ɔa bii ñ wa n sɔ ɔe ntɔ. ⁴⁷ Ine iyi í je ti Ilaaɔ nɔui í ya gbɔ ideí Ilaaɔ. Si bei iɔe i kù je tɛɛ ɔa nɔui í jɔ i ci ya gbɔ idee ɔa.

Jesu do Aburahamu

⁴⁸ Ɔɔi Zuifu ɔau à sɔ Jesu à ni, debei awa à ne ntɔ si bei à ni awɔu inei Samarii, nɔ ì ne inei inɔɔko. ⁴⁹ Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, n kù ne inei inɔɔko. Baam nii ò wa n saalu, amma iɔe í kù waa saalum ɔa. ⁵⁰ N kù wa n de beerei aram. Ine ɔɔi wa dede beerem, nɔui í nɔ í je woo kiiti. ⁵¹ Ntɔ ntɔ ò wa n sɔ ɔei, ine iyi wa jirima idem lafɛe kaa ku pai.

⁵² Ɔɔi Zuifu ɔau à sɔɔ à ni, bebei à mà iyi ntɔ ntɔ ì ne inei inɔɔkoi, domi Aburahamu í ku nɔ walii ɔau mɔ à ku, nɔ awɔ ì ni ine iyi wa jirima idee kaa ku pai. ⁵³ Bala nwa Aburahamu í ku. Mà ì tamaa awɔ ì la ì rooi? Nɔ walii ɔau mɔ à ku. To, yooi awɔ ì waa tamaa ì je.

⁵⁴ Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, bii amui ò wa n de beerei aram, beere nɔbei. Ine iyi wa de beerem nɔui í je Baam, ine iyi iɔe ì ni í je Aɔ Lafɛe nɔe. ⁵⁵ Do nɔu fei, í kù màa ɔa, amma amu ò màa. Bii ò ni n kù màa, ò je ilu iboi bei iɔe mɔ. Amma amu ò màa nɔ ò wa n jirima idee. ⁵⁶ Aburahamu, bala nɔe, í weɔ inɔ didɔ nla nla si bei á na ku ye kunaam. Í nɔ í yɔɔ. Iyi í yɔɔ nɔ inɔe í dɔ. ⁵⁷ Ɔɔi Zuifu ɔau à sɔɔ à ni, í kù to adɔ ciitaa titã, nɔ beirei ì ce ì ye Aburahamu. ⁵⁸ Ɔɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ ò wa n sɔ ɔe, ò wee mɔm wo hai waati iyi a kù bí Aburahamu. ⁵⁹ Ɔɔi à tasi kuta à waa bi a taa, amma Jesu í manji í fita hai kpasɛi Ilaaɔu í ne.

9

Jesu í jɔ inɔe ɔɔ iyi à bí fɛɛju í ye ilu

¹ Iyi Jesu wa ne ɔɔi í ye inɔe ɔɔ iyi à bí fɛɛju. ² Nɔ mɔcɔe ɔa à beee à ni, Mɛɛtu, na mii í ce à bí inɛɛu ihɛ fɛɛju. Na irii dulum deei de, mà na irii dulum dii iyeɔ baɔe ɔai.

³ Ɔɔi Jesu í je nɔa í ni, kù je na iyi í jɔ í ce dulum, kù nɔ kù je na iyi í jɔ iyeɔ baɔe ɔa à ce dulum. Í fɛɛɔe dei ku ba a ye yaase bei Ilaaɔ wa ce ice sie. ⁴ Dasã kù ne bei aa ka ce iyi a kù ce icei ine iyi í bɛm wa. Idũ í maai wa si bii ine ɔɔ kaa yɔkɔ ku ce ice. ⁵ Waati iyi ò wa si andunya fei amui ò je inya kumáí andunya. ⁶ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ɔi í tu antɔ í takie do sãa í daa fɛɛjuu si ijue. ⁷ Ɔɔi í sɔɔ í ni, koo weɛju si inyii fatamai Siloe. (Yaasei iriu bei í je ku bè.) Ɔɔi fɛɛjuu í koo í weɛju nɔ í baa wa ye ilu bebei.

⁸ Kpaasie ɔa do ine ɔa iyi à yɔɔ í ya maa bara wo à ni, kù je mɔkɔ iyi í ya buba ku maa barau mbe ya. ⁹ Ine ɔɔ ɔa à ni, nɔui. Ine ɔɔ ɔa mɔ à ni, kù je nɔu, à jɔ nɔei. Ɔɔi inɛɛu takae í ni, amu mbe. ¹⁰ Ɔɔi ine ɔau à beee à ni, beirei í ce ijue í cĩ. ¹¹ Ɔɔi í sɔ ɔa í ni, ine iyi à ya kpe Jesuu bei í tu antɔ si sãa í sisaam si iju nɔ í sɔm í ni n bɔ fatamai Siloe n koo n weɛju. Ɔɔi iyi ò koo ò weɛju gbakã ò ye ilu. ¹² Nɔ à beee à ni, iwoi inɛɛu í wa. Nɔ í ni, n kù mà.

Farisi ɔa à waa bee fɛɛju iyi í ba iriu ide

¹³⁻¹⁴ Wee í ko ajɔi kusĩmii Jesu í taki sãa do antɔ í jɔ inɛɛu í yeɔ iluu. Ɔɔi à gbã inɛɛu à bɔde bi Farisi ɔau. ¹⁵ Ɔɔi Farisi ɔau mɔ à beee bei í ce í yeɔ ilu. Nɔ í je nɔa í ni, Jesui í daam sãa si iju í ni n koo n weɛju. Iyi ò weɛju nɔ ò ye ilu.

¹⁶ Ɔɔi Farisi ɔau ɔɔɔ ɔa à ni, ine iyi í ce iceu be kù naa hai bi Ilaaɔ, domi kù waa jirima ajɔi kusĩmi. Amma ine ɔɔ ɔa mɔ à ni, beirei ilu dulum á ce ku yɔkɔ ku ce dimii maamaakeu ihɛ. Nɔ kakɔ í lɔsi anini ɔa.

¹⁷ Ɔɔi à bee fɛɛjuu má à ni, si kuyei awɔ takae ni, beirei ò yɔɔ, awɔ iyi í jɔ ò ye ilu. Nɔ í ni, waliii.

¹⁸ Amma ine ngbo ɔau a kù dasi naane iyi inɛɛu í je fɛɛju wo í bei wa yeɔ ilu nsei. Ɔɔi à koo à bee iyeɔ baɔe ɔa ¹⁹ à ni, ama nɔeui ihɛ? Nɔ ntɔ ntɔ do fɛɛju ò buu be ɔa? Nɔ beirei í ce wa ye ilu nsei.

²⁰ Ɔɔi baɔe ɔau à ni, à mà iyi ama nwai nɔ do fɛɛju mɔi à búu. ²¹ Amma a kù mà bei í ce wa ye ilu si nsei, a kù nɔ a kù mà ine iyi í cĩaa ijue. Nɔu takae í la, í beee, á sɔ ɔe do araɔ. ²² À fɔ beɛbei si na iyi í jɔ à waa ce nɔi ine ngboi Zuifu ɔau. À waa ce nɔ ɔai si na iyi í jɔ à ce anu akã tã à ni ine iyi í jesi iyi Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cica a kaa je lafɛe ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔ ɔa má. ²³ Ɔɔi í ce à ni nɔu takae í la, a beee.

²⁴ Ɔɔi Farisi ɔau à kpe inɛɛu má à sɔɔ à ni, fɔ ntɔ na Ilaaɔ. Awa à mà iyi inɛɛu ilu dulum nii. ²⁵ Ɔɔi í je nɔa í ni, amu de n kù mà dulum ku jei nɔe. Ò je fɛɛju wo amma nsei ò wa

n ye ilu. Andi iyi ò mà mbe. ²⁶ Ɔɔi à beee à ni, beirei do beirei í ceee. Beirei í ce í cĩ ijue. ²⁷ Nò í ni, ò sɔ Ɔe tã, i kù gbò bei ò fò Ɔai. Beirei í ce ò waa bi i gbò má Ɔa. Mà Ɔe mò ò waa bi i je mɔcɔe Ɔai de.

²⁸ Ɔɔi à buu à ni, awò ò je mɔcɔe be mee. Awau mɔcɔi Moizi Ɔai. ²⁹ Awa à mà iyi Ilaaɔ í ba Moizi ide ku fò wo, amma ineeu be awa a kù mà hai bii í naa.

³⁰ Ɔɔi ineeu í ni, to, ide nƆeu bei í bitim iyi i kù mà hai bii í naa Ɔa. Do nƆu fei, nƆe í jò ò ye ilu. ³¹ Awa de à mà iyi Ilaaɔ ci ya gbò ide ilu dulum Ɔa, í gbe ine Ɔa iyi à waa jirimae nò à waa ce idɔɔbie, ide i lafɛe Ɔai í ya gbò. ³² Ajo kãma ine gò kù gbò bii à cĩ ijui ine iyi à bí do fɛeju. ³³ Bii kù je hai bi Ilaaɔi ineeu be í naa kaa yòkò ku ce nkãma.

³⁴ Ɔɔi à sɔ à ni, si dulum nii à bíe mam mam. Ì tamaa awò aa kò nwa si cio? Ɔɔi à ganjie ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔ Ɔa Ɔa.

Hai dasi Jesu naane Ɔa à yei bei fɛeju Ɔa

³⁵ Iyi Jesu í gbò à lele ineeu Ɔɔi í koo í yòò í beee í ni, i dasi Amai Amane naane? ³⁶ Ɔɔi ineeu í ni, məkəyi, yooi í je Amai Amane ku ba n dasie naane. ³⁷ Ɔɔi Jesu í ni, amu iyi ò waa yeu ihɛ mbe, amui ò wa n baee ide ku fò. ³⁸ Nò í ni, ò dasie naane Lafɛe. Ɔɔi í gule si wajuɛ.

³⁹ Ɔɔi Jesu í ni, na irii kiitii ò naa si andunya ku ba fɛeju Ɔa a ye ilu, nò ine Ɔa mò iyi à waa ye ilu a fɛeju. ⁴⁰ Ɔɔi Farisi gò Ɔa iyi à wa beu à gbò ideu Ɔɔi à beee à ni, awa mò fɛeju Ɔai? ⁴¹ Ɔɔi Jesu í sɔ Ɔa í ni, bii ò je fɛeju Ɔa, i kù ne taale Ɔa. Amma si bei ò ya wee si Ɔe ò waa ye ilu Ɔa, nƆui í jò ò wa si dulum hee nsei Ɔa.

10

Mɔndai angudã Ɔa do woo degbe

¹ Jesu í ni, ntò ntò ò wa n sɔ Ɔei, ine iyi í lò aroi angudã Ɔa nò kù lò hai andee, bii í koo í gũ idĩ í bei í lò, lafɛe ile bata ngbai. ² Amma ine iyi wa lò hai do andei aroi angudã Ɔau, lafɛe í je woo degbe angudã Ɔau. ³ Woo degbe arou í ya cãai, nò angudã Ɔau à ya gbò imue. Nò ku kpe angudãe Ɔa do iri nƆa akã akã ku fitaò Ɔa waduude. ⁴ Waati iyi í fitaò aƆa fei waduude nò ku cua nƆa a maa tooe domi à mà imue. ⁵ A kaa je a too ine njoo gò, amma aa sa ku jĩ hai bi tee domi a kù mà imue.

⁶ Jesu í kpa nƆa mɔndau be amma a kù gbò yaasee.

Jesu í je woo degbe jiida

⁷ Ɔɔi Jesu í sɔ Ɔa má í ni, ò wa n sɔ Ɔei, amui ò je andei aroi angudã Ɔau. ⁸ Baai amu baasi ine Ɔa iyi à cuam wa fei ile bata ngba Ɔai, amma angudã Ɔau a kù gbò ide nƆa. ⁹ Amui ò je ande. Ine iyi í lò wa do bi tom fei á ba faaba. Á lò, á nò ku fita, nò á ba bi ku je. ¹⁰ Ile nƆe ci ya naa kaa ku ce ile nò ku kpa nò ku beje. Amma amu ò naai ku ba ine Ɔa a ba kuwee nò a nò jiida jiida.

¹¹ Amui ò je woo degbe jiida. Woo degbe jiida í ya jesi nƆu ku kui na irii angudãe Ɔa. ¹² Amma woo ce gaanɔma kù je woo degbe. Si bei angudã Ɔau a kù je titɛɛ, bii i hɔnne muusu nla wa naa á jò angudã Ɔau ku sa, nò muusu nlau ku mu angudã Ɔau nò iyi à gbe Ɔau a fangaa. ¹³ Á sai domi na fiaí wa ce ice, kaa ne araareí angudã Ɔau. ¹⁴⁻¹⁵ Amui ò je woo degbe jiida. Si bei Baam í mà m nò amu mò ò mà, beebe mò ò mà angudã m Ɔa nò aƆa mò à mà m, nò ò jesi n ku na iri nƆa. ¹⁶ Nò ò ne angudã gò Ɔa má iyi a kù wa si arou ihɛ. Kù ne bei an ce iyi n kù naaò Ɔa wa. Aa nò a gbò imum nò aƆaò ti tako Ɔau fei a je gaa akã, woo degbe mò akã.

¹⁷ Baaba í bim si na iyi í jò ò jesi n ku. An ku nò an jĩ má. ¹⁸ Ine kãma kaa yòkò ku nya hundem. Amma amu takam nii an nya. Ñ ne yiiko iyi an na hundem, nò ò ne yiiko iyi an gbaaò má. Beebei Baam í dasim ku ce.

¹⁹ Iyi í fò beebe, Ɔɔi Zuifu Ɔau à nyi à kpɛ má na irii ideu. ²⁰ Ine gò Ɔa à ni, í ne inei inɔkoi. Sũmui. Na mii í ce ò waa gbò ide Ɔa mòm. ²¹ Nò ine gò Ɔa mò à ni, ine iyi í ne inei inɔkoi ci ya fò ide be ihɛ. Ine iyi í ne inei inɔkoi á yòkò ku cĩ ijui fɛeju Ɔa?

Zuifu Ɔau à kòsi Jesu

²² Waati í to iyi aa ce jingau gɔ Zeruzalemu iyi à ya ni Kpasɛi Ilaaɗ ku teese. Waati beɛbe sukui tũtũi. ²³ Nɔ Jesu í wa bantumai kpasɛu wa ne ikpa akãi ileu iyi aa ya kpe bantumai Salomɔ. ²⁴ Ƴɔi Zuifu Ƴau à kaakoɛ à beɛ à ni, hee waati yoomai aa jɔ sika iyi à wɛɛɔ ku kpa iri. Bii awɔi ì je ine iyi Ilaaɗ í cicau ntɔ ntɔ, sɔ wa sãa sãa.

²⁵ Ƴɔi Jesu í je Ƴa í ni, ñ sɔ Ƴe tã, amma i kù dasim naane Ƴa. Ice iyi ñ wa n ce Ƴɳui wa Ƴe ine Ƴa sɛɛdam. Ñ wa n cooi do irii Baam. ²⁶ Amma i ci ya dasim naane Ƴa domi i kù wa si inɔi angudãm Ƴa. ²⁷ Angudãm Ƴa à ya gbɔ ide ku fɔm. Ñ mà Ƴa nɔ à ya maa toom. ²⁸ Nɔ ñ mu Ƴa kuwɛɛ hai tã, a kaa ku ajɔ kãma, nɔ ine gɔ mɔ kaa yɔkɔ ku lakati Ƴa hai si awɔm pai. ²⁹ Baam nii í muum nɔ í la í re ine fei. Ine gɔ kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku lakati Ƴa hai si awɔi Baam. ³⁰ Nɔ amu do Baam fei akãi.

³¹ Iyi Zuifu Ƴau à gbɔ beɛbe Ƴɔi à tasi kuta à waa bi a taa má. ³² Ƴɔi Jesu í sɔ Ƴa í ni, do gbugbãi Baam ñ ce ice jiida nkɔ si waju Ƴe. Na ice yoomai ì waa bi i tam kuta Ƴa. ³³ Ƴɔi Zuifu Ƴau à Ƴeaa à ni, a kù waa bi ka tae kuta na ice jiida Ƴau, amma si na iyi í jɔ ì waa bu Ilaaɗi, domi awɔu amanɛi nɔ ì waa bi i ce arae Ilaaɗ.

³⁴ Ƴɔi Jesu í ni, à kɔ ide gɔ si tiai wooda Ƴe. Ideu wa fɔ idei amanɛ Ƴa, í ni, Ƴe amanɛ Ƴa, Ƴe mɔ Ilaaɗi. ³⁵ Nɔ Jesu í sɔ Ƴa má í ni, à mà iyi kukɔi idei Ilaaɗ ntɔi wa fɔ do ajɔ fei. To, si ideu ihɛ Ilaaɗ takae wa kpe ine Ƴa iyi à gbɔ ideu Ilaaɗ, ma irei. ³⁶ Bii beɛbei, beirei í ce ì ni ñ wa n bu Ilaaɗ Ƴa si na iyi í jɔ ñ ni amuu Amai Ilaaɗi. Nɔ amu takam mɔ Baabai í cicaam nɔ í bɛm wa si andunya. ³⁷ Bii n kù wa n ce icei Baam i maà dasim naane Ƴa. ³⁸ Amma bii ñ wa n coo, baa bii i kù dasim naane Ƴa, i dasi icɛm naane ku ba i mà sãa sãa Ƴa iyi Baaba í wa sim nɔ amu mɔ ñ wa si Baaba.

³⁹ Iyi à gbɔ beɛbe Ƴɔi à waa de kpãa má a ba a muu, amma Jesu í gbã si Ƴa, ⁴⁰ nɔ í nyi icei ido Zuudɛɛ má bii Zãa í tako í dasi ine Ƴa inyiu. Tengi bei í koo í wa, ⁴¹ nɔ ine nkɔ í bɔ bi tɛɛ. Ƴɔi ine Ƴa à ni, Zãa kù ce maamaake kãma, amma ide iyi í fɔ si gãmei inɛɛu ihɛ fei ntɔi. ⁴² Nɔ ine nkɔ nkɔ í dasiɛ naane tengi bɛ.

11

Ikuɪ Lazaa

¹ Mɔkɔ gɔ iyi à ya kpe Lazaa kù waa ne baani. Betanii í je iluɛ, nɔ ilui Maari do Maata mɔm bɛ. ² Lazaau wecɪ Ƴai. Maariui í je inaabo iyi á na ku fãsi tulare si isei Jesu nɔ ku gbãa do ntoiri. ³ Ƴɔi wecɪ minjii Lazaa Ƴau à samba si Jesu anu à ni, Lafɛɛ, kpaasi jiidaɛ kù waa ne baani.

⁴ Iyi Jesu í gbɔ ideu Ƴɔi í ni, bɔɔu kaa kpaɔ, amma na irii bɔɔɛu ine Ƴa aa ye amboei Ilaaɗ do ti amu iyi ñ je Amaɛ.

⁵ Wee Jesu í bi Maata do ifɔɛ do wecɪ Ƴa Lazaa. ⁶ Baa do iyi í gbɔ baani hai nei Lazaau, í ce ajɔ minji má ilu bii í wau. ⁷ Si anyie nɔ í sɔ mɔcɔɛ Ƴa í ni, ka nyi ilei Zudee má. ⁸ Ƴɔi mɔcɔɛ Ƴa à ni, Mɛɛtu, si ajɔ minjiu ihɛ bei à bi a tae kuta, nɔ ì waa bi i nyi bɛ má? ⁹ Ƴɔi Jesu í bee Ƴa í ni, ajɔ akã lɛɛu feloi í nɛ. Kù je maateji ba. Bii ine gɔ wa ne dasã kaa koose domi wa ye inya kumá andunya. ¹⁰ Amma ine iyi wa ne idũ á koose domi inya kumá kù wɛɛɔ.

¹¹ Beɛbei Jesu í sɔ Ƴa. Nɔ í fɔ má í ni, kpaasi nwa Lazaa wa sɪ njooi mɛɛ, amma an koo n jũu. ¹² Ƴɔi mɔcɔɛ Ƴau à sɔɔ à ni, Lafɛɛ, bii í je wa sɪ njooi í sãa. Á ba iri. ¹³ Wee ikui Lazaai Jesu í fãa, amma aƳa à tamaa bei idei njoo alalai í fãa. ¹⁴ Na Ƴɔi í jɔ Jesu í sɔ Ƴa do yaaseɛ í ni, Lazaa kù wɛɛ. ¹⁵ Amma na iri Ƴe ñ wɛɛɔ inɔ didɔ si na iyi í jɔ n kù wa be hee n jɔ ku ba iri. Beɛbei Ƴe á jɔ ì dasim naane Ƴa. I nɛ ka bɔ bi tɛɛ. ¹⁶ Ƴɔi Tomaa iyi à ya kpe Sikàu í sɔ mɔcɔ kpaasie Ƴa í ni, to, i jɔ ka koo ka ku do Mɛɛtu ajɔ.

Jesu í je kujii iku Ƴa nɔ Ƴɳui í je kuwɛɛ

¹⁷ Ƴɔi Jesu do mɔcɔɛ Ƴau à bɔ Betani bɛ. Iyi à to, à koo à ba à si Lazaa tã hee í ce ajɔ mɛɛ. ¹⁸ Wee kujii Betani do Zeruzalemu kù re kilo mɛɛta. ¹⁹ Nɔ hai Zeruzalemu bɛ Zuifu nkɔ gɔ Ƴa mɔ à naa bi Maata do Maari à naa ku ce Ƴa fɔɔ si bei wecɪ Ƴa kù wɛɛ.

²⁰ Iyi Maata í gbɔ Jesu wa naa, Ƴɔi í bɔ ku koɛ. Amma Maari wa buba kpasɛ. ²¹ Ƴɔi Maata í sɔ Jesu í ni, Lafɛɛ, bii í je ì wa ihɛ wo wecɪm kaa ku. ²² Amma ñ mà baa nsei mii

iyi aa tão Ilaaã fei á muue. ²³ Ɔɔi Jesu í são í ni, wecĩe á jĩ wa má. ²⁴ Ɔɔi Maata í ni, ntɔi, ñ mà iyi ajɔi ankãanyi iku ɔa aa jĩ hai si bale. Nɔu mɔ á jĩ ajɔ nɔu be.

²⁵ Ɔɔi Jesu í são í ni, amui ñ je kujĩ iku ɔa nɔ ñ je kuwɛɛ. Ine iyi í dasim naane á maa weei baa bii í ku. ²⁶ Nɔ ine iyi í wɛɛ nɔ í dasim naane kaa ku ajɔ kãma. Ì dasi ideu be naane? ²⁷ Nɔ Maata í jɛaa í ni, oo Lafẽɛ, ñ dasi naane iyi awɔi ñ je Kirisi, Amai Ilaaã, iyi à ni á na ku naa si andunya.

Jesu wa kpata

²⁸ Iyi Maata í fɔ bɛɛbe í tã ɔɔi í koo í kpe Maari ifɔe wa í são do gundu í ni, Mɛetu í to wa, wa kpeɛ. ²⁹ Iyi Maari í gbɔ bɛɛbe ɔɔi í dede do saasa í bɔ bi tɛɛ. ³⁰ Wee Jesu kù lɔ wa inɔ ilu titã, amma í wa tengi bii Maata í kɔdu. ³¹ Zuifu ɔa iyi à bɔ Maari ku ce fɔo kpasẽɛ, à ye í dede í fita do saasa. Ɔɔi à tooɛ. À tamaa wa bɔ ku kpata bi balɛui.

³² Ɔɔi Maari í to bii Jesu í wau. Iyi í yɔo ɔɔi í sɛɛbata si wajue í são í ni, Lafẽɛ, bii ñ wa ihẽ wo wecĩm kaa ku. ³³ Iyi Jesu í ye wa kpata nɔ Zuifu ɔa mɔ iyi à tooɛ wau à waa kpata, ideu í fɔ inɔe jiida jiida hee wa yaya. ³⁴ Ɔɔi í bee ɔa í ni, iwoi ñ suu ɔa. Nɔ à são à ni, Lafẽɛ, naa cɔ. ³⁵ Ɔɔi Jesu í kpata. ³⁶ Nɔui í jɔ Zuifu ɔa à ni, i cɔ zaka bei í buu. ³⁷ Amma gɔgɔ ɔa à ni, inɛu ihẽ í jɔ fɛɛju ɔa à ye ilu. Kaa yɔkɔ ku ganji Lazaa ku maà ku wo?

Kujĩ Lazaa hai si bale

³⁸ Ɔɔi inɔ ku fɔu í jɔ Jesu í yaya má, nɔ í bɔ bi balɛu. Wee balɛu si lɔɔmai iri kuta ɔɔi í wa nɔ à dĩ andɛɛ do kuta nla gɔ má. ³⁹ Ɔɔi Jesu í ni, i tale kutau hai be ɔa. Amma Maata wecĩi ine iyi í kuu í são í ni, Lafẽɛ, bii í wa í sãmi wa nu tã domi hai waati iyi à dasiɛ bale í to ajɔ mɛɛ wa nnyi. ⁴⁰ Ɔɔi Jesu í beee í ni, i jɔ ñ sãe ñ ni bii ñ dasim naane aa ye amboei Ilaaã mɛɛ.

⁴¹ Si anyie ɔɔi à tale kutau hai be. Nɔ Jesu í wu iju lele í ni, Baam, ñ wa n saabue si na iyi í jɔ ñ gbɔ kutɔɔm. ⁴² Amu takam ñ mà iyi waati kãma fei ñ ya maa gbɔ idem, amma ñ fɔ bɛɛbei na ine ɔa iyi à waa leekĩ ihẽ ku ba a dasi naane iyi awɔi ñ bɛm wa. ⁴³ Iyi í fɔ bɛɛbe í tã ɔɔi í la hee lele í ni, Lazaa, fita wa hai be. ⁴⁴ Ɔɔi í fita wa hai inɔ balɛu do aco iyi à woɔ awɔɛ ɔa do isɛɛ ɔa do iriɛ. Ɔɔi Jesu í ni, i fũu i jɔ ku ne ɔa.

Ine ɔa à waa busi nje a ba a kpa Jesu

⁴⁵ Ɔɔi Zuifu ɔa iyi à naa bi Maariu, nkɔɔ nɔa í dasi Jesu naane iyi à ye mii iyi í ce. ⁴⁶ Amma gɔgɔ ɔa à nyi à koo à sã Farisi ɔa mii iyi Jesu í ce. ⁴⁷ Ɔɔi ine ngboi woo weei Ilaaã ɔa do Farisi ɔa à tɔtɔo ine ngboi woo ce kiiti ɔa mɔ à bee nje à waa ni, beirei aa ka ce. Inɛu wee í wasi maamaake nkɔɔ nkɔɔ ku ce. ⁴⁸ Bii à jɔ wa ce bɛɛbe wa koo ine fei á na ku dasiɛ naane. Nɔ inɛi Romu ɔa aa naa a lɛge kpasɛi Ilaaã, nɔ a ko dimi nwa.

⁴⁹ Amma Kaifu iyi í je woo wee nla si adɔ nɔu be, í wa inɔ nɔa, nɔ í sã ɔa í ni, i kù mà nkãma ɔa. ⁵⁰ I kù mà ɔa iyi aranfãani nwai ine akã ku ku si agbei dimi nwa ɔa? Si bɛɛbe dimi nwau fei kaa ce nfe má. ⁵¹ Wee, ide iyi í fɔu be, kù je hai si lasabui nɔu takaɛi wa naa. Amma si na iyi í jɔ í je woo wee nla si adɔ nɔu, na ɔɔi í jɔ í ce walii Jesu ku ku si agbei dimii Zuifu ɔa. ⁵² Kù nɔ kù je si agbei aɔa akã á ku, amma á kui ku ba kú jɔ amai Ilaaã ɔa iyi à wa bii fei a je akã.

⁵³ Ɔɔi í jɔ hai ajɔ nɔu à waa busi nje a ba a kpa Jesu. ⁵⁴ Na ɔɔi í jɔ Jesu ci ya maa dabii si inɔi Zuifu ɔa má si bantuma, amma í ne hai be í bɔ ile iyi í wa kɔkɔi gbabua gɔ si ilu gɔ iyi à ya kpe Efaraimu. Nɔu do mɔcɔɛ ɔa à koo à buba ilu be.

⁵⁵ Wee jingauu Zuifu ɔa iyi à ya kpe Iku ku kua í maai wa. Nɔ hai ilɛko ɔa ine nkɔɔ í bɔ kuwee ku ce Zeruzalemu ku ba a má hee jingauu ku maà to wa. ⁵⁶ Ɔɔi à waa dede Jesu, nɔ à leekĩ bantumai kpasɛi Ilaaã à bee nje à waa ni, beirei ñ waa lasabu ɔa. Ma kù waa naa jingauu ya. ⁵⁷ Wee ine ngboi woo weei Ilaaã ɔa do Farisi ɔa à na wooda à ni bii ine gɔ í mà bii Jesu í wa ku sã aɔa a koo a muu.

¹ Si ajɔ mɛɛfa iyi í gbe jingauí Iku ku kuaú ku bei ku to wa, ɛɔi Jesu í bɔ Betani. Bei Lazaa inɛ iyi Jesu í jĩ hai si baleu í wa. ² Ilu bei à cea Jesu ije wa je. Maata wa gbɔ nɛa nɔ Lazaa í wa si inɔ nɛa. ³ Wee Maari í nɛ tulareí fia nkpɔ gɔ iyi à ce do ikpoi naadi alala, zakai bubui kilo. ɛɔi í koo í soo í naa í fãsi isei Jesu, nɔ í gbãa do ntoí iriɛ. ɛɔi inunui tulareu í gba kpasɛu fei.

⁴ ɛɔi inɛ akãí mɔcɔi Jesu ɛau iyi à ya kpe Zudasi Isikariɔti inɛ iyi á zambaɛu í ni, ⁵ fiaí tulareu ihɛ á yɔkɔ ku to fiaí iceí adɔ akã. Na mii í jɔ a kù taa ka kpɛa ilu are ɛa fiaú. ⁶ Iyi wa fɔ bɛɛɛ kù je wa ce araarei ilu are ɛau fa, amma si na iyi í jɔ í je ile dei. Nɛui í ya maa mu bɔgɔi fia nɛau, nɔ í ya maa ce ilei fia iyi à ya dasiu. ⁷ Amma Jesu í ni, jɔ abou si laakaɛ. Amui í jilea ku ba ku fãsim a bei a sim. ⁸ Waati kãma fei aa nɛ ilu are ɛa si inɔ nɛ, amma amu i kaa nɛm do ajɔ fei ɛa.

À waa de kpãa a kpa Lazaa

⁹ Zuifu nkpɔ í gbɔ iyi Jesu í wa Betani, nɔ à bɔ bɛ. Kù je na Jesu nɛu akã, amma à waa bi à ye Lazaa iyi Jesu í jĩ hai si baleu. ¹⁰ Amma inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɛau à waa busi nɛ a ba a kpa Lazaa mɔ, ¹¹ domi na iriei Zuifu nkpɔ gɔ ɛa à fita hai bi tu ɛa à dasi Jesu naanɛ.

Jesu wa lɔ inɔ ilu Jeruzalemú

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40)

¹² Iju kumáɛ ɛɔi zamaa iyi í naa jingauu í gbɔ iyi Jesu wa naa Zeruzalemú. ¹³ ɛɔi à so wuai kpakpa à waa bɔ ku koɛ. À dɔ anu hee lele à waa ni, à waa saabue. Aɔ Lafɛɛ ku weɛ, awɔ iyi ì waa naa do iriɛ. Ilaaɔ ku weɛ, awɔ Ilaalui Izireli *. ¹⁴ Jesu wee í ba ama gbankɛɛ gɔ wa gũ. Bɛɛɛi í ce si bei kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni,

¹⁵ I maà ce nɔ, iɛ inɛi Siɔɔ ɛa.

I cɔ ilaalu nɛ í gũ ama gbankɛɛ, wa naa.

¹⁶ Ide ɛau bɛ mɔcɔi Jesu ɛau a kù gbɔ yaaseɛ waati bɛɛɛ, amma waati iyi í nyi lelei Aɔ do amboɛɛ, à ye gígí iyi mii ɛau fei à kɔɔ si kukɔi ideí Ilaaɔ na iriɛ, à nɔ à cea fei ndɛɛ.

¹⁷ Inɛ ɛa iyi à wa bɛ do Jesu ajɔ waati iyi í kpe Lazaa í jũu hai si baleu, aɛa fei à waa sisia inɛ ɛa mii iyi Jesu í ce. ¹⁸ ɛɔi í jɔ zamaau fei í bɔ ku koɛ bɛɛɛ domi à gbɔ baauí maamaake iyi í ceu. ¹⁹ Na nɛu, Farisi ɛau à fɔ aɛa duusɔɔ à waa ni, i kù ye à mɔngɔ inɛu ihɛi mam mam? Wee inɛi andunya ɛa fei à waa tooɛ.

Gɛɛki gɔ ɛa à waa de Jesu

²⁰ Wee Gɛɛki gɔ ɛa à wa si inɔi inɛ ɛa iyi à naa Zeruzalemú Ilaaɔ ku gulea waatii jingauu. ²¹ ɛɔi à bɔ bi Filipu inɛi Besaida si ilei Galileeu, à ni, mɔkɔyi, à waa bi Jesu ku ye.

²² ɛɔi Filipu í koo í sɔ Anderee, nɔ Anderee do Filipu à koo à sɔ Jesu. ²³ ɛɔi Jesu í sɔ ɛa í ni, awaati í to mɛɛ bei bii inɛ ɛa aa ye amboei amu Amaí Amanɛ. ²⁴ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɛei, bii ijui iya kù cuku si ile kù ku, nɛu akãí á maa weɛ. Amma bii í ku á bí iju nkpɔ nkpɔ.

²⁵ Inɛ iyi í bi kuweɛɛ á na ku kuaɛ. Inɛ mɔ iyi kù saalu kuweɛɛ ngɔgɔ, sɔɔlui kuweɛ hai tãí lafɛɛ wa ce. ²⁶ Inɛ iyi í weɛ na irim ku toom wa. Nɔ bii ñ wa, bei lafɛɛ mɔ á wa. Bii inɛ gɔ í weɛ na irim, Baam á cea lafɛɛ bɛɛɛ.

Jesu wa fɔ ideí ikue

²⁷ ɛɔi Jesu í ni, nsei inɔm í fɔ jiida jiida. N kù mà baa beirei an fɔ. Mà n tɔɔ Baaba ku nyam si wahala iyi á bam nseiú ihɛi ya. Aawo, n kaa n ce bɛɛɛ domi na nɛui í jɔ ñ naa. ²⁸ Baaba, jɔ iriɛ ku nɛ bɛɛɛ. Iyi Jesu í fɔ bɛɛɛ ɛɔi à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í ni, ñ jɔ ñ nɛ bɛɛɛ tã nɔ an jɔ ku kɔɔsi má. ²⁹ Iyi inɛ ɛa iyi à wa beu à gbɔ ide ku fɔu, ɛɔi à ni, kulai ijii. ɛɔi inɛ gɔ ɛa mɔ à ni, amaleka gɔi wa baa ide ku fɔ.

³⁰ Nɔ Jesu í sɔ ɛa í ni, kù je na irim nii à gbɔ ide ku fɔu bɛ, amma na iri nɛi. ³¹ Nsei ajɔ í to wa mɛɛ si bii Ilaaɔ á kiiti inɛi andunya ɛa. Bɛɛi aa lele Seetam ilaalui andunyau.

³² Waati iyi aa som hai ile a kɔam lele, waati bɛɛɛ an fa inɛ fei wa bi tom. ³³ Si ideu bɛ

* 12:13 à waa saabue Do feei gɛɛki hozanai à ya ni.

Jesu wa sisi yaase bei n̄ju á kui. ³⁴ ̄j̄oi zamaau í s̄õ í ni, à gb̄o si tiai wooda nwa iyi ine iyi Ilaađ í cicau á maa w̄ei hee do aj̄o fei. Beirei í ce ì waa ni kù n̄e bei á ce iyi a kù so Amaí Aman̄e hai ile a k̄oae lele. Yooi í je Amaí Aman̄e.

³⁵ ̄j̄oi Jesu í s̄õ ̄ja í ni, í gbe keeke iyi inya kumá kaa wa anini n̄je má. Í s̄ia i ya maa n̄e si waati iyi ì n̄e inya kumá ̄ja ku ba ilu kuku ku maà na ku boe n̄je, domi ine iyi wa n̄e si ilu kuku ci ya mà bii wa b̄o. ³⁶ Na n̄ju, i dasi inya kumá naane waati iyi ì n̄õ ̄ja ku ba i je amai inya kumá ̄ja.

Zuifu ̄ja a kù dasi Jesu naane

Iyi Jesu í f̄o beebe í t̄ã ̄j̄oi í dede hai in̄õ n̄ja í n̄e í koo í manji. ³⁷ Baa do iyi í ce maamaake nk̄p̄o fei si waju n̄ja a kù dasi naane. ³⁸ Beeb̄ei ide iyi walii Ezai í f̄ou í ce. Í ni, Laf̄̄e, yooi í dasi waazo nwa naane.

Mà bi yooi Laf̄̄e í nyisi gbugb̄ãe.

³⁹⁻⁴⁰ Walii Ezai í f̄o má í ni,

Ilaađ í f̄eju ̄ja,

Ku ba a maà ye ilu.

N̄õ í j̄ò id̄õ n̄ja í le

Ku ba a maà mà do bisi n̄ja.

Í ce beeb̄ei ku ba a maà na a kpaasi id̄õ n̄õ n̄ju ku j̄ò a ba iri.

̄j̄oi í j̄ò a kù ȳk̄o a kù dasi naane. ⁴¹ Ezai í f̄o beeb̄ei si na iyi í j̄ò í ye amboei Jesu n̄õ í f̄o ide na irie.

⁴² Do n̄ju fei, baa ine ngboi Zuifu ̄j̄au nk̄p̄o í dasi Jesu naane. Amma si bei à waa ce n̄joi Farisi ̄j̄au a kù jesi si bantuma ku ba a maà na a ganji ̄ja ile bii à ya ce kut̄t̄õ ̄j̄au ku b̄o má. ⁴³ A kù waa bi a lele āja hai bei si na iyi í j̄ò saabui aman̄e ̄jai à bi í re ti Ilaađ.

Idei Jesui á ye taalei ine ̄ja

⁴⁴ ̄j̄oi Jesu í f̄o ide hee lele í ni, ine iyi í dasim naane, kù je amu ak̄ai í dasi naane, í dasi ine iyi í bem wa m̄õ naane. ⁴⁵ Beebe m̄õ ine iyi í yem í ye ine iyi í bem wai. ⁴⁶ Amui ñ je inya kumá, n̄õ ñ naai si andunya ku ba ine iyi í dasim naane fei ku maà wa si ilu kuku má. ⁴⁷ Ine iyi í gb̄o idem n̄õ kù waa saalue, kù je amui an ye taalei laf̄̄e. Amu ñ naai n na n faaba inei andunya ̄ja, n kù naa ku ye taale ̄ja. ⁴⁸ Ine iyi í k̄osim n̄õ kù gba idem, í ne mii iyi á ye taalei laf̄̄ei. Ide ̄ja iyi ñ f̄o, n̄jui á ye taalei laf̄̄e si aj̄oi ank̄anyiu. ⁴⁹ Ideui á ye taalee si na iyi í j̄ò n kù wa n f̄o ide do yiikoi aram, amma Ilaađ Baaba takaei í s̄õm ide ̄ja iyi an f̄o. N̄jui í n̄õ í bem wa. ⁵⁰ Ñ mà iyi ide ̄ja iyi í s̄õm ̄j̄au kuw̄e hai t̄ã á je k̄k̄õõ n̄ja. ̄j̄oi í j̄ò ide iyi ñ wa n f̄o, ñ wa n f̄õi bei Baaba í s̄õm.

13

Jesu í wīe isei m̄õc̄e ̄ja

¹ Aj̄o iyi bii iju í má á je jingauí Iku ku kuau í to. N̄õ Jesu í mà iyi waatii n̄ju í to mbe n̄ju ku n̄e hai andunya n̄ju ku b̄o bi Baai n̄ju. Hai sinte hee ku baa n̄sei í n̄e kubii ine ̄ja, n̄õ kubi n̄ja iyi í n̄eu í b̄õdi hee k̄õõ.

² ̄j̄oi Jesu do m̄õc̄e ̄ja à waa je aj̄o. Wee Seetam í tale si Zudasi Isikarioti amai Sim̄õõu ku zambae t̄ã. ³ Jesu takae í mà iyi Ilaađ Baaba í daa n̄ju mii fei si aw̄õ, í n̄õ í mà iyi n̄ju í naai hai bi Ilaađ n̄õ n̄ju wa nyi be má. ⁴ ̄j̄oi í dede hai bi ku j̄eu í b̄õ kumbooe í j̄il̄õ, n̄õ í so ac̄õ ḡõ í d̄i si kpakae. ⁵ ̄j̄oi í bu inyi si j̄e wa wīe kutei m̄õc̄e ̄ja n̄õ wa gb̄ã do ac̄õ iyi í d̄i si kpakae. ⁶ Iyi í to si Sim̄õõ Pīe ̄j̄oi Pīe í beee í ni, Laf̄̄e, aw̄õ aa wīe kutem? ⁷ N̄õ Jesu í j̄eaa í ni, i kù mà mii iyi ñ wa n ce n̄sei, amma bii í k̄õõsi aa na i mà. ⁸ ̄j̄oi Pīe í ni, aawo, aw̄õ si aa wīem kutem pai. ̄j̄oi Jesu í s̄õ í ni, bii n kù wīe kutee i kaa je inem má. ⁹ ̄j̄oi Sim̄õõ Pīe í ni, debei Laf̄̄e, kù je kutem n̄ju ak̄ai aa wīe mee, wīe aw̄õm do irim fei. ¹⁰ ̄j̄oi Jesu í s̄õ í ni, ine iyi í w̄e t̄ã kù n̄e bukaatai ku w̄e má í gbe isee ̄ja ku ba ku má mam mam. In̄e ì má, amma kù je in̄e fei. ¹¹ Wee Jesu í mà ine iyi á zamba n̄ju t̄ã, ̄j̄oi í j̄ò í ni kù je āja feii à má.

¹² Iyi í wíe kute n̄a n̄a í tã, n̄oi í so kumbooe í dasi, n̄o í nyi agb̄ee má í bei í bee n̄a í ni, ì mà yaasei ice iyi ì ce n̄yeu be n̄a? ¹³ Ì ya maa kpem M̄etu do Laf̄ee n̄a. Nt̄o ì waa f̄o n̄a, domi bēbēi ì je. ¹⁴ To, bii amu iyi ì je Laf̄ee do M̄etu n̄ye ì wíe kute n̄ye n̄a, í s̄ia n̄ye m̄o i ya wíe kutei n̄ye n̄a. ¹⁵ Yaase jiidai ì nyisi n̄ye be ku ba n̄ye m̄o i ya cea n̄ye bei ì ce n̄ye. ¹⁶ Nt̄o nt̄o ì wa n s̄o n̄yei, woo ce ice ci ya la ku re ine ngboe. Bēbēe m̄oi ine iyi à be ci ya la ku re ine iyi í b̄oo. ¹⁷ Nsei wee ì mà yaasei iyi ih̄e n̄a. Bii ì waa coo n̄a, aa ne in̄o did̄o n̄a.

¹⁸ Kù je n̄ye feii ì wa n f̄aa. Ì mà ine n̄a iyi ì cicai. Amma kù ne bei á ce iyi kuk̄oi idei Ilaād kù k̄o. Kuk̄ou í ni, ine iyi wa bam ku je āj̄o, n̄yui í sinda í je m̄beem. ¹⁹ Hai nsei ì wa n s̄o n̄yei hee ide n̄au ku maa ce ku ba bii í na í ce i dasi naane n̄a iyi amui ì je ine iyi ì ni ì jeu. ²⁰ Nt̄o nt̄o ì wa n s̄o n̄yei, ine iyi í gba ine iyi ì be, amui í gba. N̄o ine iyi í gbam, ine iyi í bem wai í gba.

Jesu wa f̄o iyi Zudasi á zamba n̄yui

(C̄o Matie 26:20-25; Maaku 14:17-21; Luku 22:21-23)

²¹ Iyi Jesu í f̄o bēbēe í tã, n̄oi in̄e í f̄o kaa kaa. N̄oi í s̄o n̄a s̄aa s̄aa í ni, nt̄o nt̄o an s̄o n̄ye, ine ak̄a n̄yei á zambam. ²² N̄oi m̄oc̄o n̄au à waa c̄o n̄ye domi a kù mà ine iyi wa f̄aa. ²³ Wee ine ak̄a n̄ya, ine iyi Jesu í bi jiidai jiidau, wa gbesi gendei Jesu. ²⁴ N̄oi Sim̄o Pīe í cea nyinda do aw̄o ku bee Jesu yooi wa f̄aa. ²⁵ N̄oi m̄oc̄o iyi wa gbesi gendei Jesu í beee í ni, Laf̄ee, yooi ì waa f̄aa. ²⁶ N̄oi Jesu í jeaa í ni, an bu kili n̄o n gusi aye, ine iyi ì na, laf̄eei. N̄oi í bu kiliu í na Zudasi amai Sim̄o Isikarioti. ²⁷ Hai waati iyi Zudasi í gba kiliu gbak̄a Seetam í l̄o siei. N̄oi Jesu í s̄o í ni, mii iyi aa ce, coo do njuma.

²⁸ Amma si in̄o n̄a ine ḡo kù mà mii iyi í j̄o í s̄o bēbēe. ²⁹ Si bei Zudasii wa mu b̄oḡoi fia n̄yau, n̄oi í j̄o ine ḡo n̄a à t̄amaa Jesu í ni koo ra nḡoḡo wa iyi ān̄a aa j̄ēd̄o jinḡaui walak̄o wa s̄o ku mua ilu are n̄a fia. ³⁰ Iyi Zudasi í gba cilii í mi gbak̄a n̄oi í fita. Wee í ko id̄u í d̄u.

Wooda tit̄o

³¹ Iyi Zudasi í fita n̄oi Jesu í ni, bēbēii ine n̄a aa ye amboei amu Am̄ai Aman̄e, n̄o aa ye ti Ilaād m̄o na irim. ³² Si bei ine n̄a aa ye amboei Ilaād na irim, n̄yui tak̄ae á j̄o a ye ti amu m̄o. Á coo m̄oi kaa kpe. ³³ N̄ye baak̄om̄ n̄a, waati keekei í gbe iyi an w̄ee do n̄ye, n̄o si anyie aa na i maa ded̄eem n̄a. Amma ide iyi ì s̄o Zuifu n̄au n̄yui ì wa n s̄o n̄ye m̄o be nsei. I kaa ȳok̄o i b̄o bii ì wa n b̄o n̄a. ³⁴ Wooda tit̄o iyi ì wa n jile n̄ye wee, i ya bi n̄ye n̄a. Si bei ì bi n̄ye, n̄ye m̄o i ya bi n̄ye n̄a. ³⁵ Bii ì bi n̄ye n̄a, ine fei á mà iyi ì je m̄oc̄om̄ n̄a.

Jesu wa f̄o iyi Pīe á j̄a ku ni n̄yui kù mà

³⁶ N̄oi Sim̄o Pīe í bee Jesu í ni, iwoi ì waa b̄o Laf̄ee. N̄oi Jesu í jeaa í ni, bii ì wa n b̄o i kaa ȳok̄o i toom nsei, amma bii í k̄ōosi aa toom wa be. ³⁷ N̄oi Pīe í beee í ni, Laf̄ee, beirei í ce n kaa n ȳok̄o n tooe nsei. Ì tã s̄ōlu n na kuw̄eem na irie. ³⁸ N̄oi Jesu í jeaa í ni, ì tã s̄ōlu i na kuw̄ee na irim do nt̄o? Nt̄o nt̄o ì wa n s̄ōei, hee āj̄ēe ku maa k̄o aa j̄a ise gb̄eeta i ni i kù mà̄m.

14

Jesu í je kp̄aa iyi wa b̄o bi Baaba

¹ N̄oi Jesu í s̄o m̄oc̄oe n̄a í ni, i mà̄ ya w̄ee do in̄o ku f̄o n̄a. I dasi Ilaād naane n̄o i dasim naane n̄a. ² Bi ku wa í kp̄o kpas̄ei Baam. N̄o wee ì wa n koo be n koo n ce n̄ye s̄ōlui bi ku wa. Bii kù je nt̄o, n kaa n s̄o n̄ye. ³ Bii ì koo ì ce n̄ye bi ku wa ì tã an nyi wa má, n naa n gb̄a n̄ye n b̄ō n̄ye bi tom ku ba n̄ye m̄o i wa bii ì wa. ⁴ Bii ì wa n b̄o ì mà kp̄aa n̄a.

⁵ N̄oi Tomaa í ni, Laf̄ee, a kù mà baa bii ì waa b̄o m̄om. Beirei aa ka ce ka mà kp̄aa. ⁶ N̄oi Jesu í jeaa í ni, amui ì je kp̄aa, do nt̄o, do kuw̄ee. Ine k̄ama kaa b̄o bi Ilaād Baaba bii kù je hai do bi tom. ⁷ Bii ì mà̄m n̄a, aa mà Baam n̄a. N̄o hai nsei ì mà̄a n̄a ì n̄o ì ȳō n̄a.

⁸ N̄oi Filipu í ni, Laf̄ee, nyisi wa Baaba, n̄yui be á to wa. ⁹ N̄oi Jesu í jeaa í ni, Filipu, hai kuk̄pei ì wa in̄o n̄ye ih̄e n̄o i kù mà̄m? Ine iyi í yem í ye Ilaād Baabai. To, na mii í ce ì waa ni, nyisi wa Ilaād Baaba má. ¹⁰ I kù dasi naane iyi ì wa si Ilaād Baaba, n̄o Ilaād Baaba

mɔ́ í wa sim ni? Ide iyi ò wa n sɔ́ ɲe, n kù wa n fɔ́ do yiikoi amu takam. Amma Baaba í wa sim nɔ́ ɲɲui wa ce icee. ¹¹ I dasim naane ɲa iyi ò wa si Baaba nɔ́ Baaba mɔ́ í wa sim. Walako i dasi naane ɲa baa na iceu takae iyi ò waa ye ɲa. ¹² Ntɔ́ ntɔ́ ò wa n sɔ́ ɲei, ine iyi í dasim naane, lafɛɛ mɔ́ á ce ice iyi ò wa n ce, nɔ́ á ce ku la ku re beɛbe mɔ́m, domi wee ò wa n bɔ́ bi Baaba. ¹³ Nɔ́ mii iyi aa tɔ́ɔe do irim ɲa fei an coo ku ba amu Amau n nyisið amboei Baaba. ¹⁴ Bii ò tɔ́ɔe ngɔ́gɔ́ do irim aa ba ɲa.

Jesu í ce kuwã ɲɲu ku be Hundei Ilaaɔ́ wa

¹⁵ Nɔ́ Jesu í ni má, bii ò bim ɲa aa jirima mii iyi ò ni i ce ɲa. ¹⁶ Nɔ́ an tɔ́ Ilaaɔ́ Baaba ku mu ɲɲe Woo mua gbugbã mmue wa, iyi á maa wee do ɲɲe hee do ajɔ́ fei. ¹⁷ Woo mua gbugbãu Hundei Ilaaɔ́i, ɲɲui á jɔ́ ine ɲa a mà ntɔ́u. Inei andunya ɲa a kaa yɔ́kɔ́ a gbaa si na iyi í jɔ́ a kù waa yɔ́, beɛbe mɔ́i a kù màa. Amma ɲɲe ò màa ɲa, domi í wee do ɲɲe, á nɔ́ ku wa si idɔ́ ɲɲe.

¹⁸ N kaa n jɔ́ ɲe kɔ́yɔ́. An na n nyi wa bi tu ɲe má. ¹⁹ Í gbe keeke nsei iyi inei andunya ɲa a kaa yem má, amma ɲɲe aa yem ɲa si na iyi í jɔ́ ò wee, nɔ́ ɲɲe mɔ́ aa wee ɲa. ²⁰ Waati iyi ajɔ́u í to wa aa mà ɲa iyi ò wa si Baam nɔ́ ɲɲe mɔ́ ò wa sim ɲa nɔ́ amu mɔ́ ò wa si ɲe.

²¹ Ine iyi í mà woodam nɔ́ wa jirimaɛ, lafɛɛi í bim. Ine iyi í bim, Baam á bi ɲɲu mɔ́, nɔ́ amu takam an bi lafɛɛ, nɔ́ an nyisie aram.

²² Zudasi gɔ́ í wa be, amma kù je Zudasi Isikariɔ́ti. ɲɲui í beɛe í ni, Lafɛɛ, beirei aa ce i nyisi wa arae nɔ́ i kaa nyisi inei andunya ɲa. ²³ ɲɔ́i Jesu í jeaa í ni, ine iyi í bim fei á gbɔ́ idem, nɔ́ Baam á bi lafɛɛ nɔ́ amu do Baam nɔ́u fei aa ka na ka ce bi ku wa si idɔ́ lafɛɛ. ²⁴ Ine iyi kù bim, lafɛɛ kaa jirima idem pai. Nɔ́ ide iyi ò waa gbɔ́ ɲau ihɛ́ ɲa, kù je idei amu takam, amma idei Baabai. ɲɲui í bem wa.

²⁵ Ide ɲau ihɛ́ fei ò wa n sɔ́ ɲei hai waati iyi ò wa inɔ́ ɲɲe ihɛ́. ²⁶ Amma Hundei Ilaaɔ́, Woo mua gbugbãu, á maa kɔ́ ɲe si mii fei, nɔ́ ku maa ye ɲɲe gigii ide ɲa iyi ò tako ò sɔ́ ɲe fei. ɲɲui Baaba á be ɲɲe wa do irim nɔ́u.

²⁷ Laakai ku sũ ò wa n jɔ́ ɲɲe. Bei amu takam ò weeð laakai ku sũ, beɛbe mɔ́i an jɔ́ ɲɲe mɔ́ í weeð laakai ku sũ. Nɔ́ laakai ku sũ iyi an mu ɲɲeu kaa je bei ti andunya. Na ɲɲu, i màa weeð inɔ́ ku fɔ́ ɲa, nɔ́ i màa jɔ́ zigi ɲɲe ku da. ²⁸ Ì gbɔ́ ɲa iyi ò sɔ́ ɲe ò ni ò wa n koo amma an nyi wa bi tu ɲe má. Bii ò bim ɲa aa wee do inɔ́ didɔ́ ɲa do iyi ò wa n bɔ́ bi Baaba, domi ɲɲui í rem. ²⁹ Na ɲɔ́i í ce ò wa n sɔ́ ɲe hai nsei hee ide ɲau ku maa ce, ku ba bii ideu í na í ce i dasim naane ɲa. ³⁰ N kaa n ba n sɔ́ ɲe ide nkɔ́ má si na iyi í jɔ́ Seetam ilaalui andunyau wa naa, amma kù ne gbugbã kãma sim. ³¹ To, i dede ka ne ku ba inei andunya ɲa a mà iyi ò bi Baaba nɔ́ ò wa n ce fei ndeɛ si bei Baaba í nam woodae.

15

Jesui í je icui jĩ ndii rezɛɛ

¹ Si anyii ɲɲu nɔ́ Jesu í sɔ́ ɲa má í ni, amui ò je icui jĩ ndii rezɛɛ nɔ́ Baam mɔ́ í je woo logooe. ² Amaawɔ́m ɲa iyi a ci ya so fei, ɲɲui í ya da ɲa ku nyɔ́ ɲa. Amaawɔ́ ɲa iyi à waa so mɔ́ í ya kɔ́ta ɲai ku ba kuso ɲa ku kɔ́si. ³ ɲɲe í má tã do saabui ide iyi ò sɔ́ ɲe. ⁴ I jɔ́ i má sim ɲa, nɔ́ amu mɔ́ an má si ɲe. Si bei amaawɔ́ kaa yɔ́kɔ́ ku so iso do arae bii kù je wa má si icui jĩ, beɛbe mɔ́i ɲɲe taka ɲɲe i kaa yɔ́kɔ́ i so bii i kù waa má sim ɲa.

⁵ Amui ò je icui jĩ ndii rezɛɛ, ɲɲe mɔ́i ò je amaawɔ́e ɲa. Ine iyi wa má sim nɔ́ amu mɔ́ ò wa n má si lafɛɛ, á so iso nkɔ́. Amma bii kù je do amu i kaa yɔ́kɔ́ i ce ngɔ́gɔ́ ɲa. ⁶ Ine iyi kù waa má sim aa nyaai a nyɔ́ be ò ya nyɔ́ amaawɔ́i jĩ ɲa. Si anyie, bii à gbe nɔ́ a tɔ́tɔ́ ɲa a dasi ɲa ina a jo. ⁷ Bii ò waa má sim ɲa nɔ́ idem í wa si ɲe i tɔ́ mii iyi ò bi fei ɲa aa ba ɲa. ⁸ Iso nkɔ́ ku so ɲɲei á jɔ́ irii Baam ku ne amboe. Beɛbe mɔ́i aa nyisið ine ɲa iyi ɲɲeu mɔ́cɔ́m ɲai. ⁹ Ì bi ɲei bei Baam mɔ́ í bim. I jɔ́ i wa si kubim ɲa. ¹⁰ Bii ò waa jirima woodam ɲa, beɛbe mɔ́i aa wa si kubim ɲa, bei amu mɔ́ ò jirima woodai Baam nɔ́ ò wa si kubie.

¹¹ Ì sɔ́ ɲe ine ɲɲu bei ku ba inɔ́ didɔ́m ku wa si ɲe nɔ́ inɔ́ didɔ́ ɲɲe ku kɔ́. ¹² Wooda iyi ò na ɲɲe wee, i ya bi ɲɲe ɲa bei ò bi ɲe. ¹³ Kubi nla gɔ́ kù wee iyi í re ine ku ku si agbei kpaasie

na. ¹⁴ Bii ì waa ce iyi ò dasi ne ì je kpaasim nai. ¹⁵ N kaa n kpe ne aru má, domi aru ci ya mà mii iyi lafẽẽ wa ce. Amma ò wa n kpe ne kpaasi na si na iyi í jò mii iyi ò gbò hai bi Baam fei, nngui ò sò ne be. ¹⁶ Kù je inei í cicaam, amma amui ò cica ne. Nò ò nya ne ikã ku ba i ya so iso iyi á kpe na. Si beẽbe mii iyi aa tã Baaba do irim na fei á mu ne. ¹⁷ Iyi ò wa n dasi ne nngui í je i ya bi nje na.

Inei andunya na à cé Jesu do inee na

¹⁸ Bii inei andunya na à cé ne, i mà na iyi amui à tako à cé. ¹⁹ Bii ì je ti andunya na, tilasi inei andunya na aa bi nei, domi tu nai ì je na. Amma amu ò cica nei ò nya ne hai si andunya, nò i kù je ti andunya má na. Nngui í jò inei andunya na à cé ne. ²⁰ Nò i ye gigii ide iyi ò sò ne ò ni woo ce ice ci ya la ku re lafẽẽ. Beẽbei si bei à wahalam aa wahala ne mò. Bii í je à jirima idem, beẽbe mòi aa jirima ide ne. ²¹ Amma mii nau be fei aa ce nei na irim si na iyi í jò a kù mà inei iyi í bem wa. ²² Bii n kù naa n kù sò na ide wo, dulum kaa wa si iri na. Amma nsei a kù ne bei aa ce a ni aña a kù mà mà dulum nii. ²³ Ine iyi í cém í cé Baam mòi. ²⁴ Ine kãma kù ce mii iyi ò ce si anini na. Bii n kù ce mii nau be wo, dulum du na kaa wa si iri na. Amma wee nsei à ye fei nde nò do ngu fei à cé amu do Baam. ²⁵ Iyi be í cei ku ba ide iyi à kò si tiai wooda na ku kò iyi í ni, à cém nò a kù mà iriò isee.

²⁶ Amma an be ne Hundei Ilaaã wa, nngui á jò ine na a mà ntòu. Nngui í je Woo mua gbugbãu, nò hai bi Ilaaã Baabai á naa. Bii í to wa nngui á je ne seedam. ²⁷ Nò ne mò aa jea ine na seedam na, si na iyi í jò awaãe nai à wee hai waati iyi ò sinti icem.

16

¹ Ide nau ihẽ fei ò sò nei ku ba i mà koosẽ na si naane ku dasi ne. ² Aa na a ganji ne ile bii à ya ce kutatã na ku bò. Nò awaati wa naa iyi ine na aa kpa ine gò ne na, nò aa maa tamaa bei Ilaaã aña à waa cea ice. ³ Aa ya maa ce beẽbei si na iyi í jò a kù mà m hee má je Baaba. ⁴ Ò wa n sò ne ide nau ihẽi ku ba bii awaatiu í to wa i ye gigi na iyi ò tako ò sò ne tã.

Ici Hundei Ilaaã

Ngui Jesu í sò na má í ni, n kù sò ne ide nau ihẽ hai sinte domi awaẽ nai à wee. ⁵ Wee nsei ò wa n bò bi ine iyi í bem wa, nò baa ine akã ne kù beem iwoi ò wa n bò. ⁶ Amma ideu ihẽ iyi ò sò ne nngui í fò inò ne kaa kaa, ma irei. ⁷ Do ngu fei, ntò ò wa n sò ne, bii ò koo aranfãani nei. Aranfãani nei, domi bii ò koo an be ne Woo mua gbugbãu wa, amma bii n kù koo kaa naa bi tu ne. ⁸ Waati iyi á to wa nngui á nyisi inei andunya na iyi à je ilu dulum na, nò ku jò ine na a mà mii iyi í je dee dee, nò ku jò a mà iyi Ilaaã á kiiti ine na. ⁹ Á nyisi na iyi à je ilu dulum na si na iyi í jò a kù dasim naane. ¹⁰ Á jò á mà mii iyi í je dee dee si na iyi í jò ò wa n bò bi Baaba nò i kaa yem má na. ¹¹ Nò á jò a mà iyi Ilaaã á kiiti ine na domi í kiiti Seetam ilaalui andunya tã mòm.

¹² Ò ne mii nkpò iyi an sò ne má amma ideu í re ne titã. ¹³ Waati iyi Hundei ntò á to wa, nngui á jò ò mà ntòu fei na. Kaa fò ide do yiikoi ngu takae, ide na iyi í gbò do iyi à na ku cei á sò ne. ¹⁴ Nngui á jò irim ku ne amboe, domi idem nii á gbò ku sisi ne. ¹⁵ Mii iyi Baaba í ne fei, tom nii. Ngui í ce ò ni Hundei Ilaaãu á gbò idem ku sisi ne.

Inò ku fò á na ku je inò didõ

¹⁶ Jesu í sò na í ni, bii í kòõsi keeke i kaa yem má na, nò bii í ce sãa má aa yem na. ¹⁷ Ngui mòcòe gò na à bee ne à waa ni, yoomai í je yaasei ideu be. Í ni bii í kòõsi keeke a kaa ka ye ngu nò bii í ce sãa má aa ka ye ngu. Yoomai í je yaasee. Í ni ngu wa bò bi Baai ngu. Yoomai í je yaasei iyi be mò má. ¹⁸ To, yoomai í je yaasei bii í kòõsi keeke. A kù mà ide mii wa fò.

¹⁹ Wee Jesu í mà iyi à waa bi a bee ngu ideu. Ngui í ni, to, ò sò ne ò ni bii í kòõsi keeke i kaa yem má na, nò bii í ce sãa má aa yem na, mà irei. Ideu bei ò waa bee na? ²⁰ Ntò ntò ò wa n sò ne, aa kpata i weewea na, amma á dõa inei andunya na si. Aa wee do inò kufò na, amma inò kufò ne á na ku kpaasi inò didõ. ²¹ Bii inaabo í gule wa bi ku bí, í ya ne

inɔ ku fɔ si na iyi í jò waatii ara kuroei í to wa. Amma bii í bí amau í ya gbeje ara kuroui domi inɔ didɔe í ya la do iyi í bí ama si andunya. ²² Bɛɛbei iŋe mɔ̀ ò wɛɛ̀ ò inɔ kufɔ̀ si nsei ŋa. Amma an na n ye ŋe má, aa wɛɛ̀ ò inɔ didɔ̀ ŋa, nɔ inɛ gɔ kaa yɔ̀kɔ̀ ku nya inɔ didɔ̀ nŋɛu.

²³ Bii awaatiu í to wa, i kaa beem nkãma ŋa. Ntɔ̀ ntɔ̀ ò wa n sɔ̀ ŋei, mii iyi aa tɔ̀ɔ̀ Ilaaɔ̀ Baaba do irim ŋa fei á mu nŋɛ. ²⁴ Hee nsei i kù tɔ̀ɔ̀ ngɔ̀gɔ̀ do irim ŋa. I tɔ̀ɔ̀, aa ba ŋa ku ba inɔ didɔ̀ nŋɛ ku kɔ̀.

Jesu í kãmia andunya

²⁵ Ŋɔ̀i Jesu í sɔ̀ ŋa má í ni, ide ŋau ihɛ̀ fei nsei do mɔ̀ndai ò sɔ̀ ŋɛ. Amma awaati wa naa, iyi n kaa n sɔ̀ ŋɛ ide do mɔ̀nda má. Ide iyi í je idei Baaba an sɔ̀ ŋei sãa sãa do yaaseɛ.

²⁶ Bii waatiu í to wa, aa tɔ̀ɔ̀ Baaba do irim ŋa. N kaa n sɔ̀ ŋɛ n ni an tɔ̀ɔ̀e na iri nŋɛ má, ²⁷ domi Baaba takæ í bi ŋɛ. Í bi ŋɛ si na iyi í jò iŋe mɔ̀ ò bim, nɔ̀ ò dasi naane ŋa iyi hai bi tɛɛ̀ ò naa. ²⁸ Ntɔ̀i, hai bi Baabai ò fita wa ò naa andunya. Nsei ò wa n jò andunya ò wa n bɔ̀ bi Baam.

²⁹ Ŋɔ̀i mɔ̀cɔ̀e ŋa à sɔ̀ɔ̀ à ni, to, bɛɛ̀i ò waa fɔ̀ ide do yaase si na iyi í jò mɔ̀nda kù wa si. ³⁰ Nsei à mà iyi ò mà fei ndɛɛ, nɔ̀ ò mà lasabui idɔ̀ nwa baa bii a kù beɛɛ̀ ide gɔ̀. Ŋɔ̀i í jò à dasi naane iyi hai bi Ilaaɔ̀i ò naa.

³¹ Ŋɔ̀i Jesu í je nŋa í ni, debei ò dasi naane bebei ŋa? ³² I ce laakai ŋa. Awaati wa naa ò í to wa tã mɔ̀m de, iyi inɛ ŋa aa jò iŋe fei i fangaa í jò amu akã i bɔ̀ kpasɛ̀ ŋa. Do nŋu fei n kù je amu akã, domi Baaba í wɛɛ̀ do amu. ³³ Ide ŋau ihɛ̀ ò wa n sɔ̀ ŋei ku ba i nɛ laakai ku sũ na anu akã iyi awaɛ ŋa à nɛ. Si andunyau ihɛ̀ aa ye ijuukpã ŋa, amma i maà mɔ̀ngɔ̀ temua ŋa, domi ò kãmia andunya tã.

17

Jesu í ce kutɔ̀ɔ̀ na irii mɔ̀cɔ̀e ŋa

¹ Iyi Jesu í fɔ̀ bɛɛ̀be í tã, ŋɔ̀i í wu iju lele í ni, Baaba, awaati í to. Jò irii amu Amaɛ ku nɛ amboe ku ba amu mɔ̀ n jò titeɛ̀ ku nɛ amboe, ² nɔ̀ inɛ ŋa iyi ò nam fei n mu nŋa kuwɛɛ̀ hai tã si bei ò muum yiiko si inɛ fei. ³ Kuwɛɛ̀ hai tãui í je inɛ ŋa a màɛ, awɔ̀ Ilaaɔ̀ akã ilu ntɔ̀u, nɔ̀ a mà̀m, amu Jesu Kirisi iyi ò be wau. ⁴ Ì jò iriɛ̀ í nɛ amboe si ileu ihɛ̀, nɔ̀ ice ŋa iyi í dasim ku ceu fei ò coo. ⁵ Baaba, nsei ò wa n tɔ̀ɔ̀ei, jò n nɛ amboe bi tɛɛ̀ bei ò tako ò nɛ wo hee a maa taka andunya.

⁶ Inɛ ŋa iyi ò cica hai si andunya ò nam, ò jò à màɛ. Tɛɛ̀i à je wo, nɔ̀ ò so ŋa ò nam. À nɔ̀ à waa jirima idee. ⁷ Nsei à mà mii iyi ò nam fei, hai bi tɛɛ̀i í naa, ⁸ domi ide ŋa iyi ò sɔ̀m nŋui amu mɔ̀ ò sɔ̀ ŋa, nɔ̀ à gba ideu. À mà iyi ntɔ̀ ntɔ̀ hai bi tɛɛ̀i ò naa nɔ̀ à dasi naane iyi awɔ̀i ò bɛm wa.

⁹ Ì wa n tɔ̀ɔ̀e na iri nŋa. Kù je na irii inɛi andunya ŋai ò wa n tɔ̀ɔ̀e, amma na inɛ ŋa iyi ò nam ŋai, domi aŋai à je tɛɛ̀. ¹⁰ Mii iyi ò nɛ fei tɛɛ̀i, nɔ̀ mii iyi awɔ̀ mɔ̀ ò nɛ fei tom nii, nɔ̀ irim í nɛ amboe na iri nŋa. ¹¹ Nsei ò wa n nyi wa bi tɛɛ̀. Bii í kɔ̀ɔ̀si keeke n kaa n maa n wa si andunya má, aŋai aa maa wa si andunyau. Baaba kumá, degbe ŋa do gbugbãi iriɛ̀ iyi ò nam, ku ba a je akã si bei awaɛ̀ à je akã. ¹² Waati iyi ò wɛɛ̀ do aŋa ò degbe ŋa do gbugbãi iriɛ̀, iri iyi ò nam nɔ̀u. Ì degbe ŋa nɔ̀ si inɔ̀ nŋa baa inɛ akã kù ce nfe, bii kù je amai nfeu baasi. Bɛɛ̀bei kukɔ̀i idee í kɔ̀. ¹³ Nsei ò wa n nyi wa bi tɛɛ̀. Ide ŋau ihɛ̀ si andunyau ihɛ̀i ò wa n fɔ̀, ku ba aŋa mɔ̀ a kɔ̀ ò inɔ̀ didɔ̀ na irim. ¹⁴ Ì na ŋa idee, nɔ̀ inɛi andunya ŋa à cé ŋa si na iyi í jò a kù je ti andunya, si bei amu mɔ̀ n kù je ti andunya. ¹⁵ N kù wa n tɔ̀ɔ̀e i nya ŋa hai si andunya, amma ò wa n tɔ̀ɔ̀e i degbe ŋa ku ba Seetam inɛ laalɔ̀u ku maà nɔ̀ ŋa. ¹⁶ A kù je ti andunya si bei amu mɔ̀ n kù je ti andunya. ¹⁷ Idei í je ntɔ̀. Jò ideu ku nya ŋa ikã a je titeɛ̀. ¹⁸ Ì be ŋai si andunya si bei awɔ̀ mɔ̀ ò bɛm si andunyau. ¹⁹ Na iri nŋai ò so aram ò naɛ ku ba aŋa mɔ̀ a je titeɛ̀ mam mam.

²⁰ Kù je aŋa akãi ò wa n cea kutɔ̀ɔ̀, amma do inɛ ŋa mɔ̀ iyi aa na a dasim naane na saabui ide nŋa. ²¹ Ì wa n tɔ̀ɔ̀ei aŋa fei a je akã. Si bei awɔ̀ Baaba ò wa sim, nɔ̀ amu mɔ̀ ò wa sie, jò a je akã si wa ku ba inɛi andunya ŋa a dasi naane iyi awɔ̀i ò bɛm wa. ²² Amboe

iyi ì jò inε ηa à ye sim, ηηui ì jò à waa ye si aηa mɔ ku ba aηa mɔ a je akã bei awaε à je akã. ²³ Jò n wa si ηa nɔ awɔ mɔ i wa sim ku ba a je akã mam mam, nɔ inεi andunya ηa a mà iyi awɔi ì bεm wa nɔ ì bi ηai bei ì bim.

²⁴ Baaba, ì bi inε ηa iyi ì nam a maa wa bi tom bii an wa, ku ba a ye amboem, amboe iyi ì muum. Ì muum amboeui si na iyi í jò ì bim hai waati iyi a kù taka andunya. ²⁵ Baaba awɔ iyi ì je dee dee, baa do iyi inεi andunya ηa a kù màε, amu ì màε, nɔ inε ihε ηa mɔ à mà iyi awɔi ì bεm wa. ²⁶ Ì jò à màε, nɔ an kɔɔ ηηa si kumàε má ku ba kubi iyi ì bim ku wa si ηa, nɔ amu mɔ n wa si ηa.

18

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53)

¹ Iyi Jesu í ce kutɔɔε í tã, ηηi í fita, ηηu do mɔcɔε ηa à bɔ lambo gɔ iyi í wa icei ido iyi à ya kpe Sedorɔɔ. ηηi í lɔ bε, ηηu do mɔcɔε ηa. ² Wee Zudasi inε iyi á zambaεu mɔ í mà inyau, domi aηað ηa à ya koo bε ise fεεfelo. ³ ηηi í jò Zudasi í bɔ bε do sooge ηa do woo degbe kpasεi Ilaaɔ ηa iyi inε ngboi woo weei Ilaaɔ ηa do Farisi ηau à bε wau. À waa mu j̄inei igũ ηηa do fitila ηa do ina jugula ηa. ⁴ Jesu í bei wa mà mii ηa iyi á ba ηηu fei. Iyi à to wa ηηi í sεkεε si ηa í bee ηa í ni, yooi ì waa de ηa. ⁵ ηηi à jεaa à ni, Jesu inεi Nazaretiui à waa dεdε. ηηi Jesu í ni, amui ihε mεε.

Wee Zudasi inε iyi á zambaεu, wa leekĩ bε aηað ηa ajɔ. ⁶ Iyi Jesu í je ηηa í ni, amui ihε, ηηi aηa fei à sεkεε do anyi à koo à cuku ile. ⁷ ηηi Jesu í bee ηa má í ni, yooi ì waa de ηa. ηηi à ni, Jesu inεi Nazaretiui à waa dεdε. ⁸ Nɔ Jesu í ni, ì sɔ ηε tã ì ni amui ihε. To, bii amui ì waa dεdε ηa i jò inε ηa iyi à gbeu a nε.

⁹ Bεεbei ide iyi í tako í fɔu í kɔ iyi í ni, Baaba, inε ηa iyi ì nam fei baa inε akã ηηa kù ce nfe. ¹⁰ Wee Simɔɔ Pιεε í nε taakuba. ηηi í yɔɔ í cafed itĩ njei woo ce icei woo wee nlai Ilaaɔu. Irii woo ce iceui Malikusu. ¹¹ Amma Jesu í sɔ Pιεε í ni, sindo taakubaε si ankɔɔε. Ì waa tamaa n kaa n temuaɔ ijuukpã iyi Baaba í jileem nii?

À bɔɔ Jesu si wajui Ani

¹² ηηi sooge ηa do inε ngbo ηηa do Zuifu woo degbe kpasεi Ilaaɔ ηau à mu Jesu à dũu. ¹³ Nɔ à tako à bɔɔε bi Ani titã. Wee Aniu wa je baai aboi Kaifu, iyi í je woo wee nlai Ilaaɔ si adɔ ηηu. ¹⁴ Nɔ Kaifu í sɔ Zuifu kpaasie ηau ideu ihε wo í ni, aranfãani nwai inε akã ku ku si agbei dimi nwa.

Pιεε í jã í ni ηηu kù je mɔcɔi Jesu

(Cɔ Matie 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luku 22:55-57)

¹⁵ Waati iyi à mu Jesu à waa nεε ηηi Simɔɔ Pιεε do mɔcɔ mmu gɔ à waa tooε. Wee woo wee nlai Ilaaɔu í mà mɔcɔ inε ηηu, ηηi í jò mɔcɔu í ba í too Jesu í lɔɔ bantumai kpasεi woo wee nlau. ¹⁶ Amma Pιεε í gbe waduude ande koofa bε. Nɔ mɔcɔ iyi woo wee nlau í màu, í fita wa í naa í ba mudεε iyi wa degbe koofau ide ku fɔ, nɔ í jò Pιεε í lɔ. ¹⁷ Nɔ mudεεu í bee Pιεε í ni, kù je awɔ mɔ inε akã mɔcɔi mɔkɔui ya. ηηi Pιεε í ni, aawo, kù je amu.

¹⁸ Si bei tũtũ wa ceu, ηηi woo ce ice ηa do woo degbe kpasεi Ilaaɔ ηau à leekĩ kɔkɔi ina nyenyε à waa nyia. Nɔ Pιεε mɔ í koo wa nyia bi tu ηa bε ajɔ.

Woo wee nlau í bee Jesu ide

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luku 22:66-71)

¹⁹ ηηi woo wee nlai Ilaaɔu í bee Jesu idei mɔcɔε ηa do yaasei cio iyi wa kɔ si. ²⁰ ηηi Jesu í jεaa í ni, ideu si bantumai ì sɔ inε fei. Ì ya n kɔ inε ηa si ciom nii ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ηa do si kpasεi Ilaaɔ, bii Zuifu ηa fei à ya tɔtɔɔ. N kù fɔ ide kãma si asii. ²¹ Na mii í ce ì waa beem ide. Inε ηa iyi à gbɔ idem, bee aηa taka ηηa iyi ì sɔ ηa, aηai aa mà mii iyi ì fɔ.

²² Iyi Jesu í fɔ bεεbε, ηηi inε akãi woo degbe kpasεi Ilaaɔ ηau í sambalae í ni, woo wee nlaui ì waa jεaa ide nfe nfe bεεbε? ²³ ηηi Jesu í jεaa í ni, bii ide laalɔi ì fɔ, fɔɔ inε fei ku gbɔ. Amma bii í je ide jiida mɔi ì fɔ, na mii í ce ì waa sambalam.

²⁴ Nɔ Ani í jò à dũu à bɔðe bi Kaifu, woo wee nlaui.

Piɛɛ í jã má í ni nɔu ku mà Jesu

(Cɔ Matie 26:71-75; Maaku 14:69-71; Luku 22:58-62)

²⁵ Waati iyi Simɔɔ Piɛɛ í wa be wa nyia inau ɔɔi à beɛɛ à ni, kù je awɔ mɔ inɛ akãi mɔcɔi mɔkɔui ya. ɔɔi Piɛɛ í jã í ni, aawo, kù je amu. ²⁶ Wee woo ce icɛ akãi woo wee nlaui Ilaaɔũ í wa be. Wa je nyaanzei inɛ iyi Piɛɛ í bu itĩeu. Iyi í ye Piɛɛ ɔɔi í beɛɛ í ni, n kù yeɛ inɛɔ lambo bei? ²⁷ Amma Piɛɛ í jã má í ni, aawo. Gbakã ɔɔi ajɛɛ wa kɔ.

À bɔð Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 17:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Luku 23:1-5)

²⁸ Hai bi Kaifu be, inɛ ngboi Zuifu ɔɔu à bɔð Jesu bi ku kiitii ilu ileu bii Pilati í wa. Wee daadaakɔi. Aɔa taka nɔa a kù lɔ ile bi ku ce kiituu ku ba aɔa a mà na a je ilu riisi ɔa. A kù bi a je ilu riisi domi à waa bi a ba a je ijei jingauui Iku ku kuau. ²⁹ Nɔui í jò Pilati í fita wa í naa í ba ɔa í beɛ ɔa í ni, taale yoomai ì ye si mɔkɔu ɔa. ³⁰ ɔɔi à ni, bii kù ce laalɔ, a kaa ka daɛ si awɔ. ³¹ ɔɔi Pilati í sɔ ɔa í ni, inɛ taka nɔe i kooe i koo i kiiti do wooda nɔe. Amma à ni, inɛ inɛi Romu ɔa i kù na wa kpãa iyi aa ka kpað amane ɔa.

³² Bɛɛbei ideɛi Jesu í ce ku nyisið dimii iku iyi á ku. ³³ ɔɔi Pilati í lɔ ile bi ku ce kiituu má í kpe Jesu í beɛɛ í ni, awɔi ì je ilaalui Zuifu ɔa? ³⁴ ɔɔi Jesu í ni, inɛ ɔɔi í sɔe bɛɛbe de, mà ì nɔ ì waa beei. ³⁵ Amma Pilati í ni, amuu Zuifui ñ bei ñ mà? Dimie ɔa do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa ì muɛ à daam si awɔ. Mii ì ce. ³⁶ ɔɔi Jesu í jɛaa í ni, bommam kù je ti andunya. Bii í je ti andunyai, woo ce icɛm ɔa aa ja, a kaa je a mum a na inɛ ngboi Zuifu ɔa. Amma bommam kù je ti andunya ihɛ. ³⁷ ɔɔi Pilati í beɛɛ í ni, debei, awɔu ilaalui? ɔɔi Jesu í jɛaa í ni, awɔi ì fɔ bɛɛbe. Ñ naai si andunya, à bím nii n je sɛɛdai ntɔ. Inɛ iyi í je ti ntɔ fei á gbɔ idem. ³⁸ Nɔ Pilati í beɛɛ í ni, dimii mii mɔm nii à ya kpe ntɔ.

À ye taalei Jesu a ba a kpaɔ

(Cɔ Matie 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luku 23:13-25)

Si anyii ide ɔa ɔɔi Pilati í fita má í bɔ bi Zuifu ɔa. Í sɔ ɔa í ni, amu n kù ye taale kãma si mɔkɔu. ³⁹ Amma si bei à ne dɔɔnɛɛ, an jò nɔe inɛi piisɔɔ akã si jingauui Iku ku kua. Ì bi n jò nɔe ilaalui Zuifu ɔa? ⁴⁰ ɔɔi aɔa fei à wasi ku dɔ anu do gbugbã à waa ni aɔa a kù bi mɔkɔu be. À waa ni Barabasi aɔa à bi. Wee Barabasiu í ya ce ilei.

19

¹ ɔɔi Pilati í jò à cã Jesu do kpɔtɔɔ. ² ɔɔi sooge ɔa à ba fulai agũ à daa Jesu si irie, nɔ à daa si kumboo nkpa ɔa má à waa yaakoɛð. ³ ɔɔi à ya sekeɛ sie wa à naa a maa coo fɔɔ a maa ni, fɔɔ ilaalui Zuifu ɔa. Nɔ a maa sambalɛ.

⁴ ɔɔi Pilati í fita wa mà í sɔ zamaau í ni, wee an fitað nɔe mɔkɔu wa ku ba i mà ɔa iyi n kù ye sie kurara ɔa. ⁵ ɔɔi í fitað Jesu wa do fulai agũ do kumboo nkpaɛ. ɔɔi Pilati í sɔ ɔa í ni, mɔkɔu wee. ⁶ Iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɔa à yɔɔ ɔa ì wasi ku la à waa ni, kpakpaɛ si jii. ɔɔi Pilati í sɔ ɔa í ni, inɛ taka nɔe, i gba i kpakpaɛ si jii ku gaau. Amma amu n kù ye sie taale ɔa. ⁷ ɔɔi Zuifu ɔa ì sɔɔ à ni aɔa à ne wooda ɔa, nɔ si woodai aɔa ì gbe de a kpaai domi wa ni nɔuu amai Ilaaɔi.

⁸ Iyi Pilati í gbɔ ideu, nɔo í muu má hee í caa. ⁹ ɔɔi í bɔð Jesu bi ku ce kiituu má í koo í beɛɛ í ni, hai iwoi ì waa naa ntɔ ntɔ. Amma Jesu kù jɛaa mɔm. ¹⁰ ɔɔi Pilati í beɛɛ í ni, baa amu takam i kaa bam ide ku fɔ? I kù mà iyi ñ ne kpãa n jòɛ, nɔ ñ ne kpãa má n kpakpaɛ si jii ku gaui? ¹¹ ɔɔi Jesu í jɛaa í ni, i kaa ne gbugbã kãma sim, bii kù je Ilaaɔi í naɛ wa. Nɔui í jò inɛ iyi í dasim si awɔɛ, dulum dɛɛ í re baa tɛɛ. ¹² Iyi Pilati í gbɔ bɛɛbe, ɔɔi wa ce kookaai ku ba ku jòɔ. Amma Zuifu ɔa ì dɔ anu à waa ni, bii ì jò mɔkɔu be, i kù je kpaasii ilaalui nlaui Romu má. Inɛ iyi í ce araɛ ilaalui fei mbɛɛi ilaalui nlaui Romuuu í baa í je.

¹³ Iyi Pilati í gbɔ ideu, ɔɔi í jò à fitað Jesu nɔ í buba si kitãi woo kiituu iyi í wa inya bii à ya kpe Tintim ndii kuta. Amma do fee Ebeɛ, Gabatai à ya kpe inyau. ¹⁴ Wee à wa si ajɔ iyi bii iju í má á je ajɔi kusĩmi. Ajɔi kusĩmiu alei á sinti, nɔ inɛ ɔa ì wasi ku ce sɔɔlui jingauui Iku ku kuau. Nɔ waati bɛɛbe zakai dasãi. ɔɔi Pilati í sɔ Zuifu ɔa í ni, ilaalui nɔe

wee. ¹⁵ Amma à wasi ku dõ anu à waa ni, kpaá. Kpakpae si j̄i ku gaau. Ɔoi Pilati í bee Ɔa í ni, beirei í ce ì bi n kpakpa ilaalu n̄e si j̄i ku gaau. Ɔoi ine ngboi woo weei Ilaaã Ɔau à j̄eaa à ni, a kù ne ilaalu mmu gò bii kù je ilaalu n̄lai Romu. ¹⁶ Ɔoi Pilati í da n̄a Jesu si awò ku ba a kpakpae si j̄i ku gaau.

À kpakpa Jesu si j̄i ku gaau

(Cò Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43)

Nò à mu Jesu à neò. ¹⁷ Nò à kãa Jesu j̄i ku gaau í so í fitaò hai inò ilu í bòò hee inya iyi à ya kpe inyai kokoi iri. Do feei Ebee, Gògòtai à ya kpe inyau. ¹⁸ Bei à kpakpae si j̄i ku gaau. Nò à kpakpa inemàkò minji gò Ɔa be má, ine akã do awò cangae, ine akã mò do awò n̄je ne Jesu í wa anini n̄a.

¹⁹ Ɔoi Pilati í j̄ò à kò ide gò si j̄i gò à masi antai j̄i ku gaau. Kukòu í ni, Jesu inei Nazareti, ilaalui Zuifu Ɔa. ²⁰ Zuifu nkpò í ka kukòu domi inyau kù j̄iò inò ilu. Nò à kòò do feei Ebee do Lat̄e do Gereki. ²¹ Ɔoi ine ngboi woo weei Ilaaã Ɔau à s̄ò Pilati à ni, maà ti í kò i ni, ilaalui Zuifu Ɔa, amma kò i ni, í ni n̄ju í je Ilaalui Zuifu Ɔa. ²² Ɔoi Pilati í ni, iyi ñ kò tã ñ kòò.

²³ Iyi sooge Ɔau à kpakpa Jesu à tã Ɔoi à so jaaee Ɔa à kp̄ò ikò mee, sooge fei í so ikò akã akã. Nò à so ibò sisòeu má. Ibòu kù ne agbei ku sò domi à w̄òò hai lele hee ku bò ile. Iyi à so ibòu ²⁴ Ɔoi à ni, ka maà ga ibòu, amma ka ta si kpasa ka cò ti ine iyi á je. Nò beeb̄ei à ce. Beebei kukòu idei Ilaaã í k̄ò tengi bii í ni, aƆa duus̄ò à kp̄e jaaem Ɔa. Nò à ta si ibò nlam kpasa.

²⁵ Wee iyei Jesu do ifòu iye, do Maari aboi Kopa, do Maari inei Madala, à waa leek̄i bi j̄i ku gaau Jesu. ²⁶ Ɔoi Jesu í ye iye be, do m̄òcò iyi í biu à waa leek̄i kòkòu n̄je, nò í s̄ò iye í ni, abooyi, ine ih̄eí í baa í je bei amae. ²⁷ Ɔoi í s̄ò m̄òcòu í ni, abou ih̄e bei iyei í baa í je. Hai ajò n̄ju m̄òcòu í gbãa í bòòe kpas̄e wa woo.

Waati iyi Jesu í ku

(Cò Matie 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49)

²⁸ Si anyii n̄ju, si bei Jesu í mà iyi bebei fei nde í kpa iri mbe, Ɔoi í ni, agbe wa kpa. Í fò beeb̄ei ku ba kukòu idei Ilaaã ku k̄ò. ²⁹ Wee caka gò í wa be í ne at̄e kukã bam bam. Ɔoi à d̄i kanya si amaawò j̄i gò à s̄òsi at̄e kukãu à waa too si ḡel̄ei Jesu. ³⁰ Iyi Jesu í tie at̄e kukãu Ɔoi í ni, ñ kpa irii icem nii mbe. Nò í kòmba irie í ku.

À gũ Jesu kaka si kpakpaa cingae

³¹ Si bei à wa si sòl̄ui ajòu kus̄imiu, Zuifu Ɔau a kù waa bi ajòu ku to wa ku ba iku Ɔau si j̄i Ɔau be, domi ajòu ajò n̄la gò. N̄ju í j̄ò à koo à t̄ò Pilati ku j̄ò à ce kut̄ei ine Ɔa iyi à kpakpa Ɔau, nò a nya Ɔa hai be. ³² Na Ɔoi í ce sooge Ɔau à ce kut̄ei ine sinteu do ine minj̄isiau, aƆa iyi à kpakpa do Jesu ajòu. ³³ Amma waati iyi à to bi Jesu, à ba í ku tã, nò a kù ce kut̄e má. ³⁴ Amma ine akãi sooge Ɔau í gũ kpakpaa cingae do kaka, Ɔoi gbakã n̄je do inyi wa jo wa. ³⁵ Amu Zã ñ ye iyi be fei, nò ñ wa n̄ jea ine Ɔa seeda, seeda n̄u ntò. Ñ mà kam kam iyi ntò ñ wa n̄ fò, nò ñ wa n̄ fò ku ba in̄je m̄ò i dasi naane Ɔa. ³⁶ A kù ce kut̄e Ɔa nò iyi be í cei ku ba kukòu idei Ilaaã ku k̄ò iyi í ni, baa kùkù akãe kaa leḡe. ³⁷ Nò kukòu idei Ilaaã í ni má, aa cò ine iyi aƆa taka n̄a à gũ.

À dasi ikui Jesu bale

(Cò Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56)

³⁸ Si anyii n̄ju, Zozefu inei Arimatee í koo í t̄ò Pilati ku j̄ò n̄ju ku nya ikui Jesu. Wee Zozefu m̄ò m̄òcò Jesu, amma si asiii, domi wa ce n̄joi ine ngboi Zuifu Ɔa. Nò Pilati í j̄eaa si. Na Ɔoi í j̄ò Zozefu í koo í nya ikui Jesu. ³⁹ Nikodemu iyi í bò bi Jesu idũ gò wo, í si Zozefu. Nò wa mu tulare dimi ikã ikã minji, akã mirui à ya kpoo, akã m̄ò alo. Kuwoe í to zakai kilo kuntaa. ⁴⁰ Ine minji Ɔau à so ikui Jesu à woo do jaae f̄uf̄u gò Ɔa nò à f̄asi tulareu. Si d̄ònei Zuifu Ɔa beeb̄ei à ya ce bii à waa si iku. ⁴¹ Lambo gò í wa tengi bii à kpakpa Jesu si j̄i n̄u. Si inò lambou à gbe isai kuta gò be kù kpe titã, nò a kù si ine gò

si be. ⁴² Bei à koo à si Jesu si na iyi í jò tengi be kù jĩ, nò à bi a suu gbãa gbãa hee ajoi kusĩmiu ku maa to wa.

20

Bale ngbe

(Cò Matie 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luku 24:1-12)

¹ Ajò amaazuma daadaakò waati iyi iju kù má sãa sãa, ñoi Maari inei Madalau í bò bi baleu. Nò í ba wee à tale kutau hai ande baleu. ² Ñoi í sei í bò bi Simò Píe do bi m̀cò iyi Jesu í bi jiidau, í s̀ ña í ni, à nya ikui Lafèe hai inò bale nò a kù mà bii à dasi.

³ Ñoi Píe do m̀còu à fita à bò bi baleu. ⁴ Aña minji fei à sei ajò, amma m̀còu í sei í cua Píe, ñhui í tako í to bi baleu. ⁵ Nò í bate í nante si baleu, nò í ye jaae ñau wa jile, amma kù ló. ⁶ Ñoi Simò Píe wa baa do anyi. Iyi í to wa nò í ló inò baleu. Nò í ye jaae ñau wa jile, ⁷ do mango iyi à tako à d̀d̀ irieu. Amma mangou kù waa jile inya akã do jaae ñau, wa woi ikpa akã. ⁸ Ñoi m̀cò iyi í tako í to bi baleu, ñhu m̀ í ló. Iyi í ye mii ñau nò í dasi naane. ⁹ M̀cò ñau a kù tako a kù gbò yaasei kukòidei Ilaađ wo iyi í ni kù ne bei á ce iyi Jesu kù jĩ hai si bale. ¹⁰ Ñoi m̀cò ñau à sinda à bò kpasè.

Jesu í tusea Maari inei Madalau arae

(Cò Matie 28:9-10; Maaku 16:9-11)

¹¹ Amma Maari wa leekĩ waduude k̀k̀k̀ baleu wa kpata. Si bei wa kpatau ñoi í bate í nante inò baleu. ¹² Nò í ye amaleka minji gò ña à waa dasi nyau f̀f̀f̀ à waa buba tengi bii ikui Jesu wa sũ wo, ine akã ikpa iri, ine akã m̀ ikpa kute. ¹³ Nò à beee à ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. Ñoi í je ña í ni, à so ikui Lafèem hai ihèi nò n kù mà bii à dasie.

¹⁴ Iyi í f̀ beebe í tã, ñoi í sinda nò í ye Jesu wa leekĩ be. Amma kù mà mà Jesui. ¹⁵ Ñoi Jesu í beee í ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. Yooi ì waa de. Ñoi Maari í tamaa bei woo degbe lamboui. Ñoi í s̀ ña í ni, m̀k̀k̀y, bii awò ì soo, s̀m bii ì jilò n koo n soo. ¹⁶ Ñoi Jesu í ni, Maari. Ñoi Maari í sinda sie í s̀ do feei Ebee í ni, Rabuni, waatò Meetu.

¹⁷ Ñoi Jesu í s̀ ña í ni, j̀m, mà lum, domi n kù bò lele bi Baam titã. Amma bò bi m̀cò ña, s̀ ña í ni nò wa n bò bi Ilaađ. Ñhui í je baam, nò í je baai ñe m̀.

¹⁸ Ñoi Maari inei Madalau í koo í s̀ m̀cò ñau í ni ñhu í ye Lafèe. Nò wa sisi ña ide iyi Jesu í s̀.

Jesu í tusea m̀cò ña arae

(Cò Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49)

¹⁹ Ajò amaazumau iyi ale í le ñoi m̀cò ñau à t̀t̀t̀ si ile gò nò à s̀k̀ gambou domi à waa ce ñoi ine ngboi Zuifu ñau. Ñoi Jesu í faata wa í leekĩ si anini ña. Nò í s̀ ña í ni, laakai ku sũ ku wee ñe.

²⁰ Iyi í s̀ ña beebe í tã ñoi í nyisi ña awò ña do kpakpaa cingaeu. Nò inò m̀cò ñau í d̀ iyi à ye Lafèe. ²¹ Ñoi Jesu í s̀ ña má í ni, laakai ku sũ ku wee ñe. Si bei Baaba í bem wa, beebe m̀ amu m̀ nò be ñe.

²² Iyi í f̀ beebe í tã ñoi í fufu ña í ni, i gba Hundei Ilaađ ña. ²³ Ine iyi ì kpa idei dulum de ña, Ilaađ m̀ á kpaai. Ine m̀ iyi ì ni dulum nde í je idei irie ña, lafèe á maa weeò ndei.

Jesu do Tomaa

²⁴ Wee Tomaa ine akã m̀cò maateji ña iyi à ya kpe Sikàu kù wa inò ña si waati iyi Jesu í naa si ñau. ²⁵ Ñoi m̀cò ña iyi à gbeu à s̀ à ni, à ye Lafèe. Amma Tomaa í s̀ ña í ni, nò n kù ye agbei ponti ñau si awò ña nò n kù dasi amaawò si agbei pontiu nò n kù dasi awò si dalai jujui kpakpaa cingaeu n kaa n dasi naane pai.

²⁶ Zakai azuma akã má à t̀t̀t̀ má si inò ile. Tomaa í wa inò ña. Nò à c̀mbo gambo ña. Amma Jesu í faata si anini ña wa má nò í ni, laakai ku sũ ku wee ñe. ²⁷ Nò í s̀ Tomaa í ni, c̀ awò ña nò i dasi amaawò si be. Naad awò wa má i luò cingam. Jò sika sikau be, dasi naane. ²⁸ Ñoi Tomaa í jeaa í ni, awò ì je Ađ Lafèem. ²⁹ Ñoi Jesu í s̀ ña í

ni, debei ì dasi naane si na iyi í jò ì yem, ma irei. Ilu inò didõ ñai ine ña iyi a kù yem nò do ññu fei à dasi naane.

Mii iyi í jò à kò tiau ihẽ

³⁰ Maamaake nkpoi Jesu í ce má si wajui mǎcǎe ña iyi a kù kò si tiau ihẽ. ³¹ Amma ide iyi ihẽ ñai à kò ku ba i dasi naane ña iyi Jesu í je Kirisi Amai Ilaaõ ku ba naane iyi ì dasie ñau ku jò i ba kuwɛɛ hai tã ña.

21

Jesu í tusea mǎcǎ mɛɛje gò ña arae

¹ Si anyii ññu, Jesu í nyisi arae bi mǎcǎe gò ña má kǎkǎi tenku iyi à ya kpe Tiberia. Do yaase bei í nyisiò arae wee. ² Simwò Piɛɛ do Tomaa iyi à ya kpe Sikáu do Natanieli inei Kana si ilei Galilee do amai Zebedee ña do mǎcǎ minji mmu gò ña má, aña fei à wa inya akã be. ³ Ññi Simwò Piɛɛ í sǎ ña í ni, ñ wa n bǎ cǎcǎ. Nò à ni, aa ka sie.

Nò à fita gbakã à lǎ akǎi inyi gò idũ à nɛ. Amma idũ ajǎ ññu a kù mu nkãma. ⁴ Iyi iju wa bǎ ku má, ññi à yɛ Jesu wa leekĩ itĩi tenkuu be, amma a kù mà mà ññui. ⁵ Ññi Jesu í bee ña í ni, iñɛ awaasũ ñau be, i kù mu nkãma ña de. Ññi à ni, aawo. ⁶ Ññi í sǎ ña í ni, i dasi taaò ññɛ inò inyi do ikpa awǎ ññei akǎi inyiu, aa mu cǛɛ ña. Nò à sǎ taaò ñña inò inyi nò à mu cǛɛ hee à mǎngǎ ku faa wa. ⁷ Mǎcǎ iyi Jesu í bi jiidau í sǎ Piɛɛ í ni, Lafɛɛ mbe.

Iyi Simwò Piɛɛ í gbǎ iyi Lafɛɛi, ññi í dasi ibǎe domi basĩi í wɛɛ wo. Nò í dasi inyiu wa bǎ bi tɛɛ. ⁸ Amma mǎcǎ ña iyi à gbeu à to wa ice do akǎi inyiu, à waa fa taaò ñña iyi í kǎ do cǛɛu. Kujĩ ñña do ice kù re mɛɛtu cĩw. ⁹ Iyi à kita wa ile nò à yɛ ina nyenyɛ gò be cǛɛ wa banda si, nǎ pǛɛ wa jile be. ¹⁰ Ññi Jesu í sǎ ña í ni, i naaò cǛɛ gò ña iyi ì mu wa nsei u ña.

¹¹ Nò Simwò Piɛɛ í koo í lǎ akǎi inyiu nǎ í fa taaou wa ile. Taaou í kǎ do cǛɛ nla ña. Kukpǎ ñña í to cĩw do ciitaa do mɛɛta. Do iyi í kpǎ beɛbe fei taaou kù ga. ¹² Ññi Jesu í sǎ ña í ni, i naa i nya sǎnda ña. Nò baa mǎcǎ akã kù je ku beɛ ku ni, awǎi yoo, domi à mà iyi Lafɛɛi. ¹³ Ññi Jesu í koo í so pǛɛu do cǛɛu í na ña.

¹⁴ Ise gbɛɛtasiaɛi mbe bei iyi Jesu í nyisi mǎcǎe ña arae hai waati iyi í jĩ hai si bale.

Jesu do Piɛɛ

¹⁵ Iyi à nya sǎnda à tã ññi Jesu í bee Simwò Piɛɛ í ni, Simwò amai Zãa, ì bim í re ine ihõ ña? Nò Piɛɛ í jɛaa í ni, oo Lafɛɛ. Ì mà iyi ñ biɛ. Ññi Jesu í sǎw í ni, gbǎa ama angudã ña.

¹⁶ Nò í beɛ má ise gbeejisia í ni, Simwò amai Zãa, ì bim? Nò Piɛɛ í jɛaa í ni, oo Lafɛɛ. Ì mà iyi ñ biɛ. Ññi Jesu í sǎw í ni, gbã angudã ña. ¹⁷ Nò í sisi í beɛ má ise gbɛɛtasia í ni, Simwò amai Zãa, ì bim? Nò inǎi Piɛɛ í fǎ do si bei í beɛ ise gbɛɛtasia í ni, ì bim? Ññi Piɛɛ í jɛaa í ni, Lafɛɛ, ì mà fei ndɛɛ, ì mà kam kam iyi ñ biɛ. Nò Jesu í sǎw í ni, to, gbã angudã ña.

¹⁸ Ntǎ ntǎ ñ wa n sǎɛi, waati iyi ì wɛɛ awaasũ ì ya dĩa arae wondo nò i bǎ bii ì bi. Amma bii ì naa ì gbǎ, aa tɛ ikpǎɛi nò ine gò ku dĩa nò ku bǎde bii i kù bi. ¹⁹ Do ideu bei Jesu í fǎ yaase bei Piɛɛ á na ku ku nyisiò amboei Ilaaõ. Iyi í fǎ beɛbe í tã nò í sǎw í ni, toom wa.

Jesu do mǎcǎ iyi í bi jiidau

²⁰ Ññi Piɛɛ í sinda, nò í yɛ mǎcǎ iyi Jesu í bi jiidau wa naa do anyi ñña. Mǎcǎu ññui í tako í gbesi gendɛi Jesu waati iyi à waa je í beɛ í ni, Lafɛɛ, yooi á zambaɛu. ²¹ Iyi Piɛɛ í yɛ mǎcǎu ññi í bee Jesu í ni, Lafɛɛ, mǎkǎu ihẽ mǎ ni, beirei ti ññu mǎ á yɛ. ²² Ññi Jesu í jɛaa í ni, baa bii ñ bi n jò ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ. Awǎ de, toom wa. ²³ Ññi laabaau i ideu í fangaa si inǎi woo dasi Jesu naane ñau à be ni mǎcǎu kaa ku. Amma Jesu kù ni kaa ku, ññu de í ni, baa bii ñ bi n jò ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ.

²⁴ Mǎcǎ iyi Jesu wa fãau amu Zãai. Nò amu takam nii ñ wa n je sɛɛdai ide ñau, amu iyi n kò tiau ihẽ, à nò à mà iyi sɛɛdam í je ntǎ.

Iri kukpai tiau

²⁵ Mii nkpǎ nkpǎ í wɛɛ má iyi Jesu í ce. Bii í je à kò fei ndɛɛ akã akã, n kù tamaa mà andunyau ihẽ á to ine ña a ba bii aa jile tia ña iyi aa kò ñau fei.

IƆei Woo Be Ŋa

À cea Woo be Ŋau kuwāi Hundei Ilaaḽ

¹ Baakḽm, Teofili,

Si tia sintem n̄ kḽ mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa kḽa ine Ŋa si fei hai sinte, ² hee í koo í to aḽo iyi Ilaaḽ í soo lele. Hee ku maa n̄, ine Ŋa iyi í cica wo à je woo be Ŋau, í ba Ŋa ide ku fḽ do gbugbāi Hundei Ilaaḽ í sḽ Ŋa bei aa ce. ³ Si anyii ikue í nyisi Ŋa arae si afei aḽo ciiji ise feefelo ku je Ŋa seeda iyi kḽ n̄ sika sika iyi Ŋu í wee. À yḽo nḽ í ce Ŋa faajii bommai Ilaaḽ. ⁴ Aḽo Ŋu gḽ, si bei Jesu do mḽcḽe Ŋa à wa inya akā í sḽ Ŋa í ni, i maà tekī hai Zeruzalemu Ŋa, amma i degbe amua iyi Ilaaḽ Baaba í wāḽ Ŋeu, amua iyi n̄ tako n̄ sḽ Ŋe ideeu. ⁵ Zāa Ŋu, inyii í dasi Ŋe wo, amma si aḽo minjiu ihē aa da Ŋe si Hundei Ilaaḽ.

Jesu í nyi lelei Aḽ

⁶ Ŋḽi woo be Ŋa iyi aḽaḽ Jesu Ŋa à wa inya akāu à beee à ni, Lafēe, bebei aa teese i jile bommai Izireli? ⁷ Ŋḽi Jesu í je Ŋa í ni, kḽ je baa Ŋe i mà aḽo walakḽ i mà yaase bei mii Ŋau be á na ku ce Ŋa. Ilaaḽ Baabai í jile iyi be Ŋa do yiikoē. ⁸ Amma aa ba gbugbā Ŋa waati iyi Hundei Ilaaḽ á naa si Ŋe. Aa jea ine Ŋa seadam Ŋa si ilui Zeruzalemu, do si ilei Zudee fei, do si ilei Samari hee ku bḽ do kḽi andunya fei. ⁹ Iyi Jesu í fḽ ideu í tā, Ŋḽi à waa cḽo nḽ à ba wee Ilaaḽ í soo ikpa lele nḽ kudūi ijī gḽ í jḽ a kḽ yḽo má.

¹⁰ Waati iyi à waa cḽo wa n̄ ikpa lelei Aḽ, Ŋḽi gbakā à ye woo dasi ibḽ fūfū minji gḽ Ŋa be à waa leekī kḽkḽ Ŋa. ¹¹ Ŋḽi ine Ŋau à ni, iŊe inei Galilee Ŋa, na mii í ce ì leekī ì waa cḽo lele Ŋa. Jesuu be iyi Ilaaḽ í so ikpa lele hai bi tu Ŋeu á nyi wa má do yaase bei ì yḽo í neḽo leleu Ŋa.

Nsūi Zudasi

¹² Iyi ine Ŋau à fḽ beebe à tā, Ŋḽi woo be Ŋau à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalemu. Iri kutau í wa kḽkḽi iluu zakai kilo akā. ¹³ Iyi à to Zeruzalemu Ŋḽi à gū lelei ile ku kpeke bii à ya maa wau. Aḽa iyi à tḽtḽo beu wee, Píe do Zāa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifee, do Simḽo iyi í ya jabua ilēe do Zudu amai Zaaki. ¹⁴ Do anu akāi ine Ŋau fei à ya tḽtḽo a maa ce kutḽo do himma, aḽa do ifḽi Jesu Ŋa do Maari iye do inaabo gḽ Ŋa má.

¹⁵ Aḽo Ŋu gḽ woo dasi Jesu naane Ŋau à tḽtḽo má. Kukpḽ Ŋa í to zakai amane cifa. Ŋḽi Píe í dede í leekī si anini Ŋa í ni, ¹⁶ iŊe kpaasim Ŋa, Hundei Ilaaḽi í jḽ Davidi í fḽ idei Zudasi wo, Ŋu iyi í cuaa ine Ŋa iyi à mu Jesuu, nḽ ideu kḽ n̄ bei á ce iyi kḽ ce. ¹⁷ Zudasiui í tako í je ine akā nwa wo, Ŋu mḽ í ya dasi ice nwa awḽ.

¹⁸ Fia iyi í ba na laalḽo iyi í ceu í raḽo iko gḽ. Ŋḽi í cuku, irie í tako í to ile nḽ inḽe í la, ifūe fei í fita. ¹⁹ Ŋḽi ine Ŋa iyi à wa Zeruzalemu fei à gbḽo ideu. Na Ŋḽi í jḽ do fee Ŋa à waa kpe ikou Akedama, waatḽo Ikoijè.

²⁰ Idee iyi à kḽ si tiai iri kukḽu wee.

A jḽ ideeu ku kḽḽo bomma.

Ine gḽ ku maà buba be má.

Nḽ à kḽo má à ni,

A jḽ ine gḽ ku je nsūe si iceu.

²¹⁻²² Debei, ka dasi ine gḽ si inḽo nwa ku je nsūi Zudasiu. Nḽ í gbe lafēe ku je ine iyi í ye kujīi Lafēe Jesu hai si bale bei awa mḽ. Nḽ lafēe ku je ine akāi ine Ŋa iyi à ba wa kuwee aḽo si waati kāma fei iyi Jesu í wee do awa si andunyau ihē, hai waati iyi Zāa í dasie inyi hee í koo í bḽ lele. ²³ Ŋḽi à cica amane minji gḽ Ŋa, irii ine akāi Zozefu iyi à ya kpe Baasaba, walakḽ Zusitu, ine minjisiau mḽ Matiasi. ²⁴ Ŋḽi à ce kutḽo à ni, Lafēe, awḽo iyi ì mà idḽi ine fei, nyisi wa ine iyi ì cica. Si inḽi mḽcḽo minjie Ŋau ihē ²⁵ nyisi wa ine iyi ì bi ku je nsūi Zudasi si icei woo be Ŋau, ice iyi Zudasi í jḽ nḽ í koo í lḽo tengi bii í jḽ à dasie. ²⁶ Ŋḽi à ta Ŋa kḽasa. Nḽ kḽasau í so Matiasi. Ŋḽi à dasie si inḽi woo be maatakā Ŋau.

2

Kunaai Hundei Ilaaḥ

¹ Iyi aḗi Pantekotu í to, ḗi woo dasi Jesu naane ḗau fei à tətəw inya akā. ² Gbakā ḗi à gbə iba gə í naa hai lele, í jə bei fufu nla, nə si inə ileu fei ine ḗa à gbə ibau. ³ Si anyie ḗi à ye ngəgə bei amei ina í na í lesi irii aḗa fei akā akā. ⁴ ḗi aḗa iyi à wa be fei à kḗḗ Hundei Ilaaḥ nə à waa fə fee mmu gə ḗa, si bei Hundei Ilaaḥ í mu ḗa aḗa fei ikā ikā.

⁵ Wee waati beebe Zuifu gə ḗa iyi à mà beerei Ilaaḥ à naa hai ile fei à wa Zeruzalemu. ⁶ Iyi à gbə ibau, ḗi zamaa nkpə nkpə í sei í koo í tətəw be nə à biti jiida jiida si na iyi í jə à gbə woo dasi Jesu naane ḗau à waa fə feei aḗa ikā ikā. ⁷ ḗi í mu ḗa biti hee í caa, nə à bee nḗe à waa ni, ine ḗa iyi à waa fə ideu be, n jə aḗa fei inei Galilee ḗai mεε. ⁸ Nə beirei í ce awa fei à gbə à waa fə ide do fee nwa ikā ikā. ⁹ Si inə nwa ine gə ḗa à naai hai ilei Paati do hai Mēdi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii. ¹⁰ Ine gə ḗa mə hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi iyi í wa kəkəi Sireni. Ine gə ḗa mə à naa hai Romu. ¹¹ Ine gə ḗa Zuifu ḗai à bí ḗa, ine gə ḗa mə à waa too kucei Zuifu ḗa. Ine gə ḗa à naa hai ilei Kereti do hai Arabi. Do ḗu fei, awa fei à gbə à waa fə fee nwa ḗa ikā ikā à waa sisiḗ mii nla ḗa iyi Ilaaḥ í ce. ¹² ḗi aḗa fei à biti hee a kù mà bei aa lasabu nə à bee nḗe à waa ni, yoomai í je yaasei mii nḗu ihē. ¹³ Amma ine gə ḗa à yaako ḗa à waa ni, ine ḗau à mə atēi hee í caa.

WaaZo iyi Piεε í ce

¹⁴ ḗi Piεε í dede do woo be maatakā ḗau aḗi nə wa la hee lele í sḗ zamaau wa ni, ine Zuifu ḗa do ine mə iyi í wa Zeruzalemu fei, i sotí i gbə ḗa. ¹⁵ Nə bi i mà ḗa iyi ine ḗau ihē a kù mə atē si bei í waa tamaa ḗau be, domi à wεε si daadaakə, baa isə mεεsā kù lə titā.

¹⁶ Amma iyi í waa ye daakəyiu ihē ḗa, iyi walii Zoeli í fəu mbe iyi í ni,

¹⁷ Ilaaḥ í ni, si aḗi ankāanyi ḗau an daa ine fei si Hundem.

Ama ineməkə do ama inaabo nḗe ḗa aa ce walii.

Awaasū nḗe ḗa aa ya maa ce kuye ḗa,

Nə məkə ngbo nḗe ḗa mə Ilaaḥ á ba ḗa ide ku fə si ala.

¹⁸ Waati beebe, an dasi Hundem si ineməkə do inaabo woo ce icem ḗa,

Nə aa ce walii.

¹⁹ An nyisi mii maamaake ḗa ikpa lelei Aḥ,

Nə an jə ine ḗa a ye mii maamaake ḗa má si ile.

Ine ḗa aa ye njè do ina do cuai ina.

²⁰ Inunu á kuku inya

Nə cukpa ku kpā bei njè.

Si anyii ḗu i aḗi Lafēε á to wa, aḗi nla ilu amboeu.

²¹ Amma ine ḗa iyi à waa kpe Aḥ Lafēε fei aa ba faaba.

²² Ine inei Izireli ḗa, i sotí i gbə ideu ḗa. Ilaaḥ í jə í mà yiikoi Jesu inei Nazaretu ḗa na maamaake do nyinda ḗa iyi í jə Jesu í ce si anini nḗe, si bei ine taka nḗe í mà ḗa. ²³ Jesuu, Ilaaḥ takaei í lasabu hai sinte í jiləw si a daa ine ḗa si awə. Nə ine í daa ilu dulum ḗa si awə í jə à kpakpae si jii ku gaau à kpaḗa ḗa. ²⁴ Amma Ilaaḥ í jūu hai si bale, í nyaa hai si wahalai iku domi iku kù ne gbugbā kāma sie hee ku gεεε be. ²⁵ Ideei Davidi í kə í ni,

Nə wa n ye Aḥ Lafēε aḗi fei,

Domi í wa awə njem ku ba n maà n yaya.

²⁶ Na ḗi í jə idəm wa dḥ, nə nə wa n fə ide do inə didḥ.

Nə baa bii í je an ku nə nē kpāa ku cə,

²⁷ Domi awə Ilaaḥ í kaa jə hundem bi ku wai iku ḗa.

Beebe məi i kaa jə arai Ine Kumáε ku sāmi.

²⁸ Nə nyisim kpāa iyi wa bəəm si kuwεε.

An wεε do awə si inə didḥ.

²⁹ Si anyii ḗu nə Piεε í ni má, ine kpaasim ḗa, nə wa n sḗ ḗe nə kù ne sika kāma, Davidi bala nwa í ku nə à suu. Baleε məi í wa si anini nwa ihē hee do nnyi fei, mà irei. ³⁰ Amma

si bei í je walii, í mà iyi Ilaađ í cea n̄ju kuwāi ide gɔ do kugbasi í ni tɔkue gɔ á na ku buba si kitāi bommae. ³¹ Davidi í mà mii iyi á na ku ce. Na ŋɔi í j̄ɔ ide iyi í fɔ, iyi í ni Ilaađ kaa j̄ɔ hundee bi ku wai iku ŋa nɔ arae kaa s̄ami, idei kuj̄i in̄e iyi Ilaađ í cicaui wa f̄aa. ³² Jesuu iyi ñ wa n fɔ idee, Ilaađ í j̄uu hai si bale nɔ awa fei à je seeda. ³³ Ilaađ Baaba í soo lele nɔ í muua Hundee iyi í w̄aað wo. Nɔ n̄ju mɔ í mua awa mɔ Hundeu. N̄jui ì waa ye nɔ ì waa gbɔ ŋa be. ³⁴ Davidi takae kù bɔ lelei Ađ amma í ni,

Ađ Laf̄e í s̄ɔ Laf̄em í ni,
Buba awɔ n̄jem,

³⁵ Hee n ce mbeee ŋa

Bi ku lesi isee.

³⁶ Na ŋɔi í j̄ɔ í s̄ia in̄e in̄e Izireli ŋa fei i mà iyi ih̄e ŋa s̄aa s̄aa. Jesu iyi ì kpakpa si j̄i n̄u be ŋa, n̄jui Ađ í ce Laf̄e do Kirisi.

³⁷ Iyi in̄e ŋau à gbɔ beebe ŋɔi ideu í to si ŋa ntɔ ntɔ, nɔ à bee Píe do woo be iyi à gbe ŋau à ni, in̄e kpaasi nwa ŋa, beirei aa ka ce. ³⁸ Ŋɔi Píe í s̄ɔ ŋa í ni, in̄e fei i kpaasi idɔ n̄je í j̄ɔ a dasi ŋe in̄yi do irii Jesu Kirisi ku ba Ilaađ ku kpa idei dulum du ŋe, nɔ aa ba amuai Ilaađ ma ŋa iyi í je Hundee. ³⁹ Beeb̄ei á ce si na iyi í j̄ɔ Ilaađ í ce n̄je kuw̄ae, in̄e do ama n̄je ŋa do in̄e ŋa iyi à wa hee j̄ij̄i fei, in̄e ŋa iyi Ađ Laf̄e nwa á kpe fei.

⁴⁰ Do ide ik̄a ik̄a nkɔ nkɔi Píe í je n̄ja do seeda nɔ í mu n̄ja gbugb̄a í ni, i nya ara n̄je ik̄a hai bi in̄e laalōi n̄sei ŋau ih̄e ku ba i ba faaba ŋa. ⁴¹ Ŋɔi à dasi in̄e ŋa iyi à gba idei Píe in̄yi. Ajɔ n̄ju zaka bei amane dubu m̄eta í k̄ɔsi si in̄o woo dasi Jesu naane ŋau. ⁴² Nɔ à ya gbɔ cio iyi woo be ŋau à ya maa kɔ ŋa siu fei, nɔ à ya maa wee do anu ak̄a, à ya maa je ije iyi aa yeð gigii ikui Jesu, nɔ à ya maa ce kutɔ ajɔ.

Kuw̄ei in̄e ŋa iyi à dasi Jesu naane

⁴³ Ŋɔi ideu í to si in̄e fei, nɔ Ilaađ í j̄ɔ woo be ŋau à wasi maamaake nkɔ nkɔ ku ce. ⁴⁴ Woo dasi Jesu naane ŋau fei à ce anu ak̄a nɔ mii iyi à ne fei ti aŋa feii í je. ⁴⁵ Waati iyi in̄e gɔ í ne bukaatai ngɔgɔ fei à ya ta iko n̄ja ŋai do mii ndu ŋa ŋa nɔ a na laf̄e fia zaka bei í ne bukaatae. ⁴⁶ Ajɔ fei à ya t̄ɔt̄ɔi si bantumai kpas̄ei Ilaađ. À ya t̄ɔt̄ɔ a maa jei si in̄o kpas̄e n̄ja ŋa do in̄o did̄ɔ. Muafiti ci ya wa si. ⁴⁷ À ya maa saabu Ilaađ nɔ in̄e fei í mà beere n̄ja. Ajɔ fei in̄e ŋa à ya dasi naane nɔ a ba faaba. Beeb̄ei Laf̄e Jesu í ya maa k̄ɔsi kukɔi woo dasi naane ŋau waati k̄ama fei.

3

W̄eege gɔ í ba iri

¹ Ŋɔi ale ajɔ n̄ju gɔ zakai isɔ m̄eta Píe do Z̄aa à waa bɔ kutɔ bantumai kpas̄ei Ilaađ. ² Ŋɔi à ye m̄akɔ gɔ be iyi à bí do w̄eege. Ajɔ fei à ya na a jilɔi andei bantumai kpas̄ei Ilaađ iyi à ya kpe ande Ku s̄iau, ku maa bara waati iyi in̄e ŋa à waa lɔ. ³ Iyi í ye Píe do Z̄aa à waa lɔ bantumai kpas̄e ŋɔi í t̄ɔ ŋa a mua n̄ju ngɔgɔ. ⁴ Ŋɔi Píe do Z̄aa à k̄asie iju, nɔ Píe í ni, cɔ wa. ⁵ Ŋɔi í cɔ ŋa do laakai domi wa tamaa ngɔgɔ si ŋa. ⁶ Amma Píe í s̄ɔ í ni, n kù ne fia hee má je wura, amma iyi ñ ne an muue. Do irii Jesu Kirisi in̄e Nazaretiu, dede i ne. ⁷ Ŋɔi í mu awɔ n̄jei m̄akɔu í dedee. Be gbak̄a, isei in̄e do ik̄ɔi isee ŋau í ce gbugb̄a. ⁸ Ŋɔi í fo í dinga wa ne. Ŋɔi aŋað ŋa fei à lɔ bantumai kpas̄ei Ilaađ ajɔ, ŋɔi í fo í dinga wa ne wa saabuð Ilaađ. ⁹ Ŋɔi in̄e fei í ye wa ne wa saabuð Ilaađ. ¹⁰ Si bei à mà iyi n̄jui í ya tako ku maa buba ande kus̄iai bantumai kpas̄ei Ilaađ ku maa barau, ŋɔi biti í mu aŋa fei nɔ ideu í to si ŋa.

Waazo iyi Píe í ce

¹¹ Ŋɔi m̄akɔ iyi í ba iriu kù je kù ne hai bi Píe do Z̄aa. Aŋað ŋa à wa ikpa ak̄ai kpas̄ei Ilaađ iyi à ya kpe bantumai Salomɔ. Nɔ in̄e ŋa iyi ideu í mu ŋa bitiu à sei à bɔ bi tu ŋa. ¹² Iyi Píe í ye ŋa ŋɔi í s̄ɔ ŋa í ni, in̄e in̄e Izireli ŋa, beirei í ce ì biti ì waa cɔ wa beebe ŋa. Ì tamaa bei gbugb̄a n̄wai walakɔ daa jiida n̄wai í j̄ɔ m̄akɔu wa ne ŋa? ¹³ Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu aŋa iyi à je bala nwa ŋau, Ađ Laf̄e n̄jai í j̄ɔ Jesu woo ce icee í ne amboe. In̄e ì muu ì na in̄e ngbo ŋa nɔ ì k̄asie ŋa si wajui Pilati, baa do iyi Pilati wa bi ku j̄ɔ wo.

¹⁴ Amma ŋɛi ì kɔsiɛ, ŋɛu iyi í je Ine Kumá do Ine Dee deeu nɔ ì tɔɔ Pilati ku jò nɛe woo kpa ineu si agbɛɛ ŋa. ¹⁵ Si bɛɛbɛ ì kpa ine iyi í je irii kuwɛɛu ŋa. Amma Ilaaɔ́ í jũu hai si bale, nɔ awa à yɔɔ. ¹⁶ Jesuu do naane iyi mɔkɔu ihɛ́ í dasiɛ ŋɛui í jò í ba gbugbã. Mɔkɔ iyi ì waa ye nɔ ì mà ŋau ihɛ́, naane iyi í dasi Jesuu í jò í ba iri mam mam si wajui ŋɛ fei.

¹⁷ Nsei kpaasim ŋa, ì mà mii iyi ì cea Jesuu ŋa, ì cooi si ngɔɔɔ hai mà ŋa, bɛɛbɛi do ine ngbo nɛe ŋa fei. ¹⁸ Ilaaɔ́ í jò walii ŋau fei à tako à fɔ́ ideɛ wo. Nɔ bɛɛbɛ mɔi bei à fɔu fei í kɔ́. Ide iyi à fɔu ŋɛui í je à ni, kù nɛ bei á ce iyi ine iyi Ilaaɔ́ í cicau kù ye ijuukpã. ¹⁹ Na ŋɛu, i kpaasi idɔ nɛe i sinda si Ilaaɔ́ ŋa ku ba ku kpa ideɛ dulum du ŋe. ²⁰ Nɔ Ilaaɔ́ ku mu nɛe kusimi jiida, nɔ ku bɛ Kirisi iyi í cicau wa ku je tu ŋe, ŋɛu iyi í je Jesuu. ²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toɔ mii fei ku je titɔ́ si bei Ilaaɔ́ í jò walii kumáɛ ŋau à tako à fɔ wo. ²² Moizi, ine akã ŋa, í ni, Aɔ́ Lafɛɛ nɛe á jò walii gɔ́ ku fita hai si anini nɛe iyi á ye bei amu. Nɔ á sã i gbɔ mii iyi á sɔ́ ŋe fei. ²³ Ine iyi kù waa too si ideɛ waliuu fei aa nyaa hai si inɔi zamaai Ilaaɔ́i a kpa. ²⁴ Bɛɛbɛ mɔi Samuɛli do walii ŋa iyi à naa si anyiɛ, aŋa fei à tako à fɔ́ ideɛ mii ŋa iyi wa ce nseiuhɛ́. ²⁵ Mii iyi walii ŋau à ni Ilaaɔ́ á ceu, ŋɛi wa cea. ŋɛui í je akabuu iyi Ilaaɔ́ í dī do bala nɛe ŋa si waati iyi í sɔ́ Aburahamu í ni, hai si dimiɛi an jò inei andunya fei ku ba kuwee. ²⁶ Bɛɛbɛi Ilaaɔ́ í jò woo ce iceɛ í fita hai bi tu ŋe nɔ í bɔɔ wai ku ba ku wee nɛe ku ba ŋɛ fei i sinda i jò laalɔ́ ku ce nɛe.

4

Piɛɛ do Zãa à wa bi igbei woo kiiti ŋa

¹ Si waati iyi Piɛɛ do Zãa à waa sɔ́ zamaau ideu bɛɛbɛ, ŋɔi woo weei Ilaaɔ́ ŋau do ine ngboi ine ŋa iyi à ya maa degbe kpasɛi Ilaaɔ́u do Sadusi ŋa à sekɛɛ si ŋa wa. ² Idɔ ŋa í kɔ́ si na iyi í jò mɔkɔ minji ŋau à waa kɔ́ ine ŋa si cio à waa sɔ́ ŋa iyi Jesu í jī hai si bale, waatɔ́ iku ŋa aa yɔkɔ́ a nyi wa si kuwɛɛ má. ³ Ŋɔi à mu ŋa à cĩmbo ŋa si ile piisɔ́ɔ hee iju kumá domi ale í le tã. ⁴ Do ŋɛu fei, ine nkɔ́ɔ iyi í gbɔ́ ideu í dasi naane. Nɔ kukpɔ́ ŋa í kɔ́ɔsi hee í to zakai amanɛ dubu miu.

⁵ Iju kumáɛ ŋɔi ine ngboi Zuifu ŋa do ine ngbo bubu ŋa do woo kɔ́ ine ŋa si wooda ŋau à tɔtɔ́ Zeruzalemu. ⁶ Ŋɔi à tɔtɔ́ aŋa do woo wee nlau iyi à ya kpe Ani, do Kaifu do Zãa do Alesandu do ine ŋa iyi à gbe si nyaanzei woo wee nlau fei. ⁷ Ŋɔi à nya Piɛɛ do Zãa wa hai ile piisɔ́ɔu à naa à leekĩ ŋa si waju ŋa nɔ à lɔsi ku bee ŋa à waa ni, do gbugbãi yooi, mà do irii yooi ì ceɔ́ mii nɔu bɛ ŋa. ⁸ Ŋɔi Piɛɛ í kɔ́ɔ́ Hundi Ilaaɔ́ nɔ í sɔ́ ŋa í ni, ŋɛe ilaalu do ine ngbo ŋau, ⁹ ì waa bee wa ideɛ ice jiida ŋa iyi à cea wɛɛgeu ihɛ́ do bei í ce í baɔ́ iri. ¹⁰ Na ŋɛu, í sã ŋɛe fei do inei Izireli ŋau fei i mà ŋa, mɔkɔ́ iyi wa leekĩ si waju nɛe bɛ, í ba irii do saabui irii Jesu Kirisi inei Nazaretiu, ine iyi ì kpakpa si antai jīi ku gaauu ŋa nɔ Ilaaɔ́ í jũu hai si bale. ¹¹ Jesui kukɔ́u wa fãa iyi í ni, Kuta iyi woo ma ŋa à cau, ŋɛui í baa í je kuta sintei icui ile.

¹² Woo faaba gɔ́ kù wɛɛ má bii kù je ŋɛu akã, domi Ilaaɔ́ kù na irii ine gɔ́ má si andunya iyi aa ka kpe ka baɔ́ faaba.

¹³ Iyi ine ŋau à gbɔ́ ideu ŋɔi à biti domi à ye wɔkɔ́i Piɛɛ do Zãa nɔ à mà gbakã iyi táaka ŋai iyi a kù ce baa cio. Ŋɔi à mà iyi aŋai à wɛɛ wo do Jesu. ¹⁴ Amma si bei à ye mɔkɔ́ iyi í ba iriu wa leekĩ do Piɛɛ do Zãa, ŋɛui í jò a kù ba ide gɔ́ iyi aa ni má. ¹⁵ Ŋɔi à ni a fita hai ile kiitiu. Iyi à fita, ine ŋa iyi à gbe beu à waa busi nɛe aŋa duusɔ́ɔ. ¹⁶ Ŋɔi à waa ni, beirei aa ka cea mɔkɔ́ ŋau ihɛ́. Wee inei Zeruzalemu ŋa fei à mà iyi à ce maamaake nla nla gɔ́, nɔ a kaa ka yɔkɔ́ ka jã. ¹⁷ Amma ka ganji ŋa ku ba ideu ku maà fangaa si ine ŋa iyi à gbe má, ka kò ŋa do ijuukpã ku ba a maà sɔ́ ine kãma ide do irii Jesu má. ¹⁸ Ŋɔi à kpe ŋa má nɔ à kɔ́ ŋa a fɔ́ ide do irii Jesu má hee má je a kɔ́ ine ŋa si cioi ideɛ.

¹⁹ Amma Piɛɛ do Zãa à sɔ́ ŋa à ni, i bee ara nɛe ide bii á je dee dee si wajui Ilaaɔ́ ka gbɔ́ ide nɛe nɔ ka jò ti Ilaaɔ́. ²⁰ Awa de a kaa ka yɔkɔ́ ka coko do mii iyi à ye do iyi à gbɔ́. ²¹ Ŋɔi à gbagba si ŋa má ntɔ́ ntɔ́ à bei à jò ŋa. A kù ba yaase bei aa ce a fa itĩ ŋa si na iyi í jò ine fei wa saabu Ilaaɔ́ do mii iyi í ceu, ²² domi mɔkɔ́ iyi à faaba do maamaakeu, adɔ́ɛ í re baa ciiji.

Woo dasi Jesu naane ŋa à waa tɔw wɔkɔ

²³ Ŋɔi Pɛɛ do Zã à nyi bi kpaasi ŋa ŋa si waati iyi woo kiiti ŋau à jò ŋa. Nɔ à koo à sisi ŋa ide iyi ine ngbo ŋa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ŋa à sɔ ŋau. ²⁴ Iyi à gbɔ ideu ŋɔi aŋa fei à tɔw Ilaaɔ do anu akã à ni, Aɔ Lafɛɛ, awɔi ì taka lele do ile do tenku do mii iyi í wa si fei. ²⁵ Hundeei í jò bala nwa Davidi woo ce icee í fɔ wo í ni,

Na mii í ce idɔi inɛi dimi mmu ŋa í kɔ.

Na mii í ce ine ŋa à waa ce anu tɔwsi a ba a cea Ilaaɔ laalɔ, nɔ wee mii gɔi iyi kaa yɔkɔ ku ce mɔm.

²⁶ Amanlui andunya ŋa do ilu iri ŋa à dede nɔ à tɔtɔw

Ku ba a ce igũ do Ilaaɔ do ine iyi í cica.

²⁷ Ilaaɔ Baaba, ide iyi Davidi í fɔw be ntɔi, domi Herodu do Pɔnsu Pilati à ce anu akã. À tɔtɔw do dimi mmu ŋa do inɛi Izireli ŋa si iluu ihɛ à ye taalei Jesu woo ce ice kumáe iyi ì cica ì nya ikãu. ²⁸ Bɛɛɛɛi à ce, nɔ nŋu be í jò mii iyi ì jile fei hai tako do iyi í je idɔɔɔɛi í kɔ.

²⁹ Na nŋu nsei, Lafɛɛ, ce laakaii ide ku fɔ ŋa nɔ ì jò awa woo ce icee ŋau ka sisi ideu do wɔkɔ nla nla. ³⁰ Nyisi gbugbãe ku ba maamaake ŋa ku ce nɔ ine ŋa a ba iri do saabui irii Jesu woo ce ice kumáe.

³¹ Iyi à ce kutɔw à tã ŋɔi inya bii à tɔtɔw í yaya. Ŋɔi aŋa fei à kɔd Hundei Ilaaɔ nɔ à wasi ku waazo idei Ilaaɔ bɛɛɛi do wɔkɔ.

Mii iyi woo dasi Jesu naane ŋau à ne ti aŋa fei

³² Akpɔi woo dasi Jesu naane ŋau í kɔwsi nɔ aŋa fei à ne anu akã. Ine gɔ ci ya ni mii iyi nŋu í ne ti nŋu akãi amma mii iyi à ne fei ti aŋa fei. ³³ Do gbugbã nla nla woo be ŋau à waa sisiɔ kujii Lafɛɛ Jesu hai si balɛ, nɔ didɔ nla nla Ilaaɔ í wa si aŋa fei. ³⁴ Ine gɔ kù je are si inɔ ŋa, domi ajɔ minji do ajɔ minji fei ine ŋa iyi à ne iko do kpasɛ ŋa fei à ya taai nɔ a naaɔ fiau wa, ³⁵ a naa a na woo be ŋau, nɔ a ce ikpɛɛ si bei bukaatai ine fei í to.

³⁶ Bɛɛɛɛi Jozefu, inɛi Levi gɔ iyi à bí Sipu, í ce. Nŋui woo be ŋau à ya kpe Baanabasi, waatɔ woo mua ine gbugbã. ³⁷ Í ta ikoe gɔ í naaɔ fiau wa í naa í na woo be ŋau.

5

Idei Ananiasi do Safira

¹ Amma mɔkɔ gɔ í wee iyi à ya kpe Ananiasi, aboe mɔ à ya kpoo Safira. Mɔkɔw í ta ikoe gɔ, ² nɔ í jile ikɔ akãi fiau ndɛɛ, iyi í gbeu mɔ í koo í na woo be ŋau. Nɔ wee aboe í weeɔ kumásiɛ. ³ Iyi í na ŋa fiau ŋɔi Pɛɛ í beɛe í ni, Ananiasi, beirei í ce ì jò Seetam í lɔ si idɔɛ hee ì waa sɔa Hundei Ilaaɔ ibo nɔ ì jò bubui fiai ikou ndɛɛ. ⁴ Iko iyi ì tau awɔ si ì nɔw ba. Iyi ì taa ì tã, fiau kù je titɛɛi? To, na mii í jò ì ce dimii lasabuu ihɛ. Kù je amanɛ ŋai ì sɔa ibo, Ilaaɔi ì sɔa. ⁵ Iyi Ananiasi í gbɔ ideu gbakã ŋɔi í cuku tengi be í ku. Ŋɔi ine ŋa iyi à gbɔ ideu fei njo í mu ŋa hee í caa. ⁶ Ŋɔi awaasũ ŋa à naa à wo ikuu do aɔw à koo à suu.

⁷ Si anyii isɔ mɛeta má, ŋɔi aboe mɔ í lɔ wa. Wee kù mà mii iyi í ce mɔkɔi nŋu titã. ⁸ Ŋɔi Pɛɛ í beɛe í ni, fia iyi mɔkɔɛ í naaɔ wau ihɛ, bɛɛɛɛi ì ta iko nŋeu ŋa? Ŋɔi Safira í jeaa í ni, bɛɛ mbe. ⁹ Ŋɔi Pɛɛ í beɛe í ni, beirei í ce inɛ minji fei ì ce anu akã ì cɔ laakaii Hundei Aɔ Lafɛɛ bɛɛɛɛ ŋa. Cɔ, ine ŋa iyi à si mɔkɔɛ à wa andɛ koofa be, aa si awɔ mɔ. ¹⁰ Be gbakã ŋɔi abou mɔ í cuku si wajui Pɛɛ be í ku. Ŋɔi awaasũ ŋau à lɔ be à koo à ba í ku, ŋɔi à soo wa à naa à suu kɔkɔi mɔkɔɛ. ¹¹ Ŋɔi njo í mu inɛi igbei Jesu ŋau ntɔ ntɔ do ine ŋa iyi à gbɔ ideu fei.

Maamaake nkpɔ

¹² Ŋɔi woo be ŋau à jò maamaake do nyinda nkpɔ í wasi ku ce si wajui ine ŋa. Nɔ woo dasi Jesu naane ŋau à ya tɔtɔw bantumai Salomɔw. ¹³ Ine kãma kù bi ku lɔ inɔ ŋa do muafiti domi à waa ce njo, amma do nŋu fei à waa saabu ŋa ntɔ ntɔ. ¹⁴ Amma kukpɔi ine ŋa iyi à dasi Lafɛɛ Jesu naane ntɔ ntɔ í kɔwsi wa koo, hai inɛmɔkɔ do inaabo ŋa. ¹⁵ Ŋɔi ine ŋa à wasi ku naaɔ bɔw ŋa wa si kpãa ŋa. À ya naa a jile ŋai si daayi ŋa do si sɛɛ ŋa ku ba bii Pɛɛ wa lɔ ayae ku bii ine gɔ ŋa si inɔ ŋa. ¹⁶ Ŋɔi ine nkpɔ í wasi ku naaɔ bɔw ŋa wa do ine ŋa iyi à ne inɛi inɔwko ŋa hai ilɛkoi Zeruzalemu ŋa, aŋa fei à nɔ à ba iri.

À kpã woo be ŋau iju

¹⁷ Amma woo wee nlai Ilaađu do ine ŋa iyi à wa si igbei Saduse ŋa iyi à wa bi tɛɛu fei à dedeò igu si gãmei woo be ŋau. ¹⁸ Ŋɔi à mu ŋa gbakã à dasi ŋa piisɔɔ. ¹⁹ Ŋɔi idũu amalekai Aɔ Lafɛɛ í naa í cĩ gamboi ile piisɔɔu í nya ŋa nɔ í sɔ ŋa í ni, ²⁰ i bɔ bantumai kpasɛi Ilaađ i koo i leekĩ be ŋa nɔ i sisia ine ŋa idei kuwɛɛu fei. ²¹ Nɔ woo be ŋau à gbɔ ideu. Amɛɛjuma gbakã ŋɔi à bɔ bantumai kpasɛi Ilaađ be à wasi ku kɔ ine ŋa si cio.

Wee waati beɛbe woo wee nlai Ilaađu do ine ŋau à tɔtɔɔ nɔ à kpe igbei woo kiiti ŋau do ine ngboi Izireli ŋa fei, à bei à be woo degbe kpasɛi Ilaađ ŋau a koo a kpe woo be ŋau wa hai ile piisɔɔ. ²² Amma iyi à to a kù ye woo be ŋau ile piisɔɔ be. Nɔ à nyi bi ine ngbo ŋau má ²³ à ni, iyi à to be à ba ile piisɔɔu wa cĩmbo dim dim nɔ à ba woo degbe ŋau à waa leekĩ ande be. Amma iyi à cĩ gambo ŋau a kù ye ine kãma ile be. ²⁴ Iyi ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaađu do ine ngboi woo wee ŋau à gbɔ ideu, ŋɔi à biti a kù mà bei ideu á kpa iri. ²⁵ Ŋɔi ine gɔ í naa í sɔ ŋa í ni, i gbɔ ŋa, ine ŋa iyi ò dasi piisɔɔ ŋau à wa bantumai kpasɛi Ilaađ à waa kɔ ine ŋa si cio. ²⁶ Ŋɔi ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaađu, nŋu do ine ŋa à koo à gbã ŋa à naaò ŋa wa bi ine ngbo ŋau. Amma kù je do gbugbã domi à waa ce nŋoi zamaau a maa na a ta ŋa kuta.

²⁷ Iyi à naaò ŋa wa à leekĩ ŋa si wajui igbei woo kiiti ŋau nɔ woo wee nlai Ilaađu í sɔ ŋa ²⁸ í ni, à kɔ nŋe mam mam à ni i maà ya ce waazo do irii mɔkɔu má ŋa. Amma wee, ò ce waazo nŋe ò waa koo ŋa hee ò kɔ inei Zeruzalemu ŋa fei si cio nŋe nɔ ò waa bi i dasi wa taalei ikui mɔkɔu ŋa. ²⁹ Ŋɔi Pieɛ do woo be kpaasie ŋau à je à ni, tilasi idei Ilaađi aa ka jirima, kù je ti amanɛ ŋa. ³⁰ Aɔ Lafɛɛi bala nwa ŋai í jĩ Jesuu hai si bale, ine iyi ò kpakpa si jĩ ò kpa ŋau. ³¹ Ŋɔi Ilaađ í soo lele í jilɔ awɔ nŋe ku je ilaalu do Woo faaba nɔ ku muaò inei Izireli ŋa kpãa a kpaasi idɔ nŋa ku ba ku kpa idei dulum du ŋa. ³² Awai à je sɛɛdai mii ŋau be, awa do Hundei Ilaađ iyi Ilaađ í mua ine ŋa iyi à waa jirimae.

³³ Iyi à gbɔ ideu ŋɔi idɔ nŋa í kɔ hee à waa de a kpa ŋa. ³⁴ Amma ine akã nŋa iyi à ya kpe Gamalie í dede í leekĩ si aninii woo kiiti ŋau í ni a nya woo be ŋau wa titã. Gamalieu Farisii wa je do woo kɔ ine ŋa si wooda, nɔ í ne beere ntɔ ntɔ bi ine fei. ³⁵ Ŋɔi í sɔ ine ŋau í ni, iŋe inei Izireli ŋa, i laakai ŋa do mii iyi ò waa bi i cea ine ŋau. ³⁶ Kù kpe mɔm titã iyi mɔkɔ gɔ í naa ihɛ à ya kpoo Tedasi nɔ í ya maa so araɛ lele bei ine nla gɔ nɔ amanɛ bei cĩɔ mɛɛ wa tooɛ. Amma à kpa, nɔ mɔcɔɛ ŋau fei à fangaa, nɔ à gbeje ideɛ. ³⁷ Si anyie, waati iyi à na à waa ce kuka, ŋɔi mɔkɔ gɔ mɔ í naa à ya kpoo Zudasi inei Galilee. Nŋu mɔ í jɔ ine nkɔ nkɔ wa tooɛ. Amma à kpa nŋu mɔ nɔ ine ŋa iyi à waa tooɛu fei à fangaa. ³⁸ Na nŋu, bii í je aa gbɔ idem ŋa, i jɔ ine ŋau be a ne ŋa. Bii í je ideu do ice ŋa iyi à waa ceu hai bi amanɛ ŋai wa naa, á na ku kpa iri. ³⁹ Amma bii kuce nŋau hai bi Ilaađi wa naa, i kaa yɔkɔ i kãmia ŋa ŋa. I ce laakai i maà ti i na i maa ba Ilaađ ku ja ŋa.

⁴⁰ Nɔ à gbɔ ideɛ. Ŋɔi à kpe woo be ŋau à cã ŋa do kpɔtɔɔ à ni a maà fɔ ide do irii Jesu má à bei à jɔ ŋa. ⁴¹ Ŋɔi woo be ŋau à ne hai bi igbei woo kiiti ŋau do inɔ didɔ nla nla si na iyi í jɔ Ilaađ í ka ŋa si ine ŋa iyi à to a maa yaako ŋa na irii Jesu. ⁴² Aɔ fei si bantumai kpasɛi Ilaađ do si inɔ kpasɛ ŋa à ya maa ce waazoi laabaau jiidau nɔ a maa kɔ ine ŋa si cio waati kãma fei a maa ni Jesu í je ine iyi Ilaađ í cicau.

6

À cica amanɛ mɛɛje ku sobi woo be ŋa

¹ Waati beɛbe kukpɔi ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesuu wa kɔɔsi. Ŋɔi Zuifu ŋa iyi à ya fɔ Gerekiu à waa gbagba si Zuifu alala ŋau domi si ije iyi à ya maa kpɛa jaađ ŋa waati kãma fei à ya maa gbeje jaađ nŋa ŋai. ² Ŋɔi woo be maateɛji ŋau à tɔtɔɔ ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu ŋau fei à ni, kù sĩa ka jɔ idei Ilaađ ku waazo ka maa ce idei ije ŋa. ³ Na nŋu, iŋe kpaasi nwa ŋa, i cica amanɛ mɛɛje si inɔ nŋe, ine ŋa iyi à waa je nŋa sɛɛda jiidai, iyi à kɔɔ Hundei Ilaađ do bisi, nɔ ka kãa nŋa iceu. ⁴ Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutɔɔ nɔ ka maa waazo idei Ilaađ waati kãma fei. ⁵ Ine ŋau fei à jesi ideu. Ŋɔi à cica Etieni iyi í kɔɔ Hundei Ilaađ nɔ naanɛɛ í la. Si anyii nŋu nɔ à cica Filipu, do Pokɔɔ, do Nikanɔɔ, do Timɔɔ, do Pamenasi, do Nikola inei Antiɔsi iyi í too kucei Zuifu ŋa wo í bei í na í dasi Jesu

naanɛu. ⁶ Ŋoi à bɔ̀d̄ ɲa bi woo be ɲau. Nɔ woo be ɲau à ce kutɔ̀ à le ɲɲa awɔ̀ si iri ku ba a sintiò icɛ.

⁷ Bɛɛbe mɔi ideɪ Ilaaɔ̀ í fangaa wa koo nɔ kukpɔi inɛ ɲa iyi à waa too kpãai Jesuu í kɔ̀ɔsi wa koo si ilui Zeruzalemu, nɔ woo weei Ilaaɔ̀ nkpɔ́ í dasi naanɛ.

À mu Etieni

⁸ Wee Etieni í nɛ gbugbã ntɔ ntɔ nɔ Ilaaɔ̀ í cea didɔ̀ nɔ í ce maamaake do nyinda nla gɔ ɲa si aninii inɛ ɲa. ⁹ Amma inɛ gɔ ɲa à ba Etieni kakɔ̀ ku ce. Inɛ ɲau gɔgɔ ɲa hai ilei Silisii à naa do hai ilei Azii, gɔgɔ ɲa mɔ inɛi Sireni ɲai do Alesandiri, aɲai à je inɛi igbei Zuifu gɔ ɲa iyi à ya kpe aru ɲa iyi à jɔ̀. ¹⁰ Amma a kù nɔ̀ domi wa fɔ̀ ideɪ do bisi do gbugbãɪ Hundei Ilaaɔ̀. ¹¹ Ŋoi à mua mɔkɔ̀ gɔ ɲa fia si asii ku ba a máa ide. Nɔ inɛ ɲa iyi à muua fia ɲau à sɔ̀ inɛ ɲa à ni à gbɔ inɛɛu ihɛ̀ wa fɔ̀ laalɔi Moizi do Ilaaɔ̀. ¹² Bɛɛbei à dedeò idɔ̀kɔ̀i inɛ ɲa, do inɛ ngbo ɲa do woo kɔ̀ inɛ ɲa si wooda ɲa. À sɛkɛɛ si Etieni nɔ̀ à muu à bɔ̀d̄e si wajui igbei woo kiiti ɲau. ¹³ Si anyie ɲoi à naaɔ̀ mɔkɔ̀ gɔ ɲa wa iyi à naa à máa ide à ni, inɛɛu ihɛ̀ waati kãma fei í ya maa fɔ̀ laalɔi kpasɛ̀i Ilaaɔ̀u do woodai Moizi. ¹⁴ À gbɔ̀ iyi í fɔ̀ í ni Jesu inɛi Nazaretiu á lɛgɛ kpasɛ̀u ihɛ̀ nɔ̀ ku kpaasi dedemba ɲa iyi Moizi í sɔ̀ wa fei. ¹⁵ Inɛ ɲa iyi à wa si igbeu fei à kãsi Etieni iju ɲoi à ye wajue wa daana bei wajui amaleka.

7

Waazoi Etieni

¹ Ŋoi woo wee nlai Ilaaɔ̀u í bee Etieni í ni, ideu ntɔi? ² Ŋoi Etieni í jeaa í ni, inɛ baam ɲa do kpaasim ɲa, i gbɔ̀ iyi ñ wa n fɔ̀. Waati iyi Aburhamu bala nwa í wa ilei Mesopotami, Ilaaɔ̀ ilu amboe í naa bi tɛɛ. Waati bɛɛbe, kù bɔ̀ Harãa titã. ³ Ŋoi Ilaaɔ̀ í sɔ̀ í ni, jɔ̀ ilei ideɛ do nyaanzeɛ ɲa nɔ̀ i bɔ̀ ile bii an nyisie. ⁴ Ŋoi Aburhamu í fita hai ilei inɛi Kaladeɛ ɲa nɔ̀ í koo í buba Harãa. Hai be, si anyii ikui baɛɛu ɲoi Ilaaɔ̀ í jɔ̀ í naa ile bii ñ wa nsei ɲau ihɛ̀. ⁵ Waati bɛɛbe kù muua bii kãma si ileu, baa bii á lesi kute titã. Amma do iyi Aburhamu kù bí fei Ilaaɔ̀ í cea kuwã í ni nɲu á muua ileu nɔ̀ ku je ti nɲu do amaɛ ɲa. ⁶ Ŋoi Ilaaɔ̀ í sɔ̀ Aburhamu má í ni, tɔ̀kue ɲa aa wa si ile mmu gɔ̀, bei aa mu ɲa a je aru a wahala ɲa zakai adɔ̀ cɔ̀ mɛɛ. ⁷ Ilaaɔ̀ í nɔ̀ í ni, amui an kiiti dimi iyi à mu ɲa aruu. Si anyii nɲu tɔ̀kue ɲau aa fita hai ile be a baa ileu ihɛ̀ bii aa tɔ̀m. ⁸ Waati bɛɛbe Ilaaɔ̀ í na Aburhamu woodai bango ku dasi ku je sɛɛdai akabuue. Si anyie ɲoi Aburhamu í na í bí Izaaki nɔ̀ í dasie bango si aɲɔ̀ mɛɛjɔ̀siaɛ. Bɛɛbei Izaaki mɔ̀ í cea Zakɔ̀bu, nɔ̀ Zakɔ̀bu mɔ̀ í cea ama maateejie ɲa bɛɛbe, aɲa iyi à je balai dimi maateejii Zuifu ɲa.

⁹ Amaɪ Zakɔ̀bu ɲau à waa ba Zozefu ifɔ̀ ɲɲa igu ku ce nɔ̀ à muu à taa inɛ ɲa iyi à waa bɔ̀ ilei Ezibiti. Amma Ilaaɔ̀ í wa anyie, ¹⁰ ɲoi í nyaa hai si wahalɛ fei. Í muua bisi nɔ̀ í jɔ̀ í nɛ bɛɛɛ bi Faraɔ̀ ilaalui Ezibitiu. Ŋoi Faraɔ̀ í coo minjisiaɛ si ileu nɔ̀ í jɔ̀ í je inɛ ngboi kpasɛ̀ɛ má. ¹¹ Ŋoi ari í naa si ilei Ezibiti do si ilei Kanaã fei, í kpã inɛ ɲa iju ntɔ̀ ntɔ̀. Bala nwa ɲau a kù ba baa mii iyi aa je. ¹² Ŋoi Zakɔ̀bu í gbɔ̀ iyi ije í wa ilei Ezibiti, nɔ̀ í be amaɛ ɲau be gbakã akã, aɲa iyi à je bala nwa ɲa. ¹³ Iyi à koo be isɛ gbeejisia ɲoi Zozefu í tuse araɛ bi igbãɛ ɲau do ifɔ̀ɛ, nɔ̀ Faraɔ̀ mɔ̀ í tɔ̀tɔ̀ í mɔ̀d̄ ɲa. ¹⁴ Ŋoi Zozefu í sɔ̀ ɲa í ni a koo a kpe Zakɔ̀bu baai nɲu wa do nyaanzeɛ ɲa fei. Wee inɛ ɲau à wɛɛi amane kitað fɛɛwa do miu. ¹⁵ Bɛɛbei Zakɔ̀bu í bɔ̀d̄ Ezibiti. Bei í ku, be mɔi bala nwa ɲau à ku. ¹⁶ Nɔ̀ à so iku ɲɲa à bɔ̀d̄ Sikemu à koo à si ɲa si bale iyi Aburhamu í tako í ra bi amai Hemɔ̀ ɲau.

¹⁷ Ide iyi Ilaaɔ̀ í wãd̄ Aburhamuu, iyi waatii kuceɛ í maai wa inɛ nwa ɲa à kpɔ̀ à waa kɔ̀ɔsi si ilei Ezibitiu. ¹⁸ Si anyii adɔ̀ nkpɔ̀ nkpɔ̀ inɛ mmu gɔ̀ í naa í je bomma, inɛ nɲu kù mà Zozefu. ¹⁹ Nɲui í d̄i ijui inɛ nwa ɲa nɔ̀ í ce ɲɲa laalɔ̀, nɔ̀ í nyi í tilasi ɲa má a nyɔ̀ ama kpɔ̀tɔ̀ ɲɲa ɲa a ku. ²⁰ Waati bɛɛbei à bí Moizi. Ama kpɔ̀tɔ̀ɔ̀i iyi í sia hee í caa. Ŋoi à wɔ̀d̄ be si kpasɛ̀i baɛɛ zakai cukpa mɛɛta. ²¹ Iyi à koo à jilɔ̀, ɲoi ama inaaboi Faraɔ̀ í so ndɛɛ í muu bei amai nɲu takɛ. ²² Ŋoi à kɔ̀a Moizi si bisii inɛi Ezibiti ɲau fei nɔ̀ í baa í je ilu gbugbã si ide ku fɔ̀ do si kuceɛ.

²³ Iyi Moizi í to adɔ̀ ciiji, ɲoi í dasi idɔ̀ nɲu koo cɔ̀ inɛi Izireli ɲa dimie ɲau. ²⁴ Ŋoi í ye inɛi Ezibiti gɔ̀ wa kpã inɛ akã ɲɲa iju, ɲoi í bɔ̀ inɛɛu ku faaba nɔ̀ í cã inɛi Ezibitiu í kpaa.

²⁵ Í tamaa bei inei n̄ju ŋa aa mà iyi Ilaaḍ í be n̄ju wai n̄ju ku na ku faaba ŋa, amma a kù mà. ²⁶ Iju kumáe ŋoi Moizi í ye in̄e Izireli minji gō ŋa iyi à waa ja. Ŋoi wa bi ku la ŋa, nō í ni, kpaasim ŋa, in̄e iyi ì je nyaanze akā ŋa, na mii í ce ì waa wahala n̄je beebe ŋa. ²⁷ Ŋoi in̄e iyi wa wahala kpaasīu í tale Moizi í ni, yooi í cēe in̄e ngbo i na í kiiti nwa. ²⁸ I bi i kpa amu mō bei ì kpa in̄e Ezibitiu anai? ²⁹ Iyi Moizi í gbō ideu ŋoi í sa í ne ilei Madiāa í koo wa je in̄e n̄joo be. Bei í so abo nō í bí ama in̄emākō minji.

³⁰ Si anyii adḍ ciiji ŋoi aḗo n̄ju gō amaleka gō í naa bi t̄e si gbaau kōkoi geetei Sinai. Amalekau í naai si ama wua tūtū gō iyi í ce bei wa jo. ³¹ Iyi Moizi í yōo ŋoi í biti. Nō í sekee sie í bō ku cōo, ŋoi í gbō ide ku fōi Aḍ Laf̄ē wa ni, ³² amui ñ je Ilaaḍ, Laf̄ēi Aburahamu do Izaaki do Zakōbu, balaē ŋa. Ŋoi Moizi í yaya do n̄jo, kù waa bi in̄yau ku cō má. ³³ Ŋoi Aḍ Laf̄ē í sḍō í ni, bō baataē be, domi in̄ya bii ì waa leekū be in̄ya kumái. ³⁴ Wee ñ ye wahalai in̄em ŋa iyi à wa ilei Ezibiti. Ñ gbō kukpata n̄ha, nō ñ kita wa n naa n faaba ŋa. To, n̄sei, naa wa, n beē Ezibiti.

³⁵ Moiziu, iyi in̄e Izireli ŋa à kōsi wo nō à nia, yooi í cēe in̄e ngbo woo kiiti, n̄jui Ilaaḍ í be ku je in̄e ngbo woo faaba n̄ha do sobii amaleka iyi í naa bi t̄e si ama wua. ³⁶ Moiziu n̄jui í nya in̄e Izireli ŋa hai ilei Ezibiti nō í ce nyinda ŋa do maamaake ŋa si ileu do si Tenku Nkpau do si gbaa zakai adḍ ciiji. ³⁷ Moizi takae í nyi í sḍ in̄e Izireli ŋau má í ni, Ilaaḍ á be si ŋe walii wa bei amu, iyi á je in̄e akā n̄je. ³⁸ Moizii í tako í wa bii in̄e Izireli ŋau à tōtō si gbaau. N̄jui í wa afei bala nwa ŋa do amaleka iyi í baa ide ku fō si geetei Sinaiu. Nō hai bi t̄ei í gba idei kuwee í na wa.

³⁹ Amma bala nwa ŋau a kù waa bi idee ku gbō. À kōsie à waa bi a nyi ikpa ilei Ezibiti ma. ⁴⁰ Ŋoi í jḍ à sḍ Arḍō à ni, ce nwa iwē iyi á cua nwa si kpāa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilei Ezibiti a kù mà mii iyi í coo. ⁴¹ Ŋoi à ce iwē gō iyi í jō ama ket̄e, nō in̄o ŋa í dḍ na icei awō n̄hau nō à ceaa kuwee. ⁴² Na n̄ju, Ilaaḍ í fá araē hai bi tu ŋa nō í jḍ à waa tōo inunu do cukpa do andaiya ŋa. Ide n̄jui à kō si tiai walii ŋau à ni, Ilaaḍ í ni, In̄e in̄e Izireli ŋa, kù je amui í cea dimii kuwee ikā ikā Adḍ ciiji si gbaa ih̄ ŋa.

⁴³ Amma iwē ŋa iyi in̄e taka n̄je ì ce ŋai ì cea kuwee ŋa. Ilei acōi iwē Mōlōkui ì ya maa so ŋa do andaiyai iwē Refāa. Na ŋoi í jḍ an jḍ a mu ŋe a neḍ ŋe hee ilei Babilōni.

⁴⁴ Nō Etieni í ni má, bala nwa ŋau à ne ilei acō si gbaau, n̄jui wa nyisi iyi Ilaaḍ í wee do aḗa. Moizi í cooi bei Ilaaḍ í nyisie í ni ku coou. ⁴⁵ Ilei acōu, bala nwa ŋa iyi à naa si anyii in̄e sinte ŋau, aḗa do Zozue woo cua ŋa à soo à neḍ wa ileu ih̄. Ilev̄ Ilaaḍi í lele dimi ŋa iyi à tako à wa si wo. Nō ilei acōu í wa ih̄ hee waatii ilaalu Davidi. ⁴⁶ Si bei Davidi í ba didḍi Ilaaḍ, n̄jui í jḍ í tōe ku jḍ n̄ju ku maa ile tengi bii tōkui Zakōbu ŋa aa ya guleaa*.

⁴⁷ Amma Salomōi í maa ileu.

⁴⁸ Amma Ilaaḍ kù ne saa. Ci ya wa si ile iyi amane ŋa à ma. Bebebei walii gō í tako í fō wo í ni,

⁴⁹ Ilaaḍ í ni, lelei í je kitāi bommam, Nō ile í je bi ku lesi isem.

Debei, dimii ile yoomai aa yōkō i maam ŋa.

Mà iwoi in̄ya í wa bii an ya n sīmi.

⁵⁰ Kù je amui ñ ce fei nd̄e?

⁵¹ Nō Etieni í ni má, in̄e in̄e ku gaabu ŋai, idō n̄je do itī n̄je fei í le. Ì ya maa kōsi Hundei Ilaaḍ ŋai waati kāma fei. In̄e mō ì waa ce bei bala n̄je ŋa à tako à ce wo. ⁵² Walii yooma ŋai bala n̄je ŋa a kù kpā iju. À kpa hee do in̄e ŋa iyi à fō kunaai In̄e Dee deeu, in̄e iyi in̄e taka n̄je ì zambae si n̄sei ì kpaa ŋau. ⁵³ In̄e iyi do saabui amaleka ŋau Ilaaḍ, í na ŋe woodae, i kù too si woodau ŋa.

* ^{7:46} ku maa ile, tengi bii tōkui Zakōbu ŋa aa ya guleaa À kōi si tia nwo gō ŋa à ni, ku maa ile, n̄ju iyi í je Ilaaḍ Laf̄ēi Zakōbu.

Etiēni í ku

⁵⁴Iyi inē ŋau à gbɔ ideu ŋɔi idɔ ŋa í kɔ̄ si Etiēni hee à waa ŋɔ amaawɔ ŋa ŋa. ⁵⁵Amma Etiēni í kɔ̄dɔ Hundei Ilaaɔ̄ nɔ́ í cɔ́ lele, ŋɔi í ye amboei Ilaaɔ̄ nɔ́ í ye Jesu mɔ́ wa leekí do ikpa awɔ nje. ⁵⁶Ŋɔi í ni, i gbɔ ŋa, n̄ ye lele í cɔ́ nɔ́ Amai Amane wa leekí do ikpa awɔ njei Ilaaɔ̄. ⁵⁷Amma à dī itī ŋa à bei à dɔ́ anu nla nla nɔ́ à sei ajɔ́ à koo à wo sie. ⁵⁸Ŋɔi à faa hai inɔ́ ilu à koo à nyɔ́ ku ba a taa kuta a kpaa. Ŋɔi inē ŋa iyi à tako à máa ideu à bɔ kumboo ŋa ŋa à jɔ́a awaasū gɔ́ be à ya kpoo Sɔ́lu. ⁵⁹Si bei à waa ta Etiēni kutau ŋɔi Etiēni í ce kutɔ́ í ni, Lafēe Jesu, gba hundem. ⁶⁰Ŋɔi í cuku í gule wa dɔ́ anu hee lele wa ni, Lafēe, maà mu ŋa do dulum nɔ́u ihē. Iyi í fɔ́ bɛɛbe í tã ŋɔi í ku.

8

¹Nɔ́ waatii kukpai Etiēniu Sɔ́lu mɔ́ í jesi.

Sɔ́lu í kpã inei igbei Jesu ŋa iju

Hai ajɔ́ ŋɔu bei à sinti ku kpã inei igbei Jesu ŋa iyi à wa Zeruzalemu iju. Bii kù je woo be ŋau baasi, woo dasi Jesu naane ŋau fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari. ²Nɔ́ inē gɔ́ ŋa iyi à mà bɛɛrei Ilaaɔ̄ à si Etiēni do kukpata.

³Amma Sɔ́lu í wasi inei igbei Jesu ŋa ku kpã iju. Í ya lɔ́ kpasē do kpasē ŋai ku maa mu inemakɔ́ do inaabo ŋa do gbugbã koo dasi ŋa piisɔ́.

Filipu wa sisi laabaau jiiida si ilei Samari

⁴Inē ŋa iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau jiidau bii fei. ⁵Filipu í bɔ́ ilu nlai Samari nɔ́ wa cea inei ilu be ŋa faajii inē iyi Ilaaɔ̄ í cicau. ⁶⁻⁷Nɔ́ í ce maamaake ŋa. Í lele inei inɔ́ko ŋa hai si inē nkpɔ́ nɔ́ à fita do anu ku dɔ́ nla nla, nɔ́ í jɔ́ wɛɛge nkpɔ́ do ilu kute akã ŋa à ba iri. Iyi inē ŋa à waa gbɔ waazoeu nɔ́ à ye maamaake ŋau, ŋɔi aŋa fei à teese à de itī jiiida. ⁸Nɔ́ inei ilu ŋau à wɛɛd inɔ́ didɔ́ nla nla.

⁹Wee mɔ́kɔ́ gɔ́ mɔ́ í wa si iluu be, à ya kpoo Simɔ́. Í ya maa ce dobu dobu í jɔ́ inei ilu ŋau fei à biti nɔ́ í ce arae inē nla. ¹⁰Hai ama keeke do inē ngbo fei à ya gbɔ idee ntɔ́ ntɔ́ nɔ́ à ya maa ni, inɛu ihēi í je inē iyi à ya kpe gbugbã nlai Ilaaɔ̄. ¹¹À ya maa gbɔ ideei domi hai kukpe dobu do bue ŋau í ya maa mu ŋa bitii. ¹²Amma iyi inē ŋau à dasi naane si laabaau jiiida iyi Filipu wa fɔ́ si gãmei bommai Ilaaɔ̄ do si gãmei Jesu Kirisiu, ŋɔi à dasi ŋa inyi hai inemakɔ́ do inaabo fei. ¹³Simɔ́ takae í dasi Jesu naane nɔ́ à dasie inyi. Í ya maa too Filipu bii fei nɔ́ í biti ntɔ́ ntɔ́ iyi í ye maamaake nla ŋa iyi wa ce.

¹⁴Woo be ŋau à gbɔ iyi inei Samari ŋau à gba idei Ilaaɔ̄. Ŋɔi à be si ŋa Piɛɛ do Zãa hai Zeruzalemu be. ¹⁵Iyi à to ŋɔi à ce ŋa kutɔ́ ku ba a ba Hundei Ilaaɔ̄. ¹⁶À ce bɛɛbei si na iyi í jɔ́ Hundei Ilaaɔ̄ kù kita si kãma ŋa wa titã, aŋa de à ce inyi ku dasi ŋai do irii Lafēe Jesu ŋu akã. ¹⁷Ŋɔi Piɛɛ do Zãa à le ŋa awɔ si iri, nɔ́ à ba Hundei Ilaaɔ̄.

¹⁸Iyi Simɔ́ í ye woo dasi Jesu naane ŋau à ba Hundei Ilaaɔ̄ waati iyi woo be ŋau à le ŋa awɔ si iriu, ŋɔi wa bi ku mu ŋa fia. ¹⁹Í ni a mua ŋu gbugbãu be ku ba inē iyi ŋu á lea awɔ si iri fei ku ba Hundei Ilaaɔ̄. ²⁰Amma Piɛɛ í sɔ́dɔ́ í ni, awɔ do fiafei aa ce nfe, domi ì tamaa bei aa yɔ́kɔ́ i ra amuai Ilaaɔ̄ do fiái. ²¹I kù ne kpãai ngɔ́gɔ́ ihē domi idɔ́e kù je dee dee si wajui Ilaaɔ̄. ²²Na ŋu, sinda idɔ́e hai si laalɔ́ ku cee, nɔ́ i tɔ́ Ilaaɔ̄ ku cee suurui lasabu laalɔ́ ku cee bii á ce. ²³N̄ wa n fɔ́ bɛɛbei si na iyi í jɔ́ n̄ ye daae í ro nɔ́ dulum í dīe.

²⁴Ŋɔi Simɔ́ í je ŋa í ni, inje taka nje i ceem kutɔ́ bi Lafēe ku ba ide ŋa iyi ì sɔ́m ŋau be kãmae ku maà bam.

²⁵Waati iyi à ce waazo à sisia inē ŋa yaasei idei Ilaaɔ̄ à tã ŋɔi à sinda à waa nyi Zeruzalemu. Iyi à waa ne, ŋɔi à wasi ku sisi laabaau jiidau si ilu nkpɔ́i Samari má.

Idei Filipu do akawe nlai Etiopi gɔ́

²⁶Ŋɔi amalekai Lafēe gɔ́ í ba Filipu ide ku fɔ́ í ni, dede i bɔ́ ikpa awɔ cangai kpãai inunu, too kpãa iyi í wa hai Zeruzalemu ku bɔ́ Gaza. Kpãa ŋui í bɔ́ ikpa gbabuau be. ²⁷Ŋɔi Filipu í dede í ne. Si kpãau, ŋɔi í ye inei Etiopi gɔ́. Inɛu akawe nla nlai. Ŋui í ya maa mu amanii inaabo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalemui Ilaaɔ̄ ku gulea, ²⁸ŋɔi í sinda wa

bə ikpa idee má. Wa buba si saretii ací wa cio tia iyi walii Ezai í kə. ²⁹ Ŋəi Hundei Ilaađ í sđ Filipu í ni ku bə kəkəi saretii. ³⁰ Ŋəi Filipu í sei í bə bi saretii, nə í gbə inei Etiopiu wa cio si tiai walii Ezaiu. Nə í beee í ni, ide iyi ò waa ciou be ò waa gbə bei wa fə mbe? ³¹ Ŋəi ineeu í jəaa í ni, beirei an ce n gbə bii kù je ine gəi í tuseem. Ŋəi í təw Filipu ku gū wa si saretii ku buba bi nju. Nə Filipu í gū. ³² Ide iyi məkəu wa cio si kukəi idei Ilaađ wee.

À koođe bei angudā iyi aa saka.

Bei ama angudā í ya maa koko waati iyi à waa bu ntoe,

Beebe məi nju mə kù la gele.

³³ À kayee nə à kə ku kiitie dee dee.

Si bei à kpa irii kuwəee, kù wa si ileu ihē má,

Yooi á fə idei inei anyie Ŋa má.

³⁴ Ŋəi akaweu í sđ Filipu í ni, ñ wa n təwe i sđm ine iyi waliu wa fāa. Nju takaei wa fāa araə de. Mā ine gəi wa fāa. ³⁵ Ŋəi Filipu í so ide í sinti do idei waliu í sisiaad laabaau jiidai Jesu. ³⁶ Si bei à waa ne si kpāau Ŋəi à to ido gə iyi í ne inyi. Ŋəi akaweu í ni, cə inyi ihē. To, mii á ganjim n ce inyi ku dasim má. [³⁷ Ŋəi Filipu í sđw í ni, bii ò dasi Jesu naane do idə fei aa yəkə í ce inyi ku dasie mēe. Nə akaweu í je í ni, ñ dasi naane iyi Jesu Kirisi Amai Ilaađi.] ³⁸ Ŋəi í ni a leekī saretii. Iyi à leekīe nə nju do Filipu à kita aŋa minji nja si inyi, nə Filipu í dasie inyi. ³⁹ Iyi à fita hai si inə inyi, Ŋəi Hundei Ađ Lafēe í neđ Filipu. Nə akaweu kù yəw má, amma í dasi kpāa wa ne do inə didə. ⁴⁰ Ŋəi Filipu í ba nju í wa ilu gə iyi à ya kpe Azətu, nə í ce waazoi laabaau jiiida be do ilu Ŋa iyi à wa si kpāau fei hee í tođ Sezaree.

9

Idə ku kpaasii Səlu

(Cə IWB 22:6-16; 26:12-18)

¹ Waati beebe Səlu í ya maa kpā ine Ŋa iyi à waa too kpāai Jesu ŋau iju nə wa bi ku kpa ŋa məm nii. Na Ŋəi í jə í bə bi woo wee nlai Ilaađu, ² í təwe ku cea nju tia Ŋa. Tia ŋai á koo ku na ine ngboi ile bi ku ce kutəwə Ŋa iyi à wa Damasi. Do saabui tia ŋai á bađ gbugbā iyi á koo ku muđ ine Ŋa iyi à waa too kpāai Jesu, bii ineməkəi wala bii inaaboi, ku ba ku yəkə ku dī Ŋa ku bađ Ŋa Zeruzalemu. Iyi í gba tia ŋau nə í dasi kpāa wa ne.

³ Si bei Səlu wa ne í maai Damasi, Ŋəi anu akā inya kuma gə í naa sie wa hai lele. ⁴ Ŋəi í cuku ile nə í gbə imui ine gə í ni, Səlu, Səlu, na mii í ce ò waa kpām iju. ⁵ Ŋəi Səlu í bee í ni, Lafēe, awəi yoo. Ŋəi Lafēe í jəaa í ni, amui Jesu iyi ò waa kpā ijuu. ⁶ Dede i bə inə iluu, bei aa sđe mii iyi aa ce. ⁷ Waati beebe ine Ŋa iyi à waa ne do Səluu à leekī à koko sđm sđm, à gbə ide ku fəu amma a kù ye ine kāma. ⁸ Ŋəi Səlu í dede hai ile í cī ijue amma kù ye ilu. Ŋəi à mu awəe à bəde Damasi. ⁹ Í fəeju zakai ajə mēeta, kù je kù mə.

¹⁰ Wee məkəi Jesu gə í wa Damasi be à ya kpoo Ananiasi. Ŋəi Lafēe Jesu í naa sie si kuye í kpoo í ni, Ananiasi. Nə í je í ni, Amu wee Lafēe. ¹¹ Ŋəi Lafēe í sđw í ni, dede i koo i mu kpāa iyi à ya kpe Kpāa Kutəu i bə idei Zudasi. Bii ò be bee məkə gə iyi à ya kpe Səlu inei Tarusiu. Wa ce kutəwə, ¹² nə í ce kuye í ye məkə gə iyi à ya kpe Ananiasi í lə wa nə í lesi nju awə ku ba nju ku ye ilu má. ¹³ Amma Ananiasi í ni, Lafēe, ine nkprəi í sđm laabaau məkəu be do laalə Ŋa iyi í cea inee Ŋa Zeruzalemu fei. ¹⁴ Nə à gbə iyi ine ngboi woo wee ŋai à naa gbugbā ku mu ine Ŋa iyi à waa ce kutəwə do irie ihē fei. ¹⁵ Amma Lafēe í sđw í ni, koo, domi ñ cica ineeu bei ku je woo ce icem ku fə laabaau irim bi dimi mmu Ŋa do bi ilaalu nja Ŋa do bi inei Izireli Ŋa. ¹⁶ An nə n nyisie bei nju mə á ye ijuukpā na irim.

¹⁷ Ŋəi Ananiasi í dede í koo. Iyi í to, Ŋəi í lesi Səlu awə í ni, Səlu kpaasim, Jesu Lafēe, nju iyi í naa sie si kpāau si waati iyi ò waa naa, nju í bem wa ku ba i ye ilu má nə i kđđ Hundei Ilaađ. ¹⁸ Be gbakā ngəgə í cuku wa hai si ijui Səlu í ye bei kpakai cēe, nə í ye ilu má. Ŋəi í dede nə à dasie inyi. ¹⁹ Si anyie Ŋəi í je sənda nə gbugbāe í baa má.

Səlu wa ce waazo Damasi

Nɔ Sɔlu í ce ajɔ minji Damasi be do ine ŋa iyi à waa too kpāai Jesu. ²⁰ Gbakā í bɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ ŋa wa waazo wa fɔ iyi Jesu Amai Ilaaɔi. ²¹ Ine ŋa iyi à waa gbɔ ideu fei à bitɔ à bee nje à waa ni, kù je mɔkɔu iyi í ya maa wahala ine ŋa iyi à waa ce kutɔɔ do irii Jesu Zeruzalemuu mbe ya. Kù je nŋui wa naa ihē wo ku na ku mu ine ŋa ku dī ŋa koo na ine ngboi woo weei Ilaaɔ ŋau?

²² Amma gbugbāi Sɔlu í ya maa kɔɔsii, nɔ Zuifu ŋa iyi à wa Damasiu a kù mà bei aa jɛaa waati iyi wa sɔ ŋa kam kam iyi Jesui í je ine iyi Ilaaɔ í cicau.

²³ Zakai ajɔ minji má ŋɔi Zuifu ŋau à waa busi nje a ba a kpa Sɔlu. ²⁴ Amma ine gɔ í koo í sisia Sɔlu ide iyi ine ŋau à dīu. Ine ŋau à ya maa degbe iluui hee do ande koofa ŋau fei dasā do idū ku ba a kpaa. ²⁵ Amma idū gɔ mɔcɔi Sɔlu ŋa à jɔ í lɔ inɔ kɔlɔ à bei à koo à kitae hai do antai bindii iluu.

Sɔlu í wa Zeruzalemu

²⁶ Ŋɔi Sɔlu í bɔ Zeruzalemu. Iyi í to be í bi ku tɔtɔɔ do ine ŋa iyi à waa too kpāai Jesuu, amma aŋa fei à waa ce njoɛ si na iyi í jɔ a kù mà mà ntɔ ntɔ wa too kpāai Jesui. ²⁷ Ŋɔi Baanabasi í bɔɔɛ bi woo be ŋau nɔ í sɔ ŋa bei Sɔlu í ye Lafēɛ si kpāa, do bei Lafēɛ í baa ide ku fɔ. Nɔ í sɔ ŋa bei Sɔlu í ce waazo Damasi do irii Jesu do wɔkɔ. ²⁸ Hai waati beɛbei Sɔlu wa dabii si ilui Zeruzalemu do woo be ŋau wa waazo do irii Lafēɛ Jesu do wɔkɔ. ²⁹ Nɔ í ce kakɔɔ do Zuifu ŋa iyi à waa fɔ Gerekiu, amma aŋa mɔ à waa de kpāa bei aa ce a kpaa. ³⁰ Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane ŋau à gbɔ, ŋɔi à bɔɔɛ Sezaree nɔ à jɔ í ne Tarusi.

³¹ Inei igbei Jesu ŋa iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei à wɛɛɔ laakai ku sū, à waa jirima Ilaaɔ, à mua nje gbugbā nɔ akpɔ ŋa í kɔɔsi wa koo do sobii Hundei Ilaaɔ.

Iri ku bai Enee

³² Píɛɛ mɔ wa dabii bii fei. Nɔ í bɔ bi inei Jesu ŋa iyi à wa Lida. ³³ Bei í ye wɛɛɛɛ gɔ à ya kpoo Enee, kù dede hai bi ku sūɛ hai zakai adɔ mɛɛjɔ. ³⁴ Ŋɔi Píɛɛ í sɔɔ í ni, Enee dede, Jesu Kirisi í jɔ ì ba iri, ka sēɛɛ. Gbakā ŋɔi í dede. ³⁵ Ŋɔi ine ŋa iyi à wa Lidau fei do inei ilɛɛkoi Sarɔɔ ŋa à yɔɔ nɔ à dasi Lafēɛ Jesu naane.

Dɔɔkasi í ku nɔ í nyi wa si andunya má

³⁶ Wee si ilui Zopee inaabo woo dasi Jesu naane gɔ í wa be à ya kpoo Tabita. Nŋui à ya kpe Dɔɔkasi má do feei Gereki, waatɔ kabua. Í ne daa jiida nɔ í ya maa sobi ilu are ŋa. ³⁷ Ŋɔi ajɔ nŋu gɔ í na í ce bɔɔ í ku. Iyi à wɛ ikue ŋɔi à koo à jilɔɔ ile lele. ³⁸ Ine ŋa iyi à waa too kpāai Jesu iyi à wa Zopee à gbɔ iyi Píɛɛ í wa Lida kɔkɔi Zopee be. Ŋɔi à be sie ine minji à ni a koo a sɔɔ ku naa wa bi aŋa nsei nsei. ³⁹ Ŋɔi Píɛɛ í dede í too ŋa wa. Iyi í to be, ŋɔi à bɔɔɛ lelei ileu. Ŋɔi jaaɔ ŋa fei à naa à kaakoe à waa kpataɔ nɔ à waa nyisie ibɔ do jaaɛ ŋa iyi Dɔɔkasi í ce waati iyi í wɛɛ aŋaɔ ŋa. ⁴⁰ Ŋɔi Píɛɛ í nya aŋa fei hai ilaawa í bei í gule wa ce kutɔɔ. Í sinda si ikuu í ni, Tabita dede. Ŋɔi í cī ijue. Iyi í ye Píɛɛ nɔ í dede í buba. ⁴¹ Ŋɔi Píɛɛ í mu awɔɛ í dedeɛ. Nɔ í kpe jaaɔ ŋau do inei Jesu ŋa iyi à gbe í nyisi ŋa Dɔɔkasi iyi í jī má. ⁴² Ŋɔi laabaauu í fangaa si ilui Zopee fei, nɔ ine nkpɔ í dasi Lafēɛ Jesu naane. ⁴³ Nɔ Píɛɛ í ce ajɔ minji Zopee be bi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ.

10

Píɛɛ do Kɔɔnei

¹ Ine gɔ í wa Sezaree, à ya kpoo Kɔɔnei. Nŋui wa je ine ngboi wuai sooge gɔ ŋa iyi à ya kpe Inei Itali ŋa. ² Mɔkɔu wa too Ilaaɔ nɔ í ya maa jirimae ntɔ ntɔ, nŋu do nyaanze ŋa fei. Í ya maa ce kutɔɔ waati kāmā fei, í ya nɔ ku sobi ilu arei Zuifu ŋa ntɔ ntɔ. ³ Ŋɔi ajɔ akā zakai isɔ mɛɛta í ce kuyɛ. Í ye amalekai Ilaaɔ dee dee. Amalekau í lɔ sie wa, ŋɔi í kpoo í ni, Kɔɔnei. ⁴ Ŋɔi í cɔ amalekau í kāsie iju ŋɔi njo í muu nɔ í beɛɛ í ni, Lafēɛ, mii í ce. Ŋɔi amalekau í jɛaa í ni, Ilaaɔ í gbɔ kutɔɔɛ, nɔ kù gbeje yaase bei ì sobi ilu are ŋau. ⁵ Nsei, be ine gɔ ŋa Zopee a koo a kpe Simɔɔ iyi à ya kpe Píɛɛu wa. ⁶ Ine njooi, í wa kpasēi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ. Kpasēɛ í wa kɔkɔi tenku. ⁷ Iyi amalekau í baa ide ku fɔ í tā í ne, ŋɔi Kɔɔnei í kpe ine minji gɔ ŋa si inɔi woo ce icɛɛ ŋau. Nɔ si inɔi sooge ŋa iyi à ya

wa kəkəu í kpe ine akā gō má iyi í mà bēerei Ilaaḏ. ⁸ Ŋoi í sisi ŋa ide iyi í ce fei, í bei í be ŋa Zopee.

⁹ Iju kumáe zakai dasā à wa si kpāau nō à maai si iluu. Waati bēbe í ko Piē í gū antai ile sikifa wa ce kutā. ¹⁰ Ŋoi ari í na wa kpa, nō wa bi ku je. Waati iyi à waa tekea caka ŋoi í ce kuye. ¹¹ Í ye lelei Aḏ í cī nō acō nla gō iyi à waa mu gonta mēē wa kita wa ile. ¹² Inə bei dimii ŋa kute mēē fei í wa si do iyi wa cā ile do dimii yei fei. ¹³ Ŋoi Piē í gbō ide ku fō gō í ni, Piē dede, kpa í ŋō. ¹⁴ Amma Piē í jeaa í ni, jām, Lafē. Ajō kāma n kù ŋō ŋa iyi í je iwḏ hee mà je iyi í riisi. ¹⁵ Nō ide ku fōu í ni má, mii iyi Ilaaḏ í ni í má maḏ ti í kōsi. ¹⁶ Bēbe í ce hee ise gbēeta. Nō gbakā acōu í nyi lele.

¹⁷ Ŋoi Piē wa bee araē yoomai í je yaasei kuyeu. Waati bēbe ine ŋa iyi Kōnei í be ŋau à to Zopee be. Ŋoi à bee kpasēi Simō nō à nyisi ŋa. Waati iyi Piē í wasi ku lasabu si ideu ŋoi à to wa ande koofa be. ¹⁸ Ŋoi à kpe inei kpasē ŋau à bee ŋa mà ine njoo gō í wa be iyi à ya kpe Simō Piē. ¹⁹ Si bei Piē í wasi ku lasabu si idei kuyeu ŋoi Hundei Ilaaḏ í sḏo í ni, wee amanē mēeta gō ŋa à waa dedē. ²⁰ Dede i kita i koo i ba ŋa. Nō iṅeḏ ŋa i nē. Maḏ leekī leekī, domi amui ñ be ŋa wa. ²¹ Ŋoi Piē í kita í koo í ba ŋa í ni, ine iyi ì waa de ŋau amui ihē mē. Mii ì bi ŋa. ²² Nō à ni, Kōnei, ine ngboi sooge ŋau wa dedē. Ine dee dee, í ya maa jirima Ilaaḏ nō Zuifu ŋa fei à ya maa fō jiida ku je. Amalekai Ilaaḏ gō í sḏo í ni ku kpee bi tē ku ba ku gbō ide iyi aa sḏo. ²³ Idūu ŋoi Piē í dasi ine ŋau kpasē í ce ŋa yaae.

Iju kumáe í dasiḏ ŋa kpā, nō kpaasi woo dasi Jesu naanei Zopee gō ŋa à suu. ²⁴ Iju kumá mmue ŋoi à to Sezaree. Wee hee a maa to wa Kōnei í tḏḏ nyaanzee ŋa do kpaasi jiidae ŋa à waa degbe ŋa. ²⁵ Iyi Piē wa bi ku lō inō kpasēu ŋoi Kōnei í bō ku kōe í koo í sēbata si wajue. ²⁶ Amma Piē í dede í ni, dede, domi amu mō amanē bei awō. ²⁷ Ŋoi wa ba Kōnei ide ku fō hee í koo í lḏ inō ile, nō í ye ine nkpō í tḏḏ be. ²⁸ Nō í sḏ ŋa í ni, iṅe taka ŋe ì mà ŋa iyi woodai awa Zuifu ŋa í kō nwa ka tḏḏ do iṅe dimi mmu ŋa, wala ka bō kpasē ŋe. Amma Ilaaḏ í sḏm í ni kù sīa n kpe ine gō ilu riisi hee má je n kōsie. ²⁹ Ŋhui í jḏ iyi ì kpem ŋa n kù kō. Nsei, ñ bi í sḏm na mii í ce ì kpem wa ŋa.

³⁰ Ŋoi Kōnei í ni, í to ajō mēē wa ihē nnyi iyi zakai isō mēeta be ihēi ñ wa kpasēm ihē ñ wa n ce kutā. Ŋoi ine gō í naa bi tom, wa dasi ibōi jaae ku daana gō. ³¹ Nō í sḏm í ni, Kōnei, Ilaaḏ í gbō kutāe nō kù gbeje jiida ku ce do bei ì ya maa sobi ilu are ŋa. ³² Na ŋu, be ine gō ŋa Zopee a koo a kpe Simō Piē wa. Ine njooi wa je. Í wa kpasēi anà gō iyi à ya kpe Simō. Kpasēe í wa kəkōi tenku. ³³ Iyi amalekau í fō bēbe, ŋoi ñ be sie ine ŋau be wa gbakā, ñ nō ì je ì naa. Iyi be í sīa. Nsei awa fei à wa si wajui Ilaaḏ ihē à waa de itī si ide iyi Lafē í sḏe fei í sḏ wa.

Waazo iyi Piē í ce kpasēi Kōnei

³⁴ Ŋoi Piē í so ide í ni, ñ mà bēbe iyi Ilaaḏ kù waa cō ine kāma dimi mmu. ³⁵ Ine iyi í ya maa jirima Ilaaḏ fei nō wa ce iyi í sīa dee dee, Ilaaḏ í ya gba lafēi si dimi iyi í je fei. ³⁶ Ì mà laabaau jiida iyi Ilaaḏ í jḏ à waazoa inei Izireli ŋa à ni ine ŋa aa ba laakai ku sū do saabui Jesu Kirisi ŋu iyi í je Lafēi ine fei. ³⁷ Ì nō ì mà ŋa mii iyi í sinti si ilei Galilee í bei í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zāa í sisi idei inyi ku dasi iyi í ya maa ceu í tā. ³⁸ Ì mà bei Ilaaḏ í mua Jesu inei Nazaretu Hundee ŋa do bei í muaa gbugbā. Nō í dabii si ileu fei wa ce jiida nō í jḏ ine ŋa iyi à wa si awōi Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce bēbe si na iyi í jḏ Ilaaḏ í wee do ŋu. ³⁹ Awai à waa jea ine ŋa sēdai mii iyi í ce ilei Zuifu ŋa do ilui Zeruzalemu fei. Nō à kpakpae si jīi à kpa. ⁴⁰ Amma si ajō meetasia Ilaaḏ í jūu hai si bale nō í jḏ í tusea ine gō ŋa araē. ⁴¹ Kù nō kù je ine fei í yḏ bii kù je awa iyi à je sēda iyi Ilaaḏ í cica hai tako, awa iyi à je nō à mō do ŋu si anyii kujē hai si bale. ⁴² Nō í dasi wa ka maa waazoa ine ŋa, nō ka jea ine ŋa sēda iyi ŋui Ilaaḏ í cica ku kiiti ilu hunde do iku ŋa. ⁴³ Bēbe mōi walii ŋa fei à fō idee à ni ine iyi í dasie naane fei Ilaaḏ á kpa idei dulum ndii lafē na saabui irie.

Dimi mmu ŋau mō à ba Hundei Ilaaḏ

⁴⁴ Waati iyi Píe wa fə ide má, ŋɔi Hundei Ilaaɗ í naa si ine ŋa iyi à waa gbɔ ideu fei. ⁴⁵ Zuifu woo dasi Jesu naane ŋa iyi à si Píe beu, à bití do iyi Ilaaɗ í mua dimi mmu ŋa mɔ Hundee, ⁴⁶ domi à gbɔ ine ŋau à waa fə ide do fee ŋa iyi à kù waa gbɔ à waa sisið bei kulai Ilaaɗ í to. ⁴⁷ Ŋɔi Píe í ni, si bei ine ŋau ihě à ba Hundei Ilaaɗ bei awa mɔ, yooi á yə̀kɔ ku ganji ŋa a dasi ŋa inyi. ⁴⁸ Ŋɔi í ni a dasi ŋa inyi do irii Jesu Kirisi.

Ŋɔi Kɔɔnei ŋa à tɔɔe à ni ku buba bi aŋa be ku ce aɔɔ minji.

11

Píe í sisia inei igbei Jesu ŋa iyi à wa Zeruzalemu idei Kɔɔnei ŋa

¹ Woo be ŋa do kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa ilei Zudee à gbɔ iyi hai je Zuifu ŋa mɔ à gba idei Ilaaɗ. ² Ŋɔi Píe í baa Zeruzalemu nɔ Zuifu woo dasi Jesu naane ŋau à ye taalee, ³ à ni à lɔ kpasěi ine ŋa iyi a kù ce bango nɔ aŋaɔ ŋa à je. ⁴ Ŋɔi Píe í sisi nŋa ideu hai sintee bei í ce fei.

⁵ Í sɔ ŋa í ni, waati iyi n wa Zopee n wa n ce kutɔɔ aɔɔ nŋu gɔ, ŋɔi n ce kuye. N̄ ye aco nla gɔ iyi à waa mu gonta mɛɛɛ wa kita wa hai lelei Aɗ í naa í leekí kɔ̀kɔ̀m. ⁶ Iyi n wa n cɔɔ do laakai, ŋɔi si inɔe n ye inŋai sako ilu kute mɛɛ ŋa do inŋa ku cā ile ŋa do yei ŋa. ⁷ Ŋɔi n gbɔ ide ku fə gɔ í sɔm í ni, Píe dede, kpa i ŋɔ. ⁸ Amma n ni, jām Lafěe. Aɔɔ kāma inŋa iyi í je iwɔ hee má je iyi í riisi kù lɔ gelem. ⁹ Nɔ ide ku fəu í sɔm má hai lele í ni mii iyi Ilaaɗ í ni í má, n maà n kɔsi. ¹⁰ Bɛɛɛɛ bei í ce ise gbɛɛta í bei í nyi lele.

¹¹ Wee hai Sezaree à be sim amane mɛɛta gɔ ŋa wa. Be gbakā ine ŋau à to wa ande koofai kpasě bii n wau. ¹² Ŋɔi Hundei Ilaaɗ í ni n too ŋa n maà n leekí leekí. Nɔ kpaasi mɛɛfam ŋau ihě à sim Sezaree be nɔ à lɔ kpasěi Kɔɔnei aɔɔ. ¹³ Nɔ Kɔɔnei í sɔ wa bei nŋu í ye amaleka si kpasěi nŋu wa leekí nɔ í ni, be ine gɔ ŋa Zopee a koo a kpe Simɔɔ Píe wa. ¹⁴ Nŋui á sɔe bei awɔ do nyaanzee ŋa fei aa ce i bað faaba ŋa. ¹⁵ Ŋɔi n koo. Iyi n sinti ku waazo, ŋɔi Hundei Ilaaɗ í naa si ŋa wa bei í naa si awa mɔ tako wo. ¹⁶ Ŋɔi n ye gigii ide iyi Lafěe í fəu iyi í ni, Zāa í dasi ine ŋa inyi, amma Hundei Ilaaɗi an da nŋe si. ¹⁷ Bɛɛɛɛ mɔi Ilaaɗ í ce nŋa amua bei í mu nwa wo waati iyi à dasi Lafěe Jesu Kirisi naane. Na nŋu, beirei amu an ce n ganjið mii iyi Ilaaɗ í ce. ¹⁸ Iyi ine ŋau à gbɔ ideu, ŋɔi idɔ nŋa í tū, nɔ à saabu Ilaaɗ à waa ni, debei, Ilaaɗ í mua hee do dimi mmu ŋa mɔ kpāa a kpaasið idɔ nŋa a bað kuwɛɛ hai tā.

Igbei inei Jesu ŋa iyi í wa Antiɔsi

¹⁹ Wee woo dasi Jesu naane ŋa iyi à fangaa bii fei na ijuukpā iyi í naa si waati iyi à kpa Etieniu, gɔgɔ ŋa à sa à bɔ hee gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu. Gɔgɔ ŋa mɔ à bɔ ilei Fenisi, gɔgɔ ŋa mɔ à nɛ Antiɔsi. Zuifu ŋa aŋa akāi à ya maa waazoa laabaau jiidau. ²⁰ Do nŋu fei, ine gɔ ŋa hai si inɔ nŋa à naa hai Sipu do hai Sireni à bɔ Antiɔsi nɔ à waa sisia hai je Zuifu ŋa mɔ laabaau jiidai Jesu Lafěe. ²¹ Nɔ gbugbāi Aɗ Lafěe í wɛɛ nŋa, nɔ ine nkɔɔ í kpaasi idɔ í dasi Lafěe Jesu naane.

²² Iyi inei igbei Jesu ŋa iyi à wa Zeruzalemu à gbɔ ideu, ŋɔi à be Baanabasi Antiɔsi be. ²³ Iyi í to be í ye bei Ilaaɗ í cea ine ŋau didɔ nɔ inɔe í dɔ. Ŋɔi í mu nŋa gbugbā ku ba a leekí dim dim si Lafěe do idɔ nŋa fei. ²⁴ Baanabasiu ine nɛɛi iyi í dasi Jesu naane ntɔ ntɔ nɔ í kɔ̀dɔ Hundei Ilaaɗ. Nɔ akpɔi woo dasi Lafěe Jesu naane ŋau í nyi í kɔ̀ɔsi má.

²⁵ Si anyie ŋɔi í bɔ Səlu ku dede ikpa Tarusi. ²⁶ Iyi í yɔɔ ŋɔi í bɔɔɔ Antiɔsi. Adɔ akāi aŋa minjiu à ce be à ya tɔtɔɔ do inei igbei Jesu ŋa nɔ à ya kɔa ine nkɔɔ si cioi idei Ilaaɗ. Antiɔsi bei à tako à kpe ine ŋa iyi à waa too kpāai Jesuu inei Kirisi ŋa.

²⁷ Waati bɛɛɛɛ walii gɔ ŋa à bɔ Antiɔsi hai Zeruzalemu. ²⁸ Ine akā nŋa iyi à ya kpe Agabusi í dede í leekí nɔ í ce walii do sobii Hundei Ilaaɗ í ni ari nla nla á ce si andunya fei. Bɛɛɛɛ mɔi ariu í nɔ í ce si waatii Kolodu ilaalu nlai Romuu. ²⁹ Si bei ine ŋa iyi à waa too kpāai Jesuu à gbɔ bɛɛɛɛ ŋɔi à dasi idɔ aŋa a samba amua ŋa zaka bei ine fei í nɛ, ku ba ku sobi kpaasi nŋa ŋa iyi à wa ilei Zudee. ³⁰ Ŋɔi à ce bɛɛɛɛ, nɔ à jɔ Baanabasi do Səlu à kooð amua bi ine ngbo nŋa ŋau.

12

À kpa Zaaki nɔ à mu Piɛe mɔ à dasie piisɔɔ

¹ Waati beɛbe ilaalu Herodu í sinti ku kpã inɛi igbei Jesu gɔ ɲa iju. ² Í jò à kpa Zaaki igbãi Zãa do taakuba. ³ Ŋɔi í ye ideu í dɔa Zuifu ɲau si, nɔ í jò à mu Piɛe má. Wee waatii jingauí Pɛɛ hai nɛ lefeeí. ⁴ Iyi à mu Piɛe ɲɔi Herodu í jò à dasie piisɔɔ nɔ í jò sooge ɲa à waa degbeɛ, aɲa mɛɛ ikɔ mɛɛ. Herodu í bi ɲɲu ku ceaa kiiti si wajui zamaa bii jingauí Iku ku kuau í lɔ. ⁵ À waa mu Piɛe si ile piisɔɔ be, amma inɛi igbei Jesu ɲa à wasi ku ce kutɔɔ na irie do himma jiida jiida bi Ilaaɔ.

Amaleka gɔ í nya Piɛe hai ile piisɔɔ

⁶ Piɛe wa sɪ njoo si aninii sooge minji gɔ ɲa idũ iyi iju kumáɛ Herodu wa bi ku nyaa hai ile piisɔɔɔ ku bɔɔɛ si wajui zamaa. À dũu do sɛɛɛ minji nɔ sooge gɔ ɲa à waa degbe andɛi ile piisɔɔɔ be. ⁷ Ŋɔi gbakã amalekai Aɔ Lafɛɛ gɔ í naa si ile piisɔɔɔ, ɲɔi inya í má. Ŋɔi amalekau í cã Piɛe si cingɛɛ í jũu í ni, dede ɲya ɲya. Be gbakã ɲɔi sɛɛɛ ɲau í cuku hai si awɔɛ ɲa. ⁸ Ŋɔi amalekau í ni, dasi ibɔɛ do baataɛ. Ŋɔi Piɛe í ce beɛbe, ɲɔi amalekau í sɔɔ má í ni, bii dabiie nɔ i toom wa. ⁹ Ŋɔi Piɛe í fita hai ile piisɔɔɔ í tooɛ, amma kù mà iyi mii ɲau be fei amalekau wa cooi ntɔ ntɔ. Í tamaa bei ɲɲu wa laalaai. ¹⁰ À lɔ woo degbe piisɔɔ sinteu do minjisiau nɔ à tosi gamboi isɔu. Inɛ ɲɲu ikpa inɔ ilui wa cɔ. Ŋɔi í cɪ do araɛ nɔ à fita à mu kpãa à nɛ hee à lɔ kpãa kókò sinte, ɲɔi gbakã amalekau í nɛ í jò Piɛe.

¹¹ Ŋɔi Piɛe í yɔɔ bebei iyi kù je àlá. Nɔ í ni, ntɔ ntɔ Ilaaɔi í be sim amalekaɛ wa ku na ku nyam hai si awɔi Herodu, do laalo iyi Zuifu ɲau à bi a ceem fei.

¹² Iyi í ye yaasei ideu ɲɔi í bɔ kpasɛi Maari iyei Zãa Maaku. Wee í ko inɛ nkpɔ nkpɔi í tɔtɔɔ be à wasi ku ce kutɔɔ. ¹³ Iyi Piɛe í to be ɲɔi í cã gamboi andɛ koofau ɲɔi abo woo ce ice gɔ iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi. ¹⁴ Iyi í mà imui Piɛe ɲɔi inɔ didɔ kù jò kù cũu. Ŋɔi í sei í nyi ile í koo í sɔ inɛ ɲa í ni Piɛe í wa andɛ koofa. ¹⁵ Ŋɔi à sɔɔ à ni, ì waa sũmui. Amma í ni, ntɔ ntɔi. Ŋɔi à ni, á má je ayaei. ¹⁶ Wee Piɛe wa leekɪ be í wasi ku cã gambo. Iyi à naa à cũu nɔ à ba wee ɲɲui, ɲɔi í mu ɲa biti. ¹⁷ Nɔ í ni a coko do awɔ í bei wa sɔ ɲa bei Lafɛɛ í ce í nya ɲɲu wa hai ile piisɔɔɔ. Ŋɔi í ni a koo a sɔ Zakɔbu ideu do kpaasi ɲa iyi à gbe, í bei í fita í bɔ inya mmu má.

¹⁸ Iju kumáɛ daadaakɔ ideu í jò sooge ɲau à biti hee à bee nje à waa ni, ikpa iwoi Piɛe í bɔ. ¹⁹ Ŋɔi Herodu í ni a dɛdɛɛ. Ŋɔi à dɛdɛɛ amma a kù yɔɔ. Ŋɔi í bee woo degbe ɲau ide. Si bei a kù yɔkɔ a kù jɛaa, nɔ í ni a kpa ɲa. Ŋɔi Herodu í bei í dede hai ilei Zudee í koo í buba ikpa Sezaree ajɔ minji titã.

Ikui Herodu

²⁰ Wee idɔi Herodu í kɔɔ inɛi Tii ɲa do inɛi Sidɔɔ ɲa ntɔ ntɔ, ɲɔi inɛ ɲau à tɔtɔɔ nje nɔ à nya inɛ gɔ ɲa à be ɲa bi Herodu. Nɔ à ce Balatu akawei ilaaluu kpaasi à bei à bɔ bi Herodu a koo a tɔɔɛ suuru domi inɛi ile ɲɲa ɲa si ilei Herodui à ya bɔ ije ku dɛdɛ.

²¹ Ŋɔi Herodu í da ɲɲa ajɔ si bii á ye ɲa. Iyi ajɔu í to ɲɔi Herodu í dasi ibɔi ilaalue í bei í buba si antai kitãi bommaɛ í bei í so ide wa sɔ inɛ ɲau. ²² Ŋɔi inɛ ɲau à dɔ anu à saabue à waa ni, kù je baa amanɛi wa fɔ ideu, Ilaaɔi. ²³ Be gbakã amalekai Ilaaɔ í dasi Herodu bɔɔ í jò kokoo ɲa à ɲɔ araɛ í ku, si na iyi í jò ɲɲu amanɛ í gba amboei Ilaaɔ, kù kɔsi.

²⁴ Amma idei Ilaaɔ nje í fangaa wa kɔɔsi.

²⁵ Iyi Baanabasi do Sɔlu à ce mii iyi à dasi ɲa ku ceu Zeruzalemu be à tã ɲɔi à sinda à nyi Antiɔsi má. Iyi à waa nɛ à gbã Zãa Maaku í si ɲa.

13

À cica Baanabasi do Sɔlu à be ɲa

¹ Walii do woo kɔsi cio gɔ ɲa à wa si inɔi inɛi igbei Jesu ɲa Antiɔsi be. Iri ɲɲa wee. Baanabasi, do Simeɔ iyi í je amanɛ dũdũ, do Lusiu inɛi Sireni, do Manahenu, ɲɲu iyi à bíí do Herodu ilaaluu inya akã, do Sɔlu. ² Ajɔ ɲɲu si bei inɛ ɲau à waa tɔɔ Lafɛɛ do anu ku dɪ ajɔ, ɲɔi Hundeí Ilaaɔ í sɔ ɲa í ni, i cica Baanabasi do Sɔlu i nya ɲa ikã ɲa a ce ice iyi ñ

kpe ŋaò. ³ Iyi à ce anu ku dĩ do kutəəu à tã, ŋoi à lea Baanabasi do Səlu awə si iri, nò à jò ŋa à nɛ.

Baanabasi do Səlu à bə Sipu

⁴ Bɛɛbei Hundei Ilaađ í bɛ Baanabasi do Səlu fei. Nò à to ilu gə iyi à ya kpe Selesi. Hai bei à lə akoi inyi à bə gungum gə iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Iyi à to si ilui Sipu gə iyi à ya kpe Salamini ŋoi à wasi ku waazo ideɪ Ilaađ si ile ikā ikā bii Zuifu ŋa à ya ce kutətəə nŋa ŋau. Zāa Maaku mə í too ŋa ku sobi ŋa.

⁶ Nò à kua gungum nəu à bei à to Pafəsi. Pafəsi bei à yɛ Zuifu woo ce dobu dobu gə iyi í jɛ walii ilu ibo. Iriɛi Baajesu. ⁷ Í wɛɛ do Seejiu Pəlusi, ilu ilei Sipu ilu bisiu. Ilu ileu í ni a kpe Baanabasi do Səlu wa si na iyi í jò wa bi ku gbə ideɪ Ilaađ. ⁸ Amma woo ce dobu dobuu iyi à ya kpe Elimasi do feei Gereki wa bi ku ganji ŋa. Wa ce kookaai ku sinda ilu ileu hai si kpāai naane ku dasi si Jesu. ⁹ Nə Səlu iyi à ya nyi a kpe Pəlu mau í kōđ Hundei Ilaađ nò í kāsɪ woo ce dobu dobuu iju, ¹⁰ í ni, awə iyi ò jɛ ilu bisi laalə do woo taki inɛ, awə inɛi Seetam nii nò ò jɛ mbɛɛi mii iyi í jɛ dee dee fei. Hee waati yoomai aa leekīđ ide ntəi Ađ Lafɛɛu ku kpaasi do ibo má. ¹¹ To, nsei, Ilaađ á to siɛ awə, aa fɛɛju, i kaa yɛ ilu má si zakai ajə minjiu ihɛ. Bɛ gbakā í fɛɛju, nò í nɛ wa dabii wa dɛdɛ inɛ gə iyi á mu awə. ¹² Iyi ilu ileu í yɛ mii iyi í ceu ŋoi í dasi naane si na iyi í jò ideɪ Lafɛɛ Jesu í to siɛ ntə ntə.

Pəlu do Baanabasi à wa Antiəsi si ilei Pisidi

¹³ Si anyie ŋoi Pəlu do kpaasie ŋa à lə akoi inyi hai Pafəsi à nɛ nò à to Pɛɛzu si ilei Panfili. Amma Zāa Maaku í jò ŋa hai bɛ í sinda í nyi Zeruzalemu. ¹⁴ Hai Pɛɛzu bɛ Pəlu ŋu ŋa à məsi à bə Antiəsi si ilei Pisidi. Iyi ajoi kusimi í to ŋoi à bə ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutətəə à buba. ¹⁵ Nə inɛ gə í cio si tia iyi Moizi do walii ŋau à kə. Iyi í cio í tã, ŋoi inɛ ngboi igbe ŋau à bɛ si ŋa inɛ gə koo bee ŋa ku ni, inɛ kpaasi ŋa, bii ò nɛ ide iyi aa muađ inɛ ŋa gbugbā i fə ŋa.

¹⁶ Ŋoi Pəlu í dede í ni a coko do awə nò í ni, inɛ inɛi Izireli ŋa do inɛ dimi mmu ŋa iyi ò waa jirima Ilaađ, i de itī i gbə ŋa. ¹⁷ Ađ Lafɛɛ nwai í cica bala nwa ŋa nò í kōđsi kukpə nŋa waati iyi à waa je inɛ njoo si ilei Ezibiti. Si anyii nŋu, í nya ŋa hai ilei Ezibiti do gbugbāɛ, ¹⁸ nò í yəkəđ ŋa temua zakai adđ ciiji si gbaau. ¹⁹ Í kpa dimi ikā ikā mɛɛje si ilei Kanađ nò í so ile nŋau í na ŋa í jɛ tu ŋa. ²⁰ Iyi bɛ ŋa fei í cei zakai adđ cīw mɛɛ do ciitaa.

Si anyii nŋu, Ilaađ í jile nŋa woo kiiti ŋa hee í koo í tođ waatii Samueli waliiu. ²¹ Ŋoi à ni aŋa à bi laalu, nò Ilaađ í mu ŋa Səlu amai Kisi hai si dimii Benzamɛɛ nò í jɛ bommau zakai adđ ciiji. ²² Nə Ilaađ í nyaa bomma í sāsɪ Davidi. Davidiui í jɛaa sɛɛda í ni, ò yɛ Davidi amai Izai í jɛ dimii inɛ iyi ò bi, nŋui á ce idəəbim fei. ²³ Hai si dimii Davidii Jesu í fita, inɛ iyi Ilaađ í cica ku je woo faabai inɛi Izireli ŋa si bei í tako í ce nŋa kuwāɛu. ²⁴ Jesu ku bei ku naa, Zāa í cea inɛi Izireli ŋa fei waazo í ni a kpaasi idə nŋa nò a ce inyi ku dasi. ²⁵ Waati iyi icei Zāa í maai ku kpa iri í ni, kù je amui ò waa degbe ŋa, amma inɛ gə á naa si anyim iyi n kù to n bate n fū ikūi baataɛ.

²⁶ To, inɛ kpaasi ŋa, inɛ iyi ò jɛ dimii Aburahamu ŋa, do dimi mmu ŋa iyi ò waa jirima Ilaađ, inɛi à sambaa ideɪ faabau ihɛ wa. ²⁷ Wee inɛi Zeruzalemu ŋa do inɛ ngbo nŋa ŋa a kù mə yooi Jesu í jɛ dee dee, a kù nò a kù gbə yaasei ideɪ walii ŋa iyi à ya maa cio si ajoi kusimi feiu. Amma do nŋu fei à jò ideu í kōđ si waati iyi à yɛ taaleɪ Jesu. ²⁸ A kù yɛ siɛ ngəgə iyi á jò a kpaɛ, amma do nŋu fei à təw Pilati ku jò a kpaɛ. ²⁹ Ŋoi à ce mii iyi à kə na irieu fei. Si anyie nò à kitəɛ hai si jīi ku gaauu à dasi ikue si inə bale. ³⁰ Amma Ilaađ í jūu hai si bale, ³¹ nò si afei ajə nkpə nkpə í nyisi inɛ gə ŋa araɛ. Inɛ ŋau, aŋai à tooɛ wa wo hai ilei Galilee à naa Zeruzalemu. Aŋai à waa je sɛɛdai idee nsei bi inɛi Izireli ŋa. ³² Awa mə ideɪ kuwā iyi Ilaađ í cea bala nwa ŋau, nŋui à waa sō ŋɛ. ³³ Í jò kuwāu í kōđ si waati nwa. Awa təkə nŋa ŋa, awai à yɛ kukđi kuwāu waati iyi í jī Jesu hai si bale si bei à kəw si Tiai Iri Kukđ iri minjisia à ni, Ilaađ í ni, awəi ò jɛ amam, Hai nnyi ò jɛ Baaɛ.

³⁴ Ilaaḍ í fə wo í ni n̄ɲu á j̄uu hai bi iku ŋa ku ba ku maà na ku s̄ami. Bɛɛbei í fə waati iyi í ni,

An wee n̄ɲe dee dee bei n̄ wāḍ Davidi wo, kù n̄ kù n̄e sika.

³⁵ Na ŋɔi í ce Davidi í fə má í ni,

I kaa j̄ò arai Ine Kumáe ku s̄ami.

³⁶ Davidi takae í ce mii iyi Ilaaḍ í dasie í bei í ku, n̄ à suu kəkəi balae ŋa n̄ arae í s̄ami, mà irei. ³⁷ Amma Jesu ine n̄ɲu Ilaaḍ í j̄uu hai si bale kù s̄ami. ³⁸ Debei, īɲe kpaasim ŋa, i j̄ò i mà ŋa iyi na saabuei à waa sisi n̄ɲe iyi Ilaaḍ á kpa idei dulum du ŋe. ³⁹ Ine iyi í dasie naane fei, n̄ɲui á j̄ò laf̄ɛe ku je dee dee bi Ilaaḍ. Amma woodai Moizi kaa yəkə ku ce bɛɛbe. ⁴⁰ Na n̄ɲu, i ce laakai ŋa mii iyi walii ŋa à fəu ku maà ba ŋe, iyi à ni,

⁴¹ Īɲe woo yaako amu Ilaaḍ, i gbə idem ŋa.

Aa biti ŋa n̄ aa ce nfe ŋa,

Domi an ce mii gə si waati n̄ɲe iyi baa bii í je ine gə í na wa sisi n̄ɲe i kaa dasi naane ŋa.

⁴² Iyi Pəlu í fə bɛɛbe í t̄a ŋɔi n̄ɲu do Baanabasi à waa bi a fita hai ile bii à ya ce kutətəu be, ŋɔi ine ŋau à waa t̄ə ŋa a nyi wa má a naa a waazo si ide akāu si aɲɔi kus̄imi mmu iyi wa baa. ⁴³ Iyi ine ŋau à fita ŋɔi Zuifu nkpə do ine ŋa iyi à waa too kucei Zuifu ŋa n̄ à mà bɛɛrei Ilaaḍu à waa too ŋa. Ŋɔi Pəlu do Baanabasi à ba ŋa ide ku fə à mu n̄ɲa gbugbā ku ba a maa leek̄i dim dim si did̄i Ilaaḍ.

⁴⁴ Si aɲɔi kus̄imi mmu inei ilu ŋau fei à t̄ətəu a ba a gbə idei Laf̄ɛe. ⁴⁵ Iyi Zuifu ŋau à ye zamaau ŋɔi à dedeḍ igu ku ja à waa j̄ā ide iyi Pəlu wa fəu n̄ à waa buu. ⁴⁶ Amma Pəlu do Baanabasi à s̄ə ŋa do wəkə à ni, tilasii īɲe Zuifu ŋa a tako a s̄ə ŋe idei Ilaaḍ. Amma si na iyi í j̄ò ì waa kəsi ŋa n̄ i kù ka ara n̄ɲe si ine ŋa iyi à bi a ba kuwɛe hai t̄ā, na n̄ɲu, aa ka j̄ò ŋe n̄ ka bə bi dimi mmu ŋa, ⁴⁷ domi n̄ɲu bei Laf̄ɛe í dasi wa ku ce í ni,

N ce ŋei bei fitila bi dimi mmu ŋa

Ku ba i bəḍ idei faabau hee kəu andunyau ŋa.

⁴⁸ Iyi hai je Zuifu ŋau à gbə ideu, ŋɔi í d̄ə ŋa si, à waa saabu Aḍ Laf̄ɛe na ideu. N̄ ine ŋa iyi Aḍ Laf̄ɛe í jilə si a ba kuwɛe hai t̄āu fei à dasi naane.

⁴⁹ N̄ idei Laf̄ɛe í fangaa si ileu fei. ⁵⁰ Amma Zuifu ŋau à dede idəək̄i ilu irii ilu ŋau do inaabo ilu amani ŋa iyi à waa too kucei Zuifu ŋau. N̄ɲui í j̄ò à kpā Pəlu do Baanabasi iju à lele ŋa hai be. ⁵¹ Ŋɔi woo be ŋau à gbugbā si ŋa s̄āi baata ŋa ŋa à waa nyisid̄ iyi mii iyi á na ku ba ŋa í je idei iri n̄ɲa. Si anyie n̄ à n̄e Ikonimu. ⁵² Amma ine ŋa iyi à waa too kpāi Jesu Antiasiu ŋa à wɛeḍ inə did̄ n̄ à k̄ḍ HundeI Ilaaḍ.

14

Pəlu do Baanabasi à wa Ikonimu

¹ Ikonimu bei Pəlu do Baanabasi à lə ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutətəu n̄ à ce waazo hee ine nkpə í dasi naane, hai Zuifu ŋa hee do hai je Zuifu ŋa fei. ² Amma Zuifu ŋa iyi à kə ku dasi naaneu à dede idəək̄i dimi mmu ŋa ku ba a ce lasabu laalə si gāmei kpaasi woo dasi Jesu naane ŋau. ³ Do n̄ɲu fei, Pəlu do Baanabasi à kpe Ikonimu à waa waazoa ine ŋa do wəkə. Laf̄ɛe í mu n̄ɲa gbugbā à ya maa ceḍ maamaake ikā ikā ŋa. Maamaake ŋau wa nyisi iyi waazo n̄ɲa iyi à waa ce si idei did̄i n̄ɲuu ntəi. ⁴ Amma inei ilu ŋau à kp̄ minji. Ine gə ŋa à leek̄id̄ Zuifu ŋa, ine gə ŋa m̄ à leek̄id̄ woo be ŋau.

⁵ Ŋɔi Zuifu ŋa do hai je Zuifu ŋa do ine ngbo n̄ɲa ŋa à ce anu akā a wahala woo be ŋau a ta ŋa kuta a kpa ŋa. ⁶ Iyi Pəlu do Baanabasi à mà ideu gbakā, ŋɔi à sa à bə Lisiti do Dɛebu si ilei Likoni do si ilɛkoɛ ŋa. ⁷ N̄ à wasi laabaau jiidau ku waazo be.

Pəlu do Baanabasi à wa Lisiti

⁸ Məkə gə í wa Lisiti, isɛe ŋa fei í ku n̄ bɛɛbei à buu do, kù dede kù n̄e baa aɲ akā. ⁹ Si bei Pəlu wa ba ine ŋa ide ku fə məkəu wa gbə. Ŋɔi Pəlu í k̄ā sie iju n̄ í ye iyi naaneɛ á yəkə ku j̄ò ku ba iri. ¹⁰ Ŋɔi Pəlu í s̄ə do gbugbā í ni, dede i leek̄i si kutɛe. Ŋɔi məkəu í dede í fo í dinga wa n̄e. ¹¹ Iyi zamaau í ye mii iyi Pəlu í ce ŋɔi à d̄ə anu hee lele do fee n̄ɲa à ni, iwɛ nwa ŋau à kpəḍ amanɛ à naa si wa. ¹² Ŋɔi à waa kpe Baanabasi Susi, Pəlu m̄ Hɛɛmɛzi domi Pəlui í je woo waazo. ¹³ Wee ilei iwɛ iyi à ya kpe Susiu í wa hai do angulei

bi ku lɔi iluu wa. Ŋɔi ine ŋa à koo à de keɛe kombo ŋa wa nɔ à ce booda do kokoi jii ŋa à da nŋa si kɔɔ. Nɔ woo weei Susiu í naaɔ ŋa wa ande koofai iluu. Nŋu do ine ŋau fei à waa bi a cea woo be ŋau kuwee. ¹⁴ Amma iyi woo be minji ŋau à gbɔ ideu, à ga ibɔ nŋa ŋa à waa nyisiɔ iyi aŋa a kù jesi, nɔ à dɔ anu à sei à waa neɔ bi zamaau à waa ni, ¹⁵ na mii í ce ì waa ce beɛbe, iŋe kpaasi ŋa. Awa mɔ amanei bei iŋe taka nŋe. Laabaau jiidai à naa ku sɔ ŋe ku ba i jɔ iwɛ nfe nŋe ŋau nɔ i sinda si Ilaaɔ, nŋu iyi í je icui kuwee. Nŋui í ce lele do ilɛ do tenku do mii iyi í wa inɔ nŋa fei. ¹⁶ Tako wo í jɔ dimi fei wa too kpãa iyi í bi. ¹⁷ Amma do nŋu fei í nyisi wa iyi nŋu í wɛɛ domi wa ce nwa jiiida ŋa. Í jɔ ijí wa wɔ ku ba ka ba ije si iko si waatii ate ku ba ka ne inɔ didɔ.

¹⁸ Amma baa do iyi Pɔlu ŋa à fɔ beɛbe fei, bei à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

¹⁹ Ŋɔi Zuifu gɔ ŋa à naa hai Antiɔsi do hai Ikonimu à wa inyii itii ine ŋau nɔ à ta Pɔlu kuta ku ba a kpaɔ, ŋɔi à faa à bɔɔ alalai iluu domi à tamaa bei í kui. ²⁰ Amma ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu à naa à kaakoɛ, ŋɔi í dede í bɔ inɔ ilu. Iju kumaɛ ŋɔi nŋu do Baanabasi à dede à bɔ Dɛɛbu.

À nyi Antiɔsi si ilei Siri

²¹ Iyi Pɔlu do Baanabasi à to Dɛɛbu à waazo laabaau jiiida si iluu nɔ ine nkɔ í lɔsi kpãai Jesu ku too be. Si anyie nɔ à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiɔsi iyi í wa ilei Pisidi. ²² Nɔ à mua ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesuu gbugbã ku ba a leekí si naaneu dim dim. Nɔ à sɔ ŋa à ni, wahala nkɔ nkɔi aa ka ye ka bei ka lɔ si andunya titɔi Ilaaɔ. ²³ Ŋɔi à cicaa igbei inei Jesu ŋa fei ine ngbo ŋa. Si anyie nɔ à ce kutɔɔ do anu kudí à so ŋa à daa Lafɛɛ si awɔ, nŋu iyi à dasi naaneu.

²⁴ Si anyii nŋu nɔ à ne hai be à koo à lɔ ilei Pisidi à bɔ ilei Panfili, ²⁵ nɔ à to ilue gɔ iyi à ya kpe Pɛɛzu à ce waazo be à bei à bɔ Atali. ²⁶ Hai bei à lɔ akɔi inyí à nyi ikpa Antiɔsi si ilei Siri be. Ilu bei à tako à le nŋa awɔ si iri wo na ice iyi aa koo a ceu ku ba Ilaaɔ ku mu nŋa didɔɛ. Nɔ icɛui à ce à kpa irie wa be.

²⁷ Iyi à to Antiɔsi ŋɔi à tɔtɔ inei igbei Jesu ŋa nɔ à sisi nŋa mii iyi Ilaaɔ í cea aŋa fei do si bei í ceɔ kpãa hai je Zuifu ŋa mɔ à dasiɔ naane. ²⁸ Nɔ à kpe ilu be do ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu aɔ.

15

À ce kutɔtɔɔ Zeruzalemu

¹ Ŋɔi ine gɔ ŋa à naa Antiɔsi be. Ine ŋau à naai hai ilei Zudee, nɔ à waa sɔ kpaasi woo dasi Jesu naane ŋau à ni, i kaa ba faaba ŋa bii a kù dasi ŋe bango si bei woodai Moizi wa fɔ. ² Iyi Pɔlu do Baanabasi à gbɔ beɛbe ŋɔi à ba ŋa kakɔɔ ku ce jiiida jiiida si ideu. Ŋɔi woo dasi Jesu naane ŋau à cica Pɔlu do Baanabasi do ine gɔ ŋa hai ilui Antiɔsi be à be ŋa Zeruzalemu bi woo be ŋau do ine ngbo ŋau na irii ideu.

³ Pɔlu ŋa à dasi kpãa à waa ne nɔ inei igbei Jesu ŋau à koo à leekí nŋa. Ŋɔi à ce isɛɛne nŋa à koo à lɔ ilei Fenisi do ilei Samari nɔ à wasi ku sisia kpaasi woo dasi naane ŋau bei hai je Zuifu ŋa mɔ à sinda idɔ nŋa si Jesu. Ŋɔi laabaau ideu í jɔ inɔi aŋa fei í dɔ ntɔ ntɔ. ⁴ Iyi à to Zeruzalemu, ŋɔi inei igbei Jesu ŋau do woo be ŋau do ine ngbo ŋau à gba ŋa do inɔ didɔ. Ŋɔi Pɔlu do Baanabasi à sisi nŋa mii iyi Ilaaɔ í ce fei na icei aŋa. ⁵ Amma Farisi gɔ ŋa iyi à dasi Jesu naane à dede à ni, hai je Zuifu ŋa iyi à dasi Jesu naaneu fei, tilasii a dasi ŋa bango nɔ a sɔ ŋa a too woodai Moizi.

⁶ Ŋɔi woo be ŋau do ine ngbo ŋau à tɔtɔ a wɔa ideu. ⁷ Si bei à waa fa ideu ŋɔi Pɛɛ í dede í ni, iŋe kpaasim ŋa, ì mà ŋa iyi hai ku kpe Ilaaɔ í nyam hai si inɔ nŋe ku ba n koo n sisia hai je Zuifu ŋa mɔ laabaau jiidau ku ba aŋa mɔ a dasi naane. ⁸ Nɔ Ilaaɔ, nŋu iyi í mà idɔi ine fei, í mu nŋa Hundee bei í mua awa mɔ ku ba ku nyisi iyi nŋu í gba ŋa. ⁹ Kù ce nkãma iyi í je ikã si gãme nŋa do awa. Í jɔ idɔ nŋa í má na naane iyi à dasie bei í cea awa mɔ. ¹⁰ Debei, na mii í ce ì waa cã idɔi Ilaaɔ ŋa nsei, ì bi i kãa hai je Zuifu ŋa iyi à waa too kpãai Jesuu aso iyi bala nwa ŋa do awa taka nwa à mɔngɔ ku so. ¹¹ À mà iyi na didɔi Lafɛɛ Jesui awa à baɔ faaba, nɔ beɛbe mɔi baa do hai je Zuifu ŋau mɔ.

¹² Hwɔi ine ηau fei à coko à waa desi Pɔlu do Baanabasi itĩ waati iyi à waa sisi nηa yaasei maamaake ηa iyi Ilaaɔ́ í jò aηa à ce fei si wajui hai je Zuifu ηau. ¹³ Iyi à fɔ ide à tã hwɔi Zaaki mɔ́ í so ide í ni, iηe kpaasim ηa, i gbɔ iyi ò wa n fɔ. ¹⁴ Simɔ́ í sisi nηe bei Ilaaɔ́ í ce hai sinte í cicað ine gɔ ηa hai si inɔi dimi mmu ηau à kpe ηa ine ηa. ¹⁵ Nɔ ideu í je akã do ti walii ηau si bei kukɔi idei Ilaaɔ́ í ni,

¹⁶ Amu Ilaaɔ́, waati beɛbei an nyi wa,
Nɔ n teese ilei Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkúú,

Nɔ n maa má,

¹⁷ Ku ba ine ηa iyi a kù je inei kpasɛu fei a dede amu Aɔ́ Lafɛe.

Aηai à je ine ηa iyi à je titom hai si dimi mmu ηa.

¹⁸ Beɛbei amu Aɔ́ Lafɛe ò fɔ, amu iyi ò jò à mà mii ηau ihɛ hai ku kpe.

¹⁹ Nɔ Zaaki í ni má, na nηu, si kuyem, kù sĩa a sɔ́ hai je Zuifu ηa iyi à sinda idɔ nηa si Ilaaɔ́u wooda ku gaabu ηa. ²⁰ Amma ka ce nηa tia ka sɔ́ ηa a maà ya je ijei kuwee, nɔ a maà ya tɔtɔɔ sɛe do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ́ do mɔkɔ mmu gɔ, a maà ya ηɔ iηa jifa, nɔ a maà ya ηɔ kpaai iηa. ²¹ Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu ηa à ya ce kutɔtɔɔ si ajɔi kusĩmi fei nɔ a waazo idee.

À sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane ηau tia

²² Iyi Zaaki í fɔ beɛbe í tã hwɔi woo be ηau do ine ngbo ηau do inei igbe ηau fei à ye iyi í sĩa ku je aηa a cica ine gɔ ηa hai si inɔi aηa a be ηa Antiɔsi do Pɔlu do Baanabasi ajɔ. Hwɔi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, aηa iyi à ne beere si inɔi kpaasi woo dasi Jesu naane ηau. ²³ Hwɔi à ni a kooð tiau. Si tiau à ni,

Awa woo be ηa do ine ngbo ηau, awa woo dasi naane kpaasi nηe ηa, awai à samba nηe tiau ihɛ wa. Iηei à sambaa wa, iηe hai je Zuifu woo dasi naane ηa iyi ò wa Antiɔsi do Siri do Silisi. À waa ce ηe fɔ. ²⁴ À gbɔ iyi ine gɔ nwa ηa à naa bi tu ηe à fɔ inɔ nηe nɔ à sinda laakai nηe do ide nηa ηa. Amma awa si à dasi ηa ideu be wa. ²⁵ Na hwɔi í jò à busi nηe nɔ à yɔɔ iyi í sĩa ka cica ine gɔ ηa ka be si ηe wa. Aηai aa si Baanabasi do Pɔlu, baakɔ nwa ηau wa, ²⁶ aηa iyi a kù saalu kuwee nηa ngɔgɔ na irii Lafɛe nwa Jesu Kirisi. ²⁷ Zudu do Silasi aηai à je ine ηa iyi à cicau. À waa be ηa wai a na a sɔ́ ηe ide akãu geledò gele. ²⁸ Awa do Hundei Ilaaɔ́ í sĩa nwa si ka maà kã nηe aso gɔ bii kù je iyi ihɛ iyi í je asoi tilasi. ²⁹ Nηui í je, i maà ya je ijei kuwee ηa, nɔ i maà ya ηɔ kpaai ηa, i maà ya ηɔ iηa jifa ηa, nɔ i maà ya tɔtɔɔ sɛe do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ́ do mɔkɔ mmu gɔ ηa. Bii ò mu ara nηe si mii beɛbe ηau be ηa í sĩa. To, ka sukudɔ.

³⁰ Iyi à tɔɔ nηe sukudɔ à tã hwɔi ine ηau à dasi kpãa à ne Antiɔsi. Bei à koo à tɔtɔɔ inei igbei Jesu ηau fei à na ηa tiau. ³¹ Iyi à cio tiau í mu nηa gbugbã nɔ inɔ nηa í dɔ. ³² Zudu do Silasi ηa mɔ́ walii ηai, à mua kpaasi woo dasi naane ηau gbugbã nɔ à sobi ηa si ide nkɔ nkɔ. ³³ Iyi à ce ajɔ minji be kpaasi woo dasi naane ηau à tɔɔ ηa sukudɔ nɔ à ni a to bi ine ηa iyi à be ηa wa baani. [³⁴ Amma Silasi ine nηu í dasi idɔ nηu ku ce ajɔ minji be má.]

³⁵ Pɔlu do Baanabasi à gbe Antiɔsi be. Aηað ine nkɔ ηa ajɔ à waa kɔa ine ηa si cioi idei Lafɛe nɔ à ce waazoe.

Pɔlu do Baanabasi à kpɛ

³⁶ Iyi í ce ajɔ minji má hwɔi Pɔlu í sɔ́ Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi nwa ηau má si ilu ηa bii à tako à waazo idei Lafɛe fei wo nɔ ka ye bei ine ηau à weɛð si nsei. ³⁷ Hwɔi Baanabasi wa bi ku gbã Zãa Maaku aηað ηa. ³⁸ Amma Pɔlu í fɔ í mantee í ni kù sĩa aηa a gbã, nηu iyi kù sobi aηa wo si iceu amma í sinda í jò aηa wa hai Panfili. ³⁹ Hwɔi à ce kakɔ nɔ a kù gbɔ si nηe hee à na à kpɛ. Hwɔi Baanabasi í gbã Maaku à lɔ akɔi inyi à bɔ Sipu. ⁴⁰ Nɔ Pɔlu mɔ́ í cica Silasi, nɔ kpaasi woo dasi naane ηau à so ηa à daa Lafɛe si awɔ à bei à ne, ⁴¹ à koo à lɔ ilei Siri do Silisi à wasi inei igbei Jesu ηa ku mua gbugbã si naane ηa.

16

Timotee í too Pɔlu do Silasi

¹Ŋɔi Pɔlu do Silasi à to Dɛɛbu do Lisiti. Wee ine gɔ í wa be wa too kp̄ai Jesu. À ya kpoo Timotee. Iyee Zuifu woo dasi Jesu naane, amma baɛ Gerekii. ²Kpaasi woo dasi naane ŋa iyi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa fɔ jiida ku jɛɛ. ³Pɔlu í bi Timotee ku too ŋɔ nɔ í gbã í nɛɛ. Amma ku bei ku gbã ku nɛɛ í dasiɛ bangoi na Zuifu ŋa iyi à wa beu domi aŋa fei à mà iyi baɛ Gerekii. ⁴Nɔ à bɔ ilu do ilu ŋa à sɔ woo dasi Jesu naane ŋau mii ŋa iyi woo be ŋau do ine ngboi igbei Jesu ŋa iyi à wa Zeruzalemu à jile nɔ à ni a jirima ŋa. ⁵Ŋɔi woo dasi Jesu naane ŋau, naane ŋa í teese í kɔɔsi nɔ akpɔ ŋa mɔ í ya maa kɔɔsii ajɔ fei.

Pɔlu í ce kuyɛ Torasi

⁶Hundei Ilaaɔ í ganji Pɔlu ŋa a waazo ideɛ Ilaaɔ si ilei Azii, ŋɔi í jɔ à too do ikpa ilei Firizi do ti Galati. ⁷Iyi à to ilei Misi ŋɔi à waa bi a bɔ ilei Bitini, amma Hundei Jesu í kɔ ŋa. ⁸Ŋɔi í jɔ à too do ilei Misi à bɔ ilu iyi à ya kpe Torasi. ⁹Ŋɔi Pɔlu í ce kuyɛ idũ. Si kuyɛu í ye inei Masedɔni gɔ wa leekĩ nɔ wa tɔɔ ŋɔ ku naa Masedɔni ku na ku sobi aŋa. ¹⁰Si bei í ce kuyɛu ŋɔi gbakã à waa de kp̄a ku ba ka bɔ Masedɔni domi à mà iyi Ilaaɔ í bi kaa waazo ŋa laabaau jiida.

Lidi í dasi naane Filipi

¹¹Hai Torasi bei awa à lɔ akɔi inyi nɔ gbakã à bɔ gungũm gɔ iyi à ya kpe Samɔtasi. Iju kumae nɔ à bɔ Neapolisi. ¹²Hai be do kutei à nɛ à bɔ Filipi, ilu nɔ Masedɔni nɔ à ce ajɔ minji be. Wee inei Romu ŋa à nɛ iluu. ¹³Si ajɔi kusĩmiu ŋɔi à fita hai ilu be à bɔ itĩ ido gɔ, à bɔ ku cɔ mà tengi bii à ya ce kutɔɔ í wa be. Ŋɔi à koo à ye tengi bii ine ŋa à ya ce kutɔɔ nɔ à buba à ce faaji do inaabo gɔ ŋa iyi à tɔtɔ be. ¹⁴Abo gɔ í wa be à ya kpoo Lidi, inei Tiatiii, í ya ta acɔi fia nkpɔ nɔ í ya maa jirima Ilaaɔ. Iyi à waa ba ŋa ide ku fɔ nɔ wa de itĩ, nɔ Lafɛɛ í cĩ idɛ ku ba ku gbɔ ide iyi Pɔlu wa fɔ. ¹⁵Abou do inei kpasɛɛ ŋa fei à ce inyi ku dasi nɔ í tɔɔ wa í ni, bii ì mà iyi ñ dasi naane ntɔ ntɔ ŋa i naa wa i naa i ce baa ajɔ minji kpasɛm ŋa. Nɔ í mante wa hee à jé nɔ à koo kpasɛ be.

Inɔ piisɔɔi Filipi

¹⁶Ŋɔi ajɔ ŋɔ gɔ iyi awa à waa bɔ tengi bii à ya ce kutɔɔ, à ko ama inaabo woo ce ice gɔ iyi í nɛ inei inɔkɔ. Bii inei inɔkɔu í dede sie í ya maa fɔ ide iyi á na ku cei. Nɔ lafɛɛɛ ŋa à waa ba fia jiida na iriɛ. ¹⁷Ŋɔi í too awa do Pɔlu wa la hee lele wa ni, ine ŋau ihɛ woo ce icei Ilaaɔ ilu gbugbã ŋa. À naa ku nyisi ŋe kp̄ai faabai. ¹⁸Bɛɛbei í ya maa fɔ ajɔ fei, hee ideu í caa si Pɔlu nɔ í sinda í sɔ inei inɔkɔu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi ñ ni, fita. Be gbakã ŋɔi í fita sie. ¹⁹Iyi lafɛɛɛ ŋa à mà iyi aŋa a kaa ba sie fia má, ŋɔi à mu Pɔlu do Silasi à tale ŋa à bɔɔ ŋa bantuma bi woo kiiti ŋa. ²⁰À bɔɔ ŋa si wajui ine ngboi Romu ŋa à ni, ine ŋau ihɛ à waa beje ilu nwai. Zuifu ŋa, ²¹nɔ à wasi ku sisi ide gɔ ŋa iyi wooda nwa kù bi ka gbɔ hee ka tooɛ, awa iyi à je inei Romu ŋa. ²²Ŋɔi idɔi zamaau í kɔ si ŋa. Ŋɔi ine ngbo ŋau à bɔ ibɔi Pɔlu do Silasi do gbugbã nɔ à ni a cã ŋa do faataa. ²³Iyi à cã ŋa jiida jiida à tã ŋɔi à koo à cĩmbo ŋa ile piisɔɔ nɔ à sɔ woo degbe piisɔɔu ku degbe ŋa ku sã. ²⁴Iyi woo degbeu í gbɔ à sɔɔ bɛɛbe, ŋɔi í koo í dasi ŋa hee ilaawai ankãanyii piisɔɔu nɔ í da ŋa si gbɛɛgbɛekui jii.

²⁵Zakai idũ laja ŋɔi Pɔlu do Silasi à waa ce kutɔɔ nɔ à kɔ iri à waa saabuɔ Ilaaɔ. Nɔ inei piisɔɔ ŋa iyi à wa beu à waa de si ŋa itĩ. ²⁶Ŋɔi gbakã ile í yaya do gbugbã hee icui ile piisɔɔu í yaya. Ŋɔi gambo ŋau fei à cĩ nɔ sɛɛ ŋa iyi à dɔɔ inei piisɔɔ ŋau fei à fũ à cuku. ²⁷Ŋɔi gbakã woo degbeu í jĩ í ba gambo ŋau fei wa cĩ ŋɔi í tamaa bei inei piisɔɔ ŋau à sai. Ŋɔi í nya taakuba wa bi ku kpa araɛ. ²⁸Amma Pɔlu í la hee lele í ni, mà cɛa araɛ laalɔ kãma. Awa fei à wa ihɛ. ²⁹Ŋɔi woo degbeu í de fitila í sei í lɔ hee ilaawa bii Pɔlu do Silasi à wau nɔ í gule ŋa do kuyaya. ³⁰Ŋɔi í fitaɔ ŋa wa waduude í ni, i suuru ŋa, mii an ce n baɔ faaba. ³¹Ŋɔi à sɔɔ à ni, dasi Jesu Lafɛɛ naane aa ba faaba, awɔ do inei kpasɛɛ ŋa fei. ³²Ŋɔi à waazoaa ideɛ Lafɛɛ Jesu, ŋɔi do inei kpasɛɛ ŋau fei. ³³Ŋɔi idũu be woo degbeu í

gbã ŋa í koo í wie kumee ŋa ŋau. Nɔ ŋɔ do inee ŋa fei à ce inyi ku dasi gbakã. ³⁴ Ŋɔi í gbã Pɔlu do Silasi í bɔð ŋa lele bii ilee í wa nɔ í na ŋa ije à je. Ŋɔ do inee ŋa fei, inɔ ŋa í dɔ do bei à dasi Ilaaɔ naane.

³⁵ Iyi iju í má ŋɔi ine ngboi Romu ŋa à be polisi ŋa a koo a sɔ woo degbeu ku jè ine ŋau. ³⁶ Ŋɔi woo degbeu í sɔ Pɔlu ideu í ni, ine ngbo ŋa à ni n jè ŋe. Na ŋɔ, í fita i ne ŋe sɛe.

³⁷ Amma Pɔlu í sɔ polisi ŋau í ni, aawo. À cã wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa mɔ iyi à je inei Romu ŋa nɔ à cĩmbo wa si ile piisɔ. Nɔ nsei à bi a nya wa do asii? Kù je bebei à ya ce. Í gbe aŋa taka ŋhai a naa a nya wa. ³⁸ Ŋɔi polisi ŋau à koo à sɔ ine ngboi Romu ŋau. Iyi à gbɔ Pɔlu do Silasi inei Romu ŋai ŋɔi zigi ŋa í da ntɔ ntɔ. ³⁹ Ŋɔi à koo à tɔ ŋa suuru nɔ à nya ŋa hai ile piisɔɔu à bei à tɔ ŋa a fita hai inɔ iluu. ⁴⁰ Iyi Pɔlu do Silasi à fita hai ile piisɔɔu ŋɔi à bɔ kpasɛi Lidi. Iyi à koo à ye kpaasi woo dasi naane ŋau à mu ŋa gbugbã, à bei à ne.

17

Pɔlu do Silasi à bɔ Tesalonika

¹ Ŋɔi Pɔlu do Silasi à waa ne nɔ à lɔ ilu minji gɔ ŋa iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni nɔ à to Tesalonika bii Zuifu ŋa à ne ile bii à ya ce kutɔtɔ. ² Ŋɔi Pɔlu í bɔ ileu be si bei í ne dɔne. Nɔ aŋað ŋa à wũa tiai ideu Ilaaɔ aŋai kusĩmi meeta à mɔ. ³ Wa sɔ ŋa iyi kù ne bei á ce iyi ine iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpã. Á kù nɔ ku jĩ hai si bale má. Ŋɔi í sɔ ŋa í ni, Jesuu iyi ñ wa n sisi ŋe ideu ihɛ ŋɔi í je ine iyi Ilaaɔ í cicau be. ⁴ Ine ŋa iyi à de itĩ sieu ine gɔ ŋa à dasi ideu naane, nɔ à baa anu akã ku ce, ŋɔ do Silasi. Bebei hai je Zuifu nkɔ mɔ do inaabo ilu iri ŋau ilu iri ŋau à ce, aŋa iyi à mà beerei Ilaaɔ.

⁵ Amma Zuifu ŋau à dede igu ku ja nɔ à tɔtɔ ine nfe ŋa bereteke à jè hoya hoya í dede nɔ aŋa fei à sei à bɔ Pɔlu do Silasi ku dede kpasɛi Zasɔ ku ba a fitað ŋa wa si wajui zamaau. ⁶ Iyi à dede ŋa a kù ye ŋa, nɔ à mu Zasɔ do kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ŋa à fa ŋa à bɔð ŋa bi ine ngboi ilu ŋa. Nɔ à wasi ku la à waa ni, ine ŋa iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ihɛ, ⁷ nɔ wee Zasɔ í jè à sɔ kpasɛe. Aŋa fei à waa beje woodai ilaalu nlai Romu à waa ni ilaalu gɔ í wee má iyi à ya kpe Jesu. ⁸ Ŋɔi ideu í dede idai zamaau do ine ngboi ilu ŋau. ⁹ Ŋɔi à ni Zasɔ do kpaasi ŋau a sã fia si bei wooda í jile a bei a jè ŋa a ne. Iyi à sã fia nɔ à jè ŋa.

Pɔlu do Silasi à bɔ Beree

¹⁰ Iyi idũ í dũ gbakã ŋɔi kpaasi woo dasi naane ŋau à jè Pɔlu do Silasi à ne Beree. Iyi à to be ŋɔi à bɔ ile bii Zuifu ŋau à ya ce kutɔtɔ. ¹¹ Amma ine ŋa iyi à wa be ŋau à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu ŋa iyi à wa Tesalonika. À gba ideu Ilaaɔ do inɔ didɔ. Aŋa fei à ya maa cio kukɔui ku ba a mà bii í je mii iyi Pɔlu í ya maa sɔ ŋau ntɔi. ¹² Nɔ Zuifu nkɔ í dasi Jesu naane do inaabo Gereki gɔ ŋa iyi à je ilu iriu do inemakɔ nkɔ. ¹³ Amma Zuifu ŋa iyi à wa Tesalonika à gbɔ iyi Pɔlu wa waazo ideu Ilaaɔ Beree ŋɔi à koo à dede idai ine ŋa à fɔ inɔ ŋa. ¹⁴ Be gbakã ŋɔi kpaasi woo dasi naane ŋau à bɔð Pɔlu ikpa tenku ku ba ku ne hai be, amma Silasi do Timotee à gbe Beree be. ¹⁵ Ine ŋa iyi à koo à leekã Pɔlu à bɔðei hee Ateni. Ŋɔi Pɔlu í samba ŋa anu í ni a sɔ Silasi do Timotee a hãme ŋɔ do wa rya rya. Nɔ ine ŋau à sinda à ne Beree má.

Pɔlu í wa Ateni

¹⁶ Waati iyi Pɔlu wa degbe ŋa Ateni laakaɛ ci ya sũ domi iwɛ í kɔ si iluu. ¹⁷ Na ŋɔ, Zuifu ŋa do Gereki ŋa iyi à ya maa jirima Ilaaɔ, í ya ba ŋa faaji ku ce ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔ. Nɔ aŋa fei, ine ŋa iyi í ko si bantumai iluu aŋað ŋa mɔ à ya maa ce kakɔ má. ¹⁸ Si bei í ya maa ba ŋa kakɔ ku ce ŋɔi woo mà gɔ ŋa iyi à je inei Epikuri * do Sitosi † ŋa à bɔ bi tɛe à waa baa kakɔ ku ce. Ine gɔ ŋa à ni, woo ce ide nkɔ yoomai ihɛ. Nɔ ine gɔ ŋa mɔ, iyi à gbɔ wa fɔ ideu ikui Jesu do kujie má à ni, mà iwɛ mmu gɔ ŋai wa fã ya. ¹⁹ Ŋɔi à bɔðei iri kuta gɔ iyi à ya kpe Arepagu, tengi bii ine ngboi ilu ŋau à ya ce kutɔtɔ

* 17:18 inei Epikuri ŋa aŋa à ya ni, inɔ didɔi í re mii fei si kuweei amane. † 17:18 inei Sitosi ŋa aŋa à ya ni, ine ku jesi mii iyi á naa sie fei.

n̄a n̄o à ni, à bi ka gb̄o ide tit̄o iyi ì waa dabiid̄, ²⁰ domi ì waa sisi nwa ide tit̄o n̄o à bi ka mà yaasee. ²¹ Wee inei Ateni ŋa fei do ine njoo ŋa iyi à na à buba ilu be à ya so waati n̄a fei a maa f̄o walak̄o a gb̄od̄ baau i mii tit̄o.

²² Ŋoi P̄olu í dede í leek̄i Arepagu be í s̄o ŋa í ni, iŋe inei Ateni ŋa, ñ ye iyi ide i iw̄e ŋai wa mu ŋe nt̄o nt̄o. ²³ Waati iyi ñ wa n dabi i si in̄o ilu n̄e ñ ye mii nk̄p̄o iyi ì waa t̄o ŋa. Ñ ye bi kuwee ḡo à k̄o si à ni, tengi ih̄e ì ya t̄o ine iyi a k̄u mà. Nsei ine iyi iŋe ì waa t̄o iyi i k̄u mà ŋau be, ideei ñ wa n sisi n̄e. ²⁴ Ilaā, n̄u iyi í taka andunyau do mii iyi í wa si fei, n̄u iyi í je Laf̄e i lele do ile, kaa buba si ile iyi aman̄e ŋa à ma do aw̄o ŋa. ²⁵ Aw̄o aman̄e kaa ȳok̄o ku muua nk̄ama, domi k̄u ne bukaatai nḡoḡo. N̄u takaei wa mua aman̄e ŋa kumi do kuwee do mii fei. ²⁶ Hai si ine ak̄a iyi í tako í takaui dimi iyi wa te si andunyau ih̄e fei í fita. Hai takoi í jile waati n̄a do tengi bii aa maa wa. ²⁷ Ilaā í ce beebi ku ba a ce kookaai a maa dedee do kubabii n̄o si kudedeu aa ȳo. Amma nt̄o nt̄o Ilaā k̄u j̄o k̄ama nwa ḡo, ²⁸ domi na iriei à ne kuwee, n̄o n̄ui í j̄o ara nwa wa ne. Woo k̄o tia n̄e ḡo ŋa à ni, awa m̄o ama e ŋai. ²⁹ Debei, si na iyi í j̄o à je amai Ilaā ŋa, k̄u s̄ia ka maa ce lasabu ka ni Ilaā í ye bei iw̄e iyi aman̄e í lasabu í coo ku s̄ia do wura wala do iso f̄uf̄u wala do kuta. ³⁰ Ilaā í temuad̄ aman̄e ŋa wo si kumà hai mà n̄a, amma nsei wa s̄o ine ŋa tengi bii à wa fei a naa a kpaasi id̄o ŋa. ³¹ N̄o í jile aj̄o si bii ine iyi í cicau á kiitid̄ inei andunya ŋa fei n̄o kiitieu dee deei á je. N̄o í j̄u t̄a hai si bale ku ba ku nyisi ine fei iyi ine be á na ku cei.

³² Iyi à gb̄o P̄olu wa f̄o ide i kuj̄i iku ŋa hai si bale ŋoi ine ḡo ŋa à waa yaako e. Ine ḡo ŋa m̄o à ni, à bi faajii ideu be má aj̄o ḡo. ³³ Ŋoi P̄olu í ne í j̄o ŋa. ³⁴ Do n̄u fei, inem̄ok̄o ḡo ŋa à b̄o bi tee à dasi Jesu naane. Si in̄o ŋai Deni woo ce kiitii Arepagu ḡo í wa. Abo ḡo m̄o iyi à ya kpe Damarisi í dasi naane do ine ḡo ŋa má.

18

P̄olu í b̄o K̄orenti

¹ Si anyii n̄u, P̄olu í ne hai Ateni be í b̄o K̄orenti. ² Ŋoi í ko Zuifu ḡo be iyi à ya kpe Akilasi, iyi à buu ilei P̄ontu. K̄u kpe tit̄a iyi í naa hai ilei Itali, n̄u do aboe Pirisila, domi Kolodu ilaalu n̄ai Romu í na wooda í ni Zuifu fei ku fita hai Romu. Ŋoi P̄olu í b̄o ku c̄o ŋa. ³ N̄o í buba aŋad̄ ŋa à ce ice aj̄o domi í ya ce ilei ac̄o bei aŋa m̄o à ya ce. ⁴ Aj̄o kus̄imi fei í ya b̄o waazo ku ce ile bii Zuifu ŋa à ya ce kut̄ot̄o. N̄o í ya maa mu n̄a ide aŋa do Ger̄eki ŋau ku ba a dasi Jesu naane.

⁵ Waati iyi Silasi do Tim̄otee à to wa hai ilei Mased̄oni, P̄olu í ya maa ce icei waazoi waati k̄ama fei ku maa s̄o Zuifu ŋau iyi nt̄o nt̄o Jesu í je ine iyi Ilaā í cicau. ⁶ Amma à j̄aa n̄o à waa buu, ŋoi í gbugb̄a si ŋa irurui ib̄e n̄o í s̄o ŋa í ni, bii ì na ì ce nfe ŋa, í je ide i iri n̄e. K̄u je baam má. Hai nnyi an j̄o ŋe n koo n cea hai je Zuifu ŋa waazo. ⁷ Ŋoi í ne hai be í b̄o kpas̄e i Titee Zusitu, ine iyi í ya maa jirima Ilaādu. Ilee wee k̄ok̄o ile bii Zuifu ŋa à ya ce kut̄ot̄o ì wa. ⁸ Ŋoi Kirisipu ine ngboi igbeu í dasi Laf̄e e Jesu naane, n̄u do inei kpas̄e e ŋa fei. Inei K̄orenti nk̄p̄o í gb̄o waazoi P̄olu n̄o aŋa m̄o à dasi naane, n̄o à dasi ŋa inyi.

⁹ Ŋoi Āo Laf̄e e í s̄o P̄olu si kuye id̄u í ni, maà ce njo. Hanya i s̄o ŋa, maà coko, ¹⁰ domi ñ wee do aw̄o. Ine ḡo kaa ȳok̄o ku lesie aw̄o hee ku ce laal̄o. S̄o ŋa ideu domi ine nk̄p̄o í wa si iluu ih̄e iyi á je titom. ¹¹ P̄olu í buba ilu be ad̄o ak̄a do bubu n̄o wa k̄o ŋa si ide i Ilaā.

¹² Waati iyi Galīd̄o wa je ilaalu si ilei Ger̄esi, ŋoi Zuifu ŋau à ce anu ak̄a à t̄ot̄o à gb̄a P̄olu à b̄od̄e bi ku ce kiiti. ¹³ À ni, m̄ok̄ou ih̄e n̄jei wa lele ine ŋa ku ba a t̄o Ilaā si bei wooda nwa k̄u bi.

¹⁴ Iyi P̄olu wa bi ku f̄o ide, ŋoi Galīd̄o í s̄o ŋa í ni, bii í je ide i kurara walak̄o laal̄o ḡo í ce an nyi wa n naa n gb̄o ide n̄e. ¹⁵ Amma bii í je ide i kak̄o ŋai do ide i irii ine ŋa do woodai iŋe taka n̄jei, iŋe aa w̄ua ndu ŋe. N kaa n je woo kiitii ide dimi beebi. ¹⁶ Ŋoi í lele ŋa hai bi ku ce kiitii. ¹⁷ N̄o ine ŋau fei à mu S̄ositeni ine ngboi igbei Zuifu ŋau à l̄asi ku c̄aa tengii andei ile bi ku ce kiitii. Amma baai Galīd̄o k̄u wa si ideu.

P̄olu í nyi ikpa Antīosi

¹⁸ Pɔlu í kpe Kɔrenti má. Si anyie nɔ í tɔɔ kpaasi woo dasi naane ŋau sukdɔ nɔ í koo í wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyi í tako í cea Ilaaɔ kuwã do kugbasi wo. Nɔ í lɔ akɔi inyi do Pirisila do Akilasi ajɔ à ne ikpa ilei Siri. ¹⁹⁻²¹ Iyi à to Efɛezu ŋɔi Pɔlu í lɔ ile bii à ya ce kutɔtɔ nɔ í ba Zuifu ŋau faaji ku ce. Ŋɔi à tɔɔe ku ce ajɔ minji bi tu ŋa, amma kù waa je. Iyi wa ne ŋɔi í sɔ ŋa í ni, bii Ilaaɔ í bi an nyi wa má. Nɔ í jɔ Pirisila do Akilasi be í koo í lɔ akɔi inyi í ne hai Efɛezu.

²² Iyi í to Sezaree, ŋɔi í kita í bɔ Zeruzalemu í koo í ce inei igbei Jesu ŋa fɔɔ. Si anyie nɔ í bɔ Antiɔsi. ²³ Iyi í ce ajɔ minji be ŋɔi í nyi í dasi kpãa má í koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa mua ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu fei gbugbã.

Apolo í bɔ Efɛezu do Kɔrenti

²⁴ Zuifu gɔ iyi à ya kpe Apolo iyi à bi Alesandiri í bɔ Efɛezu. Ilu bisii nɔ í mà tiai idei Ilaaɔ sãa sãa. ²⁵ Wee í mà kpãai idei Lafɛe nɔ í ya ce waazoe do himma nɔ í sisi idei Jesu dee dee. Amma inyi ku dasii Zãa ŋɔi akãi í mà. ²⁶ Wa ce ŋɔi waazo do naane ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔ. Ŋɔi Pirisila do Akilasi à gbɔ waazie nɔ à kpoo ide ŋɔi à koo à teese à sisiaa yaasei idei Ilaaɔ dee dee. ²⁷ Si anyie, Apolo í dasi idɔ ŋɔi ku bɔ ilei Geresi. Nɔ kpaasi woo dasi naane ŋau à muaa gbugbã ku ba ku koo nɔ à cea ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu iyi à wa ilei Geresiu tia ku ba bii í to be a coo cenkã. Waati iyi í to be í sobi woo dasi Jesu naane ŋau jiida jiida na didɔi Ilaaɔ. ²⁸ Nɔ í kãmia Zuifu ŋau do wɔkɔ si bantuma ku ba a mà iyi aŋa à wa si kurarai nɔ í nyisi ŋa hai si tiai idei Ilaaɔ iyi Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cicau dim dim.

19

Pɔlu í bɔ Efɛezu

¹ Waati iyi Apolo í wa Kɔrenti Pɔlu í too kpãa iyi wa bɔ ikpa iri kuta ŋau nɔ í to Efɛezu. Ŋɔi í ba ine gɔ ŋa iyi à waa too kpãai Jesu be. ² Ŋɔi í bee ŋa í ni, i kù ba Hundei Ilaaɔ titã hai waati iyi ò dasi naane ŋa? Ŋɔi à jɛaa à ni, aawo. A kù gbɔ mà Hundei Ilaaɔ í wee mɔm. ³ Ŋɔi Pɔlu í bee ŋa má í ni, debei, inyi ku dasi yoomai à ce ŋɔi. Ŋɔi à jɛaa à ni, inyi ku dasii Zãai. ⁴ Ŋɔi Pɔlu í sɔ ŋa í ni, ine ŋa iyi à kpaasi idɔ, aŋai Zãa í dasi inyi. Nɔ í sɔ ine ŋa í ni a dasi Jesu naane, ŋɔi iyi á na ku naa si anyii ŋɔi. ⁵ Iyi à gbɔ idei Pɔlu ŋɔi à ce inyi ku dasi do irii Lafɛe Jesu. ⁶ Ŋɔi Pɔlu í le ŋa awɔ si iri nɔ Hundei Ilaaɔ í naa si ŋa ŋɔi à waa fɔ ide do fee mmu ŋa nɔ à ce walii. ⁷ Ine ŋau à to zakai aŋa maateeki.

⁸ Si anyii ŋɔi, Pɔlu í bɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔ wa waazo idei bommai Ilaaɔ do naane nɔ í ce beɛbe zakai cukpa mɛeta, nɔ aŋaɔ ŋa à wasi ku busi nje nɔ í wasi ku lele ŋa ku ba a dasi naane. ⁹ Amma ine gɔ ŋa à lele idɔ ŋa à kɔ ku dasi naane, nɔ à nyi à waa fɔ ide laalɔ má si kpãai idei Lafɛe si wajui zamaau. Na ŋɔi í jɔ Pɔlu í tekɛe hai bi tu ŋa, ŋɔi do ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu. Í ya maa kɔ ŋa si cio ajɔ fei si ile cioi Tianusi. ¹⁰ Beɛbe à ce adɔ minji hee ine ŋa iyi à wa ilei Azii fei, hai Zuifu ŋa do hai je Zuifu ŋa, à gbɔɔ idei Lafɛe Jesu.

Idei ama inemɔkɔi Seva ŋa

¹¹ Ilaaɔ í mua Pɔlu gbugbã ku ceɔ maamaake nla ŋa. ¹² Na ŋɔi í jɔ jaɛ iyi í lu araɛ fei, bii à so à lea bɔɔ ŋau si ara à ya ba irii. Ine ŋa mɔ iyi à ne inei inɔkɔ ŋa, bii à lu ŋaɔ, inei inɔkɔ ŋau à ya fitai. ¹³⁻¹⁴ Zuifu gɔ ŋa à ya maa dabii bii fei a maa nya inei inɔkɔi ine ŋa. Si inɔ ŋɔi gɔgɔ ŋa ŋa à dasi idɔ a kpe irii Lafɛe Jesu a nyaɔ inei inɔkɔi ine gɔ. Zuifu ine ngboi woo weei Ilaaɔ gɔ iyi à ya kpe Seva, ama inemɔkɔ mɛɛjee ŋai à waa bi a ce beɛbe. Ajɔ ŋɔi gɔ à sɔ inei inɔkɔi ine gɔ ŋa à ni, do irii Jesu iyi Pɔlu wa waazou, fita. ¹⁵ Amma inei inɔkɔi inɛɛɛ í ni, ò mà Jesu nɔ ò mà Pɔlu, amma yooi ŋɔi mɔ ò je. ¹⁶ Ŋɔi mɔkɔ iyi í ne inei inɔkɔi í fo í bata ŋa nɔ í kãmia ŋa í cã ŋa í mɛe ŋa ntɔ ntɔ hee aŋa fei à sa hai kpasɛe basĩ. ¹⁷ Ŋɔi inei Efɛezu ŋa hai Zuifu do Gereki ŋa fei à gbɔ ideu, nɔ njo í mu ŋa, nɔ irii Lafɛe Jesu í ne beɛɛe ntɔ ntɔ. ¹⁸ Ŋɔi woo dasi Jesu naane nkɔ í naa í tuuba si bantuma. À fɔ mii iyi aŋa à ya ce wo. ¹⁹ Ine ŋa iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo aŋa nkɔ nkɔi à naaɔ tia ŋa ŋa iyi à ya maa ceɔ dobu dobu wa à naa à joo si wajui

zamaa. Ine gɔ́ í ce dooai fiaí tía ŋau, nɔ́ à ba wee jiaɛ́ í to zakai kpekele dubu ciitaa*.
²⁰ Bɛɛbei gbugbãí Aḏ Lafɛɛ́ í jè ideí Jesu wa fangaa bii fei do gbugbã.

Ijai Efɛɛzu

²¹ Iyi ŋɔ́ ŋau í ce í tã, ŋɔ́i Pɔ́lu í dasi idɔ́ ŋɔ́ ku too do ilei Masedɔ́ni do si ilei Geresi ŋɔ́ ku bɔ́ Zeruzalemu. Í ni bii ŋɔ́ í to bɛ, tilasii ŋɔ́ ku bɔ́ Romu mɔ́. ²² Ŋɔ́i í bɛ Timɔ́tee do Erasitu, aŋa iyi à waa sobie si iceu, ikpa Masedɔ́ni, amma ŋɔ́ takaa í kpe keeke má ilei Azii bɛ.

²³ Waati bɛɛbe wahala nla gɔ́ í dede Efɛɛzu bɛ na kpãai ideí Jesu. ²⁴ Gbede woo cã iso fũfũ gɔ́ í wa bɛ à ya kpoo Demetiusi. Í ya ce mii gɔ́ ŋa iyi à jɔ́ ilei iwɛ́ ŋa Aritemi. † Nɔ́ woo ce ice dimi bɛɛbe ŋa fei à ya ba si amanii jiida. ²⁵ Ŋɔ́i í tɔ́tɔ́ woo ce icee ŋa do gbede mmue gɔ́ ŋa má í ni, i kù mà ŋa iyi si iceu ihɛ́ à waa ba si amani? ²⁶ Ine taka ŋɛ́ ì waa yɔ́ ŋa, ì nɔ́ ì waa gbɔ́ ŋa mii iyi Pɔ́lu wa ce. Wa ni kù je iwɛ́ ŋa iyi amane ŋa à ce do awɔ́ ŋɔ́i aa tɔ́. Nɔ́ í yɔ́kɔ́ í kãmia ine nkpɔ́ nkpɔ́, kù nɔ́ kù je baa Efɛɛzu ihɛ́ ŋɔ́ akã, do si ilu nkpɔ́i ilei Azii feii. ²⁷ Á na ku jè ice nwa ku ba iri sãmi. Si anyie á nyi ku jè a kaa saalu baa ilei iwɛ́ nwa Aritemi, nɔ́ bɛere nlae á na ku tã, iwɛ́ iyi inei Azii ŋa do inei andunya fei wa tɔ́.

²⁸ Iyi à gbɔ́ ideu ŋɔ́i idɔ́ ŋa í kɔ́, nɔ́ à wasi ku dɔ́ anu hee lele à waa ni, Aritemi nwa í la. ²⁹ Ŋɔ́i hoya hoya í dede si iluu fei nɔ́ do anu akã ine ŋa à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu ŋa à bɔ́d ŋa bii à ya ceiu. Ine ŋau inei Masedɔ́ni ŋai, aŋai à waa si Pɔ́lu si isɛɛɛu. Nɔ́ ine nkpɔ́ í sei í bɔ́ bɛ. ³⁰ Pɔ́lu wa bi ku bɔ́ bi zamaau amma kpaasi woo too kpãai Jesu ŋau à kɔ́. ³¹ Nɔ́ hee do akawei ile bɛ ŋa gɔ́gɔ́ ŋa iyi à je kpaasie ŋau aŋa mɔ́ à bɛ ama wa à ni a koo a tɔ́ɛ suuru ku maà naa ile bɛ. ³² Ile bei aŋa fei à waa dɔ́ anu à wasi ku fɔ́ ide ŋa ikã ikã. Ine nkpɔ́ ŋa kù mà na mii í ce à tɔ́tɔ́ bɛ mɔ́m. ³³ Ŋɔ́i Zuifu gɔ́ ŋa à sisia Alesandu yaasei ideu nɔ́ à tale sie wajui zamaau. Ŋɔ́i Alesandu í ni a coko do awɔ́ nɔ́ wa bi ku sɔ́ ŋa ideu do yaasee. ³⁴ Amma waati iyi à mà iyi ŋɔ́ mɔ́ Zuifui, aŋa fei à wasi ku dɔ́ anu hee zakai iso minji à waa ni, Aritemi nwa í la.

³⁵ Si anyie ŋɔ́i woo kɔ́ tiaí ilu ŋau í jè à coko nɔ́ í ni, ine inei Efɛɛzu ŋa, yooi kù mà iyi ilu nwai ilei Aritemi ilu bɛereu í wa, awai à nɔ́ à waa ceaa ice. Nɔ́ ì mà ŋa hai lelei mii iyi í jɔ́u í cuku wa. ³⁶ Ine gɔ́ kaa yɔ́kɔ́ ku jã ideu. Na ŋɔ́, i mu ara ŋɛ́ ŋa i maà ce ngɔ́gɔ́ do saasa. ³⁷ Ine ŋa iyi ì naad wa nsei ŋau ihɛ́ ŋa a kù ce ilei mii ndii ilei iwɛ́ nwa ŋa a kù nɔ́ a kù fɔ́ laalɛ. ³⁸ Na ŋɔ́, bii Demetiusi do gbede ŋa iyi à wa bi tɛɛ ŋau à nɛ ide gɔ́ do ine gɔ́i à jile ajɔ́ ŋa iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti ŋa, i jè ŋa a ce ide ŋa bɛ. ³⁹ Nɔ́ bii ì nɛ ide gɔ́ si antae má ŋa, aa yɔ́kɔ́ i wūaɛ bi ine ngboi woo ce kiiti ŋa. ⁴⁰ Aa yɔ́kɔ́ a ye taale nwa a ni awai à dede ija si idei nnyiu ihɛ́ domi kù nɛ yaase. Bei à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fɔ́ mɔ́m.

⁴¹ Iyi í fɔ́ bɛɛbe í tã ŋɔ́i í jè zamaau í fangaa.

20

Pɔ́lu í bɔ́ Masedɔ́ni do Geresi

¹ Iyi hoya hoyau í leekí ŋɔ́i Pɔ́lu í tɔ́tɔ́ ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu ŋau í mu ŋa gbugbã nɔ́ í tɔ́ ŋa sukudɔ́ í bei í ne ilei Masedɔ́ni. ² Í dabii si ileu fei í mua ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu ŋa gbugbã ntɔ́ ntɔ́, í bei í to ilei Geresi ³ í ce bɛ cukpa mɛeta. Waati iyi wa bi akɔ́i inyi ku lɔ́ ku bɔ́ ilei Siri ŋɔ́i í gbɔ́ iyi Zuifu ŋa à waa de ŋɔ́ ku kpa. Na ŋɔ́, í dasi idɔ́ ŋɔ́ ku too do ikpa Masedɔ́ni má. ⁴ Ine ŋa iyi à suu si isɛɛɛu wee, Sopatɛɛ amai Pirusi inei Beree, do Aritaaki do Sikundusi inei Tesalonika ŋa, do Gayusi inei Dɛebu, do Timɔ́tee do Tisiki do Torofimu, inei ilei Azii ŋa. ⁵ Aŋai à cua à koo à degbe wa Torasi. ⁶ Iyi awa taka nwa à je jingauí Pɛɛ hai nɛ lefeeu à tã à koo à lɔ́ akɔ́i inyi Filipi bɛ. Nɔ́ si isɛɛɛ nwau si ajɔ́ miusia à koo à ba ŋa Torasi nɔ́ à ce ajɔ́ mɛɛje bɛ.

Pɔ́lu í ce waazo Torasi

* ^{19:19} kpekele dubu ciita fiaí tía ŋau iyi à fãa à yɔ́kɔ́ ku to fia iyi aa sãa woo ce ice zakai adɔ́ cijed fɛewa si waati ŋa. † ^{19:24} iwɛ́ ŋa Aritemi iwɛ́ ihɛ́ inaaboi.

⁷ Ŋoi ajɔ sintei azuma aleu awa à tɔtɔw à waa je ijei Lafɛɛ, Ŋoi Pɔlu í wasi ku cea ine ŋau waazo. Bii iju í má Pɔlu á nɛ. Ŋoi í jɔ waazoeu í sɔ hee í to idũ laja. ⁸ Wee fitila í kpɔ lelei ile kukpeke bii à tɔtɔw. ⁹ Ŋoi awaasũ gɔ wa buba si ferenti be à ya kpoo Etiki. Si bei waazoi Pɔlu í sɔ Ŋoi í siiko hee í na í sɪ njoo nɔ í cuku wa ile hai lelei ile kukpeke meetasiau. Iyi à koo à dedee à ba wee í ku. ¹⁰ Ŋoi Pɔlu í kita wa nɔ í bate í soo í ni, i maà ce njo ŋa, hundee í wɛɛ. ¹¹ Iyi Pɔlu í gũ lelei ileu má í so pɛɛ í bububue nɔ aŋaɔ ŋa à je, nɔ í lɔsi ku waazo má hee iju í máu í bei í nɛ. ¹² Amma à bɔde Etiki iyi í nya í cuku wau kpasɛ baani nɔ inɔi aŋa fei í dɔ jiida jiida.

Hai Torasi Pɔlu í bɔ Miletu

¹³ Awa à koo à lɔ akɔi inyi à cua à bɔ Asosi. Tengi bei Pɔlu á na ku ba wa nɔ ka soo. Beɛbei í bi si na iyi í jɔ wa bi ku koo do ise. ¹⁴ Iyi í naa í ba wa Asosi, hai bei í lɔ akɔi inyi awaɔ ŋa à bɔ Mitileni. ¹⁵ Ŋoi à nɛ hai be nɔ iju kumáɛ à to gungum gɔ iyi à ya kpe Kio. Iju kumá mmue nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Samosi, Ŋoi ajɔ meetasiaɛ à to Miletu. ¹⁶ Wee Pɔlu í dasi idɔ ŋu ku maà leekɪ Efɛɛzu ku ba waati ku maà lɔ ŋu si ilei Azii. Wa ce kookaai fei ku ba ŋu ku to Zeruzalemu na jingau Pantikotu.

Pɔlu wa tɔw ine ngboi Efɛɛzu ŋau sukudɔ

¹⁷ Ŋoi hai Miletu Pɔlu í be ama Efɛɛzu í ni a kpe ine ngboi igbei inei Jesu ŋau wa a naa a ba ŋu be. ¹⁸ Iyi ine ŋau à to wa bi tɛɛ Ŋoi í sɔ ŋa í ni, iŋe taka nŋe ì mà ŋa bei ñ je kuwɛɛm waati iyi ñ wa si anini nŋe hai ajɔ sinte iyi ñ naa si ilei Azii. ¹⁹ Ñ ce icɛi Lafɛɛ Jesu do ara ku kaye do cikãaju ajɔ, ñ nɔ ñ ye wahala si na iyi í jɔ Zuifu ŋau à leekɪ si aŋa a kpam. ²⁰ Iŋe taka nŋe ì mà mii ŋa iyi á ce nŋe aranfãani, n kù singa nŋe kãmaɛ. Amma ñ sɔ ŋe ntɔ fei nɔ ñ kɔ ŋe si cio si bantuma do si kpasɛ nŋe ŋa. ²¹ Ñ sɔ Zuifu ŋa do hai je Zuifu ŋa a naa a kpaasi idɔ ŋa a sinda si Ilaaɔ a dasi Lafɛɛ nwa Jesu naane. ²² Nɔ wee beɛbei má, Hundei Ilaaɔ wa tilasiim n bɔ Zeruzalemu, nɔ n kù mà mii iyi á koo bam be. ²³ Amu de ñ mà si ilu fei Hundei Ilaaɔ wa sɔm iyi piisɔw ku ce do ijuukpã wa degbem. ²⁴ Amma kuwɛɛm kù je ngɔgɔ bi tom, n kù nɔ n kù wa saalue, amu de n ba n tambɔ icɛm iyi Jesu Lafɛɛ í dasim n ce. Iceu ŋui í je n sisi laabaau jiidai didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa.

²⁵ Iŋe iyi ñ dabii ñ wa n waazo ideɪ bommai Ilaaɔ si aninii nŋe fei, nsei ñ mà iyi i kaa yem má ŋa. ²⁶ Na Ŋoi í ce ñ wa n sɔ ŋe si bantuma hai nnyi, bii ine gɔ nŋe í na í ce nfe kù je ideɪ irim, ²⁷ domi ñ sisi nŋe ideɪ iyi Ilaaɔ í jile fei n kù singa nŋe gɔgɔɛ. ²⁸ I mu ara nŋe ku sɪa, nɔ i ya maa degbe ine ŋa iyi Hundei Ilaaɔ í da nŋe si awɔ fei, aŋa iyi à je igbei inei Lafɛɛ Jesu ŋa iyi ŋu takae í ya do nŋe. ²⁹ Ñ mà do anyim amane ŋa aa naa si anini nŋe bei iŋai sako í ya naa si angudã ŋa, a kaa nɔ a jɔ ŋe. ³⁰ Nɔ baa hai si inɔ nŋe ine gɔ ŋa aa kpaasi ntɔu ku ba ku je ibo nɔ aa wa inyii itfi woo dasi Jesu naane ŋau a jɛd mɔcɔ ŋa. ³¹ Na ŋu, i wɔ njoo ŋa. I ye gigi ŋa bei amu takam ñ ce adɔ meeta bi tu ŋe Efɛɛzu be wo nɔ ñ kɔ ŋe akã akã aleɔ daakɔ do cikãaju ŋa.

³² Nsei ñ so ŋe ñ wa n daa Ilaaɔ si awɔ nɔ ñ wa n da nŋe ideɪ didɔɛ si awɔ. Ŋui á yɔkɔ ku mu nŋe gbugbã nɔ ku mu nŋe tubu iyi í jileɪ ine ŋa iyi í cica a je tɛɛ fei. ³³ Waati iyi ñ wa bi tu ŋe, iŋe taka nŋe ì mà ŋa iyi n kù nɛ kɔdɛɛi isɔ fũfũi ine gɔ hee má je wura wala ibɔɛ. ³⁴ Ì nɔ ì mà ŋa iyi ñ ya n ce icɛi do awɔm n bei n ba bukaatai mii ŋa iyi ñ bi fei, amu do ine ŋa iyi à waa toom. ³⁵ N nyisi ŋe si mii fei iyi á sɪa i ce ice beɛbe ŋa i ya sobiɔ hai nɛ gbugbã ŋa nɔ i ye gigii ideɪ Jesu Lafɛɛ iyi í ni, woo ce amua í nɛ inɔ didɔ í re ine iyi wa gba amua.

³⁶ Iyi Pɔlu í fɔ beɛbe í tã Ŋoi í gule aŋaɔ ŋa fei nɔ à ce kutɔw. ³⁷ Ŋoi aŋa fei à kpata nɔ à yáa à tɔɛ sukudɔ do kubi ³⁸ à bei à suu hee bi akɔi inyi. Aŋa fei à wɛɛd inɔ ku fɔi si na iyi í jɔ í ni a kaa na a ye ŋu má.

21

Pɔlu í bɔ Zeruzalemu

¹ Iyi à tɔw ŋa sukudɔ Ŋoi awaɔ Pɔlu à koo à lɔ akɔi inyi à nɛ suusu à bɔ gungum gɔ iyi à ya kpe Kosi, iju kumáɛ nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Rodu. Hai be má nɔ à bɔ

Patara. ² Bei à ba akoi inyi iyi wa bə ikpa ilei Fenisi nɔ à lɔ à nɛ. ³ Ŋɔi à ye gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu, à daleɛ do ikpa awɔ canga nɔ à bə ikpa ilei Siri. Ŋɔi à to Tii bii akoi inyiyo á kita asoɛ. ⁴ Ilu bei à ye inɛ gɔ ŋa iyi à waa too kpāai Jesu nɔ à ce ajɔ mɛɛje bi tu ŋa bɛ. Ŋɔi Hundei Ilaaɔ́ í jɔ̀ à sɔ̀ Pɔ̀lu à ni ku maà bɔ̀ Zeruzalemu. ⁵ Amma iyi ajɔi kune nwa í to à nyi bi akɔu má. Aŋa fei do abo nŋa ŋa do ama nŋa ŋa à naa à leekí nwa hai iluu. Awa fei à gule itii tenkuu nɔ à ce kutɔɔ. ⁶ Iyi à tɔɔ nŋe sukudɔ̀ à tã awa à lɔ akoi inyiyo à nɛ, ŋɔi aŋa mɔ̀ à nɛ à nyi kpasɛ́ nŋa ŋa.

⁷ Hai Tii à dasi kpāa má nɔ à to Tolemasi. Bei à kita hai si akoi inyiyo nɔ à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa fɔɔ nɔ à sũ be idũ akã. ⁸ Iju kumáe nɔ à nɛ à bɔ Sezaree. Nɔ à koo à sɔ kpasɛ́i Filipu woo waazou, nŋu iyi wa je inɛ akã amane mɛɛje ŋa iyi à cica wo si ilui Zeruzalemuu. ⁹ Mɔ̀kɔ̀u í nɛ mudɛ́e mɛe gɔ ŋa iyi a kù mà mɔ̀kɔ̀, walii ŋai. ¹⁰ Iyi à ce ajɔ minji bɛ walii gɔ iyi à ya kpe Agabusi í naa bɛ hai ilei Zudee. ¹¹ Í naa bi tu wa nɔ í so santiikii Pɔ̀lu í dīd isɛɛ ŋa do awɔe ŋa nɔ í ni, ide iyi Hundei Ilaaɔ́ wa fɔ wee. Inɛ iyi í nɛ santiikiu ihɛ́ bɛ ihɛ́i Zuifu ŋa iyi à wa Zeruzalemu aa dũu nɔ a daa dimi mmu ŋa si awɔ. ¹² Iyi awa do inɛi Sezaree ŋa iyi à wa bɛ à gbɔ ideu, ŋɔi à wasi ku tɔɔ Pɔ̀lu ku maà bɔ̀ Zeruzalemu má. ¹³ Amma í ni, na mii í ce ì waa kpata bɛɛbɛ ŋa ì waa ganji wɔ̀kɔ̀m ŋa. Ñ tã sɔ̀lu n ku na irii icei Lafɛ́e Jesu Zeruzalemu bɛ, kù je ku dī nŋu akã. ¹⁴ Iyi à ye kù gbɔ ide nwa, à coko nɔ à ni, Aɔ́ Lafɛ́e ku ce idɔ̀ɔbiɛ.

¹⁵ Si anyii nŋu nɔ à dede à ce sɔ̀lu à waa bɔ̀ Zeruzalemu. ¹⁶ Ŋɔi si inɔi inɛ ŋa iyi à waa too kpāai Jesu ŋau, inɛ gɔ ŋa à dede hai Sezaree bɛ à si wa, nɔ à bɔ̀d wa hee kpasɛ́i Nasɔ̀o inɛi Sipu bii aa ka sɔu. Mɔ̀kɔ̀u í dasi Jesu naane í kpe.

Pɔ̀lu í bɔ̀ Zaaki ku cɔ̀

¹⁷ Iyi à to Zeruzalemu bɛ ŋɔi kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa à gba wa do inɔ didɔ̀. ¹⁸ Iju kumáe ŋɔi awaɔ̀ Pɔ̀lu ŋa à bɔ̀ bi Zaaki nɔ inɛ ngboi igbei Jesu ŋau fei à tɔ̀tɔ̀ bɛ. ¹⁹ Ŋɔi Pɔ̀lu í ce ŋa fɔɔ nɔ í sisi nŋa mii ŋa iyi Ilaaɔ́ í ce akã akã si gãmei hai je Zuifu ŋa na ice iyi nŋu í ce. ²⁰ Iyi à gbɔ ideɛ ŋɔi à saabu Ilaaɔ́. Ŋɔi à sɔ̀ Pɔ̀lu à ni, kpaasi nwa, ì gbɔ̀? Zuifu nkɔ̀ nkɔ̀i í dasi Jesu naane nɔ aŋa fei à waa too woodai Moizi do himma. ²¹ Amma inɛ ŋa à máe ide à ni ì waa sɔ̀ Zuifu ŋa iyi à wa bi dimi mmu ŋa a jɔ̀ woodai Moiziu do dedembai bala nwa ŋa, nɔ a maà ya dasi ama nŋa ŋa bango. ²² Debei, beirei aa ka ce. Kù nɛ sika kãma inɛ ŋa aa mà iyi ì to wa ilu ihɛ́. ²³ Na nŋu, ce iyi aa ka sɔ̀e. Amanɛ mɛe gɔ ŋa à wa ihɛ́ iyi à cea Ilaaɔ́ kuwã *. ²⁴ Kooɔ̀ ŋa nɔ inɛ fei i ce buki iyi á jɔ̀ ì má ŋa, nɔ i sã fiaí iri ku wa nŋa. Nŋui á jɔ̀ inɛ fei ku mà mii iyi à gbɔ̀ na irieu kù je ntɔ̀, amma aa ye iyi awɔ takae ì waa too woodai Moizi. ²⁵ Amma iyi í je ti dimi mmu woo dasi Jesu naane ŋa, awa à kɔ̀ tia à samba nŋa si na iyi í jɔ̀ à yɔ̀ iyi í sã ka jile nŋa wooda ka ni a maà ya je ijɛi kuwee nɔ a maà ya ŋɔ̀ kpaii ŋa nɔ a maà ya ŋɔ̀ ŋa jifa nɔ a maà ya tɔ̀tɔ̀ sɛe hai ce abɔ̀dɔ̀. ²⁶ Iju kumáe nɔ Pɔ̀lu í kooɔ̀ inɛ ŋau nɔ à ce buki iyi á jɔ̀ à má. Si anyie Pɔ̀lu í lɔ bantumai kpasɛ́i Ilaaɔ́ í koo í sɔ̀ woo weei Ilaaɔ́ ŋau ajɔ̀ iyi buki aŋa á kɔ̀, ajɔ̀ nŋu bei a cea aŋa kuwee akã akã.

À mu Pɔ̀lu kpasɛ́i Ilaaɔ́

²⁷ Iyi ajɔ̀ mɛɛjeu wa tã ŋɔi Zuifu ŋa iyi à naa hai ilei Azii à ye Pɔ̀lu kpasɛ́i Ilaaɔ́ bɛ. Ŋɔi à dede idɔ̀i zamaau fei nɔ à muu. ²⁸ À dɔ̀ anu à waa ni, inɛ inɛi Izireli ŋa, i faaba. Mɔ̀kɔ̀u ihɛ́ í ya maa bɔ̀ bii fei ku maa kɔ̀ inɛ fei si cio ku maa fɔ̀d taalei inɛi Izireli ŋa do woodai Moizi do kpasɛ́i Ilaaɔ́u ihɛ́. Wee í naaɔ̀ dimi mmu gɔ ŋa wa si kpasɛ́u ihɛ́ má, nɔ í dasi ile kumáu riisi. ²⁹ À fɔ̀ bɛɛbei si na iyi í jɔ̀ à tako à ye Torofimu inɛi Efɛɛzuu, nŋu do Pɔ̀lu si iluu, nɔ à tamaa bei Pɔ̀lu í naae wa kpasɛ́i Ilaaɔ́ bei. ³⁰ Nɔ inɛ ŋa à cã bii bii si iluu fei. Ŋɔi inɛ ŋa à sei à wasi ku naa hai bii fei, nɔ à mu Pɔ̀lu à faa à fitae wa hai bantumai kpasɛ́u. Bɛ gbakã à cĩmbo gambo ŋau. ³¹ Waati iyi à waa bi a kpaa ŋɔi inɛ ngboi igũi Romu í gbɔ̀ iyi hoya hoya í dede si ilui Zeruzalemu fei. ³² Ŋɔi gbakã í so sooge gɔ ŋa do inɛ ngboi

* 21:23 à cea Ilaaɔ́ kuwã Si waati nŋa, bii inɛ í cea Ilaaɔ́ kuwã, kù nɛ kpāai ku wa irie. Amma bii kuwãu í kɔ̀, waati nŋu á wa iriei, nɔ ku ce kuwee ŋa.

sooge gɔ ŋa má nɔ́ í sei í bɔ̀d ɔ̀a bi zamaau. Iyi zamaau í ye nɔ̀u do sooge ŋau, ɔ̀a à j̀d Pɔ̀lu ku cã. ³³ Ŋɔ̀i ine ngboi igũu í bɔ̀ bi Pɔ̀lu í muu nɔ́ í ni a dũu do sesee minji. Nɔ́ í bee ŋa í ni, yooi. Mii í ce. ³⁴ Amma si zamaau ine gɔ ŋa à waa la do ide akã, ine gɔ ŋa mɔ̀ do ide mmu hee í j̀d ine ngboi igũu kù yɔ̀kɔ̀ ku mà ntɔ̀i ideu na wakatau. Na ɔ̀a í ce í ni a bɔ̀d Pɔ̀lu bii kuwai sooge ŋa. ³⁵ Iyi à tòd Pɔ̀lu hai bii à ya gũ a lɔ̀d inɔ̀ ileu, ɔ̀a sooge ŋau à soo lele na kugaabui zamaau, ³⁶ domi ine ŋau fei à waa too ŋa à waa làd à waa ni, i kraa.

Pɔ̀lu wa kɔ̀d araɛ

³⁷ Si bei à waa bi a lɔ̀d Pɔ̀lu inɔ̀ ileu, ɔ̀a í bee ine ngboi igũu í ni, aa yɔ̀daam n fɔ̀ ide gɔ? Amma ine ngbou í beee í ni, asee ì waa gbɔ̀ Gereki mɔ̀m? ³⁸ Debei, i kù je inei Ezibiti iyi si ajɔ̀ gbeejiu ihẽ í bi ku keke ilaaluu nɔ́ í tɔ̀tɔ̀ woo kra ine ŋa aɔ̀a dubu mee í bɔ̀d ɔ̀a si gbabuau? ³⁹ Ŋɔ̀i Pɔ̀lu í jeaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amaalui si ilu gɔ iyi í nya iri. À bim ni Tarusi si ilei Silisi. Ñ wa n tɔ̀ɔ̀i, j̀d n ba ine ŋau ide ku fɔ̀. ⁴⁰ Nɔ̀ ine ngboi igũu í muua kraa. Ŋɔ̀i Pɔ̀lu wa leekí bi ku gũ ku lɔ̀d inɔ̀ ileu í ni zamaau ku koko do awɔ̀. Ŋɔ̀i aɔ̀a fei à koko cau. Nɔ̀ Pɔ̀lu wa sɔ̀ ŋa ide do feei Ebeɛ.

22

¹ Í ni, iɔ̀e kraasim ŋa do baam ŋa, i gbɔ̀ iyi ñ ne ku sɔ̀ ɔ̀e n kɔ̀d aram. ² Iyi à gbɔ̀ wa ba aɔ̀a ide ku fɔ̀ do feei Ebeɛ ɔ̀a à mu ara ɔ̀a sɛɛ í re baa bei à tako à mu ara ɔ̀a wo. Ŋɔ̀i Pɔ̀lu í sɔ̀ ŋa í ni, ³ amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilei Silisi, amma Zeruzalemu ihẽi à bíím. Gamalielií í kɔ̀m si cio, nɔ̀ui í kɔ̀m si woodai bala nwa ŋa sãa sãa, nɔ̀ ñ ne himma si icei Ilaaɔ̀ si bei iɔ̀e fei ì wɛɛ̀d nnyi ŋa. ⁴ Ñ kpã woo too kpãai Jesu ŋa iju jiida jiida hee ñ kra gɔgɔ ŋa. Ñ mu inemakɔ̀ ŋa do inaabo ŋa ñ dī ŋa ñ dasi ŋa piisɔ̀. ⁵ Woo wee nlai Ilaaɔ̀ do igbei ine ngbo ŋau fei aa yɔ̀kɔ̀ a je sɛɛdam. Hai si awɔ̀ ɔ̀a ñ gba tia iyi à kɔ̀a Zuifu kraasi ŋa iyi à wa Damasi. Nɔ̀ ñ bɔ̀ be ku ba n mu woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa beu n dī ŋa nɔ̀ n naaɔ̀ ŋa wa Zeruzalemu n j̀d a kpã ŋa iju.

Pɔ̀lu wa sɔ̀ ŋa bei nɔ̀u í kraasi ido

(Cɔ̀ IWB 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Ŋɔ̀i Pɔ̀lu í sɔ̀ ŋa má í ni, si bei ñ wa n koo ñ maai Damasi zakai dasãu, si kpãau gbakã ɔ̀a inya kumá nla gɔ́ í naa sim hai lele í biim piu. ⁷ Ŋɔ̀i ñ cuku ile nɔ̀ ñ gbɔ̀ ide ku fɔ̀ gɔ̀ wa kpem wa ni, Sɔ̀lu, Sɔ̀lu, na mii í ce ì waa kpãm iju. ⁸ Ŋɔ̀i ñ bee ñ ni, awɔ̀i yoo Lafɛɛ. Ŋɔ̀i í ni, amui Jesu inei Nazareti, amu iyi ì ya maa kpã ijuu. ⁹ Ine ŋa iyi à waa toom ŋau à ye inya kumáu amma a kù gbɔ̀ imui ine iyi wa bam ide ku fɔ̀. ¹⁰ Nɔ̀ ñ beee ñ ni, Lafɛɛ, beirei an ce. Ŋɔ̀i í ni, dede i bɔ̀ Damasi. Bei aa sɔ̀e mii iyi Ilaaɔ̀ í bi i ce fei. ¹¹ Kulai inya kumáu í j̀d ñ feɛju. Na nɔ̀u, kraasim ŋa à mu awɔ̀m nii à tòd Damasi.

¹² Wee makɔ̀ gɔ́ í wa be à ya kpoo Ananiasi, í mà beɛrei Ilaaɔ̀ nɔ̀ wa too woodai Moizi. Zuifu ŋa iyi à wa ilu be fei à waa je sɛɛda jiidaɛ. ¹³ Ŋɔ̀i í naa bi tom nɔ́ í ni, Sɔ̀lu kraasim, ye ilu. Tengi be gbakã ijum í cī nɔ̀ ñ yɔ̀. ¹⁴ Nɔ́ í ni má, Ilaaɔ̀ Lafɛɛi bala nwa ɔ̀a í cicae ku ba i mà idɔ̀bɛi nɔ̀ i ye Jesu Ine Dee deeu, nɔ̀ i gbɔ̀ idei gelee. ¹⁵ Awɔ̀i aa je sɛɛdaɛ i sɔ̀ ine fei mii iyi ì ye do iyi ì gbɔ̀. ¹⁶ Nsei, mà j̀d ku kpe má. Dede i kpe irii Aɔ̀ Lafɛɛ, i j̀d a dasieɔ̀ inyi ku ba i wɛ i má hai si dulum deɛ ŋa.

Pɔ̀lu wa sisi bei Lafɛɛ í be nɔ̀u bi dimi mmu ŋa

¹⁷ Pɔ̀lu í ni má, iyi ñ nyi Zeruzalemu ɔ̀a ajɔ̀ nɔ̀u gɔ̀ ñ wa n ce kutɔ̀d kpasɛi Ilaaɔ̀ nɔ̀ ñ ce kuye. ¹⁸ Si kuyem nɔ̀u ñ ye Lafɛɛ Jesu nɔ́ í sɔ̀m í ni n ce nya n fita hai Zeruzalemu domi ine ŋau a kaa gba ide iyi ñ wa n sisi na irii nɔ̀u. ¹⁹ Nɔ̀ ñ ni, Lafɛɛ, ngu ŋa à mà sãa sãa iyi ñ ya n bɔ̀ ile bii à ya ce kutɔ̀d ŋa n mu ine ŋa iyi à dasie naane n cã ŋa nɔ̀ n dasi ŋa piisɔ̀. ²⁰ Nɔ̀ à mà si ajɔ̀ iyi à kra Etieni woo je sɛɛdaɛ, amu takam ñ wa be ñ jesi a kraa. Amui ñ cɔ̀a ine ŋa iyi à kraa ŋau jīne nɔ̀u mɔ̀m. ²¹ Amma í sɔ̀m í ni n koo, domi hee jījī bi dimi mmu ɔ̀a nɔ̀u á bem.

Pɔ̀lu do ine ngboi igũu Romu

²² Ine ŋau à waa desi idei Pɔlu itĩ hee í fɔ ide ŋau be. Amma waati iyi à gbɔ í ni Ilaaɔ́ í be nɔu bi dimi mmu ŋa, ŋɔi aŋa fei à lɔsi ku dɔ́ anu à waa ni, i kpaá. Dimii lafɛ́e kù sĩa ku maa wee. ²³ Idɔ̀kɔ́ ŋa í jò à waa dɔ́ anu nɔ́ à bɔ́ ibɔ́ ŋa ŋa à nyɔ̀, nɔ́ à waa dede iruru lele. ²⁴ Ŋɔi ine ngboi igũi Romuu í ni a bɔ̀d Pɔlu inɔ́ ile nɔ́ a teaa kpɔ̀tɔ̀ ku ba ku fɔ́ ntɔ́. Í ni beɛbeɛ si na iyi í jò wa bi ku mà na mii í jò zamaau wa dɔ́ sie anu. ²⁵ Iyi à dĩ Pɔlu à waa bi a cãa ŋɔi í bee ine ngboi sooge ŋa iyi í wa beu í ni, ì ne kpãa i cã inei Romu titã i bei i ceaa kiiti? ²⁶ Iyi ine ngboi sooge ŋau í gbɔ́ ideu í koo í sɔ́ ine ngboi igũu í ni, beirei aa ce. Mɔ̀kɔ̀u inei Romui. ²⁷ Ŋɔi ine ngboi igũu í naa bi Pɔlu í beee í ni, awɔ̀u inei Romui? Nɔ́ Pɔlu í ni, oo. ²⁸ Ŋɔi ine ngboi igũu í ni, amu ò sã fiái jiida jiida ò bei ò jèd inei Romu. Ŋɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amu, beɛbeɛ à bím. ²⁹ Ŋɔi gbakã ine ŋa iyi à waa bi a cãau à jò, domi nɔ́ í mu baa ine ngboi igũu takae do iyi í gbɔ́ Pɔlu takae inei Romui nɔ́ wee nɔ́u í jò à dũu do sесе wo.

À bɔ̀d Pɔlu bi igbei woo kiiti ŋa

³⁰ Ine ngboi igũu í bi nɔ́u ku mà kam kam mii iyi í jò Zuifu ŋau à waa ye taalei Pɔlu. Na ŋɔi í jò iju kumáe í jò à fũu, nɔ́ í ni ine ngboi woo weei Ilaaɔ́ ŋa do igbei woo kiiti ŋau fei a tɔ̀tɔ̀ wa. Nɔ́ í bɔ̀d Pɔlu waju ŋa.

23

¹ Pɔlu í kãsi ine ŋa iyi à tɔ̀tɔ̀u iju nɔ́ í ni, iŋe kpaasim ŋa, idɔ̀m kaa ye taalem domi ò ce kuwɛem nii dee dee si wajui Ilaaɔ́ hee do nnyi fei. ² Ŋɔi Ananiasi woo wee nlau, í sɔ́ ine ŋa iyi à waa leekĩ bi Pɔluu í ni a cãa si gelee. ³ Nɔ́ Pɔlu í buu í ni, Ilaaɔ́i á cãe, awɔ́ idĩ fũfũ *! Ì buba ì waa kiitiim si woodai Moizi, nɔ́ ì kua wooda má ì ni a cãm. ⁴ Ŋɔi ine ŋa iyi à waa leekĩ kɔ̀kɔ̀u à ni, woo wee nlaɪ Ilaaɔ́i ò yɔ̀kɔ́ ò waa bu beɛbe? ⁵ Ŋɔi Pɔlu í ni, kpaasim ŋa, n kù mà mà woo wee nlaɪ. Ò mà iyi kukɔi idei Ilaaɔ́ í ni, i màa ya fɔ́ taalei ilu iri nɛe ŋa.

⁶ Pɔlu í mà si igbeu ine gɔ́ ŋa Sadusi ŋai, ine gɔ́ ŋa mɔ́ Farisi ŋai. Ŋɔi í fɔ́ ide hee lele si igbeu í ni, iŋe kpaasim ŋa, amuu Farisii, ine iyi Farisi ŋa à bí. Ì waa kiitiim ŋai si na iyi í jò ò dasi naane iyi iku ŋa aa na a jĩ hai si bale. ⁷ Iyi í fɔ́ beɛbe gbakã, ŋɔi Farisi ŋau do Sadusi ŋau à waa ce kakɔ̀ nɔ́ igbeu í kpɛ́ minji. ⁸ Sadusi ŋa à ya ni iku ŋa a kaa jĩ hai si bale, amaleka do hunde mmu gɔ́ ŋa mɔ́ a kù wee, amma Farisi ŋa à jesi iyi mii ŋau be fei í wee. ⁹ Nɔ́ wakata í dede si anini ŋa à waa jã do gbugbã, nɔ́ Farisi woo kɔ́ ine ŋa si wooda gɔ́ ŋa à ni, a kù ye taalei mɔ̀kɔ̀u. Yooi í mà mà amaleka gɔi walakɔ́ hunde mmu gɔi í sɔ̀ɔ́ ide.

¹⁰ Ŋɔi kakɔ̀u í la ntɔ́ ntɔ́ hee nɔ́u í mu ine ngboi igũu jiida a màa na a ga arai Pɔlu. Nɔ́ í ni sooge ŋau a koo a gbã Pɔlu wa a nyidɛ inɔ́ ileu.

¹¹ Idũ ajɔ́ nɔ́u Aɔ́ Lafɛ́e í naa í sɔ́ Pɔlu í ni, màa mɔ̀ngɔ́ munya. Si bei ò jɛem sɛɛda Zeruzalemu ihɛ́, beɛbe mɔi aa jɛem sɛɛda Romu má.

À waa de Pɔlu ku kpa

¹² Iju kumáe daadaakɔ́ ŋɔi Zuifu ŋau à ce anu akã nɔ́ à ceekpe à ni aŋa a kaa jɛ hee má jɛ a mɔ́ bii kù jɛ à kpa Pɔlu sisi. ¹³ Aŋa iyi à ce anu akãu à re baa aŋa ciiji. ¹⁴ Ŋɔi à koo à ba ine ngbo ŋa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ́ ŋau à sɔ́ ŋa à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tie ngɔ̀gɔ́ bii kù jɛ à ba à kpa Pɔlu sisi. ¹⁵ Na nɔ́u, à bi iŋe do igbei woo kiiti ŋau i koo i sɔ́ ine ngboi igũu ku naaɔ́ Pɔlu wa bi tu ŋe, nɔ́ ku jɔ́ bei ò waa bi i teese i cɔ́ yaasei ideu má ŋa. Awa aa ka ce sɔ̀lu ka kpaá hee ku maa to wa be.

¹⁶ Amma ama inemɔ̀kɔ́i wecĩi Pɔlu í gbɔ́ à waa fɔ́ idei zambau. Ŋɔi í koo í lɔ́ idei sooge ŋau nɔ́ í sɔ́ Pɔlu ideu. ¹⁷ Ŋɔi Pɔlu í kpe ine akãi ine ngboi sooge ŋau í sɔ̀ɔ́ í ni, bɔ̀d ama awaasũ ihɛ́ bi ine ngboi igũu domi í ne ide gɔ́ iyi á sɔ̀ɔ́. ¹⁸ Ŋɔi ine ngboi sooge ŋau í bɔ̀d awaasũu bi ine ngboi igũu, nɔ́ í sɔ̀ɔ́ í ni, Pɔlu inei piisɔ̀u í kpem nɔ́ í tɔ̀m n naaɔ́ awaasũu

* ^{23:3} awɔ́ idĩ fũfũ bi Zuifu ŋa arabui. Bi tu ŋa inɔ́ ilei à ya si ine ŋa nɔ́ à ya teese anyii ileui jiida. Amma inɔ́ ileu takae konkombii í ya maa nu. Bii à nia ine idĩ fũfũ í ye bei ilu muafitii à waa kpoo.

ihē wa bi titee, domi wa bi ku sōe ide gō. ¹⁹ Ŋoi ine ngboi igūu í mu awōi awaasūu í bōde kōkōle í beee í ni, ide mii ì waa bi i sōm. ²⁰ Ŋoi í ni, Zuifu ŋa à ce anu akā à tōe ala i bōd Pōlu bi igbei woo kiiti ŋau, nō ku jō bei à waa bi a teese a cō yaasei idee má. ²¹ Amma maà ti i gbō ide nŋau, domi à re baa aŋa ciiji ine ŋa iyi à waa siaa kpāa ku ba a muu. Nō aŋa fei à ceekpe à ni aŋa a kaa je a kaa mō bii kù je à kpa. Baa nsei à tã sōlu a coo. Awō akāi à waa degbe i jō ku naa wa. ²² Ŋoi ine ngboi igūu í ni, maà sō ine gō i ni ì sisiim ideu ihē má. Nō í jō awaasūu í ne.

À bōd Pōlu bi Felisi ilu ile

²³ Ŋoi ine ngboi igūu í kpe ine ngboi sooge minji gō ŋa í sō ŋa í ni, i tōtō sooge cō minji a bō Sezaree do masa kitaò fēewa do ilu kakaa ŋa aŋa cō minji i ce sōlu i dasi kpāa isō meesāi ale ŋa. ²⁴ Nō i dīa acī ŋa gaayi nō i so Pōlu i koode bi Felisi ilu ileu baani. ²⁵ Iyi í fō beee í tã ŋoi í kō tia má í ni, ²⁶ amu Kolodu Lisiasi, ñ wa n ce fō, awō Felisi ilu ile ilu beere nla nla. ²⁷ Mōkōu ihē wee ñ jō à naade wa bi tee. Zuifu ŋa à muui à waa bi a kpa. Iyi ñ mà iyi inei Romui ŋoi ñ koo do soogem ŋa nō ñ gbaa. ²⁸ Ñ bi n mà na mii í ce à waa ye taalee. Na nŋu, ñ bōde si wajui igbei woo kiiti ŋa. ²⁹ Hai bei ñ yō iyi à waa ye taalee na wooda ŋa amma kù ce ngōgō iyi í to a dasie piisō mōm hee ma je a kpa. ³⁰ Si anyie ñ gbō iyi Zuifu ŋau à ce anu akā ku ba aŋa a kpa, ŋoi gbakā ñ jō à naade wa bi tee. Nō ñ sō ine ŋa iyi à waa ye taalee a naa a fō ide ŋa si wajue.

³¹ Iyi í kō tiau í tã nō í soo í na sooge ŋau. Ŋoi sooge ŋau à ce bei í sō ŋau fei, à so Pōlu idūu à bōde hee Antipatisi. ³² Iju kumae ŋoi sooge ŋau à nyi bi ileu nō masa ŋau à waa bōd Pōlu bi Felisi ilu ileu. ³³ Iyi à to Sezaree gbakā ŋoi à naa tiau nō à nyisie Pōlu. ³⁴ Iyi í cio tiau í tã ŋoi í bee Pōlu hai bii í naa. Ŋoi Pōlu í ní hai ilei Silisii. ³⁵ Nō Felisi í ni, awōi aa sisiim idee bii woo ye taalee ŋau à to wa. Nō í ni a dasi Pōlu kpasēi amanlu Herodu.

24

Zuifu ŋa à má Pōlu ide

¹ Iyi í ce ajō miu ŋoi Ananiasi woo wee nlai Ilaaūu í bō Sezaree nŋu do ine ngbo gō ŋa do woo mà wooda gō iyi à ya kpe Tēetulu. Ŋoi à bō bi Felisi ilu ileu à koo à waa fō taalei Pōlu. ² Ŋoi à kpe Pōlu wa nō Tēetulu í lōsi ide ku fō wa yeò taalee wa ni, awō Felisi ilu beere nla, à ne laakai ku sū ntō ntō do baakae. Ilu ku ye jiidae í jō ì kpaasi mii nkpō na aranfāanii ile nwa. ³ À jesi mii iyi ì waa ce fei bii fei si waati kāma fei do saabu jiiida. ⁴ A kù bi ka kpa waatie amma à waa tōe i cō wa do iju jiiida nō i gbō ide keeke iyi à neu ihē. ⁵ À ye iyi mōkōu ihē ilu naanaui, nō í ne kōsi si aninii Zuifu ŋa si andunyau ihē fei. Nŋui í je ine ngboi kpāai Aō ku tō gō iyi à ya kpe inei Nazareti ŋa. ⁶ Í de kpāa mōm ku riisid kpasēi Ilaaūu. Nŋui í jō à muu. [À bi ka kiitie do wooda nwa. ⁷ Amma Lisiasi ine ngboi igūu í naa í gbaa hai si awō nwa do gbugbā. ⁸ Nō í ni woo ye taalee ŋau a naa bi tee.] Awō takae beee ide, aa yōkō i gbō ntōi ideu si bii í jō à waa ye taaleu.

⁹ Iyi Tēetulu í fō beee í tã nō Zuifu ŋa iyi à wa beu fei à ni ideu ntōi.

Pōlu í kōd arae si wajui Felisi

¹⁰ Ŋoi Felisi ilu ileu í tosi Pōlu awō í ni ku fō idee. Ŋoi Pōlu í ni, ñ mà iyi awōi ì je woo ce kiitii ileu ihē hai ku kpe. Na nŋu, an kōd aram do laakai ku sū. ¹¹ Bii ì bee aa sōe iyi kù re ajō maateji wa iyi ñ bō Zeruzalemu Ilaaūu ku gulea. ¹² Ine kāma kù yem bii ñ wa n ce kakō do ine gō titā hee má je n kōsi ŋa ija si kpasēi Ilaaūu walakō ile bii à ya ce kutōtō ŋa ŋa walakō si inō ilu ŋa. ¹³ Ide iyi à waa mām nōu be nsei, nkāma kù wee iyi wa nyisi iyi ntōi. ¹⁴ Amma ide akāi an jesi si wajue, ñ wa n tō Ilaaūu Lafēei bala nwa ŋa do kpāa iyi ine ihē ŋa à waa ni iboi. Do nŋu fei, ñ wa n jirima woodai Moizi ŋau do tiai walii ŋau fei. ¹⁵ Ñ dasi naane iyi Ilaaūu á jī amane jiiida ŋa do amane laalō ŋa hai si bale, bei aŋa mō à dasi naane. ¹⁶ Nŋui í jō amu mō ñ wa n hanya ajō fei ku ba idōm ku maà ye taalem si wajui Ilaaūu do si wajui ine ŋa.

¹⁷ Adɔ̄ nkpɔ̄ nkpɔ̄i í lɔ̄ n kù bɔ̄ Zeruzalɛmu. Si ajɔ̄ gbeejiu ihɛ̄i ò koo be ò bɔ̄ ku sobi inɛi ilem ŋa do fia nɔ̄ n cea Ilaaɔ̄ amua. ¹⁸ Si ŋɛ̄ui à bam kpasɛ̄i Ilaaɔ̄ be ò wa n ce bukii ara ku mám. Zamaa káma kù wa be, ija ku kòsi mɔ̄ kù wa be. ¹⁹ Amma Zuifui ilei Azii gɔ̄ ŋa à wa be. Á s̄ia aŋa taka ŋa a naa a je sɛɛda si wajue bii í je à ye sim taale gɔ̄. ²⁰ Walakɔ̄ jò inɛ ŋau ihɛ̄ a fɔ̄ taale iyi à ye sim si waati iyi à leek̄iim si wajui igbei woo kiiti ŋau. ²¹ A kù ye taalem si nkáma bii kù je si ide akáu ihɛ̄ iyi ò fɔ̄ hee lele ò ni iku ŋa aa na a j̄i hai si bale. Na ŋɔ̄i í jò à waa kiitim si wajue nnyi má.

²² Wee Felisi í mà yaasei kp̄ai woo dasi Jesu naane ŋa s̄aa s̄aa, ŋɔ̄i í s̄ɔ̄ Zuifu ŋau í ni, i jò Lisiasi inɛ ngboi iḡu ku to wa, ajɔ̄ ŋɛ̄ui an w̄ua ide ŋɛ̄u. ²³ Nɔ̄ í s̄ɔ̄ inɛ ngboi sooge ŋau í ni ku mu Pɔ̄lu tit̄a, amma ku jò ku ne arae keeke nɔ̄ kú ya jò kpaasie ŋa a ya naa a cɔ̄ nɔ̄ a máa gbɔ̄aa.

Pɔ̄lu í wa wajui Felisi do Dusila

²⁴ Iyi waati í lɔ̄ keeke ŋɔ̄i Felisi í naaò abo Zuifue gɔ̄ wa, à ya kpoo Dusila. Ŋɔ̄i í ni a koo a kpe Pɔ̄lu wa. Iyi í to wa nɔ̄ à waa desie it̄i si bei wa fɔ̄ idei naane ku dasi si Jesu Kirisi. ²⁵ Amma si bei Pɔ̄lu wa sisi ŋa idei dee dee ku je do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nɔ̄ í ni, aa yɔ̄kɔ̄ i ne tit̄a. Bii ò ba faya an kpee má. ²⁶ Wee wa bi Pɔ̄lu ku mua ŋɛ̄u fiai. Ŋɔ̄i í ce í ya maa kpoo kpa kpa aŋaò a maa fɔ̄ ide.

²⁷ Iyi í ce bei adɔ̄ minji ŋɔ̄i Pɔ̄siu Fesitu í na í s̄asi agbei Felisi. Wee Felisi í jò Pɔ̄lu ile piis̄ɔ̄ bei si na iyi í jò wa bi ŋɛ̄u ku ne beere bi Zuifu ŋau.

25

Pɔ̄lu í so kiitie í daa ilaalu nlai Romu si awɔ̄

¹ Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si ajɔ̄ mɛɛsiae í bɔ̄ Zeruzalɛmu. ² Ŋɔ̄i inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̄ ŋau do Zuifu inɛ ngbo ŋau à koo à má Pɔ̄lu ide bi Fesitu. ³ Nɔ̄ à waa tɔ̄ɛ suuru ntɔ̄ ntɔ̄ ku ba kú jò Pɔ̄lu ku naa Zeruzalɛmu. À waa bi Pɔ̄lu ku naa Zeruzalɛmui si na iyi í jò à d̄i zamba ŋa aŋa a ba a kpa kpa. ⁴ Amma Fesitu í je ŋa í ni Pɔ̄lu í wa ile piis̄ɔ̄i Sezaree nɔ̄ ŋɛ̄u takai ŋɛ̄u kaa kpetɛ̄ ku nyi be. ⁵ Na ŋɛ̄u, í ni a jò ŋɛ̄u do inɛ ngbo ŋa ŋa a koo be nɔ̄ bii í je í ce taale gɔ̄i á fɔ̄.

⁶ Fesitu kù re ajɔ̄ mɛɛjɔ̄ wala ajɔ̄ mɛɛwa si inɔ̄ ŋa nɔ̄ í nyi Sezaree má. Iju kumáɛ nɔ̄ í bɔ̄ ile bi ku ce kiiti nɔ̄ í ni a naaò Pɔ̄lu wa. ⁷ Iyi Pɔ̄lu í to wa ŋɔ̄i Zuifu ŋa iyi à naa hai Zeruzalɛmu à kaakoe à waa máa ide laalo kugaabu nkpɔ̄ nkpɔ̄ nɔ̄ nkáma kù wɛɛ iyi wa nyisi iyi ide ŋau ntɔ̄i. ⁸ Ŋɔ̄i Pɔ̄lu wa kòð arae í ni, ò kù ce kurara gɔ̄ si woodai Zuifu ŋa hee má je si kpasɛ̄i Ilaaɔ̄ hee má je bi ilaalu nlai Romu. ⁹ Amma Fesitu wa bi ŋɛ̄u ku ne beere bi Zuifu ŋau. Na ŋɔ̄i í jò í bee Pɔ̄lu í ni, ò bi i bɔ̄ Zeruzalɛmu a ceɛ kiiti si wajum na irii ideu ihɛ̄? ¹⁰ Ŋɔ̄i Pɔ̄lu í ni, aawo. Bi ku kiitii ilaalu nlai Romui ò wa ihɛ̄, ihɛ̄i á s̄ia a kiitiiim. N kù cea Zuifu ŋa kurara káma, nɔ̄ awɔ̄ takae ò waa ne kumàsie s̄aa s̄aa. ¹¹ Bii ò ce kurara walakɔ̄ daa gɔ̄ iyi í to a kpam n kaa n kɔ̄. Amma ide ŋa iyi à waa ye taalem siu ihɛ̄, bii kù je ntɔ̄ inɛ gɔ̄ kaa yɔ̄kɔ̄ ku dasim awɔ̄. Na ŋɛ̄u, ò so kiitim ò daa ilaalu nlaa takae si awɔ̄. ¹² Iyi Fesitu do inɛ ŋa à busi nje à t̄a, ŋɔ̄i í s̄ɔ̄ Pɔ̄lu í ni, si bei ò so kiitie ò daa ilaalu nlaa si awɔ̄, bi tɛɛi aa bɔ̄.

À bɔ̄ò Pɔ̄lu si wajui Agiripa do Berenisi

¹³ Iyi waati í lɔ̄ keeke má, ŋɔ̄i amanlu Agiripa do wec̄ie Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce fɔ̄. ¹⁴ Si bei à waa kpe be ŋɔ̄i Fesitu í s̄ɔ̄ amanluu idei Pɔ̄luu í ni, inɛ gɔ̄ í wa ihɛ̄, Felisi í jò à dasie piis̄ɔ̄. ¹⁵ Iyi ò bɔ̄ Zeruzalɛmu ŋɔ̄i inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̄ ŋau do inɛ ngboi Zuifu ŋau à naaò ideɛ wa bi tom. Nɔ̄ à tɔ̄m n ye taaleɛ ku ba aŋa a kpa. ¹⁶ Amma ò je ŋa ò ni inɛi Romu ŋa a ci ya jò a kpa inɛ bii kù je à kiitie. À ya muaa waatii ŋɛ̄u do woo ye taaleɛ ŋau a fɔ̄ ide tit̄a geleð gele. ¹⁷ Ŋɔ̄i aŋa fei à naa ilu ihɛ̄. Si bei ò kù bi ku kpe má, ŋɔ̄i iju kumáɛ ò kpe ŋa bi ku ce kiiti nɔ̄ ò ni a gb̄a Pɔ̄lu wa. ¹⁸ Ŋɔ̄i woo ye taaleɛ ŋau à dede sie amma a kù ye taaleɛ si ide laalo gɔ̄ bei ò wa n tamaau. ¹⁹ Idei kut̄ɔ̄i aŋa taka ŋɔ̄i à waa ce si kakɔ̄, do idei mɔ̄kɔ̄ gɔ̄ iyi í ku à ya kpoo Jesu. Amma Pɔ̄lu í ni dim dim mɔ̄kɔ̄ í wɛɛ. ²⁰ Amu ò biti beirei an kiiti ideu ihɛ̄. Na ŋɔ̄i í jò ò bee Pɔ̄lu bii í bi n koo n

ceaa kiitii ideu Zeruzalemu. ²¹ Amma í so kiitieu í na ilaalu nlau. Nɔ̀ n̄ ni a dasie piisɔ̀ má titã hee n maa n jò a kooðe bi tɛɛ. ²² Ŋɔ̀i Agiripa í sɔ̀ Fesitu í ni, amu takam n̄ bi n gbɔ̀ ide hai si gɛ̀lɛi mɔ̀kɔ̀u. Ŋɔ̀i Fesitu í ni, ala aa gbɔ̀.

²³ Ŋɔ̀i iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku ce kiituu do jirima jiida, Ŋɔ̀i ine ngboi sooge ŋa do ilu beereɪ ilu ŋau à too ŋa wa. Ŋɔ̀i Fesitu í ni a naaɔ̀ Pɔ̀lu wa, nɔ̀ à naae wa. ²⁴ Iyi Pɔ̀lu í to wa Ŋɔ̀i Fesitu í ni, to, awɔ̀ amanlu Agiripa do iŋe iyi ì wa ihẽ fei ŋa, Pɔ̀luu wee. Na iriei Zuifu ŋau fei à naa bi tom waati iyi n̄ bɔ̀ Zeruzalemu, nɔ̀ à nyi wa bitom ihẽ má, à waa la à ni kù s̄ia a jòɔ̀ si hunde. ²⁵ Amu n kù ye sie taale kãma iyi í to a kpaá. Amma si bei n̄ɲu takae í so kiituu í daa ilaalu nlau si awɔ̀ Ŋɔ̀i í ce n̄ ni an jò a kooe bi tɛɛ. ²⁶ Do n̄ɲu fei, n kù ye sie ide baa icu akã iyi an ceà ilaalu nlau tia. Na Ŋɔ̀i í jò n̄ naae wa si wajui iŋe fei. Iyi í re mɔ̀m n̄ naae wai si wajui awɔ̀ amanlu Agiripa, i cɔ̀ yaasei ideu ku ba n ba iyi an kɔ̀. ²⁷ Kù n̄ɛem yaase n sambaa inei piisɔ̀ gɔ̀ nɔ̀ n kù sisiaa taale gɔ̀ iyi í ce.

26

Pɔ̀lu wa kɔ̀ð arae si wajui Agiripa

¹ Ŋɔ̀i Agiripa í sɔ̀ Pɔ̀lu í ni, ì n̄e kpãa i fɔ̀ ide i kɔ̀ð arae. Ŋɔ̀i Pɔ̀lu í wu awɔ̀ lele nɔ̀ í lɔ̀si ku kɔ̀ð arae í ni, ² awɔ̀ amanlu Agiripa, inɔ̀m í dɔ̀ do bei an fɔ̀ ide nnyi n kɔ̀ð aram si wajue si ide ŋa iyi Zuifu ŋau à waa mám n̄ɔ̀u fei. ³ Ñ mà iyi ì mà dedembai Zuifu ŋa s̄ia s̄ia do idei kakɔ̀ ŋɲa. Na Ŋɔ̀i í jò n̄ wa n tɔ̀ɛe i gbɔ̀ idem do laakai.

⁴ Zuifu ŋau fei à mà kuwɛem hai waati iyi n̄ wɛɛ awaasũ. À mà iyi Zeruzalemu bei n̄ je ama bi dimii inem ŋa. ⁵ À mà m̄m hai ku kpe. Na n̄ɲu, bii à bi aa yɔ̀kɔ̀ a jɛem sɛɛda iyi si kpãai Farisi ŋai n̄ la, aŋa iyi à re ine fei si kpãai Ilaaɔ̀ ku tɔ̀ nwa. ⁶ Nɔ̀ n̄sei à waa kiitiim si na iyi í jò n̄ wa n cɔ̀ kpãai kuwã iyi Ilaaɔ̀ í cea bala nwa ŋa. ⁷ Kuwãui dimi maateejji nwa ŋau mɔ̀ fei à waa cɔ̀ kpãae. Na Ŋɔ̀i í jò à waa cea Ilaaɔ̀ ice do himma alɛð daakɔ̀. Amanlu, kpãau be iyi n̄ wa n cɔ̀ n̄ɲui í jò Zuifu ŋau à waa mám ide. ⁸ Beirei í ce iŋe Zuifu ŋa i ci ya yɔ̀kɔ̀ i dasi naane ŋa iyi Ilaaɔ̀ á j̄i iku ŋa.

⁹ Amu takam n̄ tamaa í s̄iai wo n dede kpãa baa yooma fei bei an ce n ganjið idei Jesu inei Nazaretuu. ¹⁰ Beɛbeɪ n̄ ce Zeruzalemu. Ine ngboi woo weei Ilaaɔ̀ ŋa à nam gbugbã n muð woo dasi Jesu naane nkpɔ̀ n dasi ŋa piisɔ̀. Bii à bi a kpa ine gɔ̀ mɔ̀m amu takam n̄ ya n wa sii. ¹¹ Tuuba nkpɔ̀ nkpɔ̀ n̄ ya n maa n kpã ŋa ijuu ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔ̀tɔ̀ ŋɲa ŋa fei ku ba n tilasi ŋa a kɔ̀si idei Jesu. Ñ ya n maa n mu ŋa do idɔ̀kɔ̀ hee kaa kaa, n̄ ya n bɔ̀ hee do si ilu mmu ŋa fei n koo n kpã ŋa iju.

Pɔ̀lu wa fɔ̀ ide i idɔ̀ ku kpaasie

(Cɔ̀ IWB 9:1-19; 22:6-16)

¹² Ŋɔ̀i Pɔ̀lu í ni má, beɛbeɪ ine ngboi woo weei Ilaaɔ̀ ŋa à yɔ̀ɔ̀daam n bɔ̀ Damasi do yiiko ŋɲa. ¹³ Amanlu, zakai dasã si kpãau n̄ ye inya kumá í naa hai lele í bii wa, amu do ine ŋa iyi à waa sim. Inya kumáú í re baa inya kumáú inunu. ¹⁴ Ŋɔ̀i awa fei à cuku ile, nɔ̀ n̄ gbɔ̀ imu gɔ̀ wa bam ide ku fɔ̀ do feei Ebeɛ wa ni, Sɔ̀lu, Sɔ̀lu, na mii í ce ì ya maa kpãm iju. Á gaabue i kɔ̀ sim bei í ya gaabua kete kombo iyi wa jabu na goloɪ lafɛɛɛ. ¹⁵ Nɔ̀ n̄ bee n̄ ni, awɔ̀i yoo Lafɛɛ. Nɔ̀ í ni, amui Jesu iyi ì ya maa kpã ijuu. ¹⁶ Nsei, dede i leekĩ. Ñ naa siei n cicae i je woo ce icem, nɔ̀ i je sɛɛdai mii ŋa iyi ì ye tã do iyi aa nyi i ye má waati iyi an naa sie. ¹⁷ Ñ cicaei hai si inei Izireli ŋa do hai bi dimi mmu ŋa nɔ̀ n̄ wa n beɛ bi tu ŋa ¹⁸ i cĩ ŋa iju. Ñ wa n beɛ bi tu ŋai ku ba a sinda hai si ilu kuku a lɔ̀ si inya kumá, nɔ̀ a sinda hai si gbugbã Seetam a naa bi Ilaaɔ̀. An beɛ bi tu ŋai ku ba a dasim naane nɔ̀ Ilaaɔ̀ ku kpa dulum du ŋa nɔ̀ a na a je tubu do ine ŋa iyi í cica à je tɛɛ.

Pɔ̀lu wa fɔ̀ ide i iceɛ

¹⁹ Ŋɔ̀i Pɔ̀lu í ni má, amanlu Agiripa, na Ŋɔ̀i í ce n̄ wa n jirima kuye iyi í naa hai bi Ilaaɔ̀u. ²⁰ Sinte titã n̄ ce waazo Damasi, si anyie nɔ̀ n̄ ce Zeruzalemu do si ilei Zudee fei do bi dimi mmu ŋa. Ñ sɔ̀ ŋa n̄ ni a kpaasi idɔ̀ a sinda si Ilaaɔ̀, nɔ̀ a ce ice iyi á jò a ye si ŋa iyi à kpaasi idɔ̀. ²¹ Na Ŋɔ̀i í ce Zuifu ŋau à mum hai kpasẽi Ilaaɔ̀ à waa de ku kpaam. ²² Amma Ilaaɔ̀i í

nyam hee do nnyi fei nɔ̀ n wa ihẽ̀ n wa n je sɛɛda si wajui amane ŋa hai keeke do nla fei. N kù wa n fɔ̀ ide gɔ̀ bii kù je iyi Moizi do walii ŋa à ni á na ku ceu baasi. ²³ Mii iyi à ni á na ku ceu nɣui í je Kirisi á na ku ye ijuukpã nɔ̀ kù je ine sinte iyi á jì hai si bale nɔ̀ ku sisi idei inya kumá bi Zuifu ŋa do bi dimi mmu ŋa.

Pɔ̀lu í sɔ̀ Agiripa ku dasi Jesu naane

²⁴ Si bei Pɔ̀lu í sisi yaasei ideɛ beɛbe ŋɔ̀i Fesitu í la hee lele í ni, Pɔ̀lu, ì waa sũmui. Mà cio nla ku ceɛi í dasiɛ sũmu. ²⁵ Amma Pɔ̀lu í ni, n kù je sũmu Fesitu, awɔ̀ ilu beɛɛɛ. Ide iyi n wa n fɔ̀u dei í je ntɔ̀, nɔ̀ wa too kpãa. ²⁶ Amanlu Agiripa í nɔ̀ í mà yaasei ideu. Ŋɔ̀i í ce n wa n fɔ̀ ideu do laakai ku sũ si wajue si na iyi í jò n mà kãmaɛ kù manjia, domi ideu kù ce si asii. ²⁷ Awɔ̀ amanlu Agiripa, ì dasi ideɛ walii ŋau naane mbe? Ñ mà sãa sãa iyi ì dasi naane. ²⁸ Ŋɔ̀i Agiripa í sɔ̀ Pɔ̀lu í ni, debei, si waati keekeu ihẽ̀ ì waa tamaa aa cem inei Kirisi? ²⁹ Ŋɔ̀i Pɔ̀lu í jɛa í ni, n wa n tɔ̀o Ilaaɔ̀ ku jò i ye bei amu, bii á ce nsei, bii í nɔ̀ í je á kpe mɔ̀i. Ku maà je baa awɔ̀ akã, amma hee do ine ŋa iyi à waa de ití si idem nnyiu ihẽ̀ fei. Ñ bi iŋe mɔ̀ i ye bei amu amma ku maà je a da nŋe si kpenkɛm bei à daam siu ihẽ̀.

³⁰ Iyi Pɔ̀lu í fɔ̀ beɛbe í tã ŋɔ̀i amanluu do ilu ileu do Berenisi do ine ŋa iyi à wa bi tu ŋau fei à dede ³¹ à fita hai inɔ̀ ileu. Iyi à waa fita ŋɔ̀i à sɔ̀ nje à waa ni, inɛɛu be kù ce daa kãma iyi í to a muu piisɔ̀o hee má je a kɛaa. ³² Ŋɔ̀i Agiripa í sɔ̀ Fesitu í ni, bii mɔ̀kɔ̀u kù so kiitiu ku daa ilaalu nla Romu si awɔ̀ wo aa ka yɔ̀kɔ̀ ka jòo.

27

À waa bɔ̀o Pɔ̀lu Romu

¹ Waati iyi à dasi idɔ̀ ka bɔ̀ ilei Itali do akɔ̀i inyì ŋɔ̀i à so Pɔ̀lu do inei piisɔ̀o gɔ̀ ŋa à daa ine ngboi sooge gɔ̀ iyi à ya kpe Juliu si awɔ̀. Nŋu mɔ̀ wa je ine ngbo si inɔ̀ wuai soogei Romu ŋa iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu. ² À lɔ̀ akɔ̀i inyii Adamiti gɔ̀ iyi wa bɔ̀ ikpa ilei Azii, nɔ̀ à nɛ. Nɔ̀ inei Masedɔ̀ni gɔ̀ iyi í naa hai Tesalonika í wa inɔ̀ nwa à ya kpoo Aritaaki. ³ Iju kumáɛ nɔ̀ à to Sidɔ̀. Ŋɔ̀i Zuluu í cea Pɔ̀lu jiiida í jò í koo í ye kpaasie ŋa ku ba a muua mii iyi í bi. ⁴ Iyi à nɛ hai be ŋɔ̀i fufu nla gɔ̀ wa ko ŋa wa, nŋui í jò à too do icei gungum gɔ̀ iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Ŋɔ̀i à kua inyì dũdũu ikpa ilei Silisi do Panfili nɔ̀ à to wa Mira si ilei Lisi. ⁶ Ilu bei, ine ngboi soogeu í ye akɔ̀i inyii Alesandiri gɔ̀ iyi wa bɔ̀ ikpa ilei Itali nɔ̀ í dasi wa be.

⁷ Iyi à nɛ, ajɔ̀ nkɔ̀ nkɔ̀ kpele kpelei à ce à waa koo do wahala nla nla nɔ̀ à to kɔ̀kɔ̀i ilu gɔ̀ iyi à ya kpe Sinidi. Si bei fufu nla wa ganji wa waju ku bɔ̀, à yàa à bɔ̀ ikpa gungum gɔ̀ iyi à ya kpe Kereti. Iyi à waa koo, à tooi do ikpa icei gungum nɔ̀u kɔ̀kɔ̀i ilei Samoneei domi fufuu kù la do ikpa be. ⁸ Nɔ̀ à lɔ̀ be do kookaai nla nla nɔ̀ à to bi ku leekii akɔ̀i inyì iyi à ya kpe Ku Sĩa kɔ̀kɔ̀i Lasee.

⁹ Waati sisɔ̀i à ce be hee ine ŋa à dĩ anu à tã, nɔ̀ waju ku bɔ̀ nwa í je mbirisi nla nla domi waatiu í ya gaabu do akɔ̀i inyì. Na ŋɔ̀i í jò Pɔ̀lu í sɔ̀ ŋa í ni, ¹⁰ iŋe kpaasim ŋa, nɔ̀ ye ilu ku bɔ̀ nwau á gaabu, á nɛ mbirisi do muse. Aso nwa ŋa do akɔ̀i inyiu takae fei á ce nfe, nɔ̀ awa taka nwa ka ku. ¹¹ Amma ine ngboi sooge ŋau wa gbɔ̀ ideɛ woo mu akɔ̀u do ine iyi í nɛ akɔ̀u takae í re ti Pɔ̀lu. ¹² Wee bi ku leekii akɔ̀i inyì ŋau kù sĩa a leekĩ be sukui kɛaa. Ŋɔ̀i í jò ine nkɔ̀ nŋa í dasi idɔ̀ í ni ka mɔ̀si waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekii akɔ̀i inyii gungum ndii Keretiu í wa. Bi ku leekii akɔ̀i inyiu do ikpa nunui ale cingaa do cingaa wa cɔ̀. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla gɔ̀ í dede si tenku

¹³ Ŋɔ̀i fufu fɛɛfɛɛ gɔ̀ í dede hai ikpa awɔ̀ cangai kpãai inunu ŋɔ̀i ine ŋau à tamaa bei iseɛnei aŋau á cei si bei aŋa à bi. Ŋɔ̀i à fa mii ku leekĩ akɔ̀u wa hai inɔ̀ inyì à bɔ̀ waju nɔ̀ à waa too kɔ̀kɔ̀i gungum ndii Kereti. ¹⁴ Amma iyi í ce sãa fufu nla gɔ̀ iyi à ya kpe Erakilɔ̀o í dede do gbugbã hai geetei gungum nɔ̀u wa. ¹⁵ Ŋɔ̀i í tale akɔ̀u wa hee à mɔ̀ngɔ̀ ku jò akɔ̀u ku nɛ dee dee nɔ̀ à jòɔ̀e í nɛò wa bii í bi. ¹⁶ Nɔ̀ à koo à lɔ̀ kɔ̀kɔ̀i gungum keeke gɔ̀ be iyi à ya kpe Koda. Gungum nɔ̀ui í jò fufuu í tia. Do nŋu fei ka bei ka so akɔ̀i inyì keeke iyi í je

ti faabau ka dasi ino akoi inyi nlau à wahala ntò ntò. ¹⁷ Iyi à dasi à tã ñoi woo ce ice si inoi akoi inyi ñau à dī akoi inyi do ikū ña. Nò à fū ikūi acœ, nò à jò fufuu í bò ña bii í bi si na iyi í jò à waa ce njo a maa na a dasi sãai Libi. ¹⁸ Iju kumáe si bei fufuu wa cã wa do gbugbã ñoi à lósi asoi akoi inyi do wà ku dasi ino inyi. ¹⁹ Iju kumáe má à wasi nyau akoi inyi takae ku wà ku sòsi ino inyi do awoi awa taka nwa. ²⁰ Ajo nkpò nkpò à ce inunu kù fita hee má je andaiya ña nò fufu nla gò wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

²¹ Hai kukpe a kù je. Ŋoi Pòlu í dede í leekī si anini ña í ni, ñje fei, bii ì je idem ña wo a kaa ka ne hai Kereti nò a kaa ka ye mbirisi do museu ihē. ²² Amma nsei ñ wa n tɔ ñje, í jò laakai ñje ku sū domi kãma ñje gò kaa ce nfe bii kù je akoi inyi ñu akã. ²³ Ñ mà bebei si na iyi í jò Ilaaḏ, ñu iyi ñ je tɛɛ, ñ wa n ceaa iceu, amalekae í naa sim idū ana ²⁴ í ni, Pòlu, maà ce njo. Kù ne bei aa ce iyi í kù leekī si wajui ilaalu nlai Romu. Nò wee, ine ña iyi ñje ña ì wa ino akou fei, Ilaaḏ í yòḏa ñai a baē ku wee. ²⁵ Na ñu, ñje fei, í fū ara ñje, domi ñ wa n naane idei Ilaaḏu. Bei í sōm ñu á cei. ²⁶ Amma akoi inyi á cuku kòkoi gungum gò ku legɛ.

²⁷ Si idūi ajo maatēesiaē ñoi fufu nla gò wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. Ŋoi zakai idū lajau woo ce icei akoi inyi ñau à tamaa bei à maai ilei. ²⁸ Ŋoi à dasi mii gò ino inyi à wã kujī isae nò à ba í to mætu kuntaa do mæje. Iyi í kḏosi keeke nò à sòsi má nò à ba í ce mætu kɔnfia do mæjo. ²⁹ À waa ce njo a maa na a gamò do kuta ña, na ñoi í ce à sòsi mii ku leekī akoi inyi ara mæ do anyii akou ku ba ku leekī nò à waa degbe iju ku má ñya. ³⁰ Ŋoi woo ce icei akou ñau gògò ña à waa de bei aa ce a sa do ile. Na ñoi í jò à kita akoi inyi keeke iyi í je ti faabau si inyi do ba ine ña a tamaa bei à waa bò ku dī mii ku leekī akou si wajuei. ³¹ Amma Pòlu í sō sooge ñau do ine ngbo ña í ni, bii ine ñau ihē a kù buba sē ñje taka ñje í kaa ba faaba ña. ³² Ŋoi sooge ñau à bu ikūi akou keeke nò à jò í mile si inyi.

³³ Si bei à waa degbe iju kumáu ñoi Pòlu í tɔ ñja fei a je. Í ni, ajo maatēe wai ihē ì waa de kpāi faaba ña í kù nò í kù je ngògò ña. ³⁴ Ñ wa n tɔ ñje í je na faaba ñje. Ntò ntò ñ wa n sō ñei, baa ntoi irii ine akã ñje kaa da ku nyò. ³⁵ Iyi Pòlu í fò bebei í tã ñoi í so pē í saabu Ilaaḏ si wajui ñja fei nò í bububue í lósi ku je. ³⁶ Ŋoi ñja fei à fū ara ña à wasi ku je. ³⁷ Awa iyi à wa si inoi akoi inyi do wēi amane cīḏ minji do kitaḏ fēwa do mēfa. ³⁸ Iyi ñja fei à je à yo ñoi à wa iyafū ñau à sòsi ino inyi do ba akou ku fere.

Akoi inyi í legɛ

³⁹ Iyi iju í má ñoi à nyò. Woo ce ice si akoi inyi ñau a kù mà inyau, amma à ye waawaa gò í ne sãa, nò à dasi idò a bò akou be bii aa yòkò. ⁴⁰ Ŋoi à bu ikū ku leekī akou à jò í mile. Si waati akū nò ine gò ña à fū ikū iyi à ya dīḏ falafili ñau. Nò à dede acou lele ikpa wajui akou ku ba fufu ku tale ikpa waawaa. ⁴¹ Amma à kãsi geetei sãa gò do gbugbã nò à mɔngò ku lò. Nò wajui akou í gū ile si sãa à mɔngò ku wue, nò kucāi inyi nlau í tale fiti akoi inyi do gbugbã í legɛ.

⁴² Ŋoi sooge ñau à dasi idò ñja a kpa inei piisḏo ñau fei ku ba a maà na a wà a sa. ⁴³ Amma ine ngboi sooge ñau í bi ku faaba Pòlu. Na ñoi í ce í ganji ña. Í ni ine ña iyi à mà àwà a cua a kua ice. ⁴⁴ Nò ine ña iyi à gbe a gū kpatakui akou walakò kpalœ ñau a kuad ice. Bebei ine ñau fei à kuad ice baani.

28

Pòlu í wa Malitu

¹ Iyi awa fei à to gungum be baani à mà iyi inyau Malitui à ya kpoo. ² Inei Malitu ñau à mu wa do kubi jiida. À ko nwa ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í jò ijī wa rò nò tūtū wa ce. ³ Ŋoi Pòlu í so jī kambo í dasi ina. Asee njo wukuku gò í wa si be. Iyi í gbò inya gbã ñoi í fita í wenwee si awœ. ⁴ Iyi inei ilu ñau à ye njou si awoi Pòlu ñoi à sō ñje à waa ni, kam kam mòkò ihē woo kpa inei. Baa do iyi í fita hai si wahalai inyi ihē fei, iwē ña aa kiitie nò a kaa jò ku wee. ⁵ Amma Pòlu í gbugbã njou si ina kù nò kù gbò ara

kuro kãma. ⁶ Ŋɔi ine ŋau à waa cɔɔ mà araε á na ku wu walakɔ mà á na ku ku. Amma à kpe be nɔ nkãma kù ce nɔ à kpaasi ide à ni ineeu ihẽ iwẽ nla nla ɔɔi.

⁷ Wee kɔkɔi inyau kpasẽi mɔkɔ ɔɔ í wa be, mɔkɔi í je ilaalui gungum nɔu, à ya kpoɔ Pubilusi. Í gba wai jiida jiida à ce ajɔ mɛeta si kpasẽε. ⁸ Wee baasε kù waa ne baani, wa ce ara gbãa do bambannu. Ŋɔi Pɔlu í bɔ ile bii wa sũu í koo í ceaa kutɔɔ í le sie awɔ nɔ í ba iri. ⁹ Si anyii nɔu, à naaɔ bɔɔ mmu ɔɔ ŋa wa má nɔ à ba iri. ¹⁰ Ŋɔi ine ŋau à jirima wa ntɔ ntɔ. Iyi awaati í to à waa bi ka ne ŋɔi andi bukaatai mii iyi à bi fei ine ŋau à mu nwa.

Pɔlu í to Romu

¹¹ Cukpa mɛetai à ce be à bei à lɔ akɔi inyii Alesandiri ɔɔ à ne. Nɔu mɔ gungum bei í leekĩ sukuu kpaau. Akɔu í ne nyindai iwẽ Sika ŋa *. ¹² Nɔ à to ilu ɔɔ iyi à ya kpe Sirakusi nɔ à sũ be idũ mɛeta. ¹³ Si anyie ŋɔi à dede hai be má à bɔ Rezio. Iju kumáε nɔ fufu ɔɔ í dede wa hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu wa tale wa í jɔ à to Puzɔli si ajɔ minjisiaε. ¹⁴ Ŋɔi à ye kpaasi woo dasi Jesu naane ɔɔ ŋa be nɔ à ni ka ce azuma akã bi ti aɔa. Bɛɛbei iseeɛε nwau í ce à bei à toɔ Romu. ¹⁵ Ŋɔi kpaasi woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa Romuu à gbɔ baau nwa nɔ à naa kuko nwa hee kɔkɔi ajai Apiusi. Nɔ ine ɔɔ ŋa mɔ à kɔ wa bi ku sɔi ine nɔu ŋa iyi à ya kpe Ile Mɛeta. Iyi Pɔlu í ye ŋa ŋɔi laakaε í sũ í wasi Ilaaɔ ku saabu. ¹⁶ Iyi à to Romu ŋɔi à jɔ Pɔlu í ne ileε ikã. Nɔ sooge ɔɔ í ya maa degbee.

Pɔlu í ce waazo Romu

¹⁷ Iyi í ce zakai ajɔ mɛeta ŋɔi Pɔlu í kpe ine ngboi Zuifui Romu ŋau. Iyi à tɔtɔ à tã ŋɔi í ni, iɔe kpaasim ŋa, Zuifu ŋa iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inei Romu ŋa n kù bei n kù raraa zamaau si nkãma, n kù nɔ n kù kɔsi dedembai bala nwa ŋa. ¹⁸ Inei Romu ŋau à cɔ yaasei ideu nɔ à bi a jɔm domi a kù ye sim kurara kãma iyi í to a kparam. ¹⁹ Amma Zuifu ŋau a kù je ideu ŋɔi í ce nɔ so kiituu nɔ daa ilaalu nlai Romu si awɔ, baa do iyi n kù bi n ye taalei inei dimim ŋa. ²⁰ Na ŋɔi í jɔ nɔ tɔtɔ ŋe n sɔ ŋe do yaaseε. Ine ŋa à daam si kpenkpem nii na ine iyi inei Izireli ŋa à waa cɔ kpãaεu. ²¹ Ŋɔi à sɔɔ à ni, a kù ye tia kãma iyi à ce wa hai ilei Zudee na irii idee, a kù nɔ a kù ye ine kãma iyi í naaɔ ide laalɔ wa hai be na irie. ²² Amma awa taka nwa à bi ka gbɔ iyi í wa idɔε, domi à mà bii feii à ya maa fɔ laalɔi kpãa iyi ò waa toou.

²³ Nɔ à jile ajɔ iyi aa nyi wa bi tɛε má. Iyi ajɔu í to ine nkɔi í naa ile bii í wau. Ŋɔi í kɔ ŋa si cio hai daakɔ hee ale í koo í leɔ. Wa sisi ŋa yaasei bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ ŋa si idei Jesu hai si woodai Moizi do si tia walii ŋau ku ba a jesi. ²⁴ Ŋɔi ine ɔɔ ŋa à je ideu, amma ine ɔɔ ŋa a kù jesi. ²⁵ Si bei a kù gbɔsi nɔe, ŋɔi à fita hai bi Pɔlu. Waati iyi à waa bi a ne ŋɔi Pɔlu í fɔ ide ɔɔ í ni, hai tako Hundei Ilaaɔ í ne ntɔ waati iyi í jɔ walii Ezai í sɔ bala nɔe ŋa ide ɔɔ. ²⁶ Í ni,

Bɔ bi ine ŋau be i sɔ ŋa i ni,

Aa ya de itĩ do laakai ŋa amma i kaa gbɔ yaasei ide kãma ŋa.

Aa ya cɔ ilu ŋa jiida jiida amma i kaa ye ŋa.

²⁷ Ntɔ ntɔ, idɔi ine ŋau kù ne biti.

À dĩ itĩ nɔa

Ku ba a maà gbɔ ide.

Nɔ à bii iju nɔa

Ku ba a maà ye ilu.

Bɛɛbei à ce ku ba idɔ ŋa ku maà mà ngɔɔ

Nɔ a maà na a sinda wa bi tom n jɔ a ba iri.

²⁸ Ŋɔi Pɔlu í sɔ ŋa má í ni, na nɔu, i mà ŋa iyi Ilaaɔ í jɔ ide faabaε í bɔ bi dimi mmu ŋa. Aɔai aa gbɔɔ. [²⁹ Iyi Pɔlu í fɔ ideu bɛɛbe í tã ŋɔi Zuifu ŋau à dede à waa ce kakɔɔ ntɔ ntɔ à waa neɔ.]

* ^{28:11} iwẽ Sika ŋa Iwẽ Sika ŋau i à ya kpe Kasitɔ do Polusi. Nyinda nɔa ilu akɔi inyi ŋau à masi akɔ ŋau ku ba ku je woo degbe ŋa.

³⁰ Adɔ minjii Pɔlu í ce si ile iyi í hayau. Nɔ inɛ ŋa iyi à bɔ ku cɔɔ fei í ba ŋa faaji ku ce do inɔ didɔ. ³¹ Wa waazo ideɪ bommai Ilaaɔ nɔ wa kɔ ŋa si ideɪ Lafɛɛ Jesu Kirisi do wɔkɔ nɔ inɛ kɔma kù ganjie.

Tiã iyi Pølu í cea inei Romu ña

Í ce ña fɔɔ

¹ Amui Pølu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe n na n je woo be nɔ́ í nyam ikã n waazòd laabaau jiidæ.

² Laabaau jiidau Ilaaɔ́ í wãd wa wo. Nɔ́ kuwã iyi í ceui í jò waliie ña à kɔ́ si kukɔ́i idee. ³ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwai wa fãa, ññu iyi í je Amai Ilaaɔ́. À búui bei amane si dimii Davidi amanlu nlau, ⁴ amma Hundei Ilaaɔ́ í nyisi do gbugbã iyi ntɔ́i Amai Ilaaɔ́i si waati iyi í dedee hai si bale. ⁵ Jesuu ññui í muum didɔ́ ñ jèd woo be ku ba n naaò ine ña wa hai si dimi fei bi tɛɛ na irie ku ba a dasie naane nɔ́ a jirimæ. ⁶⁻⁷ Ine inei Romu ñau, ì wa si ino ñña ña, ine iyi Jesu Kirisi í kpe.

Na ññi í jò ñ wa n kɔ́a ine fei tiaui ihɛ wa, ine iyi Ilaaɔ́ í ne kubi ññe nɔ́ í kpe ñe i na i je titi ññu ña. Ilaaɔ́ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ññe didɔ́ do laakai ku sũ.

Pølu wa bi ku bɔ́ Romu woo dasi Jesu naane ña ku kaako

⁸ Sinte titã ñ wa n saabu Aɔ́ Lafɛɛm do saabui Jesu Kirisi na irii ine fei, si na iyi í jò à waa fɔ́ idei naane ku dasi ññe si andunya fei. ⁹ Ilaaɔ́, ññu iyi ñ wa n cea ice do idɔ́m fei ñ wa n sisid laabaau jiidai Amae, í mà iyi ñ wa n ye gigi ññe waati kãma fei ¹⁰ si kutɔ́m. Ñ ya n maa n tɔ́o Ilaaɔ́ bii í bi ku muum kpãa bebei n naa bi tu ñe, ¹¹⁻¹² domi ñ dasi idɔ́ jiidai jiidai n naa n ye ñe ku ba i ba gbugbã ña do saabum, waatɔ́ ka ba gbugbã ajɔ́ si naane ku dasi nwa awæ ña waati iyi an naa n wa bi tu ñe. Gbugbãu amuai Hundei Ilaaɔ́i.

¹³ Ine inem ña, ñ bi i mà ña iyi tuuba nkɔ́ nkɔ́i ñ ya n ce sɔ́lui ku naa bi tu ñe, amma hee nsei n kù ba fayæ. Ñ bi icem ku ne iso si anini ññe, bei í ne bi dimi mmu gɔ́ ña mɔ́. ¹⁴ Ñ wa n mu gbesei n waazoa ine fei hai ine ña iyi à fũ iju hee do ilu iju dũdũ ña, bi ine ña iyi à ne kumà hee do ine ña iyi a kù ne kumà. ¹⁵ Ine í jò ñ wa n bi n sisia ine inei Romu ñau mɔ́ laabaau jiidau ntɔ́ ntɔ́.

Gbugbãi laabaau jiidai

¹⁶ N kaa n ce anyɔ́i laabaau jiidau, domi í je gbugbãi Ilaaɔ́i iyi wa faaba ine iyi í dasi Jesu naane fei, hai Zuifu ña hee ku koo si dimi mmu ña. ¹⁷ Laabaau jiidau wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í ya jò ine ku je dee dee na naane ku dasi ññu akã, si bei à kɔ́ à ni, ine iyi í je dee dee si wajui Ilaaɔ́ na naane ku dasi á ba kuwæ.

Taalei ine ña

¹⁸ Do ntɔ́i, Ilaaɔ́ wa nyisi idɔ́kɔ́e wa hai lele si gãmei ine ña iyi à waa ce laalɔ́ fei nɔ́ a kù mà beereɛ. Si laalɔ́ ku ce ññau a kù jò ntɔ́ kù waa ce ice. ¹⁹ Ilaaɔ́ wa ce idɔ́kɔ́ domi mii iyi í jò amane kù mà sie kù manji ñña. Ilaaɔ́ takæ í nyisi ña mam mam. ²⁰ Do ntɔ́, a kaa yɔ́kɔ́ a yɔ́ do iju, amma hai waati iyi í taka andunya í nyisi araɛ iyi ññui í je Ilaaɔ́, nɔ́ í nyisi gbugbã hai ne kɔ́e si mii ña iyi í taka. Na ññu, a kù ne iyi aa fɔ́. ²¹ À mà Ilaaɔ́ amma a kù waa saalue hee a bei a saabue si bei í jò. Iri ñña í na í ku, nɔ́ idɔ́ hai ne bisi ñña í dási ilu kuku nla nla. ²² À waa tamaa aña à ne bisi amma nnyei à na à ce. ²³ Í sɔ́i wo a tɔ́o Ilaaɔ́ ilu amboe, ññu iyi kaa ku ajɔ́ kãma. Amma wee à sinda à waa tɔ́o iwɛ ña iyi à jò amane iyi á ku. Iwɛ gɔ́ ña mɔ́ à jò yei ña, do inɔ́ ña iyi à waa ne do iyi à waa cã ile.

²⁴ Na ññi í jò Ilaaɔ́ í fũsi ña awɔ́ ku ba a hanya a ce daa sãmi aña duusɔ́ si bei idɔ́ ñña í bi. Daa sãmiu á jò a cã anyi. ²⁵ Ine ñau à kpaasi ntɔ́i Ilaaɔ́ do ibo. Mii ña iyi Ilaaɔ́ í taka ñai à waa tɔ́o à waa ce ñña ice, kù je Ilaaɔ́ takæ. Ilaaɔ́i à ne ka maa saabu hee do ajɔ́ fei. Ami.

²⁶ Ine í jò Ilaaɔ́ í fũsi ña awɔ́ nɔ́ à dasi kɔ́deɛ iyi í jò à waa cã anyi. Inaabo ñña ña a ci ya je baa inemɔ́kɔ́ ku sũd ña má, bii ku je aña duusɔ́. ²⁷ Beɛbe mɔ́i inemɔ́kɔ́ ñau mɔ́ a ci ya sũd baa inaabo ñau má, amma kubi hai ne yaasei aña duusɔ́ í la hee í caa. À waa

ce idei iju hai ne anyo inemokò do inemokò, nò aṅa taka nṅa à waa gba ijuukpã iyi í to zakai kurara nṅa.

²⁸ Si na iyi í jò a kù bi Ilaaḍ ku mà nṅi í jò í dasi nṅa lasabu laalò a ceḍ mii iyi kù jò amane ku ce. ²⁹ Nò laalò fei í wɛɛ nṅa, hai inò ku kã do kòdɛɛ do nṅe ku cé do igu do ine ku kpa do ija do ibo do bisi laalò, hee do irii nṅe ku sò. ³⁰ À ya maa fò laalò nṅe, à cé Ilaaḍ, à ya ye ara nṅa, à je ilu faau nṅa, à ya tɔɔ fufu, à ne bisii laalò ku ce, a kù waa saalu iyeḍ baa nṅa nṅa. ³¹ A kù ne bisi, a kù ne naane, a kù bi nṅe, a kù ne araare nṅe. ³² À mà woodai Ilaaḍ iyi wa fò í ni, ine nṅa iyi à waa ce dimii mii beɛbe nṅa, ikui í je kòkò nṅa. Do nṅu fei à ya coo, nò à ya maa saabu woo ce dimie nṅa má.

2

Kiitii Ilaaḍ

¹ Na nṅu, awò iyi ì waa ye taalei ine nṅa, baa bii yooi ì je, i kù ne iyi aa fò, domi waati iyi ì waa ye taalei ine nṅa nò awò takae ì waa ce mii laalò nṅau be, awò takae ì waa so taalei. ² Do ntò, à mà iyi Ilaaḍ í ne ntò bii wa ye taalei ine nṅa iyi à waa ce dimi beɛbe. ³ Debei, ì waa tamaa mà awò aa fita si kiitii Ilaaḍi, awò iyi ì waa ye taalei ine nṅa, nò awò mò ì waa ce dimi beɛbe má? ⁴ Mà ì donda kulai jiida ku jɛɛ do temuae do suuru ku nɛɛi? I kù mà iyi jiida ku jei Ilaaḍ í mɔsi wa koo si gãmɛɛ ku ba i kpaasi kuwɛɛɛ? ⁵ Amma si na iyi í jò idɔɛ í le nò i kù jesi i kpaasi, ì waa faa arae idɔɔkò iyi í la í rei si aṅo iyi Ilaaḍ á kiiti ine nṅa dee dee nò ine fei á yò. ⁶ Aṅo nṅu be á sãa ine fei si bei kuceɛ í to. ⁷ Ine nṅa iyi à temua à waa ce jiida à waa dɛdɛḍ amboe do beɛɛɛ, nò à waa de aṅa a maà ce nfe, aṅai Ilaaḍ á mua kuwɛɛ hai tãu. ⁸ Amma ine nṅa iyi à kòsɛ nò a kù waa ceḍ ntò ice í gbe laalò, aṅai aa ye idɔɔkò nlae. ⁹ Ine iyi wa ce laalò fei á ye wahala do ijuukpã, hai Zuifu nṅa hee ku koo si dimi mmu nṅa. ¹⁰ Ine mò iyi wa ce jiida á ba amboe do beɛɛɛ do laakai ku sũ, hai Zuifu nṅa hee ku koo si dimi mmu nṅa. ¹¹ Beɛbe Ilaaḍ á ce domi bi tɛɛ ine gò kù re ine gò.

¹² Ine nṅa iyi à waa ce dulum hai mà wooda, si wooda hai mà nṅai aa ce nfe. Amma ine nṅa mò iyi à mà wooda nò à waa ce dulum, woodau í kiiti nṅa, ¹³ domi kù je ine nṅa iyi à waa gbò idei woodau aṅai à je dee dee si wajui Ilaaḍ, í gbe ine nṅa iyi à waa ce iyi wa fò. ¹⁴ Waati iyi dimi mmu nṅa, aṅa iyi a kù mà wooda, à waa ce mii iyi wa fò do idɔɔbi nṅa, iyi be wa nyisi iyi woodau í wa si idò nṅa. ¹⁵ Daa nṅa wa nyisi iyi à kò woodau si idò nṅa. Idò nṅa wa je sɛdae, nò lasabu nṅa í ya ye taale nṅa walakò ku na nṅa ntò. ¹⁶ Aṅo kiitii Ilaaḍ si bii Jesu Kirisi á kiiti ine nṅa beɛbe mii nṅau be fei á ce. Á kiiti ine nṅa na ice iyi à waa ce si asii fei si bei laabaau jiida iyi ì wa n sisi nṅeu wa fò.

Zuifu nṅa do wooda

¹⁷ Awò Zuifu, ì waa cò arae Zuifu, ì waa naane wooda, ì waa tɔɔ fufu ì ni awò ì je inei Ilaaḍ. ¹⁸ Ì mà mii iyi Ilaaḍ í bi i ce, nò wooda í kòɛ si i ce mii iyi í sãa. ¹⁹ Ì waa tamaa iyi aa yòkò i cuaa fɛɛju nṅa nò i je inya kumáí inei ilu kuku nṅa. ²⁰ Ì waa tamaa mà aa yòkò i mua nnyei nṅa bisi, nò i kò hai mà nṅa si cio, domi ì mà iyi icui kumà do ntòu si woodai í wa. ²¹ To, awò iyi ì waa kò ine gò nṅa si cio, na mii í ce i kaa kò arae. Awò iyi ì waa sɔɔ ine nṅa a maà ce ile, na mii ì waa ce ile. ²² Awò iyi ì ni ine nṅa a maà ce sakara, na mii í ce ì waa coo. Awò iyi ì cé iwɛ, na mii í ce ì waa bò ilè ile be. ²³ Awò iyi ì waa tɔɔ fufu si na iyi í jò ì mà wooda, na mii í ce i kù waa jirimae ì jò irii Ilaaḍ wa beje. ²⁴ Na irii inṅe Zuifu nṅai dimi mmu nṅa à ba à waa fòḍ taalei Ilaaḍ, si bei kukòí ideɛ wa fò.

²⁵ Awò Zuifu, bii ì waa too wooda, bangoɛ í ne aranfãani jiida, amma bii i kù waa jirima woodau, bangoɛ í je ngbe. ²⁶ Na nṅu, dimi mmu iyi a kù dasie bango nò wa too woodau, Ilaaḍ kaa cò beɛɛ ine iyi à dasie bango? ²⁷ Dimi mmu iyi wa too woodau, baa bii a kù dasie bangou á ye taalei inṅe Zuifu nṅau, domi baa do iyi ì ce bango nò ì mà wooda iyi à kò nṅe i kù waa jirimae nṅa. ²⁸ Ine iyi í je Zuifu do ntò kù je ine iyi í je Zuifu si kuyei ine nṅa. Iyi í nò í je bangou ntò ntò kù je iyi à ya ce si ara. ²⁹ Amma ine iyi í je Zuifu ntò ntò, nṅui í je Zuifu si idɔɛ. Iyi í nò í je bango do ntò nṅui í je bangoi idò. Icei Hundei Ilaaḍi, kù je ti wooda. Zuifu dimi beɛbe, Ilaaḍi á saabuɛ, kù je amane nṅa.

3

¹ Debei, aranfāani yoomai Zuifu ku je í ne. Riba yoomai bango ku ce í ne. ² Ntò ntò aranfāanie í la si mii fei. Sinte, Zuifu ηai Ilaaḏ í daa idee si awò. ³ Bii ine gò ηa a kù dasi naane, naane hai dasi nηau á jò Ilaaḏ mò kù je hai ne naanei? ⁴ Aawo, kù je beεbe. Baa bii ine fei í je ilu ibo ka mà iyi Ilaaḏ í je ntò. Si bei kukòì idee wa fò na irie í ni, Amane ηa à ne a mà iyi ì je dee dee si ide kufòe, Nò ì ya fò ntò si kiitie.

⁵⁻⁶ Amma bii laalò ku ce nwa í jò à mà iyi Ilaaḏì í je dee dee, beirei aa ka ni. Aa ka ye taalei Ilaaḏ bii wa kpā wa iju? Aawo, kù je beεbe. Ñ wa n fò dei si bei amane ηa à ya dō. Bii Ilaaḏ kù je dee dee, debei beirei á ce ku kiiti andunyau.

⁷ Bii ibom í teese í jò ine ηa à waa ye ntòì Ilaaḏ, nò do yaase beεbe irie wa baḏ amboe, na mii í ce á maa ye taalem má bei ilu dulum. ⁸ Na mii í ce a kaa ka ni, ka ce laalò ku ba irii Ilaaḏ ku neḏ beεε. Ine gò ηa à ya ni beεbei ñ wa n fò ku ba a beje irim. Ine dimie ηa aa nò a ye ijuukpāe si bei í jò.

Ine kāma kù je dee dee

⁹ Debei, awa Zuifu ηa mò à tia ine gò ηa mee. Aawo, baa keeke, domi à nyisi tã iyi Zuifu ηa do dimi mmu ηa aηa fei à wa si awò gbugbāi dulum. ¹⁰ Kukòì ideì Ilaaḏ wa fò í ni, Ine kāma kù je dee dee, baa akā.

¹¹ Ine gò kù weε iyi í ne bisi.

Ine gò kù nò kù weε iyi wa de Ilaaḏ.

¹² Ine fei í nyòì,

Ine fei í bejei.

Ine kāma kù weε iyi wa ce jiida baa akā.

¹³ Idei gele nηa í sāmì bei bale foo,

Nò í ne acì bei njo.

Do ideì gele nηauì à ya takiḏ ine ηa.

¹⁴ À ne inò kuro nò ikpei wa kō si gele nηa.

¹⁵ Kute gbāa ku kpa inei à ne.

¹⁶ Bii à bò fei ideì kukpa do inò kufòì à ya jò be.

¹⁷ A kù mà kpāai laakai ku sū.

¹⁸ A kù ne njoì Ilaaḏ.

¹⁹ Amma awa à mà iyi mii iyi wooda wa fò fei, ine ηa iyi woodau í kāi wa fāa. Wooda í weεi ku ba gele kāma ku mà ne iyi á fò, nò ine fei ku mà iyi Ilaaḏ wa ye taaleε. ²⁰ Ntò ntò ine kāma kù weε iyi á yòkò ku jirima wooda hee koo jeḏ dee dee si wajui Ilaaḏ. Wooda í weεi ku ba ku jò amane ku mà iyi nηu í je ilu dulum.

Yaase bei Ilaaḏ í ya ce ine dee dee

²¹ Amma nsei, Ilaaḏ í nyisi wa yaase bei nηu í ya ce amane dee dee, kù je do ideì wooda. Woodaì Moizi do waliii Ilaaḏ ηau à je seεdaε. ²² Ine ηa iyi à dasi Jesu Kirisi naane fei, Ilaaḏ í ce ηa dee dee na naane iyi à dasiu. Ine gò kù je ikā, ²³ domi ine fei í ce dulum nò à kua amboei Ilaaḏ. ²⁴ Amma Ilaaḏ í ce ηa dee dee hai ne ngògò ku sā na didōe do saabui Jesu Kirisi iyi í ya ηa. ²⁵ Nηui Ilaaḏ í jile ku je kuwee. Njeε iyi í nikā í kpa dulum dii ine ηa iyi à dasie naane. Ilaaḏ í ce beεbei ku nyisiḏ iyi nηu í je dee dee. Tako wo si suurue í temua do dulum dii amane ηa, kù kpā ηa iju. ²⁶ Amma si dee dee ku jeε wa nyisi wa si waatii nseiù ihē iyi nηu ine dee deei, nò nηu wa ce ine ηa dee dee na naane iyi à dasi Jesu.

²⁷ Debei, à ne kpāa iyi aa ka tō fufu má? Aawo, kaa ce. Na mii. Si na iyi í jò kù je wooda ku jirimai à waa ka, bii kù je naane ku dasi. ²⁸ À nò à ye iyi amane á je dee deei na naane iyi í dasi nηu akā, kù je na wooda ku jirima. ²⁹ Mà Ilaaḏ í je ti Zuifu ηa aηa akāi? Kù je ti dimi mmu ηa má? Ntò ntò í je ti dimi mmu ηa mò, ³⁰ domi Ilaaḏ akāi í weε. Nηui á ce ine ηa dee dee na naane ku dasi nηa, hai Zuifu ηa hee do dimi mmu ηa. ³¹ Si beεbe à waa kpa wooda na ideì naane ku dasiui? Aawo. À kōosi gbugbāe mòm nii.

4

Yaase iyi à ye si kuwɛi Aburhamu

¹ Beirei aa ka fɔ nsei do ideɪ Aburhamu bala nwa. Mii í ba. ² Bii Ilaaɔ́ í ce Aburhamu amanɛ dee dee na ice iyi í ce, á yɔkɔ ku tɔɔɔ fufu. Amma kù ne si bii á tɔɔɔ fufu si wajui Ilaaɔ́, ³ domi kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ wa fɔ í ni, Aburhamu í dasi Ilaaɔ́ naane nɔ nɔɔi í jɔ́ Ilaaɔ́ í dooɛ si inɛ dee dee.

⁴ Nsei, inɛ iyi wa ce ice a ci ya doo fiɪ lafɛɛ bei amua, ti nje asaiyaɛi. ⁵ Amma inɛ iyi í dasi Ilaaɔ́ naane, nɔ kù de nɔɔi ku je dee dee na iceɛ, Ilaaɔ́ mɔ, nɔɔi iyi í ya ce ilu dulum ɔa dee dee, á doo lafɛɛu amanɛ dee dee na naane ku dasiɛ. ⁶ Beɛbei Davidi mɔ wa fɔ ideɪ inɔ didɔ́i inɛ iyi Ilaaɔ́ í doo amanɛ dee dee iyi kù je na iceɛ. ⁷ Í ni,

Ilu inɔ didɔ́i inɛ iyi Ilaaɔ́ í kpa ideɪ kuraraɛ,

Nɔ́ í bii dulum dɛɛ.

⁸ Ilu inɔ didɔ́i inɛ iyi Ilaaɔ́ kù waa doo dulum dɛɛ.

⁹ Inɔ didɔ́u, ti inɛ ɔa iyi à ce bango aɔa akãí? Kù je ti inɛ ɔa mɔ iyi a kù ce bango? À tako à fɔɔ tã wo à ni, Ilaaɔ́ í doo Aburhamu amanɛ dee dee na naane iyi í dasi. ¹⁰ Beirei í ye waati beɛbe. Í ce bango ba. Mà kù ce. Waati beɛbe kù ce bango titã. Hai lo bangoi wa je. ¹¹ Si anyiɛ í na í ce bango iyi wa je nyinda iyi Ilaaɔ́ í coo inɛ dee dee. Í coo inɛ dee dee na naane ku dasi waati iyi kù ce bango. Beɛbe mɔi í na í je balai hai ce bango ɔa iyi à dasi naane fei ku ba Ilaaɔ́ ku doo aɔa mɔ inɛ dee dee ɔa. ¹² Nɔ wa je balai woo ce bango ɔa mɔ, aɔa iyi kù je bango nɔɔi akãí à ce, amma tuubai naane ku dasi iyi bala nwa Aburhamu í jɔ́ si waati iyi kù ce bango, nɔɔi aɔa mɔ à waa too si.

Do naane ku dasi à ya baɔ kuwãi Ilaaɔ́

¹³ Ilaaɔ́ í cea Aburhamu do dimiɛ ɔa kuwã iyi aɔa je tubui andunyau ihɛ fei. Kù je si na iyi í jɔ́ í jirima wooda, amma si na iyi í jɔ́ í je dee dee na naane ku dasiɛui. ¹⁴ Bii í je inɛ ɔa iyi à waa jirima wooda, aɔa aa ne mii ɔa iyi Ilaaɔ́ í ce kuwãɛu, naane ku dasi ngbei, nɔ kuwã iyi Ilaaɔ́ í ceu mɔ í kpa iri mbe, ¹⁵ domi woodai wa naaɔ idɔɔkɔ́i Ilaaɔ́ wa. Amma bii wooda kù wɛɛ, ideɪ wooda ku kua mɔ kaa wɛɛ.

¹⁶ Na nɔɔi, kuwãu, ti inɛ ɔa iyi à dasi naaneɪ ku ba ku je amua iyi Ilaaɔ́ í mu nwa na didɔ́ɛ nɔ ku je ti dimii Aburhamu fei. Kù je inɛ ɔa iyi à ne wooda aɔa akã, amma do inɛ ɔa iyi à dasi naane bei Aburhamu, nɔɔi iyi í je balai awa fei. ¹⁷ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ wa fɔ í ni, nɔɔi n̄ ce balai dimi nkɔɔ. Nɔɔi í je bala nwa si wajui Ilaaɔ́. Ilaaɔ́i í dasi naane, nɔɔi iyi í ya j̄i iku ɔa, nɔ do ide ku fɔɛi í taka mii ɔa iyi a kù wɛɛ wo. ¹⁸ Aburhamu í dasi Ilaaɔ́ naane nɔ wa cɔɔ kpãa baa do iyi kù ye mii iyi wa degbeu titã. Na nɔɔi, Ilaaɔ́ í coo balai dimi nkɔɔ ɔa si bei í tako í fɔ́ í ni, dimiɛ ɔa aa na a kɔɔ. ¹⁹ Waati nɔɔi í ne zakai adɔ́ c̄iɔ. Í mà iyi nɔɔi í gbo, nɔ Sara aboɛu mɔ kaa yɔkɔ ku bí ama má, amma do nɔɔi fei naane ku dasiɛ kù kaye. ²⁰ Kù f̄usi naane ku dasiɛ awɔ, kù nɔ kù sika si ide iyi Ilaaɔ́ í wãu. Naaneu í teese wa muaa gbugbã mɔm nii nɔ wa saabu Ilaaɔ́, ²¹ domi í mà kam kam, mii iyi Ilaaɔ́ í wãu í ne gbugbãi ku coo. ²² ɔa í jɔ́ na naane ku dasiɛ Ilaaɔ́ í dooɛ inɛ dee dee. ²³ Amma iyi à kɔɔ à ni, à dooɛ inɛ dee dee, kù je na irii nɔɔi akãí à kɔɔ. ²⁴ À kɔɔi na irii awa mɔ iyi Ilaaɔ́ wa doo wa inɛ dee dee, awa iyi à dasiɛ naane, nɔɔi iyi í j̄i Jesu Lafɛɛ nwa hai si bale. ²⁵ Ilaaɔ́i í jɔ́ à kpa Jesu wo na irii dulum du wa nɔ́ í j̄u má ku ba ku ce wa inɛ dee dee ɔa.

5

À dɔ́ do Ilaaɔ́

¹ Nsei, si bei Ilaaɔ́ í ce wa inɛ dee dee ɔa na naane ku dasi nwa, à dɔ́ do nɔɔi na saabui Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ² Jesu mɔi í mu nwa kpãa do saabui naane ku dasi ka sekeɛ si Ilaaɔ́, nɔɔi iyi í ce nwa didɔ́. Na didɔ́ui à waa leek̄i dim dim nɔ́ à ne inɔ didɔ́ domi à waa cɔ kpãa iyi aa ka ne baa nwa si amboei Ilaaɔ́. ³ Iyi í re mɔm, baa si wahala à ya ka ne inɔ didɔ́i domi à mà iyi wahala í ya bí temua. ⁴ Bii à nɔ́ à temua si wahalau, aa ka fita bei inɛ iyi í je igũ si laakai ku cɔ, nɔ igũ iyi à j̄eu á bí nwa kpãa ku cɔ. ⁵ Nɔ kpãa iyi à waa cɔu kaa je ngbe domi kubii Ilaaɔ́ í wa si idɔ́ nwa do saabui Hundee iyi í mu nwa.

⁶ Si waati iyi a kù ne gbugbã, Kirisi í ku na irii ine ña iyi a kù mà beerei Ilaaã. Í kui si waati iyi Ilaaã í jileu. ⁷ À gaabua amane ku jesi ññu ku ku baa na ine dee dee. Á yókò ku je ilu wòkò gò á jesi ññu ku ku na ine jiida gò. ⁸ Amma Ilaaã í nyisi wa kubi nlae domi waati iyi à je ilu dulum ña Kirisi í ku na iri nwa. ⁹ Nsei, si na iyi í jò ñjei Kirisi í jò Ilaaã í ce wa ine dee dee ña, kù ne sika kãma á faaba wa hai si idòkòe iyi á naa. ¹⁰ Waati iyi à je mbeei Ilaaã, í jò à dõ do ññu na ikui Amae. Na ññu nsei, si bei à dõ do ññu, sika kãma kù wasi á nyi ku faaba wa má na kuweei Amau. ¹¹ Iyi í re mòm, Lafëe nwa Jesu Kirisi, ññu iyi í jò à dõ do Ilaaã, í nyi í jò à ne inò didõ má si Ilaaã.

Adamu do Kirisi

¹² Dulum í ló wai si andunya hai bi ine akã, nò dulum ññu í naaò iku wa. Si beebe, ikuu í tosi ine fei domi ine feii ce dulum. ¹³ Ntò dulum í wa si andunya wo woodai Moizi í bei í naa, amma bii wooda kù wee, ijuukpãii wooda ku kua mò kaa wee. ¹⁴ Do ññu fei, hai waatii Adamu hee ku koo si Moizi fei, ine ña à ya ku baa do iyi a kù kua wooda bei Adamu í ce.

Aa ka yókò ka wã Adamu do ine iyi í na í naau. ¹⁵ Ntò ntò, ine nkpòí í ku na kurarai ine akãu, amma didõí Ilaaã í la í re kurarai Adamu. Didõí Ilaaãu mò hai bi ine akãí í naa, nò lafëeui í je Jesu Kirisi. Didõu amua nla nla, nò í tosi ine nkpò. ¹⁶ Amuai Ilaaãu do kurarai ine akãu í wãaia ñje, domi kurara akãui í jò Ilaaã á kiiti ine ña ku ye taale ñña, amma didõei á jò ku ce wa ine dee dee baa do iyi à tako à ce kurara nkpò nkpò. ¹⁷ À mà iyi iku í tosi ine fei na kurarai ine akãu. Amma na ine akã mòi aa ka ba mii iyi í la í re, domi ine iyi í gba didõ nla Ilaaã do amua nlae iyi í jò í je dee dee fei, á maa wee nò á je bomma na irii Jesu Kirisiu.

¹⁸ Na ññu, si bei kurarai ine akã í jò Ilaaã í ye taalei ine fei, beebe mòi dee dee ku jei ine akã í jò ine fei í je dee dee í baò kuwee. ¹⁹ Si bei ide hai gbòí ine akã í jò ine nkpò í je ilu dulum, beebe mòi Ilaaã á ce ine nkpò dee dee na ide ku jirimai ine akãu.

²⁰ Wooda í ló wai ku ba kurara ku kòòsi, amma bii dulum í kòòsi, didõí Ilaaã mò í ya kòòsi ku roo máí. ²¹ Si bei dulum í lósi ine fei hee í naaò iku wa, beebe mòi didõí Ilaaã í naa si ine fei ku ba ku ce wa ine dee dee ña nò ku mu nwa kuwee iyi ci ya tã na anu akã iyi à ne do Lafëe nwa Jesu Kirisi.

6

À ku si gãmei dulum, nò à je ilu hunde si Kirisi

¹ Debei beirei aa ka ce. Aa ka ya maa ce dulum ku ba didõu ku kòòsi? ² Aawo, kù je beebe. Awa iyi à ku si gãmei dulum, beirei aa ka ce ka maa je kuwee nwa si dulum má. ³ I kù mà ña awa iyi à dasi wa inyi do irii Jesu Kirisi fei, à kui bei ññu mò í ku? ⁴ Na ññu, si inyi ku dasi à ku do ññu ajò, nò à si wa do ññu ajò, ku ba bei amboei Ilaaã Baaba í dedee hai si bale awa mò ka maa ne si kuwee titõ.

⁵ Ntò ntò, si bei anu akã nwa do ññu í jò à ku do ññu ajò, kù ne sika á jò ka dede má hai si bale do ññu ajò. ⁶ À mà iyi à kpakpa daa nwo nwa si jii ku gaau do Jesu ajò, ku ba daa nwo nwa iyi wa dasi wa dulum ññu ku kpa iri, nò ka maà je arui dulum má, ⁷ domi dulum kaa ne gbugbã kãma má si ine iyi í ku. ⁸ Nsei, si bei à ku do Kirisi ajò, beebe mòi à ne naane iyi aa ka ba kuwee do ññu ajò, ⁹ domi à mà iyi Kirisi, ññu iyi í dede hai si bale kaa ku má, iku kù ne sie gbugbã má. ¹⁰ Waati iyi í ku, í kui gbakã akã na irii dulum, amma í baa si kuwee má, nò kuwee iyi í wa si nsei í je ti Ilaaã. ¹¹ Beebe mòi ñje taka ñje i doo ara ñje bei iku si gãmei dulum, nò i doo ara ñje ilu hunde má si wajui Ilaaã na anu akã ñje iyi ì ne do Jesu Kirisi ña.

¹² Na ññu, i maà jò dulum ku je bomma si ara ñje má, i maà ti i jò kòdeei arau ku kãmia ñje má. ¹³ I maà ti i jò ikõ ikõí ara ñje kãma kù wa si awòí dulum má i maa ceò laalò ña. Amma i so ara ñje i na Ilaaã bei ine ña iyi à jii wa hai si bale, nò i so ikõ ikõí ara ñje fei i daa Ilaaã si awò ña i maa ceò jiida. ¹⁴ Dulum kù ne ku ne si ñje gbugbã má domi wooda kù ne gbugbã si ñje amma didõí Ilaaãí í ne gbugbã si ñje.

Ka je arui ice jiida ku ce

¹⁵ To, mii aa ka ce. Si bei Ilaaḏ í ce nwa didḏ nɔ wooda kù ne si wa gbugbã, dulum nii aa ka maa ce? Aawo, kù je beɛbe. ¹⁶ Ì mà sãa sãa ɲa bii ì so ara nɲe ì daa ine gɔ si awɔ ì waa jirimae ɲa, ine iyi ì waa jirimau be ɲa aruei ì je ɲa. Bii ì je arui dulum ɲa, kəkəɛi í je iku, bii ì nɔ ì je arui Ilaaḏ ku jirima ɲa, kəkəɛi nɲu mɔi á jḏ Ilaaḏ ku ce nɲe ine dee dee ɲa. ¹⁷ Amma ka saabu Ilaaḏ domi baa do iyi ì je arui dulum ɲa wo, nsei do inɔ akã ì waa jirima kukəsi iyi à da nɲe si awɔ. ¹⁸ À ya nɲe hai si awɔi dulum, nɔ ì baa ì je arui ice jiida ku ce ɲa. ¹⁹ Ñ wa n sḏ nɲe ideu ihēi do yaasei kucei ine ɲa na gbugbã hai ne nɲe. Si bei ì tako ì so ikḏ ikḏi ara nɲe ikã ikã ì daa riisi do laalɔ si awɔ bei aru ku ba i ceḏ laalɔ ɲa, nsei ì ne i so ikḏi ara nɲe fei i jḏ ku je arui ice jiida ku ce ɲau ɲa ku ba daa nɲe ku má.

²⁰ Waati iyi ì waa je arui dulum ɲa, ì ya jilɔ si i kù ne i ce mii iyi Ilaaḏ wa tɔɔ ɲei. ²¹ Riba yoomai ì ya ba ɲa waati beɛbe. Riba iyi ì ba ɲau wa mu nɲe anyɔ nsei, nɔ iri ku kpaɛ ikui. ²² Amma nsei à ya nɲe hai si awɔi dulum ì baa ì je arui Ilaaḏ ɲa, riba nɲei í je daa iyi í má, iri ku kpaɛ mɔi í je kuwɛɛ hai tã. ²³ Ribai dulum nii í je iku, amma amuai Ilaaḏi í je kuwɛɛ iyi ci ya tã na anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi Lafēɛ nwa.

7

Nɲe ku so í je nwa yaase

¹ Inɲe inem ɲa, inɲe iyi ì mà wooda ɲa, i kù mà ɲa iyi wooda í ne gbugbãi si amanɛ si waati iyi í wɛɛ si hunde nɲu akã? ² Beɛbe mɔi abo à so məkɔ í ne ku wa bi məkəɛ si waati iyi məkəu í wɛɛ. Amma bii məkəu í ku abou í fita hai si woodai nɲe ku so mbe. ³ Na nɲu, bii məkəu í wɛɛ nɔ abou í koo í so məkɔ mmu, abo à ce sakarai aa kpoo. Amma bii məkəɛ í ku, í fita si woodai nɲe ku soui. Waati beɛbe bii í so məkɔ mmu kù je à ce sakara má. ⁴ Beɛbe mɔi inɲe inem ɲa, anu akã nɲe do Kirisi í jḏ inɲe mɔ ì ku do nɲu ajɔ nɔ ì fita hai si awɔi wooda. Bebei ti ine mmui ì je ɲa. Ti ine iyi í jī hai si balɛui ì je ɲa ku ba i so iso iyi í je ti Ilaaḏ ɲa. ⁵ Waati iyi à wɛɛḏ daa nwo nwa ɲa wo, kəɔɛɛ laalɔ iyi wooda í dede si wa wa ce ice si ikḏi ara nwa ikã ikã fei nɔ wa bɔḏ wa bi iku. ⁶ Amma nsei, si bei à ku si gãmei wooda, nɲu iyi wa mu wa wo bei aru, à fita hai si awɔɛ. Bebei aa ka yəkɔ ka cea Ilaaḏ ice do daa titḏ iyi í je ti Hundee, kaa je do daa nwo iyi í je ti wooda.

Wooda do dulum

⁷ To, beirei aa ka fɔ. Woodau dulum nii? Aawo, kù je beɛbe. Amma na saabu woodau i jḏ ñ mà dulum. Ntɔ ntɔ, n kaa n mà mà kəɔɛɛ dulum nii wo bii wooda kù ni n mà n ce kəɔɛɛ. ⁸ Nɔ na woodau dulum í ba kpãa í bíim kəɔɛɛ ikã ikã fei, domi bii wooda kù wɛɛ dulum mɔ kaa wɛɛ. ⁹ Tako waati iyi n kù mà wooda, ñ wɛɛ wo, amma waati iyi ñ na ñ mà wooda, dulum í dedei ¹⁰ nɔ ñ ku. Bebei wooda iyi í ne ku jḏ n ne kuwɛɛ, ñ ba wee ikui í naam wa, ¹¹ domi dulum í ceḏ wooda ice nɔ í wa inyii itīm í kpam.

¹² Ntɔ ntɔ wooda í má nɔ ideɛ mɔ í má, í je dee dee, í nɔ í sãa. ¹³ Debei mii jiidau í baa í jɛem kpãai iku? Aawo, kù je beɛbe. Dulum nii í kpam. Mii jiidai í so í na í kpam do. Nɲui í jḏ à yɔɔ iyi dulum í je mii laalɔ do ntɔ nɔ í gaabu í caa.

Inɛ iyi dulum í kãmia

¹⁴ Ntɔi à mà iyi woodai Ilaaḏ ti Hundei, amma amu amanɛi iyi à taa dulum ñ je arue. ¹⁵ Mii iyi ñ wa n ce n ci ya n mà yaaseɛ, domi mii iyi ñ bi, n ci ya n ce nɲu, amma mii iyi ñ cé, nɲui ñ ya n ce. ¹⁶ Bii ñ wa n ce iyi n kù bi, ñ jesi iyi wooda í sãai. ¹⁷ Amma bii beɛbei, kù je amui ñ wa n coo má, dulum iyi í wa sim nii wa coo. ¹⁸ Ñ mà sãa sãa iyi mii jiida kãmia kù wa sim, waatɔ daam nii ñ wa n fãa, domi waati kãmia fei idəm í ya maa bi jiida ku ce, amma kucei n ci ya n yəkɔ. ¹⁹ N ci ya n ce jiida iyi ñ bi, í gbe laalɔ iyi n kù biu. ²⁰ Nɔ bii ñ wa n ce iyi n kù bi, kù je a ni amui ñ wa n coo, dulum iyi í wa sim nii wa coo.

²¹ To, ñ ye ide gɔ í wɛɛm. Nɲu wee. Waati iyi ñ bi jiida ku ce fei, laalɔi í ya maa má sim. ²² Si idəm woodai Ilaaḏ ku jirima í dḏ, ²³ amma si kucei ikḏ ikḏi aram fei ñ wa n ye ide mmu gɔ iyi wa ja do lasabum, nɔ wa cem arui dulum iyi í wa sim. ²⁴ Ilu inɔ kufɔi ñ je. Yooi á nyam hai si awɔi ara iyi wa bɔəm ikuu ihē. ²⁵ Ñ wa n saabu Ilaaḏ do saabu Jesu Kirisi Lafēɛ nwa.

Βεεβε μοι, ñ je arui woodai Ilaaã si idɔm, amma si daam ñ je arui gbugbãi dulum.

8

Kuwεε iyi Hundi Ilaaã wa mu nwa

¹ Na n̄ju, nsei Ilaaã kaa ye taalei ine ña iyi à ne anu akã do Jesu Kirisi má. ² Hundi Ilaaã ñ ya jò ine ku ba kuwεε na saabui Jesu Kirisi, nɔ gbugbãi Hundi iyi ñ nyam hai si gbugbãi dulum do ti iku. ³ Mii iyi woodai Moizi kù yɔkɔ ku ce si na iyi ñ jò mɔngɔi amane ña ñ jò woodau ñ kua gbugbã, Ilaaã ñ coo. Dulum iyi ñ wa si arai amane, ñ kiitie si waati iyi ñ jò Ama ñju takae ñ so ara iyi ñ jò arai dulum dii amane ña, nɔ ñ bɔɔ wa ku na ku je kuwee na dulum. ⁴ Ilaaã ñ ce beebi ku ba isene nwa ku je dee dee si ide iyi woodau wa fɔ, awa iyi a kù waa ne si idɔbii ara nwa, ñ gbe si idɔbii Hundi Ilaaã. ⁵ Ine ña iyi à waa ne si idɔbii ara, lasabu ña fei si daai arai ñ ya wa. Amma ine ña iyi à waa ne si idɔbii Hundi Ilaaã, lasabu ña fei si mii iyi Hundi ñ bii ñ ya wa. ⁶ Ine iyi lasabue fei ñ wa si idɔbii ara, iku ñ je iri ku krae. Amma ine iyi lasabue ñ wa si mii iyi Hundi Ilaaã ñ bi, lafɛe á ba kuwεε do laakai ku sũ. ⁷ Ine ña mɔ iyi à waa too idɔbii ara, aña ñ je mbeei Ilaaã ña. A kù waa jirima woodae, nɔ a kaa yɔkɔ mɔm. ⁸ Ine ña iyi à waa too idɔbii ara a kaa yɔkɔ a ce iyi á dɔa Ilaaã si.

⁹ Amma ñe i kù waa too idɔbii ara, ñ waa ne ñai bei Hundi ñ bi, ñe iyi Hundi Ilaaã ñ wa si ñe. Ine iyi kù ne Hundi Kirisi, lafɛe kù je ti Kirisi. ¹⁰ Nɔ bii Kirisi ñ wa si ñe, baa do iyi ara ñe ñ ku na dulum fei, hunde ñe á maa wεε domi ñ je dee dee si wajui Ilaaã ña. ¹¹ Ilaaã ñ j̄ Jesu hai si bale. Nɔ bii Hundi ñju iyi ñ j̄ Kirisi hai si bale ñ wa si ñe á na ara iku ñje ñau mɔ kuwεε na saabui Hundi iyi ñ wa si ñe.

¹² Na ñju ñe inem ña, Ilaaã ñ ne ka saabu, kù je ara hee arau ku tilasi wa ka ceò mii iyi ñ bi. ¹³ Ntɔ ntɔ, bii ñ waa ce idɔbii ara aa ku ña. Amma bii ñ jò Hundi Ilaaã ñ sobi ñe ñ kraò kookosui arau aa ne kuwεε ña, ¹⁴ domi ine ña iyi Hundi Ilaaã wa gbã fei, aña ñ je amai Ilaaã ña. ¹⁵ Hundi iyi Ilaaã ñ mu ñje kaa ce ñe aru, kaa nɔ ku jò n̄jo ku mu ñe má, amma Hundi ñ ce ñe amai Ilaaã ña, nɔ do saabuei aa ka yɔkɔ ka kpe Ilaaã, ka ni Baaba. ¹⁶ Hundi Ilaaã takae wa s̄ hunde nwa iyi à je amai Ilaaã ña. ¹⁷ To, si bei ñ je amae ña, ñju ñ jò ñ ne baa si mii iyi ñ jile nwa. Aa ka ne ikp̄ do Kirisi ajɔ, domi bii ñ baa ijuukp̄e ku kp̄e, beebi mɔi aa ka baa amboe ku kp̄e má.

Amboe iyi á na ku naa

¹⁸ Ñ mà wahalai nsei nwau ih̄e kù je nkãma do amboe iyi Ilaaã á na ku nyisi wa. ¹⁹ Baa mii ña iyi Ilaaã ñ taka fei à waa degbe ajɔ ñju do saasa, ajɔ si bii Ilaaã á jò a ye amboe si amae ña, ²⁰ domi mii ña iyi ñ taka fei à dási kp̄ai nfe ku ce, kù je na idɔbii aña taka ña, Ilaaã ñ coo beebi. Do ñju fei, kp̄a ku cɔu mɔ ñ wεε ²¹ iyi Ilaaã á ya mii ñau mɔ ku ba kãma ña ku maà beje má nɔ a ne ikp̄ si amboe ara ku nei amai Ilaaã ña. ²² À mà iyi hee nsei mii ña iyi Ilaaã ñ taka fei à waa kakaai bei inaabo iyi wa kakaa do ara kuroi kubí. ²³ Nɔ iyi ñ re mɔm, baa awa iyi Ilaaã ñ mu nwa Hundi bei fia kaazigi, à waa kakaa si idɔ nwa à waa degbeò Ilaaã ku nyisi iyi à je amae ña ntɔ ntɔ nɔ ku faaba ara nwa. ²⁴ Faabau ñ je tu wa, amma si kp̄ae ku cɔi à wa si titã. Bii à ye mii iyi à waa degbe, kudegbe kù wεε má. Mii iyi amane wa ye á maa cɔ kp̄ae má? ²⁵ Amma bii ñ waa cɔ kp̄ai mii gɔ iyi a kù waa ye, aa ka maa degbee do temua.

²⁶ Beebi mɔi Hundi Ilaaã ñ ya maa sobi wa si gbugbã hai ne nwa, domi a ci ya ka mà mii iyi ñ s̄a ka tɔɔ. Amma Hundi takae ñ ya tɔɔ Ilaaã na iri nwa do ide iyi ñ re ide ku f̄ai amane ña. ²⁷ Nɔ Ilaaã, ñju iyi wa ye idɔi amane ña ñ mà mii iyi Hundi wa lasabu, domi do idɔbii Hundi wa tɔɔe na irii ine ña iyi à je t̄e.

²⁸ Nɔ iyi ñ re mɔm, à mà s̄a s̄a, ine ña iyi à bi Ilaaã, aña iyi ñ kpe si idɔbii à je t̄e, Ilaaã wa ce ice si mii iyi ñ ba ña fei ku ba ku ce ña j̄ida. ²⁹ Ntɔ ntɔ, ine ña iyi Ilaaã ñ cica hai tako, aña ñ jile ku ba a j̄ Amae. Si beebi Amaeui á je yemai ifɔ nkp̄ nkp̄. ³⁰ Ine ña iyi ñ cica ñ jileu, ñju ñ kpe ña. Ine ña iyi ñ kpeu ñ ce ña dee dee. Ine ña iyi ñ ce dee deeu ñ ce ña ikp̄i amboe.

Kulai kubii Ilaaḍ

³¹ Debei beirei aa ka fə má. Bii Ilaaḍ í je tu wa, yooi á yə̀kə ku je mbɛɛ nwa. ³² Ilaaḍ kù kə̀d amai n̄ju takae, amma í jə̀ à daa inɛ ɲa si awə̀ à kpaa na irii awa fei. N̄ju iyi í na wa amaɛu bɛɛbɛ, beirei á ce iyi kù mu nwa mii iyi í gbe fei. ³³ Inɛ ɲa iyi Ilaaḍ í cica, yooi á yə̀kə ku má ɲa dulum má. Kù wɛɛ, domi Ilaaḍi í ce ɲa dee dee. ³⁴ To, yooi á yə̀kə ku ye taale ɲa. Kù wɛɛ, domi Jesu Kirisi í ku, nɔ iyi í re məm í j̄i hai si bale má, í wa awə̀ n̄jei Ilaaḍ. Í nɔ wa tə̀w Ilaaḍ na iri nwa. ³⁵ Yooi á yə̀kə ku fɛɛfɛ wa do kubii Kirisi. Tə̀nya? Mə̀ wahala. Mə̀ ijuukpā. Mə̀ ari. Mə̀ are. Mə̀ mbirisi. Mə̀ igū. ³⁶ Ntə̀ ntə̀, Lafɛɛ, na iriei à ya ka wa si anui iku alɛ̀d daakə.

À waa cə̀ wa bei angudā ɲa iyi à waa bə̀ ku saka, si bei kukə̀i idei Ilaaḍ í fə̀. ³⁷ Amma si mii ɲau ihɛ̀ fei à je igū mam mam na saabui Kirisi iyi í bi wa, ³⁸ domi n̄ mə̀ kam kam, nkāma kù wɛɛ iyi á yə̀kə ku fɛɛfɛ wa do kubie. Baa iku kaa yə̀kə, wala kuwɛɛ, do amaleka ɲa, do yiikoi lele ɲa. Mii iyi í ba wa nnyi hee do iyi á na ku ba wa ala fei, kāma ɲa kaa yə̀kə. ³⁹ Mii ɲa iyi à wa lele do iyi à wa ile hee do mii iyi à taka fei, nkāma kaa yə̀kə ku fɛɛfɛ wa do kubi iyi Ilaaḍ í nyisi wa si Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

9

Ilaaḍ do inɛi Izireli ɲa

¹ Ntə̀i n̄ wa n fə̀, amu inɛi Kirisi, n kaa n sə̀ ibo. Idəm do Hundei Ilaaḍ à jesi iyi ntə̀i. ² Inəm í fə̀ ntə̀ ntə̀ na Zuifu kpaasi ɲa nɔ n̄ ya n maa n ce araare ɲa waati kāma fei. ³ An jesi Ilaaḍ ku ceekpem nɔ ku fɛɛfɛɛm do Kirisi ku ba inɛ ɲa iyi à je dimim a ba faaba. ⁴ An̄ai à je inɛi Izireli ɲa, inɛ ɲa iyi Ilaaḍ í cica a je tɛɛ bei amaɛ ɲa, nɔ í nyisi ɲa amboeɛ. Do an̄ai í d̄i akabuue ɲa, nɔ í na ɲa wooda do kpāɛ ku tə̀w, do idei kuwāɛ. ⁵ Bala ɲa ɲai à je inɛi Ilaaḍ ɲa. Si dimi ɲai Kirisi í fita bei amane ɲu iyi í re mii fei. N̄jui í je Ilaaḍ, n̄ju iyi í jə̀ ka maa saabu hee do ajə̀ fei. Ami.

⁶ Kù je n̄ wa n ni ide iyi Ilaaḍ í wāu í je ngbɛ, amma kù je inɛ ɲa iyi à bí si dimii inɛi Izireli ɲau feii à je inɛi Izireli do ntə̀. ⁷ Kù nɔ kù je inɛ ɲa iyi à bí si dimii Aburahamu feii à je təkue ɲa do ntə̀, domi Ilaaḍ í s̄ Aburahamu í ni, dimii amai Izaaki ɲai aa je təkue ɲa. ⁸ Waatə̀ kù je amai Aburahamu ɲa feii à je amai Ilaaḍ ɲa, í gbe amu ɲa ɲa iyi Ilaaḍ í cea kuwāɛ ɲau, an̄a akā. ⁹ Ide iyi Ilaaḍ í wā̀d Aburahamu wee, í ni, adə̀ gə̀ suku be iyi ihɛ̀ an nyi wa má, hee waati bɛɛbɛ Sara á bí ama inɛməkə.

¹⁰ Kù je iyi be n̄ju akā, amai Rebeka minji ɲau fei sika ɲai. Baa ɲai í je bala nwa Izaaki. ¹¹⁻¹² Amma do n̄ju fei, hee Rebeka ku maa bí ɲa, si waati iyi a kù ce jiida gə̀ titā hee má je laalə̀, Ilaaḍ í s̄ Rebeka í ni, inɛ sintei á ya sūa inɛ ankānyiu iri ile. Í fə̀ bɛɛbei ku ba ku nyisi iyi n̄ju í ya cica inɛ ɲai bei n̄ju takai n̄ju í bi, nɔ í kpe ɲa si bei n̄ju takae í jile, kù je na kuce ɲa. ¹³ Tiai idei Ilaaḍ í fə̀ má í ni, Ilaaḍ í ni, n̄ bi Zakə̀bu nɔ n̄ cɛ Ezau.

¹⁴ Debei, beirei aa ka fə̀ nsei. Ilaaḍ kù je dee deei? Aawo, kù je bɛɛbɛ, ¹⁵ domi í s̄ Moizi í ni, inɛ iyi n̄ bii an cea didə̀, nɔ inɛ iyi n̄ bii an ce araareɛ. ¹⁶ Na n̄ju, kù je na idə̀bii inɛ gə̀, kù nɔ kù je na kookaai inɛ gə̀, amma na araarei Ilaaḍi. ¹⁷ Bɛɛbei kukə̀i idei Ilaaḍ wa fə̀ idei Faraḍ, n̄ju iyi Ilaaḍ í le idə̀ɛ í ni n kā n ceɛ ilaalui ku ba inɛ ɲa a ye gbugbām siɛ, nɔ inɛi andunya fei ku gbə̀ irim. ¹⁸ Bɛɛbei Ilaaḍ í ya ce araarei inɛ iyi í bi, nɔ ku le idə̀i inɛ mə̀ iyi í bi.

¹⁹ Bii bɛɛbei, inɛ gə̀ á yə̀kə ku s̄m ku ni, Ilaaḍ kù ne kpāa ku ye taalei amane ɲa má, domi inɛ kāma kaa yə̀kə ku dede si mii iyi í jile. ²⁰ Awə̀ iyi ì waa fə̀ bɛɛbɛ, yooi ì je i bei i kakə̀w Ilaaḍ. Caka á yə̀kə ku bee woo ma ku ni, na mii í ce ì mam be ihɛ̀? ²¹ Kù je woo ma cakai á cə̀d ama bei í bi ba. Si ama akāu be kaa yə̀kə ku ce caja iyi à ya maa cə̀d ice waati kāma fei do caka iyi í ne bɛɛɛ í re ba.

²² To, yaaseu be wa nyisi mii iyi Ilaaḍ í ce. Í bi ku nyisi inɛ gə̀ ɲa idə̀kə̀ nlaɛ do gbugbāɛ. Amma í temuai titā do inɛ ɲa iyi idə̀ɛ í kə̀ siu, an̄a iyi à ye bei caka ɲa iyi aa nyə̀u. ²³ Amma í bi ku nyisi inɛ gə̀ ɲa mə̀ bei amboeɛ í la í to. An̄ai í ce araare ɲa nɔ í ce sə̀lu ɲa hai

ku kpe a ne ikpē si amboe. ²⁴ Ine ηau awai. Si ino nwa Zuifu ηa do hai je Zuifu ηa à wasi. Ilaađi í kpe awa fei. ²⁵ Bεεbei walii Ozee í fɔ si tiaε í ni, Ilaađ í ni,

Ine ηa iyi a kù je tom wo, nsei an kpe ηa inem.

Dimi ηa iyi n kù bi wo, nsei an kpe ηa baakɔm ηa.

²⁶ Nɔ tengi bii ñ sɔ ηa wo ñ ni, i kù je inem ηa,

Be mɔi an kpe ηa má amam ηa, amu iyi ñ je irii kuwεε.

²⁷ ηɔi walii Ezai í fɔ ide hee lele na irii inei Izireli ηa í ni, baa bii inei Izireli ηau à kpɔ bei sãai acii ido, ine mbɔi á ba faaba. ²⁸ Ide iyi Ilaađ í fɔu á kɔi mam mam si andunyau, nɔ kaa kpe mɔm. ²⁹ Í ye mbe bei walii Ezai í tako í fɔu iyi í ni,

Bii Ađ Lafēε, ilu gbugbã fei kù jɔ nwa fiti mbɔi amanε ηa wo ni,

Awa fei aa ka kui wo bei inei Sodomu ηa,

Do inei Gɔmɔ ηa.

Inei Izireli ηa do laabaau jiiida

³⁰ Debei, beirei aa ka fɔ. Bei aa ka fɔ wee, dimi mmu ηa iyi a kù waa de à je dee dee si wajui Ilaađ wo, nsei à je dee dee na saabui naane ku dasi ηa. ³¹ Amma inei Izireli ηa iyi à waa de aηa a too wooda ku ba aηa a je dee dee si wajui Ilaađ, kù ce. ³² Na mii. Si na iyi í jɔ inei Izireli ηa a kù dedε do naane ku dasi, í gbe do ice ηa. À koose si kuta iyi í ya jɔ ine ηa a kooseu. ³³ Ideei kukɔu wa fãa í ni,

Wee ñ wa n jile ine gɔ Siđɔ iyi í ye bei kuta bi ku koose.

Nηui á jɔ ine gɔ ηa a cuku,

Amma ine iyi í dasie naane kaa ye anyɔ.

10

¹ Ine inem ηa, iyi ñ bi si idɔm fei do iyi ñ wa n tɔɔ Ilaađ, nηui í je dimim ηa a ba faaba. ² Ntɔ ntɔ, an yɔkɔ n fɔ na iri nηa n ni à waa cea Ilaađ ice do himma, amma a kù ne kumá. ³ A kù mà bei Ilaađ í ya ceɔ ine dee dee, nηui í jɔ à de kpãa nηa bei aa ce a jɔɔ dee dee, nɔ a kù waa too si kpãa iyi Ilaađ í jile. ⁴ Kpãa iyi Ilaađ í jileui í je Kirisi iyi í na í kpa irii woodai Moizi nɔ ine iyi í dasie naaneu fei á je dee dee si wajui Ilaađ.

Faabaui í je ti ine ηa iyi à dasi Lafēε naane fei

⁵ Ide iyi Moizi í kɔ si yaase bei ine á jɔɔ dee dee si wajui Ilaađ si wooda ku jirima wee. Ine iyi wa jirima wooda ηau fei, si nηui á ba kuwεε. ⁶ Amma ide iyi à kɔ si yaase bei amanε á jɔɔ dee dee na naane ku dasi wee. Maà ti i fɔ si idɔε i ni, yooi á bɔ lelei Ađ. Bii ñ waa fɔ bεεbe, í ye bei ñ waa de Kirisi ku kita wai. ⁷ Nɔ i maà ti i fɔ i ni, yooi á lɔ lelei ile. Bii ñ waa fɔ bεεbe, í ye bei ñ waa de ku dede Kirisi hai si bale mái. ⁸ Debei, beirei ideu wa fɔ. Bei wa fɔ wee. Ide iyi ñ waa dede kù jiiε, í wa si gelee mɔm do si idɔε. Ideu nηui í je ideu naane ku dasi iyi à waa waazo, iyi í ni, ⁹ bii ñ fɔ do gelee ñ ni Jesui í je Lafēε, nɔ ñ dasi naane si idɔε iyi Ilaađ í dede hai si bale, aa ba faaba, ¹⁰ domi do ido amanε í ya dasi naane ku ba ku je dee dee si wajui Ilaađ, nɔ do gelee mɔi í ya fɔɔ ide ku ba ku baɔ faaba. ¹¹ Tiai ideu Ilaađ í nɔ í fɔ í ni, ine iyi í dasie naane fei kaa ye anyɔ. ¹² Bεεbei ine gɔ kù je ikã, hai Zuifu ηa hee ku bɔ do dimi mmu ηa fei. Aηa fei Lafēε akã à ne. Amanie mɔ í je ti ine ηa iyi à waa tɔε fei. ¹³ Debei ine iyi wa tɔɔ Ađ Lafēε fei á ba faaba, si bei ideu Ilaađ í fɔ.

¹⁴ Nɔ beirei ine ηa aa ce a tɔε bii a kù dasie naane. Mà beirei aa ce a dasie naane bii a kù gbɔ ideε. Nɔ beirei aa ce a gbɔ ideε bii ine gɔ kù ce waazoi ideu. ¹⁵ Nɔ beirei aa ce a ce waazoi ideu bii kù je ine gɔi í be ηa. Kukoi ideu Ilaađ wa fɔ í ni, inɔ didɔ nlai kunaai ine ηa iyi à dabii à waa sisi laabaau jiidau. ¹⁶ Amma kù je ine feii í jesi ideu laabaau jiidau. Bεεbei walii Ezai mɔ í fɔ í ni, Lafēε, yoo ηai à dasi waazo nwau naane. ¹⁷ Bεεbe mɔi naane ku dasi wa naai hai si ide iyi ine wa gbɔ. Nɔ ide iyi à waa gbɔu ideu Kirisii.

¹⁸ Amma ñ wa n beei, Zuifu ηa a kù gbɔ ideui? À gbɔɔ, domi à kɔɔ à ni, Woo ce waazo ηau à dabii si andunya fei Nɔ ine fei í gbɔ ide nηa.

¹⁹ To, ò wa n bee má, inei Izireli ña a kù gbò yaasei ideu ba. À gbòò, si bei Moizi í tako í kò na iri ñña í ni,

Ilaaḍ í ni,

An dede igu ññe do dimi gò iyi a kù waa saalu bei dimi,

Nò n dede idòòkò ññe do dimi hai ñe bisì.

²⁰ Ezai mò í kò do wòòkò í ni, Ilaaḍ í ni,

Ine ña iyi a kù waa dedeem ñai à yem,

Nò ñ nyisi ña aram, kù nò kù je aṅai à tòom.

²¹ Amma si gāmei irii inei Izireli ña í kò í ni, Ilaaḍ í ni, hai daakòì ñ to awò bi hai gbò ide ilu ití ku yika ña.

11

Ilaaḍ kù kòsi inei Izireli ña

¹ Debei ñ wa n beei, Ilaaḍ í kòsi inee ñai? Aawo, kù je beebe, domi amu takam inei Izirelii ñ wa n je, ñ je tókui Aburahamu si dimii Benzamee. ² Ilaaḍ kù kòsi inee ña iyi í tako í cica hai kukpeu. Mà i kù mà ña bei kukòì ideì Ilaaḍ í fò ña si waati iyi Elii í bòò taalei inei Izireli ña bi Ilaaḍ í ni, ³ Lafēe, ine ñau à kpa waliie ña nò à kēke bi kuweee ña. Amu akāi ñ gbe iyi ñ wa n jirimaē, à nò à waa de hundem ku nya. ⁴ Amma Ilaaḍ í jēaa í ni, ñ ñe amanē dubu mēeje má iyi a kù gule si wajui iwē iyi à ya kpe Baali.

⁵ Beebe mòì, baa nsei inei Izireli mbò ña à waa jirima Ilaaḍ, aṅa iyi í cica na didōeu. ⁶ Í cica ñai na didōe, kù je na ice. Bii í je do iceui, didōu kù je didō má.

⁷ Ntò ntò beirei í ce. Inei Izireli ña a kù ba mii iyi à waa de. Si inò ñña ine ña iyi Ilaaḍ í cicaì à baa. Ine ña iyi à gbe à lele idò ñña. ⁸ Na irii ññai kukòì ideì Ilaaḍ í ni, Ilaaḍ í da ñña si sisi ñjoo si idò.

Nò í mu ñña iju iyi a kaa yòkò a yeò ilu.

Nò í mu ñña ití iyi a kaa yòkò a gbòò ide hee do nnyi fei.

⁹ Nò Davidi mò í ni,

Jingau ñña ku je ñña cēkūm do taao,

Nò ku nyi ku je ñña bi ku koose má

Ku ba a koo a ba ijuukpā.

¹⁰ Jò ilu kuku ku wa si iju ñña a maà ye ilu.

Nò i jò a ya bate a maa ceò ice do aṅò fei.

¹¹ Ññi í jò ñ wa n bee, si waati iyi inei Izireli ña à koose, à cukui hee do aṅò fei? Aawo, kù je beebe. Amma na kucuku ññai í jò dimi mmu ñau mò à baò faaba ku ba igu ñña ku dede si ña. ¹² Debei, si bei kucukui inei Izireli ña í jò hai je Zuifu ña à ba amanii Hunde, nò kukayei inei Izireli ña í kòòsi amanii dimi mmu ña, zaka beirei amanii dimi mmu ñau á la ku to waati iyi inei Izireli ña fei aa na a ba kpāai faaba.

Dimi mmu ña à ba faaba

¹³ Ine dimi mmu ñau be, inei ñ wa n ba ide ku fò, amu iyi ñ je woo be bi tu ñe. Ñ ya n maa ñe inò didōi do iceui iyi ñ wa n ce. ¹⁴ Si iceu bei ñ wa n de kpāa n dedeò igui dimim ña, ku ba ine gò ñña ña a ba faaba. ¹⁵ Ilaaḍ í jò hai je Zuifu ña à dō do ññu si waati iyi í jò Zuifu ña titā. Debei, beirei á ye si waati iyi á gba ña má. Ññu bei á jò aṅa iyi à ku wo a baa si kuwee.

¹⁶ Si iyafūi pēe iyi à kpo, bii pēe sinte iyi à ceu í je ti Ilaaḍ, debei pēeu fei ti Ilaaḍi. Beebe mòì bii icāi jīi í je ti Ilaaḍ, do amaawòe ña fei ti Ilaaḍi. ¹⁷ Amma nsei à cafe amaawò gò ña hai si jīi ndii olivi, nò ine iyi ñ je amaawòì jīi ndii sako, inei à sāsi agbe ñña. Nsei wee, ine mò ñ waa ba inyi iyi wa naa si amaawò ñau hai si icāu. ¹⁸ Na ññu, i maà tòò fufu ña si amaawò ña iyi à cafeu. Beirei aa ce i tòò fufu ña. I jò i mà ña iyi kù je inei ñ waa mu icāu, icāu ññei wa mu ñe.

¹⁹ Ine akā ññe gò á ni, à cafe amaawò ñau bei ku ba a sāsim si agbe ñña. ²⁰ Ntòì, à da ñai na naane hai dasi ñña, nò awò mò ñ wa agbeu bei na naane ku dasie. Maà tòò fufu, amma ce njo, ²¹ domi bii Ilaaḍ kù jò amaawò sinte ñau, á na ku jò awò mò? ²² Debei, cò

jiida ku jei Ilaaḏ do kugaabuε. Í gaabu si ine ḡa iyi à cuku, amma í je ine jiida bi tεε. Awɔ de leekĩ dim dim si jiida ku jεε. Bii kù je bεεbe aa da awɔ takae. ²³ Bii aḡa mɔ a kù mɔsi idɔ ku lele nḡa, Ilaaḏ á sindo ḡa si agbe bii à wau wo, domi á yɔkɔ ku sindo ḡa si agbe nḡa má. ²⁴ Bii Ilaaḏ í daε wa hai si jĩ ndii olivii sako nɔ í másie si jĩ ndii olivi iyi à waa logooa iyi kù je icue, debei, kaa gaabuaa ku sindo amaawɔu si jĩ ndii nḡu takae.

Inei Izireli ḡa aa ba faaba

²⁵ Inε inem ḡa, n kù bi asiii ideu ihε ku manji nḡe hee ku jò i maa cɔ ara nḡe ilu bisi ḡa. Asiiu wee. Idɔi inei Izireli fiti mbɔ ḡau í lei titã hee kukpɔi dimi mmu ḡa iyi aa ba faabau ku kɔ. ²⁶ Si bεεbe, inei Izireli ḡau fei aa ba faabau, si bei à kɔɔ à ni, Ilaaḏ í ni,

Woo Faabau á naai hai Siḏɔ,

Nɔ ku nya lasabu hai mà bεεrem hai si dimii Zakɔbu.

²⁷ Iyi ihεi í je akabuu iyi an dĩ do aḡa si waati iyi an kpa ide i dulum du ḡa.

²⁸ Si tuubai laabaau jiidau Zuifu ḡa à je mbεei Ilaaḏ, nɔ nḡu bei í baa í je aranfãanii inε, amma si tuubai kucica, à je ine ḡa iyi Ilaaḏ í bi hee nsei na bala nḡa ḡa. ²⁹ Ilaaḏ í bi ḡa hee nsei domi ci ya ce mua ngba nɔ ci ya sinda idɔ hai si ine ḡa iyi í kpe. ³⁰ Tako wo ò donda Ilaaḏ ḡa, amma nsei Ilaaḏ í too si ide hai gbɔi Zuifu ḡau í ceɔ araare nḡe. ³¹ Nsei si bei Ilaaḏ í ce nḡe didḏ na saabui ide hai gbɔ nḡau, bεεbe mɔi á too si araare iyi í nyisi nḡe ku ba ku ce araare aḡa mɔ. ³² Ntɔ ntɔ, Ilaaḏ í jò ine fei í baa í je arui ide hai gbɔ, ku ba ku ce araare ine fei.

Kulai Ilaaḏ

³³ Irei ò gbɔ bei amanii Ilaaḏ do bisie do kumàε í la í to. Inε gɔ kaa yɔkɔ ku mà yaasei lasabuε. Inε gɔ mɔ kù nɔ kù wεε iyi á mà kpãae sãa sãa.

³⁴ Bεεbei kukɔi ide i Ilaaḏ í ni,

Yooi í mà lasabui Aḏ Lafεε.

Mà yooi í muaa bisi aḡo gɔ.

³⁵ Yooi í tako í muaa ngɔgɔ ku bei ku maa degbe ku sãa nḡu gbese.

³⁶ Ilaaḏi í je irii mii fei, hai bi tεei fei ndεε wa naa. Nɔ mii fei í wεei na irie. Amboe ku je tεε hai nsei hee do aḡo fei. Ami.

12

Kuwεε titḏ iyi í wεε na irii Ilaaḏ

¹ Na nḡu inε inem ḡa, ò wa n tɔɔ ḡei na saabui araare iyi Ilaaḏ í ce nḡe, i na Ilaaḏ ara nḡe. I jò kuwεε nḡe ku jεaa bei kuwεε gɔ iyi í má nɔ í síaa si. Do yaase bεεbei í sía i ya tɔɔ Ilaaḏ ḡa. ² I màɔ ya ce kucei inei andunya ḡa, amma i jò Ilaaḏ ku mu nḡe lasabu titḏ iyi á kpaasiɔ kuwεε nḡe, ku ba i mà iyi í je idɔɔbii Ilaaḏ ḡa. Idɔɔbieu wee, iyi í je jiida, iyi í dḏ do iyi í kḏ mam mam.

³ Na didḏ iyi Ilaaḏ í muum, ò wa n sḏ inε fei, i màɔ jile ara nḡe tengi bii i kù to ḡa, amma ine fei ku jile araε si zaka bei Ilaaḏ í muaa naane. ⁴ Si ara akã ikḏ ikã ikãi í wa si nɔ aḡa fei do ice nḡai. ⁵ Bεεbe mɔi, baa bii awa à kpɔ à je ara akã si Kirisi nɔ à dĩ si nḡei bei ikḏ ikã ikãi arau. ⁶ Bεεbe mɔi à ne amua ikã ikã iyi Ilaaḏ í ce nwa si didḏε. Inε iyi í ne amuai ide iyi wa naa hai bi Ilaaḏ ku sḏ ine ḡa, ku ceɔ ice si bei naane ku dasie í to. ⁷ Inε iyi í ne amuai ku cea ine ḡa ice si igbeu, ku coo. Inε iyi í ne amuai ine ḡa ku kɔ si ide i Ilaaḏ ku kɔ ḡa si. ⁸ Inε mɔ iyi í ne amuai ine ḡa ku mua gbugbã ku coo. Inε mɔ iyi í ya yɔkɔ ku ce amua ku coo do inɔ akã. Inε ngbo ku ce iceε do himma. Inε iyi í ne amuai ilu are ḡa ku sobi ku coo do inɔ didḏ.

⁹ I màɔ jò kubi nḡe ku je do muafiti. I saa laalɔ nɔ i leekĩ si jiida ku ce dim dim ḡa. ¹⁰ I bi nḡe ḡa, i ce kookaai i ya màɔ bεεrei nḡe ḡa. ¹¹ I màɔ jò himma nḡe ku kaye, amma i ya maa cea Aḏ Lafεε ice ḡa, nɔ i jò Hundεε ku maa ce ice si nḡe. ¹² I wεεɔ inɔ didḏ ḡa na kpãa ku cɔu. I temua si wahala ḡa. I màɔ ya gbεεji do kutɔɔ ḡa. ¹³ I ya sobi ine ḡa iyi à je ti Ilaaḏ si bukaatai mii iyi à bi. Nɔ i ya yaεε ine njoo ḡa. ¹⁴ I ya weea ine ḡa iyi à waa kpã nḡe iju. I wee nḡa ḡa, i màɔ ceekpe ḡa. ¹⁵ Inε ḡa iyi à wa si inɔ didḏ i ba ḡa inɔ didḏ ku

kpɛ, ine ɲa mɔ iyi à waa kpata i ba ɲa ku kpata ɲa. ¹⁶I ya ne anu akã ɲa, i maà jò lasabui ara ku so ku wa si ɲe, amma i ya kaye ara nɲe ɲa. I maà ya jile ara nɲe ilu bisi ɲa.

¹⁷I maà ya sãa ine gɔ laalo ɲa. I ya maa de i ce iyi í je jiida si gãmei ine fei ɲa. ¹⁸Bii í je á ce i ce kookaai baa yooma fei i jò iɲeð ine fei i ya dɔ ɲa. ¹⁹Iɲe kpaasim ɲa i maà ya de i sãa nɲe gbesei laalo ɲa, amma i ya jò Ilaaɔ ku sã nɲe gbesei idɔɔkɔ, domi à kɔɔ à ni, Aɔ Lafɛɛ í ni, Amui an sã gbesei idɔɔkɔ.

²⁰Nɔ à kɔɔ má à ni,

Bii ari wa kpa mbɛɛɛ, náa ije ku je.

Bii agbe wa kpa, muua inyi ku mɔ,

Domi bii ì waa ceaa beɛbe, í ye bei ina nyenyeyi ì waa koaa si iri.

²¹Maà jò laalo ku kãmiae, amma jò i kãmiae do jiida ku ceɛ.

13

Ka jirima ilaalui ile nwa ɲa

¹Ine fei ku jirima ilaalui ileɛ, domi ilaalu kãma kù weɛ iyi kù je do kumàsii Ilaaɔ. Ilaalu ɲa iyi à weɛ fei Ilaaɔi í jile ɲa. ²Na nɲu, bii ine í donda ide i laalu, ide iyi Ilaaɔ í jilei í kɔsi. Nɔ ine ɲa iyi à waa kɔ ide dimi beɛbe, à waa dedea ara ɲa taalei. ³Ntɔ ntɔ, woo ce jiida ɲa a kù ne zigiida do ine ɲa iyi à waa mu ileu, í gbe woo ce laalo ɲa. Bii i kù bi njo ku muɛ si gãmei ilaalu ɲau, ce jiidaɛ, aa ne sie inɔ didɔ. ⁴Ilaalu ɲa à waa ce icei Ilaaɔi na aranfãani nɲe. Amma bii ì waa ce laaloɛ ɲa, i ce njo nɲa, domi a kù waa mu taakuba si ngbe. Aɲa mɔ woo ce icei Ilaaɔ ɲai ku ba a sã gbesei idɔɔkɔi Ilaaɔ nɔ a kpã ine ɲa iyi à waa ce laalo iju. ⁵Na nɲu, ì ne i sũ nɲa iri ile ɲai, nɔ kù je si na iyi í jò ì waa ce njo ijuukpã nɲu akã ɲa, amma ku ba idɔ nɲe ku maà ye taale nɲe.

⁶Nɲui í nɔ í jò ì waa sã fi ai lempoo má ɲa, domi ine ɲa iyi à waa mu ileu aɲa mɔ woo ce icei Ilaaɔ ɲai nɔ à na ara ɲai mam mam. ⁷I sãa ine fei iyi ì ne i sã ɲa. Ine ɲa iyi ì ne i sã lempoo i sã nɲa ɲa. Ine iyi ì ne i sã fi ai duani i sãa lafɛɛ. Ine iyi ì ne i jirima fei i jirima lafɛɛ ɲa. Ine iyi ì ne i mà beɛɛɛ, i mà ɲa.

Ka bi nɲe

⁸I maà ya mu gbesei ine gɔ. Gbesei mii akãi í ne ku wa si anini nwa, nɲui í je kubi, domi ine iyi í bi ine ɲa wa kɔ wooda feii. ⁹Ntɔ ntɔ, wooda ɲau ihɛ iyi í ni, i maà ce sakara, nɔ i maà kpa ine, nɔ i maà ce ile, nɔ i maà ce bine, do wooda ikã ikã iyi í gbe fei aa yɔkɔ a tɔtɔ ɲa si wooda akã. Wooda akãu wee, bi ine mmu bei ì bi araɛ. ¹⁰Bii kubi í wa si gãme nɲe i kaa yɔkɔ i cea nɲe laalo ɲa. Na nɲu, bii ì bi nɲe ì waa jirima wooda ɲau fei ɲai.

Ka tã sɔlu ka maa degbedɔ kunyii Kirisi wa

¹¹Í sã i ce beɛbe ɲa, domi ì mà ɲa si waati bii à wa nsei. Í to i jì hai si iri njoo ɲa, domi waati iyi Lafɛɛ á faaba wa mam mam í maai wa nsei í re waati iyi à sinti dasi naane. ¹²Idũ í dũ wa koo, nɔ amɛɛjumá í maai wa. Na nɲu, ka jò icei ilu kuku ku ce, nɔ ka so jĩnei igũ iyi á jò ka jabu si inya kumá. ¹³I jò ka ne dee dee awa iyi à je inei inya kumá ɲa. Ka maà jò ije ku bi nwa do atɛ ku mɔ nwa ku la ku caa, ka maà ne adei abo do daa beeteke ku ce, nɔ ka jò ija do igu. ¹⁴Amma i so daa titɔi Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa, nɔ i maà jò daai iɲe taka nɲe ku maa neð nɲe i maa ceð bine má ɲa.

14

Maà ye taalei kpaasi woo dasi Jesu naane

¹I gba ine iyi naane ku dasie kù ne gbugbã, nɔ i maà ya ye taalei ide iyi wa lasabu. ²Ine ihɛ wa tamaa si iyi nɲu á yɔkɔ ku je ije fei. Ine ihɔ mɔ iyi kù ne gbugbã si naane ku dasieɛ, ci ya ɲɔ ɲa. ³Ine iyi wa je mii iyi í ba fei ku maà donda ine iyi ci ya je mii fei, nɔ ine mɔ iyi ci ya je mii iyi í ba fei, ku maà ye taalei ine nɲe iyi wa je mii fei, domi Ilaaɔi í gba lafɛɛ. ⁴Beirei awɔ ì ye ì bei ì waa kiitið amaacei ine mmu gɔ. Bii wa leekĩ si

icee walakə bii í nɔ́ í fūsi awɔ́ mɔi ideí irii lafēei. Amma á maa leekī domi Aǎ Lafēe í ne gbugbā ku muua gbugbā.

⁵ Ine gɔ́ ɲa à ya tamaa bei ajɔ́ gɔ́ ɲa à re nje do beerei, nɔ́ ine gɔ́ ɲa mɔ́ à ya maa tamaa mà iju iyi í má fei akāi. Si ide ɲau ihē í sīa ine fei ku mu iyi í je lasabui idəe dim dim. ⁶ Ine iyi wa tamaa ajɔ́ gɔ́ ɲa à re nje do beere, wa cooi na Aǎ Lafēe. Ine iyi wa je ije iyi í ba fei, na irii Aǎ Lafēei wa jɔ́, domi í ya saabu Ilaaǎi titā na ijeu. Ine mɔ́ iyi kù waa je mii fei, na irii Ilaaǎi kù waa je, í nɔ́ wa saabue. ⁷ Kuwēei ine kāma nwa kù je ti nɲu akā, beebe mɔi do ikue. ⁸ Ntɔ́ ntɔ́, bii à wēe, à wēei na irii Lafēe, bii à nɔ́ à ku mɔi, na irii Lafēei à ku. Na nɲu, bii à waa wēe walakə bii à ku, ti Lafēei à je, ⁹ domi Kirisi í ku nɔ́ í dede hai si bale má ku ba ku je Lafēei ine ɲa iyi à ku do ine ɲa iyi à wēe. ¹⁰ To, bii beebēi, na mii í ce awɔ́ ì waa ye taalei kpaasie. Mà na mii í ce ì waa donda kpaasie. Awa feii aa ka leekī ajɔ́ akā si wajui Ilaaǎ ku kiiti nwa. ¹¹ Ajɔ́ nɲui kukɔi ideí Ilaaǎu ihē á kɔ́ tengi bii í ni,

Aǎ Lafēe í ni,

Amui ñ je kuwēe, ine fei á na ku gule si wajum.

Nɔ́ ine fei ku saabum do gelee.

¹² Beebe mɔi awa fei aa ka fɔ́ tu wa si wajui Ilaaǎ.

Maà ce ngɔ́gɔ́ iyi à dasi kpaasie kurara

¹³ Na nɲu, i maà ya kiiti nje ɲa. Amma ce laakai i maà ti i ce ngɔ́gɔ́ iyi á jɔ́ kpaasie ku rara ku dasi dulum. ¹⁴ Na saabui Lafēe Jesu ñ mà kam kam iyi sɔ́nda kāma kù je ìwɔ́. Amma bii ine gɔ́ wa doo sɔ́nda gɔ́ ìwɔ́, bi tēei í je ìwɔ́. ¹⁵ Bii inɔi kpaasie í fɔ́ na ije gɔ́ iyi ì waa je, wa nyisi iyi i kù waa ne si kpāai kubi má. Maà jɔ́ ideí ije ku jɔ́ ine gɔ́ iyi Kirisi í ku na irie ku ce nfe. ¹⁶ Iyi ì ye í sīa ku ce, maà ti i coo do yaase bei á jɔ́ ine ɲa a fɔ́ laaləe. ¹⁷ Bommai Ilaaǎ kù je ideí kujee do kumɔ́, bii kù je dee dee ku je do laakai ku sū do inɔ́ didɔ́ iyi Hundei Ilaaǎ wa mu nwa. ¹⁸ Ine iyi wa cea Kirisi ice si yaase beebe, lafēei Ilaaǎ á bi, nɔ́ baa amanɛ ɲa aa saabue.

¹⁹ Na nɲu, ka de mii iyi á naaɔ́ laakai ku sū wa do mii iyi á mu nwa gbugbā si naane ku dasi nwa. ²⁰ I maà beje icei Ilaaǎ na ideí ije. Ntɔ́, sɔ́nda kāma kù je ìwɔ́, amma kù sīa ine gɔ́ ku je ije iyi á jɔ́ kpaasie ku koose. ²¹ Iyi í sīa nɲui í je i maà ɲɔ́ ɲɔ́, nɔ́ i maà mɔ́ vēe, nɔ́ i maà ce ngɔ́gɔ́ bii í je á dasi kpaasie kurara. ²² Mii iyi ì waa lasabu si ideu ihē, muu si idəe, nɔ́ kú je si gāmei awɔ́ do Ilaaǎ nɲu akā. Ilu inɔ́ didɔ́i ine iyi idəe kù waa ye taalee si mii iyi wa ce. ²³ Amma ine iyi wa sika si ije gɔ́ iyi wa je, Ilaaǎ á ye taalee domi kù waa coo do naane. Ntɔ́ ntɔ́, mii iyi ine wa ce fei nɔ́ kù waa coo do naane, dulum nii.

15

Ce iyi à dɔ́a kpaasie si, maà de ti awɔ́ takae

¹ Nsei, awa iyi à ne gbugbā si naane ku dasi, i jɔ́ ka temuaɔ́ gbugbā ku kuai hai ne gbugbā ɲa, nɔ́ ka maà ya ka ce mii iyi á dɔ́a awa taka nwa si. ² Awa fei ka ya ce mii iyi á dɔ́a kpaasi nwa ɲa si na aranfāani ɲa, ku ba naane ku dasi ɲa ku bɔ́ waju. ³ Kirisi takae ci ya ce mii iyi á dɔ́a nɲu takae si, amma si bei à kɔ́ à ni, í sɔ́ Ilaaǎ í ni, ine ɲa iyi à bue, arabu ɲa í baa sim. ⁴ Mii iyi à kɔ́ tako fei wo, à kɔ́i ku ba ku kɔ́ wa nɔ́ ka ne kpāa ku cɔ́ hai si kukɔi ideí Ilaaǎ, iyi wa mu nwa gbugbā do temua. ⁵ Ilaaǎ, nɲu iyi wa mu nwa temua do gbugbā, kú jɔ́ ɲe duusɔ́o i ne anu akā ɲa si bei ì yɔ́ si Jesu Kirisi ɲa, ⁶ ku ba ɲe fei i ya maa saabu Ilaaǎ ajɔ́ do anu akā ɲa, nɲu iyi í je baai Lafēe nwa Jesu Kirisi.

Laabaau jiidau í je ti dimi fei

⁷ Na nɲu, i ya gba nje ɲa si bei Kirisi mɔ́ í gba ɲe ku ba i nyisiɔ́ amboei Ilaaǎ ɲa. ⁸ Ñ wa n sɔ́ ɲei iyi Kirisi nɲui í baa í je woo ce icei Zuifu ɲau ku ba ide iyi à wāɔ́ bala ɲa ɲau ku kɔ́, nɔ́ ku nyisiɔ́ iyi Ilaaǎi í je ilu ntɔ́. ⁹ Jesu í naai má ku ba dimi mmu ɲa mɔ́ a saabu Ilaaǎ na araaree si bei kukɔi ideí Ilaaǎ wa fɔ́ í ni,

Na ɲɔ́i í jɔ́ ñ wa n saabue si inɔi dimi mmu ɲa.

Nɔ́ n kɔ́ iri n nyisiɔ́ amboei irie.

¹⁰ Nɔ́ í ni má,

ɲe dimi mmu ɲa i wēeɔ́ inɔ́ didɔ́ do ineí Ilaaǎ ɲa ajɔ́.

¹¹ Nɔ́ í ni má,
I saabu Aḍ Lafēe, iḡe dimi mmu ḡau fei,
Iḡe fei i kḍ iri i cūu.

¹² Nɔ́ walii Ezai mɔ́ í ni,
Tɔ́kui Izai gɔ́ á na ku dede
Ku je ilaalui dimi fei,
Nɔ́ kpāa ku cɔ́i dimi ḡau á wa siε.

¹³ Nsei, Ilaaḍ, ḡḡu iyi wa mu nwa kpāa ku cɔ́, ku mu ḡḡe inɔ́ didḍ do laakai ku sū fei na naane iyi ì dasi ḡa ku ba kpāa ku cɔ́ ḡḡe ku la si gbugbā iyi Hundei Ilaaḍ í mu ḡḡe.

Pɔ́lu í ne kpāai ku kɔ́ tia do wɔ́kɔ

¹⁴ Iḡe inem ḡa, amu takam ñ mà kam kam iyi ì je inε jiidai ḡa nɔ́ ñ mà mii iyi ñ ne ku ce ḡa, aa nɔ́ i yɔ́kɔ i mua ḡḡe bisi ḡa. ¹⁵ Do ḡḡu fei, do wɔ́kɔ nla nlai n kɔ́ ḡḡe ide gɔ́ ḡa wa si idei tiau ihē, n ye ḡḡeḍ gigii mii ḡa iyi ñ mà tā ḡa. Ñ kɔ́ ḡḡe wa beεbei na didḍ iyi Ilaaḍ í ceem ¹⁶ ñ wa ḡḡeḍ woo ce icei Jesu Kirisi bi hai je Zuifu ḡa. Ñ wa n waazo laabaau jiidai Ilaaḍ bei woo wee ku ba hai je Zuifu ḡa a ye bei kuwee iyi á dḍa Ilaaḍ si, si na iyi í jḍ Hundee í cica ḡa í jḍ à má. ¹⁷ Na ḡḡu, na saabui Jesu Kirisi, ñ ne inɔ́ didḍ si icem iyi ñ wa n cea Ilaaḍ. ¹⁸ N kaa n yɔ́kɔ n fɔ́ ide gɔ́ bii kù je idei ice iyi Kirisi í ce si ide ku fɔ́m do si kookoosum ḡa ku ba hai je Zuifu ḡa a jirima Ilaaḍ ¹⁹ na saabui maamaake dimi ikā ikā ḡa iyi gbugbāi Hundei Ilaaḍ í ce. Beεbe mɔ́i ñ waazo laabaau jiidai Kirisi bii fei sāa sāa hai Zeruzalemu hee ku bɔ́ ikpa ilei Iliri. ²⁰ Nɔ́ ñ dasi idɔ́ n waazo laabaau jiidau si ile ḡa bii a kù gbɔ́ idei Kirisi titā, ku ba n maà n ma si icui ilei inε gɔ́. ²¹ Ñ ce beεbei ku ba n ce bei kukɔ́i idei Ilaaḍ í fɔ́, tengi bii í ni,
Inε ḡa iyi a kù fɔ́ ideε bi tu ḡa ajɔ́ kāma, aa yɔ́ɔ.
Inε ḡa mɔ́ iyi a kù gbɔ́ baauε wo, aa gbɔ́ yaaseε.

Pɔ́lu wa fɔ́ idei Romu ku bɔ́

²² Tuuba nkpɔ́ nkpɔ́ isεεne ḡau bei í ya maa ganjim n naa bi tu ḡe. ²³ Amma nsei, ñ kpa irii icem si ile ḡau be, nɔ́ si na iyi í jḍ ñ wa n bi n naa bi tu ḡe hai adḍ nkpɔ́ nkpɔ́, ²⁴ ñ wa n tamaa bii ñ wa n bɔ́ ikpa ilei Esipanyi, an yaa wa bi tu ḡe. Ñ bi n ye ḡe n ce ajɔ́ minji bi tu ḡe be ka kpē inɔ́ didḍ, nɔ́ i sobim ḡa ku ba n bɔ́ Esipanyiu. ²⁵ Amma nsei titā Zeruzalemui ñ wa n bɔ́ n koo n sobi woo dasi Jesu naane ḡa, ²⁶ domi woo dasi Jesu naane ḡa iyi à wa ilei Masedɔ́ni do ilei Geresi à tɔ́tɔ́ fia do inɔ́ akā na ilu are ḡa iyi à wa si inɔ́i woo dasi Jesu naane ḡau Zeruzalemu be. ²⁷ Do kubii à tɔ́tɔ́ḍ fia, amma ntɔ́ ntɔ́ gbesei à waa mu si na iyi í jḍ amanii Ilaaḍi iyi Zuifu ḡau à ne à kpḍḍ do dimi mmu ḡa. Beεbe mɔ́i á sīa dimi mmu ḡau mɔ́ a sobi ḡa do amanii andunya ḡa. ²⁸ Waati iyi an to Zeruzalemu n na ḡa fia iyi à tɔ́tɔ́u n kpaḍ irii iceu be, an bɔ́ Esipanyi nɔ́ n yaa wa n naa n ye ḡe. ²⁹ Ñ mà iyi kutom wa bi tu ḡe be á jḍ Kirisi ku wee ḡḡe si mii nkpɔ́ nkpɔ́.

³⁰ Iḡe inem ḡa, ñ wa n tɔ́ ḡei do irii Lafēe nwa Jesu Kirisi do kubi iyi Hundei Ilaaḍ wa mu nwa, í bam ku jabu si kutɔ́ ḡḡe ḡa. ³¹ I tɔ́ Ilaaḍ ku nyam hai si awɔ́i hai dasi Jesu naane ḡa iyi à wa ilei Zudee, nɔ́ i ce kutɔ́ má ḡa ku ba woo dasi Jesu naane ḡau a gba amua iyi ñ wa n bɔ́ḍ Zeruzalemu do awɔ́ minji. ³² Beεbe mɔ́i an to wa bi tu ḡe do inɔ́ didḍ bii Ilaaḍ í bi, nɔ́ n sīmi keeke bi tu ḡe. ³³ Ilaaḍ, ḡḡu iyi wa mu nwa laakai ku sū, ku weε do iḡe fei. Ami.

16

Pɔ́lu wa ce inε ḡa fɔ́

¹ Ñ wa n sḍ ḡe iyi Feebe wecī nwa si kpāai naane ku dasi í je ilu naane. Woo ce icei inei igbei Jesu ḡai wa je si ilui Sankere. ² I gba abou na iri Lafēe si bei í jḍ woo dasi Jesu naane ḡa a ce. Nɔ́ i maa sobie ḡa do bukaatai mii iyi í bi si aninii iḡe fei, domi ḡḡu takae í sobi inε nkpɔ́, do amu takam.

³ I ce Pirisila do mɔ́kɔε Akilasi fɔ́, kpaasi woo ce icem ḡa si icei Jesu Kirisi, ⁴ aḡa iyi a kù saalu baa kuweε ḡa ku ba a faaba ti amu. Kù je amu akāi ñ wa n saabu ḡa, hee do

igbei inei Jesu ɲa iyi à je dimi mmu ɲau fei à waa saabu ɲa. ⁵ Nɔ i ce inei igbei Jesu ɲa iyi à ya tɔtɔɔ kpasɛ ɲɲau fɔɔ. Nɔ i ceem Epaneti kpaasi jiidam nɔu fɔɔ, ɲɲu iyi í tako í dasi Kirisi naane si ilei Azii. ⁶ Nɔ i ce Maari fɔɔ, ɲɲu iyi í ce ice ntɔ ntɔ na iri ɲɲe. ⁷ Nɔ i ce Andoniku do Zunia dimim ɲau fɔɔ, awað ɲai à ce piisɔɔ ajɔ. À ne beere nla nla si inɔi woo be ɲau. À tako à dasi Kirisi naane mɔm amu mbe ñ dasi.

⁸ Nɔ i ce Ampilatu fɔɔ, ɲɲu iyi í je kpaasi jiidam si kpāai Lafɛɛ. ⁹ I ce Uribɛɛ fɔɔ, kpaasi woo ce ice nwa si icei Kirisi, do Sitaki kpaasi jiidam. ¹⁰ I ce Apelesi fɔɔ, ɲɲu iyi í nyisi naane ku dasie ntɔ ntɔ si laakai ku cɔ. I ce inei kpasɛi Arisitobu ɲa fɔɔ. ¹¹ I ce Herodiɔɔ dimim nɔu fɔɔ. I ce inei kpasɛi Naasisi ɲa fɔɔ, aɲa iyi à dasi Lafɛɛ naane. ¹² I ce Tiifeni do Tiifozi fɔɔ, inaabo ɲa iyi à waa cea Lafɛɛ iceu. Nɔ i ceem Pɛesidi inaabo baakɔɔm nɔu mɔ fɔɔ, ɲɲu mɔ í cea Lafɛɛ ice ntɔ ntɔ. ¹³ I ce Rufusi fɔɔ, ɲɲu iyi wa cea Lafɛɛ ice jiiida, do iyee iyi wa je bei iyeyi amu mɔ si kpāai naane ku dasi. ¹⁴ I ce Asenkiti fɔɔ, do Filegoni, do Herimesi, do Patobasi, do Herimasi, do kpaasi ɲa iyi aɲað ɲa à wɛɛ. ¹⁵ I ce Filɔlɔgu fɔɔ, do Zuli, do Neree, ɲɲu do wecɛɛ, do Olemɲasi, do woo dasi Jesu naane ɲa iyi aɲað ɲa à wɛɛ fei. ¹⁶ I ya ce ɲɲe fɔɔ do kubi jiiida ɲa. Igbei inei Kirisi ɲa fei à waa ce ɲɲe fɔɔ.

Ide kufɔi ankāanyi

¹⁷ Ñ wa n sɔ ɲeyi, iɲe inem ɲa, i ya ce laakai inɛ ɲa iyi à ya naað ɲɲe ku fɛɛfe wa si anini ɲɲe, nɔ a jɔ inɛ gɔ ɲa a koose si naane ku dasi ɲɲa a cuku. Aɲai à ya maa nya cɔɔi cio iyi ì gbɔ ɲa. I jɔ ì jɔ inɛ dimi beɛbe ɲa ¹⁸ domi inɛ dimi beɛbe ɲa a kù waa cea Kirisi Lafɛɛ nwa ice, í gbe inɔi aɲa taka ɲɲa. Do ide didɔ do ideyi inɛ ku lɛɛ ɲɲa ɲauyi à ya wa inyii itii inɛ ɲa iyi a ci ya ce laakai. ¹⁹ Iyi í je ti iɲe mɔ, inɛ fei í mà bei ì waa jirima Lafɛɛ ɲa. Na ɲɲu, ñ wɛɛɔ inɔ didɔ na iri ɲɲe. Amma ñ bi í ne bisi ɲai ku ba i mà bei aa ya ce jiiida ɲa, nɔ i je inɛ ɲa iyi laalɔ ku ce í je ìwɔ ɲɲa. ²⁰ Kaa kɲe má, Ilaaɔ ɲɲu iyi wa mu nwa laakai ku sũ, á jɔ ì tɛɛɛ Seetam ɲa.

Didɔi Lafɛɛ nwa Jesu ku wɛɛ do iɲe.

²¹ Timɔtee kpaasi woo ce icem wa ce ɲɲe fɔɔ, do Lusiusi, do Zasɔɔ do Sosipateɛ dimim ɲa.

²² Nɔ amu Tetiusi, amu iyi Pɔlu í sɔm ide ɲau ihɛ nɔ ñ kɔɔ, ñ wa n ce ɲɲe fɔɔ do irii Lafɛɛ.

²³ Gayusi, ilu idem wa ce ɲɲe fɔɔ, ɲɲu iyi bi tɛɛi inei igbei Jesu ɲa fei à ya tɔtɔɔ. Erasitu, woo singa fiafi iluu do inɛ nwa Kaatusi à waa ce ɲɲe fɔɔ. [

²⁴ Didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wɛɛ do iɲe fei. Ami.]

Saabui ankāanyi

²⁵ Ka saabu Ilaaɔ, ɲɲu iyi á yɔkɔ ku mu ɲɲe gbugbã na saabui laabaau jiiida do ideyi Jesu Kirisi iyi ñ wa n ce waazoeu. Ideyi wa nyisi wa asii iyi wa singa wo hai ku kɲe. ²⁶ Amma nsei í fita gbugbãa. Ide ɲa iyi walii ɲau à kɔ si tia ɲɲa ɲa í jɔ dimi fei í mà asiiu. Nɔ Ilaaɔi í jilɔɔ si beɛbe ku ba dimi fei ku jirimaɛ si naane ku dasi.

²⁷ Na ɲɲu, Ilaaɔ, ɲɲu akã iyi í je ilu bisi do ntɔ, amboe ku je tɛɛ hee do ajɔ fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

Tiá sinte iyi Pòlu í kòá inei Kòrenti ña

Í ce ña fɔɔ

¹ Amui Pòlu, amu iyi Ilaaɔ í kpe si idɔɔbie ñ je woo bei Jesu Kirisi. Amu do Sɔsiteni kpaasi nwau ² à waa ce ñe fɔɔ, ñe inei igbei Ilaaɔ ña iyi ì wa ilui Kòrenti ña. À waa ce ñe fɔɔ, ñe iyi Ilaaɔ í kpe ì je tɛɛ ña, ñe iyi í cica í jile i maa ne anu akã do Jesu Kirisi ña. À ce ñe fei fɔɔ hee do inɛ ña iyi à wa ile baa yooma fei, inɛ ña iyi à waa tɔɔ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, ñu iyi í je Lafɛɛi awa fei. ³ Ilaaɔ baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ñe didɔ do laakai ku sũ.

Pòlu wa saabu Ilaaɔ na inei Kòrenti ña

⁴ Waati kãma fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔi na iri ñe si na iyi í jò í mu ñe didɔe na anu akã ñe iyi ì ce do Jesu Kirisi ña. ⁵ Ntɔ ntɔ, anu akã ñe iyi ì ce do Jesu Kirisi ña ñui í jò ì ba amua baa yooma fei ì jèd ilu amani ña si ideí Ilaaɔ ku fɔ do ku mà. ⁶ Ideí Kirisi iyi à waazo ñe ñui ì leekí si dim dim ña hee ⁷ amuai Hundei Ilaaɔ baa akã kù gaizia ñe, ñe iyi ì waa degbe waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Jesu Kirisi á jò i ya maa leekí dim dim ña hee kɔɔ ku ba i je hai ne taale ña si ajɔ iyi á nyi wa má. ⁹ Ilaaɔ ilu naanei, ñu iyi í kpe ñe i ce anu akã ña do Amaɛ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

Ñe ku fɛɛfe si igbei Jesu

¹⁰ Ñe kpaasim ña, ñ wa n tɔɔ ñe do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, i ce kookaai i ya maa gbɔsi ñe ña ku ba ñe ku fɛɛfe ku mà ya wa si anini ñe. I jò i ne anu akã dee dee ña, nɔ lasabu ñe mɔ ku je akã, do mii iyi ì waa lele ña. ¹¹ Ñe inem ña, ñ wa n fɔ bɛɛbei si na iyi í jò inei nyaanzei Kolosee ña à sɔm à ni ija í ya wa si anini ñe. ¹² Mii iyi í jò ñ wa n fɔ bɛɛbe wee. Ñ gbɔ à ni inɛ gɔ í ni ti Pòlui ñu í je, inɛ ihɛ mɔ í ni ti Apoloi ñu í je, nɔ inɛ ihɔ mɔ í ni ti Sefaaí * ñu í je, nɔ inɛ mmu gɔ mɔ í ni ti Kirisi ñu í je. ¹³ Ì waa tamaa bei aa kpɛ Kirisi ikɔ bututu ñai? Amu Pòlu, amu sisi ñ ku si jii na irii dulum du ñe. Kù nɔ kù je do irim nii à dasi ñe inyi.

¹⁴ Ñ wa n saabu Ilaaɔ do iyi n kù dasi inɛ gɔ ñe inyi, bii kù je Kirisipu do Gayusi. ¹⁵ Bɛɛbe moi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ni à dasi ñe inyi do irim. ¹⁶ Amma ntɔi, ñ dasi inei kpasɛi Setefani ña mɔ inyi. To, aña baasi n kù mà mà ñ dasi inɛ gɔ inyi má. ¹⁷ N kù dasi inɛ nkɔ inyi si na iyi í jò kù je na ñui Kirisi í bɛm wa. Í bɛm wai n na n sisi laabaau jiidau. Laabaau jiidau, kù je do gele didɔi ñ wa n sisie, ku ba ikui Kirisi si antai jii ku gaauu ku mà ce nfe.

Bisii amane ña do ti Ilaaɔ iyi à waa cɔ bei ideí sũmu

¹⁸ Ntɔ ntɔ, ideí ikui Kirisi si antai jii ku gaau í yei bei ide hai ne yaase bi inɛ ña iyi à wa si kpãai nfe ku ce. Amma bi awa iyi à wa si kpãai faabau, gbugbãi Ilaaɔi. ¹⁹ Mii iyi kukɔi ideí Ilaaɔ wa fɔ wee. Í ni,

Ilaaɔ í ni,
An nya laakai ilu laakai ña,
Nɔ n kpa bisii ilu bisii ña.

²⁰ To, iwoi ilu bisii í wa mɔm. Iwoi woo kɔ inɛ ña si wooda í wa. Iwoi inɛ iyi inɛ ña à waa kpe woo mà andunyau í wa. Ilaaɔ í nyisi iyi bisii andunyau í yei bei ideí sũmu.

²¹ Ntɔ ntɔ, inei andunya ña a kù yɔkɔ a kù mà Ilaaɔ do bisii aña taka ña. Ilaaɔ takaí í coo bɛɛbe. Amma si bisie mii iyi í sãa wee. Inɛ ña iyi à dasie naane à ba faaba na ideí waazo iyi inɛ gɔ ña à waa cɔ bei ideí sũmu. ²² Zuifu ña maamaakei à ya maa bee, nɔ Gereki ña mɔ bisii à ya maa de. ²³ Amma awa, waazoi Kirisi iyi à kpakpa si antai jii ku gaauu à waa ce. Ideu bei í je bei kuta bi ku koose bi Zuifu ña nɔ í je ma bei ideí sũmu bi dimi mmu ña. ²⁴ Amma bi inɛ ña iyi Ilaaɔ í kpe, baa bii à je Zuifu walakɔ dimi mmu ña,

* 1:12 Sefaa ñui à ya kpe Pieɛ má.

Kirisii í je gbugbāi Ilaaḍ do bisie. ²⁵ Kirisii í je gbugbāi Ilaaḍ do bisie bi tu ḡa domi idei Ilaaḍ iyi ine gɔ ḡa à waa cɔ bei idei sūmuu í re bisii amanɛ ḡa, nɔ icei Ilaaḍ iyi ine gɔ ḡa à waa ni kù nɛ gbugbāu í re gbugbāi amanɛ ḡa.

²⁶ Inɛ kpaasim ḡa, inɛ iyi Ilaaḍ í kpe, i cɔ bei ì ye ḡa. Kù je ine nkɔɔ nɛɛi í je ilu bisi si kuyei amanɛ ḡa walakɔ ilu gbugbā walakɔ ilu bɛɛɛ. ²⁷ Amma Ilaaḍ í cica mii ḡa iyi inei andunya ḡa à waa cɔ bei hai nɛ yaase ḡa í dasiɔ ilu bisi ḡa anyɔ, nɔ í cica mɔngɔi andunya ḡa í dasiɔ ilu gbugbā ḡa anyɔ. ²⁸ Nɔ Ilaaḍ í cica taaka ḡa do ine ḡa iyi à ya maa donda, iyi a kù je ngɔgɔ si andunya í kayeɔ ine ḡa iyi à waa cɔ ara nɛa bei ine nla ḡa. ²⁹ Í ce bɛɛbei ku ba ine kāmā ku maḍ yɔkɔ ku tɔɔ fufu si wajue. ³⁰ Ilaaḍi í jɔ ì nɛ anu akā do Jesu Kirisi ḡa. Nɔ Kirisii í je bisii Ilaaḍ bi tu wa na saabui anu akā nwau iyi à ce do nɛu. Kirisii í nya wa hai si dulum du wa. Do saabui à jɛɔ dee dee nɔ à jɛɔ inei Ilaaḍ ḡa. ³¹ Na nɛu, “ine iyi wa tɔɔ fufu ku tɔɔ na irii Lafɛɛ.” Bɛɛbei kukɔi idei Ilaaḍ í ni.

Waazo iyi Pɔlu í ce Kɔrɛnti wo

2

¹ Inɛ kpaasim ḡa, waati iyi ñ naa bi tu nɛ n kù sisi idei Ilaaḍ do bisi nla gɔ walakɔ do gele didɔ gɔ. ² N kù nɔ n kù dasi idɔ n sisi ide mmu gɔ si anini nɛɛ bii kù je idei Jesu Kirisi iyi à kpakpa si jii ku gaau. ³ Nɔ waati iyi ñ wa bi tu nɛu, do gbugbā hai nei do nɔ do kuyaya nla nla. ⁴ Si idem do si waazom n kù dɛdɛ n lele nɛ do bisii amanɛ ḡa, amma gbugbāi Hundei Ilaaḍi ñ jɔ í kāmia nɛ. ⁵ Ñ ce bɛɛbei ku ba naane ku dasi nɛɛ ku maḍ leeki si bisii ine ḡa, bii kù je si gbugbāi Ilaaḍ.

Idei bisii Ilaaḍ

⁶ Do nɛu fei, idei bisii gɔi à waa sisia ine ḡa iyi à jia si naane ku dasi nɛa. Amma kù je bisii andunyau ihɛ walakɔ bisii ine nla ḡa aḡa iyi à waa bɔ nfe ku ce. ⁷ Aawo, bisii asiii Ilaaḍ iyi í singaa amanɛ ḡai à waa waazo. Bisii Ilaaḍ í ce sɔɔluei hai waati iyi kù taka andunya ku ba ka kpɛ amboeɛ do nɛu takae ajɔ. ⁸ Baa ine akāi ilu irii andunya ḡa ihɛ kù mà yaaseɛ, domi bii í je à màai wo a kaa kpakpa Lafɛɛ si jii ku gaau, nɛu iyi í nɛ amboe fei. ⁹ Amma kukɔi idei Ilaaḍ í ni, Iyi iju kù ye ajɔ kāmā, Nɔ itī kāmā mɔ kù gbɔɔ, Iyi kù nɔ kù lɔsi idɔi amanɛ, Nɛu Ilaaḍ í cea ine ḡa iyi à buu sɔɔlue.

¹⁰ Nɛu bei Ilaaḍ í jɔ Hundee í nyisi wa. Hundeeu í yɔkɔ í nyisi wai si na iyi í jɔ í ya wuse fei ndɛɛ nɔ ku mà hee do lasabui Ilaaḍ takae iyi wa manji fei. ¹¹ Mà yooi í mà lasabui amanɛ bii kù je hundei nɛu takae iyi í wa sie. Bɛɛbe mɔi ine gɔ kù mà lasabui Ilaaḍ bii kù je Hundee. ¹² Awa, kù je lasabui andunyai à ba, amma Hundei Ilaaḍi à ba, ku ba ka mà mii iyi Ilaaḍ í mu nwa si didɔɛ. ¹³ Nɔ a kù waa tuse asiiu do ide iyi wa naa hai si lasabui amanɛ, bii kù je hai bi Hundei Ilaaḍ. À ya tusea ine ḡa mii ndii Hundei do ide iyi wa naa hai bi Hundeu*.

¹⁴ Ine ḡa iyi a kù nɛ Hundei Ilaaḍ a kaa gba idei Hundei Ilaaḍ domi bei idei sūmui í ye bi tu ḡa. A kaa yɔkɔ a gbɔ yaaseɛ domi do gbugbāi Hundei Ilaaḍ nɛu akāi à ya wia idei Hundeu. ¹⁵ Ine iyi í nɛ Hundei Ilaaḍ á yɔkɔ ku kiiti si mii fei, amma ine gɔ kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku kiiti lafɛɛ. ¹⁶ Kukɔi idei Ilaaḍ wa fɔ í ni, yooi í mà lasabui Aḍ Lafɛɛ hee ku muaa bisii. Kù wɛɛ. Amma awa à nɛ lasabu dimi akā do Kirisi.

3

Amaacei Ilaaḍ ḡa

¹ Inɛ kpaasim ḡa, n kù yɔkɔ n kù ba nɛ ide ku fɔ bei ñ ya n fɔ do ine ḡa iyi à nɛ Hundei Ilaaḍ. Amma ñ ba nɛ ide ku fɔi bei ine ḡa iyi à waa too si idɔɔbii ara, ine ḡa iyi à ye bei ama kpɔtɔɔ ḡa si kpāai Kirisi. ² Cio iyi ñ kɔ nɛ si í yei bei amɔi ñ na nɛ, kù je ije kili, domi

* 2:13 tia nwo gɔ ḡa à ya ni “mii ndii Hundee, ine ḡa iyi à nɛ Hundeu à ya tusea.”

i kù to ine ɲa iyi aa je ije kili ɲa. I kù to baa nsei ɲa³ si na iyi í jò ì waa too idɔ̀bii ara titã ɲa. Ntɔ ntɔ, igu do kakɔ́ í wa si anini nɲe, nɔ iyi be wa nyisi iyi ì waa too idɔ̀bii ara nɲei. Iseene nɲe ɲa mɔ́ í yei bei ti inei andunya ɲa. ⁴Bii ine gɔ nɲe wa ni ti Pɔlui nɲu í je, nɔ ine gɔ mɔ́ wa ni ti Apoloi nɲu í je, iɲe mɔ́ i kù tia inei andunya ɲa iyi à gbe ɲa.

⁵Yooi í je Apolo. Mà yooi í je Pɔlu. Awa taka nwa mɔ́ amaacei Ilaaɗ ɲai. Awa fei, ice iyi Lafɛɛ í dasi wai à waa ce, ku ba i dasi naane ɲa do saabui ice nwa. ⁶Iɲe ì yei bei ikoi Ilaaɗ ɲa tengi bii à gbɛ́ ideɛ. Amu ñ yei bei ine iyi wa gbɛ́, Apolo mɔ́ bei ine iyi wa fãsi inyi, amma Ilaaɗi í jò wa la. ⁷Na nɲu, ine iyi wa gbɛ́ do ine iyi wa fãsi inyi a kù je ngɔgɔ, bii kù je Ilaaɗ iyi í jò wa la. ⁸Woo gbɛ́ do woo mua inyi aɲa fei akãi, nɔ aɲa fei aa ba riba nɲai si bei ice ɲa í to. ⁹Ntɔ ntɔ awa à waa ce icei do Ilaaɗ ajɔ, nɔ iɲe ì ye ɲai bei ikoi Ilaaɗ.

Iɲei ì ye má ɲai bei ile iyi Ilaaɗ wa ma. ¹⁰Amu mɔ́, na saabui didɔ́ iyi Ilaaɗ í ceem, amui ñ nɲɔ icui ileu bei woo ma iyi í ne laakai. Nsei ine mmu gɔi wa ma si antaɛ. Amma ine fei ku ce laakai si yaase bei wa ma si. ¹¹Iyi í je idei icui ileu, à nyɔ̀ tã nɔ ine gɔ kaa yɔ̀kɔe ku nyɔ̀ mmue gɔ má. Jesu Kirisii í nɔ́ í je icui ileu. ¹²Nɔ ine ɲa iyi à waa ma si antaɛu, ti ine gɔ ɲa í yei bei à waa ma do wura walakɔ́ do isɔ́ jiida walakɔ́ do dimii kuta ku daana gɔ ɲa^{*}. Ti ine gɔ ɲa mɔ́ í yei bei à waa ma do jii walakɔ́ do taka walakɔ́ do fɔ̀fɔ̀. ¹³Amma si ajɔi kiitiu Ilaaɗ á jò icei ine fei ku fita gbugbãa. Ajɔ nɲu bei á dasi icei ine fei si ina nɔ inau í nyisi bei icei ine fei í ye. ¹⁴Ine iyi kumaɛ kù jo á ba riba. ¹⁵Amma ine iyi iceɛ í jo nɲui á ye muse. Nɲu takae á ba faaba, amma á ye bei ine iyi í cã ina í fitaɔ̀.

¹⁶I kù mà ɲa iyi iɲei ì je bi ku wai Ilaaɗ? I kù mà ɲa iyi Hundee í wa si ɲei? ¹⁷Na nɲu, bii ine gɔ́ í beje bi ku wai Ilaaɗ, Ilaaɗ mɔ́ á beje lafɛɛ. Á ce beɛbei si na iyi í jò bi ku wae í má, iɲei ì nɔ́ ì je bi ku wau.

¹⁸Ine gɔ́ ku maà lele araɛ. Ine gɔ́ nɲe iyi í tamaa nɲu í ne bisi si andunyau ihɛ́ ku jò ku je nnyei ku ba ku yɔ̀kɔ́ ku je ilu bisi ntɔ ntɔ. ¹⁹Í sã ku ce beɛbei domi bisii andunya í yei bei idei sũmu si kuyei Ilaaɗ. Kukɔ́i ideI Ilaaɗ takae í ni, Ilaaɗ í ya mu ilu bisi ɲai do ideI bisi laalɔ́i aɲa taka ɲa. ²⁰Kukɔ́i ideI Ilaaɗ í ni má, Aɗ Lafɛɛ í mà iyi lasabui ilu bisi ɲa ngbei. ²¹Mii fei tu ɲei. Na nɲu, ine gɔ́ ku maà tɔ̀ fufu na amanɛ. ²²Hai Pɔlu do Apolo do Píɛ do andunya do kuwɛɛ do iku do iyi í wɛɛ nnyi do iyi wa naa ala, fei ndɛɛ tu ɲei. ²³Iɲe mɔ́ ti Kirisii, Kirisi mɔ́ í je ti Ilaaɗ.

4

Woo bei Kirisi ɲa

¹Í sã i doo wa bei woo ce icei Kirisi ɲa iyi Ilaaɗ í so ideI asiie í daa si awɔ́. ²Ine ɲa iyi à nɔ́ à da ɲa mii ɲau si awɔ́ í sã a je ilu naane ɲa. ³Si kuyem kù jɛem taale bii ì waa kiitiim ɲa, walakɔ́ bii à waa kiitiim si wajui amanɛ ɲa. Baa amu takam, n ci ya kiiti aram. ⁴Do ntɔ, idɔ̀m kù waa ye taalem, amma kù je iyi bei wa nyisi iyi ñ je dee dee do ntɔ. Lafɛɛi á kiitiim. ⁵Na nɲu, i maà kiiti ine kãma hai waati iyi Ilaaɗ í jileu kù to. I degbe ajɔ iyi Lafɛɛ á nyi wa. Mii iyi wa manji si ilu kuku fei nɲui á jò ku fita bantuma, nɔ ku jò a mà lasabui idɔ́i amanɛ ɲa. Waati beɛbei, ine fei á gbɔ́ saabu iyi í je tɛɛ hai bi Ilaaɗ.

⁶Iɲe kpaasim ɲa, ñ so ideI amu do Apolou ihɛ́i ku ba n na ɲe ikɔ́. Ñ bi yaase nwa ku nyisi ɲe bei aa ce i leekí si kukɔ́i ideI Ilaaɗ ɲa. Ine kãma nɲe ku maà tɔ̀ɔ̀ ñe akã fufu nɔ ku jò ñe ihɔ́. ⁷Ì tamaa ì tia ine gɔ́ ɲai? Mii ñ ne ɲa iyi Ilaaɗ kù mu nɲe. Mà i kù mà ɲa iyi nɲui í mu nɲe fei ndɛɛ. To, na mii í ce ì waa tɔ̀ fufu ɲa bei ine ɲa iyi à ba do ara ɲa.

⁸Ì waa ce bei ine ɲa iyi à ne mii iyi à bi fei tã ɲa, bei ine ɲa iyi à je ilu amani tã. Ì waa ce má bei ine ɲa iyi à je bomma nɔ́ awa a kù wa si. Á sã bii ì je bomma do ntɔ ɲa awae ɲa fei ka buba si bommau ajɔ. ⁹Amma si kuyem, Ilaaɗ í jile awa woo be ɲau bei inei

* ^{3:12} dimii kuta ku daana gɔ́ ɲa dimii kuta ɲa iyi à waa fãau ihɛ́ à ya taai fia nkpɔ́ nkpɔ́. Nɲui à ya ceɔ́ leleawɔ́ do saba gɔ́ ɲa.

anyi ɲa. À je bei inɛ ɲa iyi à ye taale ɲɲa ku ba a kpa ɲa *. Í jò à je dɔanyi ɲa si wajui inɛ baa yooma fei, hai amaleka ɲa hee do amane ɲa fei. ¹⁰ Awa à waa cɔ wa bei sũmu ɲa na irii Kirisi, amma inɛ ì waa cɔ ara nɲɛ ilu bisi ɲa na anu akã nɲɛ do Kirisi. Awa a kù ne gbugbã, amma inɛ ì waa cɔ ara nɲɛ bei ilu gbugbã ɲa. Inɛ ì je ilu beere ɲa amma awa à je hai ne beere ɲa. ¹¹ Hee í koo í toð waatiu ihẽ ari wa kpa wai, nɔ agbe wa kpa wa. Jĩne ku dasi wa gaizia wa, à ya maa cã wa, a kù ne bi ku wa dee dee má. ¹² Nɔ do gbɛɛjii à ya ka maa ceð ice iyi aa ka bað mii ku je. Bii à waa bu wa, à ya ka maa wee nɲai. Bii à waa kpã wa iju, à ya ka maa temuai. ¹³ Baa bii à waa má wa ide, à ya ka jei do ide didɔ. Hee nsei à ya maa cɔ wai bei gaawɔi caka do bei iri ankitã.

¹⁴ Kù je ò wa n kɔ iyi ihẽ ku ba n dasi ɲɛ anyɔ. Amma ò wa n fɔ si ɲɛ ide bei amam ɲa iyi ò bi ku ba i ce laakai ɲa. ¹⁵ Baa bii woo kɔsi cio nɲɛ ɲa si kpãai Kirisi a kù ne jia, do nɲu fei baa akã ì ne ɲa. Ntɔ ntɔ amui ò je baa nɲɛ si kpãai Jesu Kirisi si na iyi í jò amui ò sisi nɲɛ laabaau jiidau. ¹⁶ Na nɲu, ò wa n tɔɔ ɲɛ i ya too si kucem ɲa. ¹⁷ ɲɔi í jò ò be si ɲɛ Timɔtee wa, nɲu iyi í je amam si kpãai Lafɛɛ. Í je ilu naane nɔ ò buu jiiida. Nɲui á ye ɲɛ gigi bei isɛnem í ye si kpãai Kirisi si bei ò wa n kɔ inɛ ɲa si bii fei si igbei inɛi Jesu ɲa fei.

¹⁸ Wee nsei inɛ gɔ ɲa à waa tamaa bei n kaa n nyi wa be mái, ɲɔi í jò à waa so ara ɲɲa lele. ¹⁹ Amma bii í je ti idɔɔbii Lafɛɛi, bii í ce ajɔ minji an naa bi tu ɲɛ. Nɔ inɛ ɲa iyi à waa so ara ɲɲa lele, kù je ide ku fɔ ɲɲa nɲu akã an mà ajɔ nɲu, an mà mii iyi aa yɔkɔ a ce má. ²⁰ Ntɔ ntɔ, aa ka mà iyi inɛ gɔ í jesi Ilaaɔ ku je ilaaluei bii à ye gbugbãi Ilaaɔ wa ce ice sie, kù je si ide ku fɔɛ. ²¹ Yoomai ì bi ɲa. N naa si ɲɛ do golo? Mà do kubi do daa didɔ.

5

Inɛi igbei Jesu gɔ í ce sakara

¹ À waa gbɔ bii fei à ni inɛ akã nɲɛ gɔ wa ce sakara iyi baa hai dasi Jesu naane ɲa a kaa yɔkɔ a coo. À ni inɛ akã nɲɛ í ya maa sũð aboi baɛ *. ² Nɔ do nɲu fei ì waa tɔɔ fufu ɲa. Á sãai wo i ne inɔ ku fɔ ɲa, nɔ i nya lafɛɛ hai inɔ nɲɛ. ³ Amu, baa do iyi n kù wa bi tu ɲɛ do ara, lasabum í wa be. Na nɲu, inɛ iyi í ce kurarau be, ò ye taalei lafɛɛ tã do yaase bei an ye taalee bii ò wa be. ⁴ Ò wa n sɔ ɲɛi i ceaa kutɔtɔ nɔ lasabum á wa bi tu ɲɛ nɔ gbugbãi Lafɛɛ nwa Jesu á weɛ do inɛ. Ò wa n tɔɔ ɲɛ do irii Jesu, ⁵ i so inɛu i daa Seetam si awɔ, ku kpãa iju ku ba hundee ku ba faaba si ajɔi Lafɛɛ Jesu.

⁶ Dimii fufu ku tɔɔ nɲɛu kù sãa. I kù mà ɲa, lefee keekei í ya dede iyafũi pɛɛ fei? ⁷ Ntɔ ntɔ, à kpa Kirisi tã, nɲu iyi í je bei angudãi jingau iku ku kua nwa. Na nɲu, í sãa nsei i nya lefee nwo hai si kuweɛ nɲɛ ku ba i ye bei pɛɛ titɔ iyi kù ne lefee, si bei ì ye tã ɲa. ⁸ Debei, ka maà je jingauu do laalɔ do inɔ sãmi iyi í ye bei lefee nwo, amma ka jɔɔ do pɛɛ hai ne lefee. Pɛɛ hai ne lefeeui í je ntɔ do idɔ ku má.

⁹ Si tia iyi ò tako ò ce nɲɛ wo ò ni i maà tɔtɔ do woo ce sakara ɲa. ¹⁰ Amma bii ò ni i maà tɔtɔ do woo ce sakara ɲa wala do ilu bine ɲa do ile ɲa do woo tɔɔ iwɛ ɲa, kù je hai dasi Jesu naane ɲai ò wa n fãa, domi bii beɛbei tilasii i fita hai si andunya ɲa. ¹¹ Ò ni i maà tɔtɔ do inɛ iyi wa kpe araɛ woo dasi Jesu naane nɔ wa ce sakara, wala bine, wala iwɛ ku tɔɔ, wala inɛ ku bu, wala atɛ ku mɔ, wala inɛ ku taki. Nɔ inɛð inɛ dimi beɛbe ɲa i maà ya tɔtɔ i je ɲa mɔm.

¹²⁻¹³ Amu n kù ne kpãa n kiiti hai dasi Jesu naane ɲa. Ilaaɔi á kiiti ɲa. Amma í sãa i kiiti inɛi igbe nɲɛ ɲa. Debei, i “nya inɛ laalɔ hai si anini nɲɛ” si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ.

6

I maà ya kpe nje kiiti bi inɛi andunya ɲa

* ^{4:9} À je bei inɛ ɲa iyi à ye taale ɲɲa ku ba a kpa ɲa Si dɔɔne ɲɲa bii à ye taalei inɛ gɔ à waa bi a kpaa à bɔðɛ bantuma bii à ya ce kuceii nɔ à leekɛ aninii bantumau nɲu do muusu nla a ja. Nɔ inɛ ɲa à ya koo a leekɛ a maa cɔ. * ^{5:1} aboi baɛ kù je iye à bíei Pɔlu wa fãa, abo mmu gɔ iyi baɛ í soi.

¹ Bii kpaasi woo dasi naane gɔ í ce nɛe kurara, beirei aa ce i dale inei igbe nɛe ɲa nɔ i kpoo kiiti bi hai dasi naane ɲa. ² I kù mà ɲa iyi woo dasi naane ɲai aa na a kiiti inei andunya ɲa? Nɔ bii inɛi aa kiiti inei andunya ɲa, debei i kaa yɔkɔ i kiiti baa ide keeke ɲa? ³ I kù mà ɲa iyi awai aa ka kiiti amaleka ɲau? Aa na i fɔ idei andunyau ihɛ má? ⁴ Na ɲɲu, bii kpaasie í ceɛ kurara, kù sɪa i jò hai dasi Jesu naane gɔ ku kiiti nɛe, ɲɲu iyi kù ne baa gɔ si igbei Jesu. ⁵ Ñ kɔ nɛe iyi ihɛ wai anyɔ ku ba ku mu ɲe. Ntɔ ntɔ, inɛ gɔ kù wa si anini nɛe iyi bisie í to ku kiiti kpaasie ɲai? ⁶ Na mii í ce ì waa kpe nɛe kiiti bi hai dasi Jesu naane ɲa.

⁷ Bii ide gɔ í wa si anini nɛe, wa nyisi mɔngɔ nɛe mam mam. Na mii í ce i ci ya yɔkɔ i tɛ idɔ ɲa bii à rara nɛe. Na mii í ce i ci ya je a takii ɲe. ⁸ Amma inɛ taka nɛe ì ya maa raraan inɛ gɔ ɲa, kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa mɔm nii ì ya maa takii ɲa. ⁹ Inɛ, i kù mà ɲa iyi woo ce laalɔ ɲa a kaa ba tubu si bommai Ilaaɔ? I maà jò a dī iju nɛe. Woo ce adei abo yaamɔ do woo tɔɔ iwɛ ɲa do woo ce sakara ɲa do inɛ ɲa iyi à waa sũd inemɔkɔ kpaasi ɲa ¹⁰ do ile ɲa do ilu bine ɲa do woo mɔ atɛ ɲa do woo yaako inɛ ɲa do woo je inɛ takii ɲa a kaa ba tubu si anundya titɔi Ilaaɔ. ¹¹ Bɛɛbei inɛ gɔ nɛe ɲa à ye wo. Amma à wɛ ɲe, nɔ à jò ì má ɲa, nɔ ì je dee dee ɲa na saabui irii Lafɛɛ Jesu Kirisi, do Hundei Ilaaɔ Lafɛɛ nwa.

I jò kucei ara nɛe ku na Ilaaɔ amboe

¹² Inɛ gɔ nɛe ɲa à ya ni, ñ nɛ kpāai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndɛɛ si á sɪa nɛe. An yɔkɔ n ni, ñ nɛ kpāai mii fei ku ce, amma n kaa n jò n je arui nkāma. ¹³ Ì ya nyi i ni ɲa, ije í wɛɛi na inɔ, nɔ inɔ mɔ í wɛɛi na ije. Ntɔi, amma do ɲɲu fei Ilaaɔ á na ku kpa irii mii minji ɲau bɛ fei. Amma i ce laakai ɲa, ara kù wɛɛ na abo kaafe ɲa ku sũd. Í wɛɛi na Lafɛɛ nɔ Lafɛɛ mɔ í wɛɛi na iriɛ. ¹⁴ Ilaaɔ, ɲɲu iyi í jī Lafɛɛ hai si bale á jī awa mɔ do gbugbāɛ.

¹⁵ Inɛ i kù mà ɲa iyi ara nɛe í yei bei ikɔ ikɔi arai Kirisi? Debei, aa so ikɔi arai Kirisi i jò ku tɔtɔɔ abo kaafe a je akā ɲa? Aawo, kaa ce. ¹⁶ Mà i kù mà ɲa inɛ iyi wa tɔtɔɔ do abo kaafe, aɲaɔ à baa à je ara akāi? Si kukɔi idei Ilaaɔ à ni, aɲa minjiu fei aa na a je ara akā. ¹⁷ Bɛɛbe mɔi inɛ iyi í tɔtɔɔ do Lafɛɛ aɲaɔ à baa à nɛ lasabu akā.

¹⁸ I saa adei abo ɲa. Dulum iyi amanɛ wa ce fei ci ya má si araɛ, amma inɛ iyi wa ce adei abo, arai ɲɲu takaɛi wa dasi dulum. ¹⁹ Mà i kù mà ɲa iyi ara nɛe í je bi ku wai Hundei Ilaaɔ iyi í wa si ɲe iyi Ilaaɔ í mu nɛe? I kù nɛ ara nɛe ²⁰ domi à ya ɲe do fia iyi kù nɛ jia. Na ɲɲu, i jò kucei ara nɛe ku jò inɛ ɲa a mà bɛɛɛi Ilaaɔ.

7

Idei abɔdɔ

¹ Ide iyi ì kɔɔm wa si tia nɛe, ɲɲui ñ wa n je nɛe wa bɛɛɛi. Í sɪa inemɔkɔ ku maà so abo. ² Amma na sakara í sɪa inɛ fei ku nɛ aboɛ, nɔ abo fei ku nɛ mɔkɔɛ. ³ Mɔkɔ í nɛ kú cea aboɛ mii iyi í jɔ a cea abo fei, nɔ abo mɔ ku cea mɔkɔɛ mii iyi í jɔ ku cea mɔkɔ fei. ⁴ Abo kaa yɔkɔ ku ce bei í bi do araɛ, domi araɛu ti mɔkɔɛi. Bɛɛɛi mɔkɔ mɔ kaa yɔkɔ ku ceɔ araɛ bei í bi, domi ɲɲu mɔ araɛ ti aboɛi. ⁵ I maà ya kɔ ku sũd abo nɛe ɲa bii kù je inɛ minji feii ì gbɔsi nɛe ì yɔɔ ɲa iyi á sɪa i jò titā ɲa si waati keeke ku ba i na ara nɛe i ce kutɔɔ ɲa. Nɔ si anyie i tɔtɔɔ má ɲa. Bii kù je bɛɛɛɛ á yɔkɔ ku je i kaa na i yɔkɔ i mu ara nɛe nɔ Seetam á na ku lele ɲe.

⁶ N kù wa n fɔ iyi ihɛ bei tilasi, amu de ñ wa n tɔɔ ɲe. ⁷ Á sɪaam si bii inɛ fei í wɛɛ kaafe bei amu takam, amma Ilaaɔ í cea inɛ fei amuaɛi, ti inɛ ihɛ ikā, ti inɛ ihɔ mɔ ikā.

⁸ Amma ñ wa n sɔ kaafe ɲa do jaaɔ ɲa á sɪa a maa wɛɛ ɲa kaafe bei ñ wɛɛ. ⁹ Amma bii a kaa yɔkɔ a mu ara ɲa, a dede nɛe a so nɛe, domi í sɪa a so nɛe do iyi aa maa wɛɛɔ bineɛ ntɔ ntɔ.

¹⁰⁻¹¹ Nsɛi, inɛ ɲa iyi à so nɛe tā aɲai ñ wa n sɔ woodau ihɛ. Mɔkɔ ku maà kɔsi aboɛ, nɔ abo mɔ ku maà kɔ mɔkɔɛ. Amma bii à fɛ nɛe, abo ku buba ku maà so mɔkɔ titɔ, walakɔ ku nyi bi mɔkɔ nwoɛu. Kù je amui ñ wa n na ɲe woodau ihɛ, Lafɛɛi wa na ɲe.

¹² Inɛ ɲa iyi à gbe aɲa mɔi ñ wa n sɔ iyi ihɛ, kù je Lafɛɛi í fɔɔ. Bii woo dasi Jesu naane gɔ í nɛ abo, nɔ abou kù je woo dasi naane, bii abou í jesi aɲa a maa wɛɛ, ku maà kɔsiɛ. ¹³ Bii

abo gɔ mɔ́ í ne mɔ́kɔ nɔ́ mɔ́kɔu kù je woo dasi Jesu naane, bii í s̄aa mɔ́kɔu si aɲa a maa wee, ku maà kɔ́sie. ¹⁴ Ñ ni beɛbeɛi domi Ilaaɔ́ á yɔ́kɔ ku cica mɔ́kɔ hai dasi Jesu naaneu na aboe. Beɛbeɛ mɔ́i Ilaaɔ́ á yɔ́kɔ ku cica abo hai dasi naaneu na mɔ́kɔe. Nɔ́ á yɔ́kɔ ku cica ama nɲa nɲa mɔ́. Bii kù je beɛbeɛ, amu nɲau, cefee nɲai aa je. ¹⁵ Amma hai dasi Jesu naaneu, bii í ne, j̄ɛ ku koo. Kù je tilasi i maa weɛɔ́ nɲe nɲa domi Ilaaɔ́ í kpe wai ka maa wa si laakai ku s̄u. ¹⁶ Amma bii í jesi i maa wee nɲa í s̄aa, domi awɔ́ abo i kù mà bii í je mɔ́kɔe á na ku ba faaba na iriɛ. Nɔ́ awɔ́ mɔ́ mɔ́kɔ i kù mà bii í je aboe á na ku ba faaba na iriɛ.

I wee bei ì tako ì ye nɲa Ilaaɔ́ í bei í kpe nɲe

¹⁷ Aɔ́ Laf̄ɛe í jilea ine fei tengi bii á ne si kuwee. Na nɲu, baai ideɛi nɲe ku so baasi, í s̄aa ine fei ku máa ne si kp̄ai kuwee bii í tako í wa wo Ilaaɔ́ í bei í kpoo. Iyi ñ jilea igbei ineɛi Jesu nɲa bii fei mbe. ¹⁸ Bii à dasi ine bango Ilaaɔ́ í bei í kpooi, laf̄ɛe ku wee beɛbeɛ. Ine mɔ́ iyi a kù dasiɛ bango Ilaaɔ́ i bei i kpoo, laf̄ɛe ku maà de a dasiɛ bango má. ¹⁹ Bii à dasi ine bango wala bii a kù dasiɛ, k̄amae kù je taale, amma woodai Ilaaɔ́ ku jirimai í s̄aa. ²⁰ Ine fei ku leek̄i si bei í wee í bei í gbɔ̀ɔ́ kukpei Ilaaɔ́. ²¹ Ì je aru wo waati iyi Ilaaɔ́ í kpeɛi? Maà ti i j̄ɔ́ inɔ́e ku fɔ́. Amma bii ì na ì ba kp̄aa gɔ iyi aa neɔ́ araɛ, beɛge si be gbak̄a. ²² Aru iyi Aɔ́ Laf̄ɛe í kpe í baa í je ine iyi í ne araɛi na saabui Laf̄ɛe. Beɛbeɛ mɔ́i ine iyi í ne araɛe iyi Aɔ́ Laf̄ɛe í kpoo, laf̄ɛe í baa í je arui Kirisi. ²³ À ra nɲei do fia hai ne jia. Na nɲu, i maà j̄ɔ́ i je arui ine nɲa. ²⁴ Inɛ inem nɲa, i j̄ɔ́ ine baa yooma fei ku leek̄i si wajui Ilaaɔ́ si bei í wee wo Ilaaɔ́ í bei í kpoo.

Idei kaafe nɲa

²⁵ Nsei, iyi í je ti ine nɲa iyi a kù tɔ́tɔ́ s̄ɛe do ine gɔ tit̄a, n kù ne ide gɔ iyi í je woodai Laf̄ɛe. Amma si bei Laf̄ɛe í ce araarem ñ j̄ɔ́ ilu naane, ñ wa n s̄ɔ́ nɲe iyi í je lasabum.

²⁶ Ñ tamaa, na wahalai waatiu ih̄ɛi á s̄aa ine fei ku wee bei í wee nsei. ²⁷ Bii ì ne abo, maà de kp̄aa i f̄eɛf̄eɛ nɲe. Bii ì nɔ́ ì wee kaafe, maà de abo. ²⁸ Amma do nɲu fei bii ì so abo i kù ce dulum. Bii mud̄ɛe mɔ́ í so mɔ́kɔ, kù ce dulum. Amma ine nɲa iyi à so nɲe, asoi andunya nɲai à k̄ɔ́si, nɔ́ n kù bi i ye beɛbeɛ nɲa.

²⁹ Inem nɲa, iyi ñ wa n fɔ́ wee, waatiu kù sɔ́ má. Na nɲu, hai nsei ine iyi í ne abo, í s̄aa ku ye bei ine iyi kù ne abo. ³⁰ Nɔ́ ine iyi wa kpata ku ce bei ine iyi kù ne inɔ́ ku fɔ́. Ine mɔ́ iyi wa nyaanyi ku ce bei ine iyi kù ne inɔ́ did̄ɔ́. Ine mɔ́ iyi wa ra ngɔ́gɔ, ku ce bei kù je tit̄ɛe.

³¹ Ine iyi amanii andunya wa bukaataa ku maà dasi laakaɛ fei si be. Ñ wa n fɔ́ beɛbeɛi si na iyi í j̄ɔ́ yaase bei andunyau ih̄ɛ í ye kaa kpe j̄iida má. ³² N kù bi nk̄ama ku maa bitandi nɲe. Ine iyi kù so abo, laakaɛ fei si icei Laf̄ɛe í ya wa, í ya maa de nɲu ku ce iyi á d̄ɔ́a Laf̄ɛe si. ³³ Amma ine iyi í ne abo, lasabue si mii ndii andunya nɲai í ya wa. Mii iyi á d̄ɔ́a aboe sii í ya maa de ku ce. ³⁴ Laakaɛ ci ya je ak̄a. Inaabo nɲa iyi a kù ne mɔ́kɔ do mud̄ɛe nɲa lasabu nɲa si ideɛi Laf̄ɛe í ya wa ku ba a je dee dee si ara do si hunde. Amma ine iyi í ne mɔ́kɔ lasabue si mii ndii andunya nɲai í ya wa. Mii iyi á d̄ɔ́a mɔ́kɔe sii í ya maa de ku ce.

³⁵ Na aranf̄aani nɲei ñ wa n fɔ́ iyi ih̄ɛ, kù je na n dasi nɲe wahala, amma na n nyisi nɲe iyi í s̄aa i ce nɲai ku ba i na Laf̄ɛe ara nɲe mam mam.

³⁶ Bii ine gɔ́ í ye ama inaaboɛ í j̄ia í to abɔ́d̄ɔ́ nɔ́ í ye kù s̄aa ku maa wee kaafe, nɔ́ í bi a gbaa abɔ́d̄ɔ́, kú ce bei í bi. Bii í ni a gbaa abɔ́d̄ɔ́ kù ce dulum. ³⁷ Amma ine iyi í dasi idɔ́ dim dim bii kù je do tilasi gɔ́, bii í jilɔ́ si ama inaaboɛi nɲu ku maà so mɔ́kɔ, mii j̄iidaí í lasabu. ³⁸ Beɛbeɛ mɔ́i ine iyi í j̄ɔ́ à gba ama inaaboɛ abɔ́d̄ɔ́ mii j̄iidaí í ce, amma ine iyi í kɔ́ a gba tit̄ɛe abɔ́d̄ɔ́ nɲui í ce í re.

³⁹ À d̄i aboi si mɔ́kɔe bii mɔ́kɔe í wee si hunde, amma bii mɔ́kɔu í ku, abou í ne araɛ ku so mɔ́kɔ tit̄ɔ́ iyi í bi, laf̄ɛe de kú je woo dasi Jesu naane. ⁴⁰ Amma si lasabum, bii abou í bubae jaaɔ́, inɔ́ did̄ɔ́e á la ku re. Nɔ́ ñ tamaa Hundei Ilaaɔ́i í s̄ɔ́m ideu ih̄ɛ.

¹ Nsei si ide i mii iyi à ceò kuwee n̄ l̄ si. Nt̄oi awa fei à ne kumà si bei ì f̄o ña. Kumà í ya j̄ò ine ku ne faui, amma kubi í ya sobi ine. ² Bii ine ḡo í tamaa n̄ñu í mà nḡoḡo, kù mà nkāma titā si bei í j̄o. ³ Amma ine iyi í bi Ilaaḍ, Ilaaḍ í mà laf̄ē.

⁴ Iyi í je ti ide iñai kuwee si bii ì waa bee mà í s̄ia i ya ño ña. Awa à mà iyi iwē kù je nḡoḡo si andunya. À n̄o à mà iyi Ilaaḍ ññu akāi í wē. ⁵ Nt̄o nt̄o, iwē nk̄p̄o do laf̄ē nk̄p̄o í wa lele do si il̄e. Amma baa do iyi ine ña à waa t̄o iwē nk̄p̄o nk̄p̄o, ⁶ bi tu wa Ilaaḍ akāi í wē. Ññui í je Baaba, hai bi t̄ei mii fei wa naa. Na iriei awa à n̄o à wē. Laf̄ē akā m̄oi í n̄o í wē. Ññui í je Jesu Kirisi, hai bii mii fei wa ceò. Do saabuei à neò kuwē.

⁷ Amma kù je ine feii í mà iyi b̄e. Hee nsei ine ḡo ña iyi à tako à ne d̄oñei iwē ku t̄o à waa ño iñau bei ijei kuwee, n̄o id̄o ñña wa ye taale ñña na gbugbā hai ne ñña. ⁸ Kù je ijei á b̄òd wa bi Ilaaḍ. Bii à je, kaa k̄ḍo nwa si nḡoḡo, bii a kù n̄o a kù je, kaa j̄ò ka kua nḡoḡo.

⁹ Amma i ce laakai ña ku ba ara ku ne ññe ku maà dasi ine ḡo ña dulum. ¹⁰ Bii nsei, aw̄o iyi ì ne kumà ì buba ì waa je ilei iwē, ine iyi kù ne gbugbā, bii í ye b̄e, ññu m̄o á ne w̄ok̄o ku je ijei kuweui baa bii id̄o wa yeò taale. ¹¹ N̄o do saabui kum̄e kpaasieu ku ce nfe, ññu m̄o iyi Kirisi í ku na irie. ¹² Bii ì waa cea kpaasi hai ne gbugbā ññe ña dulum beebe ña n̄o ì waa m̄e ña si id̄o ñña ña, Kirisi takaei ì waa cea dulum ña. ¹³ Na ññu, bii iñai á j̄ò kpaasim ḡo ku dasi kurara, n̄ kaa n̄ ño ñña má aj̄o kāma ku ba n̄ maà n̄ dasie kurara.

9

Kp̄āai mii iyi woo b̄e í ne do ice iyi í ne ku ce

¹ N kù ne aram nii? N kù je woo bei? N kù ye Jesu Laf̄ē nwai? I kù je isoi icem iyi ñ cea Laf̄ē ñai? ² Baa bii ine ḡo ña à k̄o ku m̄am bei woo b̄e, ñ je woo b̄e bi tu ñe, domi iñei ì je s̄eēda iyi wa nyisi iyi amuu woo bei Laf̄ēi nt̄o nt̄o.

³ Ine ña iyi à waa wusem, ide iyi an je ñña wee. ⁴ A kù ne kp̄āa ka je n̄o ka m̄oi? ⁵ A kù ne kp̄āa ka ne abo woo dasi Jesu naane iyi á si wa bei woo b̄e ḡo ña à waa cei? Bei if̄oi Laf̄ē ñau do Sefaa Piē? ⁶ M̄a amu do Baanabasi awa akāi a kù ne kp̄āa a ya na wa ije, í gbe ka ce ice? ⁷ Ine kāma kaa b̄o ikoi iḡu do fia iññu takae. Ine kāma kaa l̄o j̄ii ndii rez̄ēe iyi kù je isoe. N̄o ine kāma kaa maa degbe m̄emu gaa iyi kù waa m̄o am̄e.

⁸ Kù je do bisii amane ññu akāi ñ wa n̄ f̄ò ideu ih̄ē. Ide akāui do iyi woodai Moizi wa f̄o. ⁹ Moizi í k̄o si tiai woodāe í ni, i maà ti i d̄i gelei kete iyi wa jojo si bilee wa nya ȳoȳe. Na kete ñai Ilaaḍ í f̄o iyi b̄e ba. ¹⁰ M̄a na iri nwai wa f̄o ideu. Oo, na iri nwai à k̄o, domi í s̄ia woo logoo do ine iyi wa kpokpo aña fei a maa c̄o kp̄āai ikp̄ē ñña. ¹¹ Ide iyi à s̄o ñe í yei bei idei Hundeì à gb̄ē ññe. Debei, bii ì mu nwa s̄ondai ara ña, aa j̄ò ku la ññei? ¹² Bii ine ḡo ña à ne kp̄āae bi tu ñe, awa m̄o ni a kù re ña?

Amma a kù ceò kp̄āau ice si ñe. À temua si fei nd̄e ku ba ka maà ti ka d̄i kp̄āai laabaau jiidai Kirisi. ¹³ I kù mà ña iyi ine ña iyi à waa ce ice kpas̄i Ilaaḍ, bei à ya ba ije ñña? Ine ña m̄o iyi à je woo wee ña, si kuweui bei à ya ba mii ku je ñña. ¹⁴ Beebe m̄oi Laf̄ē í jil̄o si ine ña iyi à waa sisi laabaau jiidau aña m̄o a ba ije ñña si b̄e.

¹⁵ Amma n̄ kù ceò k̄amae ice. N kù n̄o n̄ kù wa n̄ k̄o iyi ih̄ē ku ba a ceem beebe. Ñ gbasi n̄ kù do iyi ide iyi ñ wa n̄ t̄oò fufuu ih̄ē á ce nfe. ¹⁶ N kù wa n̄ t̄oò fufu si na iyi í j̄ò ñ wa n̄ sisi laabaau jiidai. Amma tilasii bi tom n̄ coo. N̄o ijuukp̄āi á je titom bii n̄ kù waazo ideu. ¹⁷ Bii do id̄o bim nii ñ wa n̄ coo, ñ ne kp̄āai n̄ ba riba. Amma tilasi ñ ne ku ce m̄om nii domi Ilaaḍi í dasim. ¹⁸ Debei, yoomai í je ribam. Ribam nii í je n̄ waazo laabaau jiidai Kirisi, ku maà ti ku je do idei fia n̄o n̄ maà n̄ ti n̄ ce ice do kp̄āa iyi ñ ne.

¹⁹ Ñ ne aram, n̄ kù je arui ine k̄ama. Amma do ññu fei ñ ce aram arui ine fei ku ba n̄ fa ine nk̄p̄o n̄ naaò wa bi Kirisi. ²⁰ Bi Zuifu ña ñ baa ñ je bei Zuifu, ku ba n̄ fa ña wa. Ine ña m̄o iyi à waa jirima wooda ñ je ine akā ñña ku ba n̄ fa ña wa baa bii amu takam n̄ kù wa si aw̄oi wooda. ²¹ Bi ine ña iyi a kù ne wooda ñ je ine akā ñña ku ba n̄ fa ña wa. Kù je n̄ kù wa n̄ jirima woodai Ilaaḍ, domi ñ wa n̄ too woodai Kirisi. ²² Bi ine ña iyi a kù ne gbugbā amu m̄o n̄ ce bei ine iyi kù ne gbugbā ku ba n̄ fa ña wa. Ñ ce bei ine fei í ye ku

ba gɔgɔ nɔa nɔa a ba faaba, baa bii beirei. ²³ Ñ wa n ce fei ndɛi ku ba kuwee iyi laabaau jiidau í ne n basi ikpɛ.

²⁴ Iɛ fei ì mà nɔa si gaasai kusei inɛ feii í ya sei amma inɛ akāi í ya ba ribaɛ. Na nɔu, i hanya ku ba i ba ribaɛ nɔa. ²⁵ Woo ce gaasai kusei nɔa à ya maa mu ara nɔai si fei ndɛ. À waa ce bɛɛɛ ku ba a ba fulai wua * nɔa iyi á gbɛ nɔ ku wɔ. Amma awa à waa cei ku ba ka ba iyi ci ya tã. ²⁶ Na nɔi í ce ñ wa n sei bei inɛ iyi í ne mii iyi wa lele. Ñ wa n jabu amma kù je si ngbɛ. ²⁷ Ñ wa n wahala aram ntɔ ntɔ ku ba n kāmiae nɔ n maà n ti n je inɛ iyi aa na a lele awɔ ngbɛ waati iyi ñ cea inɛ nɔa waazo ñ tã.

10

I maà ya tɔɔ iwɛ nɔa

¹ Iɛ inɛm nɔa, ñ bi i mà nɔa iyi si waatii Moizi, bala nwa nɔa fei kudūi ijūi à too nɔ aɔa fei à kua tenkuu do isɛ. ² Kudūi ijūi ku too do tenkuu ku kua í yei bei à dasi nɔa inyi nɔ à baa à je mɔcɔi Moizi nɔa. ³ Nɔ aɔa fei ije dimi akā gɔi à je. Ijeu hai bi Ilaaɔi í naa. ⁴ Nɔ aɔa fei inyi dimi akāi à mɔ. Inyiu Ilaaɔi í jɔ í fita hai si kuta. Kutau í ya maa too nɔai. Nɔ Kirisii í je kutau. ⁵ Do nɔu fei, Ilaaɔi í jɔ inɛ nkpɔ nɔa í ku si gɔɔɔa si na iyi í jɔ daa nɔa ku sīaa si.

⁶ Nsei, mii nɔa bei í je nwa yaase ku ba ka maà ne bine laalo nɔa bei aɔa mɔ. ⁷ Nɔ i maà ya tɔɔ iwɛ nɔa bei gɔgɔ nɔa nɔa à ce. Ì mà nɔa iyi à kɔ idei iwɛ ku tɔɔ nɔa à ni, inɛ nɔa à buba à je à mɔ, nɔ à dede à waa jojo. ⁸ Ka maà ya ce adei abo kaafe bei gɔgɔ nɔa nɔa à ce, nɔ amane dubu kɔnfia do mɛeta (23.000) í ku si aɔ akā. ⁹ Ka maà ya ka cɔ laakai Ilaaɔi bei í to bei gɔgɔ nɔa nɔa à ce, nɔ njo nɔa à kpa si nɔa inɛ nkpɔ. ¹⁰ Ka maà gɔgɔa bei gɔgɔ nɔa nɔa à ce, nɔ amalekai iku í kpa nɔa.

¹¹ Mii nɔa bei í ba nɔa bei yaase, nɔ à kɔɔ ku ba ka ce laakai ara nwa, awa iyi à wɛɛ si waatii ankāanyiu ihɛ. ¹² Na nɔu, inɛ iyi í tamaa nɔu wa leekī dim dim ku jɔ ku ce laakai araɛ, ku ba ku maà ti ku cuku. ¹³ I kù ye dimii laakai ku cɔ gɔ nɔa iyi kù je dimi iyi inɛ fei í ya ye. Ilaaɔi ilu naane kaa jɔ a cɔ laakai nɔe ku re zaka bei aa yɔkɔ i temuad nɔa. Amma si laakai ku cɔ baa yooma fei í ya nyi ku ce bi ku fita má ku ba i yɔkɔ temua nɔa.

¹⁴ Na nɔu kpaasim nɔa, i saa iwɛ ku tɔɔ nɔa. ¹⁵ Ñ wa n ba nɔe ide ku fɔi bei ilu laakai nɔa. I jɔ i ce lasabu si iyi ñ wa n fɔ nɔa. ¹⁶ Si ijei Lafɛɛ, kɔɔfu iyi à ya ka so ka saabuɔ Ilaaɔi wa nyisi iyi à ne ikpɛ si njei Kirisi. Nɔ pɛɛ iyi à ya ka so ka buu wa nyisi iyi à ne ikpɛ si arai Kirisi, mà irei. ¹⁷ Si na iyi í jɔ awa fei pɛɛ akāui à je, nɔu í jɔ baa do iyi à kpɔ fei à je ara akā, domi awa fei à ba ikpɛ nwa si pɛɛ akāu.

¹⁸ I cɔ inɛi Izireli nɔa. Inɛ nɔa iyi à waa je ijei kuwee, à ne ikpɛ si bi ku weeu, mà irei. ¹⁹ Debei, mii ñ wa n fɔ. N kù ni nɔa iyi à ya ceɔ kuwee í je ngɔgɔ. N kù nɔ n kù ni iwɛu takae mɔ í je ngɔgɔ. ²⁰ Aawo, amma ñ wa n fɔi ñ ni kuwee iyi woo tɔɔ iwɛ nɔa à ya ceu, inɛi inɔɔko nɔa à ya cea, kù je Ilaaɔi. Nɔ wee n kù bi i ne ikpɛ do inɛi inɔɔko nɔa. ²¹ Iɛ iyi ì ya je ijei Lafɛɛ nɔa nɔ i mɔ mii iyi í wa si kɔɔfue nɔa, i kaa nyi i sinda i nɔ nɔa iyi à ceɔ inɛi inɔɔko nɔa kuwee má nɔa nɔ i mɔ mii iyi í wa si kɔɔfu nɔa nɔa. ²² À bi ka dede igui Lafɛɛi? À roo gɔgɔbāi?

I ce fei ndɛɛ ku ba inɛ nɔa a mà bɛɛɛi Ilaaɔi

²³ Inɛ gɔ nɔe nɔa à ya ni, ñ ne kpāai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndɛɛ si á sīa nɔe. Ntɔ ntɔ, ñ ne kpāai i ce mii fei nɔa, amma fei ndɛɛ kaa mua inɛ gɔgɔbā. ²⁴ Inɛ kāmā ku maà dede aranfāanii nɔu takae amma ku dede ti inɛ mmu nɔa.

²⁵⁻²⁶ Kukɔi idei Ilaaɔi wa fɔ í ni, ilɛ do mii iyi í wa si fei ti Aɔ Lafɛɛi. Na nɔu, nɔa iyi à waa ta aja fei i nɔ nɔa, i maà bee ide kāmā nɔa ku ba idɔ nɔe ku maà ye taale nɔe.

²⁷ Bii hai dasi Jesu naane gɔ í kpe nɔe ku je, bii ì dasi idɔ i koo nɔa, mii iyi à na nɔe fei, i je nɔa, i maà ya bee ide kāmā nɔa ku ba idɔ nɔe ku maà ye taale nɔe. ²⁸ Amma bii inɛ gɔ í sɔ

* 9:25 fulai wua Si waati nɔa inɛ iyi í cua kpaasi nɔa si gaasai kusei, fulai wuai à ya daa si iri

ɲɛ í ni, iyi ihẽ à ceò kuweei, i màà ɲɔ ɲa na inɛ iyi í sɔ̃ ɲɛu idɔɛ ku màà yɛ taaleɛ. ²⁹ Kù je na idɔi ɲɛ taka ɲɲɛ, amma na ti inɛ iyi í sɔ̃ ɲɛui.

Ntɔ ntɔ, idɔi inɛ gɔ kaa yɛ taalei ara ku nɛm. ³⁰ Bii ò saabu Ilaaɔ si ije, inɛ kãma kù nɛ kpãa ku yɛ taalem na ijeu iyi ò saabuò Ilaaɔ tã.

³¹ Na ɲɲu, bii ò je ò waa mɔ ɲa, walakɔ bii ò waa ce ngɔɔ ɲa i ce fei ndɛɛ ku ba inɛ ɲa a mà bɛɛɛɛ Ilaaɔ. ³² I ce kuwɛɛ ɲɲɛ do yaase bei i kaa dasiò inɛ kãma kurara ɲa, hai Zuifu ɲa do Gereki ɲa hee do inɛi igbei Ilaaɔ ɲa fei. ³³ I sisim ɲa. Amu takam ò wa n ce kookaai ku ba kucem ku dãa inɛ fei si, si mii baa yooma fei. N kù wa n de aranfãanii amu takam, í gbe ti zamaa iyi í gbe fei ku ba a ba faaba.

11

¹ I sisiim ɲa bei amu takam ò wa n sisi Kirisi.

Yaase bei í sã inɛ ku nyisiò bɛɛɛɛ Ilaaɔ wee

² Ò wa n saabu ɲɛ do iyi ò ya maa yɛ gigiim si fei ndɛɛ ɲa, do si bei ò mu cio iyi ò kɔ ɲɛ siu dim dim ɲa. ³ Amma ò bi i mà ɲa iyi Kirisii í je inɛ ngboi inɛmɔkɔ baa yooma fei, inɛmɔkɔ mɔi í je inɛ ngboi aboɛ, Ilaaɔ mɔi í je inɛ ngboi Kirisi. ⁴ Inɛmɔkɔ iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii í bii iriɛ kù waa nyisi bɛɛɛɛ inɛ ngboɛ. ⁵ Amma inaabo iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii kù bii iriɛ, kù waa nyisi bɛɛɛɛ inɛ ngboɛ. Í yɛi bei inaabo iyi à gbogoo iriɛ. ⁶ Bii inaabo kù waa bi mango ku we, ku gbogoo iriɛ. Amma bii iri ku gbogooou í jɛaa anyɔ, ku we mango. ⁷ Kù sã inɛmɔkɔ ku bii iriɛ domi Ilaaɔ í takɛ ku jɔɔ nɔ ku nyisi amboɛɛ, amma inaabo, amboɛi inɛmɔkɔi wa nyisi, ⁸ domi hai si kutaka inɛmɔkɔ kù fita hai si inaabo, amma inaaboí í fita hai si inɛmɔkɔ. ⁹ Bɛɛɛɛ mɔi a kù taka inɛmɔkɔ na inaabo amma à taka inaaboí na inɛmɔkɔ. ¹⁰ Na ɲɲu, na irii amaleka ɲa í sã inaabo ku we mango ku nyisi iyi ɲɲu wa sãa mɔkɔi ɲɲu iri ilɛ. ¹¹ Amma do ɲɲu fei si wajui Lafɛɛ inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ni ɲɲu í nɛ gbugbã ɲɲu ku ce kuwɛɛi ɲɲu ikã, domi inaabo í nɛ bukaatai inɛmɔkɔ, inɛmɔkɔ mɔ í nɛ bukaatai inaabo. ¹² Bei à nya inaabo hai si inɛmɔkɔ, bɛɛɛɛ mɔi à bí inɛmɔkɔ hai bi inaabo, amma Ilaaɔi wa ce fei ndɛɛ.

¹³ Iɲɛ taka ɲɲɛ i lasabu ɲa. Í sã inaabo ku tɔɔ Ilaaɔ hai we mango? ¹⁴ Iɲɛ taka ɲɲɛ i kù mà ɲa iyi anyɔi bii inɛmɔkɔ í nɛ ntoi iri sisɔ? ¹⁵ Amma bii ntoi irii inaabo í sɔ, boodai. À muua ntoi iriɛi ku je bei fuugɛɛ. ¹⁶ Bii inɛ gɔ wa bi ku ba wa kakɔɔ ku ce si ideu bɛ, amu de ò wa n fɔ iyi si inɔ nwa do si igbei inɛi Ilaaɔ ɲa a kù nɛ dɔɔnɛ mmu gɔ ma.

Ijei Lafɛɛ

(Cɔ Matie 26:26-29; Maaku 14:22-25; Luku 22:15-20)

¹⁷ Ide iyi an sɔ̃ ɲɛ nsei, n kaa n saabu ɲɲɛ si, domi á sã kutɔtɔɔ ɲɲɛ ɲau ku mu ɲɲɛ gbugbãi wo, amma wee nsei wa keke ɲɲɛi. ¹⁸ Sintɛ, à sɔ̃m à ni bii ò tɔtɔɔ ɲa inɛ gɔ ɲa à wa si inɔ ɲɲɛ iyi iɲɛò ɲa i ci ya nɛ anu akã. Nɔ ò tamaa ntɔi. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, kù nɛ bei á ce iyi ɲɲɛ ku fɛɛfɛ kù wa si anini ɲɲɛ, ku baa mà inɛ ɲa iyi à je ti ntɔ. ²⁰ Bii ò tɔtɔɔ ò waa je ɲa, ò ya tamaa bei ijei Lafɛɛi ò waa je ɲa amma iboi, ²¹ domi bii ò buba ɲa gbakã, inɛ fei í ya maa saasai ku je sɔndaɛ iyi í naaò wa, nɔ a jò inɛ gɔ ɲa do ari, nɔ inɛ gɔ ɲa à je à mɔ hee atɛ ku kpa ɲa. ²² I kù nɛ kpasɛi ara ɲɲɛ bii aa je i mɔ ɲai? Mà ò bi i donda igbei inɛi Ilaaɔ ɲa, nɔ i dasi ilu are ɲa anyɔ ɲai? Bɛirei an ni ɲɲɛ. N saabu ɲɲɛ? Aawo, n kaa n saabu ɲɲɛ si ɲɲu bɛ.

²³ Ide iyi ò gba hai bi Lafɛɛ ò kɔ ɲɲɛ si wee. Idũ ajɔ iyi à so Lafɛɛ Jesu à daa inɛ ɲa si awɔ í so pɛɛ ²⁴ í saabu Ilaaɔ, nɔ í bububue. Nɔ í ni, iyi ihẽi í je aram iyi ò na na iri ɲɲɛ. I ya ce iyi ihẽ i maa yɛò gigim ɲa. ²⁵ Bɛɛɛɛ mɔi, iyi à je à tã, í so kɔɔfu í ni, kɔɔfuu ihẽi í je akabuu titɔi Ilaaɔ iyi í dī do njem. Waati iyi ò waa mɔ do kɔɔfuu ɲa fei, i ya coo i maa yɛò gigim ɲa. ²⁶ Waati kãma iyi ò waa je pɛɛu nɔ ò waa mɔ do kɔɔfuu ɲa fei, ikui Lafɛɛi ò waa sisi ɲa hee koo nyiò wa.

²⁷ Na ɲɲu, inɛ iyi í je pɛɛi Lafɛɛ walakɔ í mɔ do kɔɔfue, nɔ kuwɛɛɛ kù je dee dee, í raraa arai Lafɛɛ do ɲɲɛi. ²⁸ Na ɲɲu, inɛ fei ku wuse araɛ ku bei ku je pɛɛu, nɔ ku mɔ do kɔɔfuu. ²⁹ Ntɔ ntɔ, bii ò je nɔ ò waa mɔ ɲa nɔ i kù mà ɲa iyi arai Kirisii, ò waa soa ara ɲɲɛ taalei si

kuje do si kumɔ nɛɛ. ³⁰ Ɔɔi í jò ine nkpɔ nɛɛ wa ce bɔɔ nɔ gɔgɔ ɲa à je mɔngɔ ɲa, gɔgɔ ɲa mɔ à ku. ³¹ Bii à kiiti ara nwa do ntɔ, Ilaaɔ kaa kiiti wa má. ³² Amma bii Lafɛɛ í kiiti wa, í ya jò ka baa si kpāa jiidai ku ba ku maà ye taale nwa do inei andunya ɲa ajò.

³³ Na ɲɲu, iɲɛ inɛm ɲa, bii ì waa tɔtɔɔ ku ba i je ɲa, i jò i ya degbe nɛɛ. ³⁴ Bii ari wa kpa ine gɔ, ku je sɔndaɛ kpasɛ ku ba i maà na i so taale si kutɔtɔɔ nɛɛ. Ide iyi í gbe, an ce ɲɛ cioɛ bii ñ na ñ to wa.

12

Amua ɲa iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹ Nsei, iɲɛ inɛm ɲa, iyi í je ide amua ɲa iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, ñ bi i mà ntɔɛ ɲa. ² Ì mà ɲa, waati iyi i kù mà Ilaaɔ ɲa à ya maa fa ɲɛi si kpāai iwɛ dekɪ ɲa ku tɔɔ. ³ Na ɲɔi í jò ñ wa n bi i mà ɲa, ine kāma iyi í jò Hundei Ilaaɔ wa gbāa fei kaa yɔkɔ ku ni à ceekpe Jesu. Nɔ ine gɔ kaa yɔkɔ ku ni Jesui í je Lafɛɛ, bii kù je Hundei Ilaaɔi wa gbā lafɛɛ.

⁴ Amua ikā ikāi í wɛɛ, amma Hundei akāui wa kpɛ ɲa. ⁵ Ice ikā ikāi í wɛɛ, amma Lafɛɛ akāi à waa cea. ⁶ Gbugbāi Ilaaɔ wa ce ice si ine fei ikā ikā, amma Ilaaɔ akāui wa mua ine fei gbugbā iyi á ceɔ ice baa yooma fei. ⁷ Í na ine fei amua iyi wa nyisi iyi Hundee wa ce ice siɛ nɔ ku ceɔ ice na aranfāanii ine fei. ⁸ Hundei Ilaaɔi í ya mua ine gɔ ɲa amua a muaɔ ine ɲa bisi, nɔ Hundei akāui í ya mua ine gɔ ɲa mɔ amua a fɔ ide do kumà. ⁹ Hundei akāui í ya mua ine gɔ ɲa gbugbāi naane ku dasi, nɔ ku mua ine gɔ ɲa gbugbā a jò bɔɔ ɲa a ba iri. ¹⁰ Bɛɛɛɛ mɔi Hundei akāui í ya mua ine gɔ ɲa gbugbā a ceɔ maamaake ɲa, nɔ ku cea ine gɔ ɲa amua a ceɔ walii, nɔ ku mua ine gɔ ɲa mɔ bisi a mà bii í je mii iyi ine gɔ wa ce do Hundei Ilaaɔi wala bii í je do hundei mmu gɔi. Í ya jò ine gɔ ɲa a fɔ ide do fee ɲa iyi a kù waa gbɔ, nɔ ku mua ine gɔ ɲa mɔ bisi a tuseɔ ideu. ¹¹ Amma Hundei akāui wa ce fei ndɛɛ. Wa mua ine fei amua ikā ikā bei í bi.

Woo dasi Jesu naane ɲa fei à je ikɔ ikā ikāi ara akā

¹² Kirisi í yei bei ara akā do ikɔ nkpɔ nkpɔ. Arau akāi baa bii í ne ikɔ nkpɔ nkpɔ, ¹³ domi Hundei akāi à da nwa si ku ba awa fei ka je ara akā, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa, hai aru ɲa hee do ine ɲa iyi a ne ara ɲa. Nɔ bi Hundei akāui awa fei à waa mɔ.

¹⁴ Kù je ikɔ akāi ara í ne, amma nkpɔ nkpɔi. ¹⁵ Baa bii ise í fɔ í ni, si bei n kù je awɔ n kù wa si ara, do ɲɲu fei, í wa si ara. ¹⁶ Baa bii itɪ í ni, si bei n kù je iju n kù wa si ara, do ɲɲu fei ɲɲu mɔ í wa si ara. ¹⁷ Bii arau fei í je iju, beirei á ce ku gbɔ ide. Walakɔ bii fei ndɛɛ í je itɪ, beirei á ce ku gbɔ inunu. ¹⁸ Amma ntɔ ntɔ Ilaaɔ í dasi ikɔ ikā ikā fei si arai bei í bi. ¹⁹ Bii ara kù ne ikɔ ikɔ kaa ce. ²⁰ Na ɲɲu, ikɔ nkpɔ nkpɔi í wɛɛ, amma arau akāi.

²¹ Iju kaa yɔkɔ ku sɔ awɔ ku ni ɲɲu kù ne bukaataɛ. Iri mɔ kaa yɔkɔ ku sɔ ise ku ni ɲɲu kù ne bukaataɛ. ²² Iyi í re mɔm, baa ikɔi ara ɲa iyi à ya ni a kù ne gbugbā, ara í ne bukaata ɲa jiiida. ²³ Nɔ ikɔ ɲa iyi à ne anyɔ si ara, à ya ka gbɔ ɲa ku re. Iyi a kù jɔ ka maa kpe iri ɲa, aɲai à ya ka gbɔa ku re. ²⁴ Amma ikɔ ɲa iyi à gbe iyi a kù ne anyɔ, a kù ne bukaatai ka gbɔ ɲa bɛɛɛɛ. Ilaaɔ í ce ara bɛɛɛɛi ku ba ikɔ ɲa iyi a kù ne bɛɛɛɛ ɲau ka jirima ɲa ku re. ²⁵ Í cooi ku ba ara ku maà fɛɛfɛɛ nɛɛ, amma ikɔ ikā ikā ɲau fei a maa gbɔa nɛɛ. ²⁶ Bii ikɔi ara gɔ í ba wahala, aɲaɔ iyi à gbe ɲau feii à ya gbɔ ara kurou ajò. Bɛɛɛɛ mɔi bii à saabu gɔgɔ, aɲaɔ iyi à gbe ɲau fei à ya ne inɔ didɔi ajò.

²⁷ Nsei iɲɛ fei ì je arai Kirisi nɔ ine baa yooma nɛɛ fei í je ikɔ ikā ikāɛ. ²⁸ Bɛɛɛɛi, si igbei inei Jesu ɲa Ilaaɔ í tako í cica ine gɔ ɲa à je woo be ɲa, minjisia walii ɲa, meetasia mɔ woo kɔ ine ɲa si cio. Si anyii ɲɲu nɔ í cea ine gɔ ɲa amuai maamaake ɲa ku ce, ine gɔ ɲa mɔ à ne amuai bɔɔ ɲa ku faaba, ine gɔ ɲa mɔ à ne amuai ine ɲa ku sobi, ine gɔ ɲa mɔ à ne amuai ine ɲa ku cuaɔ, nɔ ine gɔ ɲa mɔ aa yɔkɔ a fɔ fee ɲa iyi a kù waa gbɔ. ²⁹ Kù je aɲa feii à je woo be ɲa, walakɔ walii ɲa, walakɔ woo kɔsi cio ɲa. Kù nɔ kù je aɲa feii à ne amuai maamaake ɲa ku ce ³⁰ walakɔ amuai bɔɔ ɲa ku faaba. Aɲa fei sisi à nɔ à ne amuai fee ɲa iyi a kù waa gbɔ ku fɔ, walakɔ ideu ku tuseɛ. ³¹ Amma i hanya i de amua ɲa iyi à re do bɛɛɛɛ ɲa.

Iyi í re mɔm, an nyisi ɲɛ kpāa iyi í re fei ndɛɛ.

13

Idei Kubi

¹ Baa bii ñ wa n fɔ ide do feei amane ña ikā ikā do ti amaleka ña nɔ n kù ne kubi, ñ yei bei isɔ iyi à waa cā walakɔ bei londi. ² Baa bii ñ ne amuai walii ku ce, nɔ ñ mà asiiu fei nɔ ñ ne kumà fei, baa bii ñ dasi Ilaaɗ naane hee bei an yɔkɔ n jò geete ku tekī, bii n kù ne kubi, n kù je ngɔgɔ. ³ Baa bii ñ kpēa ilu are ña amanim fei, nɔ baa bii ñ jò à sɔ aram bei ñjai kuwee, bii n kù ne kubi, n kaa n ba riba.

⁴ Kubi í ya temua, í ya nɔ ku ce mii jiida, ci ya ja igu, ci ya so arae lele, nɔ ci ya je ilu faau. ⁵ Kubi ci ya ce mii gɔ iyi kù je dee dee, nɔ ci ya de aranfāanii ñju akā. Ine iyi í ne kubi idɔe ci ya kɔ gbāa gbāa, nɔ ci ya jile idei taale si idɔe. ⁶ Ine iyi í ne kubi ci ya wɛɛð inɔ didɔ si mii iyi kù je dee dee, í gbe si mii iyi í je ntɔ. ⁷ Kubi ci ya mɔngɔ nkāma. Naane ku dasie do kpāa ku cɔe do temuae ci ya tā.

⁸ Kubi ci ya ne kɔɔ. Amma walii ku ce á na ku kpa iri, fee ikā ikā ku fɔ á na ku tā, nɔ kumà amane mɔ á na ku tā. ⁹ Mii ñau à na ku kpa iri si na iyi í jò kumà nwa do walii ku ce nwa, gɔgɔe kù kɔ. ¹⁰ Amma waati iyi mii iyi í kɔ á naa, waati beebēi, iyi kù kɔ á ne.

¹¹ Waati iyi ñ wɛe keeke, ñ ya n maa n fɔ idei bei ama keeke, nɔ n maa n ce laakai bei ama keeke, nɔ n maa n lasabu bei ama keeke, amma nsei iyi ñ ce ine ngbo ñ jò daai ama. ¹² Iyi à waa ye nsei í yei bei mii iyi à waa hɔnne bari bari si isɔ fūfū, amma ajɔ wa naa iyi aa ka ye ijuð iju. Iyi ñ mà si nsei kù kɔ, amma waati ñju an màa sāa sāa bei Ilaaɗ í màm.

¹³ Nsei mii mɛetau ihēi í wɛe. Mii ñau wee, naane ku dasi, do kpāa ku cɔ, do kubi. Amma kubi í re ña.

14

Idei amuai Hundei Ilaaɗ

¹ Na ñju, kubii í sīa i dɛdɛ ña. Nɔ i de amua ña iyi Hundei Ilaaɗ wa mu nwa, iyi í re mɔm ñju í je walii ku ce. ² Ine iyi wa fɔ ide do fee iyi kù waa gbɔ, Ilaaɗi wa ba ide ku fɔ, kù je amane, domi ine gɔ kù waa gbɔ idee. Amma idei asiii wa fɔ do gbugbāi Hundei Ilaaɗ. ³ Amma ine iyi wa ce walii amane ñai í ya ba ide ku fɔ. Í ya jò a leekī si naane ku dasi dim dim, nɔ ku mu ñja gbugbā, nɔ ku tū inɔ ñja. ⁴ Ine iyi wa fɔ ide do fee iyi kù mà, naane ku dasii ñju takaēi wa mua gbugbā. Amma walii, inei igbei Jesu ñai wa mua gbugbā.

⁵ Á dɔɔm si bii ñje fei ñ waa fɔ ide do fee ña iyi i kù waa gbɔ ña, amma iyi ñ wa n bi wa re, ñju í je i ya maa ce walii ña. Ñ ni beebēi si na iyi í jò ine iyi wa ce walii, icee í ne aranfāani í re ine iyi wa fɔ ide do fee ña iyi kù wa gbɔ, í gbe bii wa tuse ideui, nɔ ku mua inei igbei Jesu ña gbugbā. ⁶ Nsei, ñje inem ña, aranfāani yoomai aa ba ña bii ñ naa bi tu ñe nɔ ñ wa n fɔ fee iyi i kù waa gbɔ ña. I kaa ba aranfāani kāma ña. Amma bii ñ sɔ ñe yaasei ide iyi Ilaaɗ í sɔm, walakɔ ñ sisi ñje idei kumà, walakɔ idei walii, walakɔ cio gɔ, ine ñju á ne ñje aranfāani.

⁷ Beebē mɔi, mii iyi kù ne kuwee bei yèè do mɔlɔ bii à waa cāa, bii a kù waa cāa dee dee, beirei ine gɔ á ce ku gbɔ yaasee. ⁸ Ine mɔ iyi wa cā gāgāi igū, bii kù waa cāa dee dee, yooi á ce sɔlui igū. ⁹ Beebē mɔi, bii kù je ñ waa fɔ fee iyi ine ña à mà ña, beirei aa ce a gbɔ yaasee. Ide ñje á nei si fufu. ¹⁰ Fee dimi ikā ikā nkɔi í wa si andunya, nɔ kamae kù kua yaase. ¹¹ Do ñju fei, bii n kù wa n gbɔ fee iyi à waa bam ku fɔ, ine iyi wa fɔɔu, dimi mmui í je bi tom, nɔ amu mɔ ñ je dimi mmu bi lafēe. ¹² Beebē mɔi ñje mɔ, si na iyi í jò ñ waa de amuai Hundei Ilaaɗ ña, á sīa i hanya i dɛdɛ amua ña iyi á jò naane ku dasii inei igbei Jesu ña ku bɔ waju.

¹³ Na ñju, á sīa ine iyi wa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ ku tɔɔ Ilaaɗ amua iyi á tuseð ideu. ¹⁴ Bii ñ wa n ce kutɔɔ do fee iyi n kù wa n gbɔ, hundem nii wa ce kutɔɔ, amma lasabum kù waa ce nkāma. ¹⁵ To, nsei, beirei an ce. An ce kutɔɔ do hundem do lasabum ajɔ. An kɔ iri do hundem do lasabum ajɔ. ¹⁶ Bii do hunde ñju akāi ñ waa saabu Ilaaɗ ña, beirei ine ña iyi à gbe aa ce a ni Ami si kutɔɔe. Kaa ce, domi a kù mà iyi ñ waa fɔ ña. ¹⁷ Baa bii kutɔɔe í sīa, kaa mua lafēe ña gbugbā.

¹⁸ N̄ wa n saabu Ilaaḍ si na iyi í jò n̄ ya n fɔ fee ḡa iyi inɛ ḡa a kù waa gbɔ n̄ re inɛ fei.
¹⁹ Amma si igbei inɛi Jesu ḡa n̄ gbasi n̄ fɔ ide icu miu do yaase n̄ kɔa inɛ ḡa si cio do iyi an fɔ ide icu dubu mɛɛwa do fee iyi inɛ ḡa a kù waa gbɔ.

²⁰ Inɛ inɛm ḡa, i maà ya wūa ide bei ama keeke ḡa ma ḡa. Bii í je idei laalɔ ku cei, í sīa i ye bei ama keeke ḡa iyi a kù mà laalɔ ku ce, amma si kpāai ide ku wūa i jò i ye bei inɛ ngbo ḡa. ²¹ Si tiai woodai Ilaaḍ à kɔà à ni,

Lafēɛ í ni, an jò ise mmu ḡa

a ba inɛ ḡau ihē ide ku fɔ do fee mmu *.

Amma do ḡu fei, a kaa gbɔ idem.

²² Amuai ide ku fɔ do fee iyi inɛ ḡa a kù waa gbɔ, nyindai í je bi hai dasi Jesu naane ḡa, kù je bi woo dasi naane ḡa. Amma amuai idei Ilaaḍ ku waazo ḡuui í je nyinda bi woo dasi Jesu naane ḡa, kù je bi hai dasi naane ḡa.

²³ Na ḡu, bii inɛi igbei Jesu ḡa fei à tɔtɔ, nɔ inɛ fei ku lɔsi ku fɔ fee iyi inɛ ḡa a kù waa gbɔ, bii inɛ titɔ ḡa walakɔ hai dasi Jesu naane ḡa à lɔ wa, a kaa ni ì waa sūmu ḡai?

²⁴ Amma bii inɛ fei wa waazo idei Ilaaḍ, bii hai dasi naane ḡo í lɔ wa walakɔ inɛ titɔ ḡo, ideu á tosi idɛ nɔ ide iyi inɛ ḡa à waa fɔu ku jò ku mà dulum dɛɛ. ²⁵ Nɔ lasabue á fita gbugbā, nɔ ku gule ku tɔo Ilaaḍ ku ni, ntɔi, Ilaaḍ í wa si anini ḡe.

Yaase jiida si kutɔtɔ

²⁶ Na ḡu, inɛ inɛm ḡa, beirei aa ka ce. Bii ì waa tɔtɔ ḡa inɛ ḡo ḡe ḡa aa nɛ iri ku kɔ, inɛ ḡo ḡa mɔ cio ku kɔsi, inɛ ḡo ḡa mɔ idei Ilaaḍ ku waazo, inɛ ḡo ḡa mɔ ide ku fɔ do fee iyi a kù waa gbɔ, inɛ ḡo ḡa mɔ yaasei fee ḡau ku tuse. Í sīa i maa ce fei ndɛɛ ḡa ku ba ku mua inɛi igbei Jesu ḡa gbugbā. ²⁷ Bii inɛ ḡo ḡa à waa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ, kù sīa a re amane minji wala mɛɛta nɔ á sīa a fɔ ide akā akā, nɔ inɛ ḡo mɔ ku maa tuseɛ ideu. ²⁸ Amma bii inɛ ḡo kù wa be iyi á yɔkɔ ku tuse ideu, i jò ku koko si kutɔtɔu, nɔ ku je Ilaaḍi wa baa ide ku fɔ. ²⁹ Inɛ ḡa iyi à waa ce walii, í sīa ku je amane minji wala mɛɛta ku fɔ ide nɔ inɛ ḡa iyi à gbe a wuse ideu a cɔ. ³⁰ Bii Ilaaḍ í nyisi inɛ ḡo ngɔḡo si kutɔtɔu, i jò inɛ iyi í tako wa fɔ ideu ku koko. ³¹ Inɛ fei aa yɔkɔ i ce walii akā akā ku ba inɛ fei ku ba ikɔ nɔ i ba gbugbā ḡa. ³² Í sīa walii ḡa a kāmia amua ḡa. ³³ Ntɔ ntɔ, Ilaaḍ kù bi ka maa ce kuwɛɛ nwa beɛteke, í bi ka cooi si laakai ku sū.

Si bei inɛ ḡa à ya ce si igbei woo dasi Jesu naane ḡa fei, ³⁴ í sīa inaabo ḡa a ya koko bi kutɔtɔ. Kù sīa a fɔ ide, amma a sū iri ile si bei wooda wa fɔ. ³⁵ Bii à bi a mà ngɔḡo a ya bee mɔkɔ ḡa ḡa kpasē, domi kù je dee dee inaabo ku maa fɔ ide bi kutɔtɔ.

³⁶ Hai bi tu ḡei idei Ilaaḍ í sinti? Ma inɛ akāi ì gbaa ḡa. ³⁷ Bii inɛ ḡo í tamaa ḡuui í je walii, walakɔ wa tamaa ḡuui í ba amuai Hundei Ilaaḍ, í sīa ku jesi iyi ide iyi n̄ jò ḡeui woodai Lafēɛi. ³⁸ Inɛ iyi kù jesi beɛbe a kaa gba lafēɛ †.

³⁹ Na ḡu, inɛ inɛm ḡa, i dɛdɛ amuai walii, amma i maà ti i ganji woo fɔ ide do fee iyi a ci ya fɔ si andunya. ⁴⁰ Amma i ce fei ndɛɛ dee dee do yaase jiida ḡa.

15

Kujī Kirisi hai si bale

¹ Inɛ inɛm ḡa, n̄ wa n ye ḡe ḡigii laabaau jiidau iyi n̄ sɔ ḡe wo nɔ ì gba ḡa, ì nɔ ì waa leekī si ḡa. ² Bii ì nɔ ì muu dim dim ḡa si bei n̄ sisi ḡeui, ḡuui í je faaba ḡe. Amma bii i kù muu dim dim ḡa, inya ngbei ì dasi naane ḡa.

³ Ide iyi í nɛ amboe í re ḡuui n̄ sisi ḡe be si bei à daam si awɔ. Ideu wee. Kirisi í ku na irii dulum du wa si bei kukɔi idei Ilaaḍ wa fɔ. ⁴ À suu nɔ í jī hai si bale si ajɔ mɛɛtasia si bei kukɔi idei Ilaaḍ wa fɔ. ⁵ Í tuse arae bi Sefaa iyi í je Piɛɛ, si anyii ḡuui bi mɔcɔ maateejie

* 14:21 an jò ise mmu ḡa a ba inɛ ḡau ihē ide ku fɔ do fee mmu Ilaaḍ wa fɔ idei ijuukpā iyi inɛi Izireli ḡau à ye si waati iyi ise mmu ḡa à na à je ḡa igū. Ise mmu ḡau à mu ḡa à nɛò ile mmu, amma do ḡu fei lasabu ḡa kù lɔsi ide iyi Ilaaḍ wa sɔ ḡau. † 14:38 a kaa gba lafēɛ A kù mà yaasee sāa sāa. Á yɔkɔ ku je Pɔlu í ni inɛi igbei Ilaaḍ ḡa a maà gba lafēɛ, wala Ilaaḍ kaa gba lafēɛ.

ηαυ. ⁶ Si anyii ηηυ, í bei í koo í tuse araε bi mαcαε ηα iyi à re baa amane cīo miuu. Nkpα ηηα í wεε baa nsei, amma ine gα ηα à ku. ⁷ Nα í koo í tuse araε má bi Zaaki, si anyie í bei í koo í tuse araε bi woo be ηαυ fei.

⁸ Si anyii aηa fei í bei í tuse araε bi tom, amu iyi ñ ye bei ine iyi cukpai kubíe kù kō à bei à búu. ⁹ Ntα ntα, amui ñ je keekei woo be ηαυ. N kù to a kpem woo be, domi ñ kpā inei igbei Ilaađ ηα iju. ¹⁰ Amma mii iyi ñ je nnyi, na didđi Ilaađi, nα didđo iyi í ceem nαu kù ce nfe. Ñ ce kookaai ñ re baa woo be ηαυ fei, amma kù je amu takam nii ñ coo, didđi Ilaađ iyi í wa sim nii í coo. ¹¹ Na ηηυ, ide akāui awa fei à waa waazo be, ηηυ mαi ñ nα ñ dasi naane ηα be.

Kujī nwa hai si bale

¹² Nsei à waa waazo iyi Kirisi í ku nα í jī hai si bale má. Nα beirei í ce ine gα ηηε ηα à ya ni iku ηα a kaa jī ma. ¹³ Bii iku ηα a kaa jī hai si bale, debei Kirisi mα kù jī. ¹⁴ Nα bii Kirisi kù jī, waazo nwa ngbei, nα naane ku dasi ηηε mα ngbei. ¹⁵ Bii í je ntαi iku ηα a kaa jī hai si bale, debei Ilaađ kù jī Kirisi wo. Debei, sēeda iboi à waa jea Ilaađ si waati iyi à ni í jī Kirisi hai si bale. ¹⁶ Ntα ntα, bii iku ηα a kaa jī, Kirisi mα kù jī wo. ¹⁷ Nα bii í je Kirisi kù jī hai si bale wo, ñ kō ñ wa si dulum du ηei, nα naane ku dasi ηηε ngbei. ¹⁸ Nα ine ηα mα iyi à dasi Kirisi naane à bei à ku, à ce nfei. ¹⁹ Bii na kuwεeu ihē ηηυ akāi à dasi Kirisi naane, à je ilu araare ηα í re baa ine fei.

²⁰ Amma ntα ntα Kirisi í jī hai si bale, nα í je ine sinte si inoi ine ηα iyi aa na a jī. ²¹ Inε fei ñ mà ηα iyi iku í naai hai bi ine akā. Bεεbe mαi kujīi iku ηα í naa hai bi ine akā. ²² Ntα ntα, si bei ara akā nwa do Adamu í jō awa fei aa ka na ka ku, bεεbe mαi anu akā nwa iyi à ce do Kirisi á jō awa fei ka na ka jī hai si bale, ²³ amma ine fei do waatiei. Sinte Kirisii, si anyii ηηυ ine ηα iyi à je titeε si waati iyi á nyi wa. ²⁴⁻²⁵ Si anyie iri ku kpai andunya á to wa, nα kù ne bei á ce iyi Kirisi kù je bomma hee koo ceò mbεεε ηαυ fei bi ku lesi iseε. Si anyie nα ku so bommau ku daa Ilaađ Baaba si awα. Ntα ntα, Kirisi á kpa iriil ilu yiiko ηα do ilu gbugbā ηα do ine ngbo ηαυ fei. ²⁶ Mbεei ankāanyi iyi Kirisi á kpa ηηui í je iku. ²⁷ Si tiaí idei Ilaađ à kōo à ni, Ilaađ í daa mii fei si awα. Amma baa bii kukαu í ni bεεbe, kù je do Ilaađ takae iyi í jō mii fei wa sūaa iri ilēui wa fāa. ²⁸ Nα waati iyi á daa Kirisi mii fei si awα, ηηυ iyi wa je Amau, á so araε ku daa Ilaađ si awα, ku ba Ilaađ ku wa si antai mii fei.

²⁹ Ntαi, Kirisi í jī hai si bale. Bii kù je bεεbe, ine ηα iyi à ce inyi ku dasi si agbei iku ηα, aranfāani yoomai à waa ba. Bii í je ntαi iku ηα a kaa jī, na mii í ce ine ηα à ce inyi ku dasi si agbe ηηα. ³⁰ Awa taka nwa, na mii í ce à ya kaa maa wa si kpāai mbirisi waati kāma fei. ³¹ Inε inem ηα, ajō fei si anui ikui ñ ya n maa n wa. Nα ntα ntα bεεbei, si bei ñ mà ηα ntα ntα iyi ñ wa n tōo fufu na saabu ηηε si Lafēε nwa Jesu Kirisi. ³² Inε ηα iyi a kōsim Efēezu be a yei bei ηηai sako ηα iyi awαò ηα à waa jabu. Aranfāani yoomai ñ ne bii í je ñ wa n jabui na didđi andunyau ihē ηηυ akā. Bii í je iku ηα a kaa jī, “ka je nα ka mα domi ala aa ka ku”.

³³ I maà ya jō a dī iju ηηε. Kpaasi laalo, ηηui í ya beje ide jiidae iyi ñ waa ce. ³⁴ I jō laakai jiiida ηηε ku nyi wa si bei á sīa, nα i jō kookoosui dulum. Gαgα ηηε ηα a kù mà Ilaađ do ntα. Ñ wa n fō iyi ihēi ku ba anyo ku mu ηε.

Ara titō iyi aa ka jōd hai si bale

³⁵ Ñ mà ine gα ηα aa bee a ni, beirei iku ηα aa ce a jī. Dimii ara mii aa ne. ³⁶ Amma an je ηηα n ni i kù ne bisi ηα. I kù mà ηα iyi bii ñ gbē ngboi mii gα kaa fita bii kù je í ku. ³⁷ Mii iyi amane wa gbē fei dimii ngαgαi í ya je, bei ijui iya, walakα ngαgα. Kù je kpokpoo takaei aa tu wa i naa i lo. ³⁸ Nα Ilaađ í na dimi ηαυ fei ara ikā ikā si bei í bi, í na ngboi mii fei araε ikā ikā.

³⁹ Mii ηα iyi à waa mi fei, ηηai ara ηηα kù je dimi akā. Ti amane ηα ikā, ti mεemu ηα ikā, ti yei ηα ikā, ti cēε ηα mα ikā.

⁴⁰ Arai lele í wɛɛi, ti andunya mɔ́ í wɛɛi. Arai lele í ne kusĩaɛi, nɔ́ ti andunya mɔ́ í ne tɛɛi. ⁴¹ Nunu í ne kusĩaɛi, nɔ́ cukpra mɔ́ í ne tɛɛi do andaiya ŋa. Nɔ́ baa si inɔ́i andaiya ŋau à reò nje do kusĩa.

⁴² Bɛɛbe mɔ́i á yɛ si waati iyi Ilaaɔ́ á jĩ iku ŋa. Ara iyi à siu, ara iyi á bejei, amma bii à jũu kaa beje má. ⁴³ Bii à suu ci ya ne bɛɛɛ, amma bii à jũu ilu jirima nlaɪ. Bii à suu, hai ne gbugbã, amma bii à jũu á ne gbugbã. ⁴⁴ Bii à suu, arai ilei, amma bii à jũu ti lelei á je. Ntɔ́ ntɔ́, arai ile í wɛɛ, nɔ́ bɛɛbe mɔ́i arai lele mɔ́ í wɛɛ. ⁴⁵ Bɛɛbe mɔ́i à kɔ́ à ni, waati iyi à taka Adamu sinte à daa si kuwɛɛ, amma Kirisi iyi à ya kpe Adamu ankãanyiu, nɣui í je hunde nɔ́ nɣui í ya daa ine ŋa si kuwɛɛ. ⁴⁶ Kù je arai lelei í tako í naa, arai ileui, ti leleu í bei í naa. ⁴⁷ Adamu sinteu, í naai hai si ile nɔ́ í je ti ile. Nɔ́ Adamu minjisiau í naa hai lelei Aɔ́. ⁴⁸ Ine ŋa iyi à je ti ileu ihẽ fei à yɛi bei ine sinte iyi à taka hai ile. Nɔ́ ine ŋa iyi à je ti lelei Aɔ́ à yɛi bei ine iyi í naa hai lelei Aɔ́. ⁴⁹ Nɔ́ si bei à jò inɛi ileu, bɛɛbe mɔ́i aa ka jò inɛi leleu.

⁵⁰ Ine inem ŋa, iyi ihẽi n̄ wa n fɔ́, arai ile kaa yɔ́kɔ́ ku ba ikpɛɛ si bommai Ilaaɔ́. Nɣu iyi í je ti iku kaa yɔ́kɔ́ ku ba kuwɛɛ hai tã.

⁵¹ Idei asii wee iyi n̄ wa n sɔ́ ŋɛ. Awa fei si aa ka ku, amma Ilaaɔ́ á kpaasi awa fei ⁵² gbakã, si iju kameɛ akã, waati iyi kãakãakĩ ankãanyi á kpata. Waati iyi kãakãakĩ ankãanyiu á kpata Ilaaɔ́ á jĩ iku ŋa nɔ́ a kaa ku má, nɔ́ ku kpaasi awa mɔ́. ⁵³ Ntɔ́ ntɔ́, ara iyi á bejeu kù ne bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya beje. Nɣu iyi í je ti iku, kù ne bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya ku. ⁵⁴ Nɔ́ waati iyi ara ku bejeu á kpaasi iyi kaa beje, nɔ́ ti iku mɔ́ ku kpaasi iyi kaa ku, waati bɛɛbei ide iyi à kɔ́ á ce, iyi í ni,

Ilaaɔ́ í kãmia iku mam mam.

⁵⁵ Iku kaa kãmia ine ŋa má.

Iku kaa ne gbugbã si ine ŋa má.

⁵⁶ Iku kaa wɛɛ wo bii kù je na dulum, nɔ́ dulum mɔ́ kaa ne gbugbã wo bii kù je na wooda.

⁵⁷ Amma ka saabu Ilaaɔ́, nɣu iyi wa mu nwa gbugbã à waa kãmiaò dulum na anu akã nwa iyi à ce do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ⁵⁸ Na nɣu, inɛ baakɔ́m ŋa, i leekĩ dim dim i maà tekɛɛ ŋa. I ce kookaai si icei Lafɛɛ do ajɔ́ fei si na iyi í jò ì mà ŋa ice iyi ì waa cea Lafɛɛ kaa ce nfe ŋa.

16

Fia ku tɔ́tɔ́ na woo dasi Jesu naane ŋa

¹ Nsei, ka fɔ́ ide i fia iyi à waa tɔ́tɔ́ na woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa Zeruzalemu. Í sĩa inɛ mɔ́ i ce bei n̄ sɔ́ inɛi igbei Jesu ŋa iyi à wa ilei Galati. ² Si ajɔ́ ama azuma fei í sĩa ine fei ku nya fiaɛ ikã, zaka bei á yɔ́kɔ́, si bei Ilaaɔ́ í muua, ku ba i maà ti i degbe hee waati iyi n̄ to wa i bei i maà tɔ́tɔ́ fiau ŋa. ³ Bii n̄ naa, an be ine ŋa iyi ì cica ŋau Zeruzalemu do amua nɣe do tia iyi á sisi nɣa yaaseɛ. ⁴ Bii í nɔ́ í je í sĩa amu takam n̄ koo mɔ́i, awòò ŋa aa ka koo ajɔ́.

Mii ŋa iyi Pɔ́lu wa bi ku ce

⁵ Bii í kɔ́sɪ an bɔ́ ilei Masedɔ́ni nɔ́ hai be an naa bi tu ŋɛ. ⁶ An ce baa ajɔ́ minji bi tu ŋɛ, bii i kù laakai mɔ́m, bei an je kpaá. Si anyii nɣu, nɔ́ i sobim do bii n̄ ne ku bɔ́ ŋa. ⁷ Bebei n̄ kù bi n̄ ye ŋɛ do saasa, amma bii Lafɛɛ í bi an kpe bi tu ŋɛ be.

⁸ Amma hee ajɔ́i Pantekotu koo toò wa an maa n̄ wa Efɛɛzu ihẽ titã ⁹ domi Ilaaɔ́ í cĩim kpãa nla nla n̄ ced̄ ice ihẽ iyi á ne aranfãani, baa bii mbɛɛ ŋa à kpɔ́.

¹⁰ Bii Timɔ́tee í to wa bi tu ŋɛ, i gbaa do yaase bei á nɛò ara ku fũ si anini nɣɛ, domi nɣu mɔ́ icei Lafɛɛi wa ce bei n̄ wa n̄ ceu. ¹¹ Na nɣu, i maà jò ine gɔ́ ku dondaɛ ŋa, amma i sobie si isɛɛɛɛ iyi á ce ku baad̄ wa ku ba ku to wa bi tom do laakai ku sũ, domi n̄ wa n̄ cɔ́ kpãaɛ nɣu do kpaasi ŋa iyi à waa suu wa.

¹² Amma iyi í je ide i kpaasi nwa Apolo, tuuba nkpɔ́ nkpɔ́i n̄ ya n̄ maa n̄ sɔ́ n̄ ni koo cɔ́ ŋɛ do kpaasi nwa gɔ́ ŋa ajɔ́, amma si nsei titã kù waa bi ku naa kpata kpata. Bii í ba fayae á naa.

Idei ankãanyi ña

¹³ I ce laakaii ara nñe, i leekĩ si naane ku dasi dim dim ña. I ce wòkò ku ba i ba gbugbã ña. ¹⁴ Iyi ì waa ce fei, i coo do kubi ña.

¹⁵ Ì mà ña iyi Setefani do inei kpasẽe ñai à je woo dasi Jesu naane sinte si ilei Geresi à nò à na ara ña à sobiò woo dasi Jesu naane ña. Ine inem ña, ù wa n tɔɔ ñei, ¹⁶ amane dimi beɛbe ña do ine ña iyi à waa ba ña iceu ku ce do himma fei, i ya jirima ña ña.

¹⁷ Ì ne inò didõ do kunaai Setefani, do Fəɔtunatu do Akaiku, domi si bei i kù wa ihẽ ña aɗai à ce mii iyi ì ne ku ce ña. ¹⁸ Ine ñau à tũ inòm bei à ya tũ tu ñe mɔ. Í sã i saabu ine dimi beɛbe ña.

¹⁹ Igbèi inei Jesu ña iyi à wa ilei Azii à waa ce ñe fɔɔ. Akilasi do Piisila do inei igbèi Jesu ña iyi à ya tɔtɔ kpasẽ ña, à waa ce ñe fɔɔ jiida jiida do irii Lafẽe. ²⁰ Kraasi woo dasi Jesu naane ña fei à waa ce ñe fɔɔ.

Ine mɔ i ce nje fɔɔ ña do kubi.

²¹ Amu Pɔlu, amui ñ kɔ nñe fɔɔu ihẽ wa do awɔm.

²² Ine iyi kù ne kubii Lafẽe fei, ikpe ku muu.

Lafẽe Jesu ku nyi wa.

²³ Didõi Lafẽe Jesu ku wɛɛ do inje.

²⁴ Kubim í wɛɛ do inje fei na anu akã nwa do Jesu Kirisi. Ami.

Tɪa minjisia iyi Pɔlu í kɔa inɛi Kɔrɛnti ŋa

Idei fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ, do Timɔtee kpaasi nwa.

À ce inɛi igbei Ilaaɔ ŋa iyi à wa Kɔrɛnti fɔɔ do woo dasi naane ŋa fei iyi à wa si ilei Gerɛsi fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɛe didɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ

³ Ka saabu Ilaaɔ, Baaí Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, nɛui í nɛ araare, nɔ nɛui í ya maa tũ idɔ nwa waati kãma fei. ⁴ Wa tũ idɔ nwa si wahala baa yooma nwa fei. Í ya ce bɛɛbei ku ba awa mɔ ka yɔkɔ ka tũ idɔi inɛ ŋa iyi à waa wahala do yaase bei í tũɔ ti awa mɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, à nɛ ikpɛ nla nla si ijuukpãí Kirisi, amma bei ijuukpãu í la í to, bɛɛɛ mɔi yaase bei Kirisi wa tũɔ idɔ nwa ŋau mɔ í to. ⁶ Bii à yɛ ijuukpã, na iri nɛui, ku ba i ba faaba ŋa nɔ Ilaaɔ ku tũ idɔ nɛe. Bii Ilaaɔ í nɔ í tũ idɔ nwa, na iri nɛui, iɛe mɔ i temua ŋa do ijuukpã dimi akã do iyi à waa yɛu, nɔ idɔi iɛe mɔ ku tũ. ⁷ À waa naane nɛe ntɔ ntɔ domi à mà, si bei ì nɛ ikpɛ si ijuukpã nwa ŋa, bɛɛɛ mɔi Ilaaɔ á tũ idɔ nɛe si bei wa tũ tu wa.

⁸ Iɛe inɛ nwa ŋa, à bi i mà ŋa wahala iyi í ba wa si ilei Azii í caa. Í re gbugbã nwa hee a kù tamaa mà aa ka wɛɛ si hunde má. ⁹ À tamaa bei à yɛ taale nwa á kpa wai. Amma dimii ideu ihɛ í ba wai ku ba ka mà iyi kù sãa ka dasi naane nwa si awa taka nwa, amma ka dasi naane nwa fei si Ilaaɔ nɛu akã iyi á jĩ iku ŋa. ¹⁰ Nɛui í nya wa hai si iku dimi bɛɛɛ, á nɔ ku nya wa má. Ntɔi, à waa cɔ kpãae á nyi ku nya wa má. ¹¹ Iɛe taka nɛe ì waa sobi wa do kutɔɔ nɛe. Ilaaɔ á gba kutɔɔ iyi inɛ nkpɔ í ce na iri nwa, nɔ ku ce nwa didɔ ku ba inɛ nkpɔ ku saabuɛ na iri nwa.

Pɔlu í kpaasi ideu ilu ku bɛɛ

¹² Ide iyi í jɔ à waa tɔɔɔ fufu wee. Idɔ nwa wa je nwa sɛɛda iyi isɛɛnɛ nwa í má si wajui inɛi andunya ŋa, nɔ iyi í re mɔm nɛui í je si waju nɛe. Kù nɔ kù je do muafiti. Mii ŋau be fei, hai bi Ilaaɔi wa naa. Kù je do bisii amanɛ ŋa, amma do didɔi Ilaaɔi. ¹³⁻¹⁴ Bɛɛɛ si tia iyi à ce nɛe, a kù kɔ nɛe mii mmu gɔ bii kù je iyi ì cio ì gbɔ yaasee ŋau bɛ. Si ajɔ iyi Lafɛɛ Jesu á nyi wa aa ka yɔkɔ ka tɔɔ fufu na iri nɛe. Bɛɛɛ mɔi iɛe mɔ aa yɔkɔ i tɔɔ fufu ŋa na iri nwa. Ì gbɔ yaasei ideu ihɛ keeke tã ŋa, amma ñ bi i gbɔ yaasee ŋai mam mam.

¹⁵ Na saabui ideu ihɛi í jɔ ñ tako ñ dasi idɔ n bɔ bi tu nɛe ku ba i ba didɔ ikɔ minji ŋa. ¹⁶ Ñ lasabu bii ñ wa n bɔ ikpa ilei Masedɔni n yaa n yɛ nɛe, nɔ n nyi n yɛ nɛe má bii ñ wa n baa. Bɛɛɛ aa sobim si isɛɛnɛm ŋa n bɔɔ ikpa ilei Zudee. ¹⁷ Si ide iyi ñ lasabuu, idɔ minjii ñ ce? Mà ì waa tamaa ŋa ñ ya n ni ñ wa n naa nɔ gbakã n kpaasi ide má n ni n kù wa n naa bei inɛi andunya ŋa à ya cei? ¹⁸ Si bei ì mà ŋa iyi Ilaaɔ í je ilu naane, ñ bi i mà ŋa iyi n ci ya ni, ñ wa n naa nɔ n ni, n kù wa n naa má. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, Jesu Kirisi amai Ilaaɔ, nɛu iyi amu do Silasi do Timɔtee à waazo nɛe, kù naa do idɔ minji. Amma í naai do ide ntɔi Ilaaɔ, ²⁰ nɔ kuwã ŋa iyi Ilaaɔ í ce fei í kɔ sie. Na nɛu na saabuɛi à waa ni, ami, à waa saabuɔ Ilaaɔ. ²¹ Ilaaɔi í jɔ awae ŋa fei à leekĩ si Kirisi dim dim ajɔ. Nɛui í nɔ í cica wa ikã. ²² Nɛui í ce si wa sɛɛdaɛ iyi wa nyisi iyi à je tɛɛ, nɔ í da nwa si Hundee si idɔ ku je nwa bei kaazigi.

²³ Ilaaɔ í je sɛɛdam n kù bi n ba nɛe ide ku gaabu ku ce. Na nɛi í ce n kù nyi wa Kɔrɛnti. ²⁴ A kù bi ka jile nɛe ide gɔ do tilasi si naane ku dasi nɛe si na iyi í jɔ ì waa leeki dim dim ŋa tã si naane ku dasi, amma à bi ka ce icei awae ŋa ajɔ ka mu nɛe inɔ didɔ.

2

¹ Nɛui í jɔ ñ lasabu n maà n ti n naa bi tu nɛe n naa n fɔ inɔ nɛe má. ² N kù bi n fɔ inɔ nɛe domi bii ñ fɔ inɔ nɛe, yooi á tũ inɔm má bii kù je iɛe iyi ñ fɔ inɔ nɛe. ³ Na nɛi í jɔ ñ tako ñ kɔ nɛe tiau bɛ wa do yaase bɛɛɛ. N kù bi n naa bi tu nɛe, iɛe iyi hai bi tu nɛe an ba inɔ didɔ, ì fɔ inɔm ŋa. Ñ wa n naane iɛe fei iyi bii inɔm í dɔ, inɔ didɔi iɛe fei. ⁴ Bɛɛɛ

ñ kò n̄h̄e tiauw wa do inò ku fò do cikāaju nkpò nkpò, kù j̄e n fò inò n̄h̄e, ñ bi i mà ña zaka bei ñ bi ñe í toi.

Iya kpa idei kurara ña

⁵ Si bei in̄e gò n̄h̄e í fò inòm, kù j̄e inò amu akāi í fò, ti in̄e feii. Walakò ñ tamaa í s̄ia n ni, inò in̄e gò n̄h̄e ñai í fò, domi n kù bi n fò n l̄osi. ⁶ Amma í to b̄ēb̄e, si bei in̄e nkpò n̄h̄e í kp̄aa iju. ⁷ Í s̄ia i kpa idei kurarae i mua gbugb̄a ña ku ba inò ku fò nlau ku maà caa sīe. ⁸ Na n̄h̄u, ñ wa n t̄ò ñe, i ceaa bei á mà iyi ñ bi n̄h̄u ña. ⁹ Na ñoi í j̄ò ñ tako ñ kò n̄h̄e tia wa wo n cò laakai n̄h̄e ku ba n mà bii í j̄e ñ waa jirima fei nd̄ēe ña. ¹⁰ In̄e iyi ñ kpa idei kurarae ña, amu m̄ò ñ kpa m̄b̄e baa do iyi kù j̄e amui í r̄araa. Nò ideu iyi ñ kpa, ñ kpaai na iri n̄h̄e si wajui Kirisi, ¹¹ ku ba Seetam ku maà zamba wa. Nt̄oi, à mà s̄aa s̄aa iyi wa bi ku ce.

À j̄e igū si kp̄ai Jesu Kirisi

¹² Iyi ñ to Torasi laabaau j̄iidai Kirisi ku sisi, ñ ȳò iyi did̄oi Laf̄̄ei í c̄iim kp̄aa n ceò ice b̄e. ¹³ Amma laakaim kù s̄u s̄̄e si bei n kù ye kpaasim Titee. Na ñoi í j̄ò ñ t̄ò in̄e Torasi ña sukud̄ò ñ n̄e ilei Mased̄oni.

¹⁴ Amma ka saabu Ilaā, domi í mu nwa gbugb̄a ka j̄eò igū waati k̄ama fei si kp̄ai Kirisi. Wa ceò wa ice ku ba ku j̄ò in̄e ña a mà Kirisi, nò kum̄ai Kirisiu ku fangaa bii fei bei in̄ùn̄i tulare í ya fangaa. ¹⁵ Nt̄oi, si wajui Ilaā à ȳei bei in̄ùn̄i did̄oi Kirisi, bi in̄e ña iyi à ba faaba, do bi woo b̄ò n̄fe ku ce ña. ¹⁶ Bi in̄e ña iyi à waa b̄ò bi ku ce n̄fe, in̄ùn̄i ikui iyi wa bí iku. Bi in̄e ña m̄ò iyi à waa ba faaba, in̄ùn̄i kuw̄ei iyi wa na kuw̄e. Yooi í to ku ce dimii iceu b̄e. ¹⁷ A kù j̄e bei in̄e gò ña iyi à waa sisi idei Ilaā do ibo na fia. Amma si na iyi í j̄ò Ilaāi í b̄e wa wa, n̄h̄ui í j̄ò à waa fò ide dee dee na anu akā iyi à ce do Kirisi, kù j̄e do muafiti.

3

Amaace ña iyi aa sisia in̄e ña akabuu tit̄ò

¹ Ide iyi à fò n̄seiu ih̄̄e í ye bei à waa t̄ò fufu mái? Awa m̄ò à n̄e bukaatai ka naa bi tu ñe do tia iyi á sisi n̄h̄e yaase n̄wai, bei in̄e gò ña à ya ce? Mà ka t̄ò ñe i kò nwa dimie ñai. ² In̄e taka n̄h̄ei ñ j̄e bei tia nwa iyi à kò si id̄ò nwa. Í ye ñai bei tia iyi in̄e fei í mà wa ciōe. ³ Kookoosu n̄h̄e wa nyisi nt̄ò nt̄ò iyi in̄e í j̄e bei tia iyi Kirisi í kò na ice nwa iyi à ce si inò n̄h̄e. Tiauw, kù j̄e do biikii à k̄ò, amma do Hundei Ilaāi à k̄ò, n̄h̄u iyi í j̄e icui kuw̄e. Kù j̄e si kutai à k̄ò, si id̄oi amane ñai.

⁴ Naane n̄h̄ui à n̄e si wajui Ilaā do saabui Kirisi. ⁵ Nt̄oi, a kù to ara nwa ka ni à ce nḡoḡò do ara nwa. Mii iyi à ȳkò à waa ce fei, hai bi Ilaāi wa naa, ⁶ domi n̄h̄ui í mu nwa gbugb̄a ka j̄eò amaace ña ka sisia in̄e ña akabuu tit̄ò. Akabuuu kù waa ce ice do wooda iyi à k̄ò, bi kù j̄e do Hundei Ilaā. Wooda iyi à k̄ò í ya j̄ò in̄e ku kui, amma Hundei Ilaāi í ya na kuw̄ei.

⁷ Waati iyi à kò woodau akā akā si kuta, amboei Ilaā í má inya. Amboeu í j̄ò wajui Moizi wa daana hee in̄e Izireli ña à m̄nḡò ku k̄asie iju. Do n̄h̄u fei, amboeu í na í t̄a. Bii í j̄e wooda iyi í j̄ò in̄e ña à kui í naa do dimii amboe b̄ēb̄e, ⁸ amboei ice iyi Hundei Ilaā wa ce kaa re b̄ēb̄e? Nt̄ò nt̄ò á re. ⁹ Icei wooda iyi í ya ye taalei in̄e ña í n̄e amboe, amma ti ice iyi í j̄ò in̄e ña à j̄e dee dee si wajui Ilaā í roo hee bii í j̄i. ¹⁰ Aa ka ȳkò ka ni m̄m̄ amboe iyi wa má inya tako kù to nḡoḡò do ti n̄seiu iyi í la í roo. ¹¹ Nt̄oi, bii mii iyi kaa kpe í n̄e amboe, zaka beirei amboei mii iyi á ya maa w̄e do aj̄ò fei á la ku to.

¹² À waa fò ide do naane si na iyi í j̄ò à n̄e kp̄aa ku c̄ou ih̄̄e. ¹³ A kù j̄e bei Moizi iyi í bii fuuges̄e ku ba in̄e Izireli ña a maà ye waati iyi amboeu í s̄ek̄e hai si wajue. ¹⁴ Amma à lele id̄ò ña a kù ȳkò a kù gb̄ò yaase. Baa do n̄nyi fei bii à waa cio tia iyi akabuu sintei idei Ilaā, í ȳei bei fuuges̄e í kò í wa b̄e. Nò fuuges̄e kaa nya bii kù j̄e à dasi Kirisi naane. ¹⁵ Baa n̄nyi má, waati iyi in̄e Izireli ña à waa cio tia iyi Moizi í kò fei, í ya ye bei fuuges̄e wa ganji ña a gb̄ò yaasei. ¹⁶ Amma kuk̄oi idei Ilaā wa fò í ni, waati iyi in̄e í kpaasi id̄òe í sinda si Laf̄̄e, waati b̄ēb̄ei fuuges̄e á nya. ¹⁷ Nò wee, Laf̄̄eu, Hundei. Tenḡi bii Hundei Laf̄̄e í wa, tenḡi bei ara ku n̄e í ya wa. ¹⁸ Fuuges̄e kù wa si waju nwa má nò in̄e ña à ya

maa ye amboei Lafēe si wai bei si digi, nɔ amboeē iyi à waa cɔu, nɔui wa kpaasi wa ku ba ka jɔɔ, nɔ í ya maa kɔ̄sɔsi waati kãma fei si wa. Iceu be, Hundei Lafēei wa coo.

4

Amanii Hundei iyi í wa si wa

¹ Ilaaḏi í da nwa iceu si awɔ na jiidau ku jee. Nɔui í jɔ̀ a kù mɔngɔ munya. ² À nɔɔ daai anyɔ̀ ɔ̀a iyi ine ɔ̀a à ya ce si asii. A kù wee do baai bisi laalo, a kù kpaasi ide ntɔi Ilaaḏi ibo. Amma à jɔ̀ ine ɔ̀a à waa mà ntɔu sãa sãa ku ba ine fei ku mà si idɔe awa ilu ntɔ ɔ̀ai si wajui Ilaaḏi. ³ Baa do iyi à waa sisi laabaau jiidau dee dee, ine gɔ ɔ̀a a ci ya gbɔ yaasee, amma ine ɔ̀a iyi aa ce nfe aɔa akãi a ci ya gbɔ yaasee. ⁴ Ine ɔ̀au a kù dasi naane si na iyi í jɔ̀ Seetam, lafēei andunyau í nya laakai nɔa. Í nya laakai nɔai ku ba a mà ye inya kumáí laabaau jiidau. Laabaau jiidau wa nyisi wa amboei Kirisi, iyi í je Ilaaḏi takae. ⁵ Do ntɔ, a kù waa waazo ide iri nwa. Si waazo nwa à waa fɔ iyi Jesu Kirisii í je Lafēe nɔ awa mɔ̀ à je woo ce ice nɔe ɔ̀a na irie. ⁶ Ilaaḏi í ni, inya kumá ku ce si aninii ilu kuku, nɔui í nɔ í da nwa si inya kumáe si idɔ nwa ku ba ka mà amboeē. Amboei Ilaaḏi à waa ye si wajui Kirisi.

⁷ Amma awa iyi à ne amani nlau ihē, à yei bei cakai amà ku ba kulai gbugbãu ku je ti Ilaaḏi, ku mà je ti awa taka nwa. ⁸ À yɔyɔ wa do ijuukpã ikã ikã fei, amma a kù ku. À bitɔ amma a kù mɔngɔ. ⁹ Ine ɔ̀a à kpã wa iju, amma Ilaaḏi kù kɔsi wa. À keke wa, amma a kù kpa wa. ¹⁰ Ajɔ fei si wahalau ihē í yei bei à waa ba ikpē nwa si ikui Jesu bii à waa bɔ fei ku ba a ye kuwee si ara nwa. ¹¹ Ntɔi, baa do iyi à wee fei, si anui ikui à ya ka wa waati kãma fei na irii Jesu, ku ba a ye kuwee si ara nwa. ¹² Beebei awa si anui ikui à wa, amma inɔe, kuwee í je tu nɔe.

¹³ Naane ku dasi nwa í ye bei ti ine iyi í kɔ si kukɔi ide Ilaaḏi í ni, nɔ dasi naane, na ɔ̀ai í jɔ̀ nɔ wa n fɔ ide. Na nɔu, awa mɔ̀, si na iyi í jɔ̀ à dasi naane, nɔui í jɔ̀ à waa fɔ. ¹⁴ À mà do ntɔ, ine iyi í jɔ̀ Lafēe Jesu hai si bale, á jɔ̀ wa do Jesu ajɔ nɔ kú jɔ̀ awae ɔ̀a ka kò si wajue. ¹⁵ Na iri nɔei à waa temuad mii ɔ̀au ihē fei ku ba ine ɔ̀a iyi à ba didɔi Ilaaḏu, akpɔ nɔa ku ya maa kɔ̄sɔsi nɔ a ya maa saabue ntɔ ntɔ, domi beebei aa nyisið amboeē.

Ka je kuwee do naane ku dasi

¹⁶ Nɔui í jɔ̀ a kaa ka mɔngɔ munya. Baa bii ara nwa wa gbɔ, hundei nwa í ya maa wee titɔi do ajɔ fei. ¹⁷ Ijuukpã keeke iyi à waa ye si nseiu ihē wa ce nwa sɔɔlui amboe iyi ci ya tãi iyi í la í re ijuukpãu. ¹⁸ Ntɔ ntɔ laakai nwa kù wa si mii iyi iju wa ye, í gbe si mii iyi kù waa ye. Mii iyi iju wa ye ci ya kpe, amma mii iyi kù waa ye í ya wee do ajɔ fei.

5

¹ Arai í je bi ku wai hundei nwa si ileu ihē. Nɔ̀ à mà bii ara nwa í ku, Ilaaḏi í jile nwa bi ku wa lele iyi nɔu takae í ce, kù je amanɔe. Bi ku wau á maa wee do ajɔ fei. ² Nɔ̀ à wasi ku weewa si na iyi í jɔ̀ hundei nwa í bi ku dasi bi ku wai leleu bei amanɔe í ya dasi ibɔ. ³ Í bi beebei domi bii à dasi, hundei nwa kaa wee hai ne bi ku wau. ⁴ Ntɔ ntɔ, si waati iyi à wa si arau ihē à waa weewa à waa ne bei ine iyi aso wa wɔɔ. Kù je à bi ka wee hai ne ara amma à bi a da nwa si ara titɔi leleu, ku ba kuwee ku kpa irii mii ɔ̀a iyi í je ti iku. ⁵ Ine iyi í jile nwa mii ɔ̀au ihē nɔui í je Ilaaḏi. Nɔui í mu nwa Hundei bei kaazigi.

⁶ Nɔui í jɔ̀ à ya ka ne wɔkɔ ajɔ fei baa do iyi à mà si waati iyi à wa si arau ihē à jɔ̀ bi ku wai Lafēe. ⁷ À waa ce iseeɔe nwa na naane ku dasi, kù je na mii iyi à waa ye. ⁸ Ntɔ ntɔ à ya ka ne wɔkɔ. Amma iyi à bi í re fei ndee nɔui í je ka jɔ̀ arau ihē ka bɔ bi Lafēe ka maa wa bi tee. ⁹ Nɔui í jɔ̀ à waa ce kookaai ka ce iyi á dɔa Lafēe si, bii í je à wee si arau ihē walakɔ bii à ku. ¹⁰ Í sãa ka ce iyi á dɔa si domi kù ne bei aa ka ce iyi a kù leekí si wajui Kirisi ku kiiti wa awa fei, nɔ ku sãa ine fei si bei kookoosu iyi í ce si kuwee í to, bii laalo, bii í nɔ í je jiidau mɔi.

Kirisi í jɔ̀ à dɔ do Ilaaḏi

¹¹ Ilaaɔ́ í mà wa sãa sãa, nɔ beɛbe moi ñ tamaa iŋe taka nŋe ì mà wa ŋa. Si na iyi í jò ò mà beɛrei Lafɛɛ. À waa de ka kãmia inɛ ŋai. ¹² Kù je ò waa tɔɔ fufu bi tu ŋe. Amma ò waa bi i ba yaase bei aa ce i wɛɛð inɔ didɔ́ ŋai na iri nwa. Beɛbei aa ba bei aa jea inɛ ŋa iyi ò waa tɔɔ fufu na mii ŋa iyi ò waa ye nŋu akã, nɔ ò fũsi iyi í je ti idɔu awɔ. ¹³ Bii ò waa ce wa sũmu, na Ilaaɔ́i. Bii ò nɔ ò waa ce wa ilu laakai ŋa moi, na iri nŋei. ¹⁴ Kubii Kirisii wa nɛð wa. Si na iyi í jò ò mà inɛ akãí í ku na inɛ fei, ò nɔ ò mà iyi inɛ feii í ne ikpɛ si ikue. ¹⁵ Í kui na inɛ fei ku ba inɛ ŋa iyi ò wɛɛ si hunde a maà wɛɛ na irii aŋa taka ŋa má, í gbe na irie, nŋu iyi í kú nɔ í jĩ na iri nŋa.

¹⁶ Na nŋu, beɛbei a kaa ka cɔ iyi ò waa yeð iju si amane nŋu akã. Baa bii beɛbei ò tako ò cea Kirisi wo, nsei a kaà ka ce beɛbe má. ¹⁷ Bii inɛ gɔ́ í ne anu akã do Kirisi í je inɛ titɔ́. Mii ndii tako ŋau ò lɔ, nɔ wee mii titɔ́ ŋai ò sãsi wa. ¹⁸ Mii ŋau ihɛ fei icei Ilaaɔ́i, nŋu iyi í jò ò dɔ́ do nŋu na saabui Kirisi, nɔ í be wa ku ba awa mɔ ka jò inɛ ŋa a dɔ́ do nŋu. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, na saabui Kirisii Ilaaɔ́ í jò inɛ ŋa ò dɔ́ do nŋu. Í kpa idei kurara ŋa kù waa dooae má, nɔ í jile nwa ice ka sisia inɛ ŋa bei aa ce a dɔ́ do nŋu.

²⁰ Na nŋu, ò je woo bei Kirisi ŋa. Í yei bei Ilaaɔ́ takaei wa ba ŋe ide ku fɔ hai bi tu wa nɔ ò waa tɔɔ ŋe do irii Kirisi, í jò ò dɔ́ do Ilaaɔ́ ŋa. ²¹ Kirisi, nŋu iyi kù ce dulum kãma, nŋui Ilaaɔ́ í kãa dulum du wa ku ba ka je dee dee si wajue na anu akã nwa iyi ò ce do Kirisi aɔ́.

6

¹ Awa iyi ò waa ce ice do Ilaaɔ́ aɔ́, ò waa tɔɔ ŋei í maà jò didɔ́ iyi Ilaaɔ́ í ce nŋeu ku ce nfe. ² Si ti ai ide i Ilaaɔ́ ò kɔɔ ò ni, Ilaaɔ́ í ni,

Ñ gbɔ kutɔɔe nɔ ñ jɛɛ si waati jiiida.

Ñ sobie si aɔ́i faaba.

To, nsei í je waati jiidau, nnyii aɔ́i faaba.

³ A kù waa bi inɛ gɔ́ ku ye taalei ice nwa. Nŋui í jò a kù waa ce ngɔgɔ iyi á dasi inɛ kurara. ⁴ Amma si kookoosu nwa fei ò waa bi kuwɛɛ nwa ku nyisi iyi ò je woo ce ice jiidai Ilaaɔ́ ŋa. À waa temua ntɔ ntɔ si wahala do si are do si ijuukpã. ⁵ À te nwa kpɔtɔ ò dasi wa piisɔ́, nɔ inɛ ŋa ò dede gidi si wa amma si fei ndɛɛ ò yɔkɔ temua. À ya ka ce ice hee ka gbɛɛji, ò ya ka wɔ njoo, nɔ ò ya ka dĩ anu. ⁶⁻⁷ À waa nyisi iyi ò je woo ce icei Ilaaɔ́ ŋa do kuwɛɛ jiiida nwa, do kumà nwa, do suuru nwa, do jiiida ku je nwa, do kubi hai ne muafiti nwa, do ide i ntɔu ku waazo. Nɔ gbugbãi Ilaaɔ́ do ice iyi Hundee wa ce si wa wa nyisi iyi ò je woo ce ice ŋa. Dee dee ku je í je nyai igũ nwa iyi ò ya ka jað nɔ ka kòð ara nwa. ⁸ À ya ka temuai bii inɛ ŋa ò mà beere nwa walakɔ bii ò waa nya fũne nwa. Beɛbe moi ò ya ka temua bii ò waa fɔ jiiida nwa walakɔ bii ò waa fɔ laalɔ nwa. À waa cɔ wa bei woo sɔ ibo ŋa baa do iyi ò waa fɔ ntɔ fei. ⁹ À waa cɔ wa bei a kù mà wa, baa bii inɛ fei í mà wa sãa sãa. À waa cɔ wa bei inɛ ŋa iyi ò kasãm, amma hee nsei ò wɛɛ si baani. À kpã wa iju ntɔ ntɔ, amma a kù kpa wa. ¹⁰ À waa cɔ wa bei ilu inɔ ku fɔ ŋa, amma ò ya ka maa ne inɔ didɔ́i waati kãma fei. À waa cɔ wa bei ilu are ŋa, amma ò waa mua inɛ nkpɔ amani. À waa cɔ wa bei a kù ne ngɔgɔ, amma ò ne fei ndɛɛ.

¹¹ Iŋe inɛi Kɔrɛnti ŋa, ò sɔ ŋe ide ntɔ iyi í wa si idɔ nwa fei. Idɔ nwa í ne kubi nŋe jiiida jiiida. ¹² Kubi nwa kù kaye si gãme nŋe, amma iŋei í kù na wa ara. ¹³ Na nŋu, í ce nwa bei awa mɔ ò waa ce nŋe. Ñ wa n ba ŋe ide ku fɔ bei amam ŋa, í jò ò bi wa jiiida jiiida ŋa.

I maà ne anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ŋa

¹⁴ I maà ne anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ŋa domi í kù jɔ ŋa ŋa. Beirei jiiida do laalɔ á ce ku tɔtɔ. Mà beirei inya kumá do ilu kuku á ce ku tɔtɔ. ¹⁵ Beirei Kirisi do Seetam aa ce a gbɔ si nŋe. Mà mii woo dasi Jesu naane do hai dasi naane ò ne si gãmei nŋe. ¹⁶ Beirei bi ku wai Ilaaɔ́ do iwɛ ŋa á ce ku tɔtɔ. Awai ò je bi ku wai Ilaaɔ́, nŋu iyi í je icui kuwɛɛ. Nɔ nŋu takae í fɔ í ni, An wɛɛ do aŋa nɔ awað ŋa ka maa ne.

An je Lafɛɛ nɔa nɔ aa je inem nɔa.

¹⁷ Na nɔi í jò llaaɔ́ í nyi í ni má,
I fa ara nɔe hai bi tu nɔa nɔ i jìd nɔa nɔa.
I maà má kəkəi mii iyi í riisi nɔa.
Bii ì waa ce beɛbe nɔa an gba nɔe.

¹⁸ An je baa nɔe.

Nɔ nɔe mɔ aa je ama ineməkə do ama inaabom nɔa. Mii iyi llaaɔ́ ilu gbugbā fei í fɔ mbɛ.

7

¹ Baakəəm nɔa, kuwāu ihɛ fei tutu wai. Na nɔu, ka jò idɔ nwa ku má sāa sāa si mii fei ku ba ara nwa do idɔ nwa ku maà nɛ taale kāmā, nɔ kumá nwa ku maa kɔɔsi si llaaɔ́ nɔ ka mād beɛɛɛ.

Inɔ didɔi Pɔlu

² I jò i nɛ kubi nwa nɔa. A kù raraan inɛ gɔ, a kù beje kuwɛi inɛ gɔ, a kù nɔ a kù taki inɛ gɔ. ³ N kù wa n fɔ beɛbe na n ye taale nɔe. Ntɔi, si bei ñ fɔ tã, à nɛ kubi nɔe si idɔ nwa, baa bii í je si kuwɛe wala si andei ikui. ⁴ Ñ wa n naane nɔe ntɔ ntɔ, nɔ ñ wa n tɔɔ fufu na iri nɔe si mii fei. Ñ ba gbugbā na iri nɔe nɔ inɔm í dɔ́ í caa si ijuukpā nwa fei.

⁵ Ijuukpāu í jò a kù sīmi waati iyi à to ilei Masedɔni. À ba ijuukpā ikā ikā baa yooma fei. À ya ka ba ija hai waduude nɔ si idɔ nwa njo wa mu wa. ⁶ Amma llaaɔ́, nɔu iyi wa mua ilu inɔ ku fɔ nɔa gbugbā, í jò kunaai Titee í mu nwa gbugbā. ⁷ Kù je kunaai nɔu akāi í mu nwa gbugbā, amma iyi í ni má nɔe taka nɔe ì mua nɔu gbugbā nɔa. Í nɔ í sɔ wa bei ì waa bi ku yem nɔa ntɔ ntɔ, do bei ì nɛ inɔ ku fɔ nɔa, do bei ì nɛ kubim nɔa jiiida. Ideu í jò inɔ didɔm í kɔɔsi hee í caa.

⁸ Na nɔi í jò baa bii tia iyi ñ kɔ nɔe í fɔ inɔ nɔe, n kù nɛ inɔ ku fɔ do iyi ñ kɔɔ. Ñ tako ñ nɛ inɔ ku fɔe si waati iyi ñ ye í fɔ inɔ nɔe si waati keeke gɔ. ⁹ Amma nsei inɔm í dɔ́. Kù je na iyi í jò ñ fɔ inɔ nɔe, amma si na iyi í jò inɔ ku fɔ nɔe í jò ñ kpaasi daa nɔa. Beɛbei í ce si na iyi í jò llaaɔ́ í ceɔ inɔ ku fɔ nɔe ice. Na nɔu, a kù ce nɔe laalɔ kāmā. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɔ ku fɔ iyi llaaɔ́ wa ceɔ ice í ya jò inɛ ku kpaasi daae nɔ ku ba faaba. Dimii daa ku kpaasi beɛbe i kaa ni, bii ñ mà. Amma inɔ ku fɔi andunya í ya bí ikui. ¹¹ llaaɔ́ í ceɔ inɔ ku fɔ nɔe ice, nɔ i cɔ ribae nsei nɔa. I cɔ zaka bei inɔ ku fɔu í jò ñ ce laakai nɔa ñ ce himma ñ kɔɔ ara nɔe nɔa. Nɔ í jò inɔ nɔe kù waa dɔ́ wo nɔ ñ waa ce njo nɔa, ñ kpā woo ce laalɔu iju nɔa. Nɔ í jò ñ bi i yem má nɔa ñ nɛ kubim nɔa. Si fei ndɛe ñ nyisi iyi ñ má si ideu nɔa.

¹² Na nɔu, bii ñ kɔ nɔe tiau wa, n kù kɔɔ na inɛ iyi í ce laalɔu nɔu akā, walakɔ na inɛ iyi í cea laalɔu nɔu akā. Amma ñ kɔɔi ku ba i mà sāa sāa nɔa si wajui llaaɔ́ iyi ñ nɛ kubi nwa ntɔ ntɔ nɔa. ¹³ Na nɔi í jò à ba gbugbāu.

Kù nɔ kù je gbugbā nɔu akāi à ba, amma iyi í re mɔm, à ye iyi Titee í wɛɛɔ inɔ didɔ́ si na iyi í jò nɔe fei ñ tū inɔe. Nɔu bei í jò inɔ didɔ́ nwa í kɔɔsi má. ¹⁴ Baa bii ñ tɔɔ fufu keeke bi tɛɛ na iri nɔe wo, i kù dasim anyɔ nɔa, domi si bei ide nɔa iyi à sɔ nɔe fei ntɔi, beɛbe mɔi Titee í yɔɔ iyi fufu ku tɔɔ nwa si ntɔi. ¹⁵ Kubi nɔe iyi Titee í nɛ wa kɔɔsi si bei wa ye gigi iyi nɔe fei ñ jirimae nɔ ñ gbaa nɔa do beɛɛ nla nla. ¹⁶ Ñ nɛ inɔ didɔ́ do iyi an yəkɔ n dasi nɔe naane si mii fei.

8

I ce amua do inɔ didɔ́

¹ Nɔe kpaasim nɔa, à bi i mà nɔa bei llaaɔ́ í cea igbei inɛi Jesu nɔa iyi à wa ilei Masedɔni didɔ́. ² Anɔi à ye laakai ku cɔ si ijuukpā jiiida. Amma inɔ didɔ́ nla nɔa í jò à ce amua nɔa do inɔ akā, baa do iyi are nɔa í la. ³ Ñ jé sɛɛda iyi à na do idɔɔbi nɔa zaka bei à yəkɔ, nɔ à na mɔm nii hee í re zaka bei a kù waa tamaaɔ. ⁴ À mante wa ntɔ ntɔ à ni ka jò anɔa mɔ anɔa a na sobii anɔa na irii woo dasi naane nɔa iyi à wa ilei Zudee. ⁵ À ce í re baa zaka bei à waa tamaa. Sinte titā à na Lafɛɛ ara nɔa, à bei à na awa mɔ ara nɔa do idɔɔbii llaaɔ́. ⁶ Nɔu í jò à tɔɔ Titee ku naa bi tu nɔe ku na ku sobi nɔe si bei í tako í sintie, ku ba nɔe mɔ i

tambɔ ice jiidau be ɲa. ⁷ Fei ndɛɛ í caa si ɲɛ, hai naane ku dasi do ide ku fɔ do kumà, do himma ɲɛ si mii fei, do kubi nwa iyi ì ne ɲa. Nɲui í jò à bi ice jiidau be mɔ ku caa si ɲɛ.

⁸ Kù je woodai ò wa n na ɲɛ, himmai ine gɔ ɲai ò wa n sɔ ɲɛ ku ba ku mu ɲɛ kpāa iyi á jò ine ɲa a yɔɔ iyi kubi ɲɲeu ntɔi. ⁹ Ì nɔ ì mà didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ɲa, ɲɲu iyi í tako í je ilu amani, nɔ í ce araɛ ilu are na iri ɲɲɛ ku ba areu ku ce ɲɛ ilu amani ɲa.

¹⁰ Si ideu ihɛ ikɔi ò wa n na ɲɛ. Hai icɪ ɲɛi ì je ine sinte ɲa si iceu. Kù je si kuceɛ ɲɲu akā, amma sinte ɲɛi ì dasi idɔ i coo ɲa. ɲɛi í sɪa i temua i mɔsið iceu ɲa. ¹¹ Na ɲɲu, i hanya si bɛɛɛ nsei i kpa irii iceu ɲa. Si bei ì dasi idɔ ntɔ ntɔ ì sintie do himma ɲa, bɛɛɛ mɔi á sɪa i tambɔɛ ɲa do himma si bei kune ɲɛ í to. ¹² Bii ì na do inɔ akā, Ilaaɔ í ya gbai. Zaka bei ì nei í ya cɔ, nɔ baɛ ci ya wa si iyi ì kù ne ɲa.

¹³ N kù bi ti ɲɛ mɔ ku na ku maa gaizia ɲɛ na faabai ine gɔ ɲa, amma í sɪa kune ɲɛ do tu ɲa ku munga. ¹⁴ Si nsei, kune ɲɛ í la. Na ɲɲu, aa yɔkɔ i sobi ine ɲa iyi à wa si are. Nɔ ajɔ iyi ɲɛ mɔ ì na ì wa si are, bii kune ɲɲa í la, aɲa mɔ a sobi ɲɛ. Bɛɛɛi kunei ɲɛ fei á maa munga. ¹⁵ Bɛɛɛi kukɔi ide i Ilaaɔ í fɔ í ni, Ine iyi í kó mana í kpɔ, kù re gūa. Ine mɔ iyi í ko keeke, kù gaizia gūa.

Ine ɲa iyi à bɔ amuau ku gba wa

¹⁶ Ì wa n saabu Ilaaɔ, ɲɲu iyi í jò Titee í bi ɲɛ bei awa taka nwa à bi ɲɛ. ¹⁷ Waati iyi ò tɔɔɛ ku naa bi tu ɲɛ í jesi idem tengi be gbakā, nɔ ɲɲu takɛ í dasi idɔ mɔ wo ntɔ ntɔ ku naa bi tu ɲɛ hai a kù sɔɔ. ¹⁸ Nɔ à waa be ine nwa gɔ wa do ɲɲu takɛ ajɔ, ine iyi igbei inei Jesu ɲa fei à waa saabu na icei laabaau jiidau iyi wa ce. ¹⁹ Iyi í re mɔm, igbei inei Jesu ɲa à cicaɛ ku si wa si isɛɛɛ nwa ka naaɔ amuau wa. Iceu à waa cooi ka naɔ Lafɛɛ takɛ amboe nɔ ka nyisið iyi à ne idɔ jiiida ka sobið ine ɲa.

²⁰ À waa ce kookaai ku ba ine gɔ ku mað ye taale nwa na fia nlau ihɛ ku muɛ iyi à da nwa si awɔ. ²¹ Ntɔ ntɔ, à waa bi ka ce mii iyi í sɪa, ku mað je si ijui Lafɛɛ ɲɲu akā, amma do bi amanɛ ɲa fei.

²² À waa be ɲa do ine nwa gɔ má, ine iyi à cɔ laakaie ise feefelo, à nɔ à ye í je ilu himma si ice nkpɔ. Amma nsei himmaɛ í kɔɔsi domi wa naane ɲɛ ntɔ ntɔ. ²³ Ine ɲa iyi à be si ɲɛ ɲau wee. Titee ɲɲui í je minjisiam iyi wa bam ice ku ce bi tu ɲɛ. Ine ɲa mɔ iyi aa suu wa, aɲai à je woo bei igbei inei Jesu ɲa nɔ à je ine ɲa iyi à waa na Kirisi amboe. ²⁴ Na ɲɲu, i nyisi ɲa iyi ì bi ɲa ɲa ntɔ ntɔ, ku ba igbei inei Jesu ɲa a mà iyi à ne kpāa ka tɔɔ fufu na iri ɲɛ.

9

Sobi iyi aa sambaa woo dasi naane ɲa

¹ Kù jem tilasi n kɔ ɲɲɛ tia wa na sobi iyi á je ti woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Zudee. ² Ì wa n fɔ bɛɛɛ si na iyi í jò ò mà kubi jiiida ɲɲɛ nɔ ò tɔɔ fufu na iri ɲɲɛ bi inei Masedɔni ɲa ò ni ɲɲɛ woo dasi naane ɲa iyi ì wa ilei Gerɛsi ɲa ì tã sɔɔlui sobiu hai icɪ ɲa. Himma ɲɲɛ í dasi ine nkpɔ ɲɲa kookaai. ³ Do ɲɲu fei, ò wa n be si ɲɛ ine nwa ɲau ihɛ wa ku ba fufu ku tɔɔ nwa na iri ɲɲɛ ku mað je ngbe si ideu ihɛ. Ì bi i weɛð sɔɔlu ɲa si bei ò fɔu. ⁴ Bii kù je bɛɛɛ, bii inei Masedɔni gɔ ɲa à sim wa, nɔ à na à ba i kù ce sɔɔlu ɲa, naane nwa iyi à ne si ɲɛ á kpaasi anyɔ. Aa fɔ ide i ɲɛ má? ⁵ Na ɲɔi í jò ò yɔɔ iyi í sɪa n tɔɔ kpaasi nwa ɲau ihɛ a cuaam wa bi tu ɲɛ a ceð sɔɔlui amua jiiida iyi ì wāu tã ɲa. Si bɛɛɛ á maa jilei hee n maa n to wa, nɔ ku nyisi iyi ì waa na do inɔ akā ɲa, kù je do tilasi.

⁶ I kù mà ɲa, ine iyi í gbɛ keeke, keekei í ya da? Ine mɔ iyi í nɔ í gbɛ í la, nla nlaí í ya da. ⁷ Na ɲɲu, í sɪa ine fei ku na bei í dasi idɔ, ku mað ti ku je do tilasi walakɔ do weewea, domi ine iyi wa na do inɔ didɔi Ilaaɔ í bi. ⁸ Ilaaɔ á yɔkɔ ku jò didɔ ikā ikā fei ku caa si ɲɛ ku ba i ne fei ndɛɛ do ajɔ fei ɲa. Si bɛɛɛ aa ba bukaatai mii iyi ì bi fei ɲa, hee ku gbe ɲɲɛ nla nla i ceð ice jiiida fei ɲa. ⁹ Bɛɛɛi kukɔi ide i Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ í kpɛa ilu are ɲa amanie do inɔ akā. Inɔ akāɛ kaa tã baa ajɔ gɔ.

¹⁰ Ilaaḏi í ya na woo gbě dimi nò ku jò ku so jiida ku je mii iyi á je. Nɔu mɔi á mu nɔe gbugbā i ceḏ amuau ɔa. Amuau á yei bei dimi iyi ì waa gbě ɔa, nò Ilaaḏ ku jò ice jiida nɔe ku kḏosi jiida. ¹¹ Á na ɔe amani ikā ikā fei iyi á to i ya ceḏ amua ɔa do inḏ didḏ. Nò ine nkɔ á saabu Ilaaḏ na amua nɔe iyi aa ka na ɔau. ¹² Ntḓ ntḓ, ice iyi ì waa ce ɔa wa wūa bukaatai woo dasi naane ɔa jiida. Amma kù je baa iyi be nɔu akā. Á jò ine nkɔ ku saabu Ilaaḏ. ¹³ Amuau á dḏa ine ɔa si hee ku jò a maa saabu Ilaaḏ do yaase bei ì waa jirimae ɔa. Ilaaḏ ku jirima nɔe wa nyisi iyi ì dasi laabaau jiidai Kirisi naane ɔa. Nò aa nyi a saabue má do yaase bei ì ce ikpēi amani nɔe do inḏ akā inɔe ɔa iyi à gbe fei. ¹⁴ Aa ce nɔe kutḓ do kubi nla nla na irii didḏ nlaui ihē iyi Ilaaḏ í ce nɔe. ¹⁵ Ka saabu Ilaaḏ na amuae iyi í kpeḏ kufḓ do gɛɛ.

10

Pɔlu wa kḓ araɛ na iceɛ

¹ Amu Pɔlu, amu takam nii ñ wa n fāa ɔe, amu iyi à ni ñ ya n kaye aram bii ñ wa bi tu ɔe, bii ñ jò ɔe nò n ba ɔe ide ku fḓ do kulele. Amma do daa didḏi Kirisi do jiida ku jeei ñ wa n tḓ ɔe ideu ihē. ² I maà tilasim n ba ɔe ide ku fḓ do kulele waati iyi an na n to wa bi tu ɔe, domi beɛbei ñ dasi idḓ n cea ine gḓ ɔa iyi à waa ni idḓbii ara nwai à waa ce. ³ Ntḓi, à wa si ara, amma a kù waa jabu do idḓbii ara. ⁴ Jīnei igū ɔa iyi à waa jabuḏ kù je ti andunya, amma gbugbāi Ilaaḏi iyi á jò ka keke bindi ɔa ka kpḓ irii lasabui kurarai amanɛ ⁵ do dimii ara ku so iyi ine ɔa à nɛ fei à waa jāḏ ide ntḓi Ilaaḏ. Nò do nɔui à waa kāmiaḏ lasabu fei ku ba a jirima Kirisi. ⁶ À nò à tā sḓlu ka kpā ine ɔa iyi a kù waa jirima ideu fei iju waati iyi ì na ì waa jirimae dee dee ɔa.

⁷ I jò i cḓ mii ɔa iyi ì waa ye si waju nɔe. Bii ine gḓ í mà kam kam iyi nɔu í je ti Kirisi, ku mà si idḓe iyi beɛbe mɔi awa mḓ à je ti Kirisi. ⁸ Lafēɛ í mu nwa yiiko ku ba ka mu nɔe gbugbā, kù je ka keke ɔe. Nò baa bii fufu ku tḓ nwa í la keeke na yiikou n kaa n ye anyḓ. ⁹ N kù bi a ni ñ wa n da zigi nɔe do tiam ɔa. ¹⁰ Ntḓ ntḓ, ine ɔa à ya ni tiam í lele nò í gaabu, amma bii ñ wa inḓ nɔe n ci ya nɛ gbugbā, ide ku fḓm ci ya nɛ beɛɛ. ¹¹ Inɛ iyi wa fḓ beɛbe í sīa ku mà iyi ihē. Do yaase bei à waa kḓ si tia nwa bii a kù wa be, do yaase beɛbe mɔi kookoosu nwa á ye waati iyi aa ka wa bi tu ɔe.

¹² Ntḓi, a kaa ka je ka wā ara nwa do ine ɔa iyi à ya maa so ara nɔa lele hee ka jḓ ɔa. Inɛ nɔu ɔau a kù nɛ bisi domi à so ara nɔa í baa í je mii ku wā nɔe, nò à ya maa wā nɔe aɔa duusḓ. ¹³ Amma awa, a kaa ka tḓ fufu si mii iyi a kù nɛ kpāa ka tḓḓ fufu. Si ice iyi Ilaaḏ í jile nwa ku cei aa ka tḓḓ fufu, nò inɛ ì je ribai ice nwa. ¹⁴ Ntḓ ntḓ, awai à naa nɔe laabaui jiidau wa. Bii kù je beɛbe wo, a kaa ka nɛ kpāai fufu ku tḓ. ¹⁵ Si beɛbe, a kù waa tḓḓ icei ine gḓ fufu. Amma à waa cḓ kpāa, si bei naane ku dasi nɔe í la wa kḏosi, ice nwa mḓ á na ku kḏosi si anini nɔe ¹⁶ ku ba ka yḓkḓ ka bḓḓ laabaui jiidau si ilu ɔa iyi à wa waju nɔe, ku maà ti ku je do fufu ku tḓ na saabui ice iyi ine gḓ ɔa à ce tā.

¹⁷ Kukḓi idei Ilaaḏ wa fḓ, í ni,
Inɛ iyi wa tḓ fufu, ku tḓ fufu na Lafēɛ.

¹⁸ Na nɔu, ine iyi wa cḓ araɛ ine jiida, kù je nɔui Ilaaḏ á saabu, í gbe ine iyi Aḏ Lafēɛ takae wa cḓ ine jiida.

11

Pɔlu í ni a ce laakai do woo be ilu ibo ɔa

¹ Oo, ñ bi i temuadḓm ɔa bii ñ fḓ ide keeke iyi kù nɛ yaase. Ntḓ ntḓ, i temuadḓm ɔa. ² Ñ wa n ce igu iyi wa naa hai bi Ilaaḏ na iri nɔe, domi ì ye ɔai bei mudēɛ iyi ñ mua mḓkḓ akā. Mḓkḓi í je Kirisi nò ñ bi n kooḓ ɔe bi tēi bei mudēɛ iyi kù mà mḓkḓ. ³ Amma si bei Seetam nɔu, í dī ijui Efa wo do bisi laalḓe, ñ wa n ce nɔo lasabu nɔe mḓ ku maa na ku sinda hai si kpāai Kirisi iyi ì waa too nsei ɔa do naane hai nɛ muafiti. ⁴ Nɔo í nyi wa mum má si na iyi í jò bii ine gḓ í naa wa sisi nɔe idei Jesu mmu gḓ i ci ya kḓ ɔa. Ì ba Hundei Ilaaḏ tā ɔa, amma ì nyi ì tā sḓlu i gba hunde mmu gḓ má ɔa. Ì gba laabaui jiidau tā ɔa, amma ì nyi ì tā sḓlu i gba laabaui ikā má ɔa.

⁵ Ñ wa n tamaa ine ηau ihē iyi à waa cə ara nηa woo be nla ηau, kāma nηa gə kù rem do ngəgə. ⁶ Baa bii n kù dǎ gele bei ine ηau ihē, kù je n kua kumà, n nə n nyisi ηe si fei ndeε fei mam mam.

⁷ Waati iyi n sisi nηe laabaau jiidai Ilaaǎ, n cooi ngbe ngbe. Ñ kaye aram ku ba n so ηe lele. Iyi n ce beεbe n rarai? ⁸ Ñ gba fiaf igbei inei Jesu gə ηa wai fei sāa sāa n na n sobi ηeǎ. ⁹ Waati iyi n wa bi tu ηe n kù je asoi ine gə nηe. Bii n ne bukaatai ngəgə, ine nwa ηa iyi à ya naa hai ilei Masedoni aηai à ya naam mii iyi n ne bukaataε fei wa. Ñ mu aram si fei ndeε ku ba n maà n je aso nηe. Beεbe moi an nə n maa n mu aram. ¹⁰ Do ide ntəi Kirisi iyi í wa sim, n wa n sǎ ηe iyi ine gə kù weε si ilei Geresi fei iyi á ganjiim n tǎo fufu si ideu ihē. ¹¹ Na mii í jǎ n ce beεbe. Ì waa tamaa n kù bi ηei? Ilaaǎ í mà sāa sāa iyi n bi ηe.

¹² Amma bei n wa n ce nsei, beεbei an maa n ce má ku ba n dǎ nηa kpāa, aηa iyi à waa de a tǎo fufu a ni awaǎ ηa ηa akāi. ¹³ Ine ηau, woo be ilu ibo ηai iyi à ya dǎ ijui ine gə ηa, nǎ à waa kpe ara nηa woo bei Kirisi ηa. ¹⁴ Nkāma kù wa be iyi á bití ine, domi Seetam takae á yǎkǎ ku kpaasi araε bei amalekai Ilaaǎ. ¹⁵ Na nηu, bití gə kù weε bii woo ce iceε ηa à kpaasi ara nηa bei woo ce icei Ilaaǎ ηa. Amma aa ba riba nηa si bei ice nηa í ye.

Ijuukpā iyi Pǎlu í ye si kubεε

¹⁶ Ñ wa n fǎ má, ine gə ku maà cǎm bei sūmu. Amma baa bii ì waa cǎm sūmu ηa, i gbam do beεbe, ku ba amu mǎ n tǎo fufu keeke. ¹⁷ Iyi n wa n fǎ nsei kù je bei Lafēε í bi ine ηa a ya fǎ. Amma si ideu ihē n wa n tǎo fufu nǎ n fǎ ide bei sūmu. Nǎ bii n wa n tǎo fufu n ne mii iyi n wa n tǎǎo fufui. ¹⁸ Amu takam mǎ an tǎo fufu si na iyi í jǎ ine nkpǎ wa tǎo fufu na ara. ¹⁹ Ì waa temuǎo ine hai ne yaase ηa, iηe iyi ì waa tamaa ì ne yaase jiidai ηa. ²⁰ Ì waa koko à waa ce ηe aru ηa, à waa ce ηe ile, à waa taki ηe, nǎ à waa donda ηe, nǎ à waa sambala ηe. ²¹ Anyǎ wa mum n sǎ ηe iyi n kù ne gbugbā n ce nηe beεbe.

Do nηu fei, bii ine gə í ne wǎkǎ wa tǎǎo fufu amu mǎ n ne. Ñ wa n fǎ ide bei sūmu. ²² À je inei Ebeε ηai? Beεbe moi amu takam. À je inei Izireli ηai? Beεbe moi amu takam. À je tǎkui Aburahamui? Beεbe moi amu takam. ²³ À je woo ce icei Kirisi ηai? Ñ re ηa si be. Idem nǎu, idei sūmui. Ñ ce ice n re ηa, à dasim piisǎo í re ηa, à tεem kpǎtǎo n kù mà baa jiaε. Ise nkpǎ nkpǎi n maai iku. ²⁴ Ise gbεewui Zuifu ηa à tεem kpǎtǎo anu ciiji fakā kù wa si. ²⁵ Inei Romu ηa à cǎm do golo í to ise gbεeta. À tam kuta à bi a kpam gbakā akā. Ise gbεetai akǎi inyi iyi n lǎ í je inyi, nǎ n dasi inyi gbakā akā n wa be hai daakǎ hee iju í koo í má. ²⁶ Si iseenem ηa ajǎ nkpǎ nkpǎ si mbirisii n ya n maa n wa na kukǎi ido do woo bata ku gba ηa iyi à wa si kpāa. Ajǎ gə ηa n ya n wa si mbirisi bi dimii inem ηa, ajǎ gə ηa mǎ bi dimi mmu ηa, ajǎ gə ηa mǎ si inǎ ilu, ajǎ gə ηa mǎ si gbabua, ajǎ gə ηa mǎ si tenku, ajǎ gə ηa mǎ bi ine ηa iyi à sǎ ibo à waa ni aηa à je kpaasi woo dasi naane ηa. ²⁷ Ñ mà ice ku gaabu ηa do wahala nla nla ηa, à ganjiim njoo ku sū. Ari í ya kpam nǎ agbe í ya kpam, n ce anu ku dǎ do tilasi, n wahala do tǎtǎ nǎ n kù ne jine ku dasi ηa. ²⁸ Si anyii mii ηau be fei, lasabum í ya maa wa si ice ηa iyi n cea igbei inei Jesu ηa fei. ²⁹ Bii ine gə kù ne gbugbā, amu mǎ n ci ya n ne gbugbā. Bii ine gə í dasi dulum n ya n ne ara kuroi jiidai.

³⁰ Bii í je n wa n tǎo fufui, an tǎoi si mii iyi wa nyisi gbugbā hai nem fei. ³¹ Ka saabu Ilaaǎ baai Lafēε nwa Jesu do ajǎ fei. Nηui í mà iyi n kù wa n sǎ ibo. ³² Waati iyi à wa Damasi, ine ngbo iyi amanlu Aretasi í jile si iluu í jile ine ηai a maa degbe anu koofai ilu nlau a ba a mum. ³³ Amma à jǎ n fitai hai do ferentii bindii iluu nǎ à kitaam nii si kǎlǎ, nǎ do yaase beεbei n ce n gbǎǎ.

12

Kuyε do kukǎsi iyi Ilaaǎ í nyisi Pǎlu

¹ Debei í gbe n tǎo fufu, baa bii í je kù ne aranfāani gə. Amma nsei an fǎ idei kuyε do kukǎsi iyi Lafēε í nyisim. ² Ñ mà inei Kirisi gə iyi à soo hee lelei Aǎ í to adǎ maatēε nnyi. Do araεi à soo do ntǎ? Mà í ce kuyei? N kù mà. Ilaaǎ nηu akā dei í mà. ³⁻⁴ Ñ mà iyi à so

mækəu hee bi Ilaaḏ. Nə ̀n sisi ̀n wa n fə má, do araɛi à soo do ntə? Mà í ce kuyei? Ilaaḏ n̄ɲu akāi í mà. Tengɛi bei í gbə ide iyi kù jə amane ku fə, nə kaa yəkə ku fəə məm. ⁵ An təə fufu si inɛɛu be. Amma n kaa n təə fufu si aram, bii kù jɛ si gbugbā hai nem. ⁶ Bii í jɛ ̀n bi n təə fufu n kaa n jɛ sūmu, domi an fə ntə. Amma n kù wa n təə fufu ku ba inɛ gə ku maà cəm ku re bei wa yem, walakə bei wa gbə hai si gelem.

⁷ Amma ku ba n maà n ce faao na kukəsi n̄lau, bḏə gə í na í səkɛ sim bei agū. Í naai bei woo bei Seetam * ku na ku cām nə ku ganjiim faao ku ce. ⁸ Ise gbɛɛtai ̀n təə Lafɛɛ na irii bḏəu ku ba ku jə n ba iri. ⁹ Amma í jɛem í ni, didəm í toɛ domi si gbugbā hai nɛɛi inɛ ɲa aa yɛ gbugbām. Na n̄ɲu, ̀n bi n təə fufu si gbugbā hai nem ku ba gbugbāi Kirisi ku wa sim. ¹⁰ Na ɲəi í jə ̀n nɛ inə didḏ si gbugbā hai nem, do arabu ɲa, do inə ku fə ɲa, do ijuukpā ɲa do wahala ɲa iyi í ya bam na irii Kirisi. N̄ ya n nɛ inə didḏ domi waati iyi amu takam n kù nɛ gbugbā, waati bɛɛbei Ilaaḏ í ya muum gbugbā.

Zigiida iyi Pəlu í nɛ na inɛi Kørenti ɲa

¹¹ N̄ wa n fə ide bei sūmu, amma ̀n tilasim ɲai. Iɲɛi í s̄ia i fə jiidam ɲa wo, domi baa bii n kù jɛ ngəgə, inɛ ɲau ihɛ iyi à waa cə ara ɲɲa woo be n̄la ɲau, a kù rem. ¹² N̄ nyisi ɲɛ ntə ntə iyi ̀n jɛ woo be si kookoosum ɲa do temua n̄la n̄la iyi ̀n ce. Kookoosu ɲau n̄ɲui í jɛ maamaake dimi ikā ikā ɲa do icɛ gbugbā ɲau fei. ¹³ Mii ̀n cea igbei inɛi Jesu gə ɲa iyi n kù ce n̄ɲɛ, bii kù jɛ iyi ̀n ni n kù bi n jɛ aso n̄ɲɛ. Nə bii na n̄ɲui, i ceem suurui kuraram.

¹⁴ Wee ̀n t̄a səəlu n naa bi tu ɲɛ isɛ gbɛɛtasia. Nə n kaa n jɛ aso n̄ɲɛ má. Iɲɛ taka n̄ɲɛi ̀n bi, kù jɛ fia n̄ɲɛ. Kù jɛ amu ɲai aa ba fia a wòḏ baa ɲɲa ɲa, amma baa ɲai aa ba fia a woḏ ama ɲɲa ɲa, mà irei. ¹⁵ Inə didəm nii n jɛ mii iyi ̀n nɛ fei, nə n loḏ aram na hunde n̄ɲɛ. Bii kubi n̄ɲɛ iyi ̀n nɛ wa kḏəsi, kubi iyi ̀n bim ɲa á kaye?

¹⁶ ̀n mà do ntə ɲa iyi n kù jɛ aso n̄ɲɛ amma inɛ gə ɲa à ni ̀n ya n ce n̄ɲɛ bisii n maa n gba fia n̄ɲɛ si asii. ¹⁷ Mà inɛ ɲa iyi ̀n ya n be si ɲɛ wa ɲau, baa inɛ akā ɲɲa, í taki ɲɛi? ¹⁸ N̄ təə Titee ku naa bi tu ɲɛ, ̀n bəə wai n̄ɲu do kpaasiu. Aa ni Titee í taki ɲɛ má ɲai? Lasabui awaḏ fei kù jɛ akāi? Kookoosu nwa kù jɛ akāi?

¹⁹ ̀n tamaa bei hai kukpɛ à waa dɛ ka kḏə ara nwa si waju n̄ɲɛi? Aawo, kù jɛ bɛɛbe baakəə nwa ɲa. À waa fə idei bei Kirisi í bi si wajui Ilaaḏ ku ba naane ku dasi n̄ɲɛ ku bə waju. ²⁰ N̄ wa n ce n̄ɲo bii ̀n na ̀n to wa bi tu ɲɛ n maà n na n ba ɲɛ bei n kù bi, iɲɛ mə, i maa ti i na i bam bei i kù bi ɲa. N̄ wa n ce n̄ɲo ija do igu ku maà wa si ɲɛ, do idəəkḏ, do n̄ɲɛ ku wā, do arabu ɲa, do irii inɛ ku sə, do faau, do mii hai nɛ yaase. ²¹ N̄ wa n ce n̄ɲo Ilaaḏ ku maà na ku kayem si waju n̄ɲɛ waati iyi an na ̀n nyi wa bi tu ɲɛ má. Nə ̀n wa n ce n̄ɲo má n maa n na n kpata na irii inɛ nkpə ɲa iyi à tako à ce dulum wo nə a kù kpaasi idə hai si abo kaafe ɲa ku sūḏ do si daa s̄ami nkpə do daa nkpə nkpə iyi à ya ce.

13

Ide i ankāanyi do fəə

¹ Kukəi idei Ilaaḏ wa fə í ni, i bei i yɛ taalei inɛ baa yooma fei í s̄ia ku jɛ do sɛɛdai amane minji walakə mɛɛta. Wee isɛ gbɛɛtasiyam nii ̀n wa n naa bi tu ɲɛ bɛbei. ² Nə ̀n nɛ ide iyi an sḏ inɛ ɲa iyi à ce dulum wo, do inɛ ɲa iyi à gbe fei. N̄ fəə t̄a waati iyi ̀n wa bi tu ɲɛ isɛ gbɛɛjisiau. Amma nɛɛi iyi n kù wa bɛ, ̀n sisi ̀n wa n fə má. Waati iyi an na n to wa bi tu ɲɛ bɛ má, bii inɛ gə n̄ɲɛ í ce ide gə an fə s̄ie ide do kugaabu. ³ An gaabu si na iyi í jə ̀n bi n nyisi ɲɛ iyi Kirisii wa fə ide hai bi tom ɲa. Debei, aa yəə ɲa. Kirisi kù kua gbugbā bi tu ɲɛ, amma wa nyisi gbugbāɛ si anini n̄ɲɛ. ⁴ Ntəi, à kpakpae si j̄ii ku gaau si gbugbā hai nɛɛ, amma nɛɛi í wɛɛ do saabui gbugbāi Ilaaḏ. Awa mə à jɛ hai nɛ gbugbā si anu akā nwa do n̄ɲu, amma aa ka maa wɛɛ do n̄ɲu si anini n̄ɲɛ na saabui gbugbāi Ilaaḏ.

⁵ I wusɛ ara n̄ɲɛ i cə yaasei kuwɛɛ n̄ɲɛ bii í jɛ isɛɛnɛ n̄ɲɛ wa too naane iyi ̀n dasi ɲa do ntə. I kù mà ɲa iyi Jesu Kirisi í wa si ɲɛi? Í gbe bii iɲɛ ̀n məngə ku nyisi iyi ̀n dasi naane

* 12:7 woo bei Seetam amalekai Seetam nii Zuifu ɲa à ya kpe ɲa do fee ɲɲa, nə yaasei amalekai í jɛ woo bɛ.

ntɔ ntɔ ŋa. ⁶ Amma do ŋɔ fei ñ tamaa aa yɔɔ ŋa iyi kù ne sika awa à dasi naane ntɔ ntɔ. ⁷ Mii iyi à waa tɔɔ Ilaaɗ ŋɔi í je i maà na i ce laalo kãma ŋa. Kù je à waa de ine ŋa a saabu ice jiida nwa ŋɔ akã, amma iyi à waa lele, ŋɔi í je i ce mii jiida ŋa, baa bii ine ŋa à waa ni awa a kù ce nkãma. ⁸ A kù ne gbugbã ka kpaasið ide ntɔ do ibo, bii kù je ka jð ntɔu ku bɔ waju. ⁹ À wɛɛð inɔ didɔ ka je hai ne gbugbã ŋa bii ntɔ ntɔ inɛ ò ne gbugbã ŋa. Nɔ ŋɔ mɔm nii à waa tɔɔ Ilaaɗ ku ba i kɔ ŋa. ¹⁰ Na ŋɔi í ce ñ kɔ ŋɛ mii ŋau ihɛ hai waati iyi ñ wa n jìð ŋɛ ku ba bii ñ to wa, n maà n gaabu si ŋɛ do gbugbã iyi Lafɛɛ í muum. Í muum gbugbãm nii, kù je n kekeð ŋɛ, amma ku ba n jð naane ku dasi ŋɛ ku bɔ waju.

¹¹ Iyi í gbe nsei, inɛ inɛm ŋa, i jð i ne inɔ didɔ ŋa, i ce kookaai i jèð ine ŋa iyi à kɔ, i ya maa mua ŋɛ gbugbã ŋa. I ce anu akã ŋa, i wɛɛð laakai ku sũ ŋa. Ilaaɗ ku wɛɛ do inɛ, ŋɔu iyi í bi wa nɔ wa mu nwa laakai ku sũ.

¹² I ce ŋɛ fɔɔ do kubi jiida ŋa. Woo dasi naane ŋau fei à waa ce ŋɛ fɔɔ.

¹³ Didɔi Lafɛɛ Jesu Kirisi, do kubii Ilaaɗ, do anu akãi Hunderi Ilaaɗ ku wɛɛ do inɛ fei.

Tīa iyi Pɔlu í cea inei Galati ŋa

Í ce ŋa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu woo beu, amui ñ kɔ ŋɛ tiau ihě wa. Kù je amanei í kpem ñ jèò woo be, kù nɔ kù je inɛ ɔɔí í bɛm. Jesu Kirisii í kpem, ŋɔ do Ilaaɔ Baaba iyi í jũu hai si bale. ² Amu do kpaasi woo dasi naane ŋa iyi à wa ihě fei à ce igbei inei Jesu ŋa iyi à wa ilei Galati fɔɔ. ³ Ilaaɔ Baaba do Lafěe Jesu Kirisi a mu ŋɛ didɔ do laakai ku sũ. ⁴ Jesu Kirisi í na arae na irii dulum du wa ku ba ku nya wa hai si kuce laalo andunyau ihě. Bɛɛbei í ce í cèò idɔɔbii Ilaaɔ Baa nwa. ⁵ Ilaaɔi í nɛ amboe hee do aɔ fei. Ami.

Laabaau jiida akãi í wɛɛ

⁶ Ideu í mum biti do iyi ñ fũsi Ilaaɔ awɔ gbãa gbãa bɛɛbe tã ŋa, ŋɔ iyi í kpe ŋɛ wa si didɔi Kirisi, nɔ ñ waa bi i too laabaau mmu ɔɔ má ŋa. ⁷ Ntɔ ntɔ, laabaau jiida kãma ɔɔ kù wɛɛ má. Amma inɛ ɔɔ ŋa à waa fɔ lasabu ŋɛ dei, nɔ à waa bi a kpaasi laabaau jiidai Kirisiu. ⁸ Amma baa awa taka nwai walakɔ amaleka iyi í naa hai lele, bii í ce ŋɛ waazoi laabaau mmu ɔɔ má, bii kù je iyi à ce ŋɛ ihě, Ilaaɔ ku ceekpe lafěe. ⁹ À tako à fɔɔ wo ñ nɔ ñ wa n fɔɔ má, bii inɛ ɔɔ í ce ŋɛ waazoi ide mmu ɔɔ iyi kù je iyi ñ jɛsiu tã ŋa Ilaaɔ ku ceekpe lafěe.

¹⁰ Si ideu ihě aa ni ñ wa n de saabui amane ŋai? Aawo, saabui Ilaaɔi ñ bi. Ñ wa n de n ce mii iyi á dɔa amane ŋa si? Aawo, bii ñ wa n de n ce mii iyi á dɔa amane ŋa si, n kaa n je woo ce icei Kirisi.

Béi Pɔlu í jèò woo be

¹¹ Inɛ kpaasim ŋa, ñ bi i mà ŋa iyi laabaau jiida iyi ñ sisi ŋɛu kù je hai bi amanei í naa. ¹² Kù je amanei í sɔm, inɛ kãma sisi í ceem cioɛ, Jesu Kirisi ŋɔ akãi í nyisim.

¹³ Ì gbɔ bei kuwɛɛm í yɛ ŋa wo si waati iyi ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ bei Zuifu ŋa. Inɛ fei ñ mà ŋa kookaai iyi ñ tako ñ ce ñ kpãò inei igbei Ilaaɔ ŋa iju ku ba n ce nfe ŋa. ¹⁴ Si kpãai Zuifu ŋa ku too ñ wa si inɔi inɛ ŋa iyi à waa je waju si inɔi saam ŋa.

¹⁵ Amma Ilaaɔ í cicaam à bei à bím nɔ í kpem si didɔɛ n cea ice. ¹⁶ Si waati iyi í jileu, í nyisim Amaɛ ku ba n cea dimi mmu ŋa waazoi laabaau jiidae. Nɔ n kù bɔ bi inɛ kãma ku muum bisi. ¹⁷ N kù nɔ n kù bɔ Zeruzalemu n koo n yɛ inɛ ŋa iyi à tako à je woo be ŋa ñ bei ñ jèò woo be. Amma iyi ñ dede gbakã ilei Arabii ñ bɔ. Hai be nɔ ñ nyi Damasi má. ¹⁸ Í kpe í to zakai adɔ mɛeta ñ bei ñ bɔ Zeruzalemu ñ koo ñ mà Sefaa*, nɔ ñ ce aɔ maatũ bi tɛɛ. ¹⁹ N kù nɔ n kù yɛ woo be mmu kãma be má, bii kù je Zaaki, ifɔi Lafěe.

²⁰ Iyi ñ wa n kɔu ihě ntɔi. Ilaaɔi í je sɛɛdam bii ñ wa n sɔ iboi.

²¹ Si anyie nɔ ñ bɔ ilei Siri do Silisi ŋa. ²² Waati bɛɛbe igbei inei Kirisi ŋa iyi à wa ilei Zudee a kù yɛ wajum titã. ²³ ŋɔ de à gbɔ iyi inɛ iyi í tako wa kpã ŋa ijuu, wee nsei wa waazo idei woo dasi Jesu naane ŋa, ide iyi ŋɔ takae wa bi ku ce nfeɛu wo. ²⁴ Nɔ à saabu Ilaaɔ na irim.

2

Pɔlu do woo be ŋa iyi à gbe

¹ Iyi í kpe í to zakai adɔ maatěe ŋɔi ñ nyi Zeruzalemu má, amu do Baanabasi. Nɔ à gbã Titee í si wa. ² Ñ kooi si na iyi í jɔ ñ ce kuyɛ. Nɔ si kuyɛu Ilaaɔi í ni n koo. Ñ kpe inɛ ngbo ŋa ikãi awaɔ ŋa à tɔtɔ nɔ ñ sisi ŋa yaasei idei laabaau jiidau iyi ñ ya n cea dimi mmu ŋa waazoeu wo. Ñ ce bɛɛbei si na iyi í jɔ ñ kù bi icem iyi ñ ce wo, walakɔ iyi ñ wa n ce nsei ku ce nfe. ³ Nɔ inɛ ngbo ŋau a kù tilasi Titee iyi í wa bi tom nɔu ku ce bango baa do iyi í je Gereki fei. ⁴ A kù tilasiɛ baa do iyi inɛ ɔɔ ŋa iyi a kù je inɛ nwa ŋa do ntɔ à lɔ wa si igbeu à waa bi a tilasi inɛ fei ku ce bango. Inɛ ŋau woo zamba inɛ ŋai. À naai do bisi ku

* 1:18 Sefaa ŋɔi à ya kpe Pieɛ má.

ba a beje ara ku ne nwa si anu akã nwa do Jesu Kirisi nã a ce wa aru. ⁵ Amma awa a kù je ide n̄ja baa keeke domi à bi ka leekĩ si ntõì laabaau jiidau na iri n̄je.

⁶ Nã in̄e n̄ja iyi à ne jirima à re a kù kãõsi ide kãma má si ide iyi n̄ fõu. Ntõì, baa bii ājai à je ilu jirima n̄ja kù jeem nkãma, domi bi Ilaaã in̄e gõ kù re n̄je. In̄e ngbo n̄ja be a kù kãõm si ide kãma. ⁷ Amma à ye iyi Ilaaã í daam laabaau jiidau si awõ n̄ sisia dimi mmu n̄ja, si bei í daa Piẽe si awõ ku sisia Zuifu n̄ja. ⁸ Ilaaãì í na Piẽe gbugbã ku jẽd woo beẽ bi Zuifu n̄ja, mà irei. N̄ju mõi í nã í nam gbugbã n̄ jẽd woo beẽ bi dimi mmu n̄ja. ⁹ Nã Zaaki do Piẽe do Zãa, āja iyi à je bei sãbe si igbei in̄ei Jesu n̄ja, à ye iyi Ilaaãì í daam iceu ih̄ẽ si awõ na didõẽ. N̄jõì à jesi ka ce anu akã, amu do Baanabasi ka bõ bi dimi mmu n̄ja nã āja mã a bõ bi Zuifu n̄ja. ¹⁰ Amma à tãõ wa ka ye gigii ilu are n̄ja n̄ja. Nã beẽbe mõi amu takam n̄ dasi idõ tã.

Põlu wa gbagba si Piẽe Antiõsi

¹¹ Si waati iyi Piẽe í naa Antiõsi be n̄ gbagba sie si bantuma si na iyi í jõ wa ce taale. ¹² Taaleu wee. In̄e gõ n̄ja iyi à wa bi Zaaki à naa Antiõsi. In̄e n̄jau à ya na gbugbã si bango ku ce. Hee a maa to wa Piẽe í ya maa je do dimi mmu woo dasi Jesu naane n̄ja ājõ. Amma iyi in̄e n̄ja à na à to wa, í fa arae ci ya je ājãd n̄ja má domi wa ce n̄jõ n̄ja. ¹³ N̄jõì Zuifu woo dasi Jesu naane n̄ja iyi à wa beu, gõgõ n̄ja mã à ce bei Piẽe í ceu hee à fa Baanabasi mã si muafiti n̄jau. ¹⁴ Iyi n̄ ye a kù waa ne do inõ akã si kpãai laabaau jiidau, n̄jõì n̄ sã Piẽe si wajui āja fei n̄ ni, awõ Zuifui nã ì waa ce bei dimi mmu n̄ja, i kù waa ce kucei Zuifu n̄ja. To, beirei aa ce i tilasi dimi mmu n̄ja a ce kucei Zuifu n̄ja.

Zuifu n̄ja do dimi mmu n̄ja à ba faaba na naane ku dasi

¹⁵ Ntõì, awa Zuifu n̄jai, a kù je dimi mmu n̄ja iyi à ya kpe ilu dulum n̄ja, domi Zuifu n̄jai à bí wa. ¹⁶ Do n̄ju fei, à mà iyi amane kaa je dee dee si wajui Ilaaã na wooda ku too, bii kù je na naane iyi á dasi Jesu Kirisi. Na n̄ju, awa mã à dasi Jesu Kirisi naane ku ba ka je dee dee na naane iyi à dasi Kirisi, kù je na wooda ku too. Ilaaã kaa ce in̄e gõ dee dee si na iyi í jõ wa jirima wooda. ¹⁷ Nsei, bii à waa de ka je dee dee na saabui Kirisi, nã à ba wee awa mã ilu dulum n̄jai bei hai je Zuifu n̄ja, aa ka je ka ni icei Kirisii í jõ dulum wa kãõsi? Aawo, ka maà lasabu beẽbe. ¹⁸ Nsei, bii n̄ teese n̄ wa n ma mii iyi n̄ tako n̄ lege wo, n̄ baa n̄ je ilu taalei. ¹⁹ Ntõ n̄tõ, woodau takae í jõ n̄ ye bei iku si wajue, ku ba n ce kuweem na Ilaaã. ²⁰ Í ye bei à kpakpaam si j̄i do Kirisi ājõ. Na n̄ju, kù je na aram nii n̄ weẽ má, bebei Kirisii wa ce kuweẽ sim. Nã kuweẽ iyi n̄ wa n weẽ nsei, n̄ wa n weẽi do naane iyi n̄ dasi Amai Ilaaã, n̄ju iyi í bim nã í na kuweẽ na irim. ²¹ N kaa n fũsi didõì Ilaaã awõ n maa n jirima wooda, domi bii í je amane á yõkõ ku je dee dee na wooda ku jirima, debei ikui Kirisiu ngbei.

3

Wooda ku jirima de, mà naane ku dasi

¹ In̄e in̄ei Galati n̄jau, i kù ne laakai n̄ja. In̄e iyi à sisia idei Jesu Kirisi iyi à kpakpa si j̄i ku gaau sãa sãa, yooi í kãõtẽ n̄je. ² N̄ bi i sãm ide icu akãu ih̄ẽ n̄ja. Ì ba Hundei Ilaaã na wooda ku jirima n̄jei de, mà na laabaau jiidau iyi ì gbõ ì dasi naaneu n̄jai. ³ Beirei í ce ì kua laakai beẽbe n̄ja. Ì sinti do Hundei Ilaaã nã ì waa bi i kpa irie do gbugbãì ara n̄je? ⁴ Ijuukpã iyi ì ye wo n̄ja na naane ku dasi n̄je, nsei aa jõ ku je ngbe n̄jai? N̄ tamaa i kaa jõ ku je ngbe n̄ja. ⁵ Iyi Ilaaã í na n̄je Hundee, nã wa ce maamaake n̄ja si anini n̄je, wa cooi na wooda ku jirima n̄je? Mà na iyi í jõ ì gbõ ideì laabaau jiidau ì dasi naane n̄jai.

⁶ Ì mà n̄ja iyi kukõì ideì Ilaaã í ni, Aburahamu í dasi Ilaaã naane, n̄jui í jõ Ilaaã í dooae amane dee dee. ⁷ Na n̄ju, i jõ i mà n̄ja iyi woo dasi Jesu naane n̄jai à je tãkui Aburahamu n̄ja do ntõ. ⁸ Hai tako wo Ilaaã í mà iyi n̄ju á jõ dimi mmu n̄ja a je dee dee na naane ku dasi n̄ja. N̄jõì í jõ í sisia Aburahamu laabaau jiidau hai ku kpe í ni, hai bi t̄ei an weea in̄ei andunya fei. ⁹ Aburahamu í dasi naane nã í ba kuwee. Beẽbe mõi in̄e n̄ja iyi à dasi naane aa ba kuwee do n̄ju ājõ.

¹⁰ Ine ɲa iyi à waa na gbugbã si wooda ku jirima ikpei í je tu ɲa, domi à kɔ̀ à ni, ine iyi kù waa mu ide à kɔ̀ si tiai woodau fei nɔ̀ kù waa jirimaε, lafɛε ilu ikpei. ¹¹ Nɔ̀ nsei à yɔ̀ mam mam iyi ine gɔ̀ kaa je dee dee si wajui Ilaaɗ na wooda ku jirima, domi à kɔ̀ à ni, ine iyi Ilaaɗ í jɔ̀ í je dee dee na naane ku dasi, lafɛε á ne kuwεε. ¹² Ntɔ̀ ntɔ̀, icui wooda kù wa si naane ku dasi. Amma à kɔ̀ à ni, ine iyi í yɔ̀kɔ̀ wa jirima woodau dee dee, lafɛε á basi kuwεε.

¹³ Amma Kirisi í ya wa hai si ikpei wooda si waati iyi í na í je ilu ikpe na iri nwa. Í na í je ilu ikpe si na iyi í jɔ̀ kukɔ̀i idei Ilaaɗ wa fɔ̀ í ni, ine iyi à kpakpa si antai j̄i fei ilu ikpei. ¹⁴ Kirisi í ce beɛbeɛ ku ba kuwee iyi Ilaaɗ í weea Aburahamuu kú je ti dimi mmu ɲa na saabui Jesu Kirisi. Nɔ̀ si beɛbeɛ awa fei aa ka ba Hunde iyi Ilaaɗ í wã̀ wa na naane ku dasi.

Wooda ku jirima do idei kuwã

¹⁵ Ine inem ɲa, an so yaaseɛ ide gɔ̀ iyi ine fei í mà. Bii ine gɔ̀ í kɔ̀ bei í bi a kpɛ amanie hai kù ku í jilɔ̀, ine gɔ̀ kaa yɔ̀kɔ̀ ku ganji ideu hee má je ku kɔ̀si, baa do iyi amaneɛ í kɔ̀.

¹⁶ To, Aburahamu do tɔ̀kuei Ilaaɗ í cea kuwã. Bii à ni tɔ̀kue ɲa, ine nkpɔ̀i à fãa. Amma à ni tɔ̀kuei, waatɔ̀ ine akãi, nɔ̀ nɲui í je Kirisiu. ¹⁷ Na nɲu, ide iyi ñ wa n bi n fɔ̀ wee. Ilaaɗ í ce kuwãi ideu nɔ̀ í jilɔ̀. Nsei, wooda iyi í naa si anyii adɔ̀ c̄ɔ̀ c̄ɔ̀ mεε do kuntaa, kaa yɔ̀kɔ̀ ku ganji ideu hee ku jɔ̀ ide iyi Ilaaɗ í wã̀ ku je ngbe. ¹⁸ Amma bii na wooda ku jirimai à je tubu, kù je na idei kuwã má. Nɔ̀ wee do kuwãi Ilaaɗ í cead Aburahamu didɔ̀ε.

¹⁹ Debei, na mii í ce Ilaaɗ í na wooda. Í naai ku ba kookoosu iyi kù je tεε ku fita gbugbãa. Nɔ̀ woodau wa ce iceɛi hee tɔ̀kui Aburahamuu koo tóo wa. Tɔ̀kueui à cea ine ɲa kuwãu. Woodau amaleka ɲai Ilaaɗ í jɔ̀ à na Moizi, nɲu iyi í wa gãmei Ilaaɗ do amane ɲa, nɔ̀ nɲu mɔ̀ ku sɔ̀ ine ɲau. ²⁰ Amma waati iyi Ilaaɗ í ce kuwãu, kù ne bukaatai ine iyi á wa si gãmei nɲu do amane ɲa, domi nɲu akãi í ce kuwãu.

Mii iyi wooda wa lele

²¹ Debei, woodau wa jã ide iyi Ilaaɗ í wã̀ mεε. Aawo, kù je beɛbeɛ. Ntɔ̀ ntɔ̀, bii í je à na wooda wo iyi á yɔ̀kɔ̀ ku mua amane kuwεε, Ilaaɗ á jɔ̀ amane ku je dee dee wo na woodau.

²² Amma kukɔ̀i idei Ilaaɗ wa nyisi iyi ine fei í wa si awɔ̀ gbugbãi dulum, ku ba do saabui naane ku dasi, kuwãu ku je ti woo dasi Jesu Kirisi naane ɲa.

²³ Tako wo wooda wa mu wai bei aru wa gbã wa hee Kirisi ku maa to wa ku na ku nyisi wa kpãai naane ku dasi. ²⁴ Beɛbeɛ, woodau wa gbã wa wa bɔ̀ wa bi Kirisi ku ba Ilaaɗ ku jɔ̀ ka je dee dee na naane ku dasiu. ²⁵ Nsei iyi waatii naane ku dasiu í to, a kù ne bukaatai woodau ku gbã wa má.

²⁶ Beɛbeɛ inε fei ì je amai Ilaaɗ na naane iyi ì dasi Jesu Kirisi ɲa. ²⁷ Ntɔ̀ ntɔ̀, inε iyi ì ce inyi ku dasi do irii Kirisi fei, ì so daai Kirisi ɲai. ²⁸ Inε fei ì je akã si anu akã nɲe iyi ì ce do Jesu Kirisi ɲa. Na nɲu, ine gɔ̀ kù je ikã, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa, hai aru ɲa do ine ɲa iyi à ne ara ɲa, hai inaabo ɲa hee do inemɔ̀kɔ̀ ɲa. ²⁹ Bii ì nɔ̀ ì je ti Kirisi ɲa, ì je tɔ̀kui Aburahamu ɲa. Nɔ̀ aa je tubu ɲa bei Ilaaɗ takae í ce kuwãu.

4

¹ Nsei ñ wa n bi n na nɲe yaase gɔ̀. Yaaseu wee. Ama iyi á je tubui baaε, si waati iyi wa je amau kù tia aru * gɔ̀, baa do iyi fei ndεε á na ku je titεε. ² Si waati iyi wa je amau, ine gɔ̀ ɲa à wεε iyi à waa muu, nɔ̀ à waa cea wãa hee í tód waati iyi baaε í jileaa. ³ Beɛbeɛ mɔ̀i do awa taka nwa. Waati iyi à tako à wεε bei ama keeke ɲa, à je arui mii ndii andunya ɲa wo. ⁴ Amma iyi waati iyi Ilaaɗ í jileu í na í to, ɲɔ̀i í be Amaε wa. Inaaboí í buu, nɔ̀ si woodai Zuifu ɲai wa ne ⁵ ku ba ku ya ine ɲa iyi à wa si awɔ̀i wooda. Í ce beɛbeɛ ku ba ka je amai Ilaaɗ ɲa.

⁶ Nɔ̀ Ilaaɗ í be Hundeí Amaε wa si idɔ̀ nwa ku nyisið iyi awai à je amaε ɲa. Hundeu wa kpoo Baaba. ⁷ Si beɛbeɛ i kù je aru má ɲa, inεu amu ɲai bebei. To, nsei iyi ì je amai Ilaaɗ ɲa, Ilaaɗ í nyi í ce nɲe woo je tubue ɲa má.

* 4:1 kù tia aru Aru do woo ce ice fei ide akãu mbe si feei ine ɲa iyi à kɔ̀ akabuu titɔ̀i ideí Ilaaɗ.

Zigiida iyi Pɔlu í ne na inei Galati ɲa

⁸ Tako wo i kù mà Ilaaḏ ɲa, nɔ̀ ì je arui iwē ɲa iyi a kù je Ilaaḏ. ⁹ Amma nsei ì mà Ilaaḏ ɲa. Nɔ̀ iyi í re mɔ̀m Ilaaḏ í mà ɲe. To, beirei í ce ì waa bi i sinda si mii ndii andunya ɲa má ɲa, iyi kù ne gbugbā nɔ̀ kù ne bɛɛɛ. Na mii í ce ì waa bi i je aru ɲa má ɲa. ¹⁰ Ì ya maa na aɲɔ̀i jingau gɔ̀ ɲa gbugbā ɲa, do cukpa gɔ̀ ɲa do waati gɔ̀ ɲa do adḏ gɔ̀ ɲa. ¹¹ Nsei ì wa n ce nɲo ice iyi ì ce si gāme ɲe ku maà ce nfe.

¹² Ì wa n tɔ̀ ɲe, iɲe inem ɲa, i jile ara ɲe si agbem bei amu mɔ̀ ì jile aram si agbe ɲe. Waati iyi ì wa bi tu ɲe, i kù ceem kurara gɔ̀ ɲa. ¹³ Ì mà sāa sāa ɲa, waati iyi ì sinti ku ce ɲe waazoi laabaau jiidau, do bḏɔ̀i arai. ¹⁴ Amma i kù dondam ɲa, i kù nɔ̀ i kù kɔ̀sim ɲa, baa bii bḏɔ̀m nɔ̀u ku yeɛ í cé ɲe. Do ɲɲu fei, ì gbam ɲai bei aa gba amalekai Ilaaḏ ɲa, walakɔ̀ bei Jesu Kirisi takae. ¹⁵ Ì ne inɔ̀ didḏ wo ɲa. To, nsei, mii í ce ɲe. An yɔ̀kɔ̀ n je sɛɛda na iri ɲe n ni bii á ce wo aa nya iju ɲe i nam ɲa. ¹⁶ Si na iyi í jḏ ì sḏ ɲe ntɔ̀u i jḏ n je mbeɛ ɲe nsei?

¹⁷ Ine ɲau, à waa na ɲe ara amma kù je do yaase jiidu. À waa bi a fa ɲei hai bi tu wa ku ba i na ɲa ara ɲa. ¹⁸ Í sāa i ne himma si mii jiidu ku ce ɲa waati kāma fei, nɔ̀ ku maà je bii ì wa inɔ̀ ɲe ɲu akā. ¹⁹ Iɲe amam ɲa, bei inaabo iyi wa bi ku bí í ya gbɔ̀ ara kuro, bɛɛɛ mɔ̀i amu mɔ̀ ì wa n gbɔ̀ ara kuro má hee idei Kirisi ku buba si ɲe ntɔ̀ ntɔ̀. ²⁰ Ì bi n wa inɔ̀ ɲe nsei ku ba n maà n fɔ̀ ide be ihē má, amma do ɲɲu fei ì ne zigiida na iri ɲe.

Idei Agaa do Sara

²¹ I jḏ n bee ɲe, iɲe iyi ì bi i wa si awɔ̀i wooda ɲa, i kù gbɔ̀ iyi wooda wa fɔ̀ ɲai? ²² À kɔ̀ à ni Aburahamu í bí ama inemɔ̀kɔ̀ minji, akā do abo aru gɔ̀, akā mɔ̀ do abo iyi í ne arae. ²³ Aruu, í bí amaɛi bei à ya bí ine fei, amma ine iyi í ne araeu í bí amaɛi do kuwāi Ilaaḏ. ²⁴⁻²⁵ Ideu ihē í yei bei mɔ̀nda. Inaabo minji ɲau aɲai à je bei akabuu minji. Agaa ɲɲui í je bei akabuu iyi Ilaaḏ í na ine ɲa tako wo si geetei Sinai si ilei Arabi. ɲɲu bei í je wooda iyi wa dasi ine ɲa aru. Nɔ̀ Agaa í yei má bei ilui Zeruzalemu iyi í wɛɛ nsei, domi í wa si aru do inɛɛ ɲa fei. ²⁶ Amma Sara í yei bei Zeruzalemu iyi í wa leleu iyi í ne arae. ɲɲui í je iye nwa. ²⁷ Nɔ̀ à kɔ̀ à ni, Jḏ inɔ̀e ku dḏ, awɔ̀ inaabo gbenda iyi i kù bí.

La, i dḏ anu do inɔ̀ didḏ, awɔ̀ iyi i kù mà ara kuroi kubí,
Domi inaabo iyi à kɔ̀si á na ku bí ama ku re inaabo iyi í wa idei mɔ̀kɔ̀.

²⁸ Nsei iɲe inem ɲa, iɲe ì je amu ɲa iyi Ilaaḏ í ce kuwāɛu bei Izaaki í yeu. ²⁹ Waati ɲɲu, ama iyi à bí bei à ya bí ine fei í kpā ine iyi à bí do gbugbāi Hundei Ilaaḏu iju. Bɛɛɛ mɔ̀i í ye nsei. ³⁰ Amma kukɔ̀i idei Ilaaḏ wa fɔ̀, í ni,

Lele aruu do amaɛ fei,
Domi amai aru kaa je tubu do amai abo iyi í ne araeu aɲɔ̀.

³¹ Bɛɛɛ mɔ̀i iɲe inem ɲa, ì mà ɲa iyi a kù je amai aru, amma amai ine iyi í ne araei à je.

5

I leekī dim dim ɲa si ara ku ne ɲe

¹ Kirisi í jḏ à ne ara nwa ku ba ka ne ara nwa do ntɔ̀. Na ɲɲu, i leekī dim dim ɲa si ara ku ne ɲe, i maà jḏ i na i je aru má ɲa.

² I de itī i gbɔ̀. Amu Pɔ̀lui ì wa n sḏ ɲe ideu ihē. Bii ì jḏ à dasi ɲe bango, icei Kirisi kù ne aranfāani kāma bi tu ɲe. ³ Ì nyi ì sisi ì wa n fɔ̀ má, ine iyi í jḏ à dasi bango, tilasii lafēɛ ku jirima wooda fei. ⁴ Iɲe iyi ì waa bi i je dee dee si wajui Ilaaḏ na wooda ku jirima, ì fɛfɛ ara ɲe do Kirisii nɔ̀ ì fūsi didḏi Ilaaḏ awɔ̀ ɲa. ⁵ Amma awa, Hundei Ilaaḏ wa sḏ wa mam mam iyi Ilaaḏ á jḏ ka je dee dee na naane ku dasi nwa. ⁶ Ntɔ̀ ntɔ̀, bii à ne anu akā do Jesu Kirisi, à ce bango, a kù ce bango kù je ide kāma. Ide iyi í ne amboe í re ɲɲui í je naane ku dasi iyi wa ce ice do kubi.

⁷ Ì waa ce kuwɛɛ ɲe wo dee dee ɲa. Yooi í ganji ɲe í jḏ i kù waa jirima ntɔ̀u má ɲa. ⁸ Ikɔ̀ iyi à na ɲeu be kù waa naa hai bi Ilaaḏ, ɲɲu iyi í kpe ɲe. ⁹ Na ɲɲu, i ce laakai ɲa, domi à ya fɔ̀ a ni lefee keekei í ya dede pēɛ fei. ¹⁰ Amma Lafēɛ í jḏ ì wa n naane ɲe iyi i

kaa ce lasabu gɔ iyi í je ikã do lasabu iyi ñ ceu be ɲa. Ine mɔ iyi wa bitandi ɲe, baa bii yooi Ilaaɗ á kpãa iju.

¹¹ Ine inem ɲa, bii í je amu takam ñ wa n waazo hee nsei ñ ni ine ɲa a ce bangoi, na mii í ce à ya maa kpãm iju. Bii í je beɛbe mɔm nii ñ wa n ce, ikui Jesu si jii kãa jea ine ɲa bi ku ko ise. ¹² Ine ɲa iyi à waa bitandi ɲeu be, ñ bi a nya ɲa ikã*.

¹³ Ine inem ɲa, à kpe ɲei i na i ne ara ɲɲe. Do ɲɲu fei, i maà jò ara ku ne ɲɲe ku mua daai ɲɲe taka ɲɲe kpãa i ceɗ idɔɔbii ara ɲɲe. Amma i ya maa sobi ɲɲe do kubi ɲa, ¹⁴ domi wooda fei í wa si irii ide akãu ihẽ iyi í ni, bi ine mmu ɲa bei ì bi arae. ¹⁵ I maà ya maa ɲɲe ɲɲe ɲa bei ɲɲai sako ɲa. I ce laakai ɲa ku ba i maà ce nfei ɲɲe ɲa.

Ka jò Hundei Ilaaɗ ku neɗ wa

¹⁶ Ide iyi ñ wa n fɔu wee, i jò Hundei Ilaaɗ ku maa neɗ ɲe. Bii ì waa ce beɛbe ɲa, i kaa ce kubi nfe nfei ara ɲɲe má, ¹⁷ domi mii iyi daai awa taka nwa í bi ci ya je dimi akã do iyi Hundei Ilaaɗ í bi. Kubi minji ɲau, à ya maa jai hee a kaa ka yɔkɔ ka ce bei à bi. ¹⁸ Amma bii Hundei Ilaaɗ wa neɗ ɲe i kù wa si awɔi wooda má ɲa.

¹⁹ Ine fei í mà daai amanɛ sãa sãa. Daa ɲau i à je sɛɛ ku tɔtɔ hai ne yaase, do daa sãmi do daa nkɔ nkɔ, ²⁰ do iwẽ ku tɔɔ, do dobu dobu ku ce, do mbɛɛɛ, do ija, do igu, do idɔɔkɔ yaamɔ, do ɲɲe ku wã, do kakɔɔ, do ɲɲe ku fɛɛfɛ, ²¹ do kɔɔɛɛ, do atɛ ku kpa ine, do ije ku bi, do mii iyi í jɔ beɛbe fei. Ñ wa n sɔ ɲe bei ñ tako ñ fɔ ñ ni, ine ɲa iyi à waa ce dimi beɛbe a kaa ba tubu kãma si andunya titɔi Ilaaɗ.

²² Amma mii iyi Hundei Ilaaɗ í ya bí, ɲɲui í je kubi, do inɔ didɔ, do laakai ku sũ, do temua, do jiida ku je, do inɔ akã, do naane, ²³ do daa didɔ, do ara ku mu. Mii ɲau be fei, wooda kù ganji ɲa. ²⁴ Nɔ ine ɲa iyi à je ti Jesu Kirisi í ye bei à kpa kucei daai ara ɲɲa si jii ku gaauu, do bine do kubie fei. ²⁵ Si bei Hundei Ilaaɗi wa mu nwa kuwɛɛ, ka jò ku neɗ wa. ²⁶ Kù sãa ka je ilu faao, wala woo kosi ine ɲa, walakɔ ka maa ce igu si awa duusɔɔ.

6

I ya sobi ɲɲe si aso ɲa

¹ Ine inem ɲa, ɲɲe iyi Hundei Ilaaɗ wa neɗ ɲe, bii ì mu ine gɔ si kurara, i nyisi lafɛɛ kpãa jiida do daa didɔ ɲa. Nɔ i ce laakai ɲa ku ba ɲɲe mɔ i maà na i dasi kurara beɛbe. ² I sobi ɲɲe si aso* ku so ɲa. Bii ì waa ce beɛbe ɲa ì waa jirima woodai Kirisi ɲai. ³ Bii ine gɔ wa cɔ arae ngɔgɔ nɔ wee kù je ngɔgɔ, wa lele araei. ⁴ I jò ine fei ku wuse daai ɲɲu takae nɔ ku ye si bii ɲɲu á tɔɔ fufu, amma ku maà tɔɔ fufu na iyi ɲɲu í re ine gɔ, ⁵ domi ine fei á so asoi † ɲɲu takaei.

⁶ Awɔ iyi à waa kɔ idei Ilaaɗ, mii iyi ì ne fei jò i kpɔɔ do ine iyi wa kɔɛ si.

⁷ I maà ti i lele ara ɲɲe. A ci ya nyaanyi Ilaaɗ. Mii iyi amanɛ í gbɛ ɲɲui á da. ⁸ Bii wa gbɛ iyi daai ɲɲu takae í bi, nfe ku cei á bíaa. Bii í nɔ wa gbɛ iyi Hundei Ilaaɗ í bi, kuwɛɛ hai tãi Hundei Ilaaɗu á bíaa. ⁹ Na ɲɲu, ka maà gbɛɛji do jiida ku ce, domi bii a kù mɔngɔ aa ka ba ka da si awaati iyi í jɔ. ¹⁰ Beɛbe mɔi waati iyi à ba awɔɛ fei, ka cea ine fei jiidaɛ. Nɔ iyi í re mɔm, ka cea kpaasi woo dasi Jesu naane ɲau beɛbe.

Idei ankãanyi do fɔɔ

¹¹ Hai ihẽ bei do awɔi amu takam nii ñ kɔ ɲɲe wa ‡. Ine taka ɲɲe aa yɔɔ mɔm bei kuko ɲau à la à to. ¹² Ine ɲa iyi à waa bi a tilasi ɲe i ceɗ bango ɲau à waa ce beɛbei ku ba a ce mii iyi á dɔa amanɛ ɲa si, nɔ a maà kpã ɲa iju na irii ikui Jesu Kirisi si jii ku gaauu. ¹³ Amma aɲa taka ɲɲa, baa do iyi à ce bango fei, a kù waa jirima wooda. À bi a dasi ɲe bango ku cei ku ba a tɔɔ fufu si na iyi í jò à yɔkɔ à kãmia ɲe. ¹⁴ Amma amu n kù n wa n tɔɔ fufu bii kù je na ikui Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi si jii ku gaau. Na ikueu mii ndii andunya fei

* ^{5:12} ñ bi a nya ɲa ikã ine gɔ ɲa à ni, bii à bi mɔm a bãntãm ara ɲɲa gbakã. * ^{6:2} aso ɲɲui í je wahala ɲa. † ^{6:5} Yaasei isɛɛdeu ihẽi í je, domi ine fei a na ku fɔ bei ɲɲu í ce ice. ‡ ^{6:11} hai bei do awɔi amu takam nii ñ kɔ ɲɲe wa Si dɔɔnɛɛ ɲɲa bii à waa ce lɛɛti à ya maa fɔi nɔ ine gɔ ku maa kɔɔ. Amma Pɔlu í kɔ idei ankãanyi ɲau ihẽ do awɔɛ.

í yεem nii bei mii iyi kù wεε má, nɔ beεbe moi ñ wa n yɔɔ baa do kuwεei amu takam fei.

¹⁵ À ce bango, a kù ce bango kù je ide kãma. Mii iyi í ne amboe í re, nɣui í je a taka ine titɔ̃. ¹⁶ Laakai ku sũ do didɔ̃ ku wεεa ine ɣa iyi à waa too woodau ihẽ hee do inei Izireli ɣa, aɣa iyi à je inei Ilaaɔ̃ ɣa.

¹⁷ Hai nnyi ine kãma ku maà wahalam má domi na irii Jesui ñ ba dalai juju ɣa iyi à wa si aram nɔu ihẽ.

¹⁸ Inε inem ɣa, didɔ̃i Lafẽε nwa Jesu Kirisi ku wεε do inε fei. Ami.

Tīa iyi Pɔlu í cea inei Efeezu ŋa

Í ce ŋa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi do idɔɔbii Ilaaɔ.

Ŋe inei Efeezu ŋa, ŋe woo dasi Jesu Kirisi naane ŋa, ñ wa n ce ŋe fɔɔ, ŋe iyi Ilaaɔ í cica. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛe Jesu Kirisi a mu ŋe didɔ do laakai ku sũ.

Didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa si anu akã nwa do Kirisi

³ I jɔ ka saabu Ilaaɔ Baai Lafɛe nwa Jesu Kirisi. Na saabui anu akã nwa do Kirisi, í wee nwa do didɔ ikã ikã iyi Hundee wa mu nwa wa hai lele. ⁴ Ilaaɔ í cica wa tã hai waati iyi kù taka andunya ka je titee si kpãai Kirisi, nɔ ka je ine kumá ŋa ka mà nɛ taale kãma bi tee. ⁵ Si kubie í lasabu wo hai ku kpe ku ce wa amaɛ ŋa si anu akã nwa do Jesu Kirisi, si bei í bi si jiida ku jee ⁶ ku ba ka saabu didɔ nla nlaɛ iyi í ce nwa si anu akã nwa do amaɛ, ine iyi siei kubie fei í wa.

⁷ Do saabui njei Jesui Ilaaɔ í ya wa nɔ í kpa idei dulum du wa si didɔ nlaɛ iyi í nyisi wa. ⁸ Didɔ iyi í ce nwa í caa si bei i mu nwa bisi nla nla do laakai jiida. ⁹ Nɔ í jɔ a mà asii iyi ŋɔ takae í dasi idɔ ku ce hai tako na jiida ku jee. ¹⁰ Lasabui Ilaaɔu iyi á ce si ajɔ iyi awaatie í to ŋɔi í je ku tɔtɔ mii iyi í taka fei, hai mii iyi í wa lele do iyi í wa ile fei, nɔ Kirisi ku je irie.

¹¹ Ntɔ ntɔ, mii fei wa cei si bei Ilaaɔ í bi. Na ŋɔ, à je woo je tubu bi tee na anu akã nwa do Kirisi, si na iyi í jɔ í cica wa wo si bei ŋɔ takae í dasi idɔ hai tako. ¹² Na ŋɔ, i jɔ ka saabu kulai Ilaaɔ, awa Zuifu ŋa iyi à tako à waa cɔ kpãai Kirisi wo.

¹³ Nɔ ŋe dimi mmu ŋa mɔ, ajɔ iyi ñ gbɔ ide ntɔu iyi í je laabaau jiida iyi wa naa ŋe faaba wa, waati bæbeɪ ŋe mɔ í dasi Kirisi naane ŋa. Nɔ Ilaaɔ í dasi nyindai ŋɔ takae si ŋe. Nyindau ŋɔi í je Hundee iyi í da ŋe si si bei í ce kuwãe wo. ¹⁴ Hundeeu ŋɔi í ye bei kaazigii tubu nwa iyi Ilaaɔ í wãð inee ŋa wo. Nɔ wa sɔ wa kam kam iyi aa ka je tubuu si waati iyi Ilaaɔ á ya inee ŋa mam mam. Na ŋɔ, ka saabu kulae.

Kutɔɔi Pɔlu

¹⁵ Na saabui ide ŋau be feii í jɔ hai waati iyi ñ gbɔ baau naane ku dasi ŋe si Lafɛe Jesu do bei ñ bi woo dasie naane ŋa fei, ¹⁶ n ci ya n gbɛɛjið Ilaaɔ ku saabu na iri ŋe. Ñ wa n ye gigi ŋe si kutɔɔm. ¹⁷ Ñ wa n tɔ Ilaaɔ ilu amboe, Baai Lafɛe nwa Jesu Kirisi, ku ce ŋe ilu laakai jiida nɔ ku nyisi ŋe bei ŋɔ takae í ye ku ba i mà sã sã ŋa. ¹⁸ Ñ wa n tɔɔe má ku jɔ inya kumá ku lɔ si idɔ ŋe ku ba i mà yaasei kpãa ku cɔ si bii í kpe ŋe, do si bei tubu iyi í jileá woo dasie naane ŋa í la í to, ¹⁹ do bei gbugbã nlaɛ wa ce ice si awa iyi à dasie naane. Gbugbãu, í je akã do gbugbã nla ²⁰ iyi í ce í jɔ Kirisi hai si bale, nɔ í bubae si awɔ ŋee lele. ²¹ Bei Kirisi í wa í red ilu irii lele fei do ilu yiiko ŋa do ilu gbugbã ŋa do lafɛe ŋa fei. Nɔ irie í re iri fei si waatiu ihɛ do si waati iyi wa naa. ²² Nɔ Ilaaɔ í jɔ í je irii mii fei, nɔ í cicae ku je ilaalu nlaɛ igbɛe. ²³ Igbɛui í je arai Kirisi. Si igbɛui Kirisi takae í wa nɔ í kɔ dee dee, ŋɔ iyi í wa bii fei si mii baa yooma fei.

2

Hai si iku à bɔ si kuwɛe

¹ Tako wo ñ ye ŋai bei iku ŋa na irii kurara ŋe do dulum du ŋe. ² Kucei tako ŋe í jɔ ti inei andunya ŋa, nɔ ñ ya maa jirima Seetam, ilaalui ilu gbugbãi lele ŋa. Ilaaluu ŋɔi í je hunde iyi wa ce ice hee nsei si idɔi ine ŋa iyi a kù waa jirima ide Ilaaɔ. ³ Ntɔi, awa fei à tako à yei wo bei aŋa mɔ. Bine nwai wa neð wa, nɔ à waa ce mii iyi awa taka nwa à bi do iyi à waa lasabu. À yei wo bei inei andunya ŋa, aŋa iyi aa na a ye idɔkɔi Ilaaɔ.

⁴ Amma araarei Ilaaɔ í la na kubi nlaɛ iyi í bi wa. ⁵ Hai waati iyi kurara nwa í ce wa bei iku ŋa, Ilaaɔ í mu nwa kuwɛe do Kirisi ajɔ. Na didɔei ñ bað faaba ŋa. ⁶ Si anu akã nwa do Kirisi, Ilaaɔ í jɔ wa hai si bale ka je bomma lele do Jesu Kirisi ajɔ. ⁷ Í ce bæbeɪ ku ba

ku nyisi didõ nla hai ne kɔɔe si jiida ku jee iyi í ce nwa do saabui Jesu Kirisi hee do ajo fei. ⁸ Na didõi Ilaaõi ì ba faaba ña do saabui naane ku dasi. Kù je na himma ñje, amuai Ilaaõi. ⁹ Kù je ribai ice ñje. Na ñju, ine gɔ kaa yɔkɔ ku tɔɔ fufu. ¹⁰ Awa icei awɔi Ilaaõi à je. Í taka wai si anu akã nwa do Jesu Kirisi ka ceð ice jiida iyi í ce sɔɔlue hai ku kpe.

Dimi fei í je akã si Kirisi

¹¹ Ñje dimi mmu ña, i ye gigi ña iyi ine ña iyi à ya ce bango ñau à ya maa kpe ñe hai ce bango ña wo. ¹² Waati beɛbe ì jìð Kirisi ña wo nɔ ì je ise mmu bi inei Izireli ña. I kù ne baa ñje si akabuu iyi Ilaaõ í wãð ineɛ ña. Ì wa si andunya ihẽ i kù waa còð kpãai nkãma ña, nɔ i kù weɛa Ilaaõ ña. ¹³ Amma nsei iyi ì ne anu akã do Jesu Kirisi ña, ñje iyi ì tako ì wa ijì ña, wee nsei ì ce amɛɛ do Ilaaõ ña do saabui ñjei Kirisi. ¹⁴ Kirisi takaei í je nwa laakai ku sũ, ñju iyi í ce Zuifu ña do dimi mmu ña akã. Ñjuí í kpa mbɛete iyi í ye bei idí iyi wa feɛfe wa wo. ¹⁵ Do ikui araɛi í kpað irii woodai Zuifu ña do iwðe ña ku ba ku yɔkɔ ku ce dimi minji ñau dimi titõ akã lege lege si ñju takae. Si beɛbei, í dasi laakai ku sũ si anini ñja. ¹⁶ Do saabui ikue si antai jii ku gaauu í kpað mbɛete iyi a waa muð ñje wo, nɔ í tɔtɔɔ dimi minji ñau akã í jð à dõ do Ilaaõ. Aña fei à baa à je ara akã ajo. ¹⁷ Beɛbei kukɔi idei Ilaaõ í kã, si bei í ni Kirisi í naa ku sisi laabaau laakai ku sũ bi tu ñe, ñje iyi ì tako ì jìð Ilaaõ, do bi Zuifu ña, aña iyi à ceðe amɛɛ. ¹⁸ Nɔ ntɔi, do saabui Kirisi awa fei, Zuifu ña do dimi mmu ña, aa ka yɔkɔ ka bɔ wajui Ilaaõ Baaba do sobii Hunde akãu.

¹⁹ Si beɛbe, i kù je dimi mmu ña ma, walakɔ ise mmu, amma nsei ì je inei ilu akã ña do woo dasi Jesu naane ña fei, nɔ ì je inei kpasɛi Ilaaõ ña. ²⁰ Ñje mɔ ì yei bei idí iyi à ma si antai icui ile iyi woo be ñau do walii ñau à jile. Jesu Kirisi takaei í je kuta sintei icui ileu. ²¹ Ñjuí á jð ileu ku la nɔ ku ne gbugbã nɔ ku je bi ku tɔɔi Lafɛɛ iyi í má jiida. ²² Na anu akã ñje do Kirisi, ñje mɔ ì yei bei ileu, nɔ ñjeð ña ì jeð bi ku wai Hundi Ilaaõ ña.

3

Icei Pɔlu na dimi mmu ña

¹ Na saabui iyi ihẽi amu Pɔlu ñ wa n ce kutɔɔ, amu iyi ñ wa piisõ si na iyi í jð ñ wa n ce icei Kirisi na irii ñje dimi mmu ña. ² Ñ mà kam kam iyi ì gbɔ tã ña bei Ilaaõ í ceem didõ ku ba n naa n sisi ñje yaasei didõu, ³ do si bei ñju takae í jð ñ mà asiiɛ. Wee ñ kɔ ideu keeke tã. ⁴ Bii ì cio ideu ña, aa yɔɔ ña iyi ñ mà asiii idei Kirisi do ntɔ. ⁵ A kù sã inei tako ña asiii ideu, amma nsei Ilaaõ í jð Hundee í nyisi woo beɛ do walii kumáe ña. ⁶ Asiiu wee. Do saabui laabaau jiidai dimi mmu ña do Zuifu ñau à jeð woo je tubu ajo. Añad ña à baa à je ara akã, nɔ aña mɔ à ne baa ñja si ide iyi Ilaaõ í wã ñju ku ce si Jesu Kirisiu.

⁷ Do saabui didõ iyi Ilaaõ í ceem si gbugbãe ñɔi í jð ñ je woo ce icei laabaau jiidau. ⁸ Amu iyi ñ je keekei woo dasi Jesu naane ña fei, amui Ilaaõ í cea didõ n sisia dimi mmu ña laabaau jiidai nɔ n sã ña bei didõi Kirisi í la í to nɔ í re kumà nwa. ⁹ Nɔ n sisia ine fei bei yaasei asiii Ilaaõ á ce ku ceð. Ilaaõ, ñju iyi í taka mii fei í singa asiiu ihẽ hai ku kpe, ¹⁰ ku ba ine ngboi lele ña do ilu yiikoi lele ña a mà yaasei bisie do saabui igbei inei Jesu ña si waatiu ihẽ. ¹¹ Beɛbei í ce í jileð ide iyi wa ce, í bei í takað andunya, nɔ í kpa irie si Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa. ¹² Naane iyi à dasieui í jð à ne anu akã do ñju. Na ñɔi í jð à ne ara nwa ka bɔ wajui Ilaaõ do laakai akã. ¹³ Na ñju, ñ wa n tɔɔ ñe i mað mɔngɔ temua ña na ijuukpã iyi ñ wa n ye na iri ñje, domi ijuukpãu, ñjuí á jð i ne beere ña ntɔ ntɔ.

Kubii Kirisi

¹⁴ Nɔ na saabui ideui ñ wa n gule si wajui Ilaaõ Baaba. ¹⁵ Ñjuí í je Baai nyaanze baa yooma fei iyi i wa lele do iyi í wa ile fei. ¹⁶ Ñ wa n tɔɔe ku jð Hundee ku mu ñje gbugbã jiidai jiidai si idɔ ñje si bei amboee í la í to, ¹⁷ nɔ Kirisi ku ce bi ku wae si idɔ ñje na naane ku dasi ñje. Nɔ ñ wa n tɔɔ má ku jð i ne gbugbã i maa leekĩ dim dim si kubi ña, ¹⁸ ku ba ñje do woo dasi Jesu naane ña iyi à gbe fei í yɔkɔ i mà zaka bei kubii Kirisi í cĩ í to do kusɔe do kujjisaɛ do kugbokae. ¹⁹ Baa do iyi kubiu í re kumàì amanɛ fei, ñ bi i mà yaasee ña ku ba ì kã mam mam bei Ilaaõ í kã.

²⁰ Ilaaḍ í ne yiiko ku ce mii iyi à waa tɔɔ fei do iyi à waa lasabu fei, nɔ á yɔkɔ ku ce baa mii iyi í re bæbe mɔm hee ku caa. ²¹ Í sīa inei igbɛɛ ɲa a jɔ inɛ ɲa a mà bæɛɛ waati kāma fei hee do aɲɔ fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

4

Anu akā iyi à ne, awa iyi à je arai Kirisi

¹ Na ɲɲu, amu iyi ñ wa piisḏo si na iyi í jɔ ñ wa n ce icei Lafēɛ, ñ wa n tɔɔ ɲɛ i maa ne dee dee si bei í jɔ inɛ ɲa iyi Ilaaḍ í kpe à ya ne. ² I ya maa ne do ara ku kaye ɲa, do daa didḏ do temua, nɔ i ya maa mu nje ɲa do kubi. ³ I ce kookaai i ya mu anu akā iyi Hundei Ilaaḍ wa mu ɲɛ na saabui laakai ku sū iyi í tɔtɔɔ ɲɛ. ⁴ Ara akāi í wɛɛ, Hundei akā mɔi í wɛɛ, nɔ kpāa ku cɔ akā mɔi í wɛɛ si bii Ilaaḍ í kpe ɲɛ. ⁵ Lafēɛ akāi í wɛɛ, naane ku dasi akā mɔi í wɛɛ, nɔ inyi ku dasi akāi í wɛɛ. ⁶ Ilaaḍ akāi í wɛɛ iyi í je baai inɛ fei. ɲɲui í je ilaalui mii fei, ɲɲui í wa bi inɛ fei, nɔ í wa si inɛ fei. ⁷ Amma do ɲɲu fei awa fei à ba amua nwa si bei Kirisi í mu nwa. ⁸ Na ɲɲu, kukɔi ideɪ Ilaaḍ wa fɔ í ni,

Waati iyi í gū lele

Í je mbɛɛɛ ɲa igū í mu ɲa aru,

Nɔ í cea inɛ ɲa amua ɲa.

⁹ To, bii à ni í gū lele, iyi be wa nyisi iyi í tako í kita í bɔ hee lelei ilei. ¹⁰ Inɛ iyi í kita í bɔ hee lelei ileu nɔ í nyi í gū leleu má inɛ akāui, ku ba ku jɔ mii fei ku kḏ dee dee. ¹¹ Amua ɲa iyi í cea inɛ ɲa wee, í cica inɛ gɔ ɲa à je woo be ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ walii ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ woo sisi laabaau jiida ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ woo degbe inei igbei Jesu ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ woo kɔ inɛ ɲa si cio. ¹² Bɛɛbei í ce ku ba ku ceḏ sɔɔlui woo dasi Jesu naane ɲa si iceɛ, ku ba ku kḏosi gbugbāi arai Kirisi. ¹³ Nɔ bæbe mɔi awa fei aa ka ce anu akā si naane ku dasiu nɔ ka mà Amai Ilaaḍ, nɔ ka je inɛ ngbo ka tóo alái Kirisi. ¹⁴ Do yaase bæbeɪ a kaa ka je bei amu ɲa má, hee cio ikā ikā ku maa tale wa ihē walakɔ ihḏ bei fufu í ya maa tale akāi inyi bii fei. Nɔ inɛ ɲa a kaa dī iju nwa má hee má je a wa inyii itī nwa do bisii laalɔ ɲa. ¹⁵ Amma bii à waa sisi ntɔu do kubi aa ka la si mii fei ka tóo alái Kirisi iyi í je iriu. ¹⁶ Siei awa fei à waa kā bei ikḏi ara, nɔ arau fei í másie do ikḏ ikḏɛ. Nsei, bii ikḏ fei wa ce ice si bei í jɔ, arau fei á lai ku maa kḏosi na saabui kubi.

Kuwɛɛ titḏ si Kirisi

¹⁷ Ide iyi ñ wa n sḏ ɲɛ do irii Lafēɛ wee. I màà jɔ i ya maa ne má bei hai dasi Jesu naane ɲa, inɛ ɲa iyi à waa too lasabu nfe nfe ɲa. ¹⁸ A kù ne laakai jiida. À le idɔ ɲa nɔ a kù mà nkāma. ɲɲui í jɔ a kù ne ikpē si kuwɛɛ iyi Ilaaḍ wa mu nwa. ¹⁹ A kù ne anyɔ gɔ má, à na ara ɲa mam mam si dulum a ceḏ daa laalɔ dimi ikā ikā fei do bineɛ.

²⁰ Amma ɲɛ, kù je bæbeɪ ì màḏ Kirisi ɲa. ²¹ Ñ nɔ ñ mà kam kam iyi ì gbɔ ideɛ ɲa, nɔ à kɔ ɲɛ si ntɔ iyi í wa si Jesu. ²² Na ɲɲu, í jɔ daa nwo ɲɛ ɲa iyi wa nèḏ kuwɛɛ ɲɛ wo, domi binei daa nwo ɲɛ ɲaui wa dī iju ɲɛ nɔ wa bɔḏ ɲɛ nfe ku ce. ²³ I jɔ i ne idɔ titḏ do lasabu titḏ mam mam ɲa, ²⁴ nɔ i jɔ i ne daa titḏ ɲa iyi í jɔ ti Ilaaḍ. Daa titḏu, aa yɔɔi si dee dee ku je ɲɛ do kuwɛɛ hai ne dulum. Iyi be hai bi ntɔi wa naa.

²⁵ Na ɲɲu, i màà ya sɔ ibo má ɲa. I jɔ inɛ fei ku sḏ kpaasie ntɔ, domi à je ikḏ ikā ikāi ara akā. ²⁶ Baa bii idɔ ɲɛ í kḏ, i màà ya ce dulum ɲa. I màà ya jɔ idɔkḏu ku wɛɛ ɲɛ hee inunu koo lɔḏ. ²⁷ I màà jɔ Seetam ku ba bi ku dasi ise si ɲɛ. ²⁸ Inɛ iyi í ya ce ile wo, ku màà ce ile má, amma ku ya ce ice do awɔɛ. Bɛɛbei á ba mii jiida ɲa iyi á sobidɔ ilu are ɲa. ²⁹ Nɔ i màà ya jɔ ide laalɔ kāma ku fita hai si gele ɲɛ. Amma i ya fɔ ide jiida iyi á mua inɛ ɲa gbugbā si naane ku dasi nɔ ku sobi ɲa si bukaata ɲa nɔ inɛ ɲa iyi à waa gbɔɔ ku je ɲa aranfāani jiida. ³⁰ I màà fɔ inɔi Hundei Ilaaḍ ɲa, domi Hundeu bei í je sɛɛdai Ilaaḍ si ɲɛ hee koo toḏ aɲɔ iyi Ilaaḍ á yá inɛɛ ɲa mam mam. ³¹ I nyɔ daa kuro ɲɛ fei do idɔkḏ yaamɔ do idɔkḏ. Nɔ i màà ya gbagba si nje walakɔ i màà sɔ irii nje ɲa. I jɔ inɔ sāmii baa yooma fei. ³² I cea nje didḏ ɲa, nɔ í ya ne araareɪ nje ɲa, nɔ i ya kpaa nje ideɪ kurara ɲa bei Ilaaḍ i kpa ideɪ kurarai ɲɛ mɔ na irii Kirisi.

5

Kuwεε si inya kumá

¹ Na n̄ɣu, si na iyi í jò ì je amu ɣa iyi Ilaaḍ í bi ɣa, i ce bei n̄ɣu takae. ² I jò kookoosui kuwεε n̄ɣe kú nyisi kubi bei Kirisi í bi wa, nɔ́ í na kuwεε na iri nwa. Kuwεε iyi í nau n̄ɣui í je kuwεε jiida iyi inunue í dḍa Ilaaḍ si.

³ Iɣe ti Ilaaḍi í je ɣa. Na n̄ɣu, i maà ya ce baa n̄ɣoɣo iyi á jò ine ɣa a sɔ iri n̄ɣe a ni ì tɔtɔ s̄ε hai ne yaase ɣa walakɔ a ni ì ce daa laalɔ ɣa walakɔ bine. ⁴ Nɔ́ i maà ya jò idei anyɔ walakɔ ide hai ne yaase walakɔ ide nfe nfe ku fita hai si gele n̄ɣe, domi ide dimi beεbe kù jò ɣe, amma i jò ide n̄ɣe ku ya je Ilaaḍ ku saabu. ⁵ I jò i mà ɣa kam kam iyi woo tɔtɔ s̄ε hai ne yaase do ilu daa s̄ami ɣa, k̄ama n̄ɣa kù ne ikp̄ε si bommai Ilaaḍ do ti Kirisi. Beεbe mɔi hee do ilu bine ɣa fei, k̄ama n̄ɣa kù ne ikp̄ε si bommai Ilaaḍ do ti Kirisi domi bine í yei bei iw̄ε ku tɔɔ.

⁶ I maà ya jò ine ɣɔ ku dī iju n̄ɣe do ide nfe, domi na n̄ɣu bei í jò idɔk̄ɔi Ilaaḍ wa naa si irii ine ɣa iyi a kù waa jirimae. ⁷ Na n̄ɣu, i maà ya jò ide ɣɔ ku tɔtɔ ɣe do amane dimi beεbe ɣa. ⁸ Iɣe taka n̄ɣe, si ilu kukui ì wa ɣa wo, amma nsei, ì wa si inya kumá ɣa na anu ak̄a n̄ɣe do Laf̄ε. Na n̄ɣu, i jò iseene n̄ɣe ku jɔ ine ɣa iyi à waa ne si inya kumá, ⁹ domi bii à waa ne si inya kumá kuce iyi aa ka ce n̄ɣui í je daa didḍ baa yooma fei do dee dee ku je do ntɔ ku fɔ. ¹⁰ I ce kookaai i mà mii iyi á dḍa Laf̄ε si. ¹¹ I maà dasi ara n̄ɣe si kookoosu laalɔ iyi amane ɣa à waa ce si ilu kuku. Amma kookoosu dimi beεbe i ya fɔɔ ɣa. ¹² Anyɔ nla nla m̄ɔm nii bii à fɔ mii iyi ine ɣau à waa ce si asii. ¹³ Amma kookoosuu be bii à fɔɔ á fita si inya kumá. ¹⁴ Nɔ́ mii iyi í fita gbugbā fei í ya mái. Na n̄ɣi í ce kukɔi kukɔi idei Ilaaḍ í fɔ́ í ni,

Awɔ iyi ì waa s̄ njoo, jī.

Dede hai si inɔi iku ɣa,

Nɔ́ Kirisi ku máε inya.

¹⁵ Na n̄ɣu, i ce laakaii iseene n̄ɣe. I maà jò i maa ne bei ine ɣa iyi a ci ya lasabu, amma i maa ne do laakai ɣa. ¹⁶ Waati iyi ì ne ɣa, i ceḍ ice, domi waatiu ih̄ε bei waati laalɔi. ¹⁷ Na n̄ɣu, i maà ye bei ine ɣa iyi a ci ya lasabu, amma i hanya ɣa ku ba i mà mii iyi Aḍ Laf̄ε í bi i ce ɣa.

¹⁸ I maà ya jò at̄ε ku kpa ɣe, domi si bei daa bereteke fei í wa. Amma i jò i kḍḍ Hundei Ilaaḍ ɣa. ¹⁹ I jò saabu do iri ku kḍ ku ya wa si faaji n̄ɣe, i ya kḍ iri do irii Ilaaḍ, i cūu do idɔ n̄ɣe fei. ²⁰ I ya maa saabu Ilaaḍ Baaba waati k̄ama fei ɣa si mii fei do irii Laf̄ε nwa Jesu Kirisi.

Abo do m̄kɔ

²¹ Iɣe iyi ì mà beerei Kirisi, i ya s̄ua n̄ɣe iri ile ɣa. ²² Iɣe inaabo ɣa i s̄ua m̄kɔ n̄ɣe ɣa iri ile bei aa cea Laf̄ε ɣa, ²³ domi m̄kɔi í je ine ngboi aboe, bei Kirisi m̄ɔ́ í je ine ngboi igbeε. Igbeui í je arai Kirisi, nɔ́ Kirisi m̄ɔi í je woo faabae. ²⁴ Nɔ́ si bei igbeu í ya s̄ua Kirisi iri ile, beεbe m̄ɔi inaabo ɣa à ne a s̄ua m̄kɔ n̄ɣa ɣa iri ile si mii fei.

²⁵ Nɔ́ iɣe m̄kɔ ɣau i bi abo n̄ɣe ɣa bei Kirisi í bi inei igbeε ɣa, nɔ́ í na kuwεε na iri n̄ɣa. ²⁶ Í nya ɣa ikā nɔ́ í we ɣa í jò à má na saabui idee. ²⁷ Í bi igbeu ku naa si wajue do kus̄ae fei, ku maà ti ku ne riisi ɣɔ, nɔ́ batai arae ku maà yuguu, nɔ́ ku maà ne mii mmu dimi beεbe ɣɔ ɣa má, amma í bi ku je dee deei, ku maà ne taale k̄ama. ²⁸ Beεbei í jɔ m̄kɔ ɣa á bi abo n̄ɣa ɣa bei à bi ara n̄ɣa. Ine iyi í bi aboe í bi araei. ²⁹ Ine ɣɔ kù nɔ́ kù weε iyi í cé arae, amma í ya maa wḍoi nɔ́ ku maa gbɔa bei Kirisi wa ce na igbeε. ³⁰ Igbeeu n̄ɣui í je arae nɔ́ awa fei à yei bei ikḍ ikḍi araeu. ³¹ Kukɔi idei Ilaaḍ wa fɔ́ í ni, na n̄ɣu, m̄kɔ á jò iyeḍ baaei, nɔ́ ku weε do aboe ku ba aɣa minji fei a baa a je ara akā. ³² Asiiu ih̄ε ide nla n̄lai, amma idei Kirisi do igbeεi ñ wa n fāa. ³³ Na n̄ɣu, m̄kɔ fei ku bi aboe bei í bi arae, nɔ́ abo fei ku jirima m̄kɔε.

6

Amu ɣa do baa n̄ɣa ɣa

¹ Iñe amu ña, i jirima ine ña iyi à waa mu ñe si bei Ilaađ í bi, domi beebi í sãa. ² Wooda sinte iyi Ilaađ í ceò kuwã wee. I jirima iyeò baa ññe ña ³ ku ba i ne inò didđ ña nò hunde ññe ku sò si andunya.

⁴ Iñe baa ña, i maà ya kò idòì ama ññe ña, amma i bi ña, i dasi ña iju ña i kò ña si idei Ađ Lafëe ña.

Aru do lafëe

⁵ Iñe aru ña, i jirima lafëe ññe ña si andunyau ihë do beere do kuyaya, ku maà je do muafiti, nò kú ye bei Kirisii ì waa cea ña. ⁶ Ku maà je bii à leekí à waa cò ñe ññu akã. Bii í je waati iyi à waa cò ñe ññu akãì, í ye bei amane ñai ì waa cea ña ku ba ku dđ ñña si. Amma i jò i ce idòòbii Ilaađ do idò ññe fei bei arui Kirisi ña. ⁷ Ice iyi à dasi ñe, i jò i coo do himma ña, nò kú ye bei Ilaađì ì waa cea ña, ku maà ti ku je amane ññu akã. ⁸ Ì mà sãa sãa ña iyi Ilaađ á sãa ine fei ribai ice jiida iyi í ce, baa bii aru, walakò ine iyi í ne araei.

⁹ Iñe lafëe ña mò, i cea aru ññe ña beebi, i maà ya ta ñña gbugbã. I mà ña iyi iñeò ña fei Lafëe akãì ì ne lele bii ine gò kù re ine gò.

Jĩnei igũ woo dasi Jesu naane

¹⁰ Ide iyi í gbe ñ wa n bi n sò ñe wee. Si anu akã ññe do Lafëe i jò gbugbã nlae ku mua iñe mò gbugbã ña. ¹¹ I dī jĩnei igũ ña iyi Ilaađ wa mu ññe fei, ku ba i yòkò i leekí dim dim i kòsiò kookoosu ikã ikãì Seetam ña, ¹² domi kù je do amane ñai à waa ja. À waa jai do ilu iri laalòì lele ña do ilu yiiko ña, do ilaalui andunyau ilu kuku ñau ihë, do inei inòòko woo ce icei Seetam ña. ¹³ Na ññu, i so jĩnei igũì Ilaađ fei i dī ña. Si beebi, bii ajòì wahala í na í naa, aa yòkò i kòò ara ññe si wajui Seetam mbebi ññeu. Nò bii ì ce igũ ì tã ña, i leekí dim dim hee kòò. ¹⁴ Na ññu, i dede i leekí dim dim ña. I jò ntò ku wee ññe bei santiiki iyi sooge í ya dīò gbankilie, nò i jò dee dee ku je ku wee ññe má bei ibòì isò. ¹⁵ I jò himmai laabaau jiida ku sisi ku wee ññe bei baata ññe. Laabaau jiidaui á naaò laakai ku sũ wa. ¹⁶ Nò iyi í re mòm, i jò naane ku dasi ku wee ññe jiida jiida bei teli iyi á ganji afa ku ne ina iyi Seetam mbebi á ta wau ku to wa si ñe. ¹⁷ Ì gba faabau bei fulai isò, nò idei Ilaađ mò i gbaa ña bei taakubai Hundei Ilaađ. ¹⁸ Waati kãma fei i ya ce kutòò ña nò i ya maa tòò sobii Ilaađ ña. I dede i leekí do temua ña si idei kutòò do gbugbãì Hundei Ilaađ, nò i ya ce kutòò na irii woo dasi naane fei ña. ¹⁹ Nò i cea amu mò kutòò ña ku ba bii ñ cí gele, n ya n ba ide iyi an fò nò n ne wòòkò n sisiò idei laabaau jiida iyi wa singau wo. ²⁰ Na irii ideui ñ je woo bei Ilaađ baa do iyi ñ wa piisòò si nsei. Na ññu, i ce kutòò ku ba n yòkò n sisi ideu do wòòkò bei á sãa.

Fòòì sukudò

²¹ Tisiki baakòò nwa, woo ce ice ilu naane si kpãai icei Lafëe, á sisi ññe laabaau fei ku ba i mà bei ñ weeò ña do mii iyi ñ wa n ce. ²² Na ññu í ce ñ bòò wa si ñe ku naa ku sò ñe bei à weeò ku ba ku tũ idò ññe.

²³ Nò Ilaađ Baaba do Lafëe Jesu Kirisi a mua kpaasi woo dasi Jesu naane ña fei laakai ku sũ do kubi do naane jiida. ²⁴ Nò didđì Ilaađ ku wee do ine ña iyi à bi Lafëe nwa Jesu Kirisi fei nò kubi ñña ci ya kpaasi.

Tiã iyi Pølu í cea inei Filipi ña

Í ce ña fò

¹ Amui Pølu do Timotee, awa woo ce icei Jesu Kirisi ña. À ce inè ña iyi Jesu Kirisi í cica à je tɛɛ si ilui Filipi fei fò, hee do inè ña iyi à je inè ngboi igbeu do woo ce icei igbeu fei. ² Ilaađ Baa nwa do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a mu ñe ididđ do laakai ku sũ.

Pølu í cea inei Filipi ña kutò

³ Ñ ya n maa n saabu Ilaađ waati kãma iyi ñ ye gigi ñe fei. ⁴ Si kutòom ña fei iyi ñ ya n maa n ce na irii ñe fei, ñ ya n cooi do inò didđ, ⁵ si na iyi í jò ì sobim ña n sisiò laabaau jiidau hai ajò sinteu hee ku baa nsei. ⁶ Ñ wa n mà kam kam, Ilaađ iyi í sinti ice jiidau ihɛ si ñe á maa cooi hee koo kpaò irie si ajò kunyii Jesu Kirisi wa. ⁷ Nò í sã n ce lasabu ñe beɛbe, domi ñ ne kubi ñe si idòm. Ntò ntò, ì ya bam ice ku ce ña ile piisđò ihɛ do waati iyi ñ ne aram wo ñ ya n maa n sisi laabaau jiidau ku ba ku ne gbugbã ku maa koo nò ñ ya n maa n jabu na irie. ⁸ Ilaađi í je sɛdam iyi ñ bi ñe fei bei kubii Jesu Kirisi í ye.

⁹ Mii iyi ñ wa n bee si kutòom ñui í je kubi ñe ku kòsi ku maa koo nò kubi ñe ku jò kumà ñe do bisi ñe ku kòsi, ¹⁰ ku ba i yòkò i wãa mii ña iyi à je jiidà re ña. Beɛbe mòi aa je inè kumá ña, nò si ajò Kirisiu i kaa ne taale kãma ña, ¹¹ nò ice jiidà ñe ña iyi ì waa ce ña na saabu Jesu Kirisiu ku kò, nò ku jò inè ña a ye amboei Ilaađ nò a maa saabu.

Kirisi ñui í je kuwɛ

¹² Kpaasim ña, ñ bi i mà ña iyi mii iyi í bam nòu ihɛi í je waju ku bòi laabaau jiidau. ¹³ Ntò ntò, ciikui amanlu ñau do inè ña iyi à gbe fei à mà iyi na irii Kirisii ñ wa piisđòu ihɛ. ¹⁴ Ile piisđò ku wam í mua kpaasi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane nkpaò gbugbã í kòsi à waa sisiò ideI Ilaađ do idò ku buba do wòkò.

¹⁵ Ntò, inè gò ña à waa sisi ideI Kirisi do igu do ñe ku wã, amma inè gò ña à waa cooi do yaase jiidà. ¹⁶ Inè ñu ñau à waa cooi do kubi domi à mà iyi icem nii n jabu na irii laabaau jiidau. ¹⁷ Inè ihɔ ña mò à waa waazo ideI Kirisi, kù je do inò akã, amma do ñe ku wã. À tamaa bei aa kòom si ijuukpãui si ile piisđòu ihɛ.

¹⁸ Bii í yòkò lasabu ña kù je laalò walakò kù je jiidà, kãmae kù jeem taale. Baa bii beirei ñu de a sisi ideI Kirisi. Inòm í dđ á nò ku dđ ku maa kooi, ¹⁹ domi ñ mà iri kukpai iyi ihɛ ñui í je faabam na saabu kutò ñe, do sobii Hundei Jesu Kirisi. ²⁰ Mii iyi ñ dasi idò nò ñ wa n cò kpãae kam kam ñui í je n mà n ce nkãma iyi á jò anyò ku mum. Mii iyi ñ bi ñui í je n ne wòkò bei ñ ne hai tako n maa n nyisiò kulai Kirisi bii ñ weɛ si hunde walakò baa bii í je ñ ku mòi. ²¹ Ntò ntò, bi ti amu bii ñ weɛ, na irii Kirisii ñ weɛ, bii ñ nò ñ ku mòi, an ba riba. ²² Amma bii í je ñ weɛ si hunde an yòkò n ce ice jiidà iyi í ne aranfãani, to, n kù mà iyi an cica. ²³ Lasabum wa fam ni do cingaa minji minji fei. Ñ bi n ne n koo n wa bi Kirisi, domi iyi bei í sã í re. ²⁴ Amma na aranfãani ñei í sã í re n maa n wa si andunya má. ²⁵ Na ñu, ñ mà iyi kù ne sika kãma an buba n weɛ do ñe fei na waju ku bò ñe do inò didđ ñe si naane ku dasi ñe. ²⁶ Si beɛbe aa ba kpãa ì saabu Jesu Kirisi ña do inò didđ na irim si waati iyi an na n wa anini ñe má.

²⁷ Ñu de i ya jò isɛene ñe ña ku ye bei laabaau jiidai Kirisi í fò. Bii ì waa ce beɛbe ña, bii ñ naa bi tu ñe, walakò baa bii n kù naa, n maa n gbò iyi ì waa leekì si dim dim ña, i ya maa gbòsi ñe nò i maa jabu do inò akã ña na laabaau jiidau iyi í je icui naane ku dasi ñe. ²⁸ I mà jò mbɛɛ ñe ña a da zigi ñe si nkãma. Ñui á nyisi ña iyi anjai à waa bò nfe ku ce, nò ku nyisi ñe mòi iyi ì wa si kpãai faaba ña. Iyi be fei wa naai hai bi Ilaađ, ²⁹ domi Ilaađ í ce ñe didđ ì dasiò Kirisi naane ña, amma kù je baa iyi be ñu akã, í ce ñe didđ má ì ya maa yeò ijuukpã ña na irie. ³⁰ Inè mòi ì bam ku jabu ña si kujabu iyi ì ye ñ ce ña wo nò ì waa gbò ña iyi hee nsei ñ wa n mòi.

2

Kukayei Kirisi do aláe

¹ Ì mà sãa sãa ña, naane iyi ì dasi Kirisi ña wa mu ñye gbugbã. Kubie wa dasi ñye himma. Hundei Ilaaã í jò ì ne anu akã ña. Araarei Kirisi do jiida ku jee í wa si anini ñye. ² Na ñyu, ñ wa n tã ñye, i jò i ya ne anu akã ña, do kubi akã, do idã akã, do lasabu akã. Iyi bei á jò inã didõm ku kã. ³ I maà ya ce ngõgõ do ñye ku wã ña walakõ do fufu ku tã, amma i kaye ara ñye i ya dooa ine ña bei mii iyi à re ñye. ⁴ Nã kãma ñye gõ ku maà ya ce lasabui iri ñyu akã, amma ku ya ce lasabui ine mmu mõ ña má. ⁵ I jò lasabu ñye si gãmei ñye ku ye bei Jesu Kirisi mõ í ce.

⁶ Baa do iyi í to Ilaaã, kù cõ arae bei mii iyi í je saai Ilaaã do tilasi.

⁷ Amma andi mii iyi í ne fei í jò ñõ í baa í je amane, í naa í je mãm nii bei aru.

Iyi í sinda amane í tã,

⁸ Í kaye arae ma ñõ í jirima Ilaaã hee í na arae í to siò iku si antai jii ku gaau mãm.

⁹ Na saabu ñyui Ilaaã í soo lele ntõ ntõ ñõ í naa iri iyi í ne beere í re iri fei,

¹⁰ Ku ba ine fei ku gule ku nyisiò beerei Jesu, hai ine ña iyi à wa lele do ine ña iyi à wa ile hee do lelei ile fei.

¹¹ Nã gelei ine fei ku jesi iyi Jesu Kirisii í je Lafẽe. Ñyu bei á na Ilaaã Baaba amboe.

I má inya ña bei fitila si andunya

¹² Ñye baakõm ña, ì ya jirimam ña si waati iyi ñ wa inã ñye wo. Nsei iyi ñ jì ñye í sãa i ya maa jirimam ku re ña. I kookaai i ce ice do njo do kuyaya ku ba ice jiida ñye ku jò a mà iyi ì ba faaba ña, ¹³ domi Ilaaã wa ce ice si ñye ku ba ku mu ñye idõbi do gbugbã iyi aa yãkõ ì cood ña bei ñyu takae í bi.

¹⁴ Mii iyi ì waa ce fei i coo ña kugbagba ku maà wasi walakõ kakõ, ¹⁵ ku ba i má dee dee ña ñõ i maà ne taale gõ, ñye iyi ì je amai Ilaaã ña. Kù sãa i ne kurara gõ si wajui ine laalõ andunya ña iyi a kù waa too kpãa. Í sãa i maa má inya ña si anini ñya bei fitila ña, ¹⁶ ñõ i ya maa sã ña ideí kuwee ña. Bii ì waa ce beebe ña an tã fufu na iri ñye si ajõ iyi Kirisi á nyi wa, si na iyi í jò icem do kookaaim kù je ngbe.

¹⁷ Naane ku dasi ñye í yei bei kuwee iyi ì waa cea Ilaaã ña. Nã baa bii í je à kpam nii, ñõ ñ nikã ñjem bei kuwee iyi à nikã si antai kuwee ñyeu, do ñyu fei inõm á dõ, ñõ awae ña ka kpẽ inã didõu. ¹⁸ Beebe mõi í sãa ñye mõ i weẽd inã didõ ñõ inã didõ ñyeu i kpõ ña do amu.

Timõtee do Epafoditi

¹⁹ Bii Lafẽe Jesu í je, si ajõ gbejiu ihẽ an be Timõtee wa bi tu ñye ku ba amu mõ n gbõ laabaau ñye ñõ ku muum gbugbã. ²⁰ Ine kãma kù wa bi tom ihẽ má iyi awad à ne lasabu akã bii kù je ñyu akã, ñõ ñyu akãi lasabue í wa si ñye ntõ ntõ. ²¹ Ine ña iyi à gbe fei, lasabui ideí aña taka ñyai à waa ce, lasabu ñya kù wa si ideí Jesu Kirisi. ²² Ñye taka ñye ì mà ña iyi Timõtee í nyisi arae ilu naane ñõ í na arae si icei laabaau jiidau ku ce do amu bei ama do baae. ²³ Ñõ í jò ñ wa n bi n bõ wa bi tu ñye si waati iyi an mà bii ñ wa. ²⁴ Ñ ne naane iyi Lafẽe á jò amu takam n naa bi tu ñye be si ajõ gbejiu ihẽ.

²⁵ Amma nsei, ñ ye í sãa n jò kpaasim Epafoditi ku nyi wa bi tu ñye, ñyu iyi ì tako ì be sim wa ña do sobi iyi ñ biu. Ñyui í je kpaasi woo ce icem ñõ wa bam ku jabu. ²⁶ Ñ wa n sindae wai si na iyi í jò wa bi ñye fei ku ye ntõ ntõ, ñõ laakae í dede do iyi ì gbõ ña kù waa ne baani. ²⁷ Í ce bõi ntõ ntõ hee í maai iku, amma Ilaaã í ce araaree. Nã kù je araarei Epafoditi ñyu akã, do ti amu takam nii, ku ba inã kufõm ñõu ku maà kõsi má. ²⁸ Ñõ í jò ñ wa n saasa n ba n sinda ñye wa ku ba inã ñye ku dõ má bii ì yõ ña, ñõ inã kufõi amu takam ku kaye. ²⁹ Na ñyu, i gbaa ña do irii Lafẽe do inã didõ nla nla. Í sãa i mà beerei ine dimi beebe ña, ³⁰ domi í maai iku si icei Kirisi. Í ta hundee í naaò sobi iyi ñye taka ñye i kù ba fayae i naam wa ña wo.

3

Béi aa jèd dee dee si wajui Ilaaḏ

¹ Nsei iḡe inem ḡa, i ya jḏ i wεε do inḏ didḏ ḡa do iyi ì je ti Lafḗε ḡa.

Bi ti amu n kaa n gbεεjiḏ ide akāu ku kḏ nḡe wa, domi n mà iyi á mu nḡe gbugbā. ² I ya maa ce laakaii woo ce ice laalḓ ḡa iyi à ne daa sāmi bei aja ḡa. Ine ḡau à waa kaaba bango iyi à bu si ara. ³ Awaì à ce bango do ntḓ, awa iyi à waa tḓḓ Ilaaḏ do gbugbāi Hundee, nḓ à waa tḓḓ fufu na irii Jesu Kirisi, kḓ nḓ kḓ je kuce nwai à waa kaaba. ⁴ Nḓ bii amu takam n bi an yḓkḓ n kaaba kuce nwau. Bii ine ḡḓ wa tamaa si nḡu á yḓkḓ ku kaaba kuce nwau, aa fḓ ideì amu má? ⁵ Si ajḓ mεεjḓsiai à dasim bango, amuu amai Izireliu, si dimii Benzamεε. Amuu alalai Zuifu ḡai, bii si woodai Zuifu ḡa ku jirimai n je Farisi. ⁶ Nḓ ne himma ntḓ ntḓ hee n kpā inei igbei Jesu ḡa iju. Ine ḡḓ kaa ye taalem do yaase bei n jirima ideì wooda n wa n dede n jèd ine dee dee. ⁷ Amma mii ḡa iyi n wa n tamaa à ne riba tako fei wo, nsei n wa n cḓḓi bei mii hai ne bεεre na saabui Kirisi. ⁸ Nḓ dḓo fei ndεε fei mḓm bei mii hai ne bεεre na ide iyi í ne amboe í re. Ideu nḡui í je Jesu Kirisi Lafḗεm iyi n mà. Na irièi n jḏ mii fei, n doo aḡa fei bebei bei riisi iyi à kpā ku ba n ne Kirisi, ⁹ nḓ n wεε do nḡu. Nḓ n wa n mà n kaa n yḓkḓ n je dee dee na wooda ku jirima, amma n je dee deei si na iyi í jḏ n dasi Kirisi naane. Dee dee ku jεu wa naai hai bi Ilaaḏ na saabui naane iyi à dasiu. ¹⁰ Iyi n bi, nḡui í je n mà Kirisi, do gbugbā iyi í jḏ hai si bale nḓ n ne ikpḗ si ijuukpāεu hee ku ye bei amu mḓ n ku do nḡu ajḓ, ¹¹ ku ba n ne kpāa ku cḓ iyi amu mḓ an jḏ hai si bale.

Amanii lele ku sei si

¹² Kḓ je n mà Kirisi bεεbe titā n kḓ toḏ awḓ kḓ nḓ kḓ je n kḓ. Amma n wa n ce kookaai fei ku ba n màa. Na nḡui í jḏ Jesu Kirisi í cem titεε. ¹³ Iḡe inem ḡa, n kḓ wa n cḓ aram bei mii iyi n toḏ awḓ titā, amma mii akāi n wa n ce. Nḓ ya n maa n gbεεje mii iyi í wa do anyim nii, nḓ n ce kookaai n maa n lele ti waju. ¹⁴ Bεεbei n ce n wa n bḓḓ waju bei ine iyi wa ce gaasai kusei, ku ba n ba riba iyi Ilaaḏ wa kpe wa ka na ka gba lele do saabui Jesu Kirisi.

¹⁵ Na nḡu, awa iyi à jīa si kpāai naane ku dasi, ka ce lasabu bεεbe. Amma bii ì waa ce lasabu ḡḓ iyi kḓ waa too kpāa ḡa, Ilaaḏi á nyisi ḡe iyi kḓ je dee dee. ¹⁶ Si bei í jεu fei, awa de ka maa bḓ waju si kpāa akā iyi à waa toou.

¹⁷ Iḡe inem ḡa, iḡe fei i sḓsḓim ḡa. À nyisi ḡe kuce jiida. Na nḡu, i ya maa cḓ ine ḡa mḓ iyi à yḓkḓ à waa ce bεεbe. ¹⁸ Nḓ sḓ ḡe tā ise fεεfelo, nḓ n nyi n wa n sisi nḡe má do kukpata, ine nkḓḓ í wεε iyi wa je mbeei ideì ikui Kirisi si jīi ku gaauu. ¹⁹ Nfe ku cei aa kpḓḓ iriε, domi inḓ nḡai à ya maa cea ice si agbei Ilaaḏ. Iyi í jḏ ku je nḡa anyḓ nḡui aa ya maa tḓḓḓ fufu. Mii ndii andunya ihḗ nḡu akāi à waa lasabu si. ²⁰ Amma awa, lelei Aḏi í je ilu nwa. Hai bei à waa degbe woo faaba nwa Lafḗε Jesu Kirisi ku nyi wa. ²¹ Do gbugbāε iyi á jḏ mii fei ku jirimaεḓ nḡui á kpaasiḓ ara hai ne bεεre nwau ku jḓ arai nḡu takāε iyi í ne amboe.

4

Ide iyi à jile nwa ka ce

¹ Na nḡu iḡe baakḓm ḡa, iḡe iyi n wa n bi ku ye jiida jiida má, iḡe iyi ì ya jḏ n ne inḓ didḓ, nḓ n ya n tḓḓ fufu na iri nḡe, i jḏ i leekī bεεbe ḡa dim dim si Lafḗε.

² Nḓ wa n tḓḓ inaabo minji ḡau ihḗ Efodi do Sentiki a ya jḏ anu nḡa ku je akā si ideì Lafḗε. ³ Awḓ mḓ woo ce ice kpaasim, awḓ iyi ì je ilu naane, n wa n tḓḓeì i sobi inaabo minji ḡau bε. Aḡai à bam kujabu wo si laabaau jiidau ku sisiε, aḡa do Kelema do woo ce ice kpaasim ḡa iyi à gbe fei, aḡa iyi iri nḡa í wa si tiai kuwεεu.

⁴ I ya jḏ inḓ nḡe ku maa dḓ si Lafḗεu do ajḓ fei ḡa, n nyi n fḓ n wa n sisi ma, i ya jḏ inḓ nḡe ku maa dḓ.

⁵ I jḏ ine fei ku ye daa didḓ nḡe ḡa, domi kunyii Lafḗε í maai wa. ⁶ I maà ya jḏ zigi nḡe ku da do ngḓḓ. Amma si mii fei i ya tḓḓ Ilaaḏ do ku saabu nḓ i beε bukaatai mii iyi ì bi ḡa. ⁷ Nḓ laakai ku sḓi Ilaaḏ iyi í re kumàì amanε fei á degbe idḓ nḡe do lasabu nḡe si anu akā iyi ì ne do Jesu Kirisi ḡa.

⁸ Iyi í gbe n̄ɛ, īɛ inem ɲa, i ya ce lasabu ɲa si mii iyi í s̄ia, iyi Ilaaɗ á saabu. Mii ɲaui í je mii iyi í je ntɔ fei, do mii iyi í ne beere fei, do iyi wa too kp̄ã fei, do iyi í má fei, do iyi í d̄ɔ fei, do iyi í jɔ amanɛ ku saabu fei. ⁹ Ide iyi ñ kɔ n̄ɛ si nɔ ñ jesi ɲau, do iyi ñ s̄ɔ ɲe do iyi ñ ye ñ ce ɲa, i ya coo ɲa. Nɔ Ilaaɗ, n̄ɲu iyi wa mu nwa laakai ku s̄u á w̄e do īɛ.

Pɔlu wa saabu inɛi Filipi ɲa na amua ɲa

¹⁰ Ñ ne inɔ did̄ɔ ntɔ ntɔ do iyi ñ ye ñ waa ce lasabum má ɲa, nɔ ñ wa n saabu Laf̄ɛ. N kaa n yɔkɔ n ni i ci ya ce lasabum ɲa, faya dei i ci ya ba ɲa. ¹¹ Kù je a ni ñ ne bukaatai ngɔɔɔi í j̄ɔ ñ wa n fɔ beɛbe, domi ñ kɔkɔ inɔ did̄ɔ ku ne si mii iyi í bam fei. ¹² Ñ mà bei ñ ya n je kuw̄em si waatii are, ñ nɔ ñ mà bei ñ ya n je kuw̄em si waatii ayo. Bii fei do iyi í bam fei, ñ ya n w̄e do inɔ did̄ɔi, si waatii ayo do si waatii ari. Ñ nɔ ñ mà bei an ce bii ñ ne nla nla do bii n kù ne. ¹³ An yɔkɔ n ce fei nd̄e do saabui Kirisi iyi wa muum gbugbã. ¹⁴ Do n̄ɲu fei, ñ ce í s̄ia ɲa do iyi ñ kp̄ɛ wahalam n̄ɲu ɲa.

¹⁵ Īɛ inɛi Filipi ɲau, īɛ taka n̄ɛ ñ mà s̄ã s̄ã ɲa iyi laabaau jiidau ku sinti ku fɔe si waati iyi ñ ne hai Mased̄oni, igbei inɛi Jesu gɔ kù sobim bii kù je īɛ akã, awaɛ ɲai à sobi n̄ɛ. ¹⁶ Waati iyi ñ wa Tesalonika, ñ sobim si bukaatam ɲa, iyi kù je baa gbakã akã mɔm. ¹⁷ Kù je a ni amuai ñ wa n tɔɔ, amma ñ wa n bi riba n̄ɛ ku k̄ɔs̄ii. ¹⁸ Andi mii iyi ñ sambaam wa fei ɲa ñ yɔɔ. Í nɔ í to hee í gbe. Bei Epafoditi í naam amua n̄ɛ wa í ceem zaka. Amua n̄ɲeu í ȳem nii bei kuwee iyi í ne inunu jiidau iyi Ilaaɗ í gba í d̄ɔa si. ¹⁹ Do saabui Jesu Kirisi Ilaaɗ á mua īɛ fei bukaatai mii iyi ñ ne ɲa si bei amanii amboeɛ í to. ²⁰ Amboei Ilaaɗ Baa nwa ku w̄e do aɲɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankãanyi

²¹ I ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica à je t̄ɛɛu fei fɔɔ ɲa. Amu do inɛ ɲa iyi à wa bi tom à ce īɛ fei fɔɔ. ²² Inɛ ɲa iyi Jesu í cica à je t̄ɛɛu, aɲa iyi à wa ih̄ɛ fei à ce ɲe fɔɔ. Ti inɛi kpas̄ɛi ñlaalu ɲau, inɛ n̄ɲu í re mɔm.

²³ Did̄ɔi Laf̄ɛ nwa Jesu Kirisi ku w̄e do īɛ fei. Ami.

Tīa iyi P̄olu í cea in̄ei Kolosee ŋa

Í ce ŋa f̄o

¹ Amui P̄olu, woo bei Jesu Kirisi na id̄ōbii Ilaā, amu do Tim̄tee ine nwa, ² à ce ŋe f̄o, iŋe ine nwa ilu naane ŋa iyi Kirisi í cica í je t̄e ŋa si ilui Kolosee be. Ilaā Baa nwa ku mu nŋe did̄o do laakai ku s̄u.

P̄olu wa saabu Ilaā na iri nŋa

³⁻⁴ Hai waati iyi à gb̄o bei ì dasi Jesu Kirisi naane ŋa, do bei ì bi woo dasi Jesu naane ŋa fei, à ya ka maa ce nŋe kut̄ōi waati k̄ama fei, ka maa saabu Ilaā Baai Laf̄e nwa Jesu Kirisi. ⁵ Waati iyi idei laabaau j̄iida iyi í je nt̄ou í sinti to wa bi tu ŋe, à j̄ò ì mà kp̄aa ku c̄o iyi ì ne ŋa. Si bēēbe, naane ku dasi nŋe do kubi nŋe fei, si kp̄aa ku c̄o iyi à j̄ile nŋe ikpa leleui í wa. ⁶ Laabaau j̄iidau wa fangaa bii fei n̄o wa naāo kuwee wa si andunya fei. N̄o í la wa k̄ōsi si bei í ce bi tu ŋeu hai waati iyi ì gb̄o idei did̄ōi Ilaā ŋa n̄o ì mà bei í ye ŋa do nt̄o. ⁷ Epafaasi, woo ce ice baak̄o nwa, nŋui í k̄o nŋe si. Wa ce ice na aranf̄aani nŋe, nŋu iyi í je ilu naane woo ce icei Kirisi. ⁸ Nŋui í s̄o wa kubi iyi Hundei Ilaā í mu nŋe.

⁹ Na nŋu, hai waati iyi à gb̄o laabaau nŋe, waati k̄ama fei à ya ka maa ce nŋe kut̄ōi. À waa t̄ō Ilaā ku j̄ò Hundee ku mu nŋe bisi do laakai ku ba i mà id̄ōbie ŋa mam mam. ¹⁰ Bēēbe iseēne nŋe ŋa á j̄o ti ine ŋa iyi à je ti Laf̄e, n̄o waati k̄ama fei i ya ce iyi á d̄ōa si ŋa. N̄o i ya ce ice j̄iida ik̄a ik̄a fei ŋa, n̄o Ilaā kumà nŋe ku k̄ōsi. ¹¹ À waa t̄ō Ilaā ku mu nŋe gbugb̄a si mii fei do saabui gbugb̄a yiikoe ku ba i ȳk̄o temua si mii fei ŋa, n̄o i ya maa leek̄i dim dim ŋa. ¹² I ya maa saabu Ilaā Baaba do in̄o did̄o ŋa, nŋu iyi í j̄ò ì ne ikp̄e si tubu iyi í j̄ilea woo dasi naane ŋa si inya kumá. ¹³ Do nt̄ōi í nya wa hai si aw̄o gbugb̄a ilu kuku n̄o í buba wa si bommai amāe iyi í bi. ¹⁴ Do saabui amaui í ya wa n̄o í kpa idei dulum du wa.

Yaasei Jesu tak̄e do icēe

¹⁵ Ine ḡo kaa ȳk̄o ku ye Ilaā. Amma Kirisi amāe Ilaāi, n̄o à ȳō, í n̄o í j̄ōi dee dee. Kirisiu í w̄ēi hai waati iyi a k̄u taka andunya. ¹⁶ Nŋui í taka mii fei, n̄o mii fei í w̄ēi na irie. Na saabuei Ilaā í takāo mii fei iyi í wa lele do ile. Mii ŋa iyi à waa ye do iyi a k̄u waa ye fei, nŋui í taka ŋa. Hai ilaalui lele ŋa do ilu iri ŋa do ilu yiiko ŋa do ilu gbugb̄a ŋa fei icei aw̄ōi. ¹⁷ Kirisi nŋe í w̄ēe t̄a à bei à taka mii fei. Do gbugb̄āeí í j̄ò mii fei í wa si agb̄ēe. ¹⁸ Igb̄ēe í yei bei ara, n̄o nŋu m̄ōi í je iri. Nŋui í je icui kuw̄ēe, n̄o nŋu m̄ōi í tako í j̄i hai si bale, ku ba ku je sinte si mii fei. ¹⁹ Ilaā í bi nŋu ku wa si amai nŋu mam mam. ²⁰ Bēēbe m̄ōi í bi in̄ei andunya fei ku d̄o do nŋu, hai mii iyi í wa ile hee do iyi í wa lele fei. Í ce nŋu bei si waati iyi Amāe í ku n̄o í nik̄a nŋe si antai j̄i ku gaauu n̄o í naāo laakai ku s̄u wa.

²¹ Ine m̄o, baa do iyi ì j̄īo Ilaā ŋa wo, n̄o lasabu laal̄o nŋe do kuce laal̄o nŋe ŋa à j̄ò ì je mb̄ēe ŋa, ²² do nŋu fei, nsei Ilaā í j̄ò ì d̄o do nŋu ŋa. Í ce nŋu bei si waati iyi í j̄ò Amāe í so arai aman̄e ku ba ku ku, ku ba i naa i leek̄i si wajūe ŋa hai ne dulum, riisi do taale ḡo ku māa wa si. ²³ Amma í gbe i temua ŋa si naane ku dasi i leek̄i si dim dim ŋa. N̄o si bei ì gb̄o laabaau j̄iidau ŋa iyi à sisia in̄ei andunya fei, i māa ti i j̄ò a sinda ŋe hai si kp̄aa ku c̄o iyi wa j̄ile nŋe. Laabaau j̄iidau, amu P̄olu, amui ñ je woo ce icēe.

Ice iyi à dasi P̄olu na irii igbei in̄ei Jesu ŋa

²⁴ Nsei ñ ya n ne in̄o did̄o si ijuukp̄a iyi ñ wa n ye na iri nŋe. N̄o mii iyi í gaizia si wahala ŋa iyi Kirisi í ne ku ye, *, amui an tamb̄e si aram na arāe iyi í je igbeu. ²⁵ N̄o Ilaā í cem woo ce icei igbeu, si bei í j̄ileem na iri nŋe, ku ba n sisi idēe mam mam. ²⁶ Ideu, asiii iyi í singaa ine fei hai ku kp̄e, amma nsei í nyisi in̄e ŋa. ²⁷ Í nyisi ŋai si na iyi í j̄ò wa bi a mà

* 1:24 mii iyi í gaizia si wahala ŋa iyi Kirisi í ne ku ye Bii P̄olu í ni bēēbe, k̄u je a ni nḡōḡo í gaizia iyi Kirisi k̄u ba k̄u ce na faaba nwa. Amma igbēeui wa ba wahala. N̄o bii igbeu wa ba wahala, nŋu iyi í je iriēu k̄u ne sika k̄ama wahalau á to siei.

bei asiii n̄u í ne bæere do yiiko si anini dimi mmu ŋa. Asiiu wee. Kirisi í wa si ŋe, n̄o wa mu n̄e kp̄aa ku c̄o iyi iŋe m̄o aa ba ikp̄ē si amboei Ilaaḏ ŋa. ²⁸ Idei Kirisii à waa sisi, n̄o à waa s̄o in̄e fei ku ce laakai, n̄o à k̄o ŋa si cioe do bisi baa yooma fei. À waa ce bæebei ku ba in̄e fei ku j̄ia si anu ak̄aē do Kirisi ka bei ka tuse ŋa bi Ilaaḏ. ²⁹ Na ŋoí í j̄ò ñ wa n ce ice do kookaai ñ wa n jabu do gbugb̄ai Kirisi iyi wa ce ice sim.

2

¹ Ñ bi i mà ŋa bei kujabum í la í to na iri n̄e do in̄e Laodisee ŋa do in̄e ŋa iyi a k̄u yem do iju fei. ² Ñ wa n ce bæebei ku ba n mu n̄a gbugb̄a, n̄o a gb̄osi n̄e do kubi, n̄o kumà n̄a ku maa k̄ōsi, sika k̄ama ku maà wa si. Bæebe m̄oí aa mà asiii Ilaaḏ iyi í je Kirisi takae. ³ Bisi nla do kum̄ai Ilaaḏ fei wa singa siē.

⁴ Ñ wa n s̄o ŋe ide ŋau ih̄ēi ku ba in̄e ḡo ku maà dī iju n̄e do gele did̄ō. ⁵ Nt̄o nt̄o, baa do iyi aram í j̄ið ŋe, lasabum í wa si ŋe. N̄o ñ ne in̄o did̄ō si na iyi í j̄ò in̄e fei wa ce ice si bei í j̄ò, n̄o naane ku dasi n̄e wa leek̄i si Kirisi dim dim.

Kuw̄eē iyi í k̄ō si Kirisi

⁶ Na n̄u, si bei ì gba Jesu Kirisi í je Laf̄ēe n̄e, i ce iseene n̄e si anu ak̄a do n̄u. ⁷ I j̄ò ic̄a n̄e ku mi siē, n̄o i ba gbugb̄a n̄e fei hai bi t̄e ŋa. I leek̄i si naane ku dasiu ŋa si bei à k̄o n̄e si, n̄o i ya saabu si ŋa.

⁸ N̄o i ya ce laakai ku ba in̄e ḡo ku maà na ku mu ŋe do taae do bisii n̄u takae walako do ide ŋa iyi à ya d̄ið ijui amane ŋa. Mii n̄u ŋau be wa naai hai si dedembai amane ŋa do mii ndii andunya ŋa, k̄u je hai bi Kirisi. ⁹ Nt̄o nt̄o zaka bei Ilaaḏ í to fei, à ȳo si arai Kirisi mam mam. ¹⁰ N̄o iŋe m̄o ì k̄ō ŋa do saabui anu ak̄a n̄e do n̄u, n̄u iyi í je in̄e ngboi ilaalui lele ŋa do ilu yiiko ŋa fei.

¹¹ N̄o si anu ak̄a n̄e do n̄u à dasi ŋe bango. K̄u je bango iyi amane ŋa à ya ce, amma iyi Kirisi í ya ceui. Bangou, n̄hui í je daa nwo nwa ŋa iyi Kirisi í bu í nȳo. ¹² Nt̄oí, si waati iyi à dasi ŋe inyí í yei bei à si ŋe do Kirisi. N̄o à dede ŋe do n̄u, si na iyi í j̄ò ñ naane gbugb̄ai Ilaaḏ iyi í j̄ū hai si bale ŋa. ¹³ Tako wo, ì yei bei iku ŋa na irii kurara n̄e do iyi ì je dimi mmu ŋa iyi a k̄u ce bango. Amma nsei Ilaaḏ í ce ŋe ilu hunde do Kirisi aj̄o.

Í kpa idei dulum du wa fei.

¹⁴ Tako wo í yei bei à k̄o gbesei dulum du wa si tia

Iyi wa ye taale nwa na wooda hai jirima nwa.

N̄o Ilaaḏ í so tiau í kpa ideē

Í kpakpae si j̄i ku gaauu í kpa iriē.

¹⁵ Bæebei í kamiað ilaalui lele ŋa do ilu yiiko ŋa

Í dasi ŋa anȳo si bantuma.

Do ikui Amaē si antai j̄i ku gaauu í k̄amiað ŋa

N̄o wa dabiid̄o ŋa si in̄o ilu bei ilaalu ŋa à ya dabiid̄o in̄e ŋa iyi à mu wa hai si iḡū, zamaa fei ku ye ŋa.

¹⁶ Na n̄u, i maà ya j̄ò in̄e ḡo ku ye taale n̄e si ije do si mii ku m̄o. I maà j̄ò in̄e ḡo ku tilasi ŋe i maa jirimað wooda ŋa iyi à j̄ile na aj̄oí jingau ŋa iyi à ya ce ad̄ō do ad̄ō walako jingauí cukpa tit̄ō walako aj̄oí kus̄imi. ¹⁷ Mii ŋau be fei k̄u ye kaa bei ayai mii iyi wa naa ala, amma Kirisi takae n̄hui í je mii n̄o. ¹⁸ I maà j̄ò in̄e ḡo ku j̄ò i kua ribai ala n̄e ku dasi ŋe amaleka ŋa ku t̄ō. Dimii amane bæebe ŋa à ya naai do idei ara ku kaye, amma do nt̄o à ya maa saabu ara n̄ai na kuye ŋa iyi à ya maa ce n̄o à ya maa t̄ō fufu si lasabu nfe nfei amane ŋa. ¹⁹ In̄e ŋau a k̄u waa leek̄i si Kirisi, n̄u iyi í je iri n̄o siei ara fei í t̄ōt̄ō do ik̄ō ik̄ōe n̄o í ba gbugb̄a wa lá bei Ilaaḏ í bi.

Ka ku n̄o ka w̄eē do Kirisi

²⁰ Í k̄u do Kirisi aj̄o ŋa si mii ndii andunya ŋa. To, na mii í ce ì waa ce kuw̄eē n̄e bei in̄e ŋa iyi à je ti andunya. Na mii í ce ì j̄ò à k̄a n̄e wooda, aŋa iyi à ya ni, ²¹ maà je iyi ih̄ē, maà tie iyi ih̄ē, maà lu iyi ih̄ē. ²² Mii ŋau be fei á ce nfe bii à ceð ŋa ice. Woodai amane ŋa do cio n̄a n̄hui ì waa too ŋa. ²³ Nt̄oí, wooda ŋau, bii ì waa c̄o ŋa aa ni à s̄iai domi aa

sobi wa ka jirima kpāai Aḍ ku tṵ gṵ, nṵ aa jḵ ka kaye ara nwa, nṵ ka kpā ara nwa iju, amma a kaa sobi wa ka kāmiaḍ kubii ara nwa.

3

Kuwεε nwo do kuwεε titḵ

¹ Ilaaḍ í dede nḡe hai si bale do Kirisi aḵṵ. Na nḡu, i de mii ndii lele bii Kirisi wa buba si awṵ nḡei Ilaaḍ nḡa. ² Mii ndii lele nḡai í sīa i ya maa lasabu si nḡa. I maḍ ce lasabui mii ndii ile ihē nḡa, ³ domi ì ku si mii ndii andunya nḡa, kuwεε titḵ nḡe í nṵ wa singa do Kirisi aḵṵ bi Ilaaḍ. ⁴ Kirisii í je kuwεε nḡe do ntṵ, nṵ aḵṵ iyi á faata wa, do nḡei aḵṵ, nṵ aa ba ikpē nḡe si amboεε.

⁵ Na nḡu, i kpa kubii mii ndii andunya iyi wa ce ice si nḡe fei. Mii ndii andunya nḡau í je abo kaafe ku sūd, do daa laalṵ, do bine, do kubi nfe nfe, do kṵdeei mii nkpṵ. Ntṵ ntṵ bii ì waa ce kṵdeε, mii nkpṵ í ya tṵ si agbei Ilaaḍ. ⁶ Mii nḡau be feii í ya fa idṵakṵi Ilaaḍ wa si ine nḡa iyi à kṵ ku jirima ideε. ⁷ Nḡe taka nḡe beεbei ì ya tako i maa ce nḡa wo waati iyi ì wa si dulum nḡau be nḡa.

⁸ Amma nsei, i nḡṵ mii nḡau be fei nḡa, hai idṵakṵ, do mbεεte, do inṵ sāmi. I maḍ ya jḵ arabu walakṵ ide ku sisi ku fita hai si gεle nḡe nḡa. ⁹ Nṵ i maḍ ya sṵa nḡe ibo nḡa si na iyi í jḵ ì jḵ daa nwo do dṵṵnεε tā nḡa, ¹⁰ nṵ ì ne daa titḵ nḡa. Ì baa ì je amanε titḵ nḡa iyi Ilaaḍ woo taka nwa wa kraasi kpεle kpεle ku ba i jṵṵ nṵ i maa sāa sāa nḡa. ¹¹ Beεbe mṵi si inṵ nḡe ine gṵ kṵ je mmu, hai dimu mmu nḡa hee do Zuifu nḡa, hai ine nḡa iyi à ce bango hee do ine nḡa iyi a kṵ ce fei, hai inei ileεko nḡa do ilu iju dūdū nḡa, hai aru nḡa do hai je aru nḡa. Nḡu nḡau be fei Kirisi nḡu akāi í je fei ndεε nṵ í wa si ine fei.

¹² Na nḡu, si na iyi í jḵ Ilaaḍ í bi nḡe nṵ í cica nḡe ì je tεε nḡa, mii iyi í jṵ i mu nḡa wee, araare do jiida ku je do ara ku kaye do daa didḵ do temua. ¹³ Í ya yṵkṵḵ nḡe temua nḡa nṵ i ya kpa idei kurarai nḡe nḡa bii ide gṵ í lṵ si anini nḡe. Si bei Kirisi í kpa idei kurara nḡe, nḡe mṵ i ya cea nḡe beεbe nḡa. ¹⁴ Iyi í re mṵm i bi nḡe nḡa. Kubiui á jḵ i ya maa gbṵsi nḡe jiida jiida nḡa. ¹⁵ Nṵ i jḵ laakai ku sū iyi Kirisi í mu nḡe ku maa ce ice si idṵ nḡe, domi si laakai ku sūu bei Ilaaḍ í kpe nḡe i jeḵ ara akā nḡa. Nṵ i ya maa saabue nḡa. ¹⁶ I jḵ idei Kirisi ku kṵ mam mam si idṵ nḡe nḡa, nṵ ku mu nḡe bisi ntṵ ntṵ ku ba i kṵ nḡe si cio nṵ i mua nḡe gbugbā nḡa. ¹⁷ Si kookoosu nḡe do si kufṵ nḡe i ce fei ndεε do irii Lafēε Jesu nṵ i saabu Ilaaḍ Baaba nḡa na saabue.

Anu akāi ine nḡa si kuwεε titḵ

¹⁸ Nḡe inaabo nḡa, i sūa mṵkṵ nḡe nḡa iri ile si bei í jṵ ine iyi í ne anu akā do Lafēε ku ce.

¹⁹ Nḡe mṵkṵ nḡa, i bi abo nḡe nḡa, i maḍ ya jḵ i gaabu si nḡa nḡa.

²⁰ Nḡe amu nḡa, i jirima iyeḵ baa nḡe nḡa si ide baa yooma fei, domi beεbei á dṵa Lafēε si.

²¹ Nḡe baa nḡa mṵ, i maḍ kṵ idṵi ama nḡe nḡa inṵ nḡa ku fṵ.

²² Nḡe aru nḡa, i jirima lafēε nḡe nḡa si fei ndεε si andunyau ihē, ku maḍ je bii à leekī à waa cṵ nḡe nḡu akā. I jirima nḡa do inṵ akā nḡa si na iyi í jḵ ì mṵ beεrei Lafēε nḡa, nṵ ku maḍ je mii iyi á dṵa amanε nḡa si nḡu akāi ì waa bi ku ce nḡa. ²³ Iyi ì waa ce fei i coo do inṵ akā nḡa, nṵ ku je bei Lafēεi ì waa cea nḡa, kṵ je amanε nḡa. ²⁴ I mṵ nḡa iyi Lafēε á sā nḡe riba nḡe nḡa, iyi í je tubu iyi í jileā ineε nḡa, domi Kirisii í je Lafēε nḡe iyi ì waa cea ice nḡa. ²⁵ Amma ine iyi í ya maa ce laalṵ, á ye ribae si bei laalṵ kuceε í to, domi Ilaaḍ ci ya nya ine gṵ ikā.

4

¹ Nḡe lafēε nḡa, i cea aru nḡe nḡa dee dee si bei í jṵ. I ye gigi iyi nḡe mṵ ì ne Lafēε iyi í wa lele nḡa.

Iyi à dasi wa

² I temua si kutṵṵ nḡa, i ya maa tṵṵ Ilaaḍ waati kāmā fei nṵ i maa saabue nḡa. ³ Nṵ i ce nwa kutṵṵ nḡa ku ba Ilaaḍ ku fū nwa kpāa ka waazo ideε, ku ba ka yṵkṵ ka sisi asiii Kirisi. Na asiiui ñ wṵḵ piisṵḵ nsei. ⁴ Na nḡu, i ce kutṵṵ nḡa ku ba n yṵkṵ n sisi asiiu si bei í jṵ ku ba ine nḡa a mṵ ideu sāa sāa.

⁵ I je kuwɛɛ nɛɛ do laakai ɲa si inɔi hai dasi naane ɲau. I ya ce ice jiida si waati iyi ò nɛ fei ɲa. ⁶ I ya jò ide nɛɛ ku dɔ̃ ku gbɔ nɔ ku too kpãa, ku ba i mà si bei í sĩa i jea ine fei ide ɲa.

Fɔɔi sukudɔ̃

⁷ Tisiki baakɔɔ nwa, nɲu iyi í je woo ce ice ilu naane do minjisiyam si icei Lafɛɛ, á sisi nɛɛ baaum fei. ⁸ Ñ wa n bɔɔ wai bi tu ɲe ku sɔ̃ ɲe bei à wɛɛð, nɔ ku tũ idɔ̃ nɛɛ. ⁹ Onezimu, baakɔɔ nwa ilu naane, iyi í je inei ide nɲeui á suu wa. Aɲai aa sisi nɛɛ mii iyi í ba wa ihɛ fei.

¹⁰ Aritaaki iyi awað à wa piisɔ̃ ò ce ɲe fɔɔ. Maaku ifɔi Baanabasiu mɔ wa ce ɲe fɔɔ. Ñ nɔ ñ sisi nɛɛ idei Maakuu tã wo. Bii í naa bi tu ɲe i gbaa do inɔ didɔ̃ ɲa. ¹¹ Jesu iyi à waa kpe Zusitu, nɲu mɔ í ce ɲe fɔɔ. Amanɛ mɛɛta ɲau aɲa akãi à je Zuifu woo dasi Jesu naane ɲa iyi à waa bam ice ku ce na bommai Ilaaɔ̃. À muum gbugbã ntɔ ntɔ.

¹² Epafaasi, inei ide nɛɛ, woo ce icei Jesu Kirisi, nɲu mɔ í ce ɲe fɔɔ. Waati kãma fei í ya maa jabui ku maa ce kutɔɔ na iri nɛɛ ku ba i jĩa si idei Ilaaɔ̃ nɔ i yɔkɔ i leekĩ si dim dim ɲa nɔ i tã sɔ̃lu i maa ceð idɔ̃bii Ilaaɔ̃ fei ɲa. ¹³ An yɔkɔ n je sɛɛdaɛ iyi wa ce lasabu nɛɛ ntɔ ntɔ, do ine ɲa iyi à wa Laodisee do Herapolisi. ¹⁴ Luku lokotoro kpaasi jiida nwau, nɲu do Demasi à ce ɲe fɔɔ.

¹⁵ I ce ine nwa ɲa iyi à wa Laodiseeu fɔɔ do abo iyi à waa kpe Nɛnfa do inei igbei Jesu ɲa iyi à ya tɔtɔɔ kpasɛɛ. ¹⁶ Bii ò cio tiaui ihɛ ò tã ɲa i na inei igbei Jesu ɲa iyi à wa Laodiseeu a cioɛ. Nɔ bii inei Laodisee ɲau mɔ à cio tiaui ñ samba nɲau à tã, aɲa mɔ aa samba nɛɛ wa i cioɛ ɲa. ¹⁷ Nɔ i sɔ̃ Aasipu ku dasi icei Lafɛɛ iyi à jileau iju ku ba ku yɔkɔ ku faataɛ.

¹⁸ Fɔɔu ihɛ amu takam nii ñ kɔɔ wa. Amui Pɔlu ñ ce ɲe fɔɔ. I maà gbeje iyi ñ wa ile piisɔ̃ ɲa.

Nɔ didɔ̃i Ilaaɔ̃ ku wa si ɲe. Ami.

Tīa sinte iyi P̄olu í k̄oa inei Tesalonika ŋa

P̄olu í ce inei Tesalonika ŋa f̄oo

¹ Amu P̄olu do Silasi do Tim̄otee, à ce ŋe f̄oo, iŋe inei igbei Jesu ŋa iyi ì wa Tesalonika ŋa, iŋe iyi ì je ti Ilaaḍ Baaba do ti Laf̄ēe Jesu Kirisi ŋa. Didḍ do laakai ku sū ku w̄eē ŋe.

Naane ku dasii inei Tesalonika ŋa

² À ya ka maa saabu Ilaaḍ waati k̄ama fei na irii iŋe fei, à ya ka n̄o ka maa ye gigi n̄e si kut̄oo nwa. ³ À waa ye gigi n̄e si wajui Ilaaḍ Baa nwa do yaase bei ì dasi naane nt̄o nt̄o ŋa, do bei ì bi in̄e ŋa do bei ì ya maa c̄o kp̄aaí Laf̄ēe nwa Jesu Kirisi dim dim ŋa. ⁴ Iŋe in̄e nwa ŋa, iŋe iyi Ilaaḍ í bi, à mà iyi í cica ŋe ì je t̄eē ŋa. ⁵ N̄o laabaau j̄iida iyi à sisi n̄e wo k̄u n̄a bi tu ŋe do ide n̄ju ak̄ā, amma do gbugb̄ai í naa, do sobii Hundei Ilaaḍ aj̄o, n̄o sika k̄ama k̄u wa si. Iŋe taka ŋe ì mà bei à je kuw̄eē nwa si anini n̄e na aranf̄āani n̄e. ⁶ Iŋe m̄o ì too si kuce nwa do ti Laf̄ēe, domi ì gba idei Ilaaḍ ŋa do in̄o didḍ iyi Hundee í mu n̄e, baa do iyi í naa n̄e ijuukp̄ā nla nla wa. ⁷ Si b̄eēbe, ì baa ì je yaase j̄iida iyi woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa ilei Mased̄oni do Ger̄esi fei aa ȳok̄o a too si. ⁸ Nt̄o nt̄o idei Laf̄ēeu í fangaa hai bi tu ŋe, k̄u je si Mased̄oni do Ger̄esi n̄ju ak̄ā. Amma baau naane ku dasi n̄e si Ilaaḍ í fangaa bii fei hee k̄u je baa tilasi m̄om ka f̄o ideu. ⁹ A waa f̄o bei ì mu wa ŋa si waati iyi à naa bi tu ŋe, do bei ì j̄ò iw̄ē ku t̄oo ŋa, ì kpaasi id̄o ì sinda si Ilaaḍ ŋa ku ba i ceaa ice ŋa, n̄ju ak̄ā iyi í je Ilaaḍ do nt̄o n̄o n̄jui í je icui kuw̄eē. ¹⁰ N̄o à gb̄o bei ì waa degbe Jesu amaēu ku nyi wa hai lele ŋa. N̄jui í je in̄e iyi Ilaaḍ í j̄i hai si bal̄e, n̄o á na ku faaba wa hai si id̄ok̄ḍi Ilaaḍ iyi wa naa.

2

Ice iyi P̄olu í ce Tesalonika

¹ Iŋe in̄e nwa ŋa, iŋe taka ŋe ì mà kunaa nwa bi tu ŋe k̄u je nḡbe. ² Ì mà ŋa iyi à bú wa, à kp̄ā wa iju Filipi be à bei à naa bi tu ŋe. Do n̄ju fei, Ilaaḍ í mu nwa w̄ok̄o à sisiò laabaau j̄iidaē si anini n̄e, baa do iyi in̄e ŋa à bi a ganji wa nt̄o nt̄o. ³ Kurara k̄u wa si waazi nwa, n̄o baa yaase bei à waa sisi n̄e ideu í je dee dee, a k̄u waa d̄i iju n̄e. ⁴ Amma si bei Ilaaḍ í dasi wa naane, í so laabaau j̄iidaē í da nwa si aw̄o, b̄eēbe m̄oi à waa sisi ideu. A k̄u waa coo si bei á d̄ōa aman̄e ŋa si. À waa cooi bei á d̄ōa Ilaaḍ si, n̄ju iyi í mà yaasei id̄o nwa. ⁵ Iŋe taka ŋe ì mà s̄āa s̄āa ŋa n̄o Ilaaḍ í je s̄ēda nwa iyi a k̄u lele ŋe do ide didḍ ḡo, a k̄u n̄o a k̄u ce waazou ku ba ka gba fia ŋe. ⁶ N̄o a k̄u waa de saabu bi tu ŋe walak̄o bi in̄e ḡo ŋa, ⁷ baa bii aa ka ȳok̄o ka nyisi ŋe gbugb̄ā nwa wo si na iyi í j̄ò à je woo bei Kirisi ŋa. Amma à ce ice do daa didḍ si anini n̄e bei iyei ama í ya ce do amaē ŋa. ⁸ Si na iyi í j̄ò à bi ŋe nt̄o nt̄o, à ya ka t̄ā s̄ōlu, k̄u je ka na ŋe laabaau j̄iidaē Ilaaḍ n̄ju ak̄ā, amma do kuw̄eēi awa taka nwai, domi à ne kubi ŋe nt̄o nt̄o. ⁹ Iŋe in̄e nwa ŋa, ì waa ye gigi bei à ce ice si anini n̄e hee à gb̄eēji. À ce ice das̄ā do id̄ū ku ba ka maà je asoi in̄e ḡo n̄e si waati iyi à waa sisi laabaau j̄iidaē idei Ilaaḍ si anini n̄e.

¹⁰ Iŋe ì je s̄ēda nwa ŋa do Ilaaḍ tak̄ae iyi is̄ēne nwa si wajui iŋe woo dasi Jesu naane ŋau í má, í je dee dee, n̄o taale k̄ama k̄u wa si. ¹¹ Iŋe fei ì n̄o ì mà ŋa iyi à ce n̄e bei baa í ya cea amaē ŋa. ¹² À mu n̄e gbugb̄ā, n̄o à t̄ū id̄o n̄e, n̄o à t̄oo ŋe nt̄o nt̄o i j̄ò i maa ne ŋa si bei á s̄āa Ilaaḍ si, n̄ju iyi í kpe ŋe si bommaē do si amboeē.

¹³ À ya ka maa saabu Ilaaḍ aj̄o fei domi si waati iyi à waazo n̄e i k̄u doo ideu si idei aman̄e ŋa, amma ì gbaa ŋai si ti Ilaaḍ. N̄o b̄eēbe m̄oi í je do nt̄o, n̄o wa ce ice si iŋe woo dasi Jesu naane ŋa. ¹⁴ Iŋe in̄e nwa ŋa, mii iyi í ba igbei inei Jesu Kirisi ŋa iyi à je ti Ilaaḍ si ilei Zudee, n̄jui í ba iŋe m̄o n̄sei. Nt̄o nt̄o ì ye ijuukp̄ā ŋa hai bi inei ide n̄e ŋa, bei in̄e ŋau m̄o à ye bi Zuifu ŋa. ¹⁵ Zuifu ŋau ì kpa Laf̄ēe Jesu do walii ŋau, n̄o à kp̄ā awa m̄o iju. Daa ŋa ci ya d̄ōa Ilaaḍ si, n̄o à je mb̄eēi in̄e fei. ¹⁶ À ganji m̄om ka cea dimi mmu ŋa

waazo iyi á jò a ba faaba. Beɛbeɛi dulum du ɲa iyi à ya maa ce waati kãma fei í teese wa kɔ̄ɔsi wa caa. Amma idɔ̄kɔ̄i Ilaaɔ̄ í fuka si iri ɲa beɛbeɛi.

Pɔlu í bi inei Tesalonika ɲau ku ye má

¹⁷ Ine inɛ nwa ɲa, si bei à kpeɔ̄ nje ku ye, nɔ à fɛɛfɛɛ nje do ara baa do iyi kù je do idɔ̄, à waa ce beɛɛ ɲɛ ntɔ̄ ntɔ̄ à waa ce kookaai ku ba ka ye ɲɛ. ¹⁸ À bi ka nyi wa bi tu ɲɛ be má wo, nɔ amu Pɔlu ñ dasi idɔ̄ isɛ fɛɛfɛlo n naa be, amma Seetam í da nwa kpãa. ¹⁹ Ajo iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa, yoomai á je kpãa ku cɔ̄ nwa do inɔ didɔ̄ nwa. Mii aa ka tɔ̄ɔ fufu má si wajue bii kù je ɲɛ. ²⁰ Ntɔ̄i, na iri ɲɛi aa ka tɔ̄ fufu nɔ aa ka ne inɔ didɔ̄ na iri ɲɛ.

3

¹ Nɲui í jò waati iyi idɔ̄ nwa í kɔ̄ ku sũ, à lasabu iyi amu akã n gbe ilui Ateni. ² Nɔ à be Timɔ̄tee, inɛ nwa iyi wa ce ice do Ilaaɔ̄ àjɔ̄ si icei laabaau jiidai Kirisiu. À bɔ̄ bi tu ɲɛ ku ba ku sobi ɲɛ i leekĩ si dim dim ɲa, nɔ ku mu ɲɛ gbugbã si naane ku dasi ɲɛu, ³ ku ba baa inɛ akã ɲɛ ku maà jò ijuukpãu ku da zigie. Ine taka ɲɛ ì waa mà si ɲa, inɛ ɲɲu kù ne bei á ce iyi kù ba wa. ⁴ Baa hai waati iyi awae ɲa à weɛ, à ya ka sɔ̄ ɲɛ wo ka ni aa kpã wa iju. Beɛbeɛ mɔ̄i í nɔ í ce, si bei ì waa mà si sãa sãa ɲa. ⁵ ɲɔ̄i í jò waati iyi idɔ̄m í kɔ̄ ku sũ, ñ be Timɔ̄tee bi tu ɲɛ be ku ba n mà bei naane ku dasi ɲɛ wa ye. Ñ wa n ce njo Seetam, woo lele inɛu, ku maa na ku lele ɲɛ i ce dulum ɲa, nɔ ice nwa ku maa na ku je ngbe.

⁶ Amma nsei iyi Timɔ̄tee í baa hai bi tu ɲɛ, í sɔ̄ wa laabaau jiidai naane ku dasi ɲɛ do kubi ɲɛ. Í sɔ̄ wa iyi ì ya maa ye gigi nwa do kubi ɲa nɔ ì waa bi ku ye wa ntɔ̄ ntɔ̄ si bei awa taka nwa mɔ̄ à waa bi ku ye ɲɛ. ⁷ Na ɲɲu, inɛ inɛ nwa ɲa, baa bii í je à ye ijuukpã do wahala fei, inɔ nwa de í tũ do saabui naane ku dasi ɲɛ. ⁸ Beɛbeɛi idɔ̄ nwa í baa, si bei ì waa leekĩ si kpãai Lafɛɛ dim dim ɲa. ⁹ Zaka beirei aa ka yɔ̄kɔ̄ ka saabu Ilaaɔ̄ na inɔ didɔ̄ nla nla iyi à ne si wajui Ilaaɔ̄ Lafɛɛ nwa na iri ɲɛ. ¹⁰ Dasã do idũ fei à waa tɔ̄ɔ ntɔ̄ ntɔ̄ ku jò ka ye ɲɛ do iju má, ku ba mii iyi wa gaizia ɲɛ si naane ku dasi ka kɔ̄ ɲɛ si.

¹¹ Ilaaɔ̄ Baa nwa takae do Lafɛɛ nwa Jesu a ce nwa kpãa ka naa bi tu ɲɛ. ¹² Nɔ Lafɛɛ ku kɔ̄ ɲɛ si kubi si inɛ duusɔ̄ do si inɛ fei hee kú to bei awa mɔ̄ à bi ɲɛ. ¹³ Nɔ ku jò idɔ̄ ɲɛ ku leekĩ si dim dim, ku jeɔ̄ dee dee, ku maà ne taale gɔ̄ si wajui Ilaaɔ̄ Baa nwa, si waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa do inɛ ɲa iyi í cica fei.

4

Kookoosu iyi wa dɔ̄a Ilaaɔ̄ si

¹ Ine inɛ nwa ɲa, à kɔ̄ ɲɛ si bei í sãa i maa ne ɲa ku ba ku dɔ̄a Ilaaɔ̄ si. Ntɔ̄i, ì waa ce beɛbeɛ tã ɲa. Amma iyi í gbe nsei, à waa tɔ̄ ɲɛ do irii Lafɛɛ Jesu, i hanya i ce beɛbeɛ i maa koo ɲa. ² Ntɔ̄ ntɔ̄, ì mà ikɔ̄ ɲa iyi à ba hai bi Lafɛɛ Jesu nɔ à sɔ̄ ɲɛ. ³ Mii iyi Ilaaɔ̄ í bi si ɲɛ, ɲɲui í je í má ɲa, waatɔ̄ i nɔ ara ɲɛ mam mam i maà ya ce sakara ɲa. ⁴ Ine fei í sãa i mà ara ɲɛ ku mu nɔ kuweɛ ɲɛ ku má nɔ ku ne beere, ⁵ ku maà ti ku je do kɔ̄ɔɔi ara bei dimi mmu ɲa à waa ce, aɲa iyi a kù mà Ilaaɔ̄. ⁶ Si ideu ihɛ, inɛ gɔ̄ ku maà raraa kpaasie walakɔ̄ ku jɔ̄ taki, domi Aɔ̄ Lafɛɛ á kpã woo ce mii beɛbeɛ ɲa fei iju. À nɔ à sɔ̄ ɲɛ à kɔ̄kɔ̄m du ɲɛ tã à ni i ce laakai ɲa. ⁷ Ilaaɔ̄ kù kpe wa ka naa ka maa ce sakara, amma í bi ka je inɛ kumá ɲa. ⁸ Na ɲɲu, inɛ iyi í kɔ̄si ikɔ̄ ɲau ihɛ, kù je amanɛi í kɔ̄si amma Ilaaɔ̄ takaei, ɲɲu iyi í mu ɲɛ Hundee.

⁹ Iyi í je kubii woo dasi Jesu naane ɲa, kù je tilasi a kɔ̄ ɲɛ wa, domi Ilaaɔ̄ í nyisi ɲɛ si bei í jɔ̄ i bi nje inɛ duusɔ̄. ¹⁰ Ntɔ̄i, ì ne kubii nje tã ɲa hee do woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Masedɔ̄ni fei. Amma à waa tɔ̄ ɲɛ, inɛ inɛ nwa ɲa, i hanya i ya maa ce beɛbeɛ i maa koo ɲa. ¹¹ I kookaai ku ba i ya wa si anu akã ɲa, nɔ i ya ce wũai ara ɲɛ ɲa, nɔ i ya ce ice do awɔ̄ ɲɛ ku ba i ba mii iyi aa maa weɛɔ̄ ɲa si bei à jile ɲɛ. ¹² Bii ì waa ce beɛbeɛ ɲa, isɛene ɲɛ á ne beere baa si wajui hai dasi Jesu naane ɲa, nɔ i kaa je asoi inɛ kãma ɲa.

Kunyii Lafɛɛ wa

¹³ Iñe ine nwa ña, a kù bi i wεε hai mà yaase iyi í je ti ine ña iyi à ku ña, ku ba i mà ñe ino ku fò, bei ine ña iyi à gbe, aña iyi a kù ñe kpãa gò iyi à waa cò. ¹⁴ Awa à dasi naane iyi Jesu í ku, nò í jì hai si bale má. Bεεbe moi à dasi naane iyi ine ña iyi à dasi Jesu naane à bei à ku, Ilaaã á jì aña mò má hai si bale.

¹⁵ Iyi ihē ikòì Lafēi à waa sò ñe be. Awa iyi aa ka wεε si hunde si waati iyi Lafēe Jesu á nyi wa, a kaa ka cuaa iku ña. ¹⁶ Waati ññu, aa ka gbò anu ku dõ, do imui amaleka nlaw do anui kãakãakii Ilaaã. Nò Lafēe takae á kita wa hai lele. Inei Kirisi ña iyi à ku, aña ai aa tako a jì. ¹⁷ Si anyii ññu, awa iyi à wεε si hunde si waati bεεbe, á so wa awaò ña ajò si kudüi ijì, nò ka ko Lafēe lele be. Si bεεbei aa ka maa wεε do Lafēe hee do ajò fei. ¹⁸ Na ññu, i jò i ya maa mua nje gbugbã ña na ideu ihē.

5

¹ Iñe ine nwa ña, iyi í je ideì ajòu do waati si bii mii ñau be á na ku ce, kù je tilasii ka kò ññe. ² Iñe taka ññe ì waa mà sãa sãa ña iyi Lafēe á na ku nyi wai si ajò iyi ine kãma kaa mà, bei woo ce ile ña à ya naa idü. ³ Waati iyi ine ña à waa ni laakai ku sũ í wεε, zigiida kù wεε má, be gbakã iri ku kpai andunya á boe ña, bei ara kuro í ya ba bãasí. A kaa ba bii aa sa a bò má. ⁴ Amma iñe ine nwa ña, i kù wa si ilu kuku ña hee ajòu ku zamba ñe bei kunaai ile. ⁵ Iñe fei ì je inei inya kumá ña do inei dasã ña. A kù je inei idü ña iyi à wa si ilu kuku. ⁶ Na ññu, ka mà ñe njoo bei ine ña iyi à gbe, amma í sãa ka wò njoo ka maa ceò laakai ara nwa. ⁷ Idüi ine ña à ya sã njoo, nò idü moi woo mò atē ña à ya mò atē ku maa kpa ña. ⁸ Amma awa iyi à je inei dasã ña, í sãa ka ya ce laakai ara nwa. Ka jò naane ku dasi do kubi ku degbe wa bei ibòì igü, nò kpãai faaba ku cò ku je nwa bei fulai iso. ⁹ Ntò ntò, Ilaaã kù kpe wa ka naa ka ye idòkòe, amma ku ba ka ba faaba do saabui Lafēe nwa Jesu Kirisi. ¹⁰ Ññui í ku na iri nwa ku ba bii à wεε si hunde si waati iyi á nyi wa walakò bii à nò à ku moi, ka wεε do ññu ajò. ¹¹ Na ññu, i ya mua nje gbugbã ña nò i ya maa sobi nje ku ba i la si naane ku dasi ññe, si bei ì waa ce tã ña.

Ideì ankãanyi do fòe

¹² Iñe ine nwa ña, à waa tò ñe i ya jirima ine ña iyi à waa ce ice ntò ntò si ino ññe, ine ña iyi Lafēe í jò à waa gbã ñe nò à waa nyisi ñe kpãa. ¹³ I jò i ñe kubi ñña jiida nò i mà bεεre ñña ña na irii ice ñña. I ya jò i wεεò laakai ku sũ iñe duusò.

¹⁴ À waa tò ñe iñe ine nwa ña, i sò ilu ika ña a ce laakai. Ine ña iyi à mængò munya, i mu ñña gbugbã. I sobi hai ñe gbugbã ña. I temua do ine fei ña. ¹⁵ I ce laakai ña i mà ñe jò ine gò ku sãa kpaasie laalò, amma i hanya i cea nje jiida waati kãma fei ña do ine ña iyi à gbe fei.

¹⁶ I jò i ya ñe ino didõ waati kãma fei ña. ¹⁷ I ce kutò hai ñe kò ña. ¹⁸ Bei í jèò fei i saabu Ilaaã ña. Bεεbei Ilaaã í bi i ce ña si kuwεε ññe do Jesu Kirisi.

¹⁹ I mà ñe ganji Hundei Ilaaã ku ce ice si ñe. ²⁰ I mà ñe donda amuai walii ku ce ña. ²¹ Amma i jò i wüa mii fei ña nò i mu iyi í sãa ña. ²² I mu ara ññe si kpãai laalò fei ña. ²³ Nò Ilaaã takae, ññu iyi í je icui laakai ku sũ, ku nya ñe i je titεε mam mam ña, nò ku degbe hunde ññe do laakai ññe do ara ññe, taale gò ku mà wa si, hee ku tòò ajò iyi Lafēe nwa Jesu Kirisi á nyi wa. ²⁴ Ilaaã, ññu iyi í kpe ññu, í ñe naane, á nò ku ce fei ndεe.

²⁵ Iñe ine nwa ña, i ce nwa kutò ña.

²⁶ I ce ine nwa ña fei fòò do kubi ña.

²⁷ Ñ wa n tò ñe do irii Lafēe, i cioa ine nwa ña fei tiau ihē.

²⁸ Nò didõ Lafēe nwa Jesu Kirisi ku wa si ñe.

Tīa minjisia iyi P̄olu í k̄oa inei Tesalonika ŋa

P̄olu í ce inei Tesalonika ŋa f̄o

¹ Amu P̄olu do Silasi do Tim̄otee, à ce ŋe f̄o, iŋe inei igbei Jesu ŋa iyi ì wa Tesalonika, iŋe iyi ì je ti Ilaađ Baa nwa do ti Laf̄e Jesu Kirisi. ² Ilaađ Baaba do Laf̄e Jesu Kirisi a mu ŋe did̄ do laakai ku s̄u.

Ilaađ á kiiti ine ŋa si ajo iyi Kirisi á nyi wa

³ Iŋe ine nwa ŋa, í s̄ia ka ya maa saabu Ilaađ waati k̄ama fei na iri ŋe. I j̄ò ka maa ce beebe domi naane ku dasi ŋe wa k̄ōsi nt̄o nt̄o, n̄o kubi iyi ì ne iŋe duus̄o í la wa k̄ōsii. ⁴ Ŋoi í j̄ò à waa t̄o fufu na iri ŋe si igbei inei Ilaađ ŋa na temua ŋe do naane ku dasi ŋe si ijuukp̄a do wahala ŋe fei.

⁵ Iyi ih̄ei wa nyisi kam kam iyi kiitii Ilaađ í je dee dee, domi ijuukp̄a iyi ì ye fei ŋa na irii bommai Ilaađi. Nŋui á j̄ò Ilaađ ku ka ŋe si ine ŋa iyi à to a l̄osi bommaeu. ⁶ Nt̄oi, Ilaađ á ce iyi í je dee dee. Ine ŋa iyi à waa kp̄a ŋe iju, á s̄a ŋa ijuukp̄a. ⁷ N̄o iŋe iyi ì waa ye ijuukp̄a ŋau á mu ŋe kus̄imi do awa taka nwa. Iyi be á cei si waati iyi Laf̄e Jesu á faata wa hai lele do amaleka ilu gbugb̄ae ŋa. ⁸ Á naai do ina s̄as̄a ku ba ku kp̄a ine ŋa iyi a k̄u mà Ilaađ iju, aŋa iyi a k̄u waa jirima laabaau jiidai Laf̄e nwa Jesu. ⁹ Gbese iyi aa s̄a ŋa nŋui í je nfe ku ce hee do ajo fei. Aa f̄e f̄e do Laf̄e Jesu do si amboe ilu gbugb̄ae ¹⁰ si waati iyi á nyi wa ku je ilu jirima bi ine ŋa iyi à je t̄e, n̄o ine ŋa iyi à dasie naane ŋa fei aa maa c̄o do beere si ajo ŋu. Iŋe taka ŋe aa wa in̄o ŋa ŋa, domi ì dasi seeda iyi à je ŋe naane ŋa.

¹¹ Na ŋoi í ce à waa ce kut̄o ajo fei na iri ŋe. À waa t̄o Ađ Laf̄e nwa ku j̄ò i je kuwee ŋe dee dee si bei í j̄ò ine ŋa iyi à gb̄o kukpee a ce. N̄o à waa t̄o má gbugb̄ae ku j̄ò i ce jiidai iyi ì waa dasi id̄o ŋa n̄o ku j̄ò kookoosui naane ku dasi ŋe ku k̄o. ¹² Bebebei irii Laf̄e nwa Jesu á bađ amboe hai bi tu ŋe, n̄o iŋe m̄o i bađ amboe hai bi t̄e ŋa, do saabui did̄i Ilaađ do Laf̄e nwa Jesu Kirisi.

2

Woo ce laalo

¹ Iŋe ine nwa ŋa, i j̄ò n f̄o ide i kubaai Laf̄e nwa Jesu Kirisi do kut̄o nwa do ŋu ajo. Ñ wa n t̄o ŋe ² i mađ j̄ò id̄o ŋe ku dede n̄ya n̄ya bii ine ḡo ŋa à ni ajo Laf̄e í to wa t̄a. N̄o i mađ j̄ò ku mu ŋe biti bii à ce waliie walak̄o waazoe, walak̄o baa bii à ni awai à k̄o beebe. ³ I mađ j̄ò ine ḡo ku d̄i iju ŋe si ide k̄ama. Ajo Laf̄e ku bei ku to wa ine nkp̄oi á f̄usi naane ku dasie aw̄o. Si anyii ŋu, ine iyi wa ba Ilaađ jau á faata wa, ŋu iyi í je amai nfe ku ce. ⁴ Mbeei Ilaađi wa je. Á so arae ku re mii fei, n̄o ku k̄osi Ilaađ do mii iyi ine ŋa à waa t̄o fei. Kpas̄ei Ilaađ m̄m nii á koo ku buba ku maa kpe arae Ilaađ.

⁵ I k̄u ye gigi iyi ñ s̄o ŋe ideu ih̄e t̄a waati iyi ñ wa bi tu ŋe? ⁶ Amma tit̄a nḡoŋo wa ganjie ku naa nsei, ñ n̄o ñ mà s̄a s̄a mii iyi í je ŋa. Si beebe, kaa naa bii k̄u je waatie í to. ⁷ Nt̄o nt̄o laalo wa ce t̄a si asii, amma í gbe ine iyi wa ganjieu ku n̄e ku bei ku fita gbugb̄a. ⁸ Si anyii ŋu, ine iyi wa ba Ilaađ jau á faata wa n̄o amboei kunaai Laf̄e Jesu ku kpa irie. Jesuu, nŋui á kpaa do fufui gelee. ⁹ Ine iyi wa ba Ilaađ jau á naai do gbugb̄ai Seetam, n̄o ku ce maamaake dimi ik̄a ik̄a fei do dobu dobu ŋa ku d̄id̄o ijui ine ŋa. ¹⁰ Á n̄o ku ce laalo dimi ik̄a ik̄a baa yooma fei ku d̄id̄o ijui ine ŋa iyi à waa b̄o nfe ku ce. Aa ce nfe domi a k̄u ne kubii nt̄o iyi á faaba ŋa. ¹¹ Ŋoi í j̄ò Ilaađ á samba banlala nla nla wa si ŋa ku ba a ya dasi ibo naane. ¹² Bebebei ine ŋa iyi a k̄u dasi nt̄o naane, n̄o à waa ce laalo do in̄o did̄o, aa so taale dei.

À cica ŋei i bađ faaba ŋa

¹³ Iŋe ine nwa ŋa, iŋe iyi Laf̄e í bi, à ne ka ya maa saabu Ilaađ waati k̄ama fei na iri ŋe, domi Ilaađ í cica ŋe hai sinte i bađ faaba ŋa do gbugb̄ai Hundee, do naane ŋe iyi

ì ne si ntɔu ɲa. Hundeu nɲui í jò ì je ine kumá ɲa. ¹⁴ Mii iyi llaaɗ wa le mbe waati iyi í kpe ɲe do laabaau jiidau iyi à sisi nɲe, ku ba i ne ikpě si amboei Lafěe nwa Jesu Kirisi. ¹⁵ Na nɲu, iɲe ine nwa ɲa, i leekĩ dim dim i mu ide ɲa iyi à kɔ ɲa si geledò gele walakɔ si tia nwau.

¹⁶ Nɔ llaaɗ Baa nwa, nɲu iyi í bi wa, nɔ do saabui didɔe í mu nwa gbugbã iyi kù ne kɔɔ do kpãa ku cɔ jiidu, nɲu do Lafěe nwa Jesu Kirisi takae ¹⁷ a mua idò nɲe gbugbã, nɔ a jò i leekĩ si dim dim i ceò ice jiidu do ide jiidu fei ɲa.

3

Pɔlu í ni a cea aɲa kutɔɔ

¹ İyi í gbe, iɲe ine nwa ɲa, i ce nwa kutɔɔ ɲa ku ba idei Lafěeu ku fangaa gbãa gbãa nɔ ine ɲa a mà beere, si bei i ce si anini nɲe. ² I ce kutɔɔ ɲa ku ba llaaɗ ku nya wa hai si awɔi amanɛ laalɔ hai ne iri ɲau, domi kù je ine feii wa dasi ideu naane.

³ Amma Lafěe ilu naanei. Á mu nɲe gbugbã nɔ ku degbe ɲe na irii Seetam, ine laalɔ. ⁴ Lafěe í jò à dasi ɲe naane. À mà iyi mii iyi à jile nɲeu ì waa coo ɲa, nɔ beɛbei aa ce i maa koo ɲa.

⁵ Nɔ Lafěe ku jò kubii llaaɗ ku kɔɔsi si idò nɲe do temua iyi Kirisi takae wa mu nwa.

Í sãa amanɛ ku ce ice

⁶ Iɲe ine nwa ɲa, à waa tɔɔ ɲe do irii Lafěe nwa Jesu Kirisi, i jìdò kpaasi woo dasi Jesu naane baa yooma fei iyi à je ilu ika ɲa nɔ a kù waa too si kukɔsi iyi à na ɲeu. ⁷ Iɲe taka nɲe ì mà ɲa iyi í sãa i sisi daa nwa ɲa. Í sãa i sisi daa nwa ɲa domi a kù je kuwɛɛ nwa si anini nɲe do ika. ⁸ A kù jò ine gɔ ku wo wa nfe nfe hai sã fia, amma à ya ka maa ce icei ntɔ ntɔ aledò daakɔ hee ka gbɛɛji ku ba ka maà je asoi ine gɔ. ⁹ Kù je a ni a kù ne kpãae, amma à bi awa taka nwa ka nyisi ɲe yaase jiidu iyi iɲe mɔ aa yɔkɔ i sisi, ¹⁰ domi baa waati iyi à wa bi tu ɲe à sɔ ɲe à ni, ine iyi kù bi ice ku ce, kù ne a jò lafěe ku je.

¹¹ Wee à gbɔ iyi ine gɔ nɲe ɲa ilu ika ɲai iyi a kù waa ce ngɔgɔ í gbe wɔbia ku gũ. ¹² À waa sɔ amanɛ dimi beɛbe ɲa a tɔɔ ɲa suuru na irii Lafěe Jesu Kirisi, a ya ce ice ku ba a wo ara ɲa.

¹³ Amma iɲe ine nwa ɲa, i maà ya gbɛɛji do jiidu ku ce. ¹⁴ Ine iyi í kɔ ku gbɔ ide iyi à kɔ si tiau ihě i laakae ɲa nɔ i maà jò ngɔgɔ ku kosi ɲe do nɲu, ku ba anyɔ ku muu. ¹⁵ Amma do nɲu fei i maà ti i dooae bei mbeɛ, amma i nyisiɛ kpãa bei ine nɲe.

Fɔɔi ankãanyi

¹⁶ Nɔ Lafěe, nɲu iyi í je icui laakai ku sũ, ku mu nɲe laakai ku sũ waati kãma fei si mii iyi í ba ɲe fei. Lafěe kú wɛɛ do iɲe fei.

¹⁷ Amui Pɔlu, ñ ce ɲe fɔɔ. Fɔɔu ihě, do awɔi amu takam nii ñ kɔɔdò. Nɲui í je seɛdam si tiam ɲa fei. Kukɔm nii mbe.

¹⁸ Nɔ didɔi Lafěe nwa Jesu Kirisi kú wɛɛ do iɲe fei.

Tiä sinte iyi Pölu í kōa Timotee

Pölu í ce Timotee fōō

¹ Amu Pölu ñ wa n ceē fōō, amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi. Ilaaō woo faaba nwa do Jesu Kirisi, nñu iyi à waa cō kpāae, aṅai à jilōō si n je woo be.

² Ñ ceē tiau ihē wai Timotee, awō iyi ñ ye bei ama abím si kpāai naane ku dasi. Ilaaō Baaba do Jesu Kirisi Lafēe nwa a ce araaree a muue didō do laakai ku sū.

I ce laakai woo kōsi cio ilu ibo ṅa

³ Nsei, ñ bi i buba Efēezu si bei ñ sōe wo si waati iyi ñ bō ilei Masedōni. Ine gō ṅa à wa be iyi à waa kō ine ṅa si cio mmu. Ganji ṅa. ⁴ Sō ṅa a maà ti a dasi laakai nñu si ide ṅa iyi ine ṅa à bu à waa fō do irii bala nwa ṅa iyi à ya maa de ku mà. Nñu ṅau bei wa naaō kakōō ṅa wa, kaa nō kù mua ine ṅa gbugbā si naane ku dasi nñu icei Ilaaō ku bei ku bō waju. ⁵ Amma mii iyi à waa le à waa sō ṅeō ideu ihēi í je kubi nñe ku kōōsi, kubi iyi wa naa hai si idō iyi í má, do idō hai ne taale. ⁶ Wee ine gō ṅa à yaa hai si ideu ihē nō à koo à lō si kakōō nfe ku ce. ⁷ À bi aṅa a je woo kō ine ṅa si cioi woodai Ilaaō, amma aṅa taka nñu a kù mà yaasei ide iyi à waa fō baa do iyi à waa fōō do naane nla nla.

⁸ Awa à mà iyi wooda í sīa bii amanē ṅa à waa ceō ice si bei í jō. ⁹ Nō à mà iyi a kù jile wooda na ine dee dee ṅa. À jilōōi na woo donda wooda ṅa, do hai gbō ide ṅa, do ilu dulum ṅa, do ine ṅa iyi a kù mà bēereí Ilaaō walakō mii ṅa iyi à je tēe, do ine ṅa iyi à waa kpa iyeō baa nñu ṅa, do woo kpa ine ṅa, ¹⁰ do woo ce sakara ṅa, do inemōkō ṅa iyi à ya maa sūō nñe, do ine ṅa iyi à waa ce ine ṅa ile à waa ta, do woo sō ibo ṅa, do woo ceekpe si ibo ṅa, do ine ṅa iyi à waa ce mii baa yooma fei iyi kù waa too si cio jiida. ¹¹ Cio jiidaú í naai hai si laabaau jiida iyi à daam si awō. Ilaaō ilu amboei iyi í ya weea ine ṅai laabaau jiidaú wa fāa.

Í saabu Ilaaō na araaree

¹² Ñ saabu Jesu Kirisi Lafēe nwa, nñu iyi í muum gbugbā ñ ceō icem. Ñ saabue si na iyi í jō í kam ilu naane nō í cicaam si icee, ¹³ baa do iyi ñ ya n maa n fō laalōe wo nō ñ ya n maa n kpāa iju nō idōōkōm ci ya jī. Do nñu fei, í ce araarem si bei n kù mà mii iyi ñ wa n ce, si na iyi í jō n kù dasie naane wo. ¹⁴ Nō wee didōi Lafēe nwa í caa sim, nō í jō ñ dasie naane nō ñ ne kubii ine ṅa. ¹⁵ Ide ilu naanei iyi í jō i yō awō i gba ṅa mam mam. Ideu wee. Jesu Kirisi í naai si andunya ku faaba ilu dulum ṅa. Amui ñ re ṅa do dulum, ¹⁶ amma Ilaaō í ce araarem ku ba Jesu Kirisi ku yōkō ku nyisi temua hai ne kōōe si amu iyi ñ je ine ngboi ilu dulum ṅa. Nō ñ bi n jea ine ṅa iyi aa na a dasie naane a ba kuwee hai tā yaase jiida. ¹⁷ Ilaaō nñu akāi í je ilaalu hee do aṅō fei, ci ya ku nō a ci ya yōō do iju. Ka saabue nō ka mà bēeree hee do aṅō fei. Ami.

¹⁸ Timotee amam, ide iyi ñ wa n jilēe wee si bei à ce waliie wo na irie. Jō idei waliuu ku je jīnei igūe iyi aa maa jabuō i ceō igū jiida. ¹⁹ Leekī dim dim si naane ku dasie nō i maà ce nkāma iyi á jō idōe ku ye taalee. Amma ine gō ṅa ngu ṅa à kō ku gbō lasabu jiida iyi idō nñu wa sō ṅa nō à jō naane ku dasi nñu í ce nfe. ²⁰ Si inō nñai Himenee do Alesandu à wa, nō ñ so ṅa ñ daa Seetam si awō ku ba a mà iyi kù sīa a maa fō laalōi Ilaaō.

Idei kutōō

2

¹ Mii sinte iyi ñ wa n tōō ṅei í je i ya ce kutōō ṅa. Mii iyi ñ ne bukaatae fei, i ya tōō Ilaaō ṅa nō i ya ce kutōō na irii ine fei ṅa nō i ya saabu Ilaaō na iri nñu ṅa. ² Nō i ya ce kutōō ṅa na irii ine ngboi ile ṅau hee do inei anyi nñu ṅau fei, ku ba ka yōkō ka je andunya nwa do laakai ku sū, nō ka ya ce kuwee jiida ku ba ine ṅa a mà bēereí Ilaaō. ³ Dimii kutōō bēebei í sīa nō í ya dōa Ilaaō woo faaba nwa si. ⁴ Í bi bēebei domi í bi ine fei ku ba faaba nō ku mà ntō. ⁵ Ntō ntō Ilaaō akāi í wee, nō ine akā mōi í wa si afei Ilaaō do amanē ṅa ku ba ku

jò amane ña a dõ do Ilaaõ. Lafëeu ñhwi í je Jesu Kirisi, ñhu iyi í baa í je amane, ⁶ nò í na arae ku yaò ine fei hai si dulum dæe. Bæbe si waati jiidæ í nyisi wa iyi Ilaaõ í bi amane fei ku ba faaba. ⁷ Na ñhwi Ilaaõ í cicaam n je woo waazo do woo be, nò n kò dimi mmu ña si cio si ide ntò nò n sõ ña a dasi Jesu naane. Ntò ñ wa n fò n kù wa n sò ibo.

⁸ Na ñhu, tengi bii à ya ce kutò ña fei, bii inemakò ña à wu awò lele à waa ce kutò, ñ bi ku ya je do idò kumá, idòkò do kakò ku maà ya wasi.

⁹⁻¹⁰ Bæbe mòi ñ bi inaabo ña a ya dasi jine ku ne bæere ña si azaka. Í sã booda ña kù je kookoosu jiiida si bei í jò inaabo ña iyi à ni aña à mà bærei Ilaaõ a ya ce, ku maà ti ku je do iri kubai faayi walakò do sabai wura ña walakò do lege ña, nò a maà ya dasi jinei fia nkpò nkpò. ¹¹ Í sã inaabo ña a gbò ciou si laakai do jirima mam mam. ¹² Ñ kù je inaabo ña a kò si cio walakò a je ine ngboi inemakò ña. Amma í sã a ya maa koko. ¹³ Ñ wa n fò bæbe si na iyi í jò Adamui Ilaaõ í tako í taka í bei í taka Efa. ¹⁴ Nò kù je Adamui Seetam í dī ijue. Ijui aboei í dī nò abou í kua woodai Ilaaõ. ¹⁵ Amma inaabo ña aa ba faaba si kpāai ama ku bí bii à waa mu ara ña nò à leekī si kpāai naane ku dasi do kubu do kuwæe iyi í má.

Ine ngboi inei igbei Jesu ña

3

¹ Ide ilu naane wee. Bii ine gò í bi ñhu ku je ine ngbo si igbei inei Jesu ña, ice jiidai í bi. ² Í sã lafëe ku maà ne taale gò nò ku ne abo akā lege lege, si anyie nò ku je ine gò iyi í ya saku nò ku mà arae, ku maà je amane yaka yaka, amma ku je ine gò iyi í ya yaae ine njoo ña nò ku je ine gò iyi á yòkò ku kò ine ña si cio. ³ Nò ku maà je woo mò atē walakò woo bi ija, amma ku je ilu suuru iyi wa de laakai ku sū, nò ku maà je woo bi fia yaamò. ⁴ Nò ku je ine gò iyi í nò kpasēe mam mam, nò amae ña à ya jirima nò à mà bærei ine ña. ⁵ Ntò ntò, bii ine kù mà bei á ce ku mu kpasēi ñhu taka, beirei lafëe á ce ku mu inei igbei Ilaaõ ña. ⁶ Nò kù sã ku je ine iyi í dasi Jesu naane titò titò, domi á yòkò ku na ku ne faau nò Ilaaõ á ye taalee bei í ye taalei Seetam. ⁷ Si anyii ñhu, í sã hai dasi Jesu naane ña a máa je sæda jiidæ ku ba a maà dondæ, nò ku maà na ku dasi cekūm dii Seetam.

Woo ce icei igbei inei Jesu ña

⁸ Bæbe mòi woo ce icei igbei inei Jesu ña á sã a je ine ña iyi à ne bæere, a maà ti a je ilu gele minji ña, walakò woo mò atē yaamò, walakò woo de fia do bisi laalò. ⁹ Amma í sã a leekī dim dim si naane ku dasi do idò iyi í má. ¹⁰ Nò í sã a cò laakai ña titā. Bii à ye a kù ne taale gò a bei a lōsi ice ña ku ce. ¹¹ Bæbe mòi í sã abo ña ña a je ine ña iyi à ne bæere, nò a maà je woo sò irii ine, amma a je woo gaya ña iyi à ne naane si mii fei. ¹² Í sã woo ce icei igbe ña a je ilu abo akā lege lege nò a je ine ña iyi à nò ama ña ña do inei kpasē ña ña mam mam. ¹³ Woo ce ice ña, bii à waa ce ice ña do inò akā aa ne bæere si kuwæe ña, nò aa ne idò ku buba ntò ntò si naane ku dasi iyi Jesu Kirisi wa mu nwa.

Asii nla nla

¹⁴ Ñ dasi idò n naa n yæe, amma ñ kòe tiau ihē wai ¹⁵ ku ba baa bii í na wa kpei, i mà bei í jò inei nyaanzei Ilaaõ ña a maa neò ara ña, waatò inei igbe ña, ñhu iyi í je icui kuwæe. Igbeui í ye bei sòbei ntò do gbugbæ. ¹⁶ Do ntò, ine gò kù wæe iyi á yòkò ku jã kulai asiii kpāai Ilaaõ ku tò nwa.

Kirisi í baa í je amane nò à yòò,

Nò Hundei Ilaaõ í jò à mà iyi ine dee deei.

Amaleka ña mò à yòò.

À waazo ide si dimi baa yooma fei.

Nò à dasi idee naane si andunya.

Nò à soo lele í nyi si amboe.

Woo kòsi cio ilu ibo ña

4

¹ Hundei Ilaaḏ í fə dee dee í ni si awaatii ankāanyi ine gə ɲa aa jə kpāai naane ku dasi, a máa jirima ideí woo dī ijui ine ɲa do kukəsi Seetam. ² Dimii kukəsi ɲɲu wa naai hai bi ilu muafiti ɲa do woo sə ibo ɲa. Ine ɲau à lele idə ɲɲa hee ci ya ye taale ɲɲa má. ³ Amane dimi beɛbe ɲai à ya ni kù sīa ine ɲa a so nje. Nə à ya nyi a ni má ije gə ɲa à wɛɛ iyi kù sīa ine ɲa a jə, baa do iyi ije ɲau Ilaaḏ í taka ɲai ku ba woo dasie naane ɲa iyi à mà ntəu a ya jə do saabu ajə. ⁴ Nkāma kù wa si iyi aa nyə, domi mii iyi Ilaaḏ í taka fei mii jiidai, nə í sīa ka gba fei ndɛɛ do saabu. ⁵ Ntə ntə, mii fei í mái bii à waa ceḏ ice do yaase bei ideí Ilaaḏ í fə do bii à waa ce kutə.

Woo ce ice jiidai Jesu Kirisi

⁶ Bii à waa kəa woo dasi Jesu naane ɲa si bisiu ihē, aa je woo ce ice jiidai Jesu Kirisi, no naane ku dasi do ideí kukəsi jiidai iyi à waa too si á yei bei ije iyi à waa na hundee. ⁷ Amma kəsi ará hai ne yaase ɲa iyi a kù waa too si ideí Ilaaḏ. Hanya i ce kuwɛɛɛ si bei á dāa Ilaaḏ si. ⁸ Ntəi, icei ara aranfāanie kù la, amma ideí Ilaaḏ ku leekī si í ne aranfāani si mii fei, domi si bei à ne kuwɛɛi nsei do ti ala. ⁹ Ide iyi à fəu be ide ilu naane iyi í jə i yə awə i gba ɲa mam mam. ¹⁰ Na ɲəi í ce à jabu à waa ceḏ ice, domi kpāa ku cə nwa si Ilaaḏi í wa, ɲɲu iyi í je icui kuwɛɛ, nə í je woo faabai ine fei, woo dasi Jesu naane ɲa məm nii à re.

¹¹ Sə ɲa a jirima mii ɲau ihē nə i kə ɲɲa si cioe. ¹² Maà ti i jə a dondae na awaasū ku jɛɛ, amma jə i nyisi woo dasi Jesu naane ɲa yaase jiidai si ide ku fəe, do kookoosui kucee, do kubie, do naane ku dasie, do dee dee ku jɛɛ. ¹³ Hee n maa n to wa, hanya i ka kukəi ideí Ilaaḏ, nə i kə ine ɲa si, nə i ce waazo. ¹⁴ Maà ti i ce atafii si amua iyi í wa sie, iyi Hundei Ilaaḏ í muɛɛ si waati iyi à ce walii na irie nə ine ngboi igbei Jesu ɲa à lee awə si iri. ¹⁵ Laakai fei ku wa si ideu ihē, nə i naa araɛ mam mam ku ba ine fei ku ye waju ku bəe. ¹⁶ Ce laakai do bei à waa je kuwɛɛɛ do cio iyi à waa kə si nə i ya maa temua si. Bii à waa ce beɛbe, aa ba faaba, awə do ine ɲa iyi à waa gbə idee.

Isɛenei woo dasi naane ɲa ɲa duusə

5

¹ Maà ya fə si məkə ngbo ɲa ide do gbugbā, amma jə i ba ɲa ide ku fə kpele kpele bei baai awə takae. Nə i cea awaasū ɲa bei ifəe ɲa do igbāe ɲa, ² abo ngbo ɲa mə bei iyee ɲa, nə inaabo saatara ɲa mə i ce ɲɲa bei wecīe ɲa, daae fei kú má bi tu ɲa.

³ Gbəa jaaḏ ɲa nə i mà beere ɲɲa, ɲɲa iyi à je jaaḏ do ntə. ⁴ Amma bii jaaḏ gə í ne amu ɲa wala təkə ɲa, í sīa amaɛ ɲau a woo bei ɲɲu mə í tako í ce ɲɲa. Bii à waa ce beɛbe à waa cea Ilaaḏ icei, nə ɲɲui á dāa Ilaaḏ si. ⁵ Inaabo iyi í je jaaḏ do ntə nə kù ne ine gə iyi á woo, kpāa ku cəe fei si Ilaaḏi í ya wa nə í ya maa ce kutə ku maa tə sobie dasəḏ idū. ⁶ Amma jaaḏ iyi wa je andunyaɛ do faayi í ye bei iku baa bii í wɛɛ si hunde. ⁷ Ide ɲa iyi aa ya maa sə ɲa mbe ku ba ine gə ku maà ye taale ɲɲa. ⁸ Ine iyi kù waa gbəa nyaanzee ɲa, iyi í re məm inei kpasēe ɲa, lafēe í kəsi naane ku dasi, nə laalə ku jɛɛ í re baa hai dasi Jesu naane.

⁹ Maà ti i kə irii jaaḏ gə si tia bii à ya kə irii jaaḏ ɲa * bii kù je lafēe í ne adə kita, nə kú je ilu məkə akā, ¹⁰ nə ku je ine gə iyi à waa je seɛdai ice jiidae. Nə ku je inaabo iyi í mà amu ɲa ku mu, nə ku je ine gə iyi í ya yaae ine njoo ɲa nə ku wie kutei woo dasi Jesu naane ɲa †, nə ku ya sobi ine ɲa iyi a wa si wahala, nə kú je ine gə iyi í ya ce ice jiidai baa yooma fei.

¹¹ Amma maà ti i doo jaaḏ saatara ɲa si inəi jaaḏ ɲa, domi waati iyi kubi á tale ɲa aa ce Kirisi atafii, aa bi a so məkə ¹² nə aa je ilu taale ɲa si na iyi í jə a kù ceḏ ide iyi à wāu ice. ¹³ Si anyie nə aa ne ikà a ya maa dabii dabii kpasē do kpasē. Iyi í re məm, aa ya maa

* 5:9 tia bii à ya kə irii jaaḏ. Si tiau bei à ya kə irii jaaḏ ɲa iyi à jesi ɲɲa a maà so məkə má nə a na kuwɛɛ ɲɲa a ceəḏ Ilaaḏ ice hee kəi kuwɛɛ ɲɲa. ɲɲai inei igbei Jesu ɲau à ya na bukaatai mii iyi à ne. † 5:10 ku wie kutei woo dasi Jesu naane ɲa Bi Zuifu ɲa bii ine gə í naa kpasē ɲɲa à ya wieaa kuteei bei awa mə à ya ka muua ine inyi ku mə. Amma bi Zuifu ɲau, arui í ya wie kutei ine njoo.

sò irii inè ña nò a ya maa gũ wòbia nò aa je woo sisi ide ña. ¹⁴ Na ññu ñau bei í jò ñ bi jaað saatarã ña a so mòkò a bí ama, nò a dasi kpasè ñña iju jiida, ku ba a maà na a mua mbee nwa ña kpãa a fò laalò nwa. ¹⁵ Ntò ntò jaað ñau, gògò ña à yaa tã à waa too kpãai Seetam. ¹⁶ Amma bii woo dasi Jesu naane gò í ne jaað ña si nyaanzee, í sãa ku sobi ña, ku maà ti ku kãa igbei inei Jesu ña asou ku ba igbeu ku yòkò ku sobi jaað ña iyi a kù ne inè gò.

¹⁷ Si anyii ññu, inè ngboi igbe ñau iyi à waa ce ice jiida, í sãa i doo ña ilu beere iyi à ne aranfãani nla nla. Iyi í re mòm ññui í je inè ña iyi à waa ce kookaai si waazo do cio ku kòsi. ¹⁸ Kukòsi idei Ilaað wa fò í ni, i maà ti i dī gelei keete iyi wa jojo si bilee wa nya yòyòe. Nò wa fò má í ni, woo ce ice í ne kpãa ku gba fiae. ¹⁹ Bii à aa à sõe taale iyi inè ngboi igbe gò í ce, maà ti i jesi ideu, bii kù je amanè minji wala mæeta í je seeda. ²⁰ Inè ña iyi à waa ce dulum, sò ña si wajui inei igbe ñau fei ku ba inè ña iyi à gbe a ce njo.

²¹ Ñ wa n tõe si wajui Ilaað do Jesu Kirisi do si wajui amaleka kumáe ña, gbò ide i kukòsiu ihè, maà ti i ce ñjoi ijui inè gò. Nò i maà ti i ce ngògò na kubii kpaasi. ²² Maà ti i saasa i lea inè gò awò si iri ku ba i maà ne ikpè si dulum dii inè gò. Fa arae hai si dulum.

²³ Maà ya mò inyi ññu akã, amma i ya mò vèe keeke na baanii inè si na iyi í jò i ci ya fe bõ.

²⁴ Dulum dii inè gò ña í ya fitai gbasasa a bei a kiiti ña. Amma ti inè gò ña í ya fitai do ankãanyi. ²⁵ Beebe mò i ce jiida mò í ya fitai gbasasa, nò baa bubue iyi a kù yò waati beebe, kaa manji do ajò fei.

6

¹ Inè ña iyi à je aru fei í sãa a doo lafèe ñña ña ilu jirima ña si mii fei, ku ba inè gò ku maà ba faya ku fò taalei irii Ilaað walakò kukòsi nwa. ² Aru ña iyi à ne lafèe woo dasi Jesu naane ña a maa donda ña a ni aña à je saa na saabui Lafèe. Amma si na iyi í jò inè ña iyi à waa je aranfãanii ice ññau à je woo dasi Jesu naane ña iyi Ilaað í bi, ññui í jò í sãa a ce ñña ice ku re. Mii iyi í sãa i waazo ñña mbe nò i kò ña si cioe.

Kukòsi ibo do amani jiida

³ Inè iyi wa kò inè ña si cio mmu gò nò kù waa too ide ntò Lafèe nwa Jesu Kirisi iyi á jò ka mà beerei Ilaað, ⁴ lafèe ilu faau nla nla, kù mà nkãma. Amma wa ce bõi kakò do ide ku fengee. Nò hai bei igu do ija do arabu wa naa, nò ññui í ya jò inè ña a ci ya naane nje. ⁵ Nò í jò irii inè ña í sinda a kù mà ntò, à ya maa ce kakò hai ne kò. À tamaa kpãai ide i Ilaað ku too á ce ña ilu amani ñai.

⁶ Ntò, kpãai ide i Ilaað ku tõe amani nla gò, bii amanè í saabu si mii iyi í ne. ⁷ Ntò ntò, a kù naaò nkãma wa si andunyau ihè, nò beebe mò a kaa ka neò nkãma. ⁸ Na ññu, bii à ne ije do nyau ña á sãa ku to wai wo. ⁹ Amma inè ña iyi à waa bi aña a je ilu fia nla, à ya dasi kulèlei, nò bine laalò nkpò nkpò hai ne yaase a mu ña bei cekùm nò ku sòsi ña si ina iyi ci ya ku a ce nfe. ¹⁰ Bebe i á ce si na iyi í jò kubii fiaí í je icã i laalò ikã ikã baa yooma fei. Ññui inè gò ña à lòsi ku de hee à yaa hai si kpãai naane ku dasi, à baa à dasi ara ñña si kpãai wahala.

Iyi Pòlu í dasi Timotee ku ce

¹¹ Amma awò iyi ì je ti Ilaað, saa mii ñau be fei. Nò i lele kpãai dee dee ku je do beerei Ilaað ku mà do naane ku dasi do kubi do temua do daa didõ. ¹² Jabu jiida si kpãai naane ku dasi. Leekī dim dim si kpãai kuwee hai tã si bei Ilaað í kpee. Na kuweeui ì je seeda jiida si wajui inè nkpò. ¹³ Ñ wa n sõe si wajui Ilaað, ññu iyi wa na mii fei kuwee, do si wajui Jesu Kirisi, ññu iyi í je seeda jiida si wajui Pònsu Pilati, ¹⁴ jirima woodau, nò kuwee ku maà ne riisi do taale gò hee ku toò ajò iyi Lafèe nwa Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁵ Ilaað, ññu iyi í je icui inò didõ fei, á jò ajò ku to wa si waatie. Ññu akã lege lege í ne yiiko si mii fei, ññui í je ilaalui ilaalui ña, do Lafèe i lafèe ña. ¹⁶ Ññu akã i je inè iyi ci ya ku. Nò í wa si inya kumá iyi inè gò kaa yòkò ku maai si. Inè gò kù yò, nò inè gò kaa yòkò ku yò mòm. Ññui í ne beere do gbugbã iyi ci ya tã. Ami.

¹⁷ Sõ ilu amani ña a maà ti a tɔɔ fufu, nɔ naane ña ku maà wa si amani iyi á na ku tã, amma a jò naane ña ku wa si Ilaaã, ñu iyi wa mu nwa fei nde do inɔ akã ku ba ka weè do inɔ didã. ¹⁸ Sõ ña a ce mii iyi í sã, a je ilu amani si jiida ku ce, nɔ a ya kpãa ine ña amani ña do inɔ didã. ¹⁹ Bebei aa singaa ara ña amani jiidai ala iyi kaa beje nɔ a ba kuwee iyi í je kuwee do ntɔ.

²⁰ Timotee, ide iyi à dae si awɔu, muu ku sã. Fa arae hai si ide nfe nfei andunya. Maà ce kakɔ do ine ña iyi à waa tamaa aña à ne kumà. ²¹ Kumàui ine gɔ ña à waa ni aña à ne, ñui í jò à nyɔ hai si kpãai naane ku dasi.

Didãi Ilaaã ku wee do ije.

Ti minjisia iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Pɔlu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ. Ilaaɔ í dasim n sisi idei kuwɛɛ iyi í wãɔ wa si anu akã nwa do Jesu Kirisi.

² Amui ñ kɛ tiau ihɛ wa Timotee, awɔ iyi ñ bi jiiida nɔ ò ye bei ama abím si kpãai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araareɛ a muue didɔ do laakai ku sũ.

Saabu do gbugbã ku mua

³ Ñ wa n saabu Ilaaɔ, nɗu iyi ñ wa n tɔɔ do idɔ hai ne taale si bei balam ɗa à tako à ce wo. Waati kãma fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ na irie, nɔ dasãɔ idũ fei ñ ya n maa n ye gigie si kutɔɔm. ⁴ Ñ wa n ye gigii kukpataɛ *, nɗui í jɔ ñ bi ku yeɛ ntɔ ntɔ ku ba inɔ didɔm nɔu ku kɔ. ⁵ Ñ wa n ye gigii naane ku dasi hai ne muafiti iyi ñ ne. Dimiei ayie Loisi do iyee Enisi à neu. Ñ mà kam kam iyi awɔ mɔ ñ nɔɔ. ⁶ ɗɔi í jɔ ñ wa n yeɛ gigi iyi í sã a ce ice do amua iyi Ilaaɔ í muɛɛ si waati iyi ñ lee awɔ si iriu, ⁷ domi Hunde iyi Ilaaɔ í mu nwa kaa jɔ ka ce nɗo, amma í ya jɔ ka ne gbugbã do kubi do ara ku mu.

⁸ Na nɗu, mà ti i ce anyɔi sɛɛdai Lafɛɛ nwa ku je, nɔ i mà ya ce anyɔi amu takam, amu iyi ñ wa ile piisɔɔ na irie. Amma jɔ i jesi awaɛ ka ye ijuukpã ajɔ na irii laabaau jiidau nɔ i maa neɔ gbugbã iyi Ilaaɔ í muɛɛ. ⁹ Nɗui í faaba wa nɔ í kpe wa ka je inɛɛ ɗa. Kù je na ice nwa ɗa iyi à ce, amma si na iyi í jɔ nɗu takae í bi beebei na didɔɛ. Didɔɛu í jile nwai hai tako tako na anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ¹⁰ Nsei, kunaai woo Faaba nwa Jesu Kirisii í nyisi wa didɔu. Jesu Kirisiui í kpa irii gbugbã iku nɔ í nyisi wa kuwɛɛ iyi ci ya tã na saabui laabaau jiidau.

¹¹ Ilaaɔi í jɔ ñ je woo be do woo kɔsi cio ku ba n sisia inɛ ɗa laabaau jiidau. ¹² ɗɔi í jɔ ñ wa n ye ijuukpãu ihɛ. Amma anyɔ kù waa muum, domi ñ mà inɛ iyi ñ dasi naane ñ nɔ ñ mà kam kam iyi í ne gbugbã ku maa mu ide iyi í jɔɔm nɔu hee ajɔu koo toɔ wa. ¹³ Ide ntɔu iyi ñ sisie, muu do naane jiiida do kubi iyi à ne si anu akã nwa do Jesu Kirisi. ¹⁴ Ide jiiida iyi à daɛ si awɔ, muu do gbugbãi Hundi Ilaaɔ iyi í wa si wa.

¹⁵ Awɔ takae ñ mà iyi inɛi Azii ɗau fei à fũ sim awɔ. Si inɔ nɗa bei Fijeli do Hɛɛmɔjeni à wa. ¹⁶ Ilaaɔ kú ce araarei nyaanzei Onezifɔɔ domi í muum gbugbã ise fɛɛfelo. Kù nɔ kù ce baa anyɔi iyi ñ wa piisɔɔ. ¹⁷ Iyi í to wa Romu mɔm i dɛdɛɛm nii do inɔ akã hee í koo í yem. ¹⁸ Nɔ Lafɛɛ ku jɔ Ilaaɔ ku ce araareɛ si ajɔi kiituu. Awɔ takae ñ mà sã sã ice iyi í ceem Efɛɛzu.

Woo jabu jiidai Jesu Kirisi

2

¹ Na nɗu, awɔ amam, mua araɛ gbugbã si didɔ iyi à ne do anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ² Iyi ñ gbɔ ñ wa n fɔ si wajui ilu sɛɛda nkpɔu, daa ilu naane gɔ ɗa mɔ si awɔ, inɛ ɗa iyi aa yɔkɔ a kɔ inɛ gɔ ɗa mɔ si cio.

³ Ijuukpã iyi á naa sie bei amu mɔ fei, jɔ i jesi bei woo jabu jiidai Jesu Kirisi. ⁴ Sooge iyi í wa ikoí igũ ci ya ce wũai andunya bii wa bi ku ce idɔɔbii inɛ ngboɛ. ⁵ Woo ce gaasai ku sei kaa yɔkɔ ku ba ribai areɛ bii kù je í jirima woodaɛ ɗa. ⁶ Beebe mɔi woo logoo iyi í ce ice do wahala nɗui á tako ku je amaaɗɛ *. ⁷ Lasabu si ide ɗa iyi ñ wa n fɔu ihɛ, nɔ Lafɛɛ á sobie i bei i gbɔɔ yaasei fei ndɛɛ.

⁸ Ye gigii Jesu Kirisi, tɔkui Davidi, iyi í jĩ hai si balɛu. Idei í wa si laabaau jiidau iyi ñ wa n waazo. ⁹ Na laabaau jiidau ñ wa n ye ijuukpã hee à ðim do sɛsee bei woo ce laalɔ. Amma idei Ilaaɔ si à ðĩ. ¹⁰ ɗɔi í jɔ ñ wa n temuaɔ fei ndɛɛ na irii inɛ ɗa iyi Ilaaɔ í cicau,

* ^{1:4} ñ wa n ye gigii kukpataɛ Timotee í kpatai wo si waati iyi Pɔlu wa ne. Amma Pɔlu wa bi ku naa ku yɔɔ má ku ba inɔ ku fɔ nɗau ku kpa iri. * ^{2:6} Si tia nwo gɔ ɗa à ya ni, “beebe mɔi woo logoo á ce icei do wahala ku bei ku ba amaaɗɛ.”

ku ba aŋa mɔ a ba faaba do saabui Jesu Kirisi, nɔ a ne ikpɛ si amboeɛ iyi ci ya tã. ¹¹ Ide ilu naane wee.

Bii à ku do nŋu, aa ka weɛ do nŋu.

¹² Bii à temua, aa ka je bomma do nŋu ajɔ.

Bii à nɔ à kɔsiɛ, nŋu mɔ á kɔsi wa.

¹³ Baa bii à je hai ne naane ŋa, do nŋu fei, nŋu í je ilu naane, Domi kaa yɔkɔ ku kɔsi araɛ.

Woo ce ice iyi kù waa ce anyɔi iceɛ

¹⁴ Ye inɛɛ ŋa gigii ide ŋau ihɛ fei nɔ i kɔnkɔn du ŋa si wajui Ilaaɔ i ni a maà ya maa ce kakɔɔ si ide ŋa, domi dimii kakɔɔ beɛbe kù ne aranfãani kãma, í gbe ku jɔ inɛ ŋa iyi à waa gbɔɔ a ce nfe. ¹⁵ Ce kookaai i maa ce iyi aa baɔ saabu si wajui Ilaaɔ, bei woo ce ice iyi kù waa ce anyɔi iceɛ, iyi í ya maa sisi ide ntɔi Ilaaɔ dee dee. ¹⁶ Amma waasu ide ŋa iyi a kù ne aranfãani gɔ nɔ a kaa sobi inɛ ŋa si naane ku dasi nŋa, domi inɛ ŋa iyi à waa ce beɛbe à ya na a jɔɔ Ilaaɔ a maa kooi. ¹⁷ Idei inɛ ŋau be í yei bei juju sãmi iyi wa beje ara. Si inɔ nŋai Himeneɛ do Filetu à wa, ¹⁸ aŋa iyi à jɔ kpãai ntɔ nɔ à waa keke naane ku dasii inɛ nkpɔ domi à ni awaatii kujji iku ŋa í lɔ tã. ¹⁹ Do nŋu fei, icui naane ku dasi nwa iyi Ilaaɔ í jile do gbugbã kaa yaya. À mà iyi ntɔi si na iyi í jɔ kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Lafɛɛ í mà inɛɛ ŋa. Nɔ í ni má, inɛ iyi wa kpe irii Lafɛɛ fei ku saa laalɔ ku ce.

²⁰ Si ile nla jɛɛ dimi ikã ikã í ya wa be. À ce gɔgɔ ŋa do wura, gɔgɔ ŋa mɔ do isɔ fũfũ. Inɛ nŋu ŋau be ajɔi jingau nla ŋai à ya ceɔ ice. Amma gɔgɔ ŋa mɔ à weɛ má iyi à ce do amà, gɔgɔ ŋa mɔ kaalei, inɛ nŋu ŋai à ya maa ceɔ icei ajɔ fei. ²¹ Na nŋu, inɛ iyi wa nya araɛ hai si laalɔ ŋa iyi n fɔ ideu fei, á yei bei jɛɛ iyi í ne beɛɛ. Á je inɛ iyi Ilaaɔ í cica ikã ku je tɛɛ mam mam, nɔ Lafɛɛ á yɔkɔ ku ceɔ ice si na iyi í jɔ í tã sɔlu ku ceɔ ice jiida baa yooma fei. ²² Saa kubi nfe nfei awaasũ ŋa, dede kpãai dee dee ku je, do naane ku dasi, do kubi, do laakai ku sũ, awɔ do inɛ ŋa iyi à waa tɔɔ Lafɛɛ do inɔ akã. ²³ Amma maà ya ce kakɔɔ si mii iyi kù ne aranfãani do iyi kù ne yaase, domi ì mà kam kam iyi nŋui í ya na ku bí ija. ²⁴ Nɔ wee kù sã woo ce icei Lafɛɛ ku maa ja, amma í sã kú bi inɛ fei, nɔ kú je inɛ iyi á yɔkɔ ku kɔ si cio nɔ ku ya temua. ²⁵ Inɛ ŋa iyi a kù waa jesi ideɛ í sã ku ba ŋa ide ku fɔ do kúrɔ. Á yɔkɔ ku je Ilaaɔ á mu nŋa kpãa a kraasiɔ idɔ nŋa a mà ntɔ, ²⁶ nɔ laakai nŋa ku baa, a gbã hai si taai Seetam, nŋu iyi wa mu ŋa wo nɔ í jɔ à waa ce idɔɔbiɛ.

Waatii ankãanyi

3

¹ Amma í sã i mà ŋa iyi kuweɛ nwa á na ku gaabu si waatii ankãanyi. ² Amanɛ ŋa aa maa ce idei iri nŋa, lasabu nŋa fei si fiaí á ya wa, aa je woo tɔɔ fufu, aa nyisi iyi aŋa à je ngɔgɔ, aa maa bu Ilaaɔ. A kaa jirima baa nŋa ŋa, aa je gudulu ŋa, a kaa mà beɛɛɛ Ilaaɔ. ³ Aa je hai ne kubi ŋa, a kaa ne araareí inɛ ŋa, aa je woo sɔ irii inɛ ŋa, a kaa mà ara nŋa, aa je inɛ ku gaabu ŋa, nɔ aa je mbeɛi woo ce jiida ŋa. ⁴ Aa je ilu zamba ŋa, a kaa ne lasabu jiida, aa ne faao. Aa bi faayii andunya ku re Ilaaɔ. ⁵ Aa maa too kpãai Ilaaɔ do gele, amma ilu muafiti ŋai domi à kɔsi gbugbãɛ. Fa araɛ hai bi amane dimi beɛbe ŋa. ⁶ Gɔgɔ ŋa aa maa lɔ kpasɛ do kpasɛ ŋa a maa kãmia inaabo hai donda kulele ŋa. Inaabo ŋau, dulum du ŋa í caa nɔ à waa too bine ikã ikã fei. ⁷ Iju iyi í má fei inaabo beɛbe ŋau à waa de aŋa a mà ngɔgɔ, amma a kaa nɔ a mà ntɔu pai. ⁸ Si bei Zanesi do Zambeesi à kɔsi Moizi wo, beɛbe mɔi inɛ ŋau mɔ à kɔsi ntɔu, iri nŋa í sinda mam mam. Naane ku dasi nŋa kù ne aranfãani kãma. ⁹ Amma kookaai nŋa kaa bɔɔ ŋa bii kãma, domi inɛ fei á na ku ye sũmu ku je nŋa, si bei à ye ti Zanesi do Zambeesi.

Iyi Pɔlu í dasi Timotee ku ce

¹⁰ Amma awɔ ì mà sã sã yaase bei n kɔ inɛ ŋa si cio do yaase bei n ce isɛɛɛɛ bi tu ŋɛ, do mii ŋa iyi n dasi idɔ n ce, do naane ku dasim, do laakaim, do suorum, do kubim, do temuam. ¹¹ Ì mà bɔne iyi à nyisim do ijuukpã iyi í bam si ilui Antiɔsi do Ikonimu do Lisitu. Kù ne bɔne gɔ iyi n kù ye be. Amma Lafɛɛ í nyam hai si fei ndɛɛ. ¹² Ntɔi, inɛ iyi wa

bi ku ce kuwɛɛɛ dee dee si wajui Ilaaɗ si anu akã iyi í ce do Jesu Kirisi kù ne bei á ce iyi kù ye ijuukpã. ¹³ Amma ine laalɔ ɲa do woo sɔ ibo ɲa waati kãma fei laalɔ ɲa í ya maa kɔ̄sɔsi. Si bei à waa dī ijuu ine gɔ ɲa, bæbe mɔi à waa dī ijuu ara ɲa. ¹⁴ Amma awɔ, leekī dim dim si cio iyi à kɔe si, iyi ì dasi naane, domi ì mà ine iyi í kɔe si. ¹⁵ Hai keekei, ì mà kukɔi ideɪ Ilaaɗ iyi á yɔkɔ ku muɛ bisi i dasiɔ Jesu Kirisi naane ku ba i ba faaba. ¹⁶ Kukɔi ideɪ Ilaaɗ fei hai bi Ilaaɗi wa naa. Nɔ í ne aranfãani ku kó ine ɲa si cio, ku nyisi amane kurarae, nɔ ku dasie kpãa jiida má, nɔ ku nyisie yaase bei á jɛɔ dee dee, ¹⁷ ku ba inei Ilaaɗ ku kɔ̄, nɔ ku tã sɔ̄lu ku ceɔ ice jiida baa yooma fei.

4

¹⁻² Ñ wa n tɔ̄ɔei Timotee, i ya maa waazoa ine ɲa ideɪ Ilaaɗ waati kãma fei. I ya tã sɔ̄lu baa bii beirei, à je a kù je. Ñ wa n tɔ̄ɔei si wajui Ilaaɗ do si wajui Jesu Kirisi, ɲɲu iyi á kiiti ilu hunde do iku ɲa. Na irii kunyie wa do kunaai bommaei ñ wa n dasie iceu be. Na ɲɲu, lele ɲa, nɔ i nyisi ɲa kurara ɲa, mu ɲa gbugbã, nɔ i kɔ ɲa si cioi ideɪ Ilaaɗ do suuru nla nla. ³ Ñ wa n fɔ bæbeɪ domi waati gɔ wa naa iyi ine ɲa a kaa bi ideɪ kukɔsi jiida ku gbɔ, amma aa dɛdɛa ara ɲa woo kɔ si cio nkɔ, ine ɲa iyi aa lele ɲa do ide iyi à bi ku gbɔ. ⁴ Aa kɔ ku gbɔ ide ntɔu, nɔ aa sinda ara ɲa si ideɪ arái amane ɲa. ⁵ Amma awɔ, mu arae si mii fei, temua do ijuukpã, ce icei laabaau jiidau ku waazoe, nɔ i jò icei ideɪ Ilaaɗ iyi ì waa ce ku kɔ̄ mam mam.

⁶ Amma amu takam, kuwɛem í je bei atēi kuwee iyi à waa nikã, nɔ waati iyi an jò andunya í maai wa. ⁷ Ñ jabu jiida, nɔ ñ sei ñ bɔ hee kɔ̄, nɔ ñ wa n leekī si naane ku dasi dim dim. ⁸ Nsei, ñ mà iyi an ba ribai dee dee ku je. Lafɛe woo kiiti dee deei á muum si ajɔ ɲɲu. Kù je amu akã, amma hee do ine ɲa iyi à bi ajɔi kunyie wa fei.

Ideɪ ankãanyi

⁹ Ce kookaai i hãmɛem wa ɲya ɲya, ¹⁰ domi Demasi í jòm í bɔ Tesalonika si na iyi í jò í bi andunya kaa kaa. Keresani, ine ɲɲu í ne ikpa ilei Galati nɔ Titee mɔ í ne ikpa ilei Dalumasi. ¹¹ Luku ɲɲu akãi í wa bi tom ihɛ. Gbã Maaku iɲeɔ i naa wa ajɔ ɲa, domi á yɔkɔ ku sobim si icem nɔu. ¹² Ñ be Tisiki Efɛezu. ¹³ Bii ì waa naa, soom kumboo ku nya tûtũm wa iyi ñ jò Torasi kpasɛi Kaapusi, do tiam ɲa, iyi í re mɔm ɲɲui í je iyi à ce do batau.

¹⁴ Alesandu gbɛdɛu *, í ceem laalɔ ntɔ ntɔ. Lafɛe á sãa mii iyi í ce. ¹⁵ Awɔ mɔ laakaie, domi í kòsɪ ide nwa do gbugbã.

¹⁶ Ine kãma kù nɔ kù leekī do amu sinteu mɔm iyi ñ wa n kɔ̄ aram, aɲa feii à jòm. Ilaaɗ ku maà mu ɲa do. ¹⁷ Do ɲɲu fei, Lafɛe í leekī do amu í muum gbugbã, ku ba n waazo laabaau jiidau mam mam nɔ dimi mmu ɲau fei a gbɔ̄. Nɔ ñ fita si wahalau bei ine iyi í gbã hai si gelei muusu nla. ¹⁸ Lafɛe á nyam hai si laalɔ baa yooma fei, nɔ kú jò n lɔ si bommai lele do alaafia. Ka saabue hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔ̄ɔi ankãanyi

¹⁹ Ce Pirisila do Akilasi fɔ̄ɔ do inei kpasɛi Onezifɔ̄ɔ ɲa. ²⁰ Erasitu í gbe Kɔ̄renti be nɔ ñ jò Torofimu Miletu, domi kù waa ne baani. ²¹ Ce kookaai i naa hee sukui tûtũ ku maa to. Ebulusi, do Pudeni, do Linusi, do Kolodia, do ine nwa ɲau fei à waa ceɛ fɔ̄ɔ.

²² Lafɛe ku wɛɛ do awɔ.

Nɔ didɔi Ilaaɗ ku wa si iɲe fei.

* ^{4:14} gbɛdɛu Gbede iyi à waa fãau ihɛ kù je bei gbɛde ku rɔ kaako ɲa. Ine ɲɲu isɔ ku ce booda ɲa do iwɛ iyi ine ɲa à ya maa tɔ̄ɔi í ya yɔ̄.

Tiã iyi Põlu í kãa Titee

Põlu í ce Titee fã

¹ Amui Põlu, woo ce icei Ilaaã do woo bei Jesu Kirisi, amui ñ kã tiau wa. À bẽm nii n koo n sobi ine ña iyi Ilaaã í cicau ku ba a dasie naane, nã a mà ntõu si gãmei kpãai naane ku dasi nwa. ² Iyi bei á jò a maa cõ kpãai kuwẽe hai tã. Ilaaã ci ya sã ibo. Nã baa hai kù takai andunya í ce kuwãi kuwẽe hai tã. ³ Nã nsei, si awaati iyi í jileu, í jò ideeu í fita. Ideui í daam si awõ n waazoe si bei í jileem, ññu iyi í je Ilaaã woo faaba nwa.

⁴ Amu Põlu ñ wa n ceẽ tiau ihẽ wai, Titee. Si bei do saabum nii ì dasiõ Jesu naane bei amu mõ, ññui í jò ì je ama abím. Ilaaã Baaba do Jesu Kirisi woo faaba nwa a muue didõ do laakai akã.

Ice iyi Põlu í dasi Titee Kereti

⁵ Ñ jòe Kereti bei ku ba i teese ide ña iyi í gbeu, nã i cica ine ngbo ña si igbei inei Jesu ña si ilu ñau fei si bei ñ sõeu. ⁶ Ine iyi á je ine ngboi igbeu í gbe ku je ine iyi kù ne taale gõ, iyi í ne abo akã lege lege nã amaẽ ña à je woo dasi Jesu naane ña. Ku màà je a maa sã iri ñña do daa bututu nã a màà je amu ña iyi a ci ya jirima ine. ⁷ Ntõ ntõ, ine ngboi igbeu icei Ilaaã wa ce. Na ññu í gbe ku je hai ne taale. Kù sãa ku je ilu faau, walakõ ilu idõakõ, walakõ woo mõ atẽ, walakõ à bi ija, walakõ ine iyi wa bi ku ba fia do bisi laalõ. ⁸ Amma í gbe ku je ine iyi í ya yaãe ine njoo ña, nã ku ya bi mii jiida ku ce. Nã ku je ine iyi í mà araẽ. Ku je ine dee dee do ine kumá nã ku ya saku. ⁹ Í gbe ku maa mu ide iyi í ne naaneu dim dim si bei à kãaa si. Bẽbebi á yõkõ ku mua ine ña iyi à gbe gbugbã nã ku tuse ñña yaasei cio jiida nã ku kãmia woo jã ide ña.

¹⁰ Ñ wa n fõ bẽbebi domi ine nkpõí í wa si igbeu iyi a kù waa jirima ine ngbo ñau, ine ña iyi à waa dasi ine ña iju dũdũ do ide nfe. Si inõ ñña, Zuifu ña iyi à dasi Jesu naaneu, aña mãm nii à re. ¹¹ Í gbe a ganji ña, domi à waa bitandi nyaanze nkpõ si bei à ya maa cio ñña mii iyi kù jõ. À ya maa ce bẽbebi ku ba a baõ fia do bisi laalõ. ¹² Inei Kereti gõ takãe iyi í je woo sisi idei iwẽ ñña í ni, waati kãmã fei inei Kereti ña woo sã ibo ñai, nã à gaabu bei ññai sako ña, ilu ika ñai, lasabu ñña fei si kpãai ijei í wa. ¹³ Nã ide iyi í fõu ntõi. Na ññu, sõ ña ide do kugaabu ku ba a leekĩ dim dim si kpãai naane ku dasi, ¹⁴ nã a màà na a too si alái Zuifu ñau, walakõ woodai ine ña iyi à yaa hai si kpãai ntõ. ¹⁵ Mii fei í mái bi ine ña iyi à má, amma nkãmã ci ya má bi ilu riisi ña do hai dasi naane ña, domi lasabu ñña do idõ ñña fei í ne riisi. ¹⁶ À waa fõ do gele à ni aña à mà Ilaaã, amma kookoosu ñña wa jã ña ide. À je ine laalõ do woo kò ide ña, a kaa yõkõ a ce mii jiida kãmã má.

2

Kukõsi jiida

¹ Awõ takãe kã ña si cio jiida. ² Sõ mækõ ngbo ña a jò a mà mii iyi à waa ce, nã a je ilu bẽere iyi à mà ara ñña nã a leekĩ si kpãai naane ku dasi dim dim do ti kubi do ti temua. ³ Sõ abo ngbo ña mõ a maa je kuwẽe ñña dee dee bẽi í jõ inei Ilaaã ña à ya ce. A màà je woo sã irii ine ña wala woo mõ atẽ. Í sãa a ya maa mua abo aso mækõ saatara ña bisi jiida ⁴ ku ba a mà bei aa bi mækõ ñña ña do ama ñña ña. ⁵ Nã a kã ña si a mà ara ñña a je ine ña iyi aa leekĩ do mækõ ñña ña a maa ce icei abo aso mækõ ñña, a je ine jiida ña iyi aa sũa mækõ ñña ña iri ile. Iyi bei á jò ine gõ kaa yõkõ ku fõ laalõi idei Ilaaã na iri ñña.

⁶ Sõ awaasũ ña mõ a mà ara ñña. ⁷ Bẽbe mõi awõ takãe, i ya jò a ye sie jiida ku ce si mii fei. Si cioẽ, nyisi ña iyi ì je dee dee nã ì waa ce mii iyi à dasie. ⁸ Sõ ña idei ntõu iyi a kaa yeõ taalei idee. Iyi bei á jò anyõ ku mu mbẽe ññe ña domi a kaa ba laalõ nwa a fõ.

⁹ Sõ aru ña mõ a jirima lafẽe ñña ña si mii fei nã a ya ce mii iyi á dõ ñña si. A màà ya ba ña kakõõ ku ce, ¹⁰ nã a màà ya ce ña ile, amma a nyisi ara ñña iyi aña à je ilu naane si mii fei. Bẽbebi ine ña aa màdõ bẽerei cioi Ilaaã woo faaba nwa.

¹¹ Ñ ni i ce beɛbei domi Ilaaɗ í jò didɗe í naa si andunya. Didɗu á yəkɔ ku mua ine fei faaba. ¹² Didɗu wa sɗ wa ka jò kɔɗɗe andunya do kuwɛe iyi kù waa mà beɛrei Ilaaɗ. Beɛbei aa ka ce kuwɛe nwa si andunyau ihɛ dee dee, ka màò ara nwa, nɔ ka màò beɛrei Ilaaɗ, ¹³ nɔ ka maa degbedò ajò jiida iyi à waa cɔ kpãae, si bii Jesu Kirisi woo faaba nwa á nyisi amboeɛ. Jesu Kirisi ñhui í je Ilaaɗ, nɔ ñhui í la. ¹⁴ Í so arae í na na iri nwa ku ya wa hai si laalɔ baa yooma fei, nɔ ku ce wa ine kumá ña ka na ka je bei dimi akã iyi á je titi ñju akã nɔ ka je ilu himma ka maa ceò ice jiida.

¹⁵ Beɛbei í sɗa i ya cioa ine ña. Sɗ ña ide do kugaabu, nɔ i mu ña gbugbã si bei ì ne kpãae. Màà jò ine gɔ ku dondae.

3

Iseenei inei Jesu ña

¹ Ye inei igbei Jesu ñau fei gigi a ya sɗa ilaalui ile ña do ine ngbo ña iri ile, a ya jirima ña, nɔ a ya tã sɔlu si ice jiida fei ku ce. ² Sɗ ña a màà ya fɔ laalɔi ine gɔ, nɔ a màà ya de anui ine gɔ, amma a ya cea ine fei jiida nɔ a nyisi ine ña daa didɗ. ³ Í sɗa ka ce beɛbe domi tako wo awa mà à yei bei ine ña iyi à gbe. A kù ne yaase, a ci ya ka jirima Ilaaɗ, à ya ka maa ce kurara. Kɔɗɗe andunya baa yooma fei do faayi ñai à waa neò wa. À waa ce kuwɛe nwa do inɔ sãmi do binɛ. Nɔ à cé nje. ⁴ Amma waati iyi Ilaaɗ woo faaba nwa í nyisi jiida ku jee do bei í bi amanɛ ña, ⁵ í faaba wa. Waati beɛbei Hundee iyi í da nwa si í bí wa ise gbeejisia nɔ í mu nwa kuwɛe titɗ. Kù faaba wa si na iyi í jò à ce ice jiida, amma si na iyi í jò í ce araare nwai. ⁶ Ilaaɗ í mu nwa Hundee do inɔ akã na saabui Jesu Kirisi woo faaba nwa, ⁷ ku ba ka na ka je ine dee dee si wajui Ilaaɗ na didɗe nɔ ka je tubui kuwɛe hai tã iyi à waa cɔ kpãae. ⁸ Ideu í ne naane. Ñ bi i fɔ ideu i sisi ku ba ine ña iyi à dasi Ilaaɗ naane a ce kookaai a ceò ice jiida. Ideu ide jiidai nɔ í ne aranfãani bi ine ña. ⁹ Amma i ya feò kudɗeide ide hai ne yaase ña ku ce, nɔ i màà ya de irii bala nwa ña kú mà, nɔ i màà ya maa ce kakɔ hai tã si gãmei wooda. Iyi be fei ngbei, kù ne aranfãani kãma. ¹⁰ Ine iyi wa fɛfɛ ine ña, sɗɔ bei ise gbeeji i bei i nya lafɛe ikã. ¹¹ Awɔ takae ì mà iyi amanɛ dimi beɛbe í yaai hai si kpãa jiida, wa ce dulum nɔ kookoosue í jò à ye taaleɛ.

Idei ankãanyi

¹² Wee an na n be Aatemasi walakɔ Tisiki wa bi tɛɛ. Waati iyi ine akã ña á na ku to wa, ce kookaai i naa i bam Nikopolisi, domi bei ñ bi n maa n wa sukui tütü. ¹³ Mua Zenasi woo mà woodau do Apolo bukaatai mii iyi à bi fei si iseene ñau, ku ba ngɔgɔ ku mà gaizia ña. ¹⁴ Í sɗa ine nwa ñau mà a hanya si ice jiida ku ce, ku ba a ba bukaatai mii iyi à bi nɔ a màà je kuwɛe ña ngbe ngbe.

¹⁵ Ine ña iyi à wa bi tom ihɛ fei à ceɛ fɔɔ. Ce ine ña iyi à bi wa si kpãai naane ku dasi fɔɔ.

Didɗi Ilaaɗ ku wa si iñe fei.

Tiá iyi Pṳlu í kṳa Filemṳṳ

Pṳlu í ce Filemṳṳ fṳṳ

¹ Amu Pṳlu iyi ñ wa piisṳṳ na irii Jesu Kirisi, amu do Timṳtee inṳ nwa à ceṳ tiau ihṳ wai Filemṳṳ, awṳ baakṳṳ nwa do minjisia nwa si icṳ. ² Nṳ à ce inṳi igbei Jesu ṅa iyi à ya tṳtṳṳ kpasṳṳ fṳṳ do wecī nwa Apia, do Aasipu, ṅṅu iyi wa ba wa ku jabu. ³ Ilaaṳ Baa nwa do Lafṳṳ Jesu Kirisi a mu ṅṅe didṳ do laakai ku sṳ.

Kubii Filemṳṳ do naane ku dasie

⁴ Waati iyi ñ wa n ce kutṳṳ fei ñ ya n ye gigiei nṳ ñ ya n saabu Aṳ Lafṳṳ na irie, ⁵ domi ñ wa n gbṳ baau naaneṳ iyi ñ dasi Lafṳṳ Jesu do bei ñ bi woo dasi Jesu naane ṅa fei. ⁶ Ñ wa n tṳṳ Ilaaṳ ku jṳ anu akā iyi awae ṅa à ne na naane ku dasiu ku jṳ i mà mii jiiida iyi à ne si kpāai Kirisi fei. ⁷ Baakṳṳm, kubieu í muum gbugbā ntṳ ntṳ do inṳ didṳ nla nla, domi ñ waa tṳ inṳi inṳi Ilaaṳ ṅa.

Pṳlu wa tṳṳ Onezimu suuru

⁸ Na ṅṅu, baa do iyi ñ ne kpāa na irii Kirisi iyi an tilasie i ce iyi í sīa, ⁹ do ṅṅu fei, na kubii í jṳ ñ wa n tṳṳ suuru. Amu Pṳlu, amu iyi ñ je mṳkṳ ṅṅbo, nṳ wee nsei ñ wa piisṳṳ na irii Jesu Kirisi, ¹⁰ ñ wa n tṳṳ suuru na irii Onezimu, ṅṅu iyi í je bei amam iyi ñ bí si kpāai naane ku dasi si ile piisṳṳ ihṳ. ¹¹ Tako wo kṳ sobie jiiida, amma nsei í je sobi nla nla bi tṳṳ do bi tom.

¹² Nsei ñ bṳṳ wai bi tṳṳ, ṅṅu iyi ñ bi bei arai amu takam. ¹³ Ñ bi ku wa kṳkṳm nii wo ku sobim si agbeṳ si waati iyi ñ wa piisṳṳ ihṳ na laabaau jiiida. ¹⁴ Amma n kṳ bi n ce ṅṅṳṳṳ bii kṳ yeṳ, domi n kṳ bi i sobim do tilasi, bii kṳ je do idṳṳbie.

¹⁵ Á yṳkṳ ku je inṳṳ Onezimu ñ fṳṳṳ ṅṅe ṅai wo si waati keekeu ku ba i naa i nṳṳ do aṳṳ fei. ¹⁶ Kaa nyi wa bi tṳṳ baa bei aru ṅṅu akā má, amma í re aru. Á nyi wai bei baakṳṳ jiiida. Ñ ne kubie ntṳ ntṳ, nṳ í sīa titṳṳ ku re, domi kṳ je arue ṅṅu akā, í je baakṳṳ si kpāai Kirisi má.

¹⁷ Na ṅṅu, bii ñ waa kam bei kpaasie, gba ṅṅu mṳ bei aa gba amu takam. ¹⁸ Bii ñ raraṳ, walakṳ bii wa mu gbeseṳ, sindṳṳ si irim. ¹⁹ Wee, ñ wa n kṳ iyi ihṳ do awṳi amu takam, amu Pṳlu, an sīae fei ndṳṳ. Baa bii n kṳ fṳṳ, awṳ takae ñ mà iyi ñ waa mu gbesem na kuweṳṳ iyi ñ ba. ²⁰ Na ṅṅu, awṳ inṳm, ñ wa n tṳṳ i ceem didṳṳ be na irii Lafṳṳ. Tṳ inṳm si kpāai Kirisi.

²¹ Ñ ceṳ tiau ihṳ wai si na iyi í jṳ ñ wa n naaneṳ iyi aa jirima ide iyi ñ wa n fṳṳ, nṳ ñ mà kam kam aa ce ku re baa iyi ñ wa n tṳṳ. ²² Mii akāi í gbe, ceem sṳṳlui ile bii an naa n wa, domi ñ wa n cṳ kpāa iyi Ilaaṳ á na ku sindoom wa bi tu ṅṅe má na saabui kutṳṳ ṅṅe.

Sukudṳ ku tṳṳ

²³ Epafaasi, awaṳ inṳ iyi a wa ile piisṳṳ na irii Jesu Kirisiu, í ni n ceṳ fṳṳ. ²⁴ Beṳbe mṳi woo bam ice ku ce ṅa, Maaku do Aritaaki do Demasi do Luku, aṅa fei à ceṳ fṳṳ.

²⁵ Didṳi Lafṳṳ Jesu Kirisi ku wa si ṅṅe.

Tīa iyi à k̄oa in̄ei Eβεε η̄a

Ilaaḏ í j̄ò Amaí n̄ηu takae í ba wa ide ku f̄o

¹ Tako bala nwa η̄a à gb̄o ide ku f̄oi Ilaaḏ hai si gelei waliie η̄a ise f̄eefelo si kp̄ā ik̄ā ik̄ā. ² Amma si waatii ank̄ānyiu ih̄ē awa à gb̄o ide ku f̄oi Ilaaḏ hai si gelei Amae takae. Amaui Ilaaḏ í cica ku je woo je tubui mii fei, n̄ηu iyi aη̄aḏ à taka andunya. ³ Amboe iyi Ilaaḏ í ne fei, si Amaei aa ka ȳw̄. Amau í j̄o Ilaaḏ takae dee dee, í n̄o wa mu mii fei do gbugb̄ai idee. Waati iyi í ce ice iyi á kpa ideí dulum dii ine η̄a í t̄ā, η̄oi í koo í buba lele si aw̄o n̄jei Ilaaḏ ilu gbugb̄a fei.

Amai Ilaaḏ í re amaleka η̄a

⁴ Si bei Ilaaḏ í na Amaeu iri iyi í re ti amaleka η̄a, beβεe m̄oi Amau takae í re amaleka η̄a. ⁵ Do nt̄o, Ilaaḏ k̄u s̄o ine ak̄ai amaleka η̄au ku ni,

Aw̄oi ì je Amam. Hai n̄nyi ù je baae.

K̄u n̄o k̄u je amaleka ḡoi wa f̄ā iyi í ni,

An je baae, n̄o n̄ηu m̄o ku je amam.

⁶ Amma waati iyi Ilaaḏ í be ama yemmae wa si andunya í ni, Amalekam η̄a fei a gulea.

⁷ Ide iyi Ilaaḏ í f̄o na irii amaleka η̄au wee. Í ni,

N̄ ce amalekam η̄ai bei fufu,

Woo ce icem η̄au m̄o bei amei ina.

⁸ Amma Amaei wa f̄ā iyi í ni,

Aw̄oi ì je Ilaaḏ. N̄ jile bommae hee do aḗo fei.

Dee dee ku jei í je akpai bommae.

⁹ Ì bi jiida n̄o ì cé laal̄o.

Na η̄oi í ce amu Ilaaḏ ù cicae, aw̄o Ilaaḏ.

N̄ n̄o ù muue in̄o did̄o n̄o ù j̄ò beεεε í re ti kraasi η̄a.

¹⁰ N̄o í s̄ō má í ni,

Aw̄o Laf̄ē, hai sinte aw̄oi ì jile icui ile.

Do aw̄oi ì ceḏ lele.

¹¹ Fei nd̄eε á ce n̄fe amma aw̄oi aa wee.

Lele do ile fei á gboi bei ib̄o.

¹² Aw̄oi aa taabu η̄a bei j̄ine.

Aa n̄o a maa kraasi bei à ya kraasi ib̄o.

Amma aw̄o i kaa kraasi, n̄o kuw̄eεε k̄a kpa iri.

¹³ Ilaaḏ k̄u n̄o k̄u s̄o amalekae ḡo k̄u ni,

Buba aw̄o n̄jem hee n ce mb̄eεε η̄a bi ku lesi iseε.

¹⁴ Debei, mii amaleka η̄a à je. À je hunde η̄a iyi à waa cea Ilaaḏ ice, aη̄ai í ya be a koo a sobi ine η̄a iyi aa ba faaba.

2

Idei faaba

¹ Na n̄ηu, í s̄ia ka mu ide iyi à gb̄o dim dim ku ba ka maḏ nȳw̄, ² domi baa ide iyi amaleka η̄a à naaḏ wa í ne gbugb̄a hee ine iyi k̄u saalue walak̄o k̄u jirimae fei í ba ijuukp̄a iyi í j̄o. ³ Debei, beirei aa ka ce ka ȳk̄o ka saa ijuukp̄a bii à waa ceid̄o ideí faaba iyi í to beβεe. Laf̄ē takae í tako í sisi ideí faabau, n̄o si anyie ine η̄a iyi à gb̄o à s̄o wa à ni ideu nt̄oi. ⁴ N̄o Ilaaḏ í ce maamaake ik̄ā ik̄ā fei ku ba gbugb̄ai seεda n̄ηau ku k̄ōasi. N̄o í cea ine η̄a amua ik̄ā ik̄āi Hundee si bei í bi.

Woo faaba ine η̄a

⁵ Ntɔ ntɔ, andunya iyi á na ku naa iyi à waa fãau, kù je amaleka ηai Ilaaã í jile a je ine ngboe. ⁶ Amma ine gɔ í kɔ bii gɔ í ba Ilaaã ide ku fɔ í ni,

Mii amanɛ í je hee ò waa ce lasabue.

Yooi í je amanɛ hee i maa gbɔaa.

⁷ Si waati keeke gɔ ò coo ine iyi kù to amaleka ηa.

Ì muua amboe nɔ ò jò í ne jirima nla nla.

⁸ Ì muua gbugbã si mii fei.

Ntɔi, iyi à ni Ilaaã í naa gbugbã si mii fei, nkãma kù weɛ iyi kaa sũaa iri ile. Amma a kù ye bii mii fei í sũaa iri ile titã. ⁹ Do ηηu fei Jesu ηηu iyi à kaye wo, nsei à waa yɔɔ do amboe do jirima nla nla na wahala iyi í ye í kuò. Ntɔi, didɔi Ilaaã í tako í jò kù to amaleka ηa si waati keeke gɔ. Ilaaã í ce bæbeɛi ku ba ku ye wahala ku kuò na irii ine fei. ¹⁰ Do ntɔ, Ilaaã, ηηu iyi í taka mii fei nɔ wa mu fei ndeɛ, í yɔɔ iyi í sã Jesu ku ye ijuukpã ku ba ku je amanɛ iyi í kɔ nɔ ku gbã amanɛ nkɔ nkɔ ku naaò ηa wa si amboeɛ, domi Jesui í je icui faaba ηηa.

¹¹ Jesu iyi í we ine ηa hai si dulum du ηa, ηηu do ine ηa iyi í we ηau à je amai baa akã.

Na ηηu, kù ce anyɔi ku kpe ηa ifɔe ηa ¹² tengi bii í ba Ilaaã ide ku fɔ í ni,

An sisia ifɔm ηa ideɛ.

An saabue si aninii ine ηa iyi à tɔtɔ.

¹³ Nɔ í ni má,

An dasi Ilaaã naanɛm.

Si anyie má nɔ í ni,

Amu wee do ine ηa iyi Ilaaã í muum.

¹⁴ Si bei ine ηau à ne ara do nje, Jesu takae í na í so ara bei aηa mɔ. Í ce bæbeɛi ku ba na saabui ikue ku kpa gbugbãi Seetam, ηηu iyi í ne gbugbãi iku wo, ¹⁵ nɔ ku ya ine ηa iyi à je bei aru ηa si kuweɛ ηηa fei na njoɪ iku. ¹⁶ Ntɔ ntɔ, kù je amaleka ηai í naa ku sobi, tɔkui Aburahamu ηai í naa ku sobi. ¹⁷ Na ηηu, kù ne bei á ce iyi kù jɔ ifɔe ηa si mii fei ku ba ku na ku je woo wee nla iyi í ne araare nɔ ku je ilu naane si icɛi Ilaaã, nɔ ku sã gbesei dulum dii ine ηa. ¹⁸ Do yaase bæbeɛ á yɔkɔ ku sobi ine ηa iyi à wa si kulele, domi ηηu takae í ye ijuukpã si kulele.

3

Jesu í re Moizi

¹ Na ηηu, ηηe inɛm ηa, ηηe iyi ò je ti Ilaaã, ηηe iyi í kpe do woo dasi Jesu naane ηa iyi à gbe ku ba i bɔ lelei Aɔ ηa, i jò i cɔ Jesu, ηηu iyi Ilaaã í be wa ku je woo wee nla si kpãai naane ku dasi iyi à waa sisi. ² Bei Moizi í tako í je ilu naane si icɛe iyi í cea inɛi Izireli ηa fei, bæbeɛ mɔi Jesu takae í ne naane si wajui Ilaaã, ηηu iyi í jilɔ si icɛu. ³ Ine iyi í ma ile í ne bæere í re ileu takae. Bæbeɛ mɔi Jesu í ne amboe nla nla iyi í re ti Moizi. ⁴ Ntɔi, ile iyi ò ye fei amanɛi í maa, amma Ilaaã í je ine iyi í ma mii fei. ⁵ Si icɛ iyi Moizi í cea inɛi Izireli ηa fei, í ye bei amaace ilu naane si kpasɛi Ilaaã kù je nwa seɛdai mii iyi á na ku ce. ⁶ Amma Kirisi nje amai kpasɛ ilu naane iyi Ilaaã í ce ine ngboi kpasɛɛu. Ine kpasɛɛ ηau mɔ, awai bii à waa leekɪ si naane dim dim do si kpãa ku cɔ iyi à waa tɔò fufu.

Kusĩmi iyi Ilaaã í jileá inɛe ηa

⁷ Na ηηu, i sotɪ i gbɔ ide iyi Hundei Ilaaã í fɔ í ni,

Bii ò waa gbɔ ide ku fɔi Ilaaã nnyi ηa,

⁸ I maà lele idɔ ηηe má bei si ajɔ iyi ò kɔsie ηa,

Si waati iyi ò cɔ laakaie ηa si gbabua.

⁹ ηɔi Ilaaã í ni,

Tengi bei bala ηηe ηa à kɔsim à dede idɔkɔm,

Baa do iyi à ye mii iyi ò ce hee adɔ ciiji.

¹⁰ Na ηɔi í jò ò ce idɔkɔ do aηa.

Nɔ ò ye idɔ ηηa í ya sindai ajɔ fei hai bi tom.

A kù mà kpãam.

¹¹ Si idɔɔkɔm ñ ceekpe ñ ni,
A kaa lɔsi bi kusĩmi iyi ñ ce n̄ɗa sɔɔluɛu ajɔ kãma.

¹² Na n̄ɗu, iñe inem ña, i ce laakai, i maà jò ine gɔ n̄ɗe ku ne idɔ laalɔ hai dasi naane, iyi á jò ku sinda hai bi Ilaaɔ, n̄ɗu iyi í wɛɛ. ¹³ Amma si na iyi í jò Ilaaɔ í mu nwa ajɔi n̄ɗyi, nɔ ala kù je tu wa, í s̄ia i ya maa mua n̄ɗe gbugbã ajɔ fei ña ku ba ine gɔ n̄ɗe ku maà jò dulum ku d̄i ijue hee ku le idɔɛ. ¹⁴ Ntɔi, à ne ikpɛ si kuwɛɛi Kirisi bii à waa leekĩ dim dim si naane ku dasi iyi à ne hai sinte hee kɔɔɛ.

¹⁵ Na ñɔi í jò à ni,
Bii ì waa gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ n̄ɗyi ña,
I maà lele idɔ n̄ɗe má bei si ajɔ iyi ì kɔsiɛ ña,
¹⁶ Yoo ñai à gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ nɔ à kɔsiɛ bii kù je ine ña iyi Moizi í gbã hai ilei Ezibitiu fei. ¹⁷ Mà yoo ñai Ilaaɔ wa ce idɔɔkɔ hee zakai adɔ ciiji bii kù je do ine ña iyi à ce dulum nɔ à cuku à ku si gbabuau. ¹⁸ Si waati iyi Ilaaɔ í ceekpe í ni, a kaa lɔsi bi kusĩmi iyi n̄ɗu í ce n̄ɗa sɔɔluɛu, yoo ñai wa fãa bii kù je ine ña iyi a kù jirima idee. ¹⁹ Bɛɛɛ mɔi, à ye iyi a kù yɔkɔ a kù lɔsi bi kusĩmiu si na iyi í jò a kù dasi naane.

4

¹ Kuwãi Ilaaɔ iyi í ni aa ka lɔsi bi kusĩmiu í wɛɛ baa n̄ɗyi. Na n̄ɗu, i ce laakai ku ba ine gɔ n̄ɗe ña a maà na a to wa do ankãanyi nɔ a ba wee aña a kaa ba a lɔ bi kusĩmiu. ² À waazo nwa laabaau jiida si bei à cea ine ña iyi à tako à wa si gbabuau. À gbɔ ideu amma kù ce n̄ɗa aranfãani kãma domi si waati iyi à gbɔɔ, a kù dasi naane. ³ Awa iyi à dasi naane aa ka lɔsi bi kusĩmiu, bi kusĩmi iyi Ilaaɔ í fɔ idee í ni,

Si idɔɔkɔm ñ ceekpe ñ ni,
A kaa lɔsi bi kusĩmi iyi ñ ce n̄ɗa sɔɔluɛu.
Í fɔ bɛɛɛ baa do iyi í ce sɔɔlui kusĩmiu tã hai waati iyi í taka andunya. ⁴ Do ntɔi, bii go à fɔ ide ajɔ mɛɛjesiau à ni,
Ilaaɔ í kpa irii icɛɛ fei nɔ í s̄imi si ajɔ mɛɛjesia.

⁵ Do n̄ɗu fei Ilaaɔ í fɔ ide iyi à tako à ka wau wo iyi í ni,
A kaa lɔ si bi kusĩmi iyi ñ ce n̄ɗa sɔɔluɛu ajɔ kãma.
⁶ Ine gɔ ña aa na a lɔ si bi kusĩmiu. Amma ine sinte ña iyi à gbɔ laabaau jiidau a kù lɔsi na ide hai jirima n̄ɗau. ⁷ Na n̄ɗu, nsei Ilaaɔ í jile ajɔ má, nɔ ajɔui n̄ɗyi. Ideu í cei bei Ilaaɔ í jò à na à gbɔɔ hai si gelei Davidi si anyii adɔ nkpɔ nkpɔ. Ideu í ni,
Bii ì gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ n̄ɗyi ña,
I maà ti i lele idɔ n̄ɗe.

⁸ Ntɔi, bii í je si kusĩmiu bei Zozue í bɔð ine ñau wo, Ilaaɔ kaa fɔ ide ajɔi kusĩmi mmu go iyi á na ku naa. ⁹ Bɛɛɛi kusĩmi í wɛɛ má iyi í je ti inei Ilaaɔ ña bei Ilaaɔ takae í s̄imi si ajɔ mɛɛjesiau. ¹⁰ Ine iyi í lɔsi bi kusĩmi iyi Ilaaɔ í ce sɔɔluɛu, í kpa irii icɛɛi si bei Ilaaɔ mɔ í kpa irii tɛɛ. ¹¹ Na n̄ɗu, ka ce kookaai ka lɔsi bi kusĩmiu. Kãma nwa ku maà je hai gbɔ ide bei ine ñau. Bii kù je bɛɛɛ aa ka na ka cuku ka kua bi kusĩmiu.

¹² Idei Ilaaɔi í je kuwɛɛ, í nɔ í ne gbugbã. Í d̄ɔ anu í re taakuba ilu ande minji. Í ne gbugbã iyi á yɔkɔ ku lɔð hee lelei idɔ ku fɛɛfɛ idɔi amanɛ do lasabuɛ, ikɔi ara mɔ do lompi. Nɔ á wuse idɔɔbii amanɛ do lasabuɛ. * ¹³ Nkãma kù wɛɛ iyi wa manjia Ilaaɔ woo taka. Fei ndɛɛ í c̄i wa jilei si wajue. Nɔ n̄ɗui awa fei aa ka tusea kuwɛɛ nwa.

Jesu í je woo wee n̄lau

¹⁴ Do ntɔi à ne woo wee n̄lau iyi í bɔ lelei Aɔ í to hee bi Ilaaɔ takae. N̄ɗui í je Jesu amaɛ. Na n̄ɗu, ka leekĩ dim dim si naane iyi à dasi, ¹⁵ domi woo wee n̄lau iyi à neu á yɔkɔ ku ce araare gbugbã hai ne nwa si na iyi í jò à lelɛ ku ceð laalɔ si mii fei bei awa mɔ, amma kù ce dulum. ¹⁶ Kitãi bommai Ilaaɔi í je tengi bii aa ka ba didɔ. Na n̄ɗu, ka sekɛɛ si kitãu si kutɔɔ nwa do idɔ ku buba, ku ba ku ce araare nwa nɔ ku mu nwa didɔ iyi á sobi wa si waati iyi í jɔ.

* 4:12 Idei Ilaaɔ í je kuwɛɛ tia nwo ñau à ni, “Idei Ilaaɔ í wɛɛ njaawɛ”.

5

¹ Woo wee nla iyi à ya so hai si inai amanε ηa fei, à ya sooi ku cea Ilaađ ice na iri ηηa ku ba ku ya kooa Ilaađ amua ηηa ηa nɔ ku ce kuwee ηa na irii dulum du ηa. ² Á yɔkɔ ku ce suuru do ine ηa iyi a kù mà ngɔgɔ do ine ηa iyi à yaa hai si kpāa, si na iyi í jò ηηu takae mɔ kù kɔ. ³ Na ηɔi í jò, kù ne bei á ce iyi kù ce kuwee na irii dulum dii ηηu takae bei wa ce na irii ine ηa. ⁴ Ine gɔ kaa yɔkɔ ku so arae ku ni ηηu í je woo wee nlau, bii kù je Ilaađi í kpoo bei í kpe Arɔɔ wo.

⁵ Beεbe mɔi baa Kirisi takae kù so arae lele kù ni ηηu í je woo wee nlau. Ilaađi í cicae, ηηu iyi í sɔɔ í ni, Awɔi ì je Amam. Hai nnyi ò je Baaε.

⁶ Bii gɔ à kɔ ide iyi í sɔɔ má í ni, Awɔi aa je woo wee do aɔ fei bei Mεekizedeki.

⁷ Si waati iyi Jesu í wa si andunya í ya ce kutɔ do anu ku dɔ nla nla do cikāaju. Í tɔ sobii Ilaađ, ηηu iyi á yɔkɔ ku nyaa hai si awɔi iku, nɔ í gbɔa si na iyi í jò í sūaa iri ile. ⁸ Do iyi í je Amai Ilaađ fei, í kɔkɔ ku jirimae si ijuukpā iyi í ye. ⁹ Iyi í kɔ í tã nɔ í baa í jea ine ηa iyi à waa jirimae fei icui faaba iyi ci ya tã. ¹⁰ Nɔ Ilaađ í coo woo wee nlau bei Mεekizedeki.

Ka maà jò naane ku dasi nwa

¹¹ Mii nkɔ í weε iyi aa ka yɔkɔ ka fɔ si gāmei ideu ihē, amma á gaabu a sisi ηηe yaaseε domi ì baa ì je ine ηa iyi a ci ya gbɔ yaasei ide nya nya ηa. ¹² Waati í to bebei bii í jò ηηe mɔ i kɔ ine gɔ ηa mɔ si ideu, nɔ do ηηu fei, ì kɔ ì waa ne bukaatai ine iyi á kɔ ηe si mii sinte ηa si idei Ilaađ. Iηe iyi ì to i je ije kili nla nɔ ì nyi ì waa ne bukaatai amɔ má ηa. ¹³ Ine iyi wa mɔmɔ fei amai, kaa yɔkɔ ku wūa jiida do laalɔ. ¹⁴ Amma ije kili, ijei ine ngbɔ ηai, aηa iyi à mà jiida do laalɔ ku wūa si na iyi í jò à ne dɔɔneε.

6

¹ Na ηηu, ka jò ide sinte ηau si gāmei Kirisi nɔ ka bɔ waju ka je ine ηa iyi à jīa. A kaa ka jile icui ideu ku kasi má. Ideu í je idei idɔ ku kpaasi hai si kookoosui nfe ku ce, do idei naane ku dasi si Ilaađ, ² do idei ikɔi inyi ku dasi ikā ikā, do idei awɔ ku lea ine ηa si iri, do idei kujīi iku ηa, do ide iyi Ilaađ á jile hee do aɔ fei si kiitiu. ³ Kookaaii waju ku bɔi aa ka ce bii Ilaađ í bi.

⁴ Ine ηa iyi à ba inya kumái Ilaađ tã, nɔ à tie amuai lele, nɔ à ba ikpē si HundeI Ilaađ, ⁵ nɔ à yɔɔ iyi ideI Ilaađ í sīa, nɔ à mà gbugbāi kuweεi ala, ⁶ bii à sinda à toa ideI Ilaađ anyi, a kaa yɔkɔ a sinda idɔ má, domi à sīsī à waa kpakpa Amai Ilaađ si jīi ku gaauu má nɔ à waa dasie anyɔ si bantuma.

⁷ Ntɔ ntɔ, ile á yɔkɔ ku mɔ inyii ijī nɔ amaaje iyi á cea woo logoo ηa aranfāani á fita. Bii ileu í ce beεbe, á ba kuweeI Ilaađ. ⁸ Amma bii agū do agū fūfū ηai à fita si, ileu kù ce nceεi. Bii í kɔɔsi Ilaađ á ceεpεε, si anyie nɔ ku joo.

⁹ Iηe baakɔ nwa ηa, baa do iyi à waa fɔ beεbe, à waa naane ηe. À mà iyi ì wa si kpāai faaba ηa. ¹⁰ Ilaađ í je ine dee dee, kaa gbeje ice ηηe do kubi iyi ì nyisi na irie ηa, si bei ì gbɔa ineε ηa wo ηa, nɔ ì waa gbɔ ηηa baa nsei ηa. ¹¹ Amma à bi ine baa yooma ηηe fei ku hanya do iju nkpa ku leekī si ideu hee kɔɔε ku ba mii iyi ì waa cɔ kpāae ηau ku ce mam mam. ¹² A kù bi i na i ce ika ηa, amma i sisi ine ηa iyi à dasi naane nɔ à temua à waa jeɔ tubu iyi Ilaađ í wā ηa dou.

Ide iyi Ilaađ í wā kù ne sika

¹³ Waati iyi Ilaađ í cea Aburahamu kuwā í gbasi do irii ηηu takae si na iyi í jò ine gɔ kù weε iyi í roo má, ¹⁴ í ni, an weε do ntɔ, nɔ n jò dimie ku kpɔ. ¹⁵ Si beεbei Aburahamu wa temuaɔ nɔ í ba mii iyi Ilaađ í wāa do. ¹⁶ Bii ine ηa à waa gbasi ide, à ya cooi do irii ine iyi í re ηa, nɔ kugbasiu ku jò a mà iyi ntɔ ntɔ á cooi nɔ ku kpa irii kakɔ fei. ¹⁷ Beεbei, ine ηa iyi Ilaađ í cea kuwāu, í bi ku nyisi ηa mam mam iyi idei ηηu kù ne gele ku kɔbia. Na ηɔi í jò í gbasi ku ba a mà iyi ntɔ ntɔ á cooi. ¹⁸ Na ηηu, idei kuwā do kugbasi, aηa minjii

à wεε iyi kaa kpaasi, nɔ si ide minji ηau be Ilaaɔ kaa yɔkɔ ku sɔ ibo. Si ide minji ηau bei Ilaaɔ wa mu nwa gbugbã ntɔ ntɔ, awa iyi à waa leekĩ si kpãa ku cɔ iyi í jilε nwa nɔ à ba bi ku manji nwa siε. ¹⁹ Kpãa ku cɔu wa mu idɔ nwai dim dim bei isɔi akɔi inyi í ya gεε akɔu. Isɔ iyi à neu wa soi dim dim do anyii ridoo bi ku wai Ilaaɔ lele. ²⁰ Tengi bei Jesu í cua nwa í lɔ na iri nwa domi í baa í je woo wee nla do ajɔ fei bei Mεekizedeki.

7

Mεekizedeki í je ilaalu nɔ í je woo wee má

¹ Mεekizedekii í je ilaalui Salemu do woo weei Ilaaɔ ilu gbugbã fei. Si waati iyi Aburahamu í je amanlu ηa igũ wa baa, ηɔi Mεekizedeki í bɔ ku kòo ku weεa. ² Mii iyi Aburahamu í ba wa fei, í naa í ce ikpεε, si mεεwa fei í nya akã í na Mεekizedeki. Yaasei irii Mεekizedekiui í je ilaalu iyi í je dee dee. Si anyii ηηu, í je ilaalui Salemu, waatɔ ilaalui laakai ku sũ. ³ Inε gɔ kù mà baaε walakɔ iyeε walakɔ balae gɔ. A kù ce faajii kubíε hee má je faajii ikuε. Si bεεbe í jɔ Amai Ilaaɔ, nɔ í je woo wee do ajɔ fei.

⁴ I cɔ zaka bei kulai mɔkɔu í to, ηηu iyi si waati iyi Aburahamu bala nla nwa í je igũ, mii ηa iyi í ba wa, si mεεwa fei í nya akã í náa. ⁵ Si inɔi inei Levi ηa, inε ηa iyi à je woo wee ηau, wooda nwa í na ηa kpãa, si mεεwa fei inei Izireli ηa a nya akã a na ηa. Do ηηu fei, à je nyaanze akã, aηa fei tɔkui Aburahamu ηai. ⁶ Mεekizedeki í weεa Aburahamu iyi Ilaaɔ í cea kuwãu, nɔ baa do iyi Mεekizedeki kù je dimii Levi, do ηηu fei, Aburahamu í náa ikpεu. ⁷ Kù ne sika gɔ, inε iyi í re ηηui í ya weεa kpaasi. ⁸ Inei Levi ηa, aηa iyi inε ηa à ya na akã si mεεwau fei, amanε ηai iyi à ya ku, amma Mεekizedeki í wεε, si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ. ⁹ Nsei, si waati iyi Aburahamu í náa zakaa, í yei bei Levi takae mɔ í náa, ηηu iyi amaε ηa à waa ba zakaau, ¹⁰ domi baa do iyi a kù bí Levi waati bεεbe, í ye bei í wa si arai balae waati iyi balaeu í ko Mεekizedeki.

¹¹ Wooda iyi Ilaaɔ í na inei Izireli ηa, kpãai kuweei inei Levi ηai í je icuε. Nsei, bii í je kpãai kuwee be á yɔkɔ ku jɔ inε ηa a kɔ mam mam, a kaa ne bukaatai woo wee mmu gɔ ku naa má bei Mεekizedeki, inε iyi kù je dimii Arɔɔ, ¹² domi bii à kpaasi kpãai kuwee bεεbe, tilasi í gbe a kpaasi wooda mɔ. ¹³ Ntɔi, Lafεε nwa iyi ideu wa fãau, í je inei dimi mmu gɔ, nɔ si dimiu inε kãma kù ce icei kuwee. ¹⁴ Ntɔ ntɔ, à mà iyi à buui si dimii Zuda. Moizi kù nɔ kù fɔ idei inε kãma si gãmei dimiu iyi á na ku je woo wee.

Woo wee gɔ iyi í ye bei Mεekizedeki

¹⁵ Yaasei ideu í fita sãa sãa si bei à ye woo wee mmu gɔ í fita iyi í ye bei Mεekizedeki. ¹⁶ A kù coo woo wee si na iyi í jɔ à buu si dimii woo wee ηa, amma do gbugbãi kuwεε iyi ci ya tãi. ¹⁷ Do ntɔi, kukɔi idei Ilaaɔ í fɔ na iriε í ni, Awɔi aa je woo wee do ajɔ fei bei Mεekizedeki.

¹⁸⁻¹⁹ Si bεεbei à kpa wooda nwou nɔ à naaɔ kpãa ku cɔ iyi í roo wa, nɔ do saabuεi à waa sεkεε si Ilaaɔ. À kpa wooda nwoi si na iyi í jɔ kù ne gbugbã nɔ kù ne aranfãani. Ntɔ ntɔ, wooda kù jɔ nkãma kù kɔ mam mam.

²⁰ Ilaaɔ í jilɔ woo wee bei Mεekizedeki nɔ í gbasi ideu. Inε ihɔ ηa à je woo wee ηa, kù je do kugbasii Ilaaɔ. ²¹ Amma do kugbasii Aɔ Lafεε í ce Jesu woo wee í ni, Amu Aɔ Lafεε ñ gbasi ideu.

N kaa n nɔ n dede si idem má.

Aa je woo wee do ajɔ fei.

²² Bεεbei Jesu í je nwa bei akaasii akabuu iyi í sãa í re wa.

²³ Tengi bii idei Jesu do idei woo wee ηau í nya ikã wee. Woo wee ηau à kpɔ si na iyi í jɔ amanε ηai iyi à ya na à ku, nɔ ice ηηa ku leekĩ. ²⁴ Amma Jesu nje í wεei do ajɔ fei, ηɔi í jɔ inε mmu gɔ kaa sãsi agbεε ajɔ kãma. ²⁵ Na ηηu á yɔkɔ ku faaba inε ηa iyi à waa sεkεε si Ilaaɔ do saabuε mam mam, domi í wεei hee do ajɔ fei ku maa tɔɔ Ilaaɔ na iri ηηa.

²⁶ Na ηηu, Jesu í je woo wee nla iyi à ne bukaataε. Kuwεei ηηu do ti ilu dulum ηa kù je dimi akã. Í má, kù ce dulum ajɔ kãma nɔ riisi kãma kù wa siε. À soo í ne hee lelei Ilaaɔ.

²⁷ Kù ye bei woo wee nla iyi ihɔ ηa, aηa iyi à ne bukaatai kuwee ajɔ fei, sinte na irii dulum

dii aḡa taka nḡa, si anyie ti ine ḡa iyi à gbe. Ine nḡu í ce kuwee akã iyi í to hee do aḡo fei si waati iyi nḡu takae í na araε. ²⁸ Woo wee nla ḡa iyi à waa ce ice bei woodai Moizi í jile, a kù kō. Amma woo wee nla iyi Ilaaḡ í jile do ideí kugbasie iyi í fō si anyii woodau, nḡui í je Amaε iyi í kō hee do aḡo fei.

8

Jesu woo wee nla nwa

¹ Nsei, irii ideu wee. Awa à ne woo wee nla dimi beεbe, ine iyi wa buba lele si awō nḡei kitãí bommai Ilaaḡ ilu gbugbã fei. ² Wa ce icei woo wee nlau si inō kumáí bi ku wai Aḡ Lafēε takae, iyi Aḡ Lafēε í ce, kù je amanε.

³ À jile woo wee nla baa yooma fei ku cea Ilaaḡ amua do kuwee ḡa. Na nḡu, í gbe woo wee nla nwa kù ne ngōḡo iyi á ceḡ kuwee. ⁴ Bii í je í wa si andunya kaa je woo wee, domi woo wee ḡa à weε iyi à waa ce kuwee si bei woodai Moizi wa fō. ⁵ Woo wee ḡau à waa sìsì icei lele. Ice nḡa í jō icei kuwee ntō iyi wa ce leleu. Beεbe mōi, waati iyi Moizi í tã sōlu ku ce ilei acō, Ilaaḡ í sōó í ni, jō i coo mam mam ku ye bei ñ nyisie si antai iri kutau. ⁶ Do yaase bei icei Jesu í reḡ tu ḡa, beεbei akabuu iyi í teese si gãmei Ilaaḡ do amanε ḡa í ne beεre í re. Akabuuu, kuwã iyi í re do beεreui í je icue.

⁷ Bii akabuu sinteu í kō, kaa ne a kpaasie má. ⁸ Amma Ilaaḡ í ye taalei ineε ḡa waati iyi í ni,

Amu Aḡ Lafēε ñ ni, aḡo wa naa iyi an dī akabuu titō do dimii inei Izireli do inei Zuda ḡa.

⁹ Kaa ye bei iyi ñ dī do bala nḡa ḡa,
Aḡo iyi ñ mu awō nḡa ñ fitaḡ ḡa hai ilei Ezibiti.

A kù leekī do akabuu iyi ñ dī do aḡa.

Na nḡu, ñ ce si ḡa atafii.

Ideu bei, amu Aḡ Lafēε ñ fō.

¹⁰ Nō ñ ni má, akabuum wee, iyi an dī do dimii inei Izireli ḡa si anyii aḡo nḡu.

An dasi woodam si lasabu ḡa.

An kōó si idō nḡa.

An je Aḡ Lafēε nḡa nō aa je inem ḡa.

¹¹ Ine kãma nḡa kaa kó inei ilue si cio má walakō kpaasie ku ba ku màḡ,

Domí aḡa fei aa màḡ hai ama keeke hee ku bō ine ngbo.

¹² An kpa ideí kuce laalō nḡa. N kaa n ye gigii dulum du ḡa má.

¹³ Idei akabuu titō iyi Ilaaḡ wa fōui í jō ti takou kù ne aranfãani má. Wee mii iyi wa gbo wa fei, wa bō ku kpa irii.

9

Kutōó akabuu sinte do ti lele

¹ Si waatii akabuu sinteu wooda í weε si gãmei kutōó, nō ile bi kuwai Ilaaḡ mō í weε si andunya. ² Ntōi à gū ilei acō. Inō sinteuí à ya kpe ile kumá. Bei fitila í wa do taabu do pēε iyi à jileá Ilaaḡ. ³ Do wajui acō minjisiau * inō mmue ḡo í wa be má iyi à ya kpe ile iyi í re do kumá. ⁴ Bei bi kuwee iyi à ce do wura í wa, si antaei à ya jo tularε. Be mōi kpakoi akabuuí Ilaaḡ í wa iyi à bii do wura. Si inō kpakoui, cakai wura í wa, bii à dasi mana †. Nō si inō kpakou mōi goloí Arōó iyi Ilaaḡ í jō í da koko wo í wa, do kuta ku munga anu si bii à kō wooda. ⁵ Si antai kpakoui amaleka ilu amboε ḡau à wa. Wurai à yō à ceḡ amaleka ḡau. À jō ikpa nḡa í fū í bii tengi bii à ya nikã nḡei kuwee na dulum. Amma a kaa ka yōkō ka sisi ideí mii ḡau ihē fei nsei.

⁶ Do yaase beεbei à jile fei ndεε nō woo wee ḡa à ya lō inō sinteuí aḡo fei a maa ce icei kutōó nḡa. ⁷ Amma woo wee nlau nḡu akãí í ya lō inō minjisiau adō do adō gbakã akã do nḡei mεemu iyi í ya ceḡ Ilaaḡ kuweeu na dulum dii nḡu takae do iyi ine ḡa à ce si kumà hai mà nḡa. ⁸ Beεbei Hundei Ilaaḡ wa nyisi wa iyi kpãa iyi wa bō inō ntō iyi í re do

* 9:3 acō minjisiau acō sinteuí í je bi ku lō. † 9:4 mana ije iyi Ilaaḡ í sambaa inei Izireli ḡa wa hai lele waati iyi à wa gbabuau.

kumáu a kù cūu titã waati iyi ile sinteu í wεε. ⁹ Iyi bei í je nwa yaasei mii iyi wa ce nsei ihē, domi wa nyisi wa iyi amua ηa do mεεmu ηa iyi à ya ceàð Ilaađ kuwee ηau kù to ku jò idoi ine iyi wa coou kú má mam mam. ¹⁰ Mii ηau be fei wa fə ideí kuje do kumə do ara ku wie dimi ikā ikā. Woodai ara ηηu akāi iyi Ilaađ í jile hee titōe ku maa naa.

¹¹ Amma waati iyi Kirisi í naa, í je woo wee nla iyi í naađ mii jiidai ala wa nnyi. Nηui í lə ile gə iyi í la í re nə í sīa í re. Kù je amanε ηai à coo, waatə kù wa si andunya iyi à taka. ¹² Kirisi nje í lə inə iyi í re do kumáui gbakā akā hee do ajə fei, nə kù je do njei iwo ηa walakə ti ama ketε ηa. Njei ηηu takaei í ləð. Bεεbei í jò à bað faaba iyi ci ya tã. ¹³ Ine ηa iyi a kù má à ya fāsi ηa njei iwo ηai do ti ketε kombo ηa do irurui ketε ηa iyi à jo, ara ηηa ku bei ku má. ¹⁴ Bii bεεbei, beirei aranfāanii njei Kirisi á to. Do saabui Hundei Ilaađ iyi kaa kui í nað Ilaađ araε bei kuwee iyi kù ne agbe. Njεei á jò idə nwa ku má hai si ice nfe nfe ku ce ku ba ka yəkə ka təə Ilaađ, ηηu iyi í je icui kuwεε.

¹⁵ Na ηəi í jò Kirisi í je woo teese kpāa ku ba Ilaađ ku dī akabuu titō do amanε ηa nə ine ηa iyi Ilaađ í kpe a je tubu iyi ci ya tã iyi í ce nηa kuwāεu. Aa yəkə a je tubuuu na iku iyi Kirisi í ku, ku yað ine ηa hai si kurara ηηa iyi à ce si waatii akabuu nwou.

¹⁶ Akabuu dimi bεεbe iyi í je ti tubu ku kpē, ku bei ku ce ice tilasi í gbe ine iyi í ce akabuuu ku ku titā. ¹⁷ Ntəi, a kaa ceð akabuuu tubu ku kpē ice bii kù je ine iyi í ce akabuuu takae í ku, domi bii í wεε si hunde akabuuu kaa ne gbugbā ku ce ice. ¹⁸ Na ηəi í ce baa akabuu sinteu, do njei à dūu. ¹⁹ Sinte Moizi í sisia ine fei wooda baa yooma fei si bei Ilaađ í jiləə. Si anyii ηηu, nə í so njei ama ketε ηa do ti iwo ηa do inyi, nə í so ikū nkpa do amaawəi jī ndii isəpu, í dasi njeu nə í fāsi tiai woodau do ine fei. ²⁰ Nə í ni, iyi ihēi í je nje iyi wa mua akabuu iyi Ilaađ í dī do iηeu gbugbā. ²¹ Nə í so njeu má í fāsi ilei acəu do mii ηa iyi à ya ceð kuweeu fei. ²² Si ideí wooda njei í ya jò mii nkpə ku má. Bii nje kù nikā Ilaađ kaa kpa dulum dii ine kāma. ²³ Mii ndii andunya ηau ihēi iyi à jə mii ndii lele ηau à má do kuwee dimi bεεbe. Amma mii ndii lele ηa taka ηηa à ne bukaatai kuwee iyi í re do bεεε.

Kuweei Kirisi í kpa ideí dulum

²⁴ À mà sāa sāa iyi Kirisi kù lə ile kumá iyi amanε ηa à ce. Kù lə ile iyi í jə bi ku wa ntəi ntəi Ilaađu, amma í ləi hee lele takae nə nsei wa leekī si wajui Ilaađ na iri nwa. ²⁵ Si bei í lə be, kù je á ni í ne bukaatai koo ce kuweei araε tuuba nkpə nkpə. Woo wee nlau, ine ηηu í ya ləi adđ do adđ si inə iyi í re do kumáu do njei mεεmu gə. ²⁶ Bii í je Kirisi í lə be tuuba nkpə nkpə wo, á ye ijuukpā ise fεεfelo hai sintei andunya. Amma nsei, si waatii ankāanyiu ihē, í na araε bei kuwee gbakā akā iyi í to ku kpa ideí dulum hee do ajə fei. ²⁷ Si bei Ilaađ í jileā ine fei ku ku gbakā akā ku bei ku kiitie, ²⁸ bεεbe məi Kirisi í na araε gbakā akā bei kuwee í soð dulum dii ine nkpə. Á nə ku na ku faata wa ise gbeejsia, kù je ku naa ku so dulum dii ine ηa má, amma ku ba faabai ine ηa iyi à waa degbee ηau kú kō mam mam nii.

10

¹ Woodai Moizi ideí mii ηa iyi à jə mii jiidai ηa iyi aa na a naai wa fə, kù je mii jiidai ηau taka ηηa. Na ηηu, ine ηa iyi à waa sεkεε si Ilaađ do kuwee ηa iyi à ya maa ce dimi akā adđ do adđ hai ne kəə, woodau be kaa yəkə ku jò a kō mam mam. ² Bii í je yaasei Ilaađ ku təə bεεbei á jò ine ηau a má wo, idə ηηa kaa ye taale ηηa nə a kaa ne bukaatai a maa ce kuwee má. ³ Amma kuweeu, í je mii gə iyi í ya ye ine ηa gigii dulum du ηa adđ do adđ. ⁴ Ntə ntə, njei ketε do ti iwo ηau kaa yəkə ku kpa ideí dulum.

⁵ Na ηηu, waati iyi Kirisi í bi ku naa si andunya í sō Ilaađ í ni, Kù je kuwee walakə amua ηai ì bi.

Na ηəi í jò ì ceem ara.

⁶ Kù je kuwee ηa iyi à ya jo si ina fei sāa sāa

Walakə kuwee iyi à ya ce na dulum dii ine ηai á dōe si.

⁷ Si anyii ηηu nə ñ ni, amu wee Ilaađ.

Ñ wa n naai n na n ce idəəbie

Si bei à kò idem si tiai wooda.

⁸ Sinte titã Kirisi í ni, kù je kuwee walakò amua ηai ì bi. Kù nò kù je kuwee ηa iyi à ya jo si ina fei sãa sãa walakò iyi à ya ce na dulum nii á dõε si. Do ηηu fei kuwee ηa iyi wa fãau à waa cooi si bei wooda í jilã. ⁹ Si anyii ηηu í ni, amu wee ñ wa n naai n na n ce idõbɛ. Si bæbei ì kpa irii kutõ nwou nò ì kpaasie do mmue. ¹⁰ Si bei Jesu Kirisi í ce idõbɛii Ilaaõ, na ηõi í jò aa ka yòkò ka má hai si dulum du wa ηa na saabui kuwee arae iyi í ce gbakã akã hee do ajò fei.

¹¹ Woo wee fei í ya maa ce icεei ajò baa yooma fei. Nò tuuba nkɔ nkɔ kuwee akãu bei í ya maa ce nò kaa yòkò ku kpa ideii dulum. ¹² Amma kuwee akãi Kirisi í ce na irii dulum. Si anyii ηηu, í koo í buba si awò ηjei Ilaaõ hee do ajò fei, ¹³ wa degbe ajò iyi Ilaaõ á ce mbεεε ηa bi ku lesi isεε. ¹⁴ Á yòkò ku maa bubae si na iyi í jò amua akãui í jò inε ηa iyi Ilaaõ í ce inεε ηa à má mam mam hee do ajò fei. ¹⁵ Hundei Ilaaõ mò wa je nwa sεedai ideu. Sinte titã í ni,

¹⁶ Aõ Lafẽε í ni, akabuu iyi an ði do aηa si anyii ajò ηηu wee.

An dasi woodam si idõ ηηa.

An kò si lasabu ηηa.

¹⁷ Nò í ni má,

N kaa n ye gigii dulum du ηa

Do wooda ku kua ηηa má.

¹⁸ Debei, bii à kpa ideii dulum, kù ne a ce kuwee gò na irie má.

Ka sekεε si Ilaaõ

¹⁹ Na ηηu, inε inem ηa, aa ka yòkò ka lò si inò iyi í re do kumá do idõ ku buba na saabui ηjei Jesu. ²⁰ Ridoo iyi wa ganji inε ηa a lò inò iyi í re do kumá í ga si waati iyi Jesu í na arae. Bæbei í nya nwað kpãa titõ iyi í je ti kuweε. ²¹ Nò à ne woo wee nla iyi í je inε ngboi kpasẽi Ilaaõ. ²² Na ηηu, ka sekεε si Ilaaõ do idõ hai ne muafiti do naane ku dasi hai ne sika, do idõ kumá iyi kù waa ye taale nwa do ara iyi à we do inyi iyi í má. ²³ Ka jò ka leekĩ dim dim si kpãa ku cò iyi à waa je sεedaεu ihẽ, domi Ilaaõ, ηηu iyi í ce kuwã í je ilu naane. ²⁴ Ka ce laakaii nje ku ba ka ya mua nje gbugbã iyi á jò ka bi inε ηa nò ka maa ce ice jiida. ²⁵ Ka maà ti ka jò ideii kutõtõ nwa, si bei inε gò ηa à ya maa ce. Amma ka mua nje gbugbã. Bei ì ye ajõ Lafẽε wa maai wa fei, bæbe mõi aa ya maa muað nje gbugbã ηa.

²⁶ Awa iyi à mà ntõ tã, bii à waa mõi dulum ku ce, kuwee gò kù weε ma iyi á kpa ideii dulum, ²⁷ í gbe ka weεð njo ka maa degbe kiitii Ilaaõ do ina nla iyi á ce nfei mbεεε ηa.

²⁸ Inε baa yooma iyi í kua woodai Moizi fei, bii amanε minji mæeta í je sεedae à ya kpaai, a ci ya ce araareε. ²⁹ Debei, inε iyi wa donda Amai Ilaaõ wa cò ηjeε nfe, nje si bii Ilaaõ í ði akabuuε iyi á jò lafẽε ku má, nò wa bu Hundei Ilaaõ iyi wa nyisi wa didõu, i cò zaka bei mii iyi á na ku ba lafẽε si ajõ kiituu á to. ³⁰ Ntõ ntõ, awa à mà inε iyi í fõ í ni, amui an sãa inε laalõ iyi í ce, amui an kpã woo ce laalõ iju. Nò í ni má, amu Aõ Lafẽε an kiiti inem ηa.

³¹ Ideu í to njo nla nla bii amanε í dasi awõi Ilaaõ, ηηu iyi í weε.

³² I ye gigi mii iyi í tako í ba ηε wo ηa si waati iyi ì ye inya kumá Ilaaõ ηa, ì ba ijuukpã ηa ntõ ntõ amma ì leekĩ si dim dim ηa. ³³ Waati gò ηa à ya maa bu ηε nò à kpã ηε iju si bantuma, nò si waati gò ηa mò ì ya maa mua inε gò ηa iyi à waa ye dimii wahalau be gbugbã ηa. ³⁴ Ntõi, ì ce araarei inei piisõõ ηa. Iyi inε ηa à nò à gba mii ndu ηε ηa ì je ηai do inõ didõ, domi ì mà ηa iyi ì ne amani iyi í re do bæεε iyi í ya maa weε do ajò fei. ³⁵ Na ηηu, i maà fũsi idõ ku buba ηηe awò, domi ribae í la. ³⁶ Do ntõ, í gbe i temua ηa ku ba bii ì ce idõbɛii Ilaaõ ì tã ηa, i ba mii iyi í ce ηηe kuwãε. ³⁷ Ntõi, si bei kukõi ideii Ilaaõ wa fõ í ni,

Waati í gbe keeke, keeke mòm.

Nò inε iyi í ne ku naa á naa, kaa kpe.

³⁸ Nò inem iyi í je dee dee, á maa weε do saabui naane ku dasi.

Amma bii í nyi do anyi, inòm kaa dõ do ηηu má.

³⁹ Awa a kù je ine ηa iyi aa nyi do anyi a koo a ce nfe. Amma à dasi naane nò à wa si kpāai faaba.

11

Kpāai naane ku dasi

¹ Ine iyi í dasi Jesu naane í mà kam kam mii iyi nηu wa cò kpāaeu nηu á baa. Í nò í mà mii iyi a kù ye do iju í weei do ntò. ² Naane ku dasi dimi bebei inei tako ηa à ne, ηoi í jò kuwee nηa í sīaa Ilaaḏ si.

³ Na naane ku dasii, à mà iyi Ilaaḏi í taka andunya do idee. Bebei í taka mii iyi à waa ye hai si mii iyi a kù waa ye.

⁴ Na naane ku dasii, Abeli í cea Ilaaḏ kuwee iyi í ne beere í re ti Kaēe. Na saabui naane ku dasiei Ilaaḏ takae í jesi amuae nò í kpoo ine dee dee. Na naane ku dasiui Abeli wa ba wa ide ku fò hee nsei baa do iyi í ku fei.

⁵ Na naane ku dasii Enòku kù kú, Ilaaḏ í soo kú wa bi tee, nò ine gò kù yò do iju má. Waati iyi í wa si andunya, à ya maa je seedaε iyi kookoosue í dḏa Ilaaḏ si. ⁶ Nò wee ine gò kù wee iyi kookoosue á dḏa Ilaaḏ si bii kù je do naane ku dasi. Ntò, ine iyi wa sekeε si Ilaaḏ í ne ku dasi naane iyi Ilaaḏ í wee nò ine ηa iyi à waa dedee í ya sã nηa ribae.

⁷ Na naane ku dasii, Nowee í gbò idei Ilaaḏ waati iyi í ni ku ce laakai si mii iyi á na ku naa iyi kù ye titã. Í jirima idei Ilaaḏ nò í gbe akò inyi si bii nηu do inei kpasēe ηa fei aa ba faaba. Na naane ku dasiei í yeḏ taalei inei andunya ηa nò Ilaaḏ í ni í je amane dee dee.

⁸ Na naane ku dasii, Aburahamu í jéd kukpei Ilaaḏ nò í dasi kpāa wa ne ikpa ile gò iyi Ilaaḏ á náa bei tubu. Í dasi kpāa wa koo baa do iyi kù mà bii wa bò. ⁹ Na naane ku dasii í koo í buba si ileu bei ise mmu, si ile iyi Ilaaḏ í cea kuwãe. Si ilei acò ηa mòm nii í wa. Bebei mòi Izaaki do Zakòbu à ce si anyie, aηa iyi Ilaaḏ í cea kuwã akãu. ¹⁰ Aburahamu í ce bebei wa degbed ilu nla iyi icue í ne gbugbãu. Iluu, Ilaaḏi í jile yaase bei á ye, nηui á nò ku maa.

¹¹ Na saabui naane ku dasii, Sara takae * í ba gbugbã í bíḏ ama baa do iyi waatie í lò. Í mà iyi Ilaaḏ, nηu iyi í ce kuwã, í je ilu naane. ¹² Bebe mòi inemòkò akãu be, nηu iyi í maai iku, tøkue ηa à na à kpò bei andaiyai lele ηa do bei sãai ido iyi ine gò kaa yòkò ku ka ku mà jiae.

¹³ Si naane ku dasii ine ηau be fei à ku. A kù ba mii iyi Ilaaḏ í ce nηa kuwãeu, amma à yò hai jījī à coo cenkã. À fò iyi aηa à je ine njoo ηa do hai ne ide ηa si andunyau ihē.

¹⁴ Ine ηa iyi à waa fò bebe, à waa nyisi mam mam iyi aηa à waa de ile iyi á je tu ηai.

¹⁵ Bii í je à waa ce begei ide nηa iyi à jè wa wo, aa ba kpāa a sinda a nyi. ¹⁶ Amma nsei à waa de ide iyi í sīa í re, waatò ide iyi í wa lele. Na ηoi í ce anyò kù waa mu Ilaaḏ a kpoo Lafēe nηa domi í ce nηa sòlui ilu gò.

¹⁷ Na naane ku dasii, Aburahamu í jesi ku ceḏ Izaaki kuwee si waati iyi Ilaaḏ wa cò laakae. Nηu iyi Ilaaḏ í cea kuwãu, í tã sòlu ku ceḏ ama akãeu kuwee. ¹⁸ Nηui Ilaaḏ í sḏ wo í ni, hai bi Izaakii dimie á fita. ¹⁹ Ì mà iyi Ilaaḏ í ne gbugbã ku jī ine baa hai si bale. Do ntò aa ka yòkò ka ni í yei bei Ilaaḏ í jūu hai si bale.

²⁰ Na naane ku dasii, Izaaki í weea Zakòbu do Esau, í sḏ ηa mii iyi á na ku ce.

²¹ Na naane ku dasii, Zakòbu, waati iyi í maai iku, í weea amai Zozefu ηa akã akã, nò í lókò si golo í tḏò Ilaaḏ.

²² Na naane ku dasii, Zozefu mò, waati iyi í maai iku, í fò idei kufitai inei Izireli ηa hai ilei Ezibiti do bei aa cea küküi nηu ηa.

²³ Si waati iyi à bí Moizi, na naane ku dasii baε ηa a kù ce njoì a kua woodai ilaaluu nò à singae zakai cukpa meeta, domi à ye í je ama ku sīa.

* 11:11 Na saabui naane ku dasii, Sara takae Tia nwo gò ηa à ni, na saabui naane ku dasii, Aburahamu í ba gbugbã í bíḏ ama baa do iyi í gbo nò Sara takae í je gbenda.

²⁴ Na naane ku dasii, Moizi í kɔ a kpe n̄ɲu amai ama inaaboi Faraɗ waati iyi í na í la. ²⁵ Í gbasi a kpã n̄ɲu iju do inei Ilaaɗ ɲa ajɔ do iyi n̄ɲu á maa weɛð inɔ didɔ si faayii dulum iyi kaa kpe. ²⁶ Í gbasi a yaako n̄ɲu bei aa na a yaako Kirisi. Wa lasabu iyi dimii yaako beεbe ku ye í ne beεre í re amanii Ezibiti, domi amanii alai wa lele.

²⁷ Na naane ku dasii Moizi í fita hai ilei Ezibiti, kù ce n̄joi idɔɔkɔi ilaaluu. Í leekiĩ dim dim bei mii iyi í ye ine iyi a ci ya ye. ²⁸ Na naane ku dasii í jɔ à je jingau iku ku kua. Nɔ í jɔ à fãsi n̄jei angudã ɲa si ande koofa ɲa ku ba amaleka iyi á kpa ama yemma ɲa ku maɗ lu amai Izireli ɲa.

²⁹ Na naane ku dasii, inei Izireli ɲa à kua Tenku Nkpau si ile ngbe. Amma waati iyi inei Ezibiti ɲa à bi a ce beεbe, inyi í je ɲa.

³⁰ Na naane ku dasii, bindii Zeriko í cuku waati iyi inei Izireli ɲa à kaako iluu ajɔ mεεje. ³¹ Na naane ku dasii, Rahabu abo à ta icuu kù ku do ine ɲa iyi a kù jirima Ilaaɗ ajɔ, si na iyi í jɔ í gba woo be ɲau do inɔ akã.

³² Mii an fɔ má. Waati kù waa tom hee n ce faajii Zedeɗ do ti Baraki do Samsɔɔ do Zefutee do Davidi do Samueli do walii ɲau. ³³ Na naane ku dasii à je amanlu ɲau igũ, à ce iyi í je dee dee, nɔ à ba à gba mii iyi Ilaaɗ í ce n̄ɲa kuwãe. À dī gelei muusu nla ɲa, ³⁴ à kpa gbugbã ina nla, à ba à fita hai si awɔi ine ɲa iyi à waa de a kpa ɲa do taakuba. À kua gbugbã wo, amma à na à ba gbugbã má. À waa ce n̄jɔ n̄ɲa si igũ, à je dimi mmu ɲa igũ. ³⁵ Na naane ku dasii, inaabo gɔ ɲa à ba ine n̄ɲa ɲa à jī wa hai iku.

Ine gɔ ɲa mɔ, baa do iyi à kpã ɲa iju hee à ku, a kù de aɲa a fita si, domi a waa bi aɲa a na a koo a ba kuwee iyi í je jiida í re. ³⁶ À yaako ine gɔ ɲa mɔ nɔ à te n̄ɲa kpɔtɔɔ. À dī ine gɔ ɲa do sɛsee à dasi ɲa piisɔɔ. ³⁷ Gɔgɔ ɲa à ta ɲa kuta à kpa ɲa, ine gɔ ɲa mɔ à bu ɲa kiti minji, gɔgɔ ɲa mɔ à kpa ɲa do taakuba. Ine gɔ ɲa mɔ à dī batai angudã do batai iwo à waa dabiið. A kù ne nkãma, à kpã ɲa iju, à wahala ɲa, ³⁸ a kù jɔð andunya. À ya maa dabii si gbabua do si antai iri kuta ɲa. À wa si isai kuta ɲa do isai ile ɲa.

³⁹ Ine ɲau fei, à je n̄ɲa sɛɛda jiida na naane ku dasi n̄ɲa. Do n̄ɲu fei, a kù ba kuwã iyi Ilaaɗ í ceu. ⁴⁰ Ntɔi, si bei Ilaaɗ í jile nwa mii iyi í ne beεre í re, kù bi ine ɲau a kɔ dee dee iyi kù je do awa ajɔ.

12

Ilaaɗ Baa nwa

¹ Na n̄ɲu, si na iyi í jɔ woo je sɛɛda nkpɔu be wa kaako wa, awa mɔ ka nyɔ mii iyi wa bitandi wa si kuwee nwa do dulum iyi ci ya kpete ku má si wa dim dim. Nɔ ka temua si kpãai kuwee iyi wa degbe wa bei woo sei í ya temua si areε. ² Ka dasi laakai nwa fei si Jesu. Hai bi tɛei naane ku dasi nwa wa naa, n̄ɲu moi í nɔ wa kɔɔ. Í jɔ à kpaa si jīi ku gaau, kù cɔ anyɔi dimii ikuu domi wa cɔ kpãai inɔ didɔ iyi à jileaa. Nsei, wa buba si awɔ n̄jei kitãi bommai Ilaaɗ. ³ I jɔ à lasabu si mii iyi Jesu í ce, si bei í temua do mbɛete nlau hee í jɔ ilu dulum ɲa à kpaa. I mu ideu ɲa ku ba i maɗ kua gbugbã ɲa, nɔ i maɗ mɔngɔ munya ɲa.

⁴ Inε, si kujabu n̄ɲe do dulum, i kù jabu i kù to hee si iku titã ɲa, ⁵ nɔ ò gbeje idei gbugbã iyi à mu n̄ɲe waati iyi à kɔ à ni,

Amam, bii Aɗ Lafɛε wa kpãε iju, ikɔi wa naε, maɗ ce si atafii.

Inɔε ku maɗ fɔ bii wa fɔ sie ide,

⁶ Domi ine iyi Aɗ Lafɛε í bi, n̄ɲui í ya kpã iju,

Nɔ ku cã ine ɲa iyi í doo si amaε ɲa fei.

⁷ Na n̄ɲu, i temua do ijuukpã n̄ɲe domi Ilaaɗ wa ce n̄ɲe bei amaε ɲa. Ama yoomai í weε iyi baaε ci ya kpãa iju. ⁸ Bii a kù kpã n̄ɲe iju bei amu ɲa iyi à gbe, debei i kù je amai Baaba ɲa, inε ama seege ɲai. ⁹ Baa nwa ɲa iyi à wa ile ihɛ à ya kpã wa iju à ya ka nɔ ka jirima ɲa. Bii beεbei, beirei iri ile ku s̄ua Baa nwa iyi í wa leleu í ne ku to ku ba ka ne kuwee.

¹⁰ Baa nwa ɲa à ya kpã wa iju si waati keeke si bei í s̄ia n̄ɲa. Amma Ilaaɗ í ya kpã wa iju na aranfãani nwa ku ba ka ne ikpɛ si kumãe. ¹¹ Ntɔi, bii à waa kpã wa iju, inɔ ku fɔi í ya

je nwa titã, ci ya je ino didõ. Amma si anyii n̄nu, ine ŋa iyi à ba ijuukpãu n̄o à kpaasi, à ya je dee dee n̄o a je kuwEE n̄ŋa si laakai ku sũ. ¹² Na n̄nu, in̄e iyi ì waa m̄ngõ temua, i wu awõ n̄ŋe lele, n̄o ilugũ n̄ŋe ŋa iyi à gbEEji ŋau i mu n̄ŋa gbugbã ŋa. ¹³ N̄o i cea ise n̄ŋe ŋa kpãa iyi í munga anu ŋa ku ba ilu kute bõõ ŋa a maà tambõ kute n̄ŋa ŋau má, amma a ba iri.

Ide iyi à sõ wa ka ce

¹⁴ I de laakai ku sũ do ine fei n̄o i ce kuwEE iyi í má ŋa domi ine gõ kù wEE iyi á ye LafEE bii kuwEE kù má. ¹⁵ I ce laakai ŋa kãma n̄ŋe ku maà na ku toa didõi Ilaaõ anyi, n̄o i maà je ilu ino ku ro ŋa, domi ino ku rou á na ku la n̄o ku tosi ine nkpõ bei icãi j̄i í ya yõ. ¹⁶ I ce laakai ŋa ku ba ine gõ ku maà ce sakara, n̄o ine gõ ku maà na ku kõ ku mã beereí mii jiida ŋa. Beerei Esau í ce waati iyi í so yemma ku jEE í taa na ije jEE akã. ¹⁷ Si anyii n̄nu, in̄e taka n̄ŋe ì mã ŋa iyi í bi baa n̄nu ku wea n̄nu, amma í kãaa domi kù ba kpãa ku kpaasi mii iyi í tako í ce baa do iyi wa dedEE do cikãaju fei.

¹⁸ In̄e, kù je iri kuta gõ iyi aa yõkõ a lui ì sekee si ŋa, bei inei Izireli ŋa à sekee si iri kutai Sinai. Si antai kutai Sinai ina nla nla í wa be do kudũi j̄i do ilu kuku do fufu dabii, ¹⁹ do kãakãakĩ do ide ku fõ nla nla. Iyi inei Izireli ŋau à gbõ ide ku fõu à tõõ suuru à ni ku maà ti ku ba aŋa ide ku fõ má, ²⁰ domi à waa ce n̄joi wooda iyi í ni, ilu hunde baa yooma iyi í lu iri kutau, baa bii m̄emui, aa taa kuta a kpaai. ²¹ Mii iyi à ye be, í ne n̄jo hee Moizi í fõ í ni, n̄jo í mum hee ñ wa n̄ yaya.

²² Amma in̄e, iri kutai Siõoi ì sekee si ŋa, bii ilui Ilaaõ, n̄nu iyi í wEE í wa. Iluu, n̄nu í je Zeruzalemui lele, tengi bii amaleka ŋa à ya tõtõõ nkpõ nkpõ do ino didõ. ²³ Ì sekee si ine ŋa iyi à kõ iri n̄ŋa lele ŋa, aŋa iyi à je ama yemmai Ilaaõ ŋa. Ì sekee si Ilaaõ ŋa, n̄nu iyi í je woo kiitii ine fei, n̄o ì sekee si ine jiidai tako ŋa iyi Ilaaõ í jò à kã tã ŋa. ²⁴ Ì sekee si Jesu do n̄jEE iyi í nikãu ŋa. Jesui í je woo teese kpãa ku ba Ilaaõ ku d̄i akabuu titõ do amane ŋa. N̄jEEui, wa ba wa ide ku fõ, n̄o idee í dõ ku gbõ í re ti Abeli.

²⁵ Na n̄nu, i ce laakai ŋa i maà kõ ku gbõ ideí ine iyi wa ba ŋe ide ku fõ ŋa. Moizi í ba ine ŋa ide ku fõ si andunyau ihẽ í ni a ce laakai, n̄o ine ŋa iyi à kõ ku gbõ ideu a kù fita si ijuukpã. To, awa m̄õ iyi à waa gbõ ine iyi wa fõ ide wa hai lelei Aõ, beerei aa ka ce ka fita si ijuukpã bii à waa toaa anyi. ²⁶ In̄e iyi ide ku fõEE í tako í jò ile í yayau, í fõ má n̄sei í ni, an n̄yi n̄ yaya ile má gbakã akã amma kù je ile n̄nu akã, hee do lele feii. ²⁷ Iyi í ni, an n̄o n̄ coo má gbakã akã, wa nyisi iyi mii iyi à taka á yaya ku lõ ku ba mii iyi kaa yaya ku wEE.

²⁸ Na n̄nu, ka saabu Ilaaõ domi à ne bomma iyi kaa yaya n̄o ka tõõEE si bei í bi, ka mã beereEE n̄o ka jirimaE. ²⁹ Ntõi, Aõ LafEE nwa í yei bei ina iyi í ya ce n̄fei mii ŋa.

13

Mii iyi aa ka ce ka dõa Ilaaõ si

¹ I ya temua si kpaasi woo dasi naane ŋa ku bi. ² I ye gigi iyi í sãa i ya yaaE ine njoo ŋa, domi ine ŋa iyi à waa ce beere, gõgõ n̄ŋa ŋa à yaaE amaleka ŋa a kù mã. ³ N̄o i ya ye gigii inei piisõõ ŋa bei mii iyi à mu in̄e m̄õ piisõõ ŋa. I ye gigii ine ŋa iyi à waa ye ijuukpã bei mii iyi in̄e taka n̄ŋe í ye ijuukpã ŋa.

⁴ I jò m̄õkõ do abo baa yooma fei ku mã beerei abõdõ n̄o a leekĩdõ n̄je dim dim domi Ilaaõ á kiitii ine ŋa iyi à waa sũdõ n̄je hai ce abõdõ do ine ŋa iyi à waa ce sakara.

⁵ I maà ti i jò kubii fia ku mu ŋe. I jò iyi ì ne ku ce n̄ŋe zaka, domi Ilaaõ í ni, n̄ kaa n̄ jòE pai, n̄ kaa n̄ n̄ fũ sie awõ baa ajõ gõ. ⁶ Na n̄nu, aa ka yõkõ ka cã gende ka ni, Aõ LafEE í je ine iyi á sobim. N̄jo kù waa mum.

Mii amane á yõkõ ku ceem.

⁷ I ye gigii woo cuai tako n̄ŋe ŋa, ine ŋa iyi à tako à sisi n̄ŋe ideí Ilaaõ. I lasabuò aranfãani iyi kuwEE n̄ŋa í naaõ wa, n̄o in̄e m̄õ i sisi naane ku dasi n̄ŋa ŋa. ⁸ Jesu Kirisi ci ya kpaasi hai ana do n̄nyi hee do ajõ fei. ⁹ I maà ti i jò a fa ŋe si kukõsi ikã ikã, domi í

sīa idɔ nwa ku maa leekī si didōi Ilaaḏ, ku maà je si iwḏi ije ku je ŋa. Ine ŋa iyi à waa too kpāau be fei a kù ba aranfāanie kāmā.

¹⁰ Awa à ne bi kuwee gɔ nɔ woo wee ŋa iyi à waa ce ice si ile kumáú a kù ne kpāa a je ijei kuweeu. ¹¹ Í yei bei kuwee iyi woo wee nlau í ya ce. Í ya lḏ njei meemu ŋai si inɔ iyi í re do kumáú ku ceḏ kuwee na dulum dii amanɛ ŋa. Amma ŋai meemu takae, angulei iluui à ya koo a joo. ¹² Na ŋai í jḏ Jesu mɔ, waati iyi í bi ku jḏ ine ŋa a má do njei ŋu takae, í jḏ a kraa angule. ¹³ Na ŋu, ka bɔ bi titeɛ angule be, ka jesi à donda wa bei a dondaɛ, ¹⁴ domi a kù ne ilu gɔ si ileu ihē iyi á maa wɛɛ hee do ajɔ fei. Ilu iyi wa naa ŋui à waa dede. ¹⁵ Do saabue ka maa saabu Ilaaḏ, waatɔ ka ya fɔ do geɛ nwa mii iyi í ce si wajui ine ŋa. Nɔ saabu kú je bei kuwee iyi à waa ceaa waati kāmā fei. ¹⁶ I maà gbeje jiida ku ce, nɔ i ya maa sobi nje ŋa, domi dimii kuwee beɛɛ í ya dḏa Ilaaḏ si.

¹⁷ I gbɔ ideɛ woo cua nje ŋa nɔ i sū ŋa iri ile, domi à waa cɔ baanii hunde nje si na iyi í jḏ Ilaaḏ á na ku bee ŋa ideɛ. I ce beɛɛ ŋa ku ba a coo do inɔ didḏ, ku maà ti ku je do inɔ ku fɔ. Bii à coo do inɔ ku fɔ, kaa ce nje aranfāani kāmā.

¹⁸ I ya ce nwa kutɔ ŋa. À mà kam kam iyi idɔ nwa kù waa ye taale nwa domi à bi ka ce iseeɛ nwa dee dee si mii fei. ¹⁹ Iyi ñ wa n tɔ ŋe ntɔ ntɔ, ŋui í je i ce kutɔ Ilaaḏ ku jḏ n baa ŋya ŋya bi tu ŋe má.

Kutɔ

²⁰ Lafē nwa Jesu í je Woo degbe iyi í re. Na njeɛ iyi í nikā, í jile nwa akabuu titḏ iyi ci ya tā. Na ŋu Ilaaḏ ilu laakai ku sū, ŋu iyi í dedeɛ hai si bale, ²¹ ku mu nje gbugbā i ceḏ daa jiida ŋa ku ba i ce idɔɔɛ. Nɔ ku ce si ŋe mii iyi á dḏaa si, na saabui Jesu Kirisi. Amboe ku je ti Jesu Kirisi hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankāanyi

²² Ije inɛm ŋa, ñ wa n tɔ ŋe i jḏ i gbɔ ideɛ gbugbā ku mua iyi ñ kɔ nje wa si tiau ihē do temua, domi kù sɔ. ²³ Ñ bi i mà ŋa iyi à da Timḏee ine nwau hai piisḏ. Bii í to wa ŋya, an naae wa bi tu ŋe.

²⁴ I ce woo cua nje ŋa fei fɔ hee do ine ŋa iyi à je ti Ilaaḏ fei. Woo dasi Jesu naanei ilei Itali ŋa à ce ŋe fɔ.

²⁵ Didōi Ilaaḏ ku wɛɛ do ije fei.

Tīa iyi Zaaki í kò

Zaaki í ce ña fò

¹ Amui Zaaki woo ce icei Ilaaḏ do ti Lafḗe Jesu Kirisi.

Ñ ce dimii Zuifu maateoji ña iyi à fangaa si andunya fei fò.

Naane do bisi

² Kpaasim ña, dimii laakai ku cò iyi á naa si ñe fei i ya jò ku je ñe ino didḏ nla nla, ³ domi ì mà ña, bii Ilaaḏ wa cò laakai naane ku dasi ñe nò i kù mǎngò ña á bí ñe temua. ⁴ Amma i jò temua ñe ku ce icee sãa sãa ku ba i je ine ña iyi à jãa nò à kḏ, nò nkãma kù gbe ñe má. ⁵ Do ñu fei bii bisi í na wa gaizia ine akã ñe gò, ku tǎo Ilaaḏ, ñu iyi í ya mua ine fei do ino akã, kù ne kugbagba. ⁶ Amma lafḗe ku ce kutǎo do naane, ku maà sika sika, domi ine iyi wa sika sika í yei bei inyii tenku iyi fufu wa yaya bii fei. ⁷ Ine dimi beebe ku maà tamaa mà ñu á ba ngògò hai bi Aḏ Lafḗe, ⁸ domi í je ilu idò minji iyi kù waa too kpãa akã si kuwɛɛɛ.

Are do fia ku ne

⁹ Í siã ilu are woo dasi Jesu naane ku tǎo fufu si na iyi í jò Ilaaḏ í soo lele. ¹⁰ Ilu fia mò ku tǎo fufu na irii kukayee domi á na ku lò bei kokoi jii. ¹¹ Bei inunu í ya dede do inya gbãa nò ku jo wua ku gbe, nò kokou ku cuku kusãe ku tã, beebe mǎi ilu fia á na ku wó bei kokoi jii si aninii icee.

Laakai ine ku cò do kulele

¹² Ilu ino didḏi ine iyi í yòkò í leekĩ dim dim si waati iyi Ilaaḏ wa cò laakaɛ, domi si anyii laakai ku còu á ba ribai kuwɛɛ hai tã iyi Aḏ Lafḗe í wǎò ine ña iyi à buu. ¹³ Bii à waa lele ine gò do laalò ku maà ti ku ni Ilaaḏi wa lele ñu. A ci ya lele Ilaaḏ do laalò, beebe mǎi ñu takae ci ya lele ine gò do laalò. ¹⁴ Amma waati iyi binei ine í faa í muu, ñu bei í je kulele. ¹⁵ Si anyie, bii bineu í na í la, dulum nii á bía. Bii dulum nòu í ce icee sie í tã nò ku bía iku.

¹⁶ Baakɔm ña, i maà dĩ iju ñe. ¹⁷ Amua jiida do amua ku sãa baa yooma fei hai lelei Aḏi í ya naa. Wa naai hai bi Ilaaḏ Baaba, ñu iyi í ce inya kumái lele ña. Ilaaḏ ci ya kpaasi nò ilu kuku kù wa sie. ¹⁸ Si idǎɔbie, í bí wa ise gbeejisia do saabui ide ntǎe ku ba hai si ine ña iyi í taka fei ka je bei amaa je sinte ña iyi à je tɛɛ.

Kugbò do kuce

¹⁹ Baakɔm ña, ì mà ideu ihē tã ña. Na ñu, í sãa ine fei ku ya saku ku gbòò ide, nò ku maà ya saasàò ide ku fò, nò idǎe ku maà ya kḏ gbãa gbãa. ²⁰ Kù sãa idoi ine ku ya kḏ gbãa gbãa domi kù je do idǎkḏi amanɛ á cèò mii iyi í je dee dee si wajui Ilaaḏ. ²¹ Na ñu, i nyò andi mii iyi í je riisi do laalò fei ña. Nò i gba ide iyi Ilaaḏ wa gbē si idò ñe ña do ara kukaye, domi ideui á yòkò ku faaba ñe.

²² I maà jò i leekĩò ide ku gbò ñu akã, amma i ya cèò icee ña. Bii kù je beebe, ì waa dĩ iju ara ñe ñai. ²³ Ntò ntò, ine iyi í gbò ideu nò kù waa cèò icee, í yei bei mǎkò gò iyi wa cò araɛ si digi. ²⁴ Iyi í cò digiu í tã nò í sinda wa ne, tengi be gbakã nò í gbeje bei araɛ í ye. ²⁵ Amma ine iyi á je ilu ino didḏ si mii iyi wa ce fei ñui í je ine iyi wa cio wooda do laakai nò wa jirimae do temua. Nò bii í gbò ideu ci ya gbeje nsei nsei amma í ya cèò icei. Lafḗe á je ilu ino didḏi si na iyi í jò woodau í je dee dee nò á nya ine.

²⁶ Ine iyi wa tamaa ñu wa too kpãai Ilaaḏ nò kù waa nò amɛɛ, lafḗe wa sɔa araɛ iboi. Kpãai Ilaaḏ ku tooe ngbei. ²⁷ Kpãai Ilaaḏ ku too iyi í má nò kù ne riisi kãma iyi Ilaaḏ Baaba í jilò si í je ntò, ñui í je ine ku ya ce araarei kɔyò ña do jaaḏ ña iyi à waa wahala, nò ku mà araɛ ku mu si laalò yaamǎi andunya.

2

Maà ya cò bei amanɛ ɲa à reò nje do beere

¹ Kpaasim ɲa, ɲɛ yi ì dasi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi naane, ɲɲu yi í je ilu amboe, i maà ya jò naane ku dasi ɲɛ ku tətə̀dò beerei inɛ ɲa ku cò. ² Yaase gò wee. Ilu fia gò yi í nɛ ibò jiiida do leleawò wura í naa si kutətə̀dò ɲɛ. To, wee, ilu are gò mò í naa be do ibò ku gaɛ. ³ Bii ì jirima ilu ibò jiidau ɲa nò ì ni ku buba si kitāi inɛ nla ɲa, nò ì sō ilu areu mò ì ni ku leekī ihō, walakò ku buba ilɛ, ⁴ ì waa cò bei inɛ ɲa à reò nje do beere ɲai. Nò ì waa kiiti inɛ ɲa mbe do lasabu yi kù je dee dee.

⁵ Baakòom ɲa, i gbò. Inɛ ɲa yi à je ilu are si andunyau ihēi Ilaađ í cica ku ba naane ɲa ku la nò a baò bommaɛ yi í wā̀d inɛ ɲa yi à buu. ⁶ Amma ɲɛ, ì ya donda ilu are ɲai. Wee ilu fia ɲai à waa kpā ɲɛ iju nò ɲai à ya bòd ɲɛ ile kiiti, mà iboi. ⁷ ɲai à ya maa nya còì iri jiiida yi Ilaađ í mu ɲɛ.

⁸ Kukòì ideì Ilaađ í ni, bi inɛ mmu bei ì bi araɛ. Ntò ntò, mii jiidai ì waa ce bii ì waa too woodai bommai Ilaađu be ɲa. ⁹ Amma bii ì waa cò bei inɛ ɲa à reò nje do beere ɲa, dulum nii ì waa ce ɲa nò woodai Ilaađ á ye taale ɲɛ domi i kù waa jirimae ɲa. ¹⁰ Ntò ntò, inɛ yi í kua wooda baa akā, wooda yi wa too bebei fei ngbei. ¹¹ Inɛ yi í ni, i maà ce sakara, ɲɲui í ni má, i maà kpa amanɛ. Na ɲɲu, baa bii i kù ce sakara, bii ì kpa amanɛ, ì kua woodai. ¹² Na ɲɲu, i ya fò ide nò i ya ce bei inɛ ɲa yi wooda yi í ya nya inɛ á kiiti. ¹³ Inɛ yi kù nɛ araareì kpaasi, Ilaađ á kiiti ɲɲu mòi kaa ce araareɛ. Amma inɛ yi í nɛ araareì kpaasi ɲa á je igū si ajòì kiitiu.

Naane ku dasi do ice ku ce

¹⁴ Kpaasim ɲa, riba yoomai amanɛ í nɛ bii í ni ɲɲu í je woo dasi naane nò kù waa ce kookoosue. Naaneu be á faaba lafɛɛ? ¹⁵ Bii inɛ gò ɲɛ, inemakò walakò inaabo gò í nɛ areì jaɛ, nò kù nɛ baa ije yi á je, ¹⁶ nò inɛ gò ɲɛ ku ni, ka sukudō, i ya je i yo, maà jò tūtū ku kraɛ, bii kù muua bukaatai mii yi í nɛ, sukudōi mii wa niaa. ¹⁷ Beɛbe mòi, naane ku dasi yi a kù waa ye kookoosue, naaneu ngbei.

¹⁸ Inɛ gò á yòkò ku ni, inɛ ihē í dasi naane, inɛ ihō mò wa ce kookoosue. Amma amu an jɛaa n ni, nyisim naane ku dasiɛ yi kù je do kookoosu, nò amu mò n nyisi naane ku dasim do kookoosue. ¹⁹ Kù je ì dasi naane yi Ilaađ akāi í wɛɛ? Í sīa. Baa inɛi inòko ɲa mò à mà beɛbe nò à waa yaya do njo. ²⁰ Amma awò yi i kù nɛ laakai, ì bi n nyisiɛ yi naane ku dasii inɛ gò yi kù waa ce kookoosue, ngbei? ²¹ Bala nwa Aburhamu í je dee dee si wajui Ilaađ na kookoosue yi í ce, si yi í jesi ɲɲu ku saka amaɛ Izaaki ku ceàd Ilaađ kuwee. ²² I kù ye naane ku dasii Aburhamu nje do kookoosue wa too njei ba. Naane yi í dasi í bàa í kō na kookoosue yi wa ce. ²³ Beɛbei kukòì ideì Ilaađu í ce yi í ni, “Aburhamu í dasi Ilaađ naane, nò do saabui naaneu Ađ mò í kàa si inɛ dee dee”. Nò à waa kpoo kpaasii Ilaađ. ²⁴ Debei amanɛ í ya je dee dee si wajui Ilaađi na saabui kookoosue yi wa ce, kù je na naane yi í dasi ɲɲu akā.

²⁵ Beɛbe mòi abo kaafe yi à ya kpe Rahabuu, í ce. Í je amanɛ dee dee si wajui Ilaađ na kookoosue si na yi í jò í gba Zuifu woo be ɲau si kpasɛɛ nò í nya ɲa do kpāa mmu. ²⁶ ɲòì í jò à ni ara yi kù nɛ hunde, ara ikui. Beɛbe mòi naane ku dasi yi kù waa ce kookoosue naane ikui.

3

Ideì amɛ

¹ Kpaasim ɲa, i maà de i kpò ɲɛ yi ì waa bi i maa kò inɛ ɲa si ideì Ilaađ, domi ì mà ɲa, awa yi à waa kò inɛ ɲa si cioi ideì Ilaađ, Ilaađ kaa ce araare nwa si kiitiɛ. ² Si mii nkpòì awa fei à ya ka rara. Inɛ yi kù waa ce kurara si ide ku fòɛ, lafɛɛ inɛ ku jīai nò í ye bei inɛ yi í dasi araɛ fei arezem. ³ Beɛbe mòi à ya ka dasi arezem si gelei acī ɲa ku ba a jirima wa, ka bei ka yòkò ka bòd ara ɲɲa bii à bi. ⁴ Nò i ya cò akòì inyi má ɲa, do bei à lau fei nò fufu jiiida wa ce í ya tale ɲai, amma do falafili keeke gòì woo nyimbo akòu í ya bòde bii í bi. ⁵ Beɛbe mòi amɛ í je mii keeke si ara, amma í ya tò fufu si mii nla.

I cɔ bei ina nyenye í kere í to, amma do n̄ɣu fei á yɔkɔ ku jo agbo nla nla. ⁶ Bɛɛbe mɔi amɛ í ye bei ina. N̄ɣui í je laalɔ nla nla. N̄ɣu mɔ ikɔ akāi ara nwai, nɔ í ya beje ara nwa fei bei ina, domi laalɔ iyi í ya ce í yei bei inai ala. ⁷ Amanɛ á yɔkɔ ku kāmia in̄ɣai sako ikā ikā fei, do yei n̄ɣa do mii ku cā ile n̄ɣa fei do mii ndii inɔ inyi n̄ɣa, í nɔ n̄ɣa tã mɔm de. ⁸ Amma inɛ kāmia ci ya nɔ amɛɛ. Mii laalɔ gɔi iyi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku kāmia, í nɛ acī ntɔ ntɔ ku kpa amanɛ. ⁹ Do amei à ya ka saabuð Baaba Lafɛɛ nwa, nɔ do n̄ɣui à ya ka ceekpeð inɛ n̄ɣa iyi Ilaað í taka bei n̄ɣu takae. ¹⁰ Nɔ hai si gele akāu bei idei saabu do ikpe í ya fita. In̄ɣe kpaasim n̄ɣa, kù sīa ku je bɛɛbe. ¹¹ Isɔ akā kaa yɔkɔ ku nɛ inyi didɔ do inyi laalɔ ajɔ. ¹² Bɛɛbe mɔi kpaasim n̄ɣa, i jɔ i mà n̄ɣa iyi jīi ndii figi kaa so olivi, nɔ jīi ndii rezɛɛ mɔ kaa so figi. Bɛɛbe mɔi i kaa yɔkɔ i ba inyi jiida si inyi iyi í da imu.

Bisi iyi wa naa hai lele

¹³ Yoo n̄ɣei í nɛ kumà do bisi. Bii lafɛɛ í nɛ bisii do ntɔ, kù jɔ a yɔɔ si isɛɛnɛ jiidaɛ do si kookoosu n̄ɣa iyi wa ce do ara ku kaye. ¹⁴ Amma bii ì waa ce igu yaamɔ do n̄ɣe ku wã, maà tɔɔ fufu, maà sɔa ntɔ ibo, ¹⁵⁻¹⁶ domi tengi bii igu do n̄ɣe ku wã í wa, bei daa bɛɛteke do kuce laalɔ fei í ya wa. Dimii bisi bɛɛbe kù waa naa hai lele. Inɛ n̄ɣu bɛ ti andunyai, do ti idɔɔbii amanɛ, nɔ hai bi Seetam nii wa naa. ¹⁷ Amma bisi iyi wa naa hai lele, sinte titã í má. Si anyie inɛ iyi í nɛ bisii í ya bi inɛ n̄ɣa a nɛ anu akā, í ya maa mu arae, nɔ í ya bi n̄ɣu ku ce mii iyi á dɔa inɛ n̄ɣa si. Í ya nɛ araarei nɔ í ya ce ice jiida. Ci ya na kubi ntɔ, kù nɔ kù nɛ muafiti. ¹⁸ Inɛ n̄ɣa iyi à waa de anu akā à ya ce kuwɛɛ n̄ɣa feii si laakai ku sū. Laakai ku sūu í yei bei dimi iyi à waa gbɛ nɔ mii iyi aa na a da n̄ɣui í je kuwɛɛ dee dee.

4

Kɔðɛi andunya

¹ Mii í ya naað kakɔ do ija wa si aninii n̄ɣe. N̄ɣu bɛ wa naai hai si kɔðɛi mii nkpo iyi wa ba idɔ n̄ɣe ku ja. ² Ì bi i nɛ ngɔgɔ iyi i kaa yɔkɔ i ba n̄ɣa, n̄ɣi í ce ì ya bi inɛ ku kpa n̄ɣa. Ì waa ce kɔðɛi mii iyi i kaa ba n̄ɣa, ì waa ce kakɔ do ija in̄ɣe duusɔ. I kù nɛ mii iyi ì bi n̄ɣa domi i ci ya tɔɔ Ilaað n̄ɣa. ³ Nɔ baa bii ì tɔɔ Ilaað i kaa ba n̄ɣa domi do kurarai ì waa tɔɔu n̄ɣa. Mii iyi ì waa tɔɔu na irii faayii ara n̄ɣei. ⁴ In̄ɣe iyi i kù leekɔ inɛ akā n̄ɣa, i kù mà n̄ɣa iyi bii ì bi andunya, mbɛɛi Ilaaði ì ya je n̄ɣa? Inɛ iyi í bi andunya, mbɛɛi Ilaaði í ya je. ⁵ I maà tamaa si ngbei kukɔi ideI Ilaað wa fɔ í ni, Ilaað í bi Hunde iyi í da nwa si do igu. ⁶ Amma Ilaað í ya mu nwa didɔ iyi í la í re. Nɔ bɛɛbei kukɔi ideI Ilaað wa fɔ í ni, Ilaað kù wa anyii ilu faau n̄ɣa amma woo kaye ara n̄ɣai wa mua didɔɛ. ⁷ Na n̄ɣu, i sūa Ilaað iri ile. I kɔsi Seetam á sa n̄ɣe ku jī. ⁸ I sɛkɛɛ si Ilaað nɔ n̄ɣu mɔ ku sɛkɛɛ si n̄ɣe wa. In̄ɣe ilu dulum n̄ɣa, i wɔɔ awɔ n̄ɣe. Nɔ i fūuta idɔ n̄ɣe, in̄ɣe ilu idɔ minji n̄ɣau. ⁹ I jɔ i wɛɛ do inɔ kufɔ n̄ɣa, i buba gɔɔwoo n̄ɣe do kukpata. I jɔ anyi n̄ɣe ku kpaasi do kukpata, nɔ inɔ didɔ n̄ɣe ku je n̄ɣe inɔ kufɔ. ¹⁰ I kaye ara n̄ɣe si wajui Að Lafɛɛ nɔ ku so n̄ɣe lele.

Maà kiiti kpaasie

¹¹ In̄ɣe kpaasim n̄ɣa, i maà ya sɔ n̄ɣe laalɔ n̄ɣa. Inɛ iyi wa sɔ kpaasie laalɔ, laalɔi woodai wa fɔ. Inɛ iyi wa kiiti kpaasie, woodai wa kiiti. Wee, bii ì waa kiiti woodau i kù je inɛ iyi wa jirimae, amma ì jile arae si agbei woo kiitiu. ¹² Ilaað n̄ɣu akāi wa na wooda, n̄ɣui í nɔ í je woo kiiti. N̄ɣu akāi á yɔkɔ ku faaba inɛ, n̄ɣui á nɔ ku yɔkɔ ku ce inɛ nfe. Beirei awɔ ì ye ì waa kiitið kpaasie n̄ɣa.

Maà tɔɔ fufu

¹³ In̄ɣe iyi ì ya maa ni, nnyi walakɔ ala aa ka bɔ ilu ihɔ ka ce sīa bɛ zakai adɔ akā ku ba ka ba fia, i de itī i gbɔ iyi ñ wa n fɔ nsei. ¹⁴ I kù mà bei ala n̄ɣe á ye. Mii kuwɛɛ n̄ɣe í je. Kuwɛɛ n̄ɣe í yei bei bukɔɔ iyi á tɔtɔ nsei nsei nɔ ku fangaa ma. ¹⁵ Ide iyi í jɔ i fɔ n̄ɣa wee, i ya ni n̄ɣa, bii Ilaað í bi aa ka wɛɛ, aa ka nɔ ka ce iyi ihɛ walakɔ aa ka ce iyi ihɔ. ¹⁶ Amma nsei ì waa tɔɔ fufu ì so ara n̄ɣe lele. Dimii faau bɛɛbe fei kù sīa. ¹⁷ Bɛɛbei inɛ iyi í mà mii iyi í je jiida nɔ kù waa coo wa dasi arae dulum nii.

5

Laabaau iyi à sɔ̄ ilu fia ɲa

¹Nsei, iɲe ilu fia ɲa, i gbɔ̄ iyi ñ wa n sɔ̄ ɲe. I kpata i cã kpokpo ɲa na wahala ɲa iyi aa naa si ɲe! ²Amani nɲe ɲa í sãmi, nɔ̄ tūtũ ɲa à je ibɔ̄ nɲe ɲa má. ³Wura nɲe ɲa do isɔ̄ fũfũ nɲe ɲa fei à mu ate. Ate ku mu nɲaui á je seeda si ɲe nɔ̄ ku ɲɔ̄ ara nɲe bei ina. Ì ko amani ì tɔ̄tɔ̄e ɲa si waatii ankãanyiu ihě. ⁴Wee i ci ya sãa woo da amaaje nɲe ɲa fia ɲa. I cɔ̄ inɔ̄ kufɔ̄ ɲa ɲa! Anu ku dɔ̄i ine ɲau í to hee si itii Aɔ̄ Lafěe ilu gbugbã. ⁵Ì ce kuwee nɲe ɲa si andunya do amani nla nla do faayi. Ì je ì ce kaato bei angudã iyi aa bɔ̄d asɔ̄ laga ɲa. ⁶Ì ye taalei ine dee dee ɲa ì kpa ɲa ɲa, a kù nɔ̄ a kù kɔ̄d ara ɲa.

Temua do kutɔ̄

⁷Kpaasim ɲa, iɲe fei i yɔ̄kɔ̄ temua ɲa hee Lafěe koo nyið wa má. I cɔ̄ bei woo logoo i ya temua ku maa cɔ̄ ilɛe hee amaaje koo jãd. Temuai í ya ce ku yeð ijĩ sinte hee do ti ankãanyie fei. ⁸Iɲe mɔ̄ i yɔ̄kɔ̄ temua ɲa, i jð idɔ̄ nɲe ku leekĩ dim dim ɲa, domi kunaai Lafěe í maai wa mbɛ.

⁹Iɲe kpaasim ɲa, i maà ya ye taalei nɲe ɲa ku ba Ilaaɔ̄ mɔ̄ ku maà na ku ye taale nɲe. Woo kiiti wee wa to wa, wa bi ku lɔ̄ wa. ¹⁰Iɲe kpaasim ɲa, i ye gigii walii ɲa iyi à fɔ̄ ide wo do irii Lafěe. I sɔ̄sɔ̄ temua ɲa iyi à ce si ijuukpã ɲa. ¹¹Aa ka yɔ̄kɔ̄ ka ni ilu inɔ̄ didɔ̄ ɲai domi ngu ɲa à yɔ̄kɔ̄ temua. Ì gbɔ̄ temuai Zɔ̄ɔ̄bu ɲa, nɔ̄ ì mà mii iyi Aɔ̄ Lafěe ilu araare si jiida ku jɛe í ceaa ɲa si anyii wahalae.

¹²Iɲe kpaasim ɲa, iyi í re mɔ̄m, i maà ya ceekpe do lele ɲa wala do ile wala do ide mmu gɔ̄. Bii ntɔ̄i, ni ntɔ̄i, bii ibo mɔ̄i ni iboi, ku ba i maà na i dasi kiitii Ilaaɔ̄ ɲa.

¹³Wahala í ba ine gɔ̄ nɲei? Ku ce kutɔ̄. Inɔ̄i ine gɔ̄ nɲe wa dɔ̄i? Ku saabu Ilaaɔ̄ do iri ku kɔ̄. ¹⁴Ine akã nɲe wa ce bɔ̄ɔ̄i? Ku kpe ine ngboi igbei inei Jesu ɲa, aɲai aa jɔ̄aa ikpo si iri do irii Lafěe nɔ̄ a ceaa kutɔ̄. ¹⁵Kutɔ̄ do naaneu á yɔ̄kɔ̄ ku faaba bɔ̄ɔ̄u. Aɔ̄ Lafěe á muua baani, bii í nɔ̄ í ce dulum nii á kpa idei dulum dɛe. ¹⁶Na nɲu, iɲe fei i ce tuubai dulum du ɲe si wajui nɲe ɲa nɔ̄ i ya cea nɲe kutɔ̄ ɲa ku ba i ba iri ɲa. Kutɔ̄i ine dee dee í ne gbugbã nla nla. ¹⁷Elii amanai bei awa mɔ̄. Í ce kutɔ̄ ntɔ̄ ntɔ̄ ijĩ ku maà rɔ̄, ijũ í nɔ̄ í leekĩ zakai adɔ̄ mɛeta do cukpa mɛefa. ¹⁸Si anyii nɲu nɔ̄ í ce kutɔ̄ má nɔ̄ Ilaaɔ̄ í jð ijĩ í rɔ̄ nɔ̄ í jð ije í fita si ile.

¹⁹Iɲe kpaasim ɲa, bii ine gɔ̄ nɲe í jð ntɔ̄ nɔ̄ kpaasi gɔ̄ í baae wa si kpãai ntɔ̄, ²⁰i mà ɲa, ine iyi í baad ilu dulum wa hai si kpãa laalo bii í wa wo, í faaba hundei ilu dulum nɔ̄ui hai si kpãai iku, nɔ̄ Ilaaɔ̄ á kpa idei kurara nkpɔ̄ nkpɔ̄e.

Tia sinte iyi Piεε í ka

Piεε í ce ña fɔɔ

¹ Amui Piεε woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kɔ nñe tiau ihēi, iñe iyi Ilaaɔ́ í cica nɔ̀ ì fangaa ì je ise mmu ña si ilei Pɔ̀ntu, do Galati, do Kapadosi, do Azii, do Bitini. ² Ilaaɔ́ Baaba í cica ñei si bei í dasi idɔ̀ nñu ku ce. Nɔ̀ ì je inee ña do saabui Hundee, ku ba i jirima Jesu Kirisi ña nɔ̀ nñee ku we ñe.

Didɔ̀ do laakai ku sũ ku kɔ̀ɔsi si kuwee ñe.

Kpãa ku cɔ̀ iyi í je ti kuwee

³ Ka saabu Ilaaɔ́, Baai Lafēe nwa Jesu Kirisi. Si araare nlae, í jò kujii Jesu Kirisi wa hai si bale í bí wa ise gbeejisia. Si beɛbe í mu nwa kpãa ku cɔ̀ iyi í je ti kuwee. ⁴ Nɔ̀ í jile nwa tubu iyi kaa beje, kaa riisi, nɔ̀ kusiae kaa tã. Tubuuu à jile ñe lele, ⁵ iñe iyi gbugbãi Ilaaɔ́ wa degbe do saabui naane ku dasi, aa ba faaba mam mam ña. Faabau Ilaaɔ́ í ce sɔ̀ɔlu ku nyisi ñe si ajɔi ankãanyiu.

⁶ Na ñoi í jò ì ya ne inɔ̀ didɔ̀ nla nla ña, baa bii í je ì wa si inɔ̀ ku fɔ̀ nsei ña si waati keeke, si laakai ku cɔ̀ dimi ikã ikã. ⁷ Naane ku dasi ñe í ne beere ntɔ̀ ntɔ̀ í re wura, domi wura á na ku tã. Do nñu fei, do inai à yɔ̀ à nya riisie. Beɛbe mɔi, Ilaaɔ́ wa cɔ̀ laakai naane ku dasi ñe ku ba ku mà gbugbãe. Nɔ̀ aa ba saabu do yiiko do beere ña waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Ì buu baa do iyi i kù yɔ̀ ña. Ì dasie naane baa do iyi i kù yɔ̀ titã ña. ñoi í jò ì weeɔ̀ inɔ̀ didɔ̀ nla nla ña iyi í ne amboe hee í kpeeɔ̀ ku fɔ̀ do gele. ⁹ Ì weeɔ̀ inɔ̀ didɔ̀ nla nla ña si na iyi í jò ì waa ba ribai naane ku dasi ñe, iyi í je faabai hunde ñe.

¹⁰ Si ideí faabau ihē walii ña iyi à ce walii si gãmei didɔ̀ iyi Ilaaɔ́ í jile ñe à ce kudede jiida jiida ku ba a mà yaasee. ¹¹ Hundei Kirisiu í wa si ña nɔ̀ í sɔ̀ ña do njuma iyi Kirisi á ba ijuukpã, nɔ̀ si anyie á ba amboe. Nɔ̀ à ce himma ku ba a mà waatiu do kpãa iyi wa fãau. ¹² Ilaaɔ́ í sisia walii ñau í ni ide iyi nñu í sɔ̀ ñau kù je ti aña taka ña, tu ñei. Nsei woo sisi laabaau jiida ñau à waazo ñe nɔ̀ ì gbɔ̀ ideu ña. À fɔ̀ ideí do gbugbãi Hundei Ilaaɔ́ iyi à be wa hai lele. Nɔ̀ amaleka ñau taka ña à waa bi a mà yaasei ideu.

Ka leekĩ si kuwee iyi í má

¹³ Na nñu, i ce laakai ña. I mu ara ñe ña, nɔ̀ i dàsi kpãa ku cɔ̀ ñe fei si didɔ̀ iyi aa na ñe si waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁴ I jò ì je bei amu ña iyi à ya gbɔ̀ ide nɔ̀ i maà ti i jò kɔ̀ɔe iyi i ya tako i maa ce ña wo si waati iyi i kù mà ngɔ̀ɔ ña kú maa neɔ̀ ñe. ¹⁵ Amma i jò iseene ñe ña fei ku má, bei Ilaaɔ́ í má, nñu iyi í kpe ñe. ¹⁶ Ilaaɔ́ takae í fɔ̀ si kukɔe í ni, i jò kuwee ñe ku má, domi amu takam ñ má.

¹⁷ Ilaaɔ́, nñu iyi ì ya kpe Baaba ña si kutɔ̀ ñe, nñui í je ine iyi á kiiti ine fei si bei ine fei í ce nɔ̀ kaa cɔ̀ ijui ine gɔ̀. Na nñu, waati iyi í gbe ñe si andunya i jɔ̀ do jirima ña. ¹⁸ Bala ñe ña à jò ñe tubui kuwee nfe nfe. Nɔ̀ iñe taka ñe ì mà ña iyi à ya ñei hai si kuweeu. Kù je do isɔ̀ fũfũ walakɔ̀ wura iyi á na ku tã à ya ñeɔ̀. ¹⁹ Aawo, à faaba ñei do ñe ilu beereí Kirisi, nñu iyi í ye bei angudã kuwee hai ne leebu nɔ̀ kù ne riisi gɔ̀. ²⁰ Hai waati iyi a kù taka andunyai, Ilaaɔ́ í cica Kirisiu, amma í nyisi arae si waatii ankãanyiu ihē na aranfãani ñe. ²¹ Na saabuei ì dasi Ilaaɔ́ naane ña, nñu iyi í dedee hai si bale nɔ̀ í muua amboe ku ba naane ku dasi ñe do kpãa ku cɔ̀ ñe ku wa si Ilaaɔ́.

²² Nsei, si ntɔ̀ ku jirimai ì fũuta idɔ̀ ñe ña ku ba kubii kpaasi woo dasi naane ña iyi ì ne ña ku maà je do muafiti. Na nñu, i bi ñe ntɔ̀ ntɔ̀ do idɔ̀ ñe fei ña. ²³ Í sã i ce beɛbe ña si na iyi í jò à bí ñei ise gbeejisia, nɔ̀ kù je do dimi iyi á ku, amma do dimi iyi kaa kui. Dimiui í je ideí Ilaaɔ́, nñui í je icui kuwee nɔ̀ kaa tã. ²⁴ Kukɔi ideí Ilaaɔ́ wa fɔ̀ í ni, Ine fei í yei bei fɔ̀fɔ̀,

Nɔ̀ beereí ine fei í yei bei kokoi fɔ̀fɔ̀.

Fɔ̀fɔ̀ í ya gbe, nɔ̀ kokoe ku wɔ̀.

²⁵ Amma ideí Aɔ̀ Lafēe á maa weei do ajɔ̀ fei.

Ideu, nηui í je laabaau jiida iyi à waazo nηε.

2

Kuta ilu hunde

¹ Na nηu, i jò laalo baa yooma fei ηa, hai ibo ku sɔ, do muafiti, do igu, do irii ine ku sɔ. ² Si bei ama kpɔtɔɔ í ya bi àmɔ, iηe mɔ í sɪa i bi àmɔ iyi í má iyi í je idei Ilaaɔ. Hundei Ilaaɔi wa mu nηe amɔu ku ba i la si kp̄ai faabau ηa, ³ si bei ì tie didɔi Aɔ Laf̄εε tã ηa.

⁴ I sɛkεε si Laf̄εε wa, nηu iyi í je kuta ilu hunde iyi ine ηa à kɔsi, amma Ilaaɔ í cicaε si na iyi í jò í ne beεε bi tεε. ⁵ Iηe mɔ, i naa wa bei kuta ilu hunde a ceɔ ηe ice a maɔ ile bi ku wai Hundei Ilaaɔ. Bei aa je woo wee ηa iyi à má iyi à na Ilaaɔ ara nηa bei kuwee iyi á d̄ɔaa si do saabui Jesu Kirisi. ⁶ Í sɪa i ce beεbe ηa si na iyi í jò à kɔɔ si tiai idei Ilaaɔ à ni, Ilaaɔ í ni,

Ñ cica kuta ilu beεε ñ jilɔɔ ilui Siɔɔ bei kuta gbugb̄ai icui ile.

Ine iyi í dasie naane, kaa ye anyɔ.

⁷ Kutau, í ne beεε bi iηe woo dasi Jesu naane ηa, amma hai dasi naane ηa à kɔsie. Do nηu fei, kukɔi idei Ilaaɔ í ni,

Kuta iyi woo ma ηa à kɔsi

Nηui í na í je kuta gbugb̄ai icui ile.

⁸ Nɔ bii gɔ ηa à ya ni má,

Kutau ih̄ei í jò ine ηa à waa koose.

Nηui í ya maa keke ηa.

À koosei si na iyi í jò à kɔ ku dasi ideu naane. Nɔ nηu bei Ilaaɔ í jile nηa.

⁹ Amma iηei ì je dimi iyi Ilaaɔ í cica, nɔ iηei ì je woo weei ilaalu ηa, ì je dimi iyi í má ηa iyi Ilaaɔ í ya ku ba i sisi jiida ku jεε, nηu iyi í kpe ηe hai si ilu kuku ì naa ì lɔsi inya kumá ilu beεεε. ¹⁰ Tako wo i kù je dimi ηa iyi ine gɔ í mà, amma nsei ì je inei Ilaaɔ ηa. Tako wo i kù mà mà Ilaaɔ wa ce araare nηe, amma nsei bei ì mà ηa.

Kuweei woo dasi naane

¹¹ Iηe baakɔɔm ηa, ñ wa n tɔɔ ηei, iηe iyi ì ye bei ine nηoo do ise mmu ηa si andunyau ih̄e, i jò i nɔ ara nηe do binei ara iyi í ya maa ce igũ do hunde nηe. ¹² I jò ì ne daa jiida ηa si inɔi hai dasi Jesu naane ηa, domi baa bii à waa kpe ηe ine laalo ηa, aa ye ice jiida nηe nɔ a saabu Ilaaɔ si ajɔ iyi á kiiti ηa.

¹³ I jirima ilu iri fei ηa na irii Laf̄εε, hai ilu ile, nηu iyi í re do gbugb̄a, ¹⁴ hee ku koo si ilaalui ilu ηa, ine ηa iyi í be wa ku ba a kp̄a woo ce laalo ηa iju, nɔ a saabu woo ce jiida ηa. ¹⁵ Do ntɔ, iyi Ilaaɔ í bi, nηui í je ice jiida nηe ku d̄i gelei hai mà ngɔgɔ ηa si ide hai ne yaase nηa. ¹⁶ Í sɪa i ya maa nè bei ine ηa iyi à ne ara nηa, amma i maɔ ti i jò ara ku ne nηe ku ye bei acɔ iyi wa bii laalo. I je kuwee nηe bei woo ce icei Ilaaɔ ηa. ¹⁷ I jirima ine fei ηa, i bi kpaasi woo dasi Jesu naane nηe ηa, i ce nηoi Ilaaɔ, nɔ i jirima ilu ileu ηa.

Mii iyi wahalai Kirisi wa nyisi wa

¹⁸ Iηe amaace ηa, i s̄ua laf̄εε nηe ηa iri ile i jirima ηa ntɔ ntɔ, kù je ine jiida do amane ku rɔ aηa ak̄ai aa ya cea ηa, amma hee do ine ku gaabu ηa feii. ¹⁹ Do ntɔ, bii à waa kp̄a ηe iju nfe nfe, í sɪa i yɔkɔ temua ηa na irii Ilaaɔ. ²⁰ Bii ì yɔkɔ temuai goloi kuraraε i kù ne saabu k̄ama. Amma bii ì ba ijuukp̄a na jiida iyi ì waa ce ηa nɔ ì temua, mii jiidai si wajui Ilaaɔ. ²¹ Na ideu bei Ilaaɔ í kpe ηe domi Kirisi takae í ba ijuukp̄a na iri nηe nɔ wa nyisi ηe yaase jiida ku ba i too tuubaε ηa. ²² Kù ce dulum, a kù nɔ a kù gbɔ ibo si gelee ajɔ k̄ama. ²³ Iyi à buu, kù s̄a nηa arabu. Iyi à kp̄a iju, kù ceekpe ηa, amma í leek̄i do Ilaaɔ iyi í ya kiiti dee dee. ²⁴ Kirisi takae í so dulum du wa si araε si j̄i ku gaauu, ku ba ka je bei iku si wajui dulum, nɔ ka ce kuwee nwa dee dee. Do saabui kumεεε ηai à baɔ iri. ²⁵ Tako wo ì ye ηai bei angud̄a ηa iyi à nyɔ, amma nsei ì nyi wa bi woo degbeu ηa, nηu iyi wa degbe hunde nηe.

3

Abo do məkə

¹ Bεεβε məi iŋe inaabo ŋa, i sūa məkə nŋe ŋa iri ile, hee baa bii í je gəgə ŋa ŋa a kù dasi idei Ilaađ naane, daa nŋe ku jə a dasi naane. Waati bεεβε i kù ne bukaatai ide ku fə má ŋa, ² domi aa ye kuwεε nŋe í má, ì nò ì mà bεεrei amane ŋa. ³ I maà dede i je abo kusīa ŋa do mii ndii ara nŋu akā, bei iri ku ba, do sabai wura ŋa, do nyau kusīa ŋa. ⁴ Amma i jə kusīa nŋe ku je si idə nŋe, kusīa iyi ci ya tā. Nŋui í je daa didə do idə ku buba. Iyi bei í je mii ilu bεεre jiida si wajui Ilaađ. ⁵ Bεεbei inaaboi tako ŋa iyi à mà bεεrei Ilaađ nò à dasie naane à ya teese ara ŋa nò à ya sūa məkə ŋa ŋa iri ile. ⁶ Bεεbei Sara í ce, í ya maa jirima Aburahamu, nò wa kpoo lafēεε. Nsei, bii ì waa ce jiida ŋa nò i kù waa ce nŋoi nkāma, iŋe mə ì je bei ama inaaboε ŋa.

⁷ Iŋe ineməkə ŋa mə, si kuwεε nŋe do abo nŋe ŋa, i ye gigi iyi a kù to ŋeð gbugbā. I jə i mà bεεre ŋa ŋa, domi Ilaađ á mua aŋa mə kuwεε iŋeð ŋa ajə. I ya maa ce bεεβε ku ba nkāma ku maà ganji ŋe si kutəə nŋe.

Ijuukpā na jiida ku ce

⁸ Si anyii fei ndεε i jə iŋe fei i ne lasabu akā do kubi akā ŋa. I bi nŋe bei igbā do ifə ŋa, i ce araarei nŋe do ara ku kaye ŋa. ⁹ I maà ya sāa inε laaləε, walakə arabu ŋa iyi í buε. Í sīa məm i ya jεaa do kuwεε, domi Ilaađ í kpe ŋei ku ba i ba kuwεε ŋa. ¹⁰ Si bei kukoi idei Ilaađ wa fə í ni,

Inε iyi í bi ku ce kuwεε jiida nò kú ne inə didə ajə fei,

Kú jə laalə ku fə nò kú nò gεlεε si ibo ku sə.

¹¹ Í sīa ku saa laalə nò ku ce jiida,

Í sīa ku maa de laakai ku sū waati kāma fei,

¹² Domi Lafēε wa degbe inε dee dee ŋa

Nò wa gbə kutəə ŋa.

Amma í fūsi woo ce laalə ŋa awə.

¹³ Yooi á ce nŋe laalə bii ì hanya ì waa ce jiida ŋa. ¹⁴ Baa bii ì waa ba ijuukpā ŋa na dee dee ku je nŋe, i ne inə didə ŋa. I maà ce nŋoi amane ŋa, nò i maà ya biti ŋa. ¹⁵ Amma i jə Kirisi ku je Lafēε si idə nŋe. I tā səlu waati kāma fei i jεa inε ŋa iyi à waa bee yaasei kpāa ku cə nŋe. ¹⁶ Amma i je ŋa do ide didə do bεεre. I jə idə nŋe ku maa má ku ba bii à waa má ŋe ide si isεene jiida nŋe iyi wa naa hai bi Kirisi, anyə ku mu ŋa si ideu. ¹⁷ Bii í je na idəəbii Ilaađi à waa kpāε iju na jiida iyi ì waa ce, iyi be í sīa do iyi aa maa kpāε iju na laalə. ¹⁸ Gbakā akāi Kirisi í ku na dulum. Nŋu iyi í je inε dee dee, í ku na inε laalə ŋa, ku ba ku bəð wa bi Ilaađ. Waati iyi à kpaa araε í ku amma hundee í wεε. ¹⁹ Do hundeeui í koo í waazoa iku ŋa iyi à waa mu bei inei piisəð ŋa, ²⁰ inε ŋa iyi a kù tako a kù waa jirima Ilaađ si waati iyi í temuað ŋa hee Nowee í koo í ceð akoi inyiu í tā. Inε ŋa iyi à lə si akoi inyiu a kù kpə, a kù re aŋa mεejə, nò à ba faaba hai si inə inyi nlau. ²¹ Inyiu, í yei bei inyi ku dasi. Kù je a ni wa nya riisii ara, amma wa nyisi iyi inε í dasi idə nŋu ku ce kuwεε iyi idəi nŋu kaa ye taalei nŋu si wajui Ilaađ. Mii ŋau be fei í ce na saabui kujji Jesu Kirisi hai si bale, ²² nŋu iyi í bə lele nò wa buba si awə nŋei Ilaađ. Bei amaleka ŋa do ilu yiikoi lele ŋa do ilu gbugbā ŋa à waa sūaa iri ile.

4

Kuwεε iyi í kpaasi

¹ Kirisi í ba ijuukpā si araε. Na nŋu, i mà ŋa iyi iŋe mə aa ba ijuukpā nò í sīa i yəko temua ŋa, domi inε iyi í temuað ijuukpā si araε, dulum kaa kāmiae má, ² nò waati iyi í gbe si kuwεεi andunyaε ku je si idəəbii Ilaađ, ku maà ti ku je do kəðεε nfe nfei ara. ³ Nto ntə, tako wo ì ce bei hai dasi Jesu naane ŋa à ya bi, amma í to bεεβε. Ì tako ì ce mii iyi í dāa ara nŋe si ŋa, do binε, do atē ku mə, do atē ku kpa inε, do buki, do iwē ku təə iyi kù waa too wooda. ⁴ Nsei à biti si bei i kù waa ba ŋa daa bututu ŋau ku ce má ŋa, nò à waa bu ŋe. ⁵ Amma aa na a koo a sisi daa ŋa bi Ilaađ, nŋu iyi í tā səlu ku kiiti ilu hunde do

iku ɲa. ⁶ Na ɲɲu məm nii í jò à tako à sisia ine ɲa laabaau jiidau wo ku ba baa do iyi à ku nsei na kiitii Ilaaɗ iyi í tosi ine fei, hunde ɲɲa ku maa wɛɛ bei Ilaaɗ takae í wɛɛ.

Ine ɲa iyi à waa ce ice do amuai Ilaaɗ dee dee

⁷ Kɔɔi mii fei í maai wa. Na ɲɲu, i mu ara ɲɲe do laakai, nɔ i jò hunde ɲɲe ku wɔ ɲjoo ku ba i yɔkɔ í ce kutɔɔ ɲa. ⁸ Iyi í re fei ndɛɛ, ɲɲui í je í ce kookaai í bi ɲɲe ɲa, domi kubi í ya bii dulum nkpɔ. ⁹ I ya yaɛɛ ɲɲe ɲa do inɔ akã, kugbagba kù maà wa si. ¹⁰ Ine baa yooma ɲɲe fei í ba amua hai bi Ilaaɗ. Na ɲɲu, i cɛd amua ikã ikã Ilaaɗu ice ɲa i máa sobidɔ ɲɲe bei woo ce ice ilu naane ɲa. ¹¹ Ine iyi wa waazo í sɪa ku fɔ ideɪ Ilaaɗ. Ine mɔ iyi wa cea ine gɔ ice ku coo do gbugbã iyi Ilaaɗ í muua, ku ba si mii fei a ye amboei Ilaaɗ do saabui Jesu Kirisi, ɲɲu iyi í ne amboe do gbugbã hee do ajɔ fei. Ami.

Temuai inei Kirisi ɲa si ijuukpã

¹² Iɲe baakɔɔm ɲa, i maà biti do ijuukpã iyi wa naa si ɲe bei ina ku cɔd laakai ɲɲe. I maà ti i dooe mii ikã. ¹³ Amma i jò inɔ ɲɲe ku dɔ bii ì waa ba ikpɛ si wahalai Kirisi ɲa, ku ba i ne inɔ didɔ nla nla ɲa si ajɔ iyi á nyisi amboeɛ. ¹⁴ Iɲe ilu inɔ didɔ ɲai bii à waa bu ɲe na irii Kirisi, domi Hundei Ilaaɗ, ilu amboe, í wa si ɲe. ¹⁵ Ine kãma ɲɲe ku maà jò ku ye ijuukpã na ine ku kpa, walakɔ na ile, walakɔ na laalɔ ku ce, walakɔ na wɔbia ku gũ. ¹⁶ Amma ine iyi wa wahala si na iyi í jò í je inei Kirisi, ku maà jò anyɔ ku muu, amma í sɪa ku saabu Ilaaɗ si na iyi í jò wa so irii Kirisiu.

¹⁷ Waati í to kiituu ku sinti. Inei Ilaaɗ ɲai aa sinti ku kiiti. To, bii í sinti hai bi tu wa, beirei iri ku krae á ye bi ine ɲa iyi à kɔ ku dasi laabaau jiidai Ilaaɗ naane. ¹⁸ Kukɔi ideɪ Ilaaɗ wa fɔ í ni, Bii faabai ine jiiida ɲa í gaabu, Beirei ti ilu dulum ɲa do ine ɲa iyi a kù mà bærei Ilaaɗ á ye.

¹⁹ Na ɲɲu, ine ɲa iyi à waa ye ijuukpã si idɔɔbii Ilaaɗ, í sɪa a teese a maa ce jiidae nɔ a leekɪ do woo taka ɲɲa iyi í je ilu naane.

5

Ka gbɔa inei Ilaaɗ ɲa

¹ Nsei, si inɔ ɲɲe, ine ɲa iyi à je ine ngboi igbei Ilaaɗ ɲai ñ wa n fãa. Amu mɔ ine ngboi bei aɲa mɔ, ñ nɔ ñ jé sɛɛdai ijuukpãi Kirisi nɔ ñ ne ikpɛ si amboe iyi á na ku naa. ² Ñ wa n tɔɔ ɲe, i gbɔa ine ɲa iyi Ilaaɗ í da ɲɲe si awɔ bei à ya gbɔa angudã ɲa, ku maà ti ku je do tilasi walakɔ do binɛi fia, amma i na ara ɲɲe si iceu do inɔ akã si bei Ilaaɗ í bi. ³ I maà taa ine ɲa iyi à da ɲɲe si awɔ ɲau gbugbã, amma i nyisi ɲa kuce jiiida iyi aa too si. ⁴ Nɔ waati iyi Kirisi á faata wa, ɲɲu iyi í je ine ngboi woo degbe ɲau, aa gba riba ilu amboe iyi kusɪae kaa tã ɲa.

⁵ Bɛɛɛ mɔi, iɲe awaasũ ɲa, i sũa ine ngboi igbe ɲau iri ile. Iɲe fei i jò ara ku kaye ku je ɲɲe bei ibɔ iyi à ya dasi, domi kukɔi ideɪ Ilaaɗ wa fɔ í ni, Ilaaɗ kù wa anyii woo tɔɔ fufu ɲa, amma wa cea woo kaye ara ɲa didɔ. ⁶ Na ɲɲu, i kaye ara ɲɲe si awɔ gbugbãi Ilaaɗ, ku ba ku so ɲe lele si ajɔ iyi í dau. ⁷ I sɔ wahala ɲɲe fei bi tɛɛ, domi ɲɲui wa gbɔ ɲɲe.

⁸ I mu ara ɲɲe ɲa, i jò hunde ɲɲe ku wɔ ɲjoo, domi Seetam, mbɛɛ ɲɲei, í dabii wa dɔ anu bei muusu nla, wa dɛdɛ ine iyi á ɲɔ. ⁹ I kɔd ara ɲɲe si wajue do naane ku dasi nla nla domi ì mà ɲa kpaasi woo dasi Jesu naane ɲɲe ɲa iyi à fangaa si andunya fei, ijuukpã dimi akãu bei à waa ye. ¹⁰ Amma bii ì ye ijuukpã si waati keeke ì tã ɲa, Ilaaɗ ilu didɔ fei, ɲɲu iyi í kpe ɲe ku ba i ne ikpɛ si amboe hai ne kɔɔɛ na saabui anu akã ɲɲe do Kirisi, ɲɲu takaei á jò ì kɔ dee dee ɲa. ɲɲui á nɔ ku jò ì leekɪ dim dim ɲa, nɔ ku mu ɲɲe gbugbã, i maà tɛkɛɛ hai si ideɛ ɲa. ¹¹ ɲɲui í ne yiiko hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankãanyi

¹² Ñ wa n kɔ ɲɲe ide keekeu ihɛ wai do sobii Silasi kpaasi ilu naane nwa. Ñ bi n mu ɲɲe gbugbã nɔ n nyisi ɲe iyi ideu ihɛ iyi ì waa leekɪ si dim dim ɲau, didɔi Ilaaɗi do ntɔ.

¹³ Igbei inei Jesu ηa iyi í wa ilui Babiloni, iyi Ilaaã í cica bei iηe mɔ, wa ce ηe fɔɔ, beεbe mɔi Maaku iyi wa je bei amam si naane ku dasi, wa ce ηe fɔɔ. ¹⁴ I ce ηe fɔɔ do kubi jiida ηa.

Laakai akã ku wεεɔ iηe iyi ì je ti Kirisi fei ηa.

Ti minjisia iyi Piεε í kɔ

Piεε í ce ηa fɔɔ

¹ Amui Simɔɔ Piεε amaace woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kɔ nηe tiau ihēi, iηe iyi Jesu Kirisi, nηu iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa, í jò ì dasi naane ηa na dee dee ku jeε. Naane iyi ì dasi ηau í ne beεre bei ti awa mɔ. ² Didɔ do laakai ku sũ ku kɔɔ nηe si, si na iyi í jò ì mà Ilaaɔ do Jesu Lafēε nwa ηa.

Kukpe do kucicai Ilaaɔ

³ Yiikoi Ilaaɔ í mu nwa bukaatai mii iyi à bi fei ku ba kuwεε nwa do kutɔɔ nwa ku maa bɔ waju. Nɔ í ce beεbei si bei í jò à màa, nηu iyi í kpe wa ka ba ikpē si amboeε do si jiida ku jeε. ⁴ Beεbei í ce nwa kuwã nla nla ilu beεre ηa. Kuwã ηau aa jò ì ye bei nηu takae í ye nɔ ì saa kuce laalɔ sãmi ηa iyi í wa si andunya na bine. ⁵ Na nηu, i ce kookaai ì kɔɔsi isεene jiida si naane ku dasi nηe, nɔ si isεene jiida ì kɔɔsi kumà, ⁶ nɔ si kumà ì kɔɔsi gaya, nɔ si gaya ì kɔɔsi temua, nɔ si temua ì kɔɔsi beεrei Ilaaɔ ku mà, ⁷ nɔ si beεrei Ilaaɔ ku mà ì kɔɔsi jiida ku cea nηe, nɔ si jiida ku cea nηe ì kɔɔsi kubi. ⁸ Bii mii ηau be à wa si ηe nɔ wa kɔɔsi, aa jò ì ya maa ce kookaai si ice nηe, nɔ ice nηeu ku ne aranfãani ku ba ì mà Lafēε nwa Jesu Kirisi ηa. ⁹ Amma ine iyi kù ne mii ηau be í yei bei fεεju, walakɔ bei ine iyi ijue kù waa dɔ, nɔ kaa ye ilu ku jĩ. Nɔ í gbeje iyi nηu í má hai si dulum dii takoe.

¹⁰ Na nηu, iηe inem ηa, ì kɔɔsi himma ku ba ì mà sãa sãa iyi Ilaaɔi í kpe ηe nɔ í cica ηe, domi bii ì waa ce beεbe ηa, ì kaa dasi dulum ajɔ kãma ηa. ¹¹ Beεbei aa jò ì lo do beεre ηa si bomma hai tãi Lafēε woo faaba nwa Jesu Kirisi.

¹² Na ηoi í ce n kaa n gbeεjiɔ ku ye ηe gigii mii ηau ihē, baa do iyi ì mà tã ηa, nɔ ì waa leekĩ dim dim si ntɔ iyi ì waa mu nseiuhē ηa. ¹³ Ntɔ ntɔ, waati iyi ì weε si hunde, ì ne n ya n maa n ye ηe gigii ku ba ì ya maa wɔ njoo si ηa. ¹⁴ Ñ wa n fɔ beεbei si na iyi í jò ì mà iyi kaa kpe má an jɔ arau ihē, si bei Lafēε nwa Jesu Kirisi í sɔm. ¹⁵ An ce kookaai n sɔ ηe yaaseε ku ba ì yɔkɔ ì ye gigii mii ηau do ajɔ fei ηa si anyii ikum.

Ine ηa iyi à ye amboei Kirisi

¹⁶ Do ntɔ, a kù waa too si ará iyi ine ηa à waa kpa do bisi nηa, si waati iyi à jò ì mà gbugbãi Lafēε nwa Jesu Kirisi ηa do kunyiε wa. Amma awa taka nwa mɔ à ye kulaε do iju nwa ¹⁷ nɔ à gbɔ imui Ilaaɔ Baaba waati iyi í fɔ hai lele í ni, ine ihēi í je ama akãm iyi ì bi jiida, siei inɔ didɔm fei í ya wa. Waati nηu Ilaaɔ, ilu amboe nla nla, í nyisi beεrei Kirisiu do amboeε. ¹⁸ Si anyiε, à nyi à gbɔ imui Ilaaɔ wa má hai lele si waati iyi awaɔ ηa à wa si antai geete kumáu.

¹⁹ Beεbe mɔi naane nwa í kɔɔsi si ide ì walii ηau. I jò ì de sie itĩ ηa, domi í yei bei fitila iyi wa má inya si ilu kuku hee iju koo máɔ nɔ Jesu, nηu iyi í ye bei andaiyai daakɔ, ku má inya si idɔ nηe. ²⁰ Sinte, ì jò ì mà iyi ihē ηa, iyi ide ì walii gɔ kù weε si kukɔi ide ì Ilaaɔ iyi ine gɔ á tuse ndεε bei í bi *, ²¹ domi ide ì walii gɔ kù weε iyi ine gɔ í ce do idɔɔbii nηu takae, amma ine ηa à ya sisi ide ì Ilaaɔi si bei Hundee í nyisi ηa.

2

Woo kɔ si cio ilu ibo ηa

(Cɔ Zudu 4-13)

¹ Walii ilu ibo ηa à weε wo si inɔi ine ηau. Beεbe mɔi woo kɔsi cio ilu ibo ηa aa faata wa si anini nηe. Aa naaɔ kukɔsi ibo wa do bisi, iyi á ce ine ηa nfe, nɔ aa kɔsi Lafēε iyi í ya ηa. Beεbei aa faa ara nηa nfe ku ce anu akã. ² Ine nkpɔi á too daa laalɔ nηa, nɔ na iri nηa ine gɔ ηa aa bu kpãai ntɔ. ³ Na bine nηa aa je ηe taki do ide ηa iyi aηa taka nηa à

* 1:20 iyi ine gɔ á tuse ndεε bii í bi Yaasei ideu be á yɔkɔ ku je má, iyi ine gɔ í kɔ do araε.

waa lasabu. Amma hai ku kpe woo kiiti nɔa í tã sɔɔlu ku kiiti nɔa. Nɔu mɔi á ce nɔa nfe nɔ kaa kpe mɔm.

⁴ Baa amaleka nɔa iyi à ce dulum wo, Ilaaɔ kù jò nɔa, amma í tale si nɔa si isa nla nla. Tengɔ bei à waa mu nɔa si ilu kuku hee ajɔi kiiti. ⁵ Ilaaɔ kù nɔ kù jò inɛi tako nɔa mɔ waati iyi í jò ijɔ nlaui í je inɛi andunya nɔa iyi a kù mà bɛɛɛɛ, amma Nowee, nɔu iyi í ce waazoi ide ntɔui í faaba do amanɛ mɛɛje gɔ nɔa. ⁶ Si anyie í nyi í ye taalei inɛi Sodomu do Gɔmɔɔ nɔa mɔ má, nɔ í kpa nɔa do ina. Iyi beu bei í je sɛɛda na inɛ laalɔ nɔa iyi aa na a naa. ⁷⁻⁸ Amma í nya Lɔtu inɛ jiida iyi í wa si inɔi inɛ laalɔ nɔa. Í nyaai si na iyi í jò í ya nɛ inɔ ku fɔ na daa bututu nɔa, nɔ iju iyi wa má fei laalɔ iyi wa ye do iyi wa gbɔ wa bitandi idɔ dee dee. ⁹ Bɛɛɛɛ mɔi Aɔ Lafɛɛ í mà bei á ce ku faaba inɛ nɔa iyi à mà bɛɛɛɛ si wahala. Í nɔ í mà bei á mu inɛ laalɔ nɔa ku wahala nɔa si ajɔi kiiti. ¹⁰ Inɛ nɔa iyi à waa ce kubi nfe nfei ara nɔa nɔ à donda yiikoi Ilaaɔ, wahala nɔa á caa.

Woo kasi cio ilu ibo nɔa à je ilu wɔkɔ yaamɔ nɔa do woo tɔɔ fufu nɔa iyi a kù waa ce nɔi ilu yiikoi lele nɔa ku bu. ¹¹ Baa amaleka nɔa, aɔa iyi à re nɔa do gbugbã do yiiko ntɔ ntɔ, a kù waa ye taalei ilu yiikoi lele nɔa hee má je a bu nɔa si wajui Aɔ Lafɛɛ. ¹² Amma inɛ nɔa à ya maa yaako mii iyi a kù mà. À yei bei inɔi sako nɔa iyi a kù nɛ lasabu kãma, nɔ aa ce nfei bei inɔi sako nɔa iyi à bí ku ba a mu nɔa a kpa nɔa. ¹³ Laalɔ iyi à cea inɛ inɔi aa sã nɔa. Inɔ didɔ nɔa fei si inaaɔo inɔi í ya wa baa bii dasã nkpai. Baa waati iyi inɛɔ nɔa ò tɔtɔ ò waa je jei Lafɛɛ ajɔ nɔa, à ya maa ce daa laalɔ inɔi nɔ a maa nɛ si inɔ didɔ. À yei bei angudã kuwee nɔa iyi à nɛ leebu do riisi. ¹⁴ Iju nɔa fei si abo kaafe inɔi í ya wa, dulum ci ya to nɔa. À ya mu inɛ nɔa iyi a kù waa leekɔ dim dim do taa. Idɔ nɔa í nɛ dɔɔnɛi bine. Ilaaɔ í ceekpe nɔa. ¹⁵ À jò kpãa jiida nɔa à nyɔ. À too kpãa walii Balamu, amai Bɛɔ, nɔu iyi í bi ribai laalɔ ku je. ¹⁶ Amma Ilaaɔ í fɔ sie ide na kuraraɛ. Ntɔi, gbankele iyi ci ya fɔ ide, Ilaaɔ í jò í baa ide ku fɔ bei amanɛ nɔ í leekɔ ide hai nɛ yaasei waliuu.

¹⁷ Inɛ nɔa, à yei bei isɔ hai nɛ inyi walakɔ bei ijɔ iyi í dũ nɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa taleɛ. Ilaaɔ í ce nɔa sɔɔlui bi ku wa si ilu kuku nla nla. ¹⁸ À waa fɔ idei fufu ku tɔɔ iyi kù nɛ iri. À waa fa inɛ gɔ nɔa do bine ikã ikã mii iyi lafɛɛ nɔa à nɛ si idɔ nɔa nɔa ku ba a mu nɔa do taa. Inɛ nɔa, do wahalai à ba à gbã wa hai bi inɛ nɔa iyi à wa si kurarau. ¹⁹ Inɛ nɔa iyi à ba à mu nɔa, à ya ce nɔa kuwã ara ku nei, amma aɔa taka nɔa à je arui daa nɔa iyi wa bɔɔ nɔa nfe ku ce, domi inɛ fei í je arui mii iyi í kãmiaɛ. ²⁰ Ntɔi, inɛ nɔa iyi à jò laalɔ ku cei andunya si na iyi í jò à mà Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi, bii à nyi à jò laalɔ ku ceu í mu nɔa má í kãmia nɔa isɛ gbejisia, kuwee tako nɔa á tia do ti ankãanyiu. ²¹ Á tia nɔa bii í je a kù mà kpãa ntɔ wo do iyi à mà tã nɔ à toa woodai Ilaaɔ iyi à na nɔa anyi. ²² Mii iyi í ba nɔa be wa nyisi iyi mɔndau ihɛ í je ntɔ. Mɔndau í ni, aja í nyi í koo wa fa itue má. À ya ni má, kusɔɔ iyi à wɛ í nyi wa bimbili si pɔkɔɔ má.

3

Lafɛɛ á nyi wa si bei í ce kuwã

¹ Inɛ baakɔɔm nɔa, tia minjisiã wee iyi ò kɔ nɔa. Si tia sinteu do minjisiã fei ò wa n de n jɔ lasabu jiida nɔa do kukɔsi nɔa iyi ò wa n ye nɛ gigi. ² Ò bi i ye gigi ide iyi walii kumá nɔa à fɔ wo, do woodai Lafɛɛ woo faaba iyi woo be nɔa nɔa à sisi nɔa. ³ Sintɛ, ò bi i mà nɔa iyi si waatii ankãanyi inɛ gɔ nɔa aa na a maa nɛ si idɔɔbi nɔa. Nɔ aa yaako nɛ ⁴ a maa ni, Kirisi í ce kuwã í ni nɔu á nyi wa, mà iboi. To, iwoi í wa. Kù waa nyi wa má, domi hai waati iyi bala nwa nɔa à ku, mii fei í weɛi bei hai sintei andunya ku taka. ⁵ Amma mii akã inɛ nɔa à gbeje na kance. Mii iyi à gbeje wee. Waati iyi Ilaaɔ í taka lele do ilɛ, í taka inɔi do idei gelee. Do ide ku fɔi í nyaɔ ilɛ hai si inɔ inyi nɔ í fɛfɛɛ do inyi. ⁶ Nɔ si anyie, do ide kufɔeui í kpaɔ irii andunyai tako si waati iyi í jò inyi í je mii fei. ⁷ Lele do ilɛ iyi í weɛ nsei, do ide akãu bei Ilaaɔ á kpa nɔa, amma bebei do inai á je. Wa mu inɔi titã hee koo toɔ ajɔ iyi á kiiti inɛ nɔa iyi a kù mà bɛɛɛɛ nɔ á ce nɔa nfe.

⁸ Amma inɛ baakɔɔm nɔa, i maà jò i gbeje mii akãu ihɛ nɔa, iyi ajɔ akã í yea Ilaaɔi bei adɔ dubu, nɔ adɔ dubu í yea bei ajɔ akã. ⁹ Aɔ Lafɛɛ ci ya jò idei kuwã iyi í jileu ku kpe

ideu ku kōdò si bei ine gɔ ɲa à waa tamaa. Amma wa temua ɲɛi, domi kù bi baa ine akã ku ce nfe. Í bi mòm ku je ine fei ku kpaasi idɔ.

¹⁰ Do ɲɲu fei, ajɔ Lafɛɛ á naai bei ile. Si ajɔ ɲɲui, lele á kpa iri do iba nla nla. Mii iyi í wa be fei, á yɔ si ina nɔ ile do mii iyi í wa si fei á kpa iri. ¹¹ Na ɲɲu, si bei mii ɲau fei á ce nfe beɛbe, i jò i mà sãa sãa ɲa zaka bei í sãa isɛɛɛ ɲɛ ku maa má nɔ i mà beɛɛɛ Ilaaɔ ɲa. ¹² Nɔ i maa degbe ajɔ ɲa i maa ce kookaai ku ba ku naa ɲya ɲya. Si ajɔ ɲɲui ina á ce nfei lele, nɔ mii iyi í wa si fei ku yɔ do inya gbãa nla nla inau. ¹³ Amma Ilaaɔ í ce kuwã ɲɲu ku ce lele do ile fei titɔ bii dee dee ku je á wa. ɲɲui à waa degbe.

¹⁴ Na saabu ɲɲu, iɲɛ baakɔɔm ɲa, si bei ì waa degbe ajɔ, i ce kookaai Lafɛɛ ku na ku ba ɲɛ si laakai ku sũ, riisi do kurara ku maà wa si ɲɛ. ¹⁵ I doo temuai Lafɛɛ nwa bei kpãai faaba ɲɛ, si bei Pɔlu baakɔɔ nwa í kɔ ɲɛ do bisi iyi Ilaaɔ í muaa. ¹⁶ Ideu ihɛi í kɔ si tia iyi í kɔ fei tengi bii wa fɔ ideɛ mii ɲau ihɛ. Si tiaɛ ɲau bii gɔ ɲa í wɛɛ iyi í gaabu ku gbɔ, nɔ hai mà ɲa iyi a kù waa leekĩ si dim dim à ya maa beje yaasei ideui, si bei à ya maa ce do mbɔi kukɔi ideɛ Ilaaɔ gɔ ɲa. Beɛɛɛ à waa faa ara ɲɲa nfe ku ce.

¹⁷ Amma iɲɛ baakɔɔm ɲa, ì mà ideu tã ɲa. Na ɲɲu, i ce laakai ara ɲɛ ku ba kurarai ine ɲa iyi a kù mà beɛɛɛ Ilaaɔ ku maà jò i yaa hai si kpãa jiida iyi ì waa leekĩ si dim dim ɲa. ¹⁸ Amma didɔi Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi ku maa kɔɔsi si ɲɛ, nɔ kumà iyi í nɛ si gãmɛɛ ɲa ku kɔɔsi ku maa koo. ɲɲui í je ilu amboe hai nsei hee do ajɔ fei. Ami.

Tiã sinte iyi Zãa í kò

Jesu, n̄ju iyi à ya kpe Ideu, n̄juí í je icui kuwɛɛ

¹ À waa kò n̄je si ideí Jesu, n̄ju iyi í wɛɛ hai sintei mii fei. N̄juí í je Ideu, nò í je icui kuwɛɛ má. À gbò ideɛ, nò à yɔɔ do iju nwa, à cɔɔ do laakai, nò awò nwa í luu. ² Waati iyi kuwɛɛu í faata wa à yɔɔ, n̄juí í jò à waa je sɛɛdaɛ, nò à waa sisi n̄je ideí kuwɛɛ hai tã iyi í tako í wa bi Ilaaḍ Baaba wo, nò wee n̄sei í nyisi wa. ³ Iyi à ye do iyi à gbò, n̄juí à waa sisia n̄je mò ku ba awaɛ n̄a ka n̄e anu akã, nò anu akã iyi à neu à n̄ɔi do Ilaaḍ Baaba do amaɛ Jesu Kirisi. ⁴ À kò n̄je tiau ih̄i ku ba inò didõi awa fei ku kḍ.

Ilaaḍi í je inya kumá

⁵ Laabaau iyi à gbò hai bi Jesu Kirisi, nò à waa sisi n̄je wee. Ilaaḍi í je inya kumá, ilu kuku kãma kù wa siɛ. ⁶ Bii à ni à n̄e anu akã do n̄ju nò à bei à waa n̄e si ilu kuku, à waa sò iboi a kù waa ce kookoosui ntò. ⁷ Amma bii à waa n̄e si inya kumá, si bei Ilaaḍ takae í wa si inya kumá, aa ka n̄e anu akã awa duusḍò, nò n̄jei Jesu amaɛ á jò ka má hai si dulum fei.

⁸ Bii à ni a kù n̄e dulum, à waa sɔa ara nwa iboi, nò ntò kù wa si wa. ⁹ Amma bii à ce tuubai dulum du wa, Ilaaḍ ilu naanei, n̄ju iyi í ya ce dee dee, á kpa ideí dulum du wa nò ku jò ka má hai si laalò ku ce nwa fei. ¹⁰ Bii à ni a kù ce dulum à waa ce Ilaaḍ ilu iboi, nò ideɛ kù wa si wa.

Kirisi wa sobi wa

2

¹ In̄je amam n̄a, n̄ kò n̄je ideu ih̄i wai, ku ba i maà ce dulum n̄a. Amma bii in̄e gò í ce dulum, à n̄e in̄e gò iyi á tɔɔ nwa suuru bi Ilaaḍ Baaba, n̄juí í je Jesu Kirisi in̄e dee deeu. ² N̄ju takae í ce kuweei araɛ ku ba ku kpa ideí dulum du wa, amma kù je ti awa akã, do ti in̄ei andunya feii.

³ Bii à waa jirima woodaɛ, si beɛbei aa ka mà iyi à màa. ⁴ Bii in̄e gò í ni n̄ju í màa, nò kù waa jirima woodaɛ, laf̄ɛɛ ilu iboi, ntò kù wa siɛ. ⁵ Amma in̄e iyi wa jirima ideɛ, siɛi kubii Ilaaḍ í ya kḍ do ntò. Mii iyi á jò ka mà iyi à n̄e anu akã do n̄ju wee. ⁶ In̄e iyi í ni n̄ju í n̄e anu akã do n̄ju, laf̄ɛɛ í n̄e ku maa nei bei Jesu takae í n̄e.

Wooda titḍ

⁷ In̄je baakɔm n̄a, kù je wooda titḍi n̄ kò n̄je. Wooda n̄woi, iyi ì n̄e hai sinte wo n̄a. Wooda n̄wou, n̄juí í je ide iyi ì tako ì gbò tã n̄a. ⁸ Do n̄ju fei, wooda iyi ì wa n̄ kò n̄jeu ih̄i, in̄e n̄ju wooda titḍi, nò à waa ye ntɔɛi si Kirisi do si in̄e taka n̄je, domi ilu kuku wa sɛkɛɛ, nò inya kumá ntò wa daana.

⁹ In̄e iyi í fò wa ni n̄ju í wa si inya kumá nò í cé kpaasiɛ, si ilu kukui í wa hee n̄sei. ¹⁰ In̄e iyi í bi kpaasiɛ, laf̄ɛɛi í wa si inya kumá, nò nkãma kù wɛɛa iyi á dasiɛ dulum*. ¹¹ Amma in̄e iyi í cé kpaasiɛ, si ilu kukui í wa, si ilu kukuu m̄oi í nò wa n̄e si. Kù mà bii wa bò, domi ilu kukuu í dasiɛ f̄ɛɛju.

¹² N̄ kò n̄je wai, in̄je amam n̄a, si na iyi í jò Ilaaḍ í nya dulum du n̄e na irii Jesu. ¹³ N̄ kò n̄je wai, in̄je baaba n̄a, si na iyi í jò ì mà in̄e iyi í wɛɛ hai sinte n̄a. Nò n̄ kò n̄je wai, in̄je awaasũ n̄a, si na iyi í jò ì je Seetam in̄e laalòu igũ n̄a.

¹⁴ N̄ kò n̄je má, in̄je amu n̄a, si na iyi í jò ì mà Ilaaḍ Baaba n̄a. Nò n̄ kò n̄je má, in̄je baaba n̄a, si na iyi í jò ì mà in̄e iyi í wɛɛ hai sinte n̄a. Nò n̄ kò n̄je má, in̄je awaasũ n̄a, si na iyi í jò ì n̄e gbugbã n̄a, nò ideí Ilaaḍ í wa si n̄e, nò ì je Seetam in̄e laalòu igũ n̄a.

¹⁵ I maà ti i bi andunya n̄a do mii n̄a iyi à wa si andunya. In̄e iyi í bi andunya, kubii Ilaaḍ Baaba kù wa siɛ, ¹⁶ domi mii iyi í wa si andunya fei, hai kubi n̄fe n̄fe amane, do kḍɛɛi mii iyi iju wa ye, hee do faau ku ce, gɔgɔɛ gò kù waa naa hai bi Baaba, bii kù je

* 2:10 iyi á dasiɛ dulum Si tiai ideí Ilaaḍ gò n̄a à ni, “iyi á dasiò in̄e gò dulum”.

hai si andunya. ¹⁷ Andunya í nɔ wa tã mbe do bineε, amma ine iyi wa ce idɔɔbii Ilaaɔ á maa wɛɛi hee do ajɔ fei.

Mbɛɛi Kirisi

¹⁸ Inε amam ηa, kɔɔi andunya í maai wa. Si bei ì gbɔ ηa à ni ine gɔ iyi í je mbɛɛi Kirisi á naa, wee nsei, mbɛɛi Kirisi nkɔɔ í to wa. ηɔi í jɔ à mà iyi kɔɔi andunya í maai. ¹⁹ Mbɛɛ ηau, hai si inɔ nwai à fita, amma a kù je ine nwa ηa, domi bii à je ine nwa ηai wo aa wa inɔ nwa. Amma à fita ku ba ka mà iyi kãma nηa kù je ine nwai wo do ntɔ.

²⁰ Amma inε ì ba Hundei Ilaaɔ hai bi ine kumáú ηa, nηui í jɔ inε fei ì ne kumà ηa. ²¹ Bii ñ kɔ nηε, kù je a ni i kù mà ntɔ ηa, amma si na iyi í jɔ ì màa ηai, ì nɔ ì mà ηa iyi ibo kãma kaa yɔkɔ ku fita hai si ntɔ.

²² Yooi í je woo sɔ ibo bii kù je ine iyi í ni Jesu kù je Kirisi. Lafɛε, mbɛɛi Kirisii iyi wa kɔsi Baaba do Ama ajɔ. ²³ Ntɔi ine iyi í kɔsi Ama, kù ne Baaba. Inε iyi í gba Amau í ne Baau mɔi.

²⁴ Inε mɔ, ide iyi ì gbɔ hai sinteu i jɔ ku wa si idɔ nηε. Bii í wa si idɔ nηε aa ne anu akã ηa do Ama do Baau. ²⁵ Kirisi í ce nwa kuwã. Kuwã iyi í ce nwau, nηui í je kuwɛε hai tã.

²⁶ Iyi ñ kɔ nηeu ihɛ, ñ kɔɔ wai na ine ηa iyi à waa bi a dasi ηε kurara. ²⁷ Amma inε, Hundei Ilaaɔ iyi Kirisi í na ηeu, í wa si ηε. Na nηu, i kù ne bukaatai ine gɔ ku kɔ nηε si ciori ngɔgɔ, domi Hundeu wa kɔ nηε si ciori mii fei iyi í je ntɔ, ibo kù wa si. Na nηu, i jɔ i ne anu akã do Kirisi ηa, si bei Hundei Ilaaɔ í nyisi ηε.

²⁸ Nsei, inε amam ηa, i jɔ i ne anu akã do Kirisi ηa, ku ba ajɔ iyi á faata wa ka ne idɔ ku buba, nɔ anyɔ ku maà mu wa si wajue si ajɔ iyi á nyi wau. ²⁹ Si bei ì mà ηa iyi Kirisi í je dee dee, i jɔ i mà ηa iyi ine iyi wa ce dee dee fei amaɛi.

Amai Ilaaɔ ηa

3

¹ I cɔ kubi nla nla iyi Ilaaɔ Baaba í bi wa, hee à waa kpe wa amaε ηa. Nɔ ntɔi bɛɛɛɛi à je. ηɔi í jɔ inɛi andunya ηa a kù mà wa domi a kù mà Ilaaɔ mɔm wo. ² Inε baakɔɔm ηa, si nsei à je amai Ilaaɔ ηa, amma a kù mà beirei aa ka na ka je ala. Do nηu fei, à mà waati iyi Kirisi á na ku faata wa aa ka jɔɔ, domi aa ka yɔɔ bei í ye. ³ Inε iyi wa cɔ kpãai ideu ihɛ fei, wa ce kookaai ku ba ku má bei Kirisi mɔ í má.

⁴ Inε mɔ iyi wa ce dulum fei, wa kua woodai Ilaaɔi, domi dulum wooda ku kuai. ⁵ Ì mà ηa iyi Jesu, nηu iyi kù ce dulum, í naai ku nya dulum dii amanε ηa. ⁶ Na nηu, ine iyi í wɛε do nηu fei ci ya maa mɔsi dulum ku ce. Amma ine iyi wa ce dulum, lafɛε kù yɔɔ, kù nɔ kù màa.

⁷ Inε amam ηa, i maà ti i jɔ ine gɔ ku dī iju nηε. Inε iyi wa ce mii iyi í je dee dee, ine dee deei, si bei Jesu takae í ye. ⁸ Inε iyi í ya maa mɔsi dulum ku ce, inɛi Seetam nii, domi hai sintei Seetam wa ce dulum. Na ηɔi í jɔ Jesu, amai Ilaaɔ, í naa ku kpaɔ icei Seetam.

⁹ Inε iyi í je amai Ilaaɔ fei, ci ya maa mɔsi dulum ku ce, domi kuwɛɛi Ilaaɔ í wa sie. Kaa yɔkɔ ku maa ce dulum, domi í je amai Ilaaɔ. ¹⁰ Nsei, aa ka yɔkɔ ka mà ine ηa iyi à je amai Ilaaɔ ηa do ine ηa iyi à je ti Seetam. Inε iyi kù waa ce mii iyi í je dee dee fei, do ine iyi kù bi kpaasie, kù je ti Ilaaɔ.

Ka bi nje

¹¹ Ide iyi ì gbɔ hai sinte ηa, nηui í je ka bi nje, ¹² nɔ ka maà ye bei Kaɛε inɛi Seetam ine laalɔu, nηu iyi í kpa ifɔε. Na mii í ce í kpa. Í kpaai si na iyi í jɔ kuceε í je laalɔ, nɔ ti ifɔε í je jiida.

¹³ Inε inɛm ηa, bii inɛi andunya ηa à cé ηε, i maà jɔ ku mu ηε biti. ¹⁴ À mà iyi à kua ikui, nɔ à lɔ si kuwɛε si na iyi í jɔ à bi kpaasi nwa ηa. Inε iyi kù ne kubi, si ikui í wa. ¹⁵ Inε iyi í cé kpaasie fei, woo kpa inɛi. Inε taka nηε ì nɔ ì mà ηa iyi woo kpa ine ci ya ne kuwɛε hai tã. ¹⁶ À mà bei kubi í ye si na iyi í jɔ Kirisi í na kuwɛε na iri nwa. Na nηu, awa mɔ ka na kuwɛε nwa na irii kpaasi nwa ηa. ¹⁷ Bii ine gɔ í ne amani si andunyau ihɛ, nɔ í ye

kpaasie í wa si are nɔ́ í toaa anyi, beirei kubii Ilaaḏ́ á ce ku wa si inɛɛu be. ¹⁸ Iḡe amam ḡa, i maḏ́ jḏ́ ka bi nḡe do ide ku fɔ́i gele ḡu akã, amma ka bi nḡe do ntɔ́ do si kuce.

Laakai ku sũ si wajui Ilaaḏ́

¹⁹⁻²⁰ Bii idɔ́ nwa wa ye taale nwa aa ka mà iyi à je ti ntɔ́ na kookoosu jiida ḡa iy à waa ce, nɔ́ laakai nwa á maa sũ bi Ilaaḏ́, domi à mà iyi Ilaaḏ́ í re idɔ́ nwa, í nɔ́ í mà mii fei. ²¹ Na ḡu, iḡe baakɔ́m ḡa, bii idɔ́ nwa kù waa ye taale nwa, à ne laakai ku sũ bi Ilaaḏ́. ²² Nɔ́ mii iyi à tɔ́e fei á mu nwa wai, domi à waa jirima woodae nɔ́ à waa ce mii iyi á dḏ́aa si. ²³ Woodaeu wee, ka dasi irii amae Jesu Kirisi naane, nɔ́ ka bi nḡe si bei í jile nwa. ²⁴ Ine iyi wa jirima woodai Ilaaḏ́ ḡa, í wa si Ilaaḏ́i nɔ́ Ilaaḏ́ mɔ́ í wa si lafɛe. Hundee iyi í mu nwa, ḡui í jḏ́ à mà iyi í wa si wa.

Hundei Ilaaḏ́ do hundei mbɛɛ

4

¹ Iḡe baakɔ́m ḡa, i maḏ́ ya naane ine ḡa iyi à ya ni aḡa à ne Hundei Ilaaḏ́ fei, amma i cɔ́ yaase ḡa mà à je ti Ilaaḏ́ ntɔ́ ntɔ́, domi walii ilu ibo ḡa à waa kɔ́i si andunyau ihɛ. ² Yaase bei aa yɔ́kɔ́ i mà ine ḡa iyi à ne Hundei Ilaaḏ́ ḡa wee. Ine iyi í jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amane do ntɔ́ fei, lafɛe í je ti Ilaaḏ́. ³ Ine iyi kù jesi iyi Jesu í baa í je amane do ntɔ́, lafɛe kù je ti Ilaaḏ́, ti mbɛɛi Kirisii. Mbɛɛi Kirisiui ì gbɔ́ à ni wa naa ḡau, wee í to wa si andunya tã mɔ́m.

⁴ Iḡe amam ḡa, ì je ti Ilaaḏ́ ḡa, ì nɔ́ ì kãmia walii ilu ibo ḡau tã ḡa, domi ine iyi í wa si ḡe í ne gbugbã í re ine iyi í wa si andunyau. ⁵ Ine ḡu ḡa ti andunyai à je, ḡoi í jḏ́ à waa fɔ́ ide do bisii andunya, nɔ́ inei andunya ḡa à waa gbɔ́ ide ḡa.

⁶ Amma awa ti Ilaaḏ́i à je. Ine iyi í mà Ilaaḏ́ fei í ya gbɔ́ ide nwai, amma ine iyi kù je ti Ilaaḏ́ ci ya gbɔ́ ide nwa. Si beɛbei aa ka yɔ́kɔ́ ka wũa ntɔ́ do ibo.

Ilaaḏ́i í je kubi

⁷ Iḡe baakɔ́m ḡa, i jḏ́ ka bi nḡe, domi kubi wa naai hai bi Ilaaḏ́. Ine iyi í ne kubi, lafɛe amai Ilaaḏ́i, í nɔ́ í mà Ilaaḏ́. ⁸ Ine iyi kù ne kubi, lafɛe kù mà Ilaaḏ́, domi Ilaaḏ́i í je kubi. ⁹ I cɔ́ bei Ilaaḏ́ í nyisi wa kubie. Í be ama akãe wa si andunya ku ba ka ba kuwee na irie. ¹⁰ Kù je awai à tako à bi Ilaaḏ́ amma ḡui í bi wa, nɔ́ í be amae wa ku ba ku je kuwee iyi á kpa dulum du wa.

¹¹ Iḡe baakɔ́m ḡa, bii beɛbei Ilaaḏ́ í bi wa, í sã awa mɔ́ ka bi nḡe. ¹² Ine gɔ́ kù ye Ilaaḏ́ aḡɔ́ gɔ́, amma bii à bi nḡe, Ilaaḏ́ í wa si wa, nɔ́ kubie á kḏ́ si idɔ́ nwa.

¹³ A mà iyi à wa sie nɔ́ ḡu takae í wa si wa, si na iyi í jḏ́ í mu nwa Hundee. ¹⁴ Awa mɔ́ à ye iyi Ilaaḏ́ Baaba í be amae wa ku je woo faabai inei andunya ḡa, à nɔ́ à waa je seɛdae. ¹⁵ Ine iyi í jesi iyi Jesu í je amai Ilaaḏ́, Ilaaḏ́ í wa sie, nɔ́ lafɛe mɔ́ í wa si Ilaaḏ́. ¹⁶ Nɔ́ awa à mà kubi iyi Ilaaḏ́ í bi wa, nɔ́ à dasi kubiu naane.

Ilaaḏ́i í je kubi. Ine iyi í ne kubi í wa si Ilaaḏ́i, nɔ́ Ilaaḏ́ mɔ́ í wa sie. ¹⁷ Beɛbei kubie í kḏ́ si idɔ́ nwa, ku ba ka ne laakai ku sũ si aḡi kiitiu, domi si bei Kirisi í ye, beɛbe mɔ́i awa mɔ́ à ye si andunyau. ¹⁸ Njo kù wa si kubi, amma kubi iyi í kḏ́ í ya lele nḡoi. Na ḡu, ine iyi í ne nḡo, kubi ci ya kḏ́ sie domi nḡoi ijuukpãi wa ce.

¹⁹ Awa à ne kubi domi Ilaaḏ́ í tako í bi wa. ²⁰ Bii ine gɔ́ í ni ḡu í bi Ilaaḏ́ nɔ́ í cé kpaasie, ilu iboi, domi ine iyi kù bi kpaasie iyi wa ye, kaa yɔ́kɔ́ ku bi Ilaaḏ́ iyi kù waa ye. ²¹ Kirisi í na wa woodau ihɛ í ni, ine iyi í bi Ilaaḏ́ á bi kpaasie mɔ́.

Andunya ku kãmia

5

¹ Ine iyi í dasi naane iyi Jesu í je Kirisi, lafɛe amai Ilaaḏ́i, nɔ́ ine iyi í bi Baa í bi Ama mɔ́i. ² Bii à bi Ilaaḏ́ nɔ́ à waa jirima woodae, ḡui á jḏ́ ka mà iyi à bi amai Ilaaḏ́ ḡa mɔ́. ³ Ilaaḏ́ ku bii í je woodae ḡa ku jirima. Woodae ḡau a kù nɔ́ a kù gaabu. ⁴ Ntɔ́ ntɔ́, amai Ilaaḏ́ baa yooma fei í ya kãmia andunyai. Naane ku dasi nwai á jḏ́ ka kãmiaò andunya. ⁵ Yooi í kãmia andunya bii kù je ine iyi í dasi naane iyi Jesu í je amai Ilaaḏ́.

Sɛɛda iyi à jɛa Jesu Kirisi

⁶ Jesu Kirisii í je ine iyi í naa do inyi do nje. Kù naa do inyi nɔu akã, amma do njei aɔ. Hundei Ilaaɔ takae wa je sɛɛdaɛ, domi nɔui í je ntɔ. ⁷ Woo je sɛɛda nɔu aɔa mɛɛtai à wɛɛ*. ⁸ Aɔa wee, Hundei Ilaaɔ, do inyi, do nje. Aɔa mɛɛta nɔu à ce anu akã. ⁹ Awa, à ya ka jesi sɛɛdai amane nɔa, amma sɛɛdai Ilaaɔ í la í re bɛɛbɛ, nɔ nɔu mɔi í je sɛɛda iyi í jɛa amaɛ. ¹⁰ Ine iyi í dasi amai Ilaaɔ naane, í ne sɛɛdau si idɔɛ. Ine iyi kù dasi naane, í ce Ilaaɔ ilu iboi, domi kù jesi sɛɛda iyi Ilaaɔ í jɛa amaɛ. ¹¹ Sɛɛdau wee, Ilaaɔ í mu nwa kuwɛɛ hai tã. Kuwɛɛu, í wa si amaɛ. ¹² Ine iyi í ne Amai Ilaaɔ, í ne kuwɛɛ. Ine iyi kù ne Amau kù ne kuwɛɛu.

Kuwɛɛ hai tã

¹³ Ñ kɔ nɔe iyi ihɛ wai, inɔe iyi ì dasi irii amai Ilaaɔ naane, ku ba i mà iyi ì ne kuwɛɛ hai tã nɔa. ¹⁴ À nɔ à ne naane iyi bii à tɔɔɛ ngɔɔɔ iyi í je ti idɔɔbɛ, á gbɔ nwa. ¹⁵ Nɔ si bei à mà iyi wa gbɔ kutɔɔ nwa, à mà kam kam iyi mii iyi à tɔɔɛ fei, tu wai tã.

¹⁶ Bii ine gɔ í ye kpaasɛ wa ce dulum iyi kù je ti iku, kú ce kutɔɔ nɔ Ilaaɔ á muaa kuwɛɛ. Amma dulum gɔ í wɛɛ iyi í ya bí iku. Ñ kù ni ine gɔ ku ce kutɔɔ na nɔu. ¹⁷ Iyi kù je dee dee fei dulum nii, amma kù je fei ndɛɛi í je ti iku.

¹⁸ À mà ine iyi í je amai Ilaaɔ fei ci ya ce dulum ku maa mɔsi, domi Amai Ilaaɔ wa degbɛɛ, nɔ Seetam, ine laalɔu, kaa yɔkɔ ku ceaa ngɔɔɔ.

¹⁹ À mà iyi à je amai Ilaaɔ nɔa, nɔ andunyau fei í wa si gbugbãi ine laalɔu.

²⁰ À nɔ à mà iyi Amai Ilaaɔ í naa, nɔ í mu nwa bisi ka mà Ilaaɔ ilu ntɔu. Nɔ à wɛɛ do ilu ntɔu do saabui amaɛ Jesu Kirisi. Jesu Kirisiui í je Ilaaɔ ilu ntɔ, nɔ í je kuwɛɛ hai tã.

²¹ Inɔe amam nɔa, i feɔ iwɛ ku tɔɔ nɔa.

* ^{5:7} Si tia nwo gɔ nɔa, kɔɔi isei ideu mbe. Amma si tia nwo gɔ nɔa à ni, "... lelei Aɔ. Aɔa wee, Ilaaɔ Baaba do Jesu iyi à ya kpe Ide, do Hundei Ilaaɔ. Aɔa mɛɛta nɔu à je ine akã. Nɔ sɛɛda mɛɛta mɔi í wa si andunyau."

Tiã minjisia iyi Zãa í kò

Fòò

¹ Amu inè ngboi igbei inèi Jesu ña, ò cee fòò, awò abo iyi Ilaaḍ í cica. Nò ò ce amaè ña mò fòò, aña iyi ò bi si kpãai ntòu. Nò kù je amu akãì ò bi ña, amma hee do inè ña iyi à mà ntòu fei à bi ñai. ² À bi ñai si na iyi í jò ntòu í wa si idò nwa, á nò ku maa wèèi do awa do ajò fei. ³ Ilaaḍ Baaba do Jesu Kirisi amaè a mu nwa didḍ do laakai ku sũ nò a ce araare nwa ku ba ka wèè do ntò do si kubi.

Ntò do kubi

⁴ Ñ nè inò didḍ ntò ntò do iyi ò gbò amaè gò ña à waa nè si kpãai ntò, si bei Ilaaḍ Baaba í jilè nwa. ⁵ Nsei abooyi, ide iyi ò kàè wau ihè kù je wooda titḍ, amma iyi à nè hai sintei. Ñ wa n tòòèi, i jò ka bi nje awa duusḍò ña. ⁶ Kubii í je woodaì Ilaaḍ ku jirima. Nñui í je wooda iyi ò gbò hai sintèè ña, si nñui í sãa i maa nè ña. ⁷ Woo wa inyii itĩ nkpòì í fangaa si andunya, inè ña iyi a kù jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amanè. Inè iyi wa ce bèèèè, woo wa inyii itĩ inèi do mbèèi Kirisi. ⁸ Na nñu, i ce laakai ña i màà ti i nyò ribai ice nñe, i jò i je baakàè ña.

⁹ Inè iyi kù leekĩ si kukòsii Kirisi, nò i kḍòsi tée, kù nè Ilaaḍ. Amma inè iyi wa leekĩ si, í nè Baaba do Ama. ¹⁰ Bii inè gò ò naa bi tu ñe, nò kù je do kukòsiu ihè, i màà gba lafèè, nò i màà coo cenkã, ¹¹ domi inè iyi í coo cenkã, í nè ikpè si kuce laalòèu bei.

Ideì ankãanyi

¹² Ñ nè mii nkpò ku sḍ ñe, amma n kù bi n kò fei ndèè si tia. Ñ bi n naa n ye ñei awaè ña ka fò ide gèlèḍ gèlè, ku ba inò didḍ nwa ku kḍ. ¹³ Ifòè iyi Ilaaḍ í cicau, amaè ña à cee fòò wa.

Tia meetasia iyi Zãa í kò

Fɔɔ

¹ Amu ine ngboi igbei inei Jesu ña, ò cee fɔɔ, Gayusi, awɔ iyi ò bi jiida si kpãai ntɔ.

² Awɔ baakɔɔm, ò wa n tɔɔ fei ndee ku maa nee dee dee, nɔ araɛ ku maa ne baani si bei hundee í ye. ³ Inɔm í dɔɔ ntɔ ntɔ si waati iyi kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ña à naa nɔ à je seeda si bei ntɔ í wa sie do si bei ò waa ne si ntɔu. ⁴ N kù ne inɔ didɔ gɔ iyi í la í re iyi ò gbɔ à ni amam ña à waa ne si kpãai ntɔ.

Gayusi, ilu naane

⁵ Awɔ baakɔɔm, ò je ilu naane si mii ña iyi ò waa cea kpaasi woo dasi Jesu naane ña hee do kpaasi woo dasi naane ine njoo ñau fei. ⁶ Ine ñau fei à waa je seedai kubie si inɔi igbei inei Jesu ña. Ce ña kosã si isene ñau si bei í sã inei Ilaaɔ ku ce, ⁷ domi na irii Jesu Kirisii à waa ce isene, a kù nɔ a kù gba nkãma bi hai dasi naane ña. ⁸ Na ñu, í sã ka sobi amanɛ dimi beɛbe ña, ku ba awa taka nwa ka ne ikpẽ awaò ña si icei ntɔu ku sisie.

Dioɛɛfu do Demetiru

⁹ Ò kɔa inei igbei Jesu ña tia keeke gɔ, amma Dioɛɛfu, ñu iyi í bi ku je woo cua ña, kù jesi idem. ¹⁰ Na ñu, bii ò naa, an fɔ daa ña iyi í ne, do bei wa má wa ide laalɔ. Kù je baa iyi be ñu akã, ci ya gba ine njoo woo dasi naane ña. Bii ine gɔ ña à bi à gba ña mɔm í ya kɔi, nɔ ku lele ña hai si igbei inei Jesu ña.

¹¹ Awɔ baakɔɔm, maà too kuce laalɔ, bii kù je kuce jiida. Ine iyi wa ce jiida, ti Ilaaɔi, amma ine iyi wa ce laalɔ kù mà Ilaaɔ.

¹² Ine fei, hee do ntɔ takae fei à waa je seedai jiida ku jei Demetiru. Nɔ awa taka nwa mɔ à waa je seedai jiida ku jeeu, ò nɔ ò mà iyi seeda nwa í je ntɔ.

Fɔɔi ankãanyi

¹³ Ò ne mii nkɔ ku sɔe, amma n kù bi n kò fei ndee si tia. ¹⁴ Ò wa n bi ka ye ñe bii í ce aɔ minji ka fɔ ide geled gele.

¹⁵ Laakai ku sũ ku weɛ do awɔ.

Kpaasie ña fei à cee fɔɔ. Nɔ i ce kpaasi nwa ñau fei fɔɔ akã akã.

Tia iyi Zudu í kò

Zudu í ce ña fò

¹ Amu Zudu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi ò je ifòì Zaaki, amui ò kò ñhe tiau ihě wa, ñhe iyi Ilaađ Baaba í kpe. Í bi ñe, nò wa degbe ñe i je ti Jesu Kirisi ña.

² Ilaađ ku jò araaree do laakai ku sũ do kubi ku maa kđosi si ñe.

Woo kòsi cio ilu ibo ña

(Cò Piεε 2, 2:1-17)

³ Ñhe baakòom ña, ò dasi idò wo ntò ntò n kò ñhe tia wa, na ideí faabai awae ñau. Amma wee ò ye í cem tilasi n kò ñhe tiau ihě wa nsei n kđò ñhe si himma ku ba i jabu i maa leekĩ si kukòsi ntò iyi à na inei Ilaađ ña gbakā akā hee do ajò fei. ⁴ Tilasii n kò ñhe wa nsei si na iyi í jò ine laalò gò ña à lòsi inò ñhe do ile, aña iyi à waa kpaasi didòì Ilaađ a ba a ceò daa sãmi ñña, nò a kòsi Jesu Kirisi, ñhu akā iyi í je ilaalu nwa do Lafěe nwa. Hai tako takoi à kò ideí ijuukpā iyi ine ñau aa na a ye si ajòì kiitiu.

⁵ Nò baa bii ò mà fei ndee sãa sãa ña, do ñhu fei, ò wa n bi n ye ñe gigi iyi si inòì inei Izireli ña iyi Ađ Lafěe í ñya hai ilei Ezibiti, ine ña iyi a kù na a kù waa dasie naane í ce nfe ñña. ⁶ Nò i ye gigii amaleka ña mò iyi à donda bi ku wa ñña à kòsi. Ilaađ í jò à dĩ ñai si ilu kuku hee do ajò fei à waa degbedò ajòì kiiti nla nla. ⁷ Beee mòi inei Sodomu do inei Gomoo ña do ilu ña iyi à kaako ña à ya maa ce daa laalò bei amaleka ñau, inemakò do inemakò à ya maa sũò ñje. Na ñoi í jò à kpa irii ilu ñau do ina iyi ci ya ku, nò ñhu be í jea ine ña seeda.

⁸ Do ñhu fei, ine ña iyi à lò inò ñhe ñau, à waa ce beebe. Faayi ñña í jò à waa dasi ara ñña daa sãmi ñau be. À donda yiikoi Ilaađ nò à waa bu inei lele ilu amboe ña. ⁹ Wee baa Miseli, ñhu iyi í je ine ngboi amaleka ñau kù ce beebe. Si kakò iyi añaò Seetam à ce à waa ja si ikui Moizi kù je kù ye taalei Seetam hee ku buu, amma í sđò í ni Ađ Lafěe á la sie. ¹⁰ Amma ine ñau, mii iyi a kù mà yaasee fei à ya buui. Nò baa mii ña iyi à mà bei mēemu ña mò à ya mà, ñhui í ya ce nfe ñña. ¹¹ Aa ye ijuukpā, domi tuubai Kaěe à waa too, à dasi ara ñña kurara ku ba a ba fia bei Balamu í ce, nò à kòsi Ilaađ bei Koree í ce nò à ce nfei ara ñña. ¹² Ine ñau à je sankala si jingau * ñheu, à waa ba ñe ku je do iju hai ne anyò, ara ñhai à waa wo ngbe ngbe. À yei bei jii iyi í dũ nò kaa rò si na iyi í jò fufu wa talee. À yei bei jii iyi í da koko nò kù so, bei jii iyi à wuu do icāe í kú mam mam. ¹³ À yei bei tenku iyi wa tãngãm do gbugbā. Si bei kutãngãm ñou í ya fã inyiu, beebe mòi kucei iju hai ne anyò ñña í ya maa fangaa. À yei má bei andaiya iyi í kua kpāae, nò Ilaađ wa jile ñña ilu kuku nla nla hee do ajò fei.

¹⁴ Enòku mò iyi í je tòku mējesiai Adamu í ce walii na iri ñña í ni, Ađ Lafěe wee wa naa do amaleka kumāe ña bututu, ¹⁵ ku kiitiò ine fei nò ku ye taalei ine ña iyi a kù mà ñau na kuce laalò ñña fei do bei à dondae, do na ide laalò ña iyi ilu dulum ña à ya maa fòaa. ¹⁶ Ine ñau, à ya maa gbagbai, nò nkāma kù wee iyi í ya sĩa ñña si, bine ñhai wa cua ñña. À ya maa tò fufui nò à ya maa lele ine ñai do ide didò ku ba a ba mii ndii lafěe ña.

Bei woo dasi naane ña à ne a ce

¹⁷ Amma ñhe baakòom ña, í sĩa i ye gigii ide iyi woo bei Lafěe nwa Jesu Kirisi ñau à tako à fò wo. ¹⁸ À sđ ñe wo à ni, si waatii ankāanyi, woo yaako ine ña aa naa iyi a kù mà beerei Ilaađ, nò bine ñhai a maa cua ñña. ¹⁹ Añai aa jò ine ña a ja a maa feefe ñje. Iyi à bi ñhai aa ya maa ce, domi a kù ne Hundei Ilaađ. ²⁰ Amma ñhe baakòom ña, i ya maa mua ñje gbugbā si naane iyi ò dasi Jesu ña, nò i ya ce kutò do gbugbāi Hundei Ilaađ ña. ²¹ Nò i

* 1:12 jingau ñheu Woo dasi naane ñau à ya tótòì a maa je nò a maa jèò ijei Lafěe. I cò tiaí Kòrenti I, 11:18-22.

leekĩ si kubii Ilaađ ɲa, i maa degbeò aɲo iyi Lafẽe nwa Jesu Kirisi á mu ɲe kuwee hai tã na araare ɲe iyi wa ce.

²² I ya ce araarei ine ɲa iyi à waa sika sika ɲa. ²³ Ine ɲa iyi aa yɔkɔ a ba faabau, i ɲa ɲa wa hai si ina ɲa. Ine ɲa iyi à gbe ɲau mɔ i ce araare ɲa, amma i ya ce laakai ɲa ku ba ɲe taka ɲe i maà dasi dulum du ɲa ɲa. I maà lu baa ibɔ ɲa ɲa iyi dulum du ɲa í riisi.

Saabui ankãanyi

²⁴⁻²⁵ Ilaađ ɲu akãi í je woo faaba nwa, ɲu iyi á yɔkɔ ku degbe ɲe i maà na i cuku ɲa, nɔ ku jè i naa si amboe ɲa do inɔ didɔ, taale ku maà wa si. Amboe do jirima do gbugbã do yiiko ku je tee hai sinte, do nsei, hee do aɲo fei na saabui Lafẽe nwa Jesu Kirisi. Ami.

Tiai Kuyei Zãa

Yaasei tiau

¹ Si tiau ihẽ ñ kò asii ña iyi Jesu Kirisi í nya gbugbã *. Ilaađi í naa kpãa ku nyisi woo ce icẽe ña mii ña iyi á na ku ce bii í kãosi. Nò Kirisi í be sim amaleka wa, amu Zãa woo ce icẽe, ku ba n mã mii ñau. ² Hai ide iyi Ilaađ í fò hee ku bə si sɛɛda iyi Jesu Kirisi í je fei, mii iyi ñ ye fei ñ wa n je sɛɛdaɛ. ³ Ine iyi wa cio idei waliu ihẽ do ine ña iyi à waa gbəwə ño à waa jirimae, ilu inə didə ñai domi awaatiu í maai wa.

Zãa í ce igbe mɛɛjei inei Jesu ña fəw

⁴⁻⁵ Amui Zãa, ñ ce ñe fəw, inɛ igbe mɛɛjei inei Jesu ña iyi ò wa ilei Azii.

Ilaađ, ñɲu iyi í wɛɛ, iyi í tako í wɛɛ wo, nò wa naa, ku mu ñɛ didə do laakai ku sũ, ñɲu do Jesu Kirisi do hunde mɛɛje ña iyi à wa si wajui kitã bommae. Jesu Kirisiu ñɲui í je woo je sɛɛda ilu naane, do ine sinte iyi í jĩ hai si bale, nò í je amanlui amanlu ña.

Í bi wa nò í faaba wa hai si dulum du wa do ñjɛɛ. ⁶ Nò í tətəwə wa í je ilaalu nwa, í ce wa woo weei Ilaađ baee. Amboe do gbugbã ku je tɛɛ hee do aɲə fei. Ami.

⁷ Wee, wa naa si kudũi ijĩ.

Nò ijui inɛ fei á yəw,

Baa inɛ ña iyi à gũu à kpa.

Dimi ikã ikã andunya fei

Á kpata na irie.

Bɛɛbei á ce. Ami.

⁸ Ađ Lafɛɛ, ilu gbugbã fei,

Ñɲu iyi í wɛɛ, iyi í tako í wɛɛ wo,

Nò ñɲui wa naa í ni,

Amui ñ je sinte do iri ku kpa.

Zãa í ye Kirisi si kuyɛɛ

⁹ Amui Zãa, kpaasi ñɛ. Anu akã iyi ñ nɛ do Jesu í jə ñ nɛ ikpɛ si ijuukpã iyi inɛ mo ò waa ye ña, do si bommai Ilaađ, do si temua. À bəðm gungum gə iyi à ya kpe Patiməsi na idei Ilaađ do sɛɛdai Jesu iyi ñ wa n je. ¹⁰ Si aɲə amaazuma gə Hundei Ilaađ í naa sim, nò ñ gbə imu nla nla gə do anyim bei ti kãakãakĩ ¹¹ í ni, kò iyi ò waa ye si tia, nò i samba tiau bi inei igbe mɛɛjei Jesu ña iyi à wa si ilui Efɛɛzu, do Simiinu, do Pɛɛgamu, do Tiatii, do Saadi, do Filadɛɛfi, do Laodisee.

¹² Iyi ñ sinda ñ cə inɛ iyi wa bam ide ku fəu ñai ñ ye bi ku lesi fitilai wura mɛɛje. ¹³ Nò ñ ye inɛ gə í jə Amai Amanɛ wa leekĩ si aninii bi ku lesi fitila ñau. Wa dasi ibə sisə nò wa dĩ santikii wura si gãgãɛ. ¹⁴ Irie do ntoi irie ña fei í fũuta pai pai bei iwu, nò ijue í ye bei amei ina. ¹⁵ Iɛɛ wa daana bei isə danya iyi à yə si ina à wiɛ, nò imue í jə ibai inyii tenku. ¹⁶ Wa mu andaiya mɛɛje si awə ñjɛɛ, nò taakuba ilu andɛ didə minji wa fita hai si gɛɛɛ nò wajue wa daana bei nunui dasã. ¹⁷ Iyi ñ yəw, ñ cuku si isɛɛ bei iku. Nò í lesim awə ñjɛɛ í ni, mã ce njo, amui ñ je sinte do iri ku kpa. ¹⁸ Amui ñ je ilu hunde. Ñ tako ñ ku wo amma nsei ñ wɛɛ hee do aɲə fei. Ñ nɛ yiiko si antai iku nò ñ wa n mu kileei bi ku wai iku ña. ¹⁹ Na ñɲu, kò iyi ò ye do iyi wa ce nsei do iyi á na ku ce si anyiɛ. ²⁰ Andaiya mɛɛje ña iyi ò ye si awə ñjem nəu do bi ku lesi fitilai wura mɛɛje ñau yaasei aɲə fei wee. Andaiya mɛɛje ñau ñ je amaleka † mɛɛje ña iyi à waa mu igbe ñau nò bi ku lesi fitila mɛɛje ñau, akã fei igbe akã.

2

Ide iyi à sđ inei Jesu ña iyi à wa Efɛɛzu

* 1:1 Jesu Kirisi í nya gbugbã yaasei ideu ihẽ á yəkwə ku je má “si gãmei ñɲu takae”. † 1:20 amaleka Yaasei amalekau woo bei.

¹ Kirisi í sãm í ni, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Efɛɛzu. Kɔaa i ni, ine iyi wa mu andaiya meeje si awɔ njeɛ, nɔ wa ne si aninii bi ku lesi fitilai wura meeje ɲau í ni, ² n̄ mà kuce nje do ice nje do temua iyi ì ne ɲa. N̄ mà iyi i kaa yɔkɔ i temua do ine laalɔ ɲa. Nɔ ì cɔ laakai ine ɲa iyi à waa kpe ara ɲa woo be amma a kù je woo be ɲa, nɔ ì nyisi iyi woo sɔ ibo ɲai. ³ Ì waa temua ɲa, nɔ ì ye ijuukpã na irim ɲa, i kù nɔ i kù gbɛɛji ɲa. ⁴ Amma iyi ñ ye si ɲe wee, i kù bim bei tako má ɲa. ⁵ Na ɲɲu, i ye gigi hai hee bii ì cuku wa ɲa, nɔ i kpaasi idɔ i ce bei ì sintiɔ wa ɲa. Bii i kù kpaasi idɔ ɲa, an na n so bi ku lesi fitila nje hai si agbɛɛ. ⁶ Do ɲɲu fei, ì ne mii akã iyi í sãa ɲa. Ì cé kookoosui inei Nikolaiti ɲa bei amu takam n̄ cɔo.

⁷ Ine iyi í ne itĩ, ku sotĩ ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ine iyi í je igũ, an jɔ ku je isoi jĩ ndii kuwɛɛ iyi í wa lelei Aɔ.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Simiinu

⁸ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Simiinu. Kɔaa i ni, ine iyi í je sinte do iri ku kpa, iyi í tako í ku wo nɔ í dede má si kuwɛɛ í ni, ⁹ n̄ mà ijuukpã nje, nɔ n̄ mà are ku je nje. Do ɲɲu fei, ì je ilu amani ɲa. Ine ɲa iyi à waa kpe ara ɲa Zuifu amma a kù je Juifu ɲa, n̄ mà laalɔ iyi à ya maa ma ɲe. Ine ɲau inei igbei Seetam ɲai à je. ¹⁰ I mà ce njo na ijuukpã iyi wa naa si ɲe. Seetam á jɔ a dasi ine gɔ nje ɲa piisɔɔ ku cɔ laakai nje. Aa ye wahala hee ajɔ meeɛwa ɲa. Amma i jɔ i leekĩ dim dim hee i koo i kuɔ ɲa. Bii ì ce beɛbe ɲa an mu nje kuwɛɛ ku je riba nje.

¹¹ Ine iyi í ne itĩ, ku sotĩ ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ine iyi í je igũ, iku minjisiau kaa ceaa nkãma.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Pɛɛgamu

¹² Kirisi í ni ma, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Pɛɛgamu. Kɔaa i ni, ine iyi wa mu taakuba ilu ande didɔ minjiu í ni, ¹³ n̄ mà bii ì wa ɲa, Seetam nii wa je bommaɛ do gbugbã. Do ɲɲu fei, ì waa jirima irim ɲa, nɔ i kù fũsi naane iyi ì dasim awɔ ɲa, baa waati iyi à kpa Antipasi, ilu naane woo je seɛdam bi tu ɲe bi ku wai Seetam be. ¹⁴ Amma mii iyi ñ ye si ɲe wee. Ine gɔ ɲa à wa si inɔ nje iyi à waa too si ikɔi Balamu. Balamu í tako í sɔ Balaki bei á ce ku dasi inei Izireli ɲa kurara ku ba a ɲɔ ɲa iyi à ceàð iwɛ ɲa kuwee, nɔ a sũð abo kaafe ɲa. ¹⁵ Beɛbe moi, ine gɔ ɲa à wa inɔ nje iyi à waa too si ikɔi inei Nikolaiti ɲa. ¹⁶ Na ɲɲu, i kpaasi idɔ ɲa. Bii kù je beɛbe, an naa si ɲe bii í kɔɔsi nɔ n ce igũ do ine ɲau do taakuba iyi wa fita hai si gelem.

¹⁷ Ine iyi í ne itĩ, ku sotĩ ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ine iyi í je igũ, ɲɲui an mua mana iyi wa manji wo. Nɔ n muua kuta fũfũ si bii à kɔ iri titɔɛ iyi ine gɔ kù mà bii kù je ɲɲu iyi ñ mua.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Tiatii

¹⁸ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Tiatii. Kɔaa i ni, Amai Ilaaɔ iyi ijue í ye bei amei ina, nɔ isɛɛ wa daana bei isɔ danya iyi à yɔ si ina à wie í ni, ¹⁹ n̄ mà kuce nje. Nɔ n̄ mà kubi nje, do naane ku dasi nje, do ice jiida nje, do temua nje. N̄ mà iyi icei nsei nje í re ti tako. ²⁰ Amma mii iyi ñ ye si ɲe wee. Ì waa temuað abo iyi à ya kpe Zezabeli ɲa, ɲɲu iyi wa kpe araɛ walii, nɔ ì jɔ wa wa inyii itĩ woo ce icem ɲa do ikɔɛ ku ba a ya maa sũð abo kaafe ɲa nɔ a ya maa ɲɔ ɲa iyi à ceàð iwɛ ɲa kuwee. ²¹ N̄ muua waati ku kpaasi idɔɛ, amma kù bi ku jɔ kuce laalɔɛ. ²² Na ɲɔi í ce an jɔ ku sũð bɔɔ. Inemɔkɔ ɲa mɔ iyi à ya maa ce sakara do ɲɲu, an dasi ɲa ijuukpã nla nla, bii kù je à kpaasi idɔ à jɔ kuce laalɔ ɲa. ²³ Si anyie an kpa amaɛ ɲa. Waati beɛbe igbei inei Jesu ɲa fei aa mà iyi ñ mà idɔi ine ɲa do lasabu ɲa. An sãa ine fei si bei kookoosue í to.

²⁴ Amma ɲe iyi ì gbe si ilui Tiatii, ɲe iyi ì ù too si ikɔ laalɔu ɲa nɔ i kù mà mii iyi ine gɔ ɲa à ya kpe asii nla Seetam, n̄ wa n sɔ ɲe, n kaa n kã nje aso gɔ má. ²⁵ Amma iyi ì ne ɲa, i muu dim dim ɲa hee n koo n toð wa.

²⁶⁻²⁷ Ine iyi wa ce iyi ò bi hee í jèd̀ igũ hee kɔɔ, ñh̄ui an mua yiiko iyi amu takam n gba hai bi Baam. An muua yiikou si antai dimi fei ku maa gbã ña do goloi isɔ ku cã ña ku lege ña bei caka. ²⁸ Nɔ an muua andaiyai amɛɛjuuma.

²⁹ Ine iyi í ne itĩ, ku sotĩ ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ña fei.

3

Ide iyi à sɔ inei Jesu ña iyi à wa Saadi

¹ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ña iyi í wa Saadi. Kɔaa i ni, ine iyi í ne hunde mɛɛjei Ilaaɔ ñau do andaiya mɛɛje ñau í ni, ñ mà kuce ñh̄e. Ñ mà iyi à waa fɔ à ni ò je ilu hunde ña baa do iyi ò je iku ña. ² I jĩ hai si iri njoo ña nɔ i leekĩ si kuwɛ keeke iyi í gbe ñh̄e ku ba i mà ku mam mam ña, domi ñ ye kookoosu ñh̄e kù je dee dee bi Ilaaɔ. ³ Na ñh̄u, i ye gigii mii iyi à kɔ ñh̄e si do bei ò gbɔ ña. I jirimae ña nɔ i kraasi idɔ ñh̄e. Bii i kù jĩ hai si iri njoo ña, an na n ba ñh̄e bei ile. I kaa mà waati iyi an naa si ñh̄e. ⁴ Do ñh̄u fei, ine gɔ ña à wa inɔ ñh̄e iyi a kù dasi ara ñh̄a riisi, aṅai aa toom nɔ a maa dasi nyau fũfũ, domi aṅai à jɔd̀.

⁵ Ine iyi í je igũ, ñh̄ui á dasi jaɛ fũfũ bɛɛbɛ. N kaa n kpa irie si tiai kuwɛ pai. Si bantuma an jesi si wajui Baam do amalekae ña iyi inem nii.

⁶ Ine iyi í ne itĩ, ku sotĩ ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ña fei.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ña iyi à wa Filadɛɛfi

⁷ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ña iyi í wa Filadɛɛfi. Kɔaa i ni, ine iyi í je ine kumá do ilu ntɔ, iyi wa mu kileei ilaalu Davidi, ñh̄u iyi bii í cũu, ine gɔ kaa cĩmboɛ, bii í nɔ í cĩmboɛ, ine gɔ kaa cũu, ñh̄ui í ni, ⁸ ñ mà kuce ñh̄e. Ñ mà iyi gbugbã ñh̄e kù la. Do ñh̄u fei, ò jirima idem nɔ i kù kɔsi irim ña. ñh̄ui í jɔ ñ cĩ ñh̄e gambo iyi ine gɔ kaa yɔkɔ ku cĩmbo. ⁹ Wee an da ñh̄e inei igbei Seetam ña si awɔ, ine ña iyi à waa kpe ara ñh̄a Zuifu amma a kù je Zuifu ña, iboi à waa sɔ. An jɔ a na bi tu ñh̄e a naa a gule si waju ñh̄e. Aṅa fei aa mà iyi ñ bi ñh̄e. ¹⁰ Ñ ni i temua ña, nɔ i jirima idem nɔu ña. Na ñh̄o í jɔ amu mɔ an degbe ñh̄e si waatii wahala iyi wa naa si andunya fei ku na ku cɔ laakaii ine ña. ¹¹ An nyi wa, kaa kpe. Iyi ò ne ña, i muu dim dim ña ku ba ine gɔ ku mà na ku gba ribai igũ ku je ñh̄e.

¹² Ine iyi í je igũ, an jɔ ku je sɔbe si kpasɛi Ilaaɔ, kaa fita má. An kɔ irii Ilaaɔ sie do irii ilue iyi í je Zeruzalemu titɔ iyi Ilaaɔ á jɔ ku kita wa hai lele. Nɔ n kɔ iri titɔm sie.

¹³ Ine iyi í ne itĩ, ku sotĩ ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ña fei.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ña iyi à wa Laodisee

¹⁴ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ña iyi í wa Laodisee. Kɔaa i ni, ine iyi à ya kpe Ami, woo je seeda ilu naane iyi í je ntɔu, ñh̄u iyi í je icui mii iyi Ilaaɔ í taka fei í ni, ¹⁵ ñ mà kuce ñh̄e. Ñ mà iyi i kù tũ ña, i kù nɔ i kù gbã ña. Ñ bi wo i tũ ña walakɔ i gbã ña. ¹⁶ Amma si na iyi í jɔ ò je wɔwɔwɔ ña, an kpɔ ñh̄e wai hai si gelem. ¹⁷ Ì ya fɔ i ni ña ò je ilu fia ña, ò ba amani ña, nɔ i kù waa ce arei ngɔgɔ ña. Amma ñ wa n sɔ ñh̄e iyi idɔ ñh̄e wa ce bɔɔ, ò je ilu araare ña, do ilu are do fɛɛju do basĩ ña. ¹⁸ Na ñh̄o í ce ñ wa n mu ñh̄e bisi, i jɔ i ra wura iyi à yɔ si ina à wɛ bi tom ña ku ba i je ilu amani do ntɔ ña. Nɔ i ra nyau fũfũ i biið anyii ara ñh̄e ña ku ba i mà maa ne bũmbũm ña nɔ anyɔ ku mà maa mu ñh̄e. Nɔ i ra iwɔi iju i dasi iju ñh̄e ku ba i ye ilu ña. ¹⁹ Ine ña iyi ñ bi fei, ñ ya n kpã ña iju nɔ n nyisi ña kpãa. Na ñh̄u, i hanya i kraasi idɔ ña. ²⁰ Wee ñ wa n leekĩ andei ile, nɔ ñ wa n cã gambo. Ine iyi í gbɔ imum nɔ í cĩim, an lɔ bi tɛɛ, nɔ n baa ku je, nɔ awaɔ ka je aṅa.

²¹ Ine iyi í je igũ, lafɛɛi an jɔ ku bam ku buba si kitãi bommam, si bei amu mɔ ñ je igũ nɔ ñ buba do Baam si kitãi bommaɛ. ²² Ine iyi í ne itĩ, ku sotĩ ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɔ wa sɔ igbei inei Jesu ña fei.

4

Ilaaɔ ku tɔɔ lele

¹ Si anyii ñh̄u bɛ, si kuye ñ ye gambo gɔ í cĩ lelei Aɔ.

Ine iyi í tako í bam ide ku fɔ wo, n̄ɲu iyi imue í ye bei ti kãakãakĩ, í bam ide ku fɔ má í ni, gũ wa ihẽ n nyisie mii iyi á na ku naa si anyie. ² Gbakã Hundei Ilaaã í so í neem. Nɔ lelei Aã be ñ ye kitãï bomma gɔ, ine gɔ wa buba si. ³ Ine iyi wa buba beu wa daanaï bei kuta ku ne fia gɔ ña iyi à ya kpe zasipu do saaduanï. Njoi Aã í sũ í kaako kitãu nɔ wa daana bei emerodu. ⁴ Nɔ ñ ye kitãï bomma kɔnfia do mee í kaako kitãï bommau. Nɔ ine ngbo kɔnfia do mee wa buba si antai kitã ñau, à dasi nyau fũfũ do fulai wura. ⁵ Ƴɔi hai si kitãï bommau kuɲɔi ijĩ wa fita, do anu ku dõ, do kulai ijĩ. Fitila meeje iyi wa má í wa si wajui kitãï bommau. Aɲai à je hunde meejei Ilaaãu. ⁶ Si wajui kitãu dimii tenku gɔ í wa be, wa daana bei digi.

Mii ilu hunde mee gɔ ña à kaako kitãï bommau cinga do cingae, à ne iju bii fei anyið waju. ⁷ Mii ilu hunde sinteu í yei bei muusu nla, minjisiau mɔ í yei bei ama keɛɛ, meetasiau wajue í yei bei wajui amane, nɔ meesiau í yei bei kungbã iyi wa fo. ⁸ Ilu hunde mee ñau à ne ikpa meefa meefa, nɔ à ne iju bii fei inɔ do waduude. À ya maa kã iri waati kãma fei alèð daakɔ a maa ni,

Kumá, Kumá, Kumá,
Beebei Aã Lafẽɛ ilu gbugbã fei í je,

N̄ɲu iyi í tako í wɛɛ wo, nɔ í wɛɛ baa nsei, nɔ wa naa.

⁹ Ilu hunde ñau à waa kã iri à waa saabu ine iyi wa buba si antai kitãï bommau, nɔ à waa fɔ ideï amboeɛ do beereɛ, n̄ɲu iyi í wɛɛ do ajɔ fei. ¹⁰ Waati iyi à waa kã iri beɛbe fei ine ngbo kɔnfia do mee ñau à ya seɛbataa a maa tɔɔɛi. Nɔ à ya bɔ fula ña ñai a jilɔɔ si wajui kitãï bommau a maa ni,

¹¹ Awɔ Ilaaã, Lafẽɛ nwa,
Awɔi ì to i ne amboe do beere do gbugbã,

Domi awɔi ì taka mii fei.

Si idɔɔbiei ì taka ña nɔ à wɛɛ.

5

Tia do Angudã

¹ Ƴɔi ñ ye ine iyi wa buba si kitãï bommau wa mu tia gɔ iyi à ka si awɔ njeɛ. À kɔ tiau anyið waju, nɔ à cĩmboe do seeda meeje. ² Nɔ ñ ye amaleka ilu gbugbã gɔ, í là do gbugbã í ni, yooi í to ku ga seeda ñau ihẽ, nɔ ku fũ tiau. ³ Nɔ ine gɔ kù wɛɛ iyi í wa lele walakɔ ile walakɔ lelei ile iyi á yɔkɔ ku cĩ tiau ku cɔ inɔɛ. ⁴ Ñ kpata ntɔ ntɔ si na iyi í jè ine gɔ kù wɛɛ iyi í to ku cĩ tiau ku cɔ inɔɛ. ⁵ Ƴɔi ine akãï ine ngbo ñau í sɔm í ni, maã kpata. Muusu nla iyi í fita hai si dimii Zuda, iyi í je tɔkui Davidiu í je igũ, á yɔkɔ ku ga seeda meeje ñau nɔ ku fũ tiau.

⁶ Iyi ñ cɔ ikpa bi kitãï bommau nɔ ñ ye Angudã iyi à ceð kuwee wo wa leekĩ anini be, nɔ ilu hunde mee do ine ngbo ñau à kaakoɛ. Angudãu, í ne ngo meeje do iju meeje iyi í je hunde meejei Ilaaã ña iyi í be si andunya fei. ⁷ Angudãu í bɔ bi ine iyi wa buba si antai kitãu, nɔ í gba tiau hai si awɔ njeɛ. ⁸ Iyi à naa tiau, ɲɔi ilu hunde mee ñau do ine ngbo kɔnfia do mee ñau à seɛbata si wajue. Aɲa fei à ne mɔɔlɔ do kɔɔfui wura ña si bii tulare í wa. Tulareui í je kutɔɔi inei Ilaaã ña. ⁹ Nɔ à kã iri titɔ gɔ à waa ni,

Awɔi ì to i gba tiau

Nɔ i ga seeda ñau,

Domi à kpaɛ wo.

Nɔ do njeɛi ì raa Ilaaã amane ña

Hai si ðimi fei, do fee ikã ikã fei,

Do ile fei.

¹⁰ Ì tɔtɔ ña ì je ilaalu ña,

Ì ce ña woo weei Ilaaã Lafẽɛ nwa,

Nɔ aa je bomma si andunya.

¹¹ Iyi ñ cɔ ilu má nɔ ñ gbɔ anui amaleka nkɔɔ gɔ ña, kukɔɔ ña í to dubu nkɔɔ nkɔɔ. À kaako kitãï bommau do ilu hunde ñau do ine ngbo ñau. ¹² À dõ anu à waa ni,

Angudā iyi à cèd kuweeu wo í to ku ba yiiko,

Do amani, do kumà, do gbugbā,

Do bεεε, do amboe, do saabu.

¹³ Nò ò gbò mii ilu hunde òa fei iyi à wa lele do ile, do si lèlèi ile, do si inò inyi, andi ilu hunde iyi í wa si andunya fei, à dǎ anu à waa ni,

Ine iyi wa buba si kitāi bommau

Do Angudāu,

Saabu, do bεεε, do amboe,

Do gbugbā ku je tu òa hee do ajò fei.

¹⁴ Nò ilu hunde mεε òau à je à ni, ami. Nò ine ngbo òau à gule à ce kutòò.

6

À ga sεeda mεefa

¹ Òjò ò yε Angudāu í ga akāi sεeda mεεje òa iyi wa mási tiau, nò ò gbò ine akāi ilu hunde mεε òau í la hee aa ni bei kulai ijii. Í ni, naa wa. ² Iyi ò cò ilu, òjò ò yε ací fífú gò wa naa. Ine iyi wa gūu wa mu bioo, nò à daa si fulai amanlu. Í dasi kpāa bei woo je igū iyi wa bò ku je igū wa má.

³ Òjò Angudāu í ga sεeda minjisiau, nò ò gbò ilu hunde minjisiau í ni, naa wa. ⁴ Nò ací nkpa gò mǎ í fita wa. Nò à mua ine iyi wa gūu gbugbā ku dede igū si andunya ku ba ine òa a kpa nje. Nò à naa taakuba nla gò.

⁵ Òjò Angudāu í ga sεeda mεetasiau, nò ò gbò ilu hunde mεetasiau í ni, naa wa. Iyi ò cò nò ò yε ací dūdū gò wa naa. Ine iyi wa gūu wa mu gūa si awǎε. ⁶ Nò ò gbò imu gò hai si aninii ilu hunde mεε òau, í ni, jò ine òa a ya ra bilee tongoo akā do fiaí iceí ajò akā. Bεεbe mǎi fiaí òòzu tongoo mεeta á ya je. Amma jò fiaí ikpo do vεε si agbεε.

⁷ Òjò Angudāu í ga sεeda mεesiau, nò ò gbò ilu hunde mεesiau í ni, naa wa. ⁸ Ò cò ilu nò ò yε ací fífú fεfεfè gò wa naa. Ine iyi wa gūu, irièi Iku, nò bi ku wai iku òa wa tooε. Anjái à na gbugbā a kpa ikò akāi kukpε mεei inei andunya òau do òjái sako òa iyi à wa si ileu do taakuba, do ari, do bǎò.

⁹ Si anyii òjò, Angudāu í ga sεeda miusia iyi wa mási tiau. Nò ò yε hundei amanε òa si icui bi kuweeu, anjái iyi à kpa na idei Ilaaǎ do na sεedai Jesu iyi à je. ¹⁰ Hunde òau à la à ni, Lafεε kumá, ilu ntò, hee waati yoomai ò waa degbe i bei i kiiti inei andunya òa, i sǎ òjái gbese si na iyi í jò à kpa wa. ¹¹ Iyi à dǎ bεεbe à tǎ òjái à daa anjái fei si jaε fífú, nò à sǎ òjái à ni a sǐmi keeke titǎ hee jiaí woo ce ice kpaasi òjái òa ku kǎ, anjái iyi aa na a kpa bei à tako à kpa anjái mǎ.

¹² Ò cò ilu má si waati iyi Angudāu í ga sεeda mεefasia iyi wa mási tiau. Nò ile í yaya do gbugbā, nò inunu í kuku inya kiti kiti bei acò dūdū ilu sisima, nò cukpa í kpā konkom bei nje. ¹³ Nò andaiya òa à wò wa hai lele béi isoi jii iko í ya wò wa waati iyi fufu nla wa ce wa yagae. ¹⁴ Nò lele í tǎtǎò inya akā bei sεε iyi à ka. Nò iri kuta do gungum òa fei à yaya a kù wa agbe òjái má. ¹⁵ Waati bεεbei amanlui andunya òa, do ilu ile òa, do ilaalui sooge òa, do ilu amani òa, do ilu gbugbā òa, do ine fei de, aru do ine òa iyi à ne ara òjái, à waa manji si isai kuta do si afei kuta òa. ¹⁶ À waa dǎ anu si iri kuta òau do si kuta òau à waa ni, i cuku si wa wa, i bii wa ku ba Ilaaǎ ku maà yε wa, òjái iyi wa buba si kitāi amanlu, do hai si idǎkǎi Angudāu. ¹⁷ I bii wa òa si na iyi í jò ajò idǎkǎ nla nla òjái í to wa. Yooi á yǎkò ku leekí si waju òjái.

7

Inei Izireli 144.000

¹ Si anyii òjò, ò yε amaleka mεε gò òa à waa leekí si andunya gonta mεε, à waa ganji fufui andunya gonta mεεu ku ce si ile do si tenku nò ku maà yaga jii gò. ² Nò ò yε amaleka mmu gò wa naa hai nunui daakò, wa mu nyindai Ilaaǎ, òjái iyi í je icui kuwεε. Nò í dǎ anu si amaleka mεε òa iyi Ilaaǎ í mu òjái gbugbā a cea ile do tenku laalòu, ³ í ni, i maà cea ile do tenku do jii gò laalò hee káa cea woo ce iceí Ilaaǎ òa nyinda si ikpo òjái. ⁴ Òjái à sǐm

jiai ine ña iyi à cea nyindai Ilaaã si ikpo ñña. À wëei aña dubu cã do ciiji do mëe (144.000) hai si dimii inei Izireli ña fei. ⁵ Si dimii Zuda amanë dubu maateejii (12.000) à cea nyinda. Bëbe mõi si dimii Rubëe amanë dubu maateejii. Si dimii Gadi amanë dubu maateejii. ⁶ Si dimii Azee amanë dubu maateejii. Si dimii Nefitali amanë dubu maateejii. Si dimii Manasee amanë dubu maateejii. ⁷ Si dimii Simeã amanë dubu maateejii. Si dimii Levi amanë dubu maateejii. Si dimii Isakaa amanë dubu maateejii. ⁸ Si dimii Zabalõõ amanë dubu maateejii. Si dimii Zozëfu amanë dubu maateejii. Si dimii Benzamëe amanë dubu maateejii. Ine ña iyi à daa si nyindau mbe.

Zamaa nkpõ nkpõ

⁹ Si anyii ññu, nõ ñ cõ ilu má nõ ñ ye zamaa nkpõ nkpõ iyi ine gõ kaa yõkõ ku ka ña. À fita wa hai ilë fei do si dimi fei do si fee ikã ikã fei. Aña fei à waa leekĩ si wajui kitãu do Angudãu, à waa dasi jaaë fũfũ nõ à waa mu wuai kpakpa si awõ ñña. ¹⁰ À waa dõ anu à waa ni, faaba nwa wa naai hai bi Ilaaã Lafëe nwa iyi wa buba si kitãi bommau do hai bi Angudãu. ¹¹ Nõ amaleka ñau fei à leekĩ à kaako kitãi bommau do ine ngbo ñau do ilu hunde mëe ñau. À sëebata si wajui kitãu à waa tõõ Ilaaã ¹² à ni, ami.

Kucĩ do amboe

Do kumà do saabu do bëere,

Do gbugbã, do yiiko,

Fei ndëe ku je ti Ilaaã Lafëe nwa

Hee do ajõ fei. Ami.

¹³ Ñõ ine akãi ine ngbo ñau í beem í ni, yoo ñai à waa dasi jaaë fũfũ ñau ihë. Hai iwoi à naa. ¹⁴ Nõ ñ jëaa ñ ni, lafëem, n kù mà, awõ aa mà. Nõ í sõm í ni, ine ñau ihë à fita wai hai si bõne nla nla. À fõ jaaë ñña ña à fũutae do ñjei Angudãu. ¹⁵ Ññui í jõ à waa leekĩ si wajui kitãi bommai Ilaaã à waa tõõe dasãõ idũ inõ kpasëe. Nõ Ilaaã á wa inõ ñña ku maa degbe ña. ¹⁶ Ari kaa kpa ña má hee má je agbe, nõ inunu kaa cã ña má, bëbe mõi inya gbãa kaa wahala ña ma. ¹⁷ Angudã iyi wa leekĩ bi kitãi bommau á gbã ña ku bõõ ña isõi kuwëe. Ilaaã mõ á gbã cikãaju ñña fei.

8

À ga sëeda mëjesia

¹ Waati iyi Angudãu í ga sëeda mëjesiau, ilu í coko lelei Aã zakai iju kamëe kuntaa.

² Si anyii ññu, nõ ñ ye à na amaleka mëje ña iyi à ya maa leekĩ si wajui Ilaaõu kãakãakĩ mëje.

³ Si anyii ññu, amaleka mmu gõ í na í leekĩ kãkõi bi kuweeu, wa mu fatai wura bii à ya jo tulare. À náa tulare nkpõ nkpõ ku tõtõõ kutõõi woo dasi naane ña ku ba ku joo si antai bi kuweei wura iyi í wa si wajui kitãi bommai Ilaaõu. ⁴ Cuai tulareu do kutõõi woo dasi naane ñau í dede lele si wajui Ilaaã hai si awõ amalekau. ⁵ Ñõ amalekau í so fatau nõ í bu ina hai bi kuweeu, í dasi inõ hee í kõ, nõ í nyõõ ilë bë. Waati bëbe à gbõ kulai ijĩ do iba ña nõ à ye kuñõi ijĩ do kuyayai ile.

Kãakãakĩ ña

⁶ Si anyie, amaleka mëje ña iyi à waa mu kãakãakĩ mëje ñau, à ce sõõlu a fãa.

⁷ Amaleka sinteu í fã kãakãakĩe. Ñõ kutai ijĩ do ina do ñje í yõgëe si ñje nõ wa naa hai lele do gbugbã. Nõ ikõ akãi kukpë mëtai ile í jo do jĩ ña do fõfõ tütũ ña fei.

⁸ Nõ amaleka minjisiau í fã kãakãakĩe. Nõ à nyõ ngõgõ iyi í ye bei iri kuta nla iyi wa jo si tenku. Ñõ ikõ akãi kukpë mëtai tenkuu í kpõõ ñje, ⁹ nõ ikõ akãi kukpë mëtai mii ilu hunde ña iyi à wa si inyi u à ku, nõ ikõ akãi kukpë mëtai akõi inyi fei í ce nfe.

¹⁰ Si anyii ññu, amaleka mëtasiau í fã kãakãakĩe. Ñõ andaiya nla gõ iyi í ya ina bei jugula í cuku wa hai lele si ikõ akãi kukpë mëtai ido do isõ ña. ¹¹ Irii andaiyau Kuro. Nõ ikõ akãi kukpë mëtai inyi u í ro. Iyi ine ña à mõõ, nkpõ ñña í ku si na iyi í jõ inyi u í ro.

¹² Si anyii n̄ju, amaleka m̄esiau í fã kãakãakĩ. ̄joi ikõ akãĩ kukp̄ẽ m̄etai inunu do ti cukpa do ti andaiya ̄ja í dũ, nõ ikõ akãĩ kukp̄ẽ m̄etai inya kumái dasã kù w̄e má, b̄ebe m̄oi ikõ akãĩ kukp̄ẽ m̄etai inya kumái idũ kù w̄e má.

¹³ Iyi ñ cõ ilu má nõ ñ ye kungbã wa fo hee lelei Aõ. Kungbãu wa kpata wa dõ anu hee lele wa ni, waiyooi, iko í j̄em, iko í j̄em. Beirei ijuukpãĩ in̄ei andunya ̄ja á to si waati iyi amaleka m̄eta ̄ja iyi à gbe ̄jau aa fã kãakãakĩ n̄ja.

9

Kãakãakĩ miusia

¹ Si anyii n̄ju, amaleka miusiau í fã kãakãakĩ. Nõ ñ ye andaiya gõ í cuku ile hai lele wa. N̄jui à na kilee isa nla hai ñe k̄õu. ² Andaiyau í cĩ isau nõ cua wa fita bei cuai ina nla, nõ í bii inunu í j̄è inya fei í dũ. ³ Nõ ketengbo ̄ja à fita wa hai si cuau à waa t̄e ile, nõ à mu n̄ja gbugbã bei acĩ cencee. ⁴ À na ̄ja wooda à ni a maà beje f̄of̄o walakõ mii tũtũ gõ walakõ j̄ĩ gõ bii kù je in̄e ̄ja iyi a kù ñe nyindai llaaõ si ikpo n̄ja. ⁵ A kù na ketengbo ̄jau wooda a kp̄ad aman̄e ̄ja bii kù je a kp̄ã ̄ja iju hee zakai cukpa miu. Ara kuroi ijuukpãu í mungað bei bii cencee í ta aman̄e. ⁶ Si cukpa miuu, in̄e ̄ja aa d̄eðe iku amma a kaa ba. Aa bi a ̄ja a ku amma iku á sa n̄ja.

⁷ Ketengbo ̄jau à j̄õ acĩ ̄ja iyi à tã s̄õlu a bõ igũ. Ngõgõ í wa si iri n̄ja bei fulai wura, nõ waju n̄ja í ye bei ti aman̄e ̄ja. ⁸ Ntoi iri n̄ja í ye bei ntoi irii inaabo ̄ja nõ inyi n̄ja í ye bei ti muusu nla ̄ja. ⁹ À bii ḡend̄e n̄ja do bata ku ñe sisima gõ iyi bii li ȳõ aa ni isõi. Nõ ikpa n̄ja í ya maa ce iba bei sareti nkpõ iyi acĩ ̄ja à waa fa bi ku ce igũ. ¹⁰ À ñe akpaamu ku ñe acĩ bei cencee ̄ja. Do akpaamu n̄jau bei aa kp̄ad aman̄e ̄ja iju si cukpa miuu. ¹¹ llaalui ketengbo ̄jau í je amaleka ilu irii isa nla hai ñe k̄õu. Iriei í je Abadõ do feei Ebe. Do Gereki m̄õ à ya kpooi Apoliõ, waatõ Woo beje.

¹² Nsei, iyi ijuukpã sinte í lo í gbe ijuukpã minji gõ ̄ja iyi aa naa má.

Kãakãakĩ m̄efasia

¹³ ̄joi amaleka m̄efasiau í fã kãakãakĩ. Nõ ñ gbõ ide ku fõ gõ hai gonta m̄ei bi kuweei wura iyi í wa si wajui llaaõ. ¹⁴ Ide ku fõu í s̄õ amaleka m̄efasia iyi wa mu kãakãakĩu í ni, fũ amaleka m̄e ̄ja iyi à d̄ĩ k̄õk̄õi ido nla iyi à ya kpe Efaratau. ¹⁵ ̄joi à fũ amaleka m̄e ̄jau. Na adõu do cukpau do ajõu do isõu bei amaleka ̄jau à tã s̄õlu mam mam ku ba a kpa ikõ akãĩ kukp̄ẽ m̄etai aman̄e ̄ja. ¹⁶ A s̄õm jiai masa ̄jau, à w̄ei dubu minji ikõ dubu c̄õ má (200.000.000). ¹⁷ Si bei ñ ye acĩ ̄jau do masa ̄jau si kuyem wee. À dasi batai igũ nkpa bei ina do boogu bei bulam do igbaagba bei fainwita. Irii acĩ ̄jau í ye bei irii muusu nla, nõ ina do cua do fainwita wa fita wa hai si gele n̄ja. ¹⁸ Ikõ akãĩ kukp̄ẽ m̄etai in̄ei andunya ̄ja á ku na saabui b̄õne m̄eta ̄jau, waatõ ina do cua do fainwita iyi wa fita hai si gele acĩ ̄jau. ¹⁹ Gbugbãĩ acĩ ̄jau í wai si gele n̄ja do si akpaamu n̄ja. Akpaamuu í yei bei n̄jo, nõ í ñe iri. Do n̄jui à ya kpã in̄e ̄ja iju.

²⁰ Do n̄ju fei, in̄ei andunya ̄ja iyi à gbe a kù ku si b̄õne ñe à kõ ku kpaasi idõ. Nõ à kõ ku j̄è mii ̄ja iyi à ce do awõ n̄ja ku t̄õ. À waa m̄õsi in̄ei in̄õko ̄ja ku t̄õ do iw̄ẽ ̄ja iyi à ce do wura do isõ fũfũ do isõ danya do kuta do j̄ĩ ̄ja, a ̄ja iyi a kaa ȳõkõ a gbõ ide, a kaa nõ a ȳõkõ a ye ilu, hee má je a ñe. ²¹ B̄ebe m̄oi in̄e ̄ja a kù j̄è in̄e ku kpa do dobu dobu n̄ja ̄ja ku ce, do sakara ku ce, do ile n̄ja ̄ja.

10

Amaleka do tia keeke

¹ Ñ nyi ñ ye amaleka ilu gbugbã gõ má wa kita wa hai lele. Kudũi ij̄ĩ í biie bei j̄ĩne iyi í dasi, nõ n̄joi llaaõ í wenwee si irie, wajue wa daana bei inunu, nõ kut̄e í ye bei am̄ei ina. ² Wa mu tia keeke gõ iyi wa cĩ si aw̄õ. Í lesi ise n̄je si antai tenku, ise canḡe m̄õ si ile. ³ Nõ í dõ anu bei muusu nla. Iyi í dõ anu í tã ̄joi dagba lele m̄eje gõ ̄ja m̄õ à waa dõ anu. ⁴ Iyi dagba lele m̄eje ̄jau à dõ anu à tã, gbakã ñ tã s̄õlu n kõ ide n̄jau. Amma ñ gbõ ide ku fõ gõ wa hai lele wa ni, maà ti i kõ mii iyi dagba lele m̄eje ̄jau à fõ. Muu si asii.

⁵ Ɔɔi amaleka iyi ñ ye wa leekĩ si antai tenku do si ileu, í wu awɔ njɛe lele, ⁶ nɔ í gbasi do irii ine iyi í wɛɛ hee do ajɔ fei, iyi í taka lele do ile do tenku do mii ndu ɔa ɔa fei. Amalekau í fɔ í ni, waati iyi í gbe kù waa sɔ má, ⁷ amma waati iyi amaleka mɛɛjesiau mɔ á fã kãakãakĩɛ, waati bɛɛbei Ilaaɔ á kɔ mii iyi í dasi idɔ ku ce iyi ine kãma kù màu, si bei í sɔ walii woo ce icɛɛ ɔa wo.

⁸ Si anyii nɔu, imu iyi ñ tako ñ gbɔ hai leleu, í bam ide ku fɔ má í ni, koo gba tia keeke iyi wa cĩu hai si awɔi amaleka iyi wa leekĩ si antai tenku do si ileu. ⁹ Ɔɔi ñ bɔ bi amalekau, ñ tɔɛ ku nam tia keekeu. Nɔ í sɔm í ni, gba i ɔɔɔ. Á ro si inɛ, amma á dɔi si geɛɛ bei nyikɔ. ¹⁰ Ɔɔi ñ gba tia keekeu hai si awɔɛ, nɔ ñ ɔɔɔ. Ntɔi, í dɔ si geɛm bei nyikɔ, amma iyi ñ muu ñ tã, í roi kom kom si inɔm.

¹¹ Ɔɔi à sɔm à ni, í gbe i sisi i ce walii má na ine nkpɔ, do ile nkpɔ, do dimi nkpɔ, do ilaalu nkpɔ.

11

Woo je sɛɛda minji ɔa

¹ Si anyii nɔu, ine gɔ í nam mii ku wã ile iyi í ye bei akpa, nɔ í sɔm í ni, dede i koo i wã kpasɛi Ilaaɔ do bi kuweeu, nɔ i ka ine ɔa iyi à waa ce kutɔɔ bɛ. ² Amma maà wã bantumae, domi à mua dimi mmu ɔa, aɔa iyi aa tɛɛɛ ilu kumáu si afei cukpa ciiji do minji *. ³ Nɔ í ni nɔu á jɔ woo je sɛɛda minjii nɔu ɔau a fɔ idei nɔu. Aa maa we saaki ɔa, nɔ nɔu á mu nɔa yiiko a cɛd walii si afei ajɔ dubu do cĩɔ minji do kita † (1.260).

⁴ Woo je sɛɛda minji ɔau à ye bei jii ndii olivi minjiu, do bi ku lesi fitila minji iyi wa leekĩ si wajui Ilaaɔ Lafɛi ileu fei. ⁵ Bii ine gɔ wa bi ku ce nɔa laalɔ, ina í ya fitai hai si geɛ nɔa ku kpa irii mbɛɛ nɔa ɔa. Bɛɛbei ine iyi wa dɛdɛ ku ce nɔa laalɔ á kuɔ. ⁶ À nɛ gbugbã a cĩmbo lele, iji ku maà rɔ si waati iyi à waa ce walii. À nɔ à nɛ gbugbã a kpaasi inyi nje. À nɔ à nɛ gbugbã má a naaɔ dimii wahala ikã ikã baa yooma fei wa si andunya si waati iyi à bi fei.

⁷ Waati iyi aa je sɛɛda a tã, iɔai sako gɔ á ba ɔa igũ ku ce ku kãmia ɔa ku kpa ɔa. Iɔai sakou á fita wai hai si isa nla hai nɛ kɔɔu. ⁸ Iku nɔa á maa sũi si bantumai ilu nla bii à kpakpa Lafɛɛ nɔa si jii nɔu. À nɛ a kpe iluu wo Sodomu walakɔ Ezibiti. ⁹ Inɛ ɔa si dimi fei do si fee fei do si ile fei aa cɔ iku nɔa zakai ajɔ mɛɛta do bubu, a kaa je a si ɔa. ¹⁰ Inɔi inɛi andunya ɔa á dɔ, aa ce jingau nɔ a sambaa nje amua ɔa si na iyi í jɔ walii minji iyi à tako à wahala ɔa ɔau à ku.

¹¹ Si anyii ajɔ mɛɛta do bubuu, Ilaaɔ í nyi í da nɔa si hunde ma, nɔ à dede à leekĩ. Njo nla nlaí í mu ine ɔa iyi à ye ɔa fei. ¹² Ɔɔi walii minji ɔau à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele wa ni, i gũ wa ihɛ. Nɔ à gũ lele si kudũi iji ijuu mbɛɛ nɔa ɔa. ¹³ Bɛ gbakã nɔ ile í yaya ntɔ ntɔ, nɔ ikɔ akãi kukpɛ mɛɛwai iluu í cuku. Inɛ ɔa iyi à ku si kuyayai ileu, kukpɔ nɔa í to amane dubu mɛɛje (7.000). Zigiine ɔa iyi à gbe í da ntɔ ntɔ, nɔ à ni Ilaaɔ í la.

¹⁴ Nsei, ijuukpã minjisiau í lɔ, wee mɛɛtasiaɛ wa naa má.

Kãakãakĩ mɛɛjesia

¹⁵ Si anyii nɔu, amaleka mɛɛjesiau í fã kãakãakĩɛ. Ɔɔi à gbɔ anu ku dɔ nla nla gɔ ɔa lelei Aɔ à ni, a sindoa Aɔ Lafɛɛ nwa do ine iyi í cicau bommai andunyau, nɔ a je bomma hee do ajɔ fei. ¹⁶ Waati bɛɛbei ine ngbo kɔnfia do mɛɛ ɔa iyi à waa buba si kitãi bomma si wajui Ilaaɔu, à sɛɛbata à waa tɔɔɛ ¹⁷ à waa ni,

Aɔ Lafɛɛ, ilu gbugbã fei,

Awɔ iyi ñ wɛɛ nsei, ñ nɔ ñ wɛɛ wo,

À waa saabuei si na iyi í jɔ ñ ce icɛ do gbugbã nlaɛ.

Nɔ ñ sinti bommaɛ ku je.

¹⁸ Dimii andunya fei í damɔɔ.

* 11:2 cukpa ciiji do minji waatɔ adɔ mɛɛta do cukpa mɛɛfa. † 11:3 ajɔ dubu do cĩɔ do minji do kita, waatɔ adɔ mɛɛta do cukpa mɛɛfa.

Amma idòkòé í to wa.
 Waati í to i kiiti iku ña.
 Waati í nò í to i na walii woo ce icée ña riba ñña,
 Do woo dasi naane ña do ine ña iyi à waa jirimæ,
 Hai keekeò nlae.
 Waati í to i ce nfei ine ña iyi à waa ce nfei andunya.

¹⁹ Ññi à cī kpasēi Ilaađ iyi í wa lele nò à ye kprakoi akabuue si inæ. Nò ijī wa ññ, nò à waa gbò iba ña do kulai ijī. Nò ile wa yaya, nò kutai ijī ña à waa cuku wa do gbugbã.

12

Abo gò do akandama

¹ Ññi nyinda nla gò í fita lelei Ađ. Inaabo gò í wa be, nunui í je ibæ, nò wa leekī si cukpa nò wa dasi fulai andaiya maateeki. ² Abou í ne asī, nò wahalai kubí do ara ku roi inòu í jò wa dō anu.

³ Ññi nyinda mmu gò í fita má lelei Ađ. Akandama nkpa nla nla gò í wa be, í ne iri meeje do ngo meeja nò wa dasi fulai bomma si iriu akā fei. ⁴ Akandamau í wò ikò akāi kukpē mētai andaiyai lele ña í nyò ña wa si ile do akpaamue. Nò í koo í leekī si wajui abo iyi wa bi ku búu, ku ba ku ññ amau bii í cuku wa. ⁵ Ññi abou í bi ama ineməkò. Amaui á gbã dimi fei do goloí isò. Hee akandamau ku maa ññ amau à so à bòde bi Ilaađ, bii wa buba si kitāi bommae. ⁶ Abou í sa í ne ikpa gbabua bii Ilaađ í ceaa sòlui inya bii á wa a maa woo si afei ajò dubu do cīò minji do kita (1.260).

⁷ Ññi igū í dede lele be. Miseli do amalekae ña à ce igū do akandamau do amalekae ña. ⁸ Nò Miseli do amalekae ña à je ña igū. Nò à kò akandamau do amalekae ña a wa lele be má. ⁹ Ññi à nyò akandama nla nlau wa ile. Akandamau í je njo iyi í wee hai tako. Ññi á ya kpe mbirisi walakò Seetam. Nò ññi í dī ijui inei andunya ña fei. À nyò wa ile do amalekae ña ajò.

¹⁰ Si anyii ññu, nò ñ gbò ide ku fò nla gò lele í ni,

Nsei, waatii faabau í to wa.

Nsei, Ađ Lafēe nwa
 í nyisi gbugbæ,
 nò í jile bommae.

Nsei, ine iyi í cicau í gba ine ngbo ku jee,

Domi woo fò laalòí ine nwa ña,
 ññu iyi í ya maa fò laalò ñña
 si wajui Ilaađ dasàò idū

À nyò wa hai lele.

¹¹ Ine nwa ññu à jòò igū
 do saabui ññi Angudāu
 do seedai ntòu iyi à je.

A kù doo kuwee ñña nkāma,
 amma à jesi aña a ku.

¹² Na ññu, lele, jò í weeò inò didò,
 Nò ññe iyi ì wa lele, i weeò inò didò ña.

Amma inò ku fòí í je ti ile,
 Nò inò ku fòí í je ti tenku,
 Domi Seetam í kita si ññe wa
 do idòkò nla nla,
 Si na iyi í jò í mà iyi
 waati keekei í gbea ññu.

¹³ Iyi akandamau í ba à nyò ññu wa ile, ññi í lósi ku lele abo iyi í bí ama ineməkòu.

¹⁴ Amma à na abou ikpa minjii kungbã nla ku ba ku fo ku bò ikpa inya iyi Ilaađ í ceaa sòlueu si gbabua bii aa woo adò meeeta do bubu. Tengi bei á jìò njou. ¹⁵ Ññi njou í tu inyi

wa hai si gelee, wa cã bei ido nla nla si anyii abou ku ba inyiu ku jãã. ¹⁶ Amma ile í faaba abou, domi í là, í m̄o inyi iyi wa fita hai si gelei akandamau wa. ¹⁷ Ɔ̄ɔi id̄ɔi akandamau í k̄ɔ si abou nt̄ɔ nt̄ɔ, n̄ɔ í b̄ɔ iḡũ ku ce do dimie Ɔ̄a iyi à gbe, aƆ̄a iyi à waa jirima woodai Ilaaã fei, ine Ɔ̄a iyi à waa leek̄i dim dim si s̄eedai Jesu. ¹⁸ N̄ɔ í koo í leek̄i si s̄ai tenku.

13

IƆ̄a sako iyi wa fita hai si tenku

¹ Si anyii Ɔ̄u, ñ ye Ɔ̄a sako ḡɔ wa fita wa hai in̄ɔ tenku. Í ne ngo m̄eewa do iri m̄eje n̄ɔ fulai bomma wa lesi ngo Ɔ̄a fei, n̄ɔ si iri Ɔ̄a fei à k̄ɔ iri laalo Ɔ̄a ik̄a ik̄a iyi wa yaako Ilaaã. ² Ɔ̄a sako iyi ñ yeu í gaabu bei mua, n̄ɔ kut̄e í ne gbugb̄a, n̄ɔ gelee í ye bei ti muusu nla. Akandamau í so gbugb̄a Ɔ̄u tak̄e í naa, do kit̄ai bommae do yiiko nlae. ³ Iri ak̄ai Ɔ̄a sakou í j̄ɔ bei í ba kum̄e iyi á ȳk̄ɔ ku kpa, amma kum̄e í t̄ã n̄ɔ í ba iri. Inei andunya Ɔ̄a fei à waa c̄ɔ do biti n̄ɔ à waa tooe. ⁴ AƆ̄a fei à waa t̄ɔ akandamau si na iyi í j̄ɔ í na Ɔ̄a sakou yiikoe. N̄ɔ à waa t̄ɔ Ɔ̄a sakou m̄ɔ à waa ni, yooi í ye bei Ɔ̄a sakou ih̄e. Yooi á ȳk̄ɔ ku baa iḡũ ku ce.

⁵ Ɔ̄a sakou í ne kp̄a ku t̄ɔɔ̄ fufu n̄ɔ ku bu Ilaaã, n̄ɔ í ne yiiko ku ceɔ gbugb̄a ice zakai cukpa ciiji do minji. ⁶ Ɔ̄a í c̄i gelee wa bu Ilaaã do bi ku wae do ine Ɔ̄a iyi à wa lele fei n̄ɔ wa f̄ɔ si Ɔ̄a ide laalo. ⁷ À mua kp̄a ku ce iḡũ do inei Ilaaã Ɔ̄a n̄ɔ ku je Ɔ̄a iḡũ. N̄ɔ à naa yiiko si ðimi fei do fee fei do ile baa yooma fei. ⁸ Inei andunya fei á t̄ɔe, waat̄ɔ ine Ɔ̄a iyi Ilaaã k̄u k̄u iri Ɔ̄a si tiai kuwee hee ku maa taka andunya, tia iyi í je ti Angud̄a iyi à kpau.

⁹ Na Ɔ̄u, ine iyi í ne it̄i, ku gb̄ɔ. ¹⁰ Ine iyi í ne piis̄ɔ̄ ku b̄ɔ, tilasi piis̄ɔ̄i á b̄ɔ. Ine m̄ɔ iyi à ne a kpa do taakuba, tilasi taakubai á kpa. Na Ɔ̄u, í s̄ia woo dasi naane Ɔ̄a a ya maa temua n̄ɔ a leek̄i si naane ku dasi Ɔ̄a*.

IƆ̄a sako iyi wa fita hai si ile

¹¹ Si anyii Ɔ̄u, ñ ye Ɔ̄a sako ḡɔ má wa fita wa hai si ile. Í ne ngo minji bei ngoi angud̄a, n̄ɔ wa f̄ɔ ide bei akandama. ¹² Ɔ̄a sinteu í naa yiiko iyi í ne fei ku ceɔ ice si wajue. Í tilasi inei ile Ɔ̄a a t̄ɔ Ɔ̄a sinte iyi í ba kum̄e iyi á ȳk̄ɔ ku kpa wo, n̄ɔ í ba iriu. ¹³ Ɔ̄a minjisiau bei í ce dobu dobu nla nla Ɔ̄a hee í j̄ɔ ina í kita wa hai lele í naa ile si wajui aman̄e Ɔ̄a. ¹⁴ Í ði iƆ̄a inei andunya Ɔ̄a do dobu dobu Ɔ̄a iyi í ce si wajui Ɔ̄a sinte iyi í náa yiikou. Wa s̄ɔ inei andunya Ɔ̄a a gbe mii iyi á j̄ɔ Ɔ̄a sinte iyi à tako à m̄e do taakuba n̄ɔ k̄u kuu. ¹⁵ Ɔ̄a ank̄anyiu í ba yiiko ku mua mii iyi à gbeu kuwee, n̄ɔ ku f̄ɔ ide bei aman̄e, ku ba ku kpa ine Ɔ̄a iyi à k̄u ku t̄ɔe fei. ¹⁶ N̄ɔ Ɔ̄a í tilasi ine fei, ilu gbugb̄a Ɔ̄a do hai ne gbugb̄a Ɔ̄a, ilu fia Ɔ̄a do ilu are Ɔ̄a, aru Ɔ̄a do ine Ɔ̄a iyi à ne ara Ɔ̄a Ɔ̄a, à ce Ɔ̄a nyinda si aw̄ɔ n̄e Ɔ̄a walak̄ɔ si ikpo Ɔ̄a. ¹⁷ Ine ḡɔ k̄u wee iyi á ȳk̄ɔ ku ra walak̄ɔ ku ta bii k̄u ne nyinda iyi í je irii Ɔ̄a sakou, walak̄ɔ lambai irie.

¹⁸ Iyi í s̄ia ka ce si laakai wee, ine iyi í ne bisi fei í s̄ia ku mà yaasei lambai Ɔ̄a sakou. Lambae, lambai aman̄e. Jiaei c̄ɔ m̄eefa do kita do m̄eefa (666).

14

Iri ku k̄ɔi ine Ɔ̄a iyi à faaba

¹ Si anyie iyi ñ c̄ɔ ilu n̄ɔ ñ ye Angud̄a wa leek̄i si iri kutai Sīɔ̄. Aman̄e dubu c̄ɔ do ciiji do m̄e (144.000) í wa bi t̄e, aƆ̄a iyi à k̄u irii Angud̄a do ti Baae si ikpo Ɔ̄a. ² N̄ɔ ñ gb̄ɔ imu ḡɔ hai lele aa ni bei ibai iri cuui inyi nla, walak̄ɔ bei kulai ij̄i. Iba iyi ñ gb̄ɔ wa ði bei m̄ɔl̄ɔ iyi ine Ɔ̄a à waa c̄a. ³ Ine Ɔ̄a à waa leek̄i si wajui kit̄ai bommau, bii ilu hunde m̄e Ɔ̄a do ine ngbo Ɔ̄a à wa. À waa k̄ɔ iri tit̄ɔ iyi ine ḡɔ kaa ȳk̄ɔ ku mà bii k̄u je aman̄e dubu c̄ɔ do ciiji do m̄e Ɔ̄a (144.000), aƆ̄a iyi à yá hai si andunya. ⁴ Ine Ɔ̄a, a k̄u s̄uð inaabo. À mu ara Ɔ̄a a k̄u mà inaabo tit̄a. À waa too Angud̄a bii wa b̄ɔ fei. À

* 13:10 Tia nwo ḡɔ Ɔ̄a à ya ni, ine iyi í dasi kpaasie piis̄ɔ̄, piis̄ɔ̄i aa na a dasi Ɔ̄u m̄ɔ. Ine iyi í kpa ine ḡɔ do taakuba, do taakubai aa kpa Ɔ̄u m̄ɔ.

yá ña hai si inoi amanε ña. À yei bei amaaεe sinte iyi à na Ilaaã do Angudãu. ⁵ Inε gɔ kù gbɔ ibo hai si gεε ñña, à je inε ña iyi a kù ne taale.

Amaleka mεeta ña

⁶ Ñɔi ñ nyi ñ ye amaleka gɔ má wa fo hee lelei Aã. Nñui á sisi laabaau jiida iyi ci ya tã bi inei andunya fei, si ile fei, do si dimi fei, do si fee ikã ikã fei, do bi inε fei. ⁷ Í dã anu wa ni, i jirima Ilaaã nɔ i naa amboe ña, domi waati í to ku kiitiò inε fei. I tɔɔ Ilaaã, ññu iyi í taka lele do ile, do tenku, do isã ña.

⁸ Amaleka minjisia gɔ wa too anyie wa ni, Babilɔni, ilu nlau, í cuku, í cuku. Nñui í fa dimi fei si sakara hai ne kɔɔε. Sakaraεui í ye bei atε iyi wa cĩ ña iju. Atε vεεui í je idɔɔkɔi Ilaaã.

⁹ Amaleka mεetasia gɔ wa too inε minji ña iyi à cuau, nɔ í dã anu wa ni, inε iyi wa tɔɔ ññai sakou do mii iyi í gbeu * fei, nɔ í jò à kɔ irie si ikpoe walakɔ si awɔε, ¹⁰ ññu mɔ á mɔ atε iyi í je idɔɔkɔi Ilaaã. Inε iyi wa ce bεεbe fei á ye bɔne si ina do fainwita si wajui Angudãu do amaleka kumá ñau. ¹¹ Cuai ina iyi á nyisi ña bɔne u á dedei hee lele hee do ajɔ fei. Inε ña iyi à waa tɔɔ ññai sakou do mii iyi à gbeu †, do inε ña iyi à ne nyindai irieu, a kaa ne kusimi aleò daakɔ.

¹² Na ññu, í sĩa woo dasi naane ña a temua, aña iyi à waa jirima woodai Ilaaã nɔ à dasi Jesu naane.

¹³ Si anyii ññu, ñ gbɔ ide ku fɔ gɔ má hai lele í ni, kɔ iyi ihε, ilu inɔ didɔ ñai inε ña iyi aa na a ku hai nsei na naane iyi à dasi Lafεε. Ñɔi Hundei Ilaaã í ni, ntɔi, bεεbei. Aa sĩmi, domi ribai ice jiida ñña á too ña.

Kudai amanε ña

¹⁴ Si anyii ññu, nɔ ñ ye anduulai ijĩ gɔ, inε gɔ wa buba be í jɔ amai amanε. Wa dasi fulai wurai amanlu si irie, nɔ wa mu kɔɔma ku dã anu gɔ. ¹⁵ Amaleka gɔ í fita wa hai kpasεi Ilaaã, nɔ í dã anu í sã inε iyi wa buba si kudũi ijũ í ni, so kɔɔmaε i mu, domi awaatii kumu í to. Andunyau í to ku mu. ¹⁶ Ñɔi inε iyi wa buba si kudũi ijũ í dasi kɔɔmaε si andunya, wa mu.

¹⁷ Amaleka gɔ í fita wa hai kpasεi Ilaaã iyi í wa leleu má, ññu mɔ wa mu kɔɔma ku dã anu gɔ.

¹⁸ Nɔ amaleka gɔ í fita wa má hai bi kuweeu, í ne gbugbã si antai ina. Í la hee lele í sã inε iyi wa mu kɔɔma didũu í ni, ka rezεε iyi í wasi andunya do kɔɔmaε domi í jã.

¹⁹ Amalekau í dasi kɔɔmaε nɔ í kaò isoi jĩ ñau, nɔ í cuusi dangala bi ku fɔ inyii rezεε. Iyi be wa nyisi idɔɔkɔi Ilaaã. ²⁰ À fɔ isoi rezεεu bi ku fɔε anyii inɔ iluu. Nɔ hai bi ku fɔ inyii isoi jĩ nɔu, nje í cã wa be hee kusɔε í to dubu akã do cĩ mεεfa ‡ (1.600) si yaasei ile ku wã, nɔ kujĩ isae í to gendei acĩ.

15

Amaleka ña do ijuukpã ankãanyi

¹ Si anyii ññu, ñ ye nyinda gɔ má lelei Aã, í lá nɔ í ne njo. Iyi ñ ye wee, amaleka mεεje gɔ ña à waa mu ijuukpã mεεje. Añai à je ijuukpã ankãanyi domi si bei idɔɔkɔi Ilaaã á tã.

² Ñɔi ñ ye tenku gɔ wa daana bei digi í yɔgεε do ina. Nɔ ñ ye inε ña iyi à je ññai sakou igũ do mii iyi à gbeu * do lambai irie. Inε ñau à waa leekĩ si antai tenkuu à waa mu mɔɔlɔ ña iyi Ilaaã í na ña. ³ À waa kɔ irii Moizi, woo ce icei Ilaaã, do ti Angudãu †, à waa ni, Aã Lafεε, ilu gbugbã fei, Iceε í la, nɔ í je maamaake.

* 14:9 mii iyi í gbeu ide mii iyi à gbe í jɔ ñña sinteui wa fãa (cɔ Kuyε 13:14) † 14:11 mii iyi à gbeu ide mii iyi à gbe í jɔ ñña sinteui wa fãa (cɔ Kuyε 13:14) ‡ 14:20 dubu akã do cĩ mεεfa si yaasei ile ku wã Lambau í ne yaase gɔ. Kusɔε í to kilo cĩ mεeta (300). * 15:2 mii iyi à gbeu ide mii iyi à gbe í jɔ ñña sinteui wa fãa (cɔ Kuyε 13:14) † 15:3 Irii Moizii do ti Angudãu Inε gɔ ña si kuyε ñña, à ya ni iri ikã ikã minjii. Inε gɔ ña mɔ à ya ni iri akã iyi wa fɔ bei Ilaaã í faaba wa na saabui Jesu Kirisi bei í tako í faaba inei Izireli ñau na saabui Moizi.

Awɔi ì je amanlui ile fei.

Kpãaé í je ntɔ, nɔ í je dee dee.

⁴ Yooi kaa ce njoe, Lafɛe.

Yooi á kɔ ku saabu irie.

Awɔ akãi ì je ine kumá.

Inei ile baa yooma fei á naa bi tɛɛ,

Aa na a gule a tɔɛɛ,

Domi ì nyisi iyi kiitie í je dee dee.

⁵ Si anyii nɔ, iyi ñ cɔ ilu nɔ ñ ye à cĩ kpasɛi Ilaaɔ iyi í wa lele, tengi bii í je bi kuwai akabuueu. ⁶ Amaleka mɛɛje ɔa iyi à waa mu ijuukpã mɛɛje ɔau à fita hai kpasɛu. À waa dasi nyau fũfũ iyi wa daana nɔ à waa dĩ santikii wura si kpaka nɔa. ⁷ Ɔɔi ine akãi mii ilu hunde mɛɛ ɔau í na amaleka mɛɛje ɔau fatai wura ara mɛɛje iyi í kɔ do idɔɔkɔi Ilaaɔ, nɔ iyi í wɛɛ hee do aɔa fei. ⁸ Nɔ kpasɛu í kɔ do cua iyi wa naa hai si amboei Ilaaɔ do gbugbãe. Ine gɔ kaa nɔ ku yɔkɔ ku lɔ si inɔe hee ijuukpãi amaleka mɛɛje ɔau koo kpaa iri.

16

Fatai idɔɔkɔi Ilaaɔ ɔa

¹ Ɔɔi ñ gbɔ ide ku fɔ nla gɔ hai kpasɛi Ilaaɔu í sɔ amaleka mɛɛje ɔau í ni, i koo i nikã idɔɔkɔi Ilaaɔ iyi í wa si fata mɛɛje ɔau si ile.

² Amaleka sinteu í koo í nikã titeɛ ile. Ɔɔi dimii ngoli kuro laalɔ gɔ í naa si ine ɔa iyi à ne nyindai ɔa sakou nɔ à waa tɔa mii iyi à gbeu*.

³ Ɔɔi amaleka minjisiau mɔ í nikã titeɛ si tenku. Inyiu í sinda bei njei iku, nɔ mii ilu hunde baa yooma fei í ku si inɔ inyiu.

⁴ Ɔɔi amaleka mɛɛtasiau mɔ í nikã titeɛ si ido nla ɔa do si isɔ ɔa, nɔ inyi nɔa í kraasi nje. ⁵ Nɔ ñ gbɔ anui amaleka iyi í ne gbugbã si antai inyiu í ni, awɔ Ilaaɔ ñ ne ntɔ i kiiti be ihɛ, awɔ ine kumá, awɔ iyi ñ wɛɛ, ñ nɔ ñ wɛɛi wo. ⁶ Ine ɔau à kpa woo dasi naane ɔa do walii ɔa à nikã nje nɔa, nɔ ñ na ɔa nje a mɔ. Bɛɛɛɛi à jɔd. ⁷ Si anyii nɔ, ñ gbɔ ide ku fɔ gɔ má hai bi kuweeu í ni, ntɔi Aɔ Lafɛe ilu gbugbã fei, kiitie í te í je ntɔ.

⁸ Ɔɔi amaleka mɛɛsiau mɔ í nikã titeɛ si inunu, nɔ inunu í ba gbugbã wa jo amane ɔa do inya gbãe bei ina. ⁹ Nɔ inya gbãa nlau í jo amane ɔa, nɔ à waa bu Ilaaɔ, nɔ iyi í ne yiiko si antai bɔne ɔau. Amma à kɔ ku kraasi ido a jirimaɛ.

¹⁰ Ɔɔi amaleka miusiau mɔ í nikã titeɛ si antai kitãi bommai ɔa buuu. Nɔ ilu í kuku si bommaɛu. Nɔ ine ɔa à waa ɔa ame nɔa ɔa na ara kuro. ¹¹ À waa bu Ilaaɔ na ara kuro do ngoli nɔa ɔa, amma à kɔ ku jɔ laalɔ ku ce nɔa.

¹² Ɔɔi amaleka mɛɛfasiau mɔ í nikã titeɛ si ido nla iyi à ya kpe Efarata, nɔ í gbe mam mam ku mua amanlui nunui daakɔ ɔa kpãa a kua. ¹³ Nɔ ñ ye ine inɔɔko mɛɛta gɔ ɔa à kraasi ara nɔa bei kpɔlɔ, akã í fita wa hai si gelei akandamau, akã mɔ hai si gelei ɔa buuu, mɛɛtasiau mɔ hai si gelei walii ilu ibou. ¹⁴ Inei inɔɔko ɔaui à je mɔcɔi Seetam ɔa iyi à waa ce dobu dobu ɔa. Nɔ à waa bɔ bi amanlui andunya ɔa fei a tɔtɔ ɔa a ce igũ si aɔa nla Ilaaɔ ilu gbugbã fei.

¹⁵ Ɔɔi Jesu í ni, ñ wa n naa ku zamba nje bei ile. Ilu inɔ didɔi ine iyi wa wɔ njoo, nɔ wa dasi jĩnɛɛ ɔa ku ba ku maà na ku dasi kpãa bàsĩ ku na ku ye anyɔ si bantumaa.

¹⁶ Ɔɔi ine inɔɔko ɔau à tɔtɔ amanlu ɔau fei bii gɔ iyi à ya kpe do feei Eɛɛ Aamagedɔ.

¹⁷ Si anyii nɔ, amaleka mɛɛjesiau mɔ í nikã titeɛ si fufu. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ nla gɔ hai bi kitãi bomma iyi í wa kpasɛi Ilaaɔu í ni, ide í tã. ¹⁸ Ɔɔi ijĩ í nɔ, nɔ à gbɔ iba ɔa do kulai ijĩ. Nɔ ile í yaya ntɔ ntɔ. Ile kuyayau í caa. Dimie kù ce titã hai waati iyi à taka amane ɔa. ¹⁹ Ilu nlau í kpɛ ikɔ mɛɛta, nɔ ilui ile fei í cuku. Ilaaɔ kù gbeje laalɔ ku cei inei Babilɔni ɔa ilu nlau nɔ í nyisi ɔa idɔɔkɔ nlae. ²⁰ Gungum kãma kù wa be má, nɔ a kù waa ye iri

* 16:2 mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í jɔ ɔa sinteui wa fãa (cɔ Kuyei 13:14)

kuta ña mɔ má. ²¹ Ñɔi kutai ijĩ nla nla ña à waa cuku si ine ña wa. Akãe fei í to kilo ciiji. Nɔ à waa bu llaaã na bõnei kutai ijũ, domi bõneu í caa.

17

Abo à ce sakara nla nla

¹ Ñɔi ine akãi amaleka mɛɛje ña iyi à waa mu fata mɛɛje ñau í sɔm í ni, naa wa, an nyisie bei llaaã á kiiti abo à ce sakara nlau ihẽ, ñɔu iyi wa buba si antai inyi nlau. ² Abo à ce sakara nlau í dasi amanlui andunya ña sakara ku ce, nɔ inei andunya ña à waa too si daa nkpɔ nkpɔe hee í baa í sinda iri ñɔa bei atẽ í ya sinda irii ine.

³ Ñɔi Hundeí llaaã í naa sim nɔ amalekau í bɔðm gɔbabua. Bei, ñ ye abo gɔ wa buba si antai ñɔai sako nkpa gɔ. Ñɔai sakou í ne iri mɛɛje do ngo mɛɛwa nɔ à kɔ si araɛ fei iri laalɔ ku yaako llaaã ña. ⁴ Abou wa dasi nyau nkpa jiida gɔ dimi iyi amanlu ña à ya dasi, nɔ wa dasi booda ña iyi à ce do wura do kuta ku ne fia gɔ ña do lɛgɛ fũfũ bii fei. Wa mu kɔɔfui wura si awɔ si bii mii laalɔ do riisii sakara ku cɛɛ wa kɔ. ⁵ À kɔ iri gɔ si ikpɔe, yaasei iriui í je asii. Iriu wee, Babilɔni ilu nla, iyei inaabo à ce sakarai andunya ña, do iyei daa bututu fei. ⁶ Nɔ ñ ye abou í mɔ ñɛi woo dasi naane ña do ti ine ña iyi à kpa si na iyi í jɔ à je seɛdai Jesu, nɔ iriɛ í sinda bei atẽ í ya sinda irii ine.

Iyi ñ yɔɔ, ñ biti ntɔ ntɔ. ⁷ Ñɔi amalekau í sɔm í ni, na mii í ce ì waa biti. An sisie asiii abou do ti ñɔai sako iyi í ne iri mɛɛje do ngo mɛɛwau. ⁸ Ñɔai sako iyi ì yeu be í weɛ wo amma kù weɛ má nsei. Bii í kɔɔsi à fita wa hai si isa nla hai ne kɔɔu ku bɔ nfe ku ce. Inei andunya ña iyi llaaã kù kɔ iri ñɔa si tiai kuweɛ hee ku maa taka andunya, aa biti bii à ye ñɔai sakou má, domi í tako í weɛ wo amma kù weɛ má nsei nɔ á na ku faata wa má.

⁹ Ine ku bei ku gbɔ yaasei ideu, í ne bukaatai bisi iyi í ne laakai. Iri mɛɛje ñau, aɔai à je iri kuta mɛɛje bii abou wa buba. ¹⁰ Nɔ aɔai à nyi à je amanlu mɛɛje ñau. Amanlu miu í cuku tã, ine akã í weɛ si nsei, nɔ ine akã mɔ kù to wa titã. Bii í na í to wa, kaa kpe. ¹¹ Nɔ ñɔai sako iyi í weɛ wo nɔ kù weɛ nsei máu, ñɔu takae í je ilaalu mɛɛjɔsia, nɔ í je ine akãi amanlu mɛɛje ñau nɔ wa bɔ nfe ku ce.

¹² Ngo mɛɛwa iyi ì yeu, aɔai à je amanlu mɛɛwa ña iyi a kù je bomma titã, amma aa ba yiiko a je bomma isɔ akã do ñɔai sakou aɔ. ¹³ Aɔa mɛɛwau fei mii akã à waa lele, nɔ aa na ñɔai sakou gɔbugbã do yiiko ñɔa. ¹⁴ Aa ce igũ do Angudãu, amma Angudãu á je ña igũ si na iyi í jɔ í je Lafẽi lafẽe ña nɔ í je Amanlui amanlu ña. Nɔ ilu naane ña iyi llaaã í kpe í cica, aɔad Angudãu aa je igũ aɔ.

¹⁵ Nɔ amalekau í sɔm má í ni, inyi iyi ì ye abo à ce sakarau wa buba si antaɛu be, ñɔui í je ine nkpɔ iyi wa naa hai ile ikã ikã nɔ à waa fɔ fee ikã ikã. ¹⁶ Ngo mɛɛwa iyi ì yeu be do ñɔai sakou, aa cé abo à ce sakarau. Aa so mii iyi í ne fei nɔ a jɔɔ basí. Aa ñɔ aɔae nɔ a joo ina mam mam. ¹⁷ Aa ce beɛbei si na iyi í jɔ llaaã í jɔ à ce idɔɔbie. Beɛbei à ce anu akã ku ba a so yiikoi amanlu ñɔa a na ñɔai sakou. Aa maa jirima ñɔai sakoui hee ideí llaaã koo ceð.

¹⁸ Abo iyi ì yeu, ñɔui í je ilu nla iyi í ne gɔbugbã si amanlui ile fei.

18

Kucukui Babilɔni ilu nlau

¹ Si anyii ñɔu ñ ye amaleka mmu gɔ wa kita wa hai lele. Í ne yiiko nla nla, nɔ amboee wa daana bari bari wa má inya si andunya fei. ² Í dɔ anu í ni, Babilɔni ilu nlau, í cuku, í cuku. Nsei í baa í je bii ku wai zii ña do bii ku manjii inei inɔɔko baa yooma fei. Yeí laalɔ do yeí sãmi fei í wa be. ³ À jɔ iluu í cuku si na iyi í jɔ dimi fei í dasi sakaraɛ ku ce. Sakaraɛui í ye bei atẽ iyi wa cĩ ña iju. Í dasi amanlui andunya ña sakara ku ce do ñɔu takae aɔ, nɔ woo nya sãai andunya ña à ce fia na amani nlaɛu.

⁴ Ñɔi ñ gbɔ ide ku fɔ gɔ má hai lele í ni, ñɛ inem ña, i fita wa hai inɔ iluu, ku ba i maà na i ne ikpẽ si dulum dɛɛ nɔ bõne ña iyi á baa ku maà ba ñe, ⁵ domi dulum dɛɛu í kã hee lele, nɔ llaaã kù gbɛje laalɔ ña iyi í ce. ⁶ Bei í cea ine ña, i sãa beɛbe ise gbɛje. Wahala iyi í dasi ine ña í sãa ikɔ minji. ⁷ Zaka bei í so araɛ lele í weɛ do inɔ didɔ si amani nlaɛ, ñɛ

mə i nyisiē ijuukpā do inə ku fə zaka bεεbe ŋa. Wa ni si idəε, n̄ wa n buba bei amanlu, n kù je jaaḏ. Bεεbe moi n kaa n ye inə ku fə pai. ⁸ Na n̄ŋu, bōne ikā ikā á baa si ajə akā. Bōne ŋau wee, bōḏ do inə kufəi iku do ari. N̄ŋu takəε á joi mam mam, domi Aḏ Lafēe iyi í kiitiē í je ilu gbugbā.

⁹ Amanlui andunya ŋa iyi à ce daa nkpə nkpə do abo à ce sakarau fei nə à kpē amani nlaeu, aa na a kpata, aa cā buubuu na iriē si waati iyi aa ye cuai ina iyi wa joou. ¹⁰ Aa leekī a jīde si na iyi í jḏ à waa ce n̄joi ijuukpā iyi í baa, nə aa ni, waiyooi, waiyooi, Babilōni ilu nla ilu gbugbā, si isə akāi kiiti í jεε.

¹¹ Woo nya sīai andunya ŋa aa kpata do inə ku fə na iriē, si na iyi í jḏ inε gə kù waa ra iwḏ ŋa má ¹² iyi í je wura do isə fūfū, do kuta jiida ku nε fia ŋa, do legε fūfū ŋa, do acə fūfū kú nε fia gə do acə iyi í je ti ilaalu do acə iyi à ya ceḏ maḅgḏ bənsue do acə nkpa jiida. Inε gə kù waa ra jīi ku nε inunu jiida ilu fia má, do dimii mii ikā ikā iyi à ce do inyii jua walakə do jīi jiida wala do isə nkpa wala do isə wala do kuta fūfū. ¹³ A kù waa ra fufui anyii jīi iyi à ya kpe kaneli, do nyau i ayε do tulare do ikpo ku dḏ inunu iyi à ya kpe miru do ikpo dimi mmu gə má, do v̄εε do ikpo do iyafū do bilee, do ketε ŋa do angudā ŋa, do acī do sareti ŋa ŋa, do aru ŋa. ¹⁴ Nə woo nya sīa ŋau à sḏ iluu à ni, mii jiida iyi ì bi ku je titεε fei wo í ləε, nə amaniε do mii ku sīaε fei í nyəε, amane kaa yəḡ má pai.

¹⁵ Woo nya sīa ŋau, aŋa iyi à ce fia do saabui iluu aa leekī ku jī, aa maa kpata, a maa weewea na n̄joi ijuukpā iyi í baau, ¹⁶ aa maa ni, waiyooi, irei ì gbə bōne iyi í ba ilu nlau ihē. Iluu í tako í yei bei abo iyi í ya we acə fūfū ku nε fia gə, do acə nkpa jiida do acə iyi í je ti ilaalu, nə í ya dasi wura si araε do kuta jiida ku nε fia ŋa, do legε fūfū ŋa. ¹⁷ Nə si isə akā amaniε fei í ce nfe.

Woo mu akəi inyi ŋau fei do woo ce iceε ŋa do inε ŋa iyi à wa inə akəi inyi ŋau fei hee do inε ŋa iyi à waa ba ije si inyi dūdūu, à leekī à jīde, ¹⁸ à waa dḏ anu iyi à ye cuai kujoi iluu à waa ni, ilu nla gə kù wεε bei iluu ihē má. ¹⁹ À waa kosi iri ŋa sāa à waa nyisiḏ inə ku fə ŋa. À waa kpata à dḏ anu à waa ni, waiyooi, irei ì gbə bōne iyi í ba ilu nlau ihē. Do saabui amaniēi ilu akəi inyi ŋa fei à ceḏ fia. Nə si isə akā, fei ndεε í kpəḏ bomma.

²⁰ Inε inei lele ŋa, i jḏ inə n̄ŋε ku dḏ. Inε woo dasi naane ŋa mə do woo be ŋa do walii ŋa, i jḏ inə n̄ŋε ku dḏ, si na iyi í jḏ Ilaaḏ í kiiti iluu í sā n̄ŋε gbese.

²¹ Ŋəi amaleka ilu gbugbā gə í so kuta nla bei alə gə í nyəḡ si inyi dūdūu í ni, bεεbe moi aa keke Babilōni ilu nlau do gbugbā nə a kaa yəḡ má pai. ²² A kaa gbə anu ku dḏi məḡlə má bi titεε do woo kḏ iri ŋau do gaasia ŋau do woo fā kākākākī ŋau. A kaa ba woo ce icei awə dimi ikā ikā má, a kaa gbə ibai alə iyi wa ləḡlə má. ²³ A kaa ye inya kumái fitila be má, a kaa nə a gbə gεlei abo titḏ do məkə titḏ. Woo nya sīaε ŋai à nε gbugbā à re wo si andunyau ihē fei, nə ì dī ijui inei ileu ihē fei do dobu do buε.

²⁴ À nyisi ilui Babilōni ijuukpā si na iyi í jḏ à ye siε n̄joi walii ŋa do ti woo dasi naane ŋa do n̄joi inε ŋa iyi à kpa si andunyau ihē fei.

19

¹ Si anyii ŋu, n̄ gbə ide ku fə gə bei anu ku dḏi zamaa ikpa lelei Aḏ í ni, ka saabu Ilaaḏ Lafēe nwa, n̄jui í faaba wa, í nə í nε amboe do gbugbā. ² Kiitiē í je ntə, nə í tε, domi í kiiti abo à ce sakara iyi í beje andunya fei do daa bututuε, nə í nyisiē bōne si na iyi í jḏ í nikā n̄joi woo ce iceε ŋa. ³ Nə à dḏ anu má à waa ni, ka saabu Ilaaḏ Lafēe nwa. Cuai ilu nlau á maa bə lelei hee do ajə fei. ⁴ Ŋəi inε ngbo kənfia do mεε ŋau do ilu hunde mεε ŋau à sεebata si wajui Ilaaḏ, ŋu iyi wa buba si kitāi bommau à təε à waa ni, ami, ka saabu Ilaaḏ Lafēe nwa.

Jingau abəḏḏi Angudāu

⁵ Waati bεεbei à gbə ide ku fə gə hai ikpa bi kitāi bommau í ni, i saabu Ilaaḏ Lafēe nwa, inε woo ce iceε ŋa fei, inε iyi ì waa ce n̄joe, keekeḏ nla. ⁶ Nə n̄ gbə ide ku fə gə bei imui zamaa. Aa ni bei iri cuui inyi nla gəi walakə bei kulai ijī. Ide ku fəu í ni, ka saabu Ilaaḏ, domi Ilaaḏ Lafēe nwa ilu gbugbā fei í je bomma. ⁷ I jḏ ka nyaanyi, ka wεεḏ inə didḏ. I jḏ ka saabu amboeε domi abəḏḏi Angudāu í to wa, mudēεu takəε mə í tā səḡlu. ⁸ À jḏ í dasi

nyau fũfũ wau wau ku ne beere iyi í má. Nyau ku ne beereui í je kookoosu jiidai woo dasi naane ña.

⁹ Ñai amalekau í sãm í ni, kò iyi ihẽ. Ilu inò didõ ñai inè ña iyi à kpe ku je bi ku ce abòdõ Angudãu. Nò í sãm má í ni, ideu ide ku fõ Ilaaõ takaei.

¹⁰ Ñai ñ sɛɛbata ku ba n tɔɔɛ, amma í ni, maà ce beɛbe. Amu mɔ woo ce icei bei awò do bei kpaasie ña iyi à waa mu ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau. Tɔɔ Ilaaõ.

Ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau nñui í je icui ide walii fei.

Masa ilu acĩ fũfũ

¹¹ Si anyii nñu, ñ ye lelei Aõ í cĩ nò acĩ fũfũ gɔ í faata wa. Inè iyi wa gũui à ya kpe ilu naane do ilu ntɔ. Si ntɔi í ya kiiti, beɛbe mɔi í ya cèd igũ. ¹² Ijue í yei bei amei ina, nò wa dasi fulai bomma nkɔ si irie. Nò à kò iri gɔ sie iyi inè gɔ kù mà bii kù je nñu akã. ¹³ Wa dasi ibò gɔ iyi à mù do nje. Iriei Idei Ilaaõ. ¹⁴ Woo ce igũi lele ña à gũ acĩ fũfũ ña à waa toosè nò à waa dasi jaæ fũfũ ku ne beere iyi í má wau wau. ¹⁵ Taakuba didõ gɔ wa fita wa hai si gelee iyi á jèd dimii andunya ña igũ. Si anyie nò ku gbã ña do goloì isò nò ku fõ inyii isoi jii ndii rezẽ. Iyi be wa nyisi idòkõ nlai Ilaaõ ilu gbugbã fei iyi á naa si inèi andunya ña. ¹⁶ Si ibòe do si itãe à kò irie à ni, Amanlui amanlu ña do Lafẽi lafẽ ña.

¹⁷ Nò ñ ye amaleka gɔ ma wa leekĩ si inunu. Nò í dõ anu wa kpe yei ña iyi à waa fo hee lelei Aõ fei wa ni, i naa i tɔtɔ i je jingau nlai Ilaaõ ña. ¹⁸ I naa i je ñai arai ilaalu ña do ti inè ngboi sooge ña do ti woo ce igũ ña, do ti acĩ ña do masa nña ña, do ñai inè fei, hai aru hee do inè ña iyi à ne ara nña, keekèd nla.

¹⁹ Ñai ñ ye ñai sakou do amanlui andunya ña do woo ce igũ nña ña, aña fei à tɔtɔ ku ba a ce igũ do inè iyi wa gũ acĩu do woo ce igũe ña. ²⁰ Ñai masau do woo ce igũe ña à mu ñai sakou do walii ilu ibou ajò, nñu iyi wa ce dobu dobu si wajui ñai sakou wo. Do dobu dobuui í dĩ ijui inè ña iyi à tako à ne nyindai ñai sakou nò à tɔ mii iyi à gbeu. À sɔsi aña minji fei si ina nla iyi wa jo do fainwitau njaawe. ²¹ Nò masau í kpa woo ce igũ nña ña do taakuba iyi wa fita wa hai si gelee. Nò yei fei í je ña nña í yo.

20

Adõ dubu

¹ Si anyii nñu, ñ ye amaleka gɔ má wa kita wa hai lelei Aõ, wa mu kileei isa hai ne kòu do sесе nla gɔ. ² Ñai í bata akandama, njo iyi í wɛɛ hai tako tako, iyi í je mbirisi do Seetam, nò í dũu do sесеu hee adõ dubu. ³ Nò í tale sie inò isa nlau í sòkò sie nò í ce nyinda ku ba ku maà dĩ ijui dimii inèi andunya ña má hee adõ dubu koo tãd. Si anyie à ne a cũu nò a fũu si waati keeke má.

⁴ Ñai ñ ye kitãi bomma gɔ ña nò inè ña à waa buba si. À na inè ña iyi à waa buba si ñau yiiko a kiiti inè ña. Nò ñ ye inè ña iyi à bu iri nña na idei Ilaaõ do si na iyi í jò à je sɛɛdai Jesu. Añai a kù tɔ ñai sakou hee má je mii iyi à gbeu, nò a kù je aña a ne nyindaɛ si ikpo nña wala si awò nña. À dede hai si bale nò à je bomma do Kirisi ajò adõ dubu. ⁵ Iyi bei í je kudede sintei iku ña. Amma iku ña iyi à gbe a kù dede hai si bale, í gbe hee adõ dubu koo kòd. ⁶ Ilu inò didõ ñai inè ña iyi à wa si kudede sinteu. Añai à nya ikã na irii Ilaaõ. Iku minjisiau kù ne gbugbã si ña má, amma aa maa je woo weei Ilaaõ ña do ti Kirisi, nò aa je bomma do nñu adõ dubu.

À je Seetam igũ

⁷ Bii adõ dubu í kò aa jò Seetam hai si piisòɛ. ⁸ Nò á fita koo dĩ ijui dimii inèi andunya ña fei, waatò Gɔgu do Magɔgu *, nò ku tɔtɔ ña a ce igũ. Aa kɔ bei sãai acĩi ido. ⁹ Añai à dede wa hai ile fei à naa à kaako gbodoi woo dasi naane ña do ilu iyi Ilaaõ í biu. Amma ina í naa hai lele, nò aña fei à jo. ¹⁰ Ñai à so Seetam, nñu iyi í dĩ ijui inè ñau, à sɔsi ina nla iyi wa jo do fainwitau, tengi bii à dasi ñai sakou do walii ilu ibou wo. Bei aa ye ijuukpã nla nla dasãd idũ hee do ajò fei.

* 20:8 Gɔgu do Magɔgu Ezekiel 38 do 39 í fò idei Gɔgu do Magɔgu. Si afeu be, Gɔgu ilaalui, Magɔgu mɔ ilɛi.

Kiitii ankāanyi

¹¹ Si anyii n̄ju, η̄oi n̄ ye kitāi bomma nla fūfū ḡo do in̄e iyi wa buba si antae. N̄o ile do lele à sa hai wajūe, n̄o a kù ye ḡoḡo n̄ja ḡo má. ¹² η̄oi n̄ ye iku n̄ja, keekeð nla, à waa leekī si wajūi kitāi bommau. N̄o à cī tia n̄ja do tia ḡo iyi à ya ni tiai kuw̄e. À kiiti iku n̄ja si bei kookoosu n̄ja iyi à k̄o si tia n̄ja í to. ¹³ Waati bēbēi tenku í sindo iku n̄ja iyi à wa in̄e wa, n̄o iku do bi ku wai iku n̄ja à sindo iku n̄ja n̄ja iyi à waa mu wo. Ān̄ja fei à baa si kuw̄e n̄o à kiiti n̄ja si bei kookoosu n̄ja í to. ¹⁴ η̄oi à so iku do bi ku wai iku n̄ja à dasi ina n̄lau. Ina n̄lau í je iku minjisia. ¹⁵ In̄e baa yooma iyi a kù k̄o irīe si tiai kuw̄ēu à soo à dasi ina n̄lau.

21

Lele titō do ile titō

¹ Si anyii n̄ju, n̄ ye lele titō do ile titō. Lele nwo do ile nwo n̄ja a kù w̄ēe má. Tenku mo kù w̄ēe má. ² N̄o n̄ ye ilu kumá iyi í je Zeruzalemu titō í kita wa hai lelei Að. Í t̄a s̄ōlu bei abo titō iyi wa b̄o m̄ak̄ēe ku ko. ³ N̄o n̄ gb̄o ide ku f̄o n̄la ḡo hai bi kitāi bommau í ni, n̄sei bi kuwai ilaað í w̄ēe do aman̄e n̄ja. Ilaað á maa w̄ēe do ān̄ja, n̄o aa je in̄ēe n̄ja. Ilaað takae á wa si anini n̄ja. ⁴ Á gb̄a cikāaju n̄ja n̄ja fei. Iku do in̄o ku f̄ōe do kukpata do ara ku ro kaa w̄ēe má, domi mii ndii tako n̄ja fei í l̄o.

⁵ Waati bēbēi in̄e iyi wa buba si kitāi bommau í ni, w̄ēe n̄ ce mii fei titō. N̄o í s̄ōm í ni, k̄o iyi ih̄ē domi idem ide nt̄oi, n̄o í ne naane. ⁶ N̄o í s̄ōm má í ni, fei nd̄ēe í t̄a. In̄e k̄ama kù takom n̄o in̄e k̄ama kaa naa do anyim. Amui n̄ je sintei mii fei do iri ku k̄p̄ae. In̄e iyi agbe wa k̄p̄a fei an j̄ō ku m̄o inyii is̄ō hai ne fia ku s̄a. N̄o in̄e iyi í m̄o inyiu fei á maa w̄ēēi. ⁷ In̄e iyi í je igū aa naa mii n̄ja be, n̄o an je Ilaað Baabāe, n̄o n̄ju m̄o ku je amam. ⁸ Amma in̄e n̄ja iyi à m̄onḡo do hai dasi naane n̄ja do woo ce laal̄o n̄ja do woo k̄p̄a in̄e n̄ja do woo ce sakara n̄ja, do woo ce dobu dobu n̄ja do woo t̄ō iw̄ē n̄ja do woo s̄ō ibo n̄ja fei aa ba ik̄p̄ē n̄ja si ina n̄la iyi wa jo do fainwitau. Iyi bei í je iku minjisiau.

Zeruzalemu titō

⁹ η̄oi amaleka m̄ēje n̄ja iyi à tako à waa mu fata m̄ēje n̄ja si bii b̄ōne m̄ēje í wa siu, in̄e ak̄a n̄ja í naa í s̄ōm í ni, naa wa n̄ nyis̄ie abo titō iyi Angud̄au í so. ¹⁰ Hund̄ei Ilaað í naa sim n̄o amalekau í b̄ōdm̄ si antai iri kuta n̄la ḡo. Í nyisim Zeruzalemu, ilu kumá iyi wa kita wa hai lelei Aðu. ¹¹ Wa daana do amboei Ilaað bei kuta kus̄ia j̄iida ku ne fia ḡo iyi à ya k̄pe zasipu, iyi í má bei digi. ¹² N̄o bindi n̄la ku gboka ḡo í kaak̄oe. Í ne ande maatēeji, n̄o amaleka maatēeji ḡo n̄ja à waa degbe ande koofa n̄ja. Si ande koofa n̄jai à k̄o irii dimi maatēeji in̄e Izireli n̄ja. ¹³ Gonta m̄ēi bindiu fei í ne ande m̄ēeta m̄ēeta. Ande m̄ēeta í wa ik̄pa nunui al̄e, m̄ēeta m̄o í wa ik̄pa nunui daak̄o, n̄o m̄ēeta m̄ēeta í wa cingaa do cingaa. ¹⁴ À nȳo icui bindii iluui do kuta maatēeji. Si antaēi à k̄o irii woo be maatēeji Angud̄au.

¹⁵ Amaleka iyi wa bam ide ku f̄ou, wa mu ḡoloi wura iyi í je mii ku w̄a ku ba ku w̄að iluu do koofae n̄ja do bindie. ¹⁶ Gontai iluu fei wa mungai, kuc̄ie do kus̄ēe fei ak̄ai. Amalekau í w̄a do golo ku w̄ae. N̄o kus̄ēe í ce dubu maatēeji (12.000) si yaasei ile ku w̄a *. Bēbēe m̄oi kuc̄ie do kugbokāe. ¹⁷ Amalekau í w̄a bindiu n̄o sisimae í ce agb̄aaw̄o c̄īo do c̄īji do m̄ēe (144). Í w̄a do yaase bei aman̄e n̄ja m̄o à ya ce. ¹⁸ À ma bindiui do dimii kuta ku ne fia ḡo iyi à ya k̄pe zasipu n̄o à ma iluu takaēi do wura alala iyi í má bei digi. ¹⁹ À nȳo icui bindiui à ce boodāe do kuta kus̄ia ku ne fia ḡo n̄ja dimi ik̄a ik̄a, í ne ila ik̄a ik̄a. Kuta sinteui à ya k̄pe zasipu, minjisiāe m̄o safira, m̄ēetasiāe agati, m̄ēesiāe em̄erodu, ²⁰ m̄iusiāe saad̄onisi, m̄ēefasiāe saad̄oni, m̄ējesiāe kisoliti, m̄ēej̄osiāe berili, m̄ēes̄asiāe topazi, m̄ēewasiāe kisopazi, maatak̄asiāe zasenti, maatēejīsiāe ametisi. ²¹ N̄o à ce gamboi leḡe maatēeji. Gambo ak̄a fei à cooi do leḡe fūfū ak̄a ku ne fia. N̄o à ce k̄p̄ai iluu do wura alala iyi í má bei digi.

* 21:16 dubu maatēeji si yaasei ile ku w̄a Lambau í ne yaase ḡo. Kus̄ēe í to kilo dubu minji do c̄īo minji (2.200).

²² N kù yē bi kuwai Ilaaḏ si iluu si na iyi í jè Aḏ Lafēe ilu gbugbā fei do Angudāu, à wai bii fei. ²³ Iluu kù ne bukaatai inunu walakə cukpa iyi á má inya, domi amboei Ilaaḏ wa má inya sie, nò Angudāu í je fitilae. ²⁴ Dimii ile fei á maa ne si inya kumáe, nò amanlui ile ḡa fei aa naaḏ amani nḡa wa be. ²⁵ Koofai iluu á maa cī waati kāma fei, domi idū kaa dū be má pai. ²⁶ Aa naaḏ amani ile fei wa do beere si iluu. ²⁷ Amma mii riisi kāma kaa lə be. Bebe moi inē iyi wa ce laalə do woo sə ibo a kaa lə be pai. Ine ḡa iyi aa lə be, ḡai à je inē ḡa iyi à kə iri nḡa si tiai Angudāu iyi í je tiai kuwee.

22

¹ Si anyii nḡu, amalekau í nyisim inyii ido iyi í ya na inē ḡa kuwee. Inyiu wa daana bei digi nò wa cā wa hai si kitāi bommai Ilaaḏ do Angudāu. ² Wa cā si aninii kpāai iluu. Jīi ndii kuwee wa leekī si ice do icei idou. Í ya so tuuba maateeji si adḏ akā, gbakā akā si cukpa baa yooma fei. À ya ce iwə do wuai jīi nòu a faabaḏ dimii andunya fei. ³ Ilaaḏ kaa ceekpe inē ḡo má.

Kitāi bommai Ilaaḏ do ti Angudāu í wa be, nò woo ce icei Ilaaḏ ḡau aa maa təe. ⁴ Aa yē wajue, nò á kə irie si ikpo nḡa. ⁵ Idū kaa ya dū be. A kaa ne bukaatai inya kumái fitila walakə ti inunu, domi Aḏ Lafēe í je inya kumá nḡa. Aa nò a je bomma hee do aḡo fei.

Kubaa Jesu

⁶ ḡoi amalekau í sōm í ni, ideu ihē ide ntai, í nò í ne naane. Aḏ Lafēe, nḡu iyi í gbā walii ḡau, í be amalekae wa bi woo ce icee ḡa ku sḏ ḡa mii iyi á ce bii í kḏosi.

⁷ ḡoi Jesu í ni, wee, an nyi wa kaa kpe. Ilu inə didḏi inē iyi wa jirima ide iyi à ce waliie si tiau ihē.

⁸ Amu Zāa nò gbə ideu ihē, nò nò yē mii ḡau. Iyi nò gbə nò nò yə nò tā, ḡoi nò seebata si wajui amaleka iyi í nyisim fei ndəeu ku ba n təe. ⁹ Amma í sōm í ni, maḏ ce bebe. Amu mə woo ce icei bei awə do bei walii kpaasie ḡa do bei inē ḡa iyi à waa jirima idei tiau ihē fei. Təe Ilaaḏ. ¹⁰ ḡoi í ni má, maḏ ti i singaa inē ḡa idei walii iyi à kə si tiau ihē domi waati í maai wa ku ce. ¹¹ Ine iyi wa ce laalə ku hanya ku maa ce laalə, inē mə iyi wa ce daa sāmi ku hanya ku maa ce daa sāmie. Ine mə iyi wa ce jiida ku hanya ku maa ce jiidae, inē mə iyi í je inē kuma ku jè ku má ku maa koo.

¹² Jesu í ni, wee n kaa n kpete n nyi wa. An naaḏ riba wa n sāaḏ inē fei si bei icee í to. ¹³ Amui nò je iriḏ ise. Ine kāma kù takom nò inē kāma kaa naa do anyim. Amui nò je sintei mii fei do iri ku kpae.

¹⁴ Ilu inə didḏ ḡai inē ḡa iyi kuwee nḡa í má bei nyau iyi à fə sāa sāa, ku ba a ba kpāa a je isoi jīi ndii kuwee nò a lə inə iluu hai do ande. ¹⁵ Amma woo ce laalə ḡa anyii iluui aa wa do woo ce dobu dobu ḡa do woo ce sakara ḡa do woo kpa inē ḡa do woo təe iwē ḡa do inē ḡa iyi à bi ibo nò à ya maa sə ibou fei.

¹⁶ Amu Jesu, amui nò be nḡe amalekam wa ku sḏ igbei inem ḡa fei ideu ihē. Amui nò je təkui Davidi, nò nò je andaiyai ameejuuma iyi wa má inya.

¹⁷ Hundei Ilaaḏ do abo titḏ à fə à waa ni, naa wa, Lafēe Jesu.

Ine iyi wa gbə ideu fei nḡu mə ku ni ku naa wa.

Ine iyi agbe wa kpa ku naa wa, inē mə iyi í bi inyi iyi í ya na inē ḡa kuwee ku naa ku gba, kù ne ku sā.

Iri ku kpai ide

¹⁸ Amu Zāa, ide iyi nò wa n sḏ inē baa yooma iyi wa gbə idei tiai waliuu ihē wee, bii inē ḡo í kḏosi ide ḡo si antai iyi à kə si tiau ihē, Ilaaḏ á kḏosi ijuukpāi lafēe do bōne ḡa iyi à kə si tiau. ¹⁹ Bebe moi inē iyi í kaye ide ḡo hai si tiai idei waliuu ihē, Ilaaḏ á kə lafēe ikpēi isoi jīi ndii kuwee do ilu kumá iyi à sisi yaasee si tiau ihē.

²⁰ Jesu, nḡu iyi í fə ideu ihē fei í jilə do naane, í ni, bebe an nyi wa kaa kpe.

Nò amu Zāa nò je nò ni, ami, naa wa Lafēe Jesu.

²¹ Didḏi Lafēe Jesu ku wee do inē ḡa fei. Ami.